ZW 28/
K28/4
164

ཀྲུང་ཧོས་སྤྲུལ་བའི་སྤྱིར་གྲོས་སུ་བཏབ་པ་ མཁས་པ་མགུ་བའི་གཏམ།

ཐྭན་པའོ་ལིང་དང་ཧྲེ་ཛེན་ཁྲང་གིས་བརྩམས།
ཀྲུ་ཡེ་ཆོས་འཕེལ་གྱིས་བསྒྱུར།

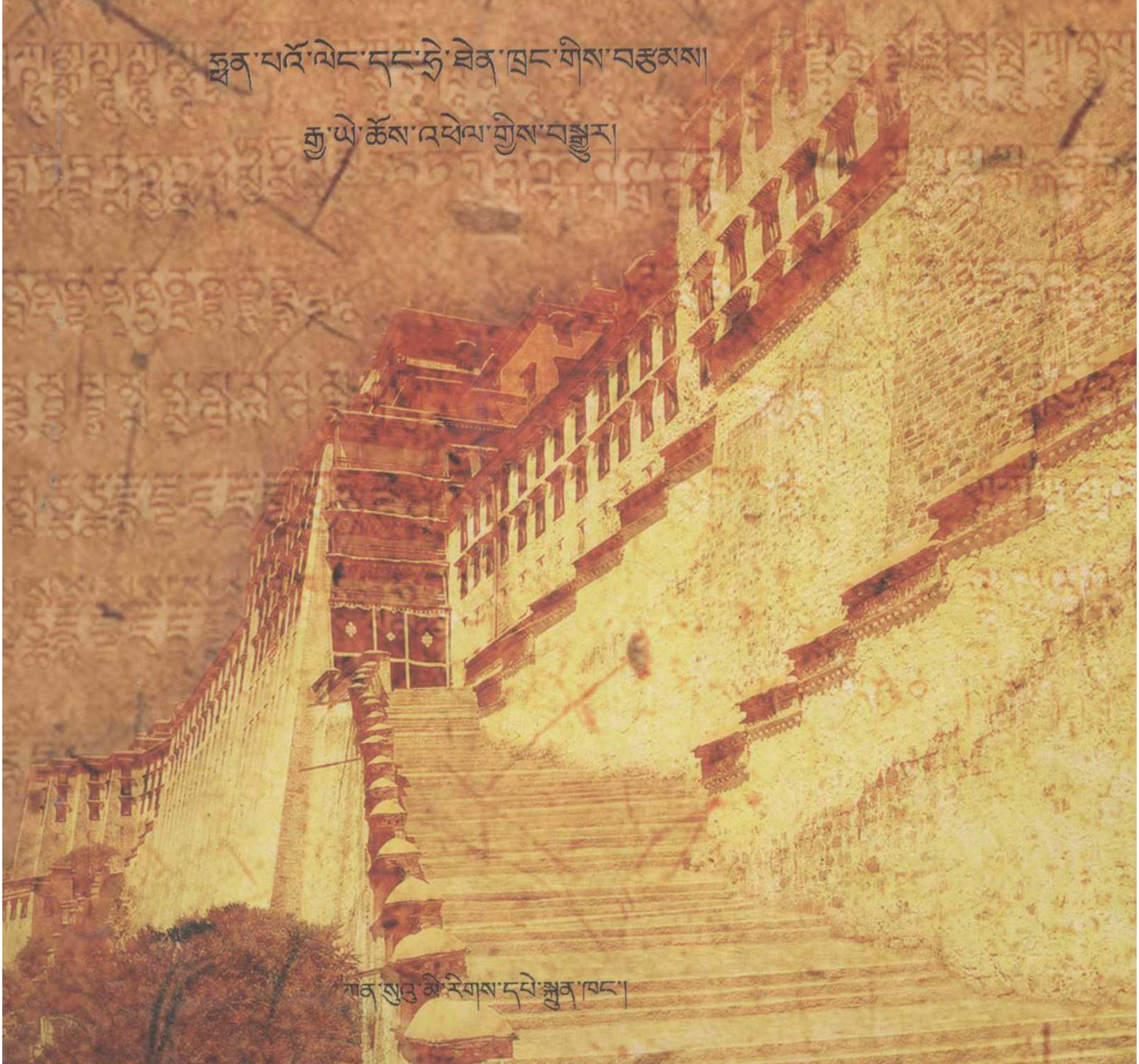

ཀན་སུའུ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་།

བྱང་ངོས་སྐྱུལ་བའི་སྤྱིར་གྲོས་སུ་བཏབ་པ་
མཁས་པ་མགུ་བའི་གཏམ།

སྟན་པའོ་ལེང་དང་ཧྲེ་ཟེན་ཁྲང་གིས་བརྩམས།
ཀྱུ་ཡེ་ཆོས་འཕེལ་གྱིས་བསྒྱུར།

ཀན་སུའུ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་།

༄༅། །བྱང་ངོས་སྤྲུལ་པའི་སྡེར་གྲོས་སུ་བཏབ་པ་མཁས་པ་མགུ་བའི་གཏམ་ཞེས་བྱ་བ་བཞུགས་སོ།།

《凉州会谈》

ཧྥན་པའོ་ལེང་དང་ཧྲེ་ཐེན་ཁྲང་གིས་བརྩམས།

樊保良 水天长 主编

ཀྲ་ཡེ་ཚེས་འཕེལ་གྱིས་བསྒྱུར།

嘉益群培 译

ཀན་སུའུ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་།

图书在版编目（CIP）数据

阔端与萨班凉州会谈 ：藏文 / 樊保良，水天长主编
；切排译. -- 兰州 ：甘肃民族出版社，2002.3
(2009.9重印)
ISBN 978-7-5421-0841-8

Ⅰ. ①阔… Ⅱ. ①樊… ②水… ③切… Ⅲ. ①藏族－民族关系－蒙古族－中国－南宋－藏语 Ⅳ. ①K245.05

中国版本图书馆CIP数据核字(2009)第168683号

书　　名：**阔端与萨班凉会谈**
作　　者：樊保良　水天长　主编　切排译
责任编辑：旦知草
封面设计：余　岚
出　　版：甘肃民族出版社(730030　兰州市南滨河东路520号)
发　　行：甘肃民族出版社发行部(730030　兰州市南滨河东路520号)
印　　刷：甘肃新新包装彩印有限公司
开　　本：880毫米×1230毫米 1/32 印张：13.75　插页：2
字　　数：344千
版　　次：2002年3月第1版　2009年9月第2次印刷
印　　数：1 001～2 000
书　　号：ISBN 978-7-5421-0841-8
定　　价：42.00元 (民文)

甘肃民族出版社图书若有破损、缺页或无文字现象，　可直接与本社联系调换。
[邮编：730030　地址：兰州市南滨河东路520号　网址：http://www.gansumz.com
投稿邮箱：liuxintian@yahoo.com.cn
发行部：葛慧　联系电话：0931-8773271（传真）E-mail:gsmzgehui3271@tom.com

版权所有　　翻印必究

བྱང་ངོས་སྨྱུལ་བའི་སྡེར་གྲོས་སུ་བཏབ་པ་མཁས་པ་མགུ་བའི་གཏམ།

རྩོམ་པ་པོ། ཐན་པའོ་ལེང་དང་ཧྲེ་ཐེན་ཁྲང་གིས་བརྩམས། རྒྱ་ཡེ་ཆོས་འཕེལ་གྱིས་བསྒྱུར།

རྩོམ་སྒྲིག་འགན་འཁུར་བ། རྟ་མགྲིན་མཚོ།

མདུན་ཤོག་མཛེས་རིས་པ། ཕུས་ལན།

དཔེ་སྐྲུན། ཀན་སུའུ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་།

འགྲེམས་སྤེལ། ཀན་སུའུ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་།

པར་འདེབས། ཀན་སུའུ་ཞིན་ཞིན་པར་ཁང་།

དེབ་ཚད། ཧོ་སྨིས880×ཧོ་སྨིས1230   1/32

དཔར་ཤོག 13.75

ཡིག་གྲངས། ཁྲི34.4

པར་ཐེངས། 2002ལོའི་ཟླ3པར་པར་གཞི་དང་པོ་བསྒྲིགས།

དཔར་ཐེངས། 2009ལོའི་ཟླ9པར་དཔར་ཐེངས་གཉིས་པ་དཔར།

དཔར་གྲངས། 1 000～2 000

དཔེ་རྟགས། ISBN 978-7-5421-0841-8

རིན་གོང་། སྒོར42.00

པར་དབང་འདི་གར་ཡོད་པས་པར་བཤུས་བརྒྱབ་ན་ཁྲིམས་ཆད་ཡོག

(ཤོག་ངོས་ཆད་ནོར་སློག་སྒྲིག་གང་རུང་ཡོད་ཚེ་པར་ཁང་ལ་དྲི་གཏུག་བྱ)

ཀྲུང་ཧྭ་མི་རིགས་མཐུན་སྒྲིལ་གཅིག་གྱུར་གྱི་ལས་རྟབས་གོང་དུ་སྤེལ་བའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་དགེ་མཚན་གསར་བ།

(ཁུ་མཆིད་ང་།)

སྒྱུང་དབྱིན་ནས།

བྱང་ངོས་སྤྲུལ་བའི་སྙིང་གྲོས་སུ་བཏབ་པ་མཁས་པ་མགུ་བའི་གཏམ་ཞེས་པའམ་ཡང་ཧུའི་གྲོས་ཚོགས་ཞེས་བྱ་བའི་གཞུང་འདི་ནི། དུས་རབས་བཅུ་གསུམ་པར་ཧོར་གྱི་རྒྱལ་པོ་གོ་ཏན་དང་བོད་ཀྱི་ཆོས་རྗེ་ས་པཎ་གཉིས་ལང་ཀྲུ་ནས་ཞལ་འཛོམས་པའི་སྐུ་ཕྱིའི་བརྒྱུད་རིམ་གཙོ་བོར་བསྟན་པ་སྟེ། འདི་ཀོ་ནི་ཧོར་བོད་མི་རིགས་བར་གྱི་འབྲེལ་བ་དང་ཀྲུང་ཧྭ་མི་རིགས་གཅིག་གྱུར་གོང་སྤེལ་གྱི་བརྒྱུད་རིམ་ཁྲིད་བརྗོད་པའི་ལས་རྟབས་པོ་ཆེ་ཞིག་ཡིན་ལ། བདག་ལ་མཚོན་ན་ཧོར་བོད་ཀྱི་གནའ་བོའི་ལོ་རྒྱུས་ལ་ཞིབ་ཏུ་འཇུག་པའི་ཚད་མི་མཐོ་ཡང་དེར་ཕྱོགས་པའི་སྤྲོ་བ་ལྷག་པར་རྒྱས་པ་སྟེ། ལོ་རྒྱུས་སམ་ད་ཡོད་གནས་ཚུལ་གང་གི་ཆ་ནས་བལྟས་ན་ཡང་གཞུང་འདི་དང་འདི་འདྲ་བ་བྲི་རྒྱུ་ནི་དགོས་པ་དོན་གྱིས་ཕྱུག་པར་མཐོང་ངོ་།། དེའི་ཕྱིར། བདག་གིས་ཀྱང་དེ་སྔར་གཞུང་འདིའི་རྩོམ་པ་པོར་དུས་ལྷར་བྲི་རྒྱུ་དང་འགྲུབ་རྒྱུའི་ཐད་སྐུལ་མ་ཡང་ཡང་བཏང་བ་སྟེ། རྒྱུ་དེས་སྐུལ་ད་ལམ་ཁུ་མཆིད་འདི་ཀོ་འབྲི་བའི་ལས་ལག་ཏུ་བབས་པའི་རྐྱེན་གཙོ་བོ་ཀྱང་ཡིན་ནོ་སྙམ། ཕྱིར་བདག་ལ་འདི་ལྟ་བུའི་ཁུ་མཆིད་བྲི་བར་འོས་མེད་ན་ཡང་རྩོམ་པ་པོས་ཡང་ཡང་ཞུས་པའི་ངོར་མཐར་སྒྲོངས་མྱུན་གྱི་གཏམ་འདི་ཙམ་བྲིས་པ་ལགས་སོ།།

ས་སྐྱ་པཎྜི་ཏ་ནི་བོད་ཀྱི་ཆོས་སྲིད་ཟུང་འབྲེལ་གྱི་ཆོས་ཀྱི་འགོ་འཛིན་ཞིག་ཡིན་ལ། གོ་ཏན་ནི་ཧོར་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་རྒྱལ་སྲས་དང་ནུབ་ཕྱོགས་འདུལ་བའི་དཔུང་གི་

ཁ་ལོ་ཡིན་ཏེ། ཁོང་རྣམ་པས་དུས་རབས་བཅུ་གསུམ་པའི་དུས་དཀྱིལ་ཙམ་དུ་ནུབ་བརྒྱུད་ཀྱི་མཁར་གྲོང་ལང་ཧྲུ (དེང་གི་ཀན་སུའུ་ཀྲུ་ལྀ) ནས་བོད་ཆེན་པོ་དང་ཧོར་རྒྱལ་རབས་གཉིས་ཞི་བདེའི་སྒོས་གཅིག་ཏུ་གྱུར་བའི་ཐད་དུ་གསལ་ཐག་ཆོད་པའི་བསྔོམས་ཚིག་བཀོད་པ་སྟེ་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་དགེ་མཚན་ལྷག་པར་མཐོ་བས་ཞལ་འཛོམས་གནང་ཞིང་། རྗེས་སོར་སྲུང་སྐྱོ་མའི་ཉམས་རྒྱུད་དང་བསྟུན་ཕྱོགས་ཐམས་ཅད་ནས་གཅིག་གྱུར་བྱུང་བའི་ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་གྲུང་དབྱང་སྲིད་འཛིན་ལྟེ་གནས་ཚུགས་པ་ཡིན་ནོ།།འདི་ནི་མི་རིགས་བར་གྱི་སྲོལ་རྒྱུན་གྱི་མཛའ་གཅུགས་འཛིན་སྐྱོང་བྱས་པ་ཕུད། ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་འཕེལ་སོ་དང་སྤྱི་ཚོགས་གོང་སྤེལ་གྱི་ཆོས་ཉིད་དང་མཐུན་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་དགེ་མཚན་ཞིག་ཏུ་ཡང་མཐོང་ངོ་།།

བོད་དང་གཞན་པའི་མི་རིགས་སོ་སོའི་བར་གྱི་མཛའ་གཅུགས་ཀྱི་རྒྱུན་ལམ་ཧ་ཅང་རིང་སྟེ། དུས་རབས་བཅུ་གཅིག་པ་ནས་བོད་དམངས་ཁྲོད་དུ་དར་ཆེ་བའི་དཔའ་བོའི་སྒྲུང་རྩོམ་རིང་མོ་གེ་སར་རྒྱལ་པོའི་སྒྲུང་ལས། རྒྱ་བོད་བར་ལ་མཛའ་ཞིང་བརྩེ།། རྒྱ་ཡི་ལས་བཟང་བོད་དུ་དར།། བོད་ཀྱི་ཆོས་བཟང་རྒྱ་རུ་སྤེལ།། རྒྱ་བོད་དཀྱུང་གི་ཉི་ཟླ་བཞིན།། ཕན་ཚུན་ནམ་ཡང་ཁྲལ་མེད་དེ།། རྟེན་ཅིང་འབྲེལ་བའི་དཔལ་ལ་བཀོད།། (《ཧོར་གླིང་གཡུལ་འགྱེད》P༨༠ རྒྱ་མཚོ་དོན་འགྲུབ་ཀྱིས་བསྒྱུར། བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་ནས་དཔར) ཞེས་པ་བཞིན། འདིར་བསྟན་པའི་ལས་བཟང་པོ་དང་ཆོས་བཟང་པོ་ནི་རྒྱ་བོད་བར་གྱི་དཔལ་འབྱོར་རིག་གནས་དང་ཆོས་ལུགས་སྤེལ་རེས་བྱས་པའི་རྣམ་པ་བསྟན་པ་ཡིན་ཏེ། བོད་དང་ནང་སའི་མི་རིགས་སོ་སོའི་བར་ཕན་ཚུན་སློབ་སྦྱོང་དང་། སྐྱིགས་དོར་བཅུད་ལེན། མཉམ་དུ་གོང་སྤེལ་སོགས་མཛའ་ཞིང་གཅུགས་པའི་དར་སྲུད་རིང་མོས་ཡོངས་སུ་འབྲུད་པ་དང་། བོད་རིགས་མི་དམངས་ཀྱིས་མི་རིགས་ཀྱི་མཛའ་གཅུགས་དེར་གསེར་གྱི་ཟམ་པའི་དཔེ་རུ་བཀོད་ཡོད་དོ།། (《མདོ་སྨད་ཆོས་འབྱུང》P༣༧ བྲག་དགོན་པ་དཀོན་མཆོག་བསྟན་པ་རབ་རྒྱས་ཀྱིས་བརྩམས།

ཨུ་རྒྱན་སོགས་ཀྱིས་བསྒྱུར། ཀན་སུའུ་མི་དམངས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་ནས་དཔར)

མི་རིགས་མཛའ་གཅུགས་ཀྱི་གསེར་གྱི་ཟམ་པ་འདི་ཀོ་ནི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་དཔལ་འབབ་རིང་སོའི་ཁྲིད་རིམ་གྱིས་ཆགས་པ་ཡིན་ལ། བོད་མི་རིགས་ནི་བོད་ལྗོངས་ཀྱི་གདོད་མའི་མི་རིགས་གཞིར་བགྱིས་ཏེ་ཟླ་ཆུ་སྟོད་རྒྱུད་ཀྱི་སྔེ་སྐྱུང་གི་རིགས་ཚོགས་དང་བྱང་ཕྱོགས་རྒྱ་ཐང་གི་གནའ་བོའི་ཕྱུགས་རིགས་སྐྱོ་འཚོའི་མི་རིགས་རྣམས་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་བརྒྱུད་ལམ་རིང་སོའི་ཁྲིད་རིམ་གྱིས་གྲུབ་པའི་མི་རིགས་ཀྱི་ཚོགས་པ་ཞིག་ཡིན་ཏེ། དེང་རབས་ཀྱི་གནའ་རྫས་རྟོག་ཞིབ་རིག་པས་བདེན་དཔང་བྱས་པ་ལྟར། མཚོ་བོད་མཐོ་སྒང་ཤར་ཕྱོགས་ཀྱི་ཟླ་ཆུའི་སྟོད་རྒྱུད་ཀྱི་སྔེ་སྐྱུང་གི་རིག་གནས་དང་། བྱང་ཕྱོགས་རྒྱ་ཐང་གི་ཕྱུགས་རིགས་སྐྱོ་འཚོའི་རིག་གནས་སོགས་ཕྱོགས་མི་འདྲ་བ་ནས་རིམ་གྱིས་བོད་ལྗོངས་སུ་མཆེད་པ་དང་། ས་དེ་གའི་གདོད་མའི་རིག་གནས་སུ་འཐིམས་པས་མཐར་བོད་རང་གི་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་རིག་གནས་དང་སྲོལ་རྒྱུན་འདི་ཀོ་ཆགས་པ་ཡིན་ལ། རྒྱུ་རྐྱེན་འདིས་ཀྱང་ཏུ་མི་རིགས་ཀྱི་སྲོལ་རྒྱུན་རིག་གནས་ཡང་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པར་སྤེལ་བ་ཡིན་ནོ། བོད་ཀྱི་རིག་གནས་དང་ཉེ་འགྲམ་མི་རིགས་གཞན་པའི་རིག་གནས་ཉིད་བཅུད་ཕན་ཚུན་ཡོངས་སུ་འཐིམས་པའམ་བརྗེ་རེས་བྱས་པ་འདིས་རྒྱ་དང་བོད། ཧོར་སོགས་མི་རིགས་བར་གྱི་མཛའ་གཅུགས་ཀྱི་འབྲེལ་བའི་རྨང་བརྟན་པོ་བཏིང་བ་ལགས་སོ། དེ་ཡང་གདོད་མའི་བྲན་གཡོག་ལམ་ལུགས་ཀྱི་སྐབས་སུ། བཙན་པོ་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་རབས་དང་ནང་སའི་བར་འགྲོ་འོང་གི་སྐུ་རིངས་ཐོག་མར་ཤར་ལ། གོང་མ་ཐང་གི་ཀོང་ཇོ་དང་བོད་ཀྱི་བཙན་པོ་སྔ་ཕྱིར་ཐེངས་གཉིས་ལ་གཉེན་གྱི་རྟེན་འབྲེལ་འགྲུབ་པས་ཕན་ཚུན་བར་འགྲོ་འོང་གི་ཕོ་ཉ་རྒྱུན་མ་ཆད་ཕྱིར་དཔལ་འབྱོར་འབྲེལ་འདྲིས་དང་རིག་གནས་བརྗེ་རེས་ཐད་སྔར་མེད་ཀྱི་དཔྱིད་དཔལ་གསར་བ་ངང་གིས་ཤར་ལ། སློས་སུ་རྒྱ་བཟའ་ཀོང་ཇོ་བོད་དུ་ཕེབས་པ་འདིས་རྒྱ་བོད་མི་རིགས་བར་ལ་བརྗོད་དུ་མེད་པའི་མཛའ་གཅུགས་ཀྱིས་སྐྲུལ་བ་ནི་ཀུན་གྱིས་མཁྱེན་གསལ་ལྟར་རོ།། བཙན་པོ་བོད་ཀྱི་

རྒྱལ་རབས་འཕོར་རྗེས། བཙན་པོའི་རྒྱལ་རྒྱུད་འཕོར་ཆེན་ཞིག་དེང་གི་ཀན་སུའུ་དང་མཚོ་སྔོན། ཟི་ཁྲིན་ཧུབ་རྒྱུད་སོགས་སུ་མཆེད་པ་མ་ཟད་དེར་རིམ་གྱིས་གནས་འཚོས་ནས་བསྡད་པ་དང་། དེ་དང་མཉམ་དུ་ཀན་སུའུ་དང་མཚོ་སྔོན་ཁུལ་དུ་འཕན་པོ་གྲོས་སྲིད་གཞུང་དང་། ཛོ་སྲས་སྲིད་གཞུང་སོགས་རྒྱལ་ཕྲན་ཐམས་ཅད་སྲུང་རྒྱལ་རབས་དང་ཕན་ཚུན་འགྲོ་འོང་གི་འབྲེལ་བ་ཧ་ཅང་དམ་ཟབ་ཏུ་སྒྱུར་ཞིང་། ཛ་ཧྲའི་ཉོ་ཚོང་འཁྲིམས་པ་བརྒྱུད་ཕན་ཚུན་བློན་པོ་དང་མངའ་འོག་གི་འབྲེལ་བ་ཡང་རིམ་གྱིས་གྲུབ། (སྲུང་ཡིག་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ལས་བྲངས) དེ་བས། བོད་དང་ནང་སའི་མི་རིགས་སོ་སོའི་བར་མི་རིགས་ཀྱི་འབྲེལ་བ་ཟབ་ཤོས་ལྡན་པ་དང་རིག་གནས་སློལ་རྒྱུན་ཐད་ཕན་ཚུན་ཁས་ལེན་བྱུང་བའི་སྣང་བརྟན་པོ་ཆགས་ཡོད་པ་ལོ་རྒྱུས་ཀྱིས་ར་སྤྲོད་བྱེད་ཐུབ་པོ།།

བོད་ཀྱི་སྤྱི་ཚོགས་དང་བོད་མི་རིགས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་འཕེལ་སོའི་ཆ་ནས་བལྟས་ན་ཡང་། བཙན་པོ་དར་མ་བསྒྲངས་པའི་རྗེས་ཙམ་ནས་བོད་ལྷོངས་སྤྱི་ཚོགས་འཕོར་ཞིག་གི་གནས་སུ་ལྷུང་ལ། སྐད་སོར་བྱུང་བའི་བཀས་བཀོད་ཞིང་བྲན་བདག་པོ་རྣམས་ཕན་ཚུན་ཞིང་ས་བཅད་བཟུང་དང་འཁྲུག་སློང་ཡང་ཡང་བཟོས་རྐྱེན་བོད་སྤྱི་ཚོགས་ནང་ཁུལ་དུ་བདེ་འཛགས་ཆ་ཙམ་ཡང་མེད་པ་མ་ཟད་ཞིང་འཁྲུག་པར་བཤུ་གཞོག་གི་ཚད་ལྷག་པར་ཇེ་ཟབ་ཏུ་སྒྱུར། གྱིས་འཕོར་གྱི་དུས་དེ་དང་བསྟུན་སྐར་ཡང་དར་བའི་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་གྱི་གྲུབ་མཐའ་སོ་སོར་མཆེད་ན། གྲུབ་མཐའི་དབང་ཤུགས་དང་བཀས་བཀོད་ཞིང་བྲན་པའི་དབང་ཤུགས་མཉམ་དུ་བསྡེབས་ནས་རང་ས་རང་གིས་བཅད་པ་ལས་ཕན་ཚུན་གཅིག་ལ་གཅིག་གཏོགས་པར་མི་བྱ་ཕྱིར་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་འགལ་བ་ལྷག་པར་རྟོག་འཛིང་ཅན་དུ་སྒྱུར། དུས་ཡུན་རིང་པོར་འཁྲུག་སློང་གི་རྒྱུན་མ་ཆད་པ་དང་བསམ་པའི་འཇིག་རྟེན་ཐ་བོར་གྱིས་པས། བོད་རིགས་མི་དམངས་རྣམས་ལོ་ངོ་བཞི་བརྒྱ་ལྷག་གི་རིང་ལ་སྡུག་བསྔལ་གྱི་གནས་སུ་ལྷུང་ཕྱིར། ཞི་བདེ་གཅིག་གྱུར་དང་སྟོད་འཛགས་འཁྲུག་སྟོད

མེད་པའི་འཚོ་བར་བསྙེགས་འདོད་པའི་འདུན་པ་ལྷག་པར་མཐོའོ།།

མི་རིགས་བར་གྱི་སྲོལ་རྒྱུན་གྱི་མཛའ་གཅུགས་འདི་ཀོ་གཞིར་བཀྱིས་ཤིང་། སྐབས་དེར་བོད་མི་རིགས་རྣམས་སྨོམ་པ་ཆུ་འདོད་ཀྱིས་འཚོ་བ་གསར་བ་ཞིག་ལ་བསྙེགས་འདོད་པའི་ལོ་རྒྱུས་རྒྱུ་རྐྱེན་གྱིས་སྐུལ། ཡང་དུ་ནས་ཞལ་འཛོམས་པའི་རྒྱུ་རྐྱེན་རྟེན་འབྲེལ་གྱི་གྲུབ་འབྲས་ནླབས་པོ་ཆེ་འདི་ཀོ་ལེགས་པར་བསྒྲུམས་ཤིང་། འདིས་ཀྱང་གྲུང་ཧྭ་མི་རིགས་ཀྱི་གཅིག་སྒྱུར་དང་། འདྲིས་འགྱུར། གོང་དུ་འཕེལ་བའི་ལོ་རྒྱུས་སྙིང་ཇེ་སྲིད་བར་དུ་ཀུན་གྱི་མིག་གི་དཔལ་དུ་མཛེས་པའི་མི་རིགས་མཐུན་སྒྲིལ་དང་ཞི་བདེ་གཅིག་སྒྱུར་གྱི་དགེ་མཚན་གསར་བ་ཞིག་སྤྲུན་ནོ།།

དུས་རབས་བཅུ་གསུམ་པའི་སྟོད་ཀྱི་ཆར། རང་རྒྱལ་གྱི་བྱང་ཕྱོགས་རྡ་ཐང་དུ་ནང་ཁྲལ་དུ་མཐུན་སྒྲིལ་ལྷག་པར་དམ་ཞིང་། དམག་དོན་དཔལ་འབྱོར་གྱི་མངའ་ཐང་རིམ་གྱིས་འབར་བའི་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་དབང་ཤུགས་ཏེ་ཧོར་རྒྱལ་རབས་ཚུགས་པ་མ་ཟད། དེས་ཀྱང་རིམ་གྱིས་ཡའོ་ཐུབ་མ་དང་། མི་ཉག ཅིན་རྒྱལ་རབས་སོགས་དབང་འོག་ཏུ་བསྡུས་སོ།། སྐབས་དེར་ཧོར་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་ནུབ་ཕྱོགས་འདུལ་བའི་དཔུང་གི་ཁ་ལོ་བ་ཆེན་མོ་གོ་ཏན་གྱིས་དམག་དོན་པ་ཞིག་གི་ཐབས་བཀོད་དང་། ཆབ་སྲིད་པ་ཞིག་གི་མཐོང་རྒྱུས་སྐུལ། བོད་ལྗོངས་ཀྱང་མངའ་འོག་ཏུ་བསྡུ་འདོད་པའི་ཕྱོགས་འདུན་ལྷག་པར་ཟབ་ལ། བོད་ལྗོངས་ཀྱི་གནད་དོན་གསལ་ཐག་ཆོད་རྗེས་ཉམས་རྒྱུད་དུ་འགྲོ་བཞིན་པའི་སྲུང་ནུབ་མའི་སྲིད་དབང་དེ་ཡང་ཧོར་གྱི་དབང་འོག་ཏུ་ཚུད་ཐུབ་པ་མ་ཟད། ཕྱོགས་ཐམས་ཅད་ནས་གཅིག་སྒྱུར་གྱི་དོན་འགྲུབ་པའི་རྣམ་པ་མངོན་པར་བཏོད་པ་ནི་ཁོང་གིས་སྐབས་སུ་དགོངས་པའི་ཐབས་ཇུས་མཆོག་ཤོས་ཤིག་ཏུ་མཐོང་ངོ་།།

བོད་ལྗོངས་ཀྱི་གནད་དོན་ཇི་ལྟར་སེལ་བའི་བྱེད་ཐབས་ལག་ཏུ་བསྟར་རྒྱུའི་ཐད་རྒྱལ་སྲས་གོ་ཏན་གྱི་བསམ་པར། བོད་ཀྱི་གཞི་རྩྭོན་ཏ་ཅང་འཛམས་པླས་པའི་ཁར། གནམ་གཤིས་དང་སའི་གནས་དབྱིབས་ཀྱང་ས་ཕྱོགས་གཞན་དང་མི་འདྲ

པའི་ཁྱད་ཆོས་ལྡན་པས། དྲག་རྩལ་གྱིས་འདུལ་བ་ཁོ་ནས་ཡུན་ཐུང་བའི་ནང་ཡོན་ཐབས་མེད་ཕྱིར། བོད་ལྗོངས་ནང་བསྟན་ཉིད་བོད་ལྗོངས་ཚུར་བསྡུ་བའི་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ཐབས་སུ་སྦྱར་ནས་ཞི་བདེའི་གྲོས་མོལ་མཛད་རྒྱུ་ནི་ཆེས་དོན་མཐུན་གྱི་ཐབས་འབབ་ཞིག་ཏུ་འདོད་དོ།། དེ་དང་མཉམ་དུ། རིག་པའི་གནས་ལྔར་ནང་བྱན་ཆུད་ཅིང་། བོད་དུ་སྙན་གྲགས་ཆེས་མཐོ་བའི་ས་སྐྱ་བའི་འགོ་འཛིན་ས་པཎ་མཆོག་ནི་བོད་པ་སྤྱིའི་དམིགས་འདུན་རྒྱུད་ལ་གསལ་ཞིང་། བོད་ལྗོངས་ཀྱི་མ་འོངས་བ་དོན་དུ་བསམ་པའི་ཆོས་སྲིད་གཉིས་ལ་མཁས་པ་ཞིག་ཡིན་དེ། ཁོང་ནི་གྲོས་མོལ་འདི་ཀོར་ཏ་ཙམ་ཡིད་རྟོན་པ་མ་ཟད་འདིའི་དོན་དུ་བློ་ཐག་ཐད་ཆོད་ཀྱིས་ནུས་པ་འདོན་ཐུབ་པ་ཞིག་ཀྱང་ཡིན་ནོ།། དེ་ཡང་རྒྱལ་སྲས་གོ་དན་གྱི་ཆོས་སྲིད་ཟུང་འབྲེལ་གྱི་ནང་དོན་དང་ལྡན་པའི་གདན་ཞུའི་བཀའ་ཤོག་བོད་ལ་འབྱོར་སྐབས་ཁོང་གིས་ཐོག་མར་སྐུ་ཚ་གཉིས་ཡང་ཏུར་མངགས་ནས་གྲོས་མོལ་འདིར་འཐད་འདོད་ཀྱི་དགོངས་པ་བརྟོན་ལ། དེ་ནས་ཐབས་དང་བཀོད་པ་སྣ་ཚོགས་ཀྱིས་བོད་ནང་ཁྲུལ་གྱི་བསམ་པ་གཅིག་སྒྱུར་བྱས་ཏེ། མཐར་༡༢༤༦ལོར་དགུང་ལོ་མཐོ་ཞིང་ལམ་ཐག་རིང་བའི་ལས་ལ་མ་འཛེམས་པར་སངས་རྒྱས་བསྟན་པ་དང་འགྲོ་བ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་དོན་དུའམ་སྙོམས་སུ་བོད་སྐད་སླ་བ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་དོན་དུ་ལང་ཧུར་ཕེབས་ལ། ༡༢༤༧ལོར་རྒྱལ་སྲས་གོ་དན་དང་མཉམ་དུ་བོད་ཀྱི་གྲུབ་མཐའ་སོ་སོ་རྟོར་རྒྱལ་རབས་དང་ཞི་བདེ་གཅིག་གྱུར་གྱི་ལས་སུ་འགོད་པའི་ཐབས་ཇུས་བཀོད། དེའི་བརྗོད་སྙིང་ས་པཎ་གྱི་བོད་དུ་སྤྲིངས་པའི་བསླབ་བྱའི་བཀའ་ཤོག་ཏུ་གསལ་ལེར་མངོན་པས་བོད་ཀྱི་བཀྲེ་སྐྱ་སེར་གང་གིས་བལྟས་ཀྱང་དགའ་ཞིང་མགུ་བའམ་འཐད་པར་མི་སེམས་པ་གཅིག་ཀྱང་མེད་དོ།།

ཡང་ཏུའི་གྲོས་ཚོགས་ཀྱི་སྐབས་ཆེན་གྲུབ་འབྲས་འདིས་ཀྱང་གོའི་ལོ་རྒྱུས་འཕེལ་བའི་རྣམ་པ་ཞིག་མངོན་པར་བསྟན་པ་སྟེ། རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཞི་བདེ་གཅིག་གྱུར་དང་། མི་རིགས་ཀྱི་མཛའ་བརྩེ་མཐུན་སྒྲིལ་བཅས་ལ་དམིགས་པ་ནི་རིགས་སོ་སོའི་

མི་དམངས་རྣམས་ཀྱི་ཐུན་མོང་གི་འདུན་པ་ཞིག་ཏུ་མངོན་ལ། བོད་དང་ཧོར་གྱི་མགོ་རིམ་མི་སྣ་ས་པཎ་དང་གོ་ཏན་ཉིད་ལ་མཚོན་ནའང་ལོ་རྒྱུས་འཕེལ་སོའི་ཆོས་ཉིད་དང་བསྟུན་ཞིང་རང་གི་ཁེ་ཕན་དང་མི་རིགས་ཀྱི་ཕྱོགས་ལྷུང་གི་ལྟ་བ་རྒྱབ་ཏུ་བསྐྱུར་ཏེ་སེམས་རྒྱལ་གཅིག་གྱུར་གྱི་ལས་རླབས་པོ་ཆེ་དམིགས་སུ་བཟུང་ནས་ཐུན་མོང་སྨོས་མི་རིགས་མཐུན་སྒྲིལ་གྱི་རྣམ་པ་འདི་ཀོ་གྲུབ་པ་ཡིན་པས། ཁོང་ཚོས་སེམས་རྒྱལ་གཅིག་གྱུར་གྱི་ལོ་རྒྱུས་སྙིང་གཞལ་དུ་མེད་པའི་ནུས་པ་བཏོན་ནོ།།

ལང་ཙུའི་གྲོས་ཚོགས་ཀྱི་རླབས་ཆེན་གྲུབ་འབྲས་འདིས་བོད་ལྗོངས་ཀྲུང་གོའི་ཆར་གཏོགས་པ་མ་ཟད་ཇི་སྲིད་བར་དུ་ཀྲུང་གོ་དང་ཕྲལ་དུ་མེད་པའི་སའི་ཆ་ཤས་ཤིག་ཏུ་གྱུར་བའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་གསལ་འདེབས་ཞིག་ཀྱང་ཡིན་ནོ།། བསླབ་བྱའི་བཀའ་ཤོག་ཏུ་གཏན་ཁེལ་བྱས་པ་ལྟར་བོད་ཀྱི་དཔོན་རིགས་ཀྱི་ལས་གནས་དེ་ཀྲུང་དབྱང་སྲིད་གཞུང་གིས་བསྐོ་བཞག་མཛད་པ་དང་། བོད་ཀྱིས་ཀྲུང་དབྱང་སྲིད་གཞུང་ལ་དཔྱ་ཁྲལ་གནང་བ། ཀྲུང་དབྱང་སྲིད་གཞུང་གིས་བོད་དུ་ཐེམ་ཐོ་ཞིབ་བཤེར་གྱི་ལས་སོགས་ལག་ཏུ་བསྟར་བས་བོད་ལྗོངས་ཀྱི་གཞི་ཁྱོན་ཆེན་པོ་འདི་དུས་དེ་ནས་བཟུང་ཀྲུང་གོའི་དབང་འོག་ཏུ་གཏོགས་པ་ཡིན་ནོ་ཞེས་འཛམ་པོ་གླིང་ངམ་མིའི་རིགས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སྟེང་ཁྱད་དུ་བསྒྲགས་ལ། ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་གཟི་བྱིན་དྲག་ཏུ་འབར་བའི་དོན་དངོས་འདིའི་བྱུང་ཡུལ་ནི་དེང་གི་བར་ལོ་ངོ་བདུན་བརྒྱ་ལྔ་བཅུ་ལྷག་ཙམ་འགོར་ཟིན་པའི་ཀན་སུའུའི་ལང་ཙུ་ཞེས་པ་དེ་ཡིན་ནོ།།

ལང་ཙུའི་གྲོས་ཚོགས་ཀྱི་རླབས་ཆེན་གྲུབ་འབྲས་འདིས་བོད་ལྗོངས་ཀྱི་དཔལ་འབྱོར་སྤྱི་ཚོགས་གོང་དུ་སྤེལ་བར་སྐུལ་མ་བཏང་བ་དང་། བསླབ་བྱའི་བཀའ་ཤོག་ལག་ཏུ་བསྟར་རྗེས་བོད་རིགས་མི་དམངས་སྐྱིད་པའི་འཚོ་བར་རོལ་ལ། ཀྲུང་ཡོན་ས་ཁུལ་དུ་མིང་རྒྱལ་རབས་དང་ཆིང་རྒྱལ་རབས་སོགས་ཀྱི་འཛིན་སྐྱོང་འགྱུར་བ་བརྒྱུད་ནའང་བོད་ལྗོངས་དང་ནང་སའི་མི་རིགས་སོ་སོའི་བར་རིག་གནས་བརྗེ་རེས་ཀྱི་ལས་དེ་ཀོ་མ་ཉམས་པར་ཉིན་རེ་ནས་ཉིན་རེར་ཇེ་ཟབ་ཇེ་རྒྱས་སུ་སོང་། མི་

རིགས་མཐུན་སྒྲིལ་གྱི་གསེར་སྒྲུད་དེ་ཡང་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ཆར་རླུང་གིས་ཡང་ཡང་བཙས་ཀྱང་དེང་གི་བར་རྒྱུན་མ་ཆད་པར་རིང་ནས་རིངས་དུ་བསྲིངས་ཡོད་དོ།།

གཞུང་འདིའི་སྒྲིག་པ་པོའི་ཀྱང་། དམྱད་གཞིའི་ཡིག་ཆ་འཐོར་ཆེན་ཞིག་ལས་ཡིད་རྟོན་རུང་བར་ལྷུར་ལེན་པ་དང་། ཡུལ་དངོས་སུ་རྟོག་ཞིབ་མཛད་པ། མ་ཡིག་ལ་ཡང་ཡང་འཕྲི་བསྣོན་མཛད་པ་མ་ཟད་རྩོམ་སྤྲངས་འཐུས་ཚང་ཞིང་སྒྲིག་གཞི་ཚགས་དམ་པའི་སྒོ་ནས་ལང་ཙུའི་གྲོས་ཚོགས་ཀྱི་རྒྱུ་རྐྱེན་འགོ་མཇུག་བར་དུ་ཞིབ་འབྲི་བྱས་ཡོད་པ་མ་ཟད། མ་ཁེ་སི་རིང་ལུགས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ལྟ་བ་དང་མི་རིགས་ཀྱི་ལྟ་བ་སོགས་གོལ་དཀའ་བའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ལུང་རིགས་རྒྱབ་རྟེན་དུ་བཅོལ་ནས་མི་རིགས་ཁ་ཕྲལ་རིང་ལུགས་པ་རྣམས་ལ་གོལ་ཚ་དྲག་པོ་གནང་ཡོད་དོ།། ཁོང་ཚོས་ལོ་ངོ་དུ་མའི་རིང་ལ་དཀའ་སྤྱད་སྟག་རེས་སྙོས་རང་རྒྱལ་ལོ་རྒྱུས་ཞིབ་འཇུག་ཐད་ཀྱི་མ་སྙོང་བའི་ཆ་མང་པོ་སྙོང་ཅི་ཐུབ་བྱས་རྗེན། མི་རིགས་ཀྱི་མཐུན་སྒྲིལ་དང་ཞེས་རྒྱལ་གྱི་གཅིག་གྱུར་ཐད་ལོ་རྒྱུས་ཞིབ་འཇུག་པ་ཞིག་གི་འགན་ཁུར་དཔག་ཏུ་མེད་པ་བཏོན་ཡོད་དོ།།

༡༩༩༧ལོའི་ཟླ་༡༠པའི་ཚེས༡༨ལ།

སྔོན་འགྲོའི་གཏམ།

བོད་ལྗོངས་དང་ནང་སའི་བར་གནའ་སྔ་མོ་ནས་བཟུང་དཔལ་འབྱོར་རིག་གནས་དང་ཆབ་སྲིད་འགྲོ་འོང་ཐད་འབྲེལ་དམ་པོ་མཆིས་ཏེ། ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་འཕེལ་སོ་བརྒྱུད་འགྲོ་འོང་གི་འབྲེལ་བ་འདི་ཀོའང་རིམ་གྱིས་སྐྱོད་འཛུགས་ནས་གཏན་ཆགས་ཀྱི་ཕྱོགས་སུ་བསྐྱིགས་པ་སྟེ། ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་སྐབས་སུ་བོད་ལྗོངས་ཀྱང་ཕྱོགས་ཐམས་ཅད་ནས་ཀྱང་དབུང་སྲིད་གཞུང་གི་ཁོངས་གཏོགས་ཁྲུབ་ཁོངས་ཀྱི་ས་གནས་སྲིད་གཞུང་ཞིག་ཏུ་གྱུར་རོ།། ༡༢༤༧ལོར་ཧོར་གྱི་རྒྱལ་སྲས་གོ་དན་དང་བོད་ཀྱི་ས་སྐྱ་བའི་ཆོས་ཀྱི་འགོ་འཛིན་ས་སྐྱ་པཎྜི་ཏ་རྣམ་གཉིས་དེང་གི་ཀན་སུའུ་ཝུ་ཝེ་ནས་གྲོས་བསྡུས་པ་ (ལང་ཇུའི་གྲོས་ཚོགས) སྟེ། གྲོས་ཀྱི་བརྒྱུད་རིམ་ཐབས་ཆག་ནང་དེའི་དམིགས་བྱ་གསལ་ཞིང་ཐབས་བཀོད་མཐུན་པས་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་དོན་ཆེན་ཞིག་གྲུབ་པར་བྱས་སོ།།

དེ་ཡང་ཐེངས་འདིའི་གྲོས་གཞི་བརྒྱུད། གཅིག་ཏུ་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་སྙིང་པོ་ཆེས་གསལ་བའི་《ས་སྐྱ་པཎྜི་ཏས་བོད་དུ་བསྐུར་བའི་བསླབ་བྱའི་བཀའ་ཤོག》ཞེས་པར་བལྟམས་པ་དང་། གཉིས་སུ་ཧོར་རམ་ཡོན་རྒྱལ་རབས་སྲིད་གཞུང་གིས་བོད་དུ་ནུས་ལྡན་གྱི་སྲིད་ལུགས་དོ་དམ་བྱས་པ་དང་། གསུམ་དུ་བོད་ས་གནས་དེ་ཐོག་མར་ཁྲིམས་ལུགས་ཀྱི་རྣམ་པའི་སྒོ་ནས་ཀྲུང་གོའི་ཁྲལ་དུ་མེད་པའི་སའི་ཆ་ཤས་ཤིག་ཏུ་དངོས་སུ་གྱུར་བ་ཐུད། དུས་དེ་ནས་བཟུང་གཏན་དུ་ཆགས་པ་ཡིན་ནོ།།

དེ་བས། རྒྱལ་སྲས་གོ་དན་དང་ཆོས་རྒྱལ་ས་པཎ་གཉིས་ལང་ཇུ་ནས་ཞལ་མཛོམས་པ་འདི་ཉི་ཀྲུང་གོའི་ལོ་རྒྱུས་སམ་མི་རིགས་འབྲེལ་བའི་ལོ་རྒྱུས། བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་དང་ལྷག་དོན་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་གོང་དུ་འཕེལ་བའི་ལོ་རྒྱུས་སྟེང་གི་ཆེས་འགང་ཆེ་བའི་ལོ་རྒྱུས་དོན་ཆེན་ཞིག་ཏུ་མཐོང་བ་མ་ཟད། དེ་ཉི་བོད་ལྗོངས

དང་སེམས་རྒྱལ་གྱི་ལོ་རྒྱུས་འབྲེལ་བ་གོང་དུ་འཕེལ་བའི་རྟགས་མཚན་འགང་ཆེ་བ་ཞིག་ཡིན་ནོ་ཞེས་བརྗོད་ཆོག་གོ།

བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ལ་ཞིབ་ཏུ་འཇུག་རྒྱུ་ནི་དེང་གི་ཚར་གཙོགས་སུ་འཛིན་རྒྱུའམ་ཡང་ན་ད་ཡོད་གནས་ཚུལ་དང་མཐུན་པའི་ལས་འབབ་ཞིག་ཏུ་མཐོང་སྟེ། དེ་ཡང་བོད་རང་བཙན་ཞེས་པའི་ལུགས་འཛིར་མཁན་དང་རང་རེའི་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་གཅིག་གྱུར། མི་རིགས་མཐུན་སྒྲིལ། སྤྱི་ཚོགས་གོང་འཕེལ་གྱི་ལས་ལ་དགོངས་པ་རྣམས་ཀྱི་འདོད་ཚུལ་དེར་ཕྱོགས་ཕྱུང་དང་རྒྱབ་འགལ་ཇི་འདྲ་མཆིས་ན་ཡང་། མཐར་གཏུགས་ན་ལུང་རིགས་ཀྱིས་ཕྱེ་བའི་ཚན་རིག་གི་མཇུག་འབྲས་ཤིག་ཡོད་ངེས་ཏེ། དེ་ནི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་དངོས་དོན་ཡིན་པར་སུས་ཀྱང་བསྙོན་དུ་མེད་དེ། ལོ་རྒྱུས་ལ་འཕྲུག་ཞེན་གྱི་ལྟད་མི་འདྲེས་པའི་རྐྱེན་གྱིས་སོ།།

བོད་ལྗོངས་རྡོ་ཆས་དུས་རབས་སྐབས་ཀྱི་གནའ་རྫས་རྟོག་ཞིབ་བགྱིས་པ་ལས་ཤེས་རྟོགས་བྱུང་བ་དེས་བོད་ཀྱི་གནའ་རབས་རིག་གནས་དང་བོད་མིའི་འབྱུང་ཁུངས་ཐད་ཞིབ་ཏུ་འཇུག་པ་རྣམས་ལ་ཟབ་ཏུ་མེད་པའི་དཔྱད་གཞི་ཡིག་ཆ་འགངས་ཆེན་བརྟེན་པ་ཡིན་ལ། ས་འོག་ནས་རྙེད་པའི་དངོས་པོས་བདེན་དཔང་བྱས་པ་ལྟར་ན་བོད་ལྗོངས་མཐོ་སྒང་དུ་ལོ་ངོ་ཁྲི་ཕྲག་འགའི་སྔ་རོལ་ནས་མིའི་རིགས་ཀྱི་འགྲོ་འོང་ཡོད་པ་གྲུབ་ལ། ལྷག་པར་དུ་བྱང་ཐང་གི་རྡོ་ཆས་རྙིང་བའི་སྐབས་སུ་གྲུབ་པའི་རྡོ་དབྱིབས་དང་ཟླ་ཚུའི་འབབ་རྒྱུད་དུ་རྙེད་པའི་རྡོ་ཆས་རྙིང་བ་རྣམས་ལ་ཐུན་མོང་གི་འདྲ་ཆོས་མང་དུ་ཡོད་པའི་རིག་གནས་ཁྱབ་ཁོངས་གཅིག་དུ་གཏོགས་པའི་མ་ངོ་མཐོང་ཐུབ། རྡོ་ཆས་གསར་མའི་དུས་སྐབས་ནས་བཟུང་ཟླ་ཆུའི་སྟོད་རྒྱུད་ཀྱི་སྣེ་སྒྲུང་གི་རིག་གནས་དང་བྱང་ཕྱོགས་རྩྭ་ཐང་གི་ཕྱུགས་རིགས་སྐྱོ་འཚོའི་རིག་གནས་དེ་ཕྱོགས་སོ་སོ་ནས་རིམ་གྱིས་བོད་ལྗོངས་སུ་མཆེད་པ་དང་། བོད་ཀྱི་གདོད་མའི་རིག་གནས་སུ་འཁྱིམས་པ་བརྒྱུད་བོད་ལྗོངས་མཐོ་སྒང་དུ་གདོད་མའི་རིག་གནས་མི་འདྲ་བ་གསུམ་ཙམ་གྲུབ་པ་ཡིན་ཏེ། གཙང་སྟོད་འབབ་གཞུང་ཁུལ་

གྱི་ཁ་ཊུབ་རིག་གནས་དང་། ཡར་ལུང་གཙང་པོའི་འབབ་རྒྱུད་ཀྱི་ཆུ་ཀོང་རིག་གནས། བྱང་ཐང་གི་རྡོ་ཆས་ཞིབ་མོའི་རིག་གནས་སོགས་ཀྱིས་བོད་ལྗོངས་རྡོ་ཆས་གསར་མའི་སྐབས་ཀྱི་རིག་གནས་ཀྱི་འབྱུང་ཚ་རྣམ་གསུམ་གྱི་རྨང་ངམ་གཞི་གྲུབ་པ་ཡིན་ནོ།། བོད་མིའི་ཐུན་མོང་གི་ཚོགས་པ་འདི་ཡང་བོད་ཀྱི་གདོད་མའི་རིགས་ཚོགས་དང་། བྱང་ཕྱོགས་རྩྭ་ཐང་ནས་སྐྱ་ཏུ་མཆེད་པའི་ཕྱུགས་རིགས་སྲོ་འཚོའི་རིགས་ཚོགས། རྨ་ཆུའི་སྟོད་རྒྱུད་ནས་སྐྱ་ཏུ་མཆེད་པའི་སྡེ་སྤྲང་གི་རིགས་ཚོགས་རྣམ་གསུམ་གྱིས་ཐུན་མོང་གིས་གྲུབ་པར་འདོད་དོ།།

དུས་རབས་བདུན་པའི་སྟོད་ཀྱི་ཆར། བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སུ་དེ་སྔར་བྱུང་མ་མྱོང་བའི་མཁས་ཤིང་མཛངས་པའི་ཆབ་སྲིད་པ་དང་དམག་དོན་པ་ཆེན་མོ་སྲོང་བཙན་སྒམ་པོས་མཚོ་བོད་མཐོ་སྒང་གི་ཚོ་བ་རྣམས་གཅིག་ཏུ་བསྡུས་ཏེ་བཙན་པོ་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་རབས་བཙུགས་པ་དང་། དེ་དང་གྲུང་ཡོན་གྱི་ཐང་རྒྱལ་རབས་བར་མཛའ་བརྩེའི་འགྲོ་འོང་དང་འབྲེལ་འདྲིས་ཟབ་ཉམས་ཆགས་པ་ཡིན་ནོ།། བོད་རྒྱལ་སྲོང་བཙན་སྒམ་པོ་དང་ཐང་གི་རྒྱ་བཟའ་ཀོང་ཇོ། ཁྲི་ལྡེ་གཙུག་བརྟན་དང་གྱིམ་ཤིང་ཀོང་ཇོ་རྣམ་གཉིས་སྤྲ་ཕྱིར་གཉེན་གྱི་ཚ་ག་འགྲུབ་པའི་རྟེན་འབྲེལ་དེས་རྒྱ་བོད་མི་རིགས་བར་ཆབ་སྲིད་དང་དཔལ་འབྱོར། རིག་གནས་ཐད་འབྲེལ་བ་ཟབ་ཉམས་ཆགས་པ་མཚོན་པ་ཡིན་ལ། དེ་ཡང་རྒྱལ་པོ་ཁྲི་ལྡེ་གཙུག་བརྟན་གྱིས་རྒྱ་ནག་རྒྱལ་པོ་ཐང་ཞོན་ཙུང་ལ་ཕུལ་བའི་ཡིག་ཕྲུད་དུ་བཀོད་པ་ལྟར། དབོན་ཞང་ཉེ་མཐུན་ཞིང་། ཀོང་ཇོ་བོད་དུ་བཞུགས་པས་ཁྲིམ་གཞི་གཅིག་ཏུ་གྲུབ་པ་ལྟར་འབངས་ཐམས་ཅད་བདེ་བའི་དཔལ་ལ་བཀོད་དོ།། ཞེས་པ་ལྟར། དེ་སྔའི་རྒྱ་བཟའ་ཀོང་ཇོ་བོད་དུ་སླེབས་པ་ནི་རྒྱ་ནག་རྒྱལ་བོར་བཙན་པོ་བོད་ཀྱིས་འཇིགས་སྣང་སྐུལ་བའམ་ཐང་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་ཀོང་ཇོ་རྣམ་གཉིས་སྤྲ་ཕྱིར་བོད་དུ་སླེབས་པ་ནི་བོད་ལ་མགོ་བཏེགས་པ་ཡིན་ནོ་ཞེས་པའི་བཞེད་ཚུལ་ཐམས་ཅད་མ་རྟོགས་པའམ་ལོག་པར་རྟོགས་པ་མིན་ན་དེ་ནི་དམིགས་བྱ་གཞན་ཞིག་ལ་བསྒོམ་པ་ནི་སྨོས་མ་དགོས

སོ།། ཕྱི་ལོ༨༢༡ནས་༨༢༢བར་གྲུབ་པའི་ཁྲང་ཆིན་མཐུན་འབྲེལ་རྡོ་རིང་ནི་དབོན་ཞང་གི་འབྲེལ་བ་འདི་ཀོ་མུ་འཐུད་ནས་སྲ་བརྟན་དང་གོང་དུ་འཕེལ་བ་མཚོན་པ་ཡིན་ཏེ། རྡོ་རིང་དུ་དབོན་ཞང་གཉིས། ཆབ་སྲིད་གཅིག་ཏུ་མོལ་ནས་འཇལ་དུམ་ཆེན་པོ་མཛད་དེ་གཙིགས་བཅས་པ། ནམ་ཞར་ཡང་མི་འགྱུར་བར། སྐམ་དཀྱིལ་ཆེན་པོས་ནི། འཕྲུལ་ཡུན་ཡུལ་གྱི་ལེགས་ཉེས་ཅི་ཡང་བསྲུང་སྟེ། བོད་རྒྱ་གཉིས། ད་ལྟར་དུ་མངའ་བའི་ཡུལ་དང་མཚམས་སྲུང་ཞིང་། དེའི་ཤར་ཕྱོགས་ཐམས་ཅད་ནི་རྒྱ་ཆེན་པོའི་ཡུལ། ནུབ་ཕྱོགས་ཐམས་ཅད་ནི་ཡང་དག་པར་བོད་ཆེན་པོའི་ཡུལ་ཏེ། དེ་ལས་ཕན་ཚུན་དགྲར་མི་འཐབ། དམག་མི་དྲང་། ཡུལ་མི་རྣམ། ཡིད་མ་ཆེས་པ་ཞིག་ཡོད་ན། བཟུང་ཞིང་གཏམ་དྲིས་ཏེ། བརྫངས་ནས་ཕྱིར་བཏང་ངོ་།། ཞེས་པ་ལྟར་བོད་བཙན་པོའི་དུས་སྐབས་ཡོངས་སུ་བོད་རྫོངས་དང་ནང་སའི་བར་ཆབ་སྲིད་དང་དཔལ་འབྱོར། རིག་གནས་སོགས་ཕྱོགས་ཐམས་ཅད་ནས་འབྲེལ་དམ་པོ་རྒྱུན་འཁྱོངས་བྱས་པ་ཡིན་ལ། རྒྱ་བོད་མི་རིགས་བར་གྱི་མཛའ་བརྩེའི་འགྲོ་འོངས་དེ་ཡང་མགོ་མཇུག་བར་ཕན་ཚུན་གྱི་འབྲེལ་བའི་སྙིང་པོར་གྲུབས་འདུག་གོ།

དུས་རབས་དགུ་བའི་དཀྱིལ་ཙམ་དུ། བཙན་པོ་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་རབས་འཐོར་ཞིག་ཏུ་སོང་རྗེས། མཚོ་བོད་མདོ་སྨད་ཀྱི་བོད་ཀྱི་ཚོ་ཁག་རྣམས་ཕན་ཚུན་གཏོགས་མེད་ཀྱི་རྒྱལ་ཕྲན་སོ་སོར་གྱེས་པ་སྟེ། རྒྱལ་རབས་ལྔ་ནས་སུང་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་དུས་འགོར། དབྱི(仪)དང་། ཝེ(渭)། ཅིན(泾)། ཡོན(原)། ཧྭ(环)། ཆིན(庆)། ཧྲན་རོང(濵戎)། ཆིན་ཀྲིག(秦州)། ཞའ(夏)སོགས་ས་ཁུལ་དུ་བོད་ཀྱི་ཚོ་ཁག་མང་དུ་གྱེས་པ་མ་ཟད་དེ་དག་སོ་སོར་རྗེ་བོ་རེ་བསྐོས་ཡོད་དོ།། (《སུང་ཡིག་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས》ལས་དྲངས) སུང་རྒྱལ་རབས་ཀྱིས་ཀྲུང་ས་ཁུལ་འདི་དག་གི་བོད་ཀྱི་ཚོ་ཁག་རྣམས་ལ“生户”དང་“熟户”གཉིས་སུ་བཀར་བ་སྟེ།“熟户”ནི་ཐད་ཀར་དེའི་མངའ་འོག་ཏུ་བསྡུས་ཏེ། དམག་དམངས་རྣམས་ལ

དམག་ཞིང་འདེབས་པའི་སྲིད་ཇུས་བསྟར་ཡོད་པ་མཐོང་ངོ༎ གཞན་དུ། ད་དུང་ཚོ་བའི་འགོ་བ་རྣམས་ལ་གོ་གནས་བསྟལ་ཏེ་ས་གནས་དྲག་དཔུང་བཙུགས་ནས་ཚོ་ཁག་སོ་སོའི་ན་གཞོན་བསྡུས་ཏེ་མཁར་བརྩིགས་པ་དང་། ཀ་བཀོ་པ། ར་བསྐོར་བ། འཐབ་རྟ་བཟོ་བ་སོགས་ལས་སྣ་ཚོགས་བགྱིས་ཏེ་མི་ཉག་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་ཚུར་རྒོལ་ལ་ངོག་སྣང་བྱས་ཡོད་ལ། དེ་ཡང་ལང་ཇུའི་ས་ཁུལ་དུ་སྡེ་ཕྱིར་བཙུགས་པའི་ལང་ཇུ་ཚོ་དྲུག་གི་འཕན་བློ་གྲོས་སྲིད་གཞུང་དང་ཏེ་ཧོང(河湟)ས་ཁུལ་གྱི་བཙན་པོ་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་རྒྱུད་དེ་ཛོ་གྲས་སྲིད་གཞུང་གིས་སུང་དང་མཉམ་འབྲེལ་སྒོས་མི་ཉག་ལ་རྒོལ་བའི་འདུན་པ་ཏ་ཅང་ཟབ་སྟེ་མ་སྨྲུལ་རང་འདོད་ཀྱིས་སུང་དམག་དང་མཉམ་དུ་ཆོམ་པོ་འདུལ་བའི་རེ་བ་ཞུས་པ་སྟེ། དེས་སུང་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་མཐའ་མཚམས་སྲུང་བ་དང་མི་ཉག་གིས་ཚུར་རྒོལ་བ་འགོག་པར་ཕན་འབྲས་ཆེན་པོ་བཏོན་པ་ཡིན་ནོ༎ སུང་རྒྱལ་རབས་ཀྱིས་ཀྱང་དེ་རྣམས་ལ་དཔོན་གྱི་གོ་གནས་བསྟལ་ཏེ་ཕན་ཚུན་གྱི་འབྲེལ་བ་སྟོད་མེད་དུ་སྤྲུལ་བ་དང་། ལྷག་པར་དུ་སུང་གིས་འཐབ་ཆས་ཕྱི་ལ་མི་གཡེང་བའི་སྲིད་ཇུས་ལག་ཏུ་བསྟར་ན་ཡང་། འཕན་བློ་གྲོས་སྲིད་གཞུང་ལ་དེ་ལྟ་མིན་ཏེ་རྒྱལ་པོས་དེ་ནི་ཡུལ་མཐའ་འཁོབ་ཀྱི་ནུབ་ཕྱོགས་སུ་མཆིས་ཤིང་། ཡུལ་གྱི་གོ་ཆ་བདེ་བར་སྐྱོང་བའི་ཕྱིར་དུ་ལྕེ་གྲིག་སོགས་ནས་འཐབ་ཆས་ཀྱི་རོགས་སྐྱོར་དགོས་པའི་བཀའ་བསྩལ་སོ༎ (སུང་གི་བཀའ་ཡིག་ཕྱོགས་བསྡུས། དུམ་བུ་༡༥༠ལས་དྲངས)ཞེས་པ་ལྟར་རོ༎ གཞན་དུ། ཛ་དང་ཏའི་ཉོ་ཚོང་དེ་ཡང་སྐབས་དེར་གྲུང་ཡོན་ནང་ས་དང་བོད་ལྗོངས་བར་དཔལ་འབྱོར་སྤྲེལ་རེས་ཀྱི་རྒྱུན་མི་ཆད་པར་རིང་དུ་བསྲིངས་བའི་དར་སྲུད་ཀྱི་ཚབ་ཏུ་གྱུར་ཡོད་དོ༎

དེ་བས། ཐང་རྒྱལ་རབས་ནས་རྒྱལ་རབས་ལྔ་དང་སུང་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་བར་དུ་བོད་ལྗོངས་དང་ནང་ས་བར་གྱི་ཆབ་སྲིད་དང་དཔལ་འབྱོར། རིག་གནས་ཀྱི་འབྲེལ་བ་དེ་རིམ་གྱིས་ཇེ་དམ་དང་ཇེ་ཟབ་ཏུ་སོང་བ་སྟེ། དེ་ཡང་དཔོན་ཞང་གི་འབྲེལ་བ་ནས་རིམ་གྱིས་ཚད་ངེས་ཅན་ཞིག་ཏུ་ཁོངས་གཏོགས་ཀྱི་འབྲེལ་བ་གྲུབ་པ་

ལྟར་རོ།། གོང་དུ་སྨྲོས་པ་དེ་ནི་ཧོར་གྱིས་མཚོ་བོད་མདོ་སྨད་གཅིག་གྱུར་མ་བྱས་སྔོན་བོད་དང་ནང་ས་བར་གྱི་འབྲེལ་བ་སྟེ་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་དོན་དངོས་འབབ་ཞིག་ཏུ་མཐོང་ངོ་།།

དུས་རབས་བཅུ་གསུམ་པའི་སྟོད་ཙམ་དུ། ཧོར་གྱི་དབང་ཤུགས་དེ་ཕྱོགས་རྣ་ཐང་ནས་རིམ་གྱིས་འབར་ཞིང་། ཅིང་གར་རྒྱལ་པོའི་བུ་རབས་ཚ་རྒྱུད་ཀྱིས་ལོ་ངོ་བརྒྱད་ཅུ་ལྷག་གི་རིང་ལ་དམར་པོ་ཁྲག་གི་གཡུལ་བཤམ་ཏེ་ཧོར་གྱི་ཚོ་ཁག་རྣམས་རིམ་གྱིས་གཅིག་ཏུ་བསྡུས་ཏེ་ཡོན་རྒྱལ་རབས་སྲིད་གཞུང་བཙུགས་པ་དང་དེ་ནས་ཀྱང་མ་འགྱངས་པར་མཐར་ཀྱང་གོའི་སྟར་མེད་ཀྱི་གཅིག་གྱུར་གྱི་ཐབས་ཆེན་ཅ་གཞག་གྲུབ་པར་བྱས་སོ།། དེ་ཡང་ཐང་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་མཇུག་ཙམ་དུ་རྒྱལ་ནང་དུ་བཀས་བཅད་མང་ཏུ་བྱུང་བས་མེས་རྒྱལ་གྱི་རི་གླིང་དག་སོ་སོར་བྱེ་བ་ལྟར་རིགས་སོ་སོའི་སྲིད་དབང་རང་སོ་ནས་ལངས་ཤིང་། སྲིད་དབང་སོ་སོའི་བར་སྐུན་དུ་མཐའ་མཚམས་རྒྱ་བསྐྱེད་རྒྱུ་དང་དབང་ཆ་རྗོད་ལེན་གྱི་ཆེད་དུ་འཐྲབ་བཙོམ་གྱི་འདུ་འཛིངས་མང་དུ་བྱུང་ཞིང་རྙོག་འཛིང་དེས་སྲིད་དབང་སོ་སོའི་ནང་ཁུལ་དུ་འགལ་བ་སྣ་ཚོགས་བཟོས་ལ་འགལ་བ་དེར་འཚོ་བཞིས་གནང་བའི་རིགས་སོ་སོའི་འབངས་མི་རྣམས་དེ་བས་ཀྱང་སྡུག་བསྔལ་གྱི་མེ་དཕུང་དུ་ལྷུང་ཡོད་དོ།། གྱིས་འཁོར་གྱི་རྣམ་པ་འདི་ཀོ་ལོ་ཇོ་བཞི་བརྒྱ་ལྷག་ལ་གནས་རྐྱེན་སྐབས་དེའི་མི་རིགས་མང་བའི་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་གཅིག་གྱུར་གྱི་ལས་མཛོན་པར་གྲུབ་རྒྱུ་ནི་ལོ་རྒྱུས་འཕེལ་སོའི་ཆར་དགོས་པ་ཁྱད་པར་ཅན་དུ་གྱུར་ཡོད་པ་མ་ཟད། རིགས་སོ་སོའི་མི་དམངས་རྣམས་ཀྱི་ཤུགས་དྲག་པོའི་འདུན་པ་དང་ཐུན་མོང་གི་ཁེ་ཕན་ཞིག་ཏུ་ཡང་གྱུར་ཡོད་དོ།། བུ་ཀོད་པོ་སུ་ཞིག་གིས་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་འགན་ཁུར་འདི་ཀ་འགྲུབ་ཐུབ་ན། དེ་ཀོས་གཅིག་གྱུར་གྱི་མི་རིགས་མང་པོའི་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་གོང་དུ་ཐེལ་བར་གྲུབ་འབྲས་ཆེན་པོ་བརྟན་པ་ཡིན་ནོ།། ཞེས་པ་ལྟར། ལས་འདི་ཀོ་ཧོར་བས་གྲུབ་པར་བྱས་སོ།།(སྐུ་ཞབས་ཕྲན་བུན་ལན་གྱིས་བརྩམས་པའི་《ཀྲུང་

གའི་ལོ་རྒྱུས་སུ་བྱུང་བའི་མི་རིགས་ཀྱི་འཐབ་རྩོད་དང་འདྲེས་འགྱུར》ཞེས་པ་ལས་བཏུས）གོང་མ་ཅིང་གར་རྒྱལ་པོ་ནས་སེ་ཆེན་ཏན་པར་གྱི་གཅིག་གྱུར་ཆེན་མོའི་ཁྲིད་བོད་སྤྱོངས་ས་ཁུལ་དངོས་སུ་ཀྲུང་གོའི་སའི་ཆར་གཏོགས་པར་བྱས་པ་དང་། གོ་ཏན་ནས་སེ་ཆེན་ཏན་པར་དུ་ཐམས་ཅད་ཀྱིས་ས་སྐྱ་བ་གོང་དུ་བཀུར་བའམ་དེར་ཁྱད་དབང་བསྩལ་ནས་བོད་སྤྱོངས་བདག་ཏུ་གཉེར་བའི་སྲིད་ཇུས་ལག་ཏུ་བསྟར་བ་སྟེ། ས་སྐྱ་བའི་སྲིད་དབང་དེ་ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་གཅིག་གྱུར་ཁྱབ་ཁོངས་ཁྲིད་ཀྱི་བོད་སྤྱོངས་བདག་ཏུ་གཉེར་བའི་ཁྱད་དབང་ལྡན་པ་མ་ཟད། གཞན་དུ་ས་གནས་ཁྱད་ཆོས་ལྟར་དབང་བསྒྱུར་བྱ་ཐབས་དང་བདག་གཉེར་ལམ་ལུགས་མང་པོའང་བཙུགས་པ་ཡིན་ནོ།།

བོད་སྤྱོངས་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་འཕེལ་རྒྱས་ཏེ་རྒྱལ་ཡོངས་ཀྱི་སྤྱི་ཚོགས་རྣམ་པ་དང་ཀུན་ནས་མཚུངས་པ་སྟེ། བཙན་པོའི་རྒྱལ་རབས་འཁོར་ཞིག་ཏུ་སོང་རྗེས་དེ་ཡང་ལོ་ཛ་བཞི་བརྒྱ་ལྷག་ལ་ཁ་ཐྲལ་གྱིས་འཁོར་གྱི་གནས་སུ་ལྷུང་། འབྲེལ་ཡོད་ཡིག་ཚངས་སུ་བཀོད་པ་ལྟར་ན། རིགས་རྒྱུད་ཚོ་ཁག་རྣམས་སོ་སོར་གྱེས་པ་སྟེ། ཚོ་ཁག་ཆེ་བར་ཁྱིམ་སྡེ་སྟོང་ཕྲག་དང་ཆུང་བར་བརྒྱ་ཕྲག་དང་བཅུ་ལྷག་འགའི་ཚུལ་དུ་སོང་བས་ན་ཡང་བསྒྱུར་གཅིག་གྱུར་བྱ་ཐབས་མེད་སོང་ངོ།།（《སྔུང་ཡིག་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས》ལས་དྲངས）ཞེས་དང་། བོད་རང་ས་ནས་རྒྱལ་རྒྱུད་གཉིས་སུ་མཆེད་ནས་ཕན་ཚུན་གྱི་འགལ་བ་དེ་ཉིན་རེ་ནས་ཉིན་རེར་ཇེ་དྲག་ཏུ་ཕྱིན་པ་སྟེ། མཐར་སྲིད་དབང་ཆེ་བ་ཅན་དང་ཆུང་བ་ཅན། སྟོབས་ལྡན་ཅན་དང་གཉོམ་ཆུང་ཅན། གསེར་གྱི་ཡལ་ག་དང་གཡུ་ཡི་ལོ་མ་ཅན། ཤ་གཟན་ཅན་དང་འབྲས་གཟན་ཅན་སོགས་སོ་སོ་ནས་འཁྱིངས་ཏེ་ཕན་ཚུན་གཅིག་ལ་གཅིག་མི་གཏོགས་སོ།།（《དེབ་ཐེར་མཁས་པའི་དགའ་སྟོན》ལས་དྲངས་སོ）ས་གནས་སོ་སོའི་དབང་ཤུགས་པར་རྒྱུན་པར་འཐབ་ཞིང་འཛིང་པས་ཞིང་བྲན་ལ་གཉའ་གནོན་དང་བཤུ་གཞོག་གི་ལས་ཇེ་མང་དུ་བཏང་ཞིང་། གྲུབ་མཐའི་དབང་ཤུགས་སོ་སོའི་བར་དུའང་གྲུབ་

མཐའི་འདོད་ལུགས་རེ་ཡོད་རྐྱེན་བསྟན་པའི་དད་སོ་མི་གཅིག་གོ ལྷག་པར་དུ་གྲུབ་མཐའི་དབང་ཤུགས་སོ་སོ་དང་ས་གནས་དབང་ཤུགས་སོ་སོ་ཕན་ཚུན་གཅིག་ཏུ་ སྡེབས་པས་ཁ་ཐྲལ་གྱིས་འཐོར་གྱི་རྣམ་པ་དེ་ལྷག་པར་ཇེ་ཟབ་ཏུ་སོང་ངོ།། ཡུན་རིང་པོར་གྱེས་འཐོར་དང་འཁྲུག་འཛིང་གི་རྣམ་པ་འདི་ཀོ་བརྒྱུད་བོད་རིགས་མི་དམངས་རྣམས་ལ་ཟད་དུ་མེད་པའི་ཆགས་སྐྱོན་བཟོས་པ་སྟེ། ཁོང་ཚོས་ཞི་བདེ་དང་གཅིག་གྱུར་གྱི་ལམ་ལ་སྨོན་ཞིང་བདེ་སྐྱང་སྐྱོད་འཇགས་ཀྱི་འཚོ་བར་རེ་བསྐྱིགས་ཀྱི་འདུན་པ་ཏ་ཅང་མཐོའོ།། (གེ་སར་རྒྱལ་པོའི་སྒྲུང་སྨོན་གླིང་གཡུལ་འགྱེད་ལས) དེ་བས།། བོད་ལྗོངས་དབང་ཏུ་བསྡུ་རྒྱུ་ནི་ཧོར་གྱིས་ཕྱོགས་ཐམས་ཅད་ནས་གཅིག་གྱུར་གྱི་ལམ་བཤམ་པའི་འཕྲིར་སོ་གཙོ་བོ་ཡིན་པ་མ་ཟད་དེ་ནི་བོད་རིགས་མི་དམངས་ཀྱི་འདོད་འདུན་དང་དགོས་གལ་དང་ཡང་མཐུན་པ་ཡིན་ནོ།། ཡོན་རྒྱལ་རབས་སྲིད་གཞུང་གིས་བོད་ལྗོངས་ས་གནས་སུ་ནུས་ལྡན་གྱི་དབང་བསྒྱུར་བྱུང་བ་དེ་ནི་རྒྱལ་ཡོངས་གཅིག་གྱུར་ཆེན་མོའི་ཁྲིད་ཀྱི་བོད་ལྗོངས་ནང་ཁུལ་གྱི་གཅིག་གྱུར་ཀྱང་ཡིན་ཏེ། བོད་ལྗོངས་ས་གནས་དེ་རྒྱལ་ཡོངས་ཀྱི་མཐུན་འགྲིག་དང་ཕྱོགས་ཐམས་ཅད་ནས་གོང་དུ་འཕེལ་བ་སྟེ་འབྲུག་ལྷུང་ནས་བདེ་འཇགས་ཀྱི་གནས་སུ་སོང་བའི་རྣམ་པ་ཕྱིར་མངོན་ནོ།། གཅིག་གྱུར་གྱི་ལམ་མངོན་པར་གྲུབ་ཅིང་། རྟོག་འཛིང་གི་སྡུག་ཚོགས་བདེ་བར་བཀོད་པ་ནི་སྡུག་ཚོགས་གོང་འཕེལ་གྱི་རྩ་བའི་ཆོས་ཉིད་ཀྱི་གོམས་འདྲིས་ལས་བྱུང་བ་མ་ཟད་བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་ཀྱི་འདུན་པའི་འཕྲིར་སོ་ཕྱི་ལ་མངོན་པ་ཡང་ཡིན་ཏེ། བོད་ལྗོངས་དང་མེས་རྒྱལ་གཅིག་གྱུར་བྱུང་བ་དེ་ནི་ཀྲུང་གོའི་ལོ་རྒྱུས་འཕེལ་བའི་མཐའ་འབྲས་ཡིན་ནོ།།

ཀྲུང་གོ་ནི་གཅིག་གྱུར་གྱི་མི་རིགས་མང་བའི་རྒྱལ་ཁབ་ཞིག་ཡིན་ཏེ། ཀྲུང་ཧྭ་མི་རིགས་ཀྱི་ཡུན་རིང་བའི་ལོ་རྒྱུས་དང་འཚར་སྨུག་འོད་སྟོང་འབར་བའི་རིག་གནས་ནི་རིགས་སོ་སོའི་མི་དམངས་རྣམས་ཀྱིས་ཐུན་མོང་གིས་སྤྲུན་པ་དང་གོང་དུ་སྤེལ་བ་ཡིན་ལ། ཧོར་རིགས་དང་བོད་རིགས་ནི་མི་རིགས་མང་བའི་རྒྱལ་ཁབ་

འདིའི་གྲུབ་ཆ་གཙོ་བོ་གཉིས་ཡིན་ཏེ་གདོད་མའི་དུས་ནས་བཟུང་གཙོ་བོ་སོག་པོའི་མཐོ་སྒང་དང་མཚོ་བོད་མཐོ་སྒང་དུ་འཚོ་ཞིང་བཞེས་པ་ཡིན་ནོ། ཡང་དུའི་གྲོས་ཚོགས་ཀྱི་མཇུག་འབྲས་འདིས་ཧོར་བོད་མི་རིགས་རྣམ་གཉིས་ཀྱི་མཛའ་བརྩེའི་འགྲོ་འོང་ལ་ཤུགས་བསྐྱེད་པ་དང་། ཧོར་བོད་མི་རིགས་བར་གྱི་ཆབ་སྲིད་དང་དཔལ་འབྱོར། རིག་གནས་ཀྱི་འབྲེལ་འདྲིས་འདིས་སོག་པོ་མཐོ་སྒང་དང་མཚོ་བོད་མཐོ་སྒང་གཉིས་གཞི་གཅིག་ཏུ་སྦྲེལ་བ་སྟེ། གྲུང་ཏྲ་མི་རིགས་ཀྱི་ལྟེ་བར་ཕྱོགས་པའི་ཤུགས་དང་གོང་བུར་འཁྱིལ་བའི་ཤུགས་ཀྱིས་སླར་ཡང་སོག་པོ་མཐོ་སྒང་དང་མཚོ་བོད་མཐོ་སྒང་། གྲུང་ཡོན་གྱི་ས་གཞི་ཆེན་མོ་སོགས་གཞི་གཅིག་ཏུ་དམ་པོར་སྦྲེལ་བས་མེས་རྒྱལ་གྱི་ཡངས་ཤིང་རྒྱ་ཆེ་བའི་སའི་གཞི་ཁྱོན་འདི་ཀ་གྲུབ་པ་ལྟར་རོ།། དེ་ནས་ཡང་དུའི་ཞལ་འཛོམས་ནི་ཧོར་བོད་མི་རིགས་རྣམ་གཉིས་ཀྱིས་མེས་རྒྱལ་གྱི་ལོ་རྒྱུས་དང་གྲུང་ཏྲ་རིག་གནས་གོང་དུ་སྤེལ་བའི་ཐད་ཐུན་མོང་སྙོམས་བརྩོན་པའི་གྲུབ་འབྲས་འབའ་ཞིག་ཏུ་ཁྲམས་པ་མ་ཟད། དེ་ནི་གྲུང་ཏྲ་རིགས་སོ་སོའི་ཐུན་མོང་སྙོམས་མེས་རྒྱལ་གྱི་ལོ་རྒྱུས་སྤྲུན་པའི་དཔེ་མཚོན་འགངས་ཆེན་ཞིག་ཏུ་མཐོང་ངོ་།།

འདིར་བསམ་བཞིན་ནན་པོ་བགྱི་དགོས་པ་ཞིག་ལ། ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་ལོ་ངོ་བརྒྱ་ལྷག་གི་དབང་བསྒྱུར་བརྒྱུད་རྗེས་སོར་གྱི་ལོ་ངོ་དྲུག་བརྒྱ་ལྷག་གི་རིང་ལ་གྲུང་གོའི་ལོ་རྒྱུས་སུ་གཞི་ཁྱོན་ཆེ་ཞིང་དུས་ཡུན་རིང་བའི་གྱེས་འཐོར་བཙད་བཟུང་གི་རྣམ་པ་ཞིག་གཏན་ནས་བྱུང་མ་སྟོང་སྟེ། དེའི་རྒྱུ་མཚན་གཙོ་བོ་ཡང་རྒྱལ་ནང་གི་མི་རིགས་སོ་སོའི་བར་གྱི་འབྲེལ་བ་དེར་ཤུགས་བསྐྱེད་པ་དང་། གཅིག་གྱུར་གྱི་མི་རིགས་མང་བའི་རྒྱལ་ཁབ་ལྷག་པར་འབྲུས་ཚང་ཞིང་སྲ་བརྟན་དུ་སོང་བས་རྐྱེན་གྱིས་སོ།། གཞན་དུ། རང་རེའི་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་མི་རིགས་ཀྱི་འབྲེལ་བ་དང་རྒྱལ་ཁབ་གཞན་པའི་མི་རིགས་ཀྱི་འབྲེལ་བ་གཉིས་མི་མཚུངས་པའི་ཁྱད་ཡོད་པ་ནི་རང་རེའི་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་མི་རིགས་རྣམས་སུ་སུ་དང་ཡང་ཕྲལ་ཐབས་མེད་པ་སྟེ། དེ་ནི་ཡུན་རིང་བའི་ལོ་རྒྱུས་ལས་གྲུབ་པ་ཞིག་ཡིན་ལ། གྲུང་ཏྲ་མི་རིགས་ནི་རང་རྒྱ་ཁྱབ་པའི་

མི་རིགས་ཀྱི་ཕོན་པོ་ཞིག་ཡིན་པའི་ཆ་ནས་དེ་ནི་ལོ་ངོ་སྟོང་ཕྲག་དུ་མ་བརྒྱུད་གཞོད་གྲུབ་པ་ཞིག་ཡིན་ཏེ། བརྒྱུད་རིམ་འདིར་སྐད་མང་མི་རིགས་གཞི་གཅིག་ཏུ་གྲུབ་པའི་བརྒྱུད་རིམ་ལྡན་པ་མ་ཟད། སྐད་མང་བའི་ས་གནས་གཞི་གཅིག་ཏུ་བསྡུས་པའི་བརྒྱུད་རིམ་ཀྱང་ལྡན་པ་ཡིན་ནོ།། གྲུང་ཧྭ་མི་རིགས་ཀྱི་སྐད་མང་གཞི་གཅིག་གི་རྣམ་པ་འདི་དང་། རིགས་སོ་སོའི་སྐད་མང་གི་དཔལ་འབྱོར་རིག་གནས་ཀྱི་རྣམ་པ་ལས་གྲུབ་པའི་འཚོ་རྟུས་མ་ལག་འབྲུས་ཚང་བ་དང་། རིགས་སོ་སོའི་སེམས་པའི་འཆར་སྒོ་གཅིག་ཏུ་བབས་པ་སོགས་ཐམས་ཅད་པོ་མིའི་འདོད་འདུན་ཙམ་གྱིས་བཅོས་སུ་མེད་དེ། དེ་ནི་ཕྱི་རོལ་ཡུལ་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་གོམས་འདྲིས་ལས་གྲུབ་པ་ཞིག་ཡིན་ནོ།། རྒྱུ་མཚན་དེ་བས་ན། ཁ་ཕྲལ་གྱི་རྒྱུ་བཟོ་བའམ"བོད་རང་བཙན"ཞེས་པའི་ངར་སྐད་སྒྲོགས་པ་ནི་ལོ་རྒྱུས་འཕེལ་བའི་ཆོས་ཉིད་དང་མི་མཐུན་ཏེ། དེ་ནི་སྐོང་ཐབས་མེད་པའི་འདོད་སེམས་ཁོ་ན་ཙམ་དུ་མཐོང་ངོ་།།

གཞན་དུ་ད་དུང་གསལ་འདེབས་བྱ་དགོས་པ་ཞིག་ནི། མིག་སྔར་ས་སྐྱ་པཎྜི་ཏ་སྟེ་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་མི་སྣ་ཆེན་པོ་འདིའི་གདེང་འཛོག་གི་ཐད་དུ་བཞེད་ཚུལ་སྣ་ཚོགས་པ་བྱུང་དང་འབྱུང་སྲུས་མཆིས་ལ། བཞེད་ཚུལ་ག་འདྲ་ཡིན་ཡང་དེའི་དམིགས་བྱ་གཙོ་བོ་ནི་ས་པཎ་གྱིས་ལང་ཧྲུ་ནས་ཧོར་དང་མཉམ་དུ་བོད་ལྗོངས་ཧོར་གྱི་དབང་འོག་ཏུ་བཀུར་དགོས་པའི་གྲོས་ཚོགས་བདེ་བླག་སྒོས་བསྡུས་པ་དེར་སྨྲུན་འཕྱིན་པ་ཡིན་ནོ།། སྐབས་དེར། ས་པཎ་གྱིས་དགུང་ལོ་མཐོ་ཞིང་ས་ཐག་རིང་བའི་བགྲོས་ལ་མ་ངལ་པར་སངས་རྒྱས་བསྟན་པ་དང་འགྲོ་བ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་དོན་དུ་འམ་སྙོམ་སུ་བོད་སྐད་སྨྲ་བ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་དོན་དུ་ཞེས་པ་ལྟར་བོད་པ་སྤྱི་ལ་དམིགས་ནས་ལང་ཧྲུར་ཕེབས་ནས་གོ་ཁན་དང་ཞལ་འཛོམས་པ་དང་། ངེད་ནི་ལེགས་ཉེས་ཅི་བྱུང་ཡང་འགྱོད་པ་མེད་ཞེས་རང་གི་བདེ་སྡུག་རྒྱབ་ཏུ་བསྐྱུར་བ། ལྟ་སྤྱོད་མཐུན་ཞིང་དྲང་བདེན་ལ་ཕྱོགས་པ་ཅན་ཞིག་ཡིན་ཏེ་ཁོང་གིས་གཅིག་སྒྱུར་གྱི་ལས་ཆེན་པོར་བསམ་ཞིང་བོད་པའི་སྤྱི་ཚོགས་གོང་དུ་འཕེལ་བའི་དོན་དུ་ཏུར་བརྩོན་སྙོམ་ཧོར་

དང་གྲོས་མཐུན་པར་མཛད་པ་མ་ཟད་ཞི་བདེ་སྒོས་བོད་ཀྱི་གནད་དོན་གསལ་ཐག་ཆོད་པའི་བསྟོམས་ཚིག་སྟེ་བསླབ་བྱའི་བཀའ་ཤོག་བོད་དུ་བསྒྲགས་པའི་ལས་བདེ་བླག་སྒོས་གྲུབ་པར་བྱས་སོ།། དབུས་གཙང་གི་བཀྲ་སྐྱ་སེར་སྤྱིན་བདག་སོགས་འགྲོ་བ་ཐམས་ཅད་བཀའ་ཤོག་བསྒྲགས་རྗེས་དགའ་ཞིང་མ་མགུ་བ་གཅིག་ཀྱང་མེད་དོ།། ཞེས་པ་ལྟར། ས་པཎ་གྱི་ལག་ལེན་དེ་ལོ་རྒྱུས་འཕེལ་བའི་བགྲོས་དང་མཐུན་ཕྱིར་དེ་ལ་གལ་ཆེ་བའི་སྙིང་པོ་དང་ཤུགས་རྐྱེན་ཟབ་མོ་ལྡན་པ་ཡིན་ནོ།། ཁོང་གིས་བོད་ལྗོངས་གཅིག་སྒྱུར་དང་བོད་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་མ་འོངས་པའི་འཕེལ་རྒྱུས་ཐད་བླ་ན་མེད་པའི་གྲུབ་འབྲས་བརྟན་ཟིན་པས་དེའི་ཕྲིན་ལས་ནི་སྲིད་པ་འཛིགས་པའི་བར་དུ་ཟད་དུ་མེད་དོ།།

གཞུང་འདི་འགྲུབ་པར་ངེད་རྣམས་ཀྱིས་ཀྱང་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་དངོས་དོན་རྒྱུན་འཁྱོངས་བྱས་ཏེ་ལུང་དང་རིགས་པའི་བརྟར་ཤ་གཙོད་པའི་བྱེད་ཐབས་ལག་ཏུ་བསྟར་བའི་ཁར་ཕྱོགས་ཐམས་ཅད་ནས་དཔྱད་གཞི་ཡིག་ཆ་འཚོལ་བསྡུ་དང་ཞུ་དག་ནན་མོ་བགྱིས་ཏེ་རྩོད་སྒྲུབ་དང་བསམ་གཞིགས་མཐར་ཕྱིན་སྒོས་དེའི་གལ་ཆེའི་རང་བཞིན་ཏུར་བླངས་པ་ཡིན་ལ། དེ་ནས་ཀྱང་ལྟ་བ་གང་བདེན་གྱིས་གཞུང་འདིའི་དགོངས་དོན་དེ་ཚོར་སྣང་གི་ཤེས་རྟོགས་ནས་རིམ་གྱིས་རྗེས་དཔོག་གི་ཤེས་པའི་བར་དུ་མཐར་བསྐྱེད་དེ་ཉུས་པ་ཡོད་ཚད་ཀྱིས་བོད་དང་སེས་རྒྱལ་གྱི་འབྲེལ་བ་དེར་བདེན་དཔང་ངམ་ཚན་རིག་གིས་ར་སྤྲོད་བྱས་པ་ཡིན་ནོ།། གཞུང་འདི་ནི་གོ་ཏན་དང་ས་པཎ་གཉིས་ལང་ཙུ་ནས་གྲོས་མཛད་ཚུལ་གཞིར་བཟུང་བ་ཡིན་ནའང་ལང་ཙུ་གྲོས་ཚོགས་དེ་རྟེར་བོད་ལོ་རྒྱུས་སྟེང་ཐོལ་བྱུང་གི་བྱུང་བ་ཞིག་གཏན་ནས་མ་ཡིན་ཚུལ་རྒྱུས་སྤྲོས་བྱས་ཡོད་དོ།། དེ་ནི་དུས་རབས་བཅུ་གསུམ་པའི་སྔ་གཞུག་ཏུ་རང་རྒྱལ་བྱང་ཕྱོགས་དང་ནུབ་བྱང་། སྟོ་ནུབ་ས་ཁུལ་གྱི་མི་རིགས་རྣམས་ཀྱི་འབྲེལ་བ་སྟེ། དེ་དག་གི་ཆབ་སྲིད་དང་དཔལ་འབྱོར། རིག་གནས། དམག་དོན་སོགས་ཕྱོགས་ཐམས་ཅད་ནས་དར་རྒྱས་གོང་འཕེལ་དུ་སོང་བའི་མཇུག་འབྲས་ཡིན་

པས་དེ་ནི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་བྱུང་བ་ལྟོག་མེད་ཅིག་ཏུ་མཐོང་ངོ༎ ངེད་རྣམས་ཀྱིས་ཡང་ཧྲུའི་གྲོས་ཚོགས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་རྒྱབ་ལྗོངས་རྒྱས་པར་སྤྲོས་པ་ནས་ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱིས་བོད་ལྗོངས་བདག་གིར་གཉེར་ཚུལ་གཙོར་བསྟན་པ་སྟེ། དུས་ཀྱི་ཆ་ནས་དེ་སྔར་བཙན་པོའི་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་སྨད་ཕྱིའི་དུས་སྐབས་སུ་ཐང་བོད་དང་། སྲུང་བོད་ཀྱི་འབྲེལ་བའི་འཕེལ་སོ་དང་། ཇེར་འདི་བྱང་ཕྱོགས་རྩྭ་ཐང་ནས་རིམ་གྱིས་འཕར་ཏེ་གོང་མ་ཅིང་གར་རྒྱལ་བོས་མཐའ་བཞིའི་རྒྱལ་ཕྲན་དབང་དུ་བསྡུས་ཚུལ་དང་། དེ་ནས་ཀྱང་རིམ་གྱིས་ཡུ་གུར་དང་། ལའོ་ཐུབ་མ། སི་ཧྲག ཅིན་རྒྱལ་རབས་སོགས་ཕམ་པར་བྱས་ཚུལ་བསྟན་པ་དང་། ཕྱི་སོར་ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱིས་རྒྱལ་ཡོངས་ཕྱོགས་ཐམས་ཅད་ནས་གཅིག་གྱུར་བྱས་པ་དང་། ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱིས་བོད་དུ་ནུས་ལྡན་གྱི་དབང་བསྒྱུར་དང་ས་སྐྱའི་སྲིད་གཞུང་གི་ཆབ་སྲིད་དང་། ཆོས་ལུགས། རིག་གནས་སོགས་ཀྱི་ཆར་རྒྱབ་སྐྱོར་བྱས་ཚུལ་སོགས་བསྟན་པ་སྟེ། དེའི་དམིགས་བྱ་ནི་ལོ་རྒྱུས་འཕེལ་བའི་བརྒྱུད་རིམ་གསལ་པོར་བསྟན་ཏེ་བོད་དང་མེས་རྒྱལ་གྱི་འབྲེལ་བ་དེ་ལོ་རྒྱུས་འཕེལ་བའི་རྩ་བའི་ཆོས་ཉིད་ཁྲིད་ནས་མངོན་པར་བརྗོད་འདོད་པ་དེ་ཡིན་ནོ༎

མིག་སྔར། རྒྱལ་ཁབ་ཕྱི་ནང་དུ་པར་དུ་བཏབ་པའི་རིག་གཞུང་དཔྱད་རྩོམ་སོགས་སུ་བོད་དང་མེས་རྒྱལ་གྱི་འབྲེལ་བ་གླེང་སྐབས། གོ་ཏན་དང་ས་པཎ་གྱི་ལང་ཧྲུའི་གྲོས་ཚོགས་ཀྱི་ཆར་གླེང་སློང་བ་དེ་སྐབས་སུ་བབས་མེད་པའམ་བཏང་སྙོམས་སུ་བཞག་པ། ཐ་ན་འདིའི་སྐོར་ཆེད་དུ་གླེང་བའི་བརྩམས་ཆོས་ཏ་ཅང་དཀོན་པའམ་མེད་པའི་ཚུལ་དུ་སྣང་བས། ངེད་རྣམས་ཀྱིས་ཀྱང་རང་ལ་འདིའི་སྐོར་གྱི་གཞུང་ལུགས་ཆུ་ཚད་དང་ཆེད་གཉེར་གྱི་ཤེས་བྱ་དབུལ་བ་ཤེས་ན་ཡང་། གླེང་བྱ་འདིའི་ད་ཡོད་ཀྱི་དགོས་ངེས་རང་བཞིན་དང་རིག་གཞུང་གི་སྙིང་བོས་སྐུལ་སློབས་པ་ཆེར་བསྐྱེད་དེ་འགྲུབ་པའི་ལས་ཕྲག་ཏུ་བཞེས་པ་སྟེ། རྩོམ་འབྲི་སྐབས་ང་ཚོས་བསམ་གཞིགས་ནན་མོ་བགྱིས་ཤིང་ལུང་རིགས་ཀྱི་ཡོན་ཏན་ཚུར་བསྡུ་བ།

དཔྱད་གཞི་ཡིག་ཆ་འབོར་ཆེན་ཞིག་ལས་ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱིས་གྲུང་གོ་རྒྱལ་ཁབ་གཅིག་གྱུར་མཛད་ཚུལ་དང་བོད་ལྗོངས་དབང་དུ་བསྡུ་བའི་ཆར་དེ་ནི་ལོ་རྒྱུས་འཕེལ་བའི་ཆོས་ཉིད་ཀྱི་རང་བཞིན་ཡིན་ཚུལ་གསལ་བར་བཀོད་པ་སྟེ། ལུང་དང་རིགས་པའི་སྒོ་ནས་བོད་ལྗོངས་ནི་གྲུང་གོའི་ཕྲལ་དུ་མེད་པའི་སའི་ཆ་ཤས་ཤིག་ཡིན་ཚུལ་དང་བོད་རིགས་མི་དམངས་ནི་རང་རྒྱལ་མི་རིགས་མང་བའི་ཁྱིམ་གཞི་ཆེན་མོའི་ཁྲོད་ཀྱི་སྤུན་ཟླ་མི་རིགས་ཞིག་དང་། ཧོར་མི་རིགས་དང་བོད་རིགས་མི་དམངས་ཀྱིས་མེས་རྒྱལ་གྱི་ལོ་རྒྱུས་གོང་དུ་སྤེལ་བར་རང་ནུས་ཅི་ཐོགས་ཀྱི་ནུས་པའམ་གྲུབ་འབྲས་ཆེན་མོ་བཏོན་ཟིན་པའི་ཚུལ་རྒྱས་པར་སྤྲོས་པ་ཡིན་ནོ༎ ངེད་རྣམས་ཀྱིས་ཀྱང་ལོ་རྒྱུས་དངོས་དོན་གྱིས་ཐོགས་ཞུང་གི་ལྟ་བ་གཞན་དག་ལས་རྣམ་པར་རྒྱལ་བར་ཡིད་ཆེས་ཆེན་མོ་བཟུང་ཡོད་དོ༎ ཡིན་ཡང་། ང་ཚོ་ལ་དེའི་སྐོར་གྱི་ཤེས་བྱའི་ཡོན་ཏན་གྱིས་དབུལ་བས་གཞུང་འདིར་མ་རྟོགས་ལོག་རྟོག་དང་ཟེ་ཚོམ་གྱི་རྒྱུ་མང་དུ་འདུག་པ་ཤ་སྟགས་ཡིན་དེ་གཟུར་གནས་མཁས་པ་དང་རྗེས་འཇུག་པ་རྣམས་ཀྱིས་བཅོས་སྒྲུ་འཚལ་ལོ་ཞེས་རྩོམ་པ་པོའི་རབ་བྱུང་བཅུ་བདུན་པའི་ས་མོ་གླང་གི་ཁྲིམས་སྟོད་ཟླ་བར་ (སྤྱི་ལོ༡༩༩༧ཟླ་བརྒྱད་པར) ལན་གྲུ་ནས་ཕུལ་བ་དགེའོ༎ །།

Preface

From ancient times on, Tibet has an intimate economic and cultural association and political association with the Central Plains of china. As time goes by, theassociation has been strengthened from loose tendency to stable tendency. By the Yuan Dynasty, Tibet had become a local regime directly controlled by the central government. In 1247, KuoDuan of Mongolian crown prince and Sajiadanda the founder of the Sajia Sed hold a meeting at Wuwei in Gansu province (called Liangzhou Talks). Though its course is very simple, its aim is clear and its method is suitable to solve the important problem.

It was through the diplomatic Talks that the declaration of Saban to the Tibetan was produced, which was historically significant.

It was through the diplomatic channels that Mongolian Khan – Yuan dynasty beganto administer Tibet effectively.

It was through the diplomatic channels that

Tibet was first stipulated by law that is an indispensable part of our country's territory and is fixed from then on.

Consequently, the diplomatic channels between Saban and KuoDuan in Liangzhou is a significant event not only in Chinese history , national relation's history , Tibetan history and the history of the development of Tibetan Buddhist, but also a critical mark of historical relation between Tibet and our country.

Now, the study of Tibetan history is sensitive and practically significant. no motter how the idea of Tibetan independence is opposite to the fact of the unitary multinational state and the social development, there is a standard that can distinguish truth from falseness and tell right from wrong. The standard is history. History is just and selfless.

The archaeological discovery of the Tibetan Stone Age provides precious materials of the Tibetan civilization in remote antiquity and Tibetan origin. The unearthed cultural relics have proved that the human being came into being in the Tibet Plateau

several ten thousand years ago. Especially, the shape of the Old Stone Age in Northen Tibet and that of the Yellow River nearly belong to the same system. From the New Stone Age on, Tibetan culture had been separately affected by Di – Qiang culture in the area of the Yellow River's upper reaches and the nomadic culture in the northern grasslands, and connected with the Tibetan culture. Finally, there are three kinds of primitive civilization including KaRou, culture of the valley's area in the east of the Tibetan plateau, QuGong culture in the Yarlvng Tsangpo Valleys and the small stone of the New Stone Age's culture in Tibet. The Tibetan consists of the Tibetan original inhabitants and nomadic inhabitants from the northern grasslands to the south and Di – Qiang inhabitants in the Yellow River's upper reaches.

In the early half of seventh century, Srong-btsan sgam-po was a famous statesman and millitary strategist in Tibetan history, he united different Tibetan tribes in the QingHai – Tibetan plateau and set up a united Tibetan kingdom which frequently

and closely kept contact with Tang Dynasty. The marriage of Srong-btans sgam-po and Wen – Cheng princess of Tang Dynasty and that of Chi-de Szu-Szan and Jin – Cheng princess of Tang Dynasty later marked close political and economic and cultural contact between Tibetan and the Hans. Those so – called ideas that Wen – Cheng princess married when Tang Dynasty was forced by Tibet and two marriages were humiliated are either out of ignoronce, or with special intentions. Chang – Qing alliance during 821 – 822 developed and stabilized the uncle – nephew relationship. An inscription on a tablet said:" From now on, abandon the war and remove the old scores. Inherit the old alliance from uncle and nephew to withdraw the soldiers on the boundary. Go through thick and thin together without violence (The Alliance Tablet of Tang Dynasty)." So Tibet had kept in close contact with Tang Dynasty in the fields of political and economic and cultural association. The friendship between the Tibetan and the Han is the theme of the relationship.

In the middle of ninth century, Tibetan tribes in the QingHai – Tibetan plateau were divided into many independent local groups. From the Five Dynasties to the beginning of Song Dynasty, there were Tibetan tribes in Yi、Wei、Jin、Yuan、Huan、Qing and ZhengShu、Qing – Zhou、Lin、Xia (The History of Song·Tibet). Song Dynasty divided the Tibetan tribes into "Sheng – Hu" and "Shu – Hu" and stationed "Shu – Hu" to open the wasteland. In additon, Song Dynasty defended the XiXia's attacks by distributing the land to many leaders to set up local arms and recruiting the young men of every tribe to excavate the trenches and build the fences. Ban – Luo – Zhi of Liu – Gu – Bo in LiangZhou and the Jiao – Si – Luo of the Tibetan regime in He – Huang stuck o the policy of defending the Xi – Xia's arms, and took concerted action with the Song arms to safeguard the western borderland of Song dynasty. In return, Song Dynasty granted them official titles. Especially, Song Dynasty stipulated that bows and arrows could not come into different ethnic groups except Pan – Zhi – Luo. "Emperor

used it to stabilize the western borderland and to defend the enemy. " (the collection of imperial decrees of Song Dynasty volume 204). In addition, the barter trade horse and tea had become the major economic bond between the inland and all the areas of Tibet.

There were indications that the political and economic and cultural relationship between Tibet and the inland was closer and closer, developing from nephew – uncle relationship to the relationship of the monarch and his subject in a regular form from Tang Dynasty and Five Dynasties to Song Dynasty. What had been mentioned above is the basically historical fact that reflected the relationship between Tibet and our country before Mongolian unification.

At the beginning of 13rd century , the Mongolian rose in the north. Chingghis Khan and his children and grandchildren struggled arduously for 70 – 80 years and finally realized the unprecedented unification of China, since the vassal states set up a separate regimes at the end of Tang Dynasty, the land of our country was divided and

national regimes existed at the same time. Regimes attacked each other in order to seize the land, or fight for the suzerainty, or plunder the treasure. The interiority of each nationality almost was involved in all kinds of crisis, and the people of each nationality were in an extreme misery. The divided situation lasted three or four hundred years. as a result, the unification of the multinational state was especially necessary for the historical development, and it became the strong aspiration and the common interests of all nationalities. The person who finishes the historic task will contribute to the development of the unified multinational country. "Mongolian did the good deed"(Fan Wenlan : the national struggled and the national mergence in the Chinese history). From Chinggis Khan to Kubilai Khan implanted that (སསྐྱཔ)governed Tibet on behalf of Yuan Dynasty to offer Sajia(སསྐྱ)the local domination of Tibet under the control of Yuan Dynasty, and laid down mang administrative measures and the system of management.

Since Tibetan kingdom collapsed, the situation

of separation lasted four hundred years , so did the whole country. Tibet fell apart. As is recorded in history," the nation is divided into several hundred to several thousand parts, so the unification disappears."(The History of Song· Tibet). There were civil conflicts between two factions allover Tibet. There were large and small regimes, strong and weak tribes, with their respective governments. Every local regime had been launching a war, and had been oppressing serfs. Religious factions allied with local forces, thus aggravating the divided situation . The long – term separation and the civil war made the Tibetan suffer a lot, so they yearned for peace and unity, and they looked forward to living a peaceful life(《མོནསྦྱིངགཡུཡའགྲེད།》). Therefore, the unity of Tibet is not only the trend to the unity of Mongolia, but also the ideal of the Tibetan. The administration that Yuan Dynasty put into effect made Tibet unified and made the Tibetan live peacefully. The situation of unification is not only decided by the law of the development of society but also reflects the will of the Tibetan. The fact that

Tibet became one part of homeland is the result of the development of Chinese history.

China is a unitary multinational state, which has a long history and a splendid civilization created by all the nations including Mongolian and Tibetan, who have lived in the Mongolian plateau and Qinghai – Tidetan plateau respectively Since the ancient times. The success of the diplomatic talks in Liangzhou further strengthened the relations between two nationalities continuously. The relations in politics, economy and culture between two nations firmly tied the Mongolian plateau with the Qinghai – Tibetan plateau, and the cohesive forces of the Chinese nation tied them with the Central Plains firmly, so a country with a vast territory came into being. Therefore, the talks of Liangzhou is an outstanding contribution to our country and a typical case that all the nations created the cvilization of the Chinese nation. A problem that needs to be thought over is that there was not a large – scale and a long – term separation in China for 600 years after Yuan Dynasty. Another important fact is

the relations among all the nations had been strengthened and that the unitary multinational state had been consolidated. In addition, the difference between the national relations of our country and those of other countries is that every nation in China can't do without others. The relations were formed long time ago . It took several thousand years for the Chinese nation to come into being. The course is not only the unity of the diversified nations, but also the unity of diversified regions. According to the objective law independent of man's own will, the diversification – to the – unity pattern(འབྲས་མང་རྒྱུ་གཅིག) of the Chinese nation and the whole means – of – livelihood system composed of varied categories of economic and culture forms. Therefore, causing the separation and preaching the independence of Tibet is against the tide of historical development.

In addition, another question worthy of note is that there are some reproaches about the appraisal of Saban. These attacks focus on the fact that Saban successfully had solved the problem of Tibet in Liangzhou talks. At that time, Saban met Kuoduan

in Liangzhou for the benefit of Buddhism and all living creatures in spite of his advanced aga and the long journey to take. He said:" I will have no regrets at all, no matter what will happen to me." (A Letter to the Tibetan) His deeds match his words, and he is open and aboveboard. He met Mongolia vigorously with the benefit of the unity and the development of Tibet. (A Letter to the Tibetan) After the Tibetan including monks and the followers of Buddhism and benefactors read the letter, each of them is filled with exultation. The deed of saban is a mirror of historical tide, with far-reaching historical significance. He has done a brilliant contribution to the unity of Tibet so that his merits and achievements will be immortal.

In the course of writing the book, based on the principles and methods combining the thought with textual research, we collected the historical materials extensively and checked them against the authoritative text, then we finish a leap of a recongization from perceptual knowledge to rational knowledge through the thought. The book focuses

on the talks between Kuoduan and Saban in Liangzhou, but which is not on accident of Mongolian and Tibetan history at all. It is the result of the variation of every field in the national relation as well as political relation and military relation of the northern area and northwestern area and southwestern area. we give a detailed account of the historical background before the talks in Liangzhou and the Yuan Dynasty's administration to the Tibet, looking back at the development of Tang - Tibet relation and Song - Tibet relation around the Tibetan kingdom. We mention not only that Mongolia rose in the north and Chinggis Khan unified all the Mongolian tribes but also that Mongolia conquered Uygur and Xi - liao as well as Xi - xia and Jin Dynasties. We relate not only that Yuan Dynasty unified all the country and administrated the Tibet effectively but also the Sa - jia regime contributed to politics and religion and culture. The essential aim of the book is to givea clear picture of the historical development and it reflects the inherent law of the historical

development between Tibet and our country.

Up till the present time, the talks in Liangzhou between Kuoduan and Saban is given only a brief account, or even overlooked, not to mention the books written about it. On the basis of many historical materials we prove the fact that the unity of China by yuan Dynasty and the mergence of Tibet in to our country The fact is the inevitable result of historical development, We prove that Tibet is an indispensable part of the territory of China through rich historical materials and the Tidetan nationality is a member in our large multinational family and Mongolian and Tibetan contribute to our homeland respectively. We firmly believe that facts speak louder than words. We appreciate and instructions for both experts and readers.

དཀར་ཆག

ལེའུ་དང་པོ། ཡར་ལྷའི་ཞལ་ལ་འཛོམས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་རྒྱབ་ལྗོངས། ………… (1)

དང་པོ། བོད་དང་ནང་སྟབས་ཀྱི་ཐོག་མའི་འགྲོ་འོང་གི་སྐོར། …… (2)

གཅིག དུས་རབས་བདུན་པའི་སྔ་རོལ་དུ་བོད་ལྗོངས་དང་རྒྱ་ཆུའི་སྟོད་རྒྱུད། བྱང་ཕྱོགས་རྩ་ཐང་བར་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ཆགས་རིམ། ……… (2)

གཉིས། བོད་དང་ཐང་རྒྱལ་རབས་བར་གྱི་འབྲེལ་བ། ………… (9)

གསུམ། བོད་དང་སུང་རྒྱལ་རབས་བར་གྱི་འབྲེལ་བ། ………… (23)

གཉིས་པ། ཅིང་གར་ཧན་གྱིས་མཐའ་བཞིའི་རྒྱལ་ཁྲབ་དབང་དུ་བསྡུས་ཏེ་ཧོར་རྒྱལ་རབས་བཙུགས་པའི་སྐོར། ………………… (36)

གཅིག ཅིང་གར་ཧན་གྱིས་མཐའ་བཞིའི་ཧོར་པ་དབང་དུ་བསྡུས་ཚུལ། ……………………………………………… (36)

གཉིས། ཧོར་རྒྱལ་རབས་བཙུགས་པའི་སྐོར། ……………… (46)

གསུམ། ཧོར་གྱིས་མཐའ་བཞིའི་རྒྱལ་ཁྲབ་དབང་དུ་འདུལ་བའི་སྙིང་པོ་གནད་བསྡུས། ……………………………… (50)

གསུམ་པ། ཧོར་རྒྱལ་རབས་མཚུགས་གོང་གི་བོད་ཀྱི་སྤྱི་ཚོགས་རྣམ་པ། ……………………………………………… (56)

གཅིག རྒྱལ་པོའི་ཁབ་སོ་ནང་ཁུལ་དུ་གྱིས་འཁོར་བྱུང་བ་དང་བྲན་གཡོག་འབངས་མིས་གྱིན་ལོག་བྱུང་བའི་སྐོར། …………… (56)

གཉིས། སངས་རྒྱས་བསྟན་པའི་སྐར་གསོ། …………………… (62)

གསུམ། རྒྱལ་ཁྲབ་སིལ་མའི་སྐབས་དང་འབངས་མི་རྣམས་གཅིག་སྒྱུར་གྱི་ལམ་ལ་སློན་ཚུལ། ……………………………… (67)

བཞི་པ། ཧོར་གྱིས་མེས་རྒྱལ་གཅིག་སྒྱུར་བྱས་པའི་སྐོར། ·········· (72)
གཅིག རྒྱལ་ཕྲན་སིལ་མའི་སྐབས་ཀྱི་རྣམ་པ། ·················· (72)
གཉིས། ཧོར་གྱིས་མེས་རྒྱལ་གཅིག་སྒྱུར་བྱས་ཚུལ།··············· (84)
གསུམ། ཅིང་གར་རྒྱལ་པོས་བྱང་ཕྱོགས་རྫ་ཐང་གཅིག་ཏུ་བསྡུས་པའི་དགེ་མཚན།·································· (95)
ལེའུ་གཉིས་པ། ལྱང་ཀྲུའི་ཞལ་འཛོམས། ·························· (101)
དང་པོ། ཞལ་འཛོམས་ཀྱི་འབྱུང་རྐྱེན་དང་དམིགས་བྱ། ······ (101)
གཅིག ཧོར་གྱིས་བཙན་པོའི་རྒྱལ་རབས་གཅིག་སྒྱུར་གྱི་དགོས་གལ། ·· (101)
གཉིས། གོ་དན་གྱིས་བོད་དུ་དམག་དྲངས་ཚུལ།··············· (108)
གསུམ། གོ་དན་གྱིས་ས་པཎ་ལ་གདན་ཞུའི་བཀའ་ཤོག་ཕུལ་བའི་སྐོར།··· (111)
གཉིས་པ། ཞལ་འཛོམས་ཀྱི་རྒྱུད་རིམ་དང་མཇུག་འབྲས། ······ (122)
གཅིག གོ་དན་དང་ས་པཎ་གཉིས་ལང་ཇུ་ནས་ཞལ་བཞེས་ཚུལ། ·· (122)
གཉིས། གོ་དན་དང་ས་པཎ་གཉིས་གྲོས་མཛད་ཚུལ། ········· (127)
གསུམ། བསླབ་བྱའི་བཀའ་ཤོག་དང་དེའི་སྤྲིངས་ཚུལ།········· (131)
གསུམ་པ། བསླབ་བྱའི་བཀའ་ཤོག་གི་སྐོར།··················· (143)
གཅིག བསླབ་བྱའི་བཀའ་ཤོག་གི་ནང་དོན་གཙོ་བོ། ········· (144)
གཉིས། བསླབ་བྱའི་བཀའ་ཤོག་གི་དོན་སྙིང་གལ་ཆེན།········· (155)
གསུམ། མཆོད་ཡོན་གྱི་འབྲེལ་བ་ཞེས་པའི་གོ་དོན། ············ (172)
ལེའུ་གསུམ་པ། ལྱང་ཀྲུའི་ཞལ་འཛོམས་ཀྱི་གྲུབ་འབྲས་དང་སྙིང་པོའི་སྐོར།··· (183)

དང་པོ། ཡོན་རྒྱལ་རབས་སྲིད་གཞུང་གིས་བོད་ལྗོངས་བདག་གིར་
གཉེར་ཚུལ། ………………………… (183)
གཅིག ཧོར་གྱིས་བོད་ལྗོངས་ནང་བསྟན་ཐབས་སུ་བཀོལ་ཚུལ།
…………………………………………… (183)
གཉིས། བོད་དུ་སྲིད་འཛིན་ལམ་ལུགས་གཏན་ལ་དབབ་ཚུལ། ………
…………………………………………… (188)
གསུམ། ཛེ་དཔོན་མཐའ་ཏུ་བསྐྱོད་ཅིང་སྲིད་གཞུང་དུ་བཅའ་
སྡོད་དམག་གི་དཔུང་སྡེ་བཙུགས་པ། …………………… (196)
བཞི། ཁྲིད་ཐབས་གཞན་པ་ལག་ཏུ་བསྟར་ཚུལ། …………… (202)
གཉིས་པ། བོད་ཀྱི་སྤྱི་ཚོགས་གོང་དུ་འཕེལ་བའི་སྐོར། ……… (214)
གཅིག གྲུབ་མཐའ་ཁག་སོ་སོ་དར་རྒྱས་བྱུང་ཚུལ། ………… (215)
གཉིས། ས་སྐྱ་བས་ཆོས་སྲིད་ཟུང་འབྲེལ་གྱི་ལམ་ལུགས་ཐོག་
མར་བཙུགས་ཚུལ། ……………………………… (226)
གསུམ། བོད་ཀྱི་རིག་གནས་སུ་འཕྲུད་ནས་གོང་དུ་འཕེལ་ཚུལ། ………
…………………………………………… (230)
གསུམ་པ། གཅིག་གྱུར་གྱི་མི་རིགས་མང་པོའི་རྒྱལ་ཁབ་སུ་འཕྲུད་ནས
སྲ་བརྟན་དང་གོང་དུ་འཕེལ་ཚུལ། …………………… (240)
གཅིག ཀྲུང་དབྱང་དང་མཐའ་མཚམས་བར་གྱི་འབྲེལ་བར་
ཤུགས་བརྟན་བྱུང་ཚུལ། ………………………… (242)
གཉིས། མཐའ་ཁུལ་གྱི་རིགས་སོ་སོའི་སྤྱི་ཚོགས་དཔལ་འབྱོར་གོང་
དུ་འཕེལ་ཚུལ། …………………………………… (246)
གསུམ། མཐའ་ཁུལ་གྱི་རིགས་སོ་སོའི་རིག་གནས་དང་ཚན་རིག་
དར་རྒྱས་གོང་འཕེལ་དུ་སོང་ཚུལ། …………………… (255)

བཞི། མེས་རྒྱལ་སུ་འབྱུད་ནས་གཅིག་སྒྱུར་བྱུང་ཚུལ། ……… (265)

ལེའུ་བཞི་པ། གོ་ཁན་ཡར་རྒྱུར་བཙུགས་སྐབས་ཀྱི་མཛད་རྗེས་དང་འབྲེལ་གནས་དགོས་ནས་སོགས་ཀྱི་སྐོར།…………………………… (269)

དང་པོ། རྒྱལ་པོ་གོ་ཁན་དང་ཁོང་གི་འབྲེལ་ཡོད་མཛད་རྗེས་ཀྱི་སྐོར། ……………………………………………………… (269)

གཅིག གོ་ཁན་གྱིས་རྒྱལ་སྲིད་ཐོག་མར་མཛད་ཚུལ། ……… (269)

གཉིས། འབྲེལ་ཡོད་གོ་ཁན་གྱི་ཕྱག་རྗེས་སྐོར། …………… (275)

གཉིས་པ། ལང་ཧྲུའི་སྡེ་བཞི་དང་ས་པཎ་གྱི་སྐུ་ཕྲེང་རིང་བསྲེལ་སོགས་ཀྱི་སྐོར། ………………………………… (279)

གཅིག མཆོད་རྟེན་དཀར་པོ་(ཤར་སྤྲུལ་བའི་སྡེ)དང་ས་པཎ་གྱི་སྐུ་རིངས་རིང་བསྲེལ། ……………………………… (281)

གཉིས། ལྷ་ཁང་སྡེ། …………………………………… (295)

གསུམ། པད་མོའི་སྡེ།…………………………………… (297)

བཞི། རྒྱ་མཚོའི་སྡེ། …………………………………… (298)

ཟུར་བཀོད་དང་པོ། ཡིག་ཚང་འབྲིན་བྱའི་ཁུངས་ཁུངས་མཛོད་བསྟན་པ། ………………………………………………………… (309)

ཟུར་བཀོད་གཉིས་པ། སོར་བོད་འབྲེལ་བའི་ཡིག་ཚགས་བདམས་བསྒྲིགས། ………………………………………………………… (326)

འགྱུར་བྱང་། ……………………………………………… (394)

ལེའུ་དང་པོ།

ལང་ཧྲའི་ཞལ་འཛོམས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་རྒྱབ་ལྗོངས།

ཀྲུང་ཧྭ་མི་རིགས་ནི་ལོ་ངོ་སྟོང་ཕྲག་དུ་མའི་འཕེལ་འགྱུར་བརྒྱུད་མཐར་གཅིག་གྱུར་གྱི་མི་རིགས་མང་པོའི་རྒྱལ་ཁབ་འདི་ཀ་གྲུབ་པ་ཡིན་ལ། དེར་རིགས་སོ་སོའི་གྲངས་ཉུང་མི་རིགས་དང་རྒྱ་རིགས་མི་དམངས་རྣམས་མཉམ་འདྲེས་མཉམ་སྡོད་དང་ཕན་ཚུན་བཀྲམ་ནས་སྡོད་པའི་ཚུལ་ཡོད་པ་མ་ཟད། དམིགས་བསལ་གྱི་སའི་དབྱེ་མཚམས་ཀྱང་ཡོད་དེ། དུས་ཡུན་རིང་པོར་རིགས་སོ་སོའི་བར་ཕན་ཚུན་རོགས་སྐྱོར་དང་། ཕན་ཚུན་རྟེན་པ། ཕན་ཚུན་སྐུལ་འདེད་སྙོམས་མཉམ་དུ་སྤེལ་བའི་མཛའ་གཅུགས་འགྲོ་འོང་ཁྲོད་དཔལ་འབྱོར་འབྲེལ་འདྲིས་དང་རིག་གནས་བརྗེ་རེས་ཀྱི་རྒྱུན་མ་ཆད་པ་དང་། དེར་སྣ་མང་བའི་དཔལ་འབྱོར་རིག་གནས་ཀྱིས་རིམ་གྱིས་འཚོ་ཡུལ་མ་ལག་འདུས་ཚང་བའི་རྣམ་པ་འདི་ཀ་གྲུབ་པ་ཡིན་ལ། ཀྲུང་ཧྭ་མི་རིགས་སོ་སོས་མེས་རྒྱལ་གྱི་ལོ་རྒྱུས་འཕེལ་བའི་བརྒྱུད་རིམ་ཁྲོད་རང་མི་རིགས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་དང་རིག་གནས་བསྐྲུན་པའམ་སྤེལ་བ་མ་ཟད། དེ་དང་མཉམ་དུ་ཐུན་མོང་སྒོས་ཀྲུང་ཧྭ་མི་རིགས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་དང་རིག་གནས་ཀྱང་གོང་དུ་སྤེལ་བ་ཡིན་ནོ།། ལོ་རྒྱུས་སུ་བྱུང་བའི་བོད་ལྗོངས་དང་ནང་ས་བར་གྱི་འབྲེལ་བ་དང་། དུས་རབས་བཅུ་གསུམ་པར་ཧོར་གྱིས་མེས་རྒྱལ་གཅིག་གྱུར་གྱི་ལས་རླབས་ཆེ་འགྲུབ་པ་སོགས་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ཁྱད་ཆོས་དང་རྣམ་པ་འདི་ཀ་མ་མངོན་པ་གཅིག་ཀྱང་མེད་ཕྱིར། ལང་ཧྲའི་གྲོས་ཚོགས་ཀྱི་གྲུབ་འབྲས་འདི་ནི། ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱིས་བོད་ལྗོངས་དབང་དུ་བསྒྱུར་བའི་ལས་རླབས་ཆེ་ཞིག་ཀྱང་ཡིན་ཏེ། འདི་ནི་ལོ་རྒྱུས་གོང་དུ་འཕེལ་བའི་ལྡོག་ཏུ་མེད་པའི་མཐའ་འབྲས་ཤིག་ཀྱང་ལགས་སོ།།

དང་པོ། བོད་དང་ནང་སབར་གྱི་ཐོག་མའི་འགྲོ་འོང་གི་སྐོར།

བོད་ལྗོངས་དང་ནང་སའི་བར་ཆབ་སྲིད་སྟེང་ཁོངས་གཏོགས་དང་ཁོངས་གཏོགས་ཅན་གྱི་འབྲེལ་བ་ཐོག་མར་བྱུང་བ་ནི་ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་སྐབས་ཡིན་ནའང་། ལོ་རྒྱུས་འཕེལ་བའི་མཐའ་འབྲས་གང་ལ་མཚོན་ཡང་། དེ་ནི་དུས་ཡུན་ཐུང་བའི་ནང་སློ་བུར་བའི་བྱུང་བ་ཞིག་མིན་ཏེ། ངེས་པར་དུ་ཡུན་རིང་བའི་འགྱུར་བ་དང་གོང་དུ་སྤེལ་བའི་རྒྱུད་རིམ་སྣ་ཚོགས་རྒྱུད་ནས་གྲུབ་པ་ཞིག་ཡིན་ནོ།། བོད་ལྗོངས་དང་ནང་ས་བར་གྱི་འབྲེལ་བའང་ཚུལ་དེ་ལས་མ་འདས་ཏེ། དེ་ནི་བོད་ལྗོངས་སྤྱི་ཚོགས་ཡུན་རིང་བོར་གོང་དུ་འཕེལ་བའི་ལྟོག་མེད་ཀྱི་མཐའ་འབྲས་ཤིག་ཡིན་པ་མ་ཟད། མི་རྣམས་ཀྱི་རང་ཐད་ནས་བསྒྱུར་དུ་མེད་པའི་ལོ་རྒྱུས་འཕེལ་སོའི་སྤྱིའི་ཆོས་ཉིད་ཀྱི་གོམས་འདྲིས་ཤིག་ཀྱང་ཡིན་ཏེ། ཅིའི་ཕྱིར་ཞེ་ན། བོད་རིགས་ནི་བོད་ལྗོངས་ཀྱི་གནའ་བོའི་གདོད་མའི་མི་རིགས་དང་རྒྱ་ཆུ་སྟོད་རྒྱུད་ཀྱི་ཆྱེ་སྲུང་རིགས་ཚོགས། བྱང་ཕྱོགས་རྒྱ་ཐང་གི་གནའ་བོའི་ཕྱུགས་འཚོའི་མི་རིགས་རྣམས་ཡུན་རིང་བོའི་ལོ་རྒྱུས་ཁྲིད་རིམ་གྱིས་མཉམ་གྲུབ་བྱུང་བའི་མི་རིགས་ཀྱི་ཐུན་མོང་གི་ཚོགས་པ་ཤིག་ཡིན་པའི་ཕྱིར། དེ་ནི་མེས་རྒྱལ་མི་རིགས་མང་པོའི་ཁྲིམ་རྒྱུད་ཆེན་མོའི་ཁྲོད་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་རྒྱུད་ལམ་ཧ་ཅང་རིང་བའི་སྲུན་ཟླའི་མི་རིགས་ཤིག་ཀྱང་ཡིན་ནོ།། བོད་ལྗོངས་ས་ཁུལ་ནི་ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་སྔ་བའི་རོལ་ནས་བཟུང་ནང་སའི་ཆབ་སྲིད་དང་། དཔལ་འབྱོར། རིག་གནས་ཐད་དུ་ཐལ་དུ་མེད་པའི་འབྲེལ་བ་ཟབ་ཤོས་ཆགས་ཡོད་དོ།།

གཅིག དུས་རབས་བདུན་པའི་སྔ་རོལ་དུ་བོད་ལྗོངས་དང་རྒྱ་

ཆུའི་སྲིད་རྒྱུད། བྱང་ཕྱོགས་རྫ་ཐང་བར་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ཆགས་རིམ།

དུས་རབས་འདིའི་ལོ་རབས་ལྔ་བཅུ་བ་ནས་བཟུང་། བོད་ལྗོངས་ཀྱི་གནའ་བོའི་རྡོ་ཆས་རྙིང་བ་དང་གསར་མའི་དུས་སྐབས་ཀྱི་གནའ་རྫས་རྟོག་ཞིབ་ལས་བྱུང་བ་དང་། མཁས་ནམས་ཀྱིས་ཞིབ་འཇུག་གི་གྲུབ་འབྲས་ལས་བོད་གནའ་རབས་ཀྱི་གནད་དོན་མང་པོ་ཞིག་གསལ་རྗེན་དུ་བཀོད་པ་མ་ཟད། ཕྱི་རབས་པ་རྣམས་ལ་བོད་ཀྱི་གནའ་བོའི་ཤེས་རིག་དང་བོད་ལྗོངས་ཀྱི་གདོད་མའི་མི་ཚོགས། བོད་པའི་འབྱུང་ཁུངས་སོགས་ཀྱི་ཆར་ཞིབ་ཏུ་འཇུག་པའི་དཔྱད་ཡིག་འགངས་ཆེ་བ་མང་པོ་བཏོན་ནོ།།

༡༩༥༦ལོའི་ཟླ་བདུན་པ་ནས་བརྒྱད་པའི་བར། གྲུང་གོའི་ཚན་རིག་ཞིབ་འཇུག་ཁང་གི་ས་གཤིས་ཞིབ་འཇུག་རུ་ཁག་གིས་བོད་ལྗོངས་ནག་ཆུ་དང་། མཚོ་སྔོན་པོའི་ཐོག་ཐོག་ཆུའི་འགྲམ་རྒྱུད། རྟག་ཤེལ། གོར་མོ་སོགས་ནས་མིའི་བཟོས་རྡོ་ཆས་བཅུ་ལྷག་ཙམ་རྙེད་པ་དང་། དེར་དཔྱེ་ཞིབ་ཚོད་སྡོམ་བྱས་པ་ལྟར་ན། རྡོ་ཆས་འདི་དག་ལས་སྐོར་ཞིག་རྡོ་ཆས་གསར་མའི་སྐབས་ཀྱི་རིག་གནས་སུ་གཏོགས་པ་ཕུད། གཞན་མང་ཤོས་ནི་རྡོ་ཆས་རྙིང་མའི་སྐབས་ཀྱི་རིག་གནས་སུ་གཏོགས་སོ།།[༡] ༡༩༦༦ལོ་ནས་༡༩༦༨ལོའི་བར། གྲུང་གོ་ཚན་རིག་ཞིབ་འཇུག་ཁང་བོད་ལྗོངས་ཕྱོགས་བསྡོམས་རྟོག་ཞིབ་རུ་ཁག་གིས་བོད་ལྗོངས་དིང་རི་རྫོང་གི་སྙེ་ཤར་མཚམས་སུ་ལེ་བར་བཅུ་ཙམ་ལས་མེད་པའི་སུར་རིའི་(苏热山)ལྷོ་ངོས་སུ་ལག་བཟོའི་རྡོ་ལེབ་བཞི་བཅུ་ལྷག་ཙམ་དང་རྡོ་ལེབ་ཀྱི་བཟོས་པའི་གཞོག་ཆས་དང་འཐིགས་ཆས་མང་པོ་གསར་དུ་རྙེད་སྐད་དོ།།[༣] ༡༩༧༦ལོར་གྲུང་གོ་ཚན་རིག་ཞིབ་འཇུག་ཁང་མཚོ་བོད་མཐོ་སྒང་ཕྱོགས་བསྡོམས་ཚན་རིག་རྟོག་ཞིབ་རུ་ཁག་གིས་བྱང་ཐང་གི་ཤན་ཙ་རྫོང་ནས་རྡོ་ཆས་བཞི་ཙམ་རྙེད་པ་ཐམས་ཅད་རྡོ་གཡམ་རྡོ་ཆས་སྐབས་ཀྱི་གཞོག་ཆས་སྣ་ཚོགས་ཡིན། རྡོ་དབྱིབས་ལ་ཟུར་ཅན་མ་དང་། གཞོགས་ངོས་མ། འཐིགས་ཟུར་ཅན་གསུམ་དུ་སྣང་ངོ་།།[༣] གཞན་དུ། མཚོ་བོད་

མཐོ་སྒང་ཕྱོགས་བསྡོམས་ཚན་རིག་རྟོག་ཞིབ་ཏུ་ཁག་གིས་ད་དུང་བྱང་ཐང་གི་ཏུ་ཐོག་སྤྲ་རྫིང་རྫོང་སོགས་ནས་སྤྲ་ཕྱིར་རྡོ་ཆས་རྙིང་བ་མང་དུ་རྙེད་ལ།(༤) ༡༠༨༣ལོར། མཚོ་སྔོན་ཚ་འདམ་གཞུང་ནས་(ཚ་འདམ་ཆུང་བའི་མཚོའུ་ངོགས་ཀྱི) རྡོའུ་རིལ་རིམ་པའི་ཁྲོད་ལག་བཟོའི་རྡོ་ཆས་སྙིར་ཞིག་རྙེད་དོ།།(༥) དེ་ཡང་(碳14)ཚད་འཇལ་གཏན་ཁེལ་དང་ས་རིམ་གྱིས་ཞིབ་བསྡུར་བགྱིས་པ་ལྟར་ན། རྡོ་ཆས་འདི་དག་དེང་གི་བར་ལོ་ངོ་ཁྲི་ཕྲག་གསུམ་འགྱངས་ཟིན།(༦) ཞེས་པ་ལྟར་ན། བོད་ལྗོངས་མངའ་རིས་དང་ནག་ཆུའི་ཁུལ་གྱི་རྡོ་ཆས་རྙིང་པའི་བཟོ་དབྱིབས་དང་རྨ་ཆུའི་འབབ་རྒྱུད་ཀྱི་རྡོ་ཆས་རྙིང་པ་རྣམས་ཕལ་ཆེར་རིག་གནས་ཀྱི་ཁྱབ་ཁོངས་གཅིག་ཏུ་གཏོགས་སོ།།(༧)

བོད་ལྗོངས་ཀྱི་རྡོ་ཆས་གསར་མའི་སྐབས་ཀྱི་རིག་གནས་དེ་བས་ཀྱང་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པར་མཐོང་སྟེ། དེང་གི་བར་དུ་བོད་ལྗོངས་སུ་རྡོ་ཆས་གསར་མའི་ཆར་གཏོགས་པའི་གནས་ཤུལ་ལྔ་བཅུ་ལྷག་ཙམ་རྙེད་ཟིན་ལ། དེའི་ཁྲོད་དུ་རྡོ་ཆས་ཞིབ་མོའི་གནས་ཤུལ་ཉེར་བརྒྱད་ཡོད་དོ།།(༨) རྡོ་ཆས་གསར་མའི་དུས་སྐབས་ནས་བཟུང་། བོད་ལྗོངས་མཐོ་སྒང་ཤར་ཕྱོགས་ཀྱི་རྨ་ཆུའི་སྟོད་རྒྱུད་ཀྱི་སྡེ་སྤྱང་རིག་གནས་དང་བྱང་ཕྱོགས་རྩྭ་ཐང་གི་ཕྱུགས་འཚོའི་རིག་གནས་དེ་ཕྱོགས་མི་འདྲ་བ་ནས་རིམ་གྱིས་བོད་ལྗོངས་སུ་མཆེད་པ་དང་། ས་དེ་གའི་ཐར་ཡོད་རིག་གནས་དང་མཉམ་འདྲེས་བྱུང་བས་གཙོད་མཚོ་བོད་མཐོ་སྒང་དུ་བྱང་ཐང་ལུང་གཞུང་ཁུལ་གྱི་ཁ་ཏུབ་ཤུལ་བཞག་གཞིར་བཟུང་བའི་ཁ་ཏུབ་རིག་གནས་དང་། ཡར་ཀླུང་གཙང་པོའི་འབབ་རྒྱུད་ཀྱི་ལྷ་སའི་ཆུ་གོང་སྡེ་ཤུལ་གཞིར་བཟུང་བའི་ཆུ་གོང་རིག་གནས། བྱང་འབྲོག་མཐོ་སྒང་གི་ཕྲ་ཞིབ་ཀྱི་ལག་བཟོའི་རྡོ་ཆས་ཀྱི་ཁྱད་ཆོས་གཞིར་བཟུང་བའི་བྱང་ཐང་གི་རྡོ་ཆས་ཞིབ་མོའི་རིག་གནས་སོགས་མངོན་པར་གྲུབ་པ་ཡིན་ལ། གདོད་མའི་རིག་གནས་འདི་གསུམ་པོའི་འབྱུང་ཁུངས་དང་དེ་ལས་གྲུབ་པའི་སྟོད་དམངས་རིགས་ཚོགས་མི་འདྲ་བ་གསུམ་གྱིས་བོད་ལྗོངས་རྡོ་ཆས་གསར་

མའི་སྐབས་ཀྱི་རིག་གནས་འདི་ཤཱའི་གཞི་རྩའི་མ་ངོ་དང་རྣམ་པ་མངོན་པར་གྲུབ་པ་མ་ཟད། དེ་དང་མཉམ་དུ་རྗེས་སོར་བོད་རིགས་གྲུབ་ཚུལ་གྱི་གྲུབ་ཆ་རྣམ་གསུམ་གྱི་གཞི་རྩ་ཏུ་གྱུར་རོ།།

ཞུགས་རིགས་དུས་སྐབས་སུ་སོན་རྗེས། བྱང་ཐང་གི་རྡོ་ཆས་ཞིབ་མོའི་རིག་གནས་བྱུང་བའི་རྗེས་ཙམ་དུ། བྱང་ཐང་དང་དབུས་ཀྱི་ས་གནས་འགར་རྡོ་འབུར་བང་སོ་(石丘墓)དང་རྡོ་གཞུང་གི་ཤུལ་གནས(大石遗迹)། སྲོག་ཆགས་ཀྱི་རི་མོའི་རྒྱན་སྤྲངས་སོགས་བྱང་ཕྱོགས་རྟ་ཐང་གི་ཁྱད་ཆོས་ལྡན་པའི་གནའ་རྫས་རྟོག་ཞིབ་རིག་གནས་ཀྱི་ཤུལ་མ་གསུམ་ཙམ་རྙེད་ལ། གཤིན་རྫས་འདི་གསུམ་པོ་ནི་རང་རྒྱལ་བྱང་ཕྱོགས་རྟ་ཐང་དུ་རྙེད་དུ་ཡོད་པ་ཤུད། ཨུ་རུ་སིའི་ཁོངས་གཏོགས་ཀྱི་ཨར་ཐེལ་(阿尔泰)ཁུལ་དང་སོག་པོ་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་པེ་ཅེར་(贝加尔)ཁུལ་སོགས་རྟ་ཐང་ཁུལ་ནས་ཀྱང་མང་དུ་རྙེད་དོ།།[༩] བོད་ལྗོངས་ཀྱི་རྡོ་འབུར་བང་སོ་ནི་ཧོར་(霍)དང་། རྣམ་རྒྱལ་སྣང་(南茹)། སྣེའུ་ཚང(那仓)སོགས་སུ་རྙེད་ལ། དེའི་ཁྱད་ཆོས་ནི་རྡོ་ལེབ་ཀྱིས་བང་སོའི་སྙིང་འཛོང་དབྱིབས་ཀྱི་ཚུལ་དུ་བསྐོར་འདུག་པས་དེ་ལ་རྡོ་ལེབ་ཀྱིས་སྐོར་བའི་བང་སོ་ཞེས་ཀྱང་བྱའོ།།[༡༠] བྱང་ཐང་དུའང་རིགས་འདྲའི་བང་སོ་རྙེད་དུ་ཡོད་དེ། དེ་ལ་འབྲོག་མིའི་བང་སོ་ཞེས་བྱའོ།།[༡༡] རྡོའི་བང་སོའི་དུས་སྐབས་ནི་ཕལ་ཆེར་སྤྱི་ལོ་སྔོན་གྱི་དུས་རབས་བདུན་པ་ནས་ལྔ་བའི་བར་ཡིན་ལ། གཞན་དུ་བོད་ལྗོངས་སུ་རྙེད་པའི་སྲོག་ཆགས་ཅན་གྱི་རྒྱན་ཆས་ཀྱི་ལི་ཆས་གྲུབ་རྫས་ནི། གཙོ་བོ་གཟུངས་དང་མཐེབ་ཀྱུ། ཚ་རུལ་སོགས་རྒྱན་ ཆས་ སམ་ འཚོ་ བའི་ བཀོལ་ ཆས་ དང་། རྒྱན་ སྤྲངས་ ནི་ ཤ་ དང་ རྟ། དོམ། བྱ་བྱེའུ། སྤྲ་སྤྲེལ་སོགས་ཀྱི་དོན་གྱིས་སྤྲུག་འདུག་པས།[༡༣] ཡུལ་ཕྱོགས་ཀྱི་རང་བཞིན་ངེས་ཅན་ཞིག་མངོན་པར་སྣང་འདུག་གོ། གྲུབ་རྫས་འདི་དག་ལ་ལའོ་ཉིན་ནུབ་བྱང་ཁུལ་དང་། ཧོ་པེ་བྱང་ཕྱོགས་ཁུལ། ནང་སོག ཉིན་ཞ་སོགས་ཞུགས་རི་རིང་མོའི་འདབ་རྒྱུད་དུ་ཁྱབ་པའི་སྲོག་ཆགས་ཅན་གྱི་རྒྱན་རྫས་སོགས་

དང་འདྲ་སའི་ཆའམ་གཅིག་མཐུན་གྱི་རང་བཞིན་མང་དུ་ལྡན་ཕྱིར། འདི་དག་ནི་རྫོ་ཆས་ཞིབ་མོའི་རྗེས་ཙམ་དུ་བྱང་ཕྱོགས་ཕྱུགས་འཚོའི་མི་རིགས་ཀྱི་རིག་གནས་ཤུལ་བཞག་ཡིན་པར་འདོད་དོ།། བོད་ལྗོངས་ཀྱི་རྫོའུ་འབུར་བང་སོ་དང་སྲོག་ཆགས་ཅན་གྱི་རྒྱན་རྫས་འདྲིས་བྱང་འབྲོག་མཐོ་སྒང་གི་ཕྱུགས་འཚོའི་འབྲོག་མི་དང་བྱང་ཕྱོགས་རྩྭ་ཐང་གི་འབྲོག་མིའི་བར་གདོད་མ་ནས་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་འགྲོ་འོང་དང་དཔལ་འབྱོར་རིག་གནས་བརྗེ་རེས་ཀྱི་འབྲེལ་བ་ཟབ་ཤོས་ལྡན་པ་མཚོན་ཐུབ་པོ།།

ཡར་ཀླུང་གཙང་པོའི་བར་རྒྱུད་སྨད་རྒྱུད་དང་། བྱང་ཐང་གི་ལུང་གཞུང་ཁུལ་དུ་རྫོ་ཆས་གསར་མ་སྐབས་ཀྱི་ཁ་རྡུབ་རིག་གནས་དང་ཚ་སྒོང་རིག་གནས་བྱུང་བའི་རྗེས་ཙམ་དུ་བོད་ཀྱི་རྫོ་སྣམ་བང་སོ་ཡང་མང་དུ་རྙེད་ལ། དེའི་བྱུང་རབས་ནི་ཡ་མཐར་སྤྱི་ལོ་སྔོན་གྱི་ལོ་སྟོང་ཕྲག་འདས་པའི་དུས་ཏེ་བཙན་པོའི་རྒྱལ་རབས་ལས་ཀྱང་སྔ་བའི་སྔ་རོལ་དུ་བསྙེགས་ཤིང་། མ་མཐར་དུས་རབས་བདུན་པ་ནས་བརྒྱད་པའི་སྐབས་བོད་བཙན་པོའི་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་དུས་སུ་བྱུང་བ་ཡིན་ཏེ། དེ་དག་གི་བྱུང་ཡུལ་གཙོ་བོ་ནི་ཆབ་མདོ་ཁུལ་གྱི་སྨར་ཁམས་དང་གོ་འཇོ། ཡར་ཀླུང་གཙང་པོའི་འབབ་རྒྱུད་ཀྱི་ཤན་རྩ། སྣེ་གདོང་། ལྷ་ས། སྣང་ཤན། རྒྱ་ཚ་རྫོང་སོགས་ཡིན་ཏེ། བསྡོམས་པའི་ཁུལ་ཉི་ཤུ་ལྷག་ཙམ་དང་དུར་ས་སྟོང་གཉིས་ལ་ཉེ་བ་ཡོད་དོ།།[༢༡] འདི་ནི་རང་རྒྱལ་སྟོ་ནུབ་ཁུལ་གྱི་འཕྲེད་རྒྱུག་རི་རྒྱུད་ནུབ་བྱང་གི་སྡེ་སྤྱང་གི་རྫོའི་དུར་སྣམ་བང་སོ་གཉིས་རིག་གནས་ཁྱད་ཆོས་སྙིང་འདྲ་ཆོས་མང་དུ་ཡོད་མོད། འོན་ཀྱང་ལོ་རབས་ཀྱི་ཆར། བོད་ཀྱི་དུར་སྣམ་བང་སོའི་བྱུང་རབས་ཅུང་འཕྱི་ཕྱིར། སྡེ་སྤྱང་རིག་གནས་དེ་རྒྱུ་རྐྱེན་མང་པོ་བརྒྱུད་རིམ་གྱིས་ནུབ་ཕྱོགས་སུ་མཆེད་པའི་རྣམ་པ་མཐོང་ཐུབ་པོ།།

སྡེ་སྤྱང་གི་རིགས་ཚོགས་ནུབ་ཕྱོགས་སུ་མཆེད་པའི་ལོ་རྒྱུས་དེ་རྒྱའི་ཡིག་ཚགས་སུ་བཀོད་པ་ཧ་ཅང་མང་སྟེ། «ཧན་ཕྱི་མའི་ནུབ་སྤྱང་གདན་རབས»ལས། ཡབ་རྒྱལ་གྱི་ཡང་ཚ་རེན་(忍)གྱི་སྐབས། གོང་མ་ཤེང་ཤན་གུང་(献公)གི་

དུས་འགོར། མོའུ་གོང་(穆公)གི་རྗེས་ཚོད་པའི་སྐད་དུ། ཕྱི་རྒྱུའི་ཉེ་འགྲམ་དུ་དམག་དྲངས་ཤིང་ས་དེ་གའི་རོང་པ་(戎) སྟབ་ལ། ཡབ་རྒྱལ་ཆེང་གི་རྐོལ་བར་འཇིགས་ནས་ཡུལ་འབངས་དང་མཉམ་དུ་ཕྱོ་རུ་བཞུད་ཅིང་། ཞི་ཀྲི་ཆུ་བོའི་(赐支河 སྔེ་བོད་ཡིག་གི་འགྱུར་མ་མཐོང་ལ། རྒྱའི་ཡིག་ཚངས་སོགས་སུ་བཀོད་པའང་འདྲ་མིན་ནོ།—བསྒྱུར་པ་པོས) ནུབ་ཕྱོགས་སུ་ལེ་བར་སྟོང་ཕྲག་འགའི་སར་བསྐྱེགས་ཤིང་སྤྱང་བ་རྣམས་དང་རིང་དུ་གྱེས་ཏེ་ཕན་ཚུན་འགྲོ་འོང་མེད་ལ་ཕྱི་རབས་པ་རྣམས་ཀྱང་རང་ས་རང་གིས་བཅད་ཅིང་རིགས་ཚོགས་གཞི་རུ་བཙུགས་སྟེ་རང་འདོད་ཀྱི་གནས་འཚོས་པའོ།། ཞེས་དང་། ཡང་དེ་ཉིད་ལས། བོད་སྤྱང་(发羌 སྤྱིཕ་发 ཞེས་པ་བོད་ལྟར་བཟླགས) དང་། མཐོ་མི་(唐毛 ཞེས་པ་བོད་སྐད་དེ་མཐོ་སྒང་གི་མི་ཞེས་པའི་དོན་ནོ) སོགས་དང་རིང་དུ་གྱེས་ཤིང་སྔད་སོར་ཡང་འགྲོ་འོང་མེད་དོ།། ཞེས་འཁོད་ལ། «ཐང་ཡིག་གསར་མའི་བོད་ཀྱི་གདན་རབས»ལས། བོད་སྤྱང་དང་མཐོ་མི་སོགས་ཡུལ་ཀྲུང་གོ་དང་རིང་དུ་གྱེས་ཤིང་ཞི་ཀྲི་ཆུ་བོའི་(析支河)ནུབ་ཕྱོགས་སུ་གཞི་ཆགས་ནས་སྡོད་དོ།། ཞེས་དང་། 赐支河 དང་析支河 ཞེས་པ་དེང་གི་མཚོ་སྔོན་ཞིང་ཆེན་མཚོ་ལྷོ་བོད་རིགས་རང་སྐྱོང་ཁུལ་དུ་ཡོད་ལ། ཞི་ཀྲི་ཆུ་བོ་བརྒལ་ཏེ་ནུབ་ཕྱོགས་སུ་ལེ་བར་སྟོང་ཙམ་ལྟག་འདས་སོ།ཞེས་པ་དེང་གི་མཚོ་སྔོན་ལྷོ་ནུབ་ཁུལ་དང་བོད་ལྗོངས་ཀྱི་ཤར་ཙམ་དུ་སོན་འདུག་གོ། ཡུལ་ཕྱོགས་འདི་ག་འབྲེལ་ནས་ཡོད་ལ་ས་ཁྲོན་མང་ཆེ་བ་ནི་རྩྭ་ཐང་ཡིན་ཏེ། རི་རབ་སོགས་ཀྱི་བཀག་རྒྱ་མེད་པས་ཕན་ཚུན་གནས་སྤོར་བ་ནི་དེ་བས་ཀྱང་སྟབས་བདེའོ།། ལྷག་པར་དུ་ཡར་ཀླུང་གཙང་པོའི་འབབ་རྒྱུད་དང་བྱང་ཐང་ལུང་གཞུང་ནི་གནས་ཕྱུན་སུམ་ཚོགས་ཕྱིར་ཞིང་ཕྱུགས་ལས་སྤེལ་བའི་མཐུན་རྐྱེན་ལེགས་སོ།། དེ་བས། སྤྱང་རིགས་ཀྱི་ཚོ་བ་དེ་ཡང་མཚོ་སྔོན་ནས་རིམ་གྱིས་བོད་ལྗོངས་ཕྱོགས་སུ་མཆེད་པ་དང་དེར་གནས་འཚོས་ཏེ་དེང་ཐོག་གི་མི་རིགས་རྣམས་དང་འདྲ་འདྲེས་སུ་སྡོད་པའམ་ཕན་ཚུན་ཤུགས་རྐྱེན་ཐེབས་པ་སོགས་རིམ་གྱིས་

གཅིག་གྱུར་མཉམ་འདྲེས་སུ་འགྱུར་བའམ་དར་ཞིང་འཕེལ་བར་གྱུར་རོ།། དེ་ཡང་《ཐང་ཡིག་གསར་མ་བོད་ཀྱི་གདན་རབས》ལས། བོད་སྤྱང་དང་མཐོ་མི་ཞེས་སོགས་བཀོད་པ་ཕུདཁད་དུང་蕃དང་发ཞེས་པ་རྗོད་དང་སྒྲ་ཉེ་མཐུན་པའི་དབང་གིས་ཕྱི་རབས་པ་རྣམ་པས་བུ་རྗོད་ཞེས་བསྙད་ལ། ཉུས་ནི་སྤུར་རྒྱལ་དུ་གཏོགས་སོ།། ཞེས་བཀོད་འདུག་པ་ནི་དོན་གྱིས་སྟོང་པ་སྟེ། 蕃ཞེས་པ་བོད་དེ། བོད་མི་རང་གིས་རང་ལ་བཏགས་པའི་མིང་དུ་ཟད་ལ། 吐蕃ཞེས་པ་ཐང་རྒྱལ་རབས་ཀྱིས་སྐབས་དེར་བོད་པ་དང་དེའི་བཙུགས་པའི་སྲིད་གཞུང་གི་མིང་ལ་བྱ་ཕྱིར། ནུབ་ཕྱོགས་སུ་མཆེད་པའི་བོད་སྤྱང་དེ་ཡང་བུ་རྗོད་ཀྱི་ཡང་མེས་སུ་གྱུར་བའི་ངེས་པ་མེད་ལ། བོད་སྤྱང་ཞེས་པ་གཡོག་གི་རྒྱལ་རྒྱུད་ཡིན་པའི་ངེས་བ་ཡང་དོན་གྱིས་དཔེན་ནོ།། དེ་ནི་ནུབ་ཕྱོགས་སུ་མཆེད་པའི་སྤྱང་རིགས་ཀྱི་ཚོ་བ་དང་ཉེ་བའི་བོད་ཀྱི་གདོད་མའི་ཚོ་ཁག་ཞིག་ཡིན་སྲིད་དེ། ཀྲུང་ཡོན་གྱི་མི་རྣམས་བོད་སྡོངས་ཀྱི་ཉུ་ཚོ་སོགས་ཀྱི་གནས་ཚུལ་ཤེས་དཀོན་ཕྱིར་བོད་ཞེས་པའི་མིང་གི་མཐར་སྤྱང་སྤྱར་ནས་བོད་སྤྱང་ཞེས་བོས་ལ། བོད་སྡོངས་དེང་ཐོག་གི་ཚོ་བ་ཞིག་གམ་ཡང་ན་རྗེས་སུ་དེར་མཆེད་པའི་ཚོ་བ་གང་ཡིན་ཀྱང་། ཐམས་ཅད་ནི་ཀྲུང་ཡོན་ནུབ་ཕྱོགས་སུ་འཚོ་བའི་ཕྱུགས་ཐིར་འབྲུལ་ནས་དེ་རྣམས་ལ་ནུབ་སྤྱང་ཞེས་བཞེད་དོ།། དོན་དམ་པར། མཚོ་སྔོན་ནས་བོད་སྡོངས་ཕྱོགས་སུ་མཆེད་པའི་སྤྱང་རིགས་དེ་ཀོ་ནི། རྗེས་སོར་བོད་མི་རིགས་ཀྱི་གྲུབ་ཆ་གཙོ་བོ་ཞིག་ཡིན་པའམ་བོད་མི་རིགས་ཐུན་མོང་གི་ཚོགས་པ་གྲུབ་པའི་གྲུབ་རྒྱུ་གཙོ་བོ་ཞིག་ཡིན་ཏེ། བོད་མི་རིགས་ནི་རིགས་ཁྲུངས་མང་བའི་མི་རིགས་ཤིག་ཡིན་ཏེ། དེ་ནི་རྗེ་ཆས་གསར་མ་སྐབས་ཀྱི་གདོད་མའི་རིགས་ཚོགས་གསུམ་དང་མཉམ་འདྲེས་བྱུང་བ་བརྒྱུད་གྲུབ་པ་ཡིན་ལ། གདོད་མའི་རིགས་ཚོགས་དེ་གསུམ་པོ་ནི། བོད་སྡོངས་མཐོ་སྒང་གི་གདོད་མའི་རིགས་ཚོགས་དང་། བྱང་ཕྱོགས་རྨ་ཐང་ནས་སྐྱ་ཉུ་མཆེད་པའི་ཕྱུགས་འཚོའི་རིགས་ཚོགས། ཤར་ཕྱོགས་རྨ་ཆུའི་སྟོད་རྒྱུད་ནས་སྐྱ་ཉུ་མཆེད་པའི་སྟེ་སྤྱང་གི་རིགས

ཚོགས་སོགས་ཡིན་ནོ།།[༡༩] དེ་བས། བོད་ནི་རྒྱ་གར་ཤཱཀྱའི་རིགས་དང་མ་ཡའི་གླིང་ཕྲན་ཕྱེད་ཀ། འབར་མ། ཡི་ལང་གི་ཁྲག་རྒྱུན་གཅིག་པའི་བཞེད་ཚུལ་ནི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་དོན་དངོས་དང་མི་མཐུན་ལ། བོད་ནི་བོད་ལྗོངས་དེར་ཐོག་གི་ཚེ་བའམ་སྐྱུང་ནུབ་མའི་རྒྱུད་ལས་གྲུབ་པའོ་ཞེས་པ་ཐམས་ཅད་ནི་ཕྱོགས་ལྷུང་གི་བཞེད་ཚུལ་འབའ་ཞིག་སྟེ། དེ་ལ་དངོས་ཡོད་དང་ཚན་རིག་གི་ལྟ་བ་དབེན་ནོ།། མི་རིགས་ནི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ཁྲབ་ཁོངས་སུ་གཏོགས་ཕྱིར་དེ་ནི་འགྲོ་བ་མིའི་རིགས་ཀྱི་སྤྱི་ཚོགས་ལོ་རྒྱུས་དུས་སྐབས་ངེས་ཅན་ཞིག་ལ་སླེབས་པའི་ཐོན་དངོས་ཤིག་ཡིན་ནོ།།

གཉིས། བོད་དང་ཐང་རྒྱལ་རབས་བར་གྱི་འབྲེལ་བ།

དེ་ཡང་དུས་རབས་བདུན་པ་ནས་དགུ་བའི་བར་གྱི་ལོ་ངོ་ཉིས་བརྒྱ་ལྷག་གི་རིང་ལ། བཙན་པོ་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་རབས་དང་ཐང་རྒྱལ་རབས་བར་ལ་འཁྲུག་རྩོད་དང་མཛའ་མཐུན་གྱི་འབྲེལ་བ་གཉིས་ཆར་སྣང་ལ། འབྲེལ་བ་འདི་གཉིས་ནི་ཀྲུང་གོའི་མི་རིགས་ལོ་རྒྱུས་སུ་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་འབྲེལ་བ་མངོན་གསལ་དུ་མཚོན་པ་ཞིག་ཀྱང་ལགས་སོ།།

ཐང་བོད་བར་གྱི་འཁྲུག་རྩོད་ནི་མཚོ་སྔོན་གྱི་ཐུ་ཡུའི་ཆེད་དུ་བསླངས་པ་ཡིན་ཞེས་བརྗོད་ཚོག་སྟེ། ཐང་ཀོ་ཙུའུ་ཁྲི་ལོ་དང་པོ་ནས་ཐང་ཀོ་ཙུང་ཁྲི་ལོ་གསུམ་པ་བར་གྱི་ལོ་ངོ་ཞེ་ལྔ་ལྷག་གི་རིང་ལ། ཐང་རྒྱལ་རབས་དང་ཐུ་ཡུ། བོད་སོགས་ཕལ་ཆེར་ཕན་ཚུན་མཛའ་ཞིང་མཐུན་པའི་དུས་སྐབས་ཡིན་ཏེ། ཐམས་ཅད་པོ་ཕྱོགས་སོ་སོ་ནས་དར་རྒྱས་གོང་འཕེལ་དུ་ཕྱིན་ལ། ཐང་རྒྱལ་རབས་ནི་ཀྲིན་གོན་ཞི་བདེའི་དར་སྲིལ་(贞观治世)གྱི་སྐབས་ལ་སླེབས་ཤིང་། བཙན་པོ་བོད་ཀྱི་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱང་བཙོས་བསྒྱུར་དང་སྲིད་དབང་འཛུགས་སྐྲུན་སྣ་ཞིང་བརྟན་པོར་གྱུར་ལ། ཐུ་ཡུས་དར་གོས་ཚོང་ལམ་གྱི་ཉོ་ཚོང་ཚོང་ར་བརྒྱུད་ཁེ་བཟང་མང་དུ་རྙེད་དོ།། འོན་ཀྱང་། རྗེས་སོར་ཐུ་ཡུ་དབང་འོག་ཏུ་བསྡུ་འདོད་པའི་གལ་ཆེའི་གནས་བབས་དེ་ཐང་བོད་གཉིས་ཀྱི་རྩོད་རྒྱུའི་གཞི་རྩ་གྱུར་བ་སྟེ། བཙན་པོའི་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་

དབང་ཤུགས་དེ་ཙམ་ཕྱོགས་སུམ་ཤར་དུ་བསྐྱེད་པ་ཙམ་གྱིས་ཐུ་གུའི་མཚོ་སྔོན་གྱི་ས་གནས་ཐམས་ཅད་དབང་འོག་ཏུ་འདུག་ངེས་ལ། ཐང་རྒྱལ་རབས་ལ་མཚོན་ན་ཡང་ནུབ་བརྒྱུད་ཀྱི་དར་གོས་ཚོང་ལམ་གྱི་དབྱིད་མི་ཉམས་པའི་ཐད་ཐུ་གུས་བརྟན་པའི་ཕན་ནུས་ཏ་ཙང་གལ་ཆེ་བར་མཐོང་ངོ༎ དེ་བས། ཐང་ཀོ་ཙུང་ཁྲི་ལོ་གསུམ་པའི་（龙朔三年）རྗེས་ཀྱི་ལོ་ངོ་དགུ་ཅུའི་རིང་ལ་བཙན་པོ་བོད་ཀྱིས་ཐུ་གུ་མངའ་འོག་ཏུ་བསྡུ་རྒྱུ་དང་། ཐང་གིས་དམག་ཤུགས་ལ་བརྟེན་ནས་ཐུ་གུ་སྐྱོབ་རྒྱུ་ནི་ཐང་བོད་བར་ཛ་དྲག་གི་རྩོད་ཟླུང་བའི་གཞི་དམ་པར་གྱུར་པ་ལགས་སོ༎

སྲོང་བཙན་སྒམ་པོ་དང་ཐང་ཐའི་ཙུང་ཐེ་ཕྱིའི་ལོར་གཤེགས་རྗེས། མང་སྲོང་མང་བཙན་བོད་ཀྱི་བཙན་པོར་བསྐོས་ན་ཡང་། བཙན་པོ་ལོ་ན་གཞོན་པས་བློན་ཆེན་མགར་སྟོང་བཙན་གྱིས་ཆོས་སྲིད་ཀྱི་ལས་ཐྲག་ཏུ་བཞེས་ལ། དེ་སྐབས་ཐང་བོད་བར་གྱི་མཛའ་བརྩེའི་འབྲེལ་བའང་སྐབས་དེ་ནས་བཟུང་བརྟན་འཛུགས་མིན་པའི་གནས་སུ་ལྷུང་། ཐང་ཀོ་ཙུང་ཁྲི་ལོ་གསུམ་པར（སྤྱི་ལོ༦༦༣）། མགར་སྟོང་བཙན་གྱིས་ཐུ་གུར་དམག་གི་འདུ་འགོད་བཙམས་པས། བོད་ལ་ཞེན་ཆེ་བའི་ཐུ་གུའི་ནང་བློན་ཆེན་མོ་སུའུ་ཧོ་གེ་（素和贵）བོད་དུ་བྲོས། རང་ཡུལ་གྱི་ནང་གཏམ་རྣམས་བོད་དམག་ལ་བཤད། བོད་དང་ཐུ་གུ་དམག་འཐབ་པས་ནུབ་ཕྱོགས་ཐུ་གུའི་ཡུལ་ཚོ་ཆེན་པོ་བཅུ་ཙམ་བོད་ཀྱི་ཆབ་འོག་ཏུ་བསྡུས། ཐུ་གུའི་རྗེ་བོ་ནུ་ཡུན་ནོ་ཧོ་པེ་（诺葛钵）དང་བཙུན་མོ་ཧུམ་ཧྭ་（弘化公主）འབངས་མི་སྟོང་ཕྲག་འགའ་དང་མཉམ་དུ་རང་ཡུལ་བསྒྲུར་ཏེ་ལང་ཀྲུ་རུ་བྲོས་ལ། ཐང་ཀོ་ཙུང་གིས་རྒྱལ་རབས་རྣམ་གཉིས་ཀྱི་གྲོད་འཛུགས་རྒྱུ་དང་ཐུ་གུའི་འཁྲུག་ཆ་བདེ་བར་བསྡུ་རྒྱུའི་སྲིད་ཇུས་མ་སྒྲིན་པ་ལག་ཏུ་བསྟར་བའི་རྐྱེན་གྱིས་ཐུ་གུ་ཕྱོགས་ཐམས་ཅད་ནས་ཕམ་ཞིང་དེའི་ས་གནས་ཐམས་ཅད་བཙན་པོ་བོད་ཀྱི་དབང་འོག་ཏུ་བསྡུས་སོ༎ དེ་ནས་བཟུང་ཐང་གི་ཧོ་ཞི་（河西）དང་། ལུང་ཧྲན་རི་བོའི་（陇右）ནུབ་ཡུལ་གྱི་ས་མཚམས་ཐམས་ཅད་པོར་འཛིགས་ཉེན་ཚབས་ཆེན་པོ་བྱུང་ངོ༎

སྤྱི་ལོ་༦༧༠པར། བཙན་པོ་བོད་ཀྱིས་ནུབ་རྒྱུད་དུ་དམག་གི་འདུ་འགོད་བརྩམས་ཤིང་། ཐང་གི་ཚོ་ཆེན་བཅོ་བརྒྱད་ལྷག་དང་ཨན་ཞིའི་ཁྲི་བཞི་སོགས་ཕམ་པར་བྱས།[༢༥] དུས་དེ་ནས་བཟུང་ཐང་གི་ནུབ་རྒྱུད་ཀྱི་དབང་བསྒྱུར་གཏན་འཇགས་མིན་པའི་གནས་སུ་ལྷུང་། དེ་སྐབས་ཧྲན་ཤན་དང་ཆེ་མའོ་(鄯善 དང་且末 སྟེ།དེང་ཤིན་ཅང་དུ་གཏོགས་སོ) སོགས་གྲུ་གུའི་ས་གནས་ཀྱང་བཙན་པོ་བོད་ཀྱི་ལག་ཏུ་ཚུད་དོ།། ཐང་ཀའོ་ཙུང་གི་སྐབས་སུ་དམག་སྤྱི་ཆེན་མོ་ཞའོ་རིན་ཀུས་(薛仁贵)བོད་དུ་དྲངས་པའི་དམག་གི་སྤྱི་ཁྱབ་ཆེན་མོར་བསྐོས་ཤིང་། དམག་སྤྱི་ཆེན་མོ་ཨ་ཧྲི་ན་ཏོ་ཀྲིན་(阿史那道真)དང་གོ་ཏེ་ཧྥུན་(郭待封)སྤྱི་ཁྱབ་ཆེན་མོ་གཞོན་པར་བསྐོས་ཏེ་དམག་མི་འབུམ་ལ་ཉེ་བ་ཞིག་དང་བཅས་མཚོ་སྔོན་བརྒྱུད་ཐད་ཀར་བོད་དུ་བསྐྱར་རོ།། ཞའོ་རིན་ཀུས་སོགས་ཀྱིས་མཚོ་སྔོན་གྱི་ཧྲན་ཀྲིག་(鄯州)ནས་ལམ་ལ་ཆས་ཏེ་ལྷོ་ནུབ་ཀྱི་ཏ་ཧྥེ་ཁྲོན་(大非川)བརྒྱུད་དེ་ཝུའུ་ཧེ་(乌海)ལ་སླེབས་སྐབས། གོ་ཏེ་ཧྥུན་གྱིས་དམག་སྤྱིའི་བཀོད་འདོམས་ལ་མ་ཉན་པས་དམག་གི་ལོངས་སྤྱོད་ཐམས་ཅད་ཕོར། ཞའོ་རིན་ཀུས་སོགས་ལྷོ་ནུབ་མཚམས་སུ་བསྙིགས་ཤིང་རྒྱ་ཆུ་འདབ་རྒྱུད་དུ་བོད་དམག་ཕམ་པར་བྱས་ན་ཡང་། དམག་གི་ལོངས་སྤྱོད་ཆ་ཙམ་ཡང་མེད་ཕྱིར་ཏ་ཧྥེ་ཁྲོན་དུ་མི་ལྡོག་ཐབས་མེད་དུ་གྱུར་རོ།། སྐབས་དེར་བློན་ཆེན་མགར་སྟོང་བཙན་གྱིས་དམག་མི་འབུམ་བཞི་ལྷག་ཁྲིད་དེ་དེར་སླེབས་པས་ཐང་ལ་ཕམ་ཁ་ཆེན་མོ་ཕྱིན་པས། ཞའོ་རིན་ཀུས་ཀྱང་མཐར་མགར་སྟོང་བཙན་ལ་ཁ་ཆད་བཏབ་ཏེ་ཕན་ཚུན་མཐུན་ཐབས་བྱས། ཏ་ཧྥེ་ཁྲོན་དུ་གཡུལ་བགྲེ་བ་དེ་མཐར་བོད་ཀྱིས་རྒྱལ་ཁ་བླངས་ཤིང་། དེའི་རྗེས་ཀྱི་ལོ་དུ་མའི་རིང་ལ་ཐང་རྒྱལ་རབས་ཕལ་ཆེར་རང་སྲུང་ཙམ་ལས་རྐོལ་བའི་ནུས་པ་མེད་པའི་གནས་སུ་ལྷུང་བ་སྟེ། ཐེངས་དུ་མར་ཕན་ཚུན་གཡུལ་བགྲེ་ན་ཡང་ཕམ་ཁ་ལས་གཞན་མ་ཉེས་སོ།། སྐབས་ལེགས་པར་དམག་སྤྱི་ཆེན་མོ་ཧེ་ཁྲི་ཁྲང་ཀྲིས་(黑齿常之)འགོག་རྐོལ་བརྒྱད་བཙན་པོ་བོད་ཀྱིས་མུ་འཐུད་ནས་ཤར་དུ་བསྐྱོད་པའི་

གོམས་ཁ་དལ་གྱིས་བསྒྲིལ། ཐང་གིས་ཀྱང་དམག་དཔོན་དེ་ཀོ་དེང་མཚོ་སྔོན་གྱི་མཐའ་མཚམས་སྲུང་བའི་དམག་སྤྱི་ཆུང་བ་ནས་ཆེན་མོར་བསྐོས། ཁོང་གིས་རྡོ་ཡོན་ཁྲུལ་གྱི་ཡུལ་ཕྱོགས་བདུན་བཅུ་ལྷག་ཙམ་བདག་གིར་བཅད་ཅིང་། ས་ཞིང་ཆེན་ལྔ་སྟོང་ལྷག་ཙམ་ལ་ལོ་རེར་འབྲུ་རིགས་རྒྱ་མ་ཁྲི་ལྔ་བརྒྱ་ལྷག་གི་ལོ་ལེགས་ཐོབ་པས་འཐབ་སྲུང་གི་ལས་ལ་སྤྱ་གོན་ལེགས་པོ་གྲུབ།(༡༦) སྐབས་དེར་ཐང་བོད་བར་དུ་ད་དུང་ཕན་ཚུན་དོ་ཟླ་ལངས་པའི་གནས་སུ་འདུག་གོ།

༧༥༥ལོར། ཐང་གི་ནང་ཁྲུལ་དུ་ཨན་ཧྲིའི་ཟིང་འཁྲུག་(安史之乱)བསླངས་ཕྱིར། དེ་སྔའི་རྡོ་ཞི་དང་ལུང་ཧྲན་རི་བོ་སོགས་ཕྱོགས་སོ་སོ་ནས་དམག་མི་འབུམ་གཉིས་ལྷག་ཕྱིར་འཐེན་ཏེ་ཟིང་འཁྲུག་སྡོད་འཛུགས་སུ་བཏང་ལ། མཛངས་ཞིང་བཀྱེ་བའི་དམག་དཔོན་ཆེན་མོ་ཀོ་ཧྲི་ཏན་(哥舒翰)ཐུན་ཀོན་(潼关)གྱི་མཐའ་མཚམས་སྲུང་བར་མངགས་ཕྱིར་ནུབ་བྱང་ཁྲུལ་གྱི་མཐའ་མཚམས་དེར་དམག་གི་སྟོད་པ་ཕལ་ཆེར་སྟོང་བར་གྱུར། ༧༥༦ལོར། ཧེ་ཧེ་(回鹘)དང་བོད་ཀྱིས་བསྟུད་མར་ཕོ་ཉ་མངགས་ཏེ། དེང་གི་ཉིན་ཞའི་ལིན་གྲུ་(灵州)ཁྲུལ་དུ་གསར་དུ་བསྐོས་པའི་ཐང་གི་གོང་མ་ཆེན་མོ་ཐང་སོའུ་ཙུང་(唐肃宗)ལ་ཆོམ་པོ་འདུལ་བའི་གྲོགས་སུ་ཞུ་བ་མཛད་ན་ཡང་ཐང་སོའུ་ཙུང་གིས་གསོལ་བཞེས་ཙམ་གྱིས་བཏང་སྙོམས་སུ་བཞག་པས། བཙན་པོ་བོད་ཀྱིས་ཐང་གིས་འདུམ་བསྒྲིལ་མི་འདོད་པར་ཁ་གཡར་ཏེ། ཐང་གི་དམག་ཚོ་བདུན་ཕམ་པར་བྱས་ཤིང་མཁར་གསུམ་དབང་དུ་བསྡུས་སོ།།(༡༧) ལོ་དེར་འཛང་དམག་དང་མཉམ་དུ་ཐང་གི་ཙན་ནན་(劍南)ཁྲུལ་གྱི་མཁར་གཙོ་བོ་ཞི་ཀྲིག་(巂州)ཀྱང་ལག་སོར་བླངས་ལ། དེའི་ཕྱི་ལོའི་ཟླ་གཉིས་པར་ཡང་ཅིག་ཐང་ལ་ཕོ་ཉ་མངགས་ཏེ་ཆོམ་འདུལ་རྒྱལ་སྐྱོང་གི་ཞུ་བ་མཛད་ན་ཡང་། ཐང་གིས་ད་དུང་སྐྱེས་ཙམ་གྱིས་བཏང་སྙོམས་སུ་བཞག་གོ། ཟླ་གསུམ་པར་བོད་ཀྱིས་སླར་ཡང་ཕོ་ཉ་མངགས་ཏེ་གཉེན་སློང་ཡང་དེ་བཞིན་མ་གྲུབ་པས། ༧༦༣ལོར་བཙན་པོ་བོད་ཀྱིས་ཕྱོགས་ཐམས་

ཅད་ནས་ཐང་གི་ནུབ་བྱང་ཧེ་ཧོང་（河湟）ཁུལ་དང་ཅན་ནན་ཁུལ་གྱི་ཞི་ཀྲིག་(巂州州)དང་སུང་ཀྲིག་（松州）སོགས་མཁར་གཙོ་འགའ་དབང་འོག་ཏུ་བསྡུས་སོ།།

ཐང་ཏའི་ཙུང་（唐代宗）ཁྲི་ལ་མངའ་གསོལ་རྗེས། བཙན་པོ་བོད་ཀྱིས་ཕྱོགས་ཡོངས་ནས་ཐང་ལ་དམག་དྲངས་པ་སྟེ། པའོ་ཡུན་ལོ་དང་པོར་ཆིན（秦）། ཝེ（渭）། ལིན་ཐོ（临洮）སོགས་བསྡུབས།[༡༥] ཞེས་དང་ལོ་དེའི་ཟླ་དྲུག་པར་བཙན་པོའི་དམག་དཔུང་ལུང་ཧྲན་རི་བོ་བརྒལ་ཏེ་ཏ་ཀྲིན་ཀོན་（大震关）ནས་ཐད་ཀར་ཐང་གི་ཕྱོགས་སུ་བསྐྱོད་པ་དང་། ཟླ་དགུ་པར་དམག་མི་འབུམ་གཉིས་ལྷག་ཅིན་ཀྲིག་（泾州）དུ་དྲངས། ཅིན་ཀྲིག་གི་ཡུལ་སྲུང་བ་རྣམས་བོད་ལ་མགོ་སྒྲུར་བ་མ་ཟད་བོད་དམག་རྣམས་ཐང་གི་རྒྱལ་ས་དང་དེའི་ཉེ་འདབ་ཏུ་ཁྲིད་དེ། ཧྥུན་ཐེན་（奉天）དང་ཨོའུ་ཀུང་（武功）། འབྲུག་ཟྲིལ་（周至）སོགས་ཚུར་བསྡུས། དེ་ནས་བོད་དམག་རྣམས་ཝེ་ཆུ་བརྒལ་ཏེ་ལྷོ་རི་བརྒྱུད་ཤར་དུ་ཕྱིན་ནོ།།[༡༦] ཐང་གིས་བཀག་ཀྱང་མ་ཁེགས་པས། ཐང་ཏའི་ཙུང་ཧོ་ནན་ཧྲན་ཞན་དུ་བྲོས་（河南陕县）ཤིང་བོད་དམག་ཐད་ཀར་ཁྲང་ཨན་མཁར་（长安）དུ་སོན། བཙན་པོ་བོད་ཀྱིས་ཁྲང་ཨན་ནས་ཀང་ལྷའུ་རྗེ་བོ་ལིས་ཁྲིན་ཧོང་（李承宏）གོང་མར་བསྐོས་ཤིང་ཁྲི་ལོ་ཏ་ཧྲེར་（大赦）བསྒྲུར། དཔོན་གནས་བརྒྱ་ལྷག་ཙམ་བསྐོ་བཞག་གནང་ཞིང་བང་མཛོད་རྣམས་ཕྱིར་བཏོན་པ། འབངས་ཁྱིམ་མང་པོ་མེར་བཏང་བ་སོགས་གཙང་བཅོམ་ཆེ་བ་བྱས་སོ།། ཡིན་ན་ཡང་། ཙུང་མ་འགོར་བར་ཐང་གི་བློན་ཆེན་གོ་ཙི་ཡུས་（郭子仪）ཟ་འཛུགས་བྱས་ཤིང་ཡང་ཚ་ཆོན་ཀྲོའུ་（全绪）དང་ཡུ་ཀྲུང་ཆིན་（殷仲卿）སོགས་དམག་སྡེ་མང་པོ་མཁར་སྔོར་འདུ་བས། བོད་དམག་རྣམས་ཕྱིར་མི་ཐོག་ཐབས་མེད་བྱུང་བ་སྟེ་ཁྲང་ཨན་མཁར་ཉིན་བཅོ་ལྔ་ཙམ་ལ་བཟུང་བ་ལས་དེའི་རྗེས་ཕན་ཚུན་སླར་ཡང་དམག་གི་སྒྱུར་བ་བཙམས་པས་བོད་དམག་རྣམས་ཐར་གྱི་ཡོན་（原）དང་། ཧེ（会）།

ཁྲིན(成)། ཝེ་(渭)སོགས་སུ་ཕྱིར་འཐེན་ནོ།། ལོ་མཇུག་ཏུ་བཙན་པོ་བོད་ཀྱི་དམག་དཔུང་གིས་སླར་ཡང་ཅན་ནན་དུ་དམག་དྲངས་པ་སྟེ། སུང་(松)དང་ཝེ(维)། པའོ་(保)སོགས་ཁུལ་གསུམ་དང་། ཡུན་ཧྲན་གྱི་མཁར་གཉིས་ཆམ་ལ་ཕབ། ཞི་ཁྲོན་(西川)གྱི་དམག་སྣོན་ཀའོ་ཧྲེས་(高适)སྐྱོབ་ཐབས་མེད་པས། ཅན་ནན་གྱི་ས་ཁུལ་མང་པོ་ཞིག་བཙན་པོ་བོད་ཀྱི་ལག་ཏུ་ཚུད་དོ།།[30] དེའི་རྗེས་སུ། ལུང་ཧྲན་རི་བོའི་ཤར་ནུབ་འདབ་རྒྱུད་དུ་ཐང་བོད་གཉིས་ལོ་ངོ་ཉི་ཤུའི་རིང་ལ་ཐན་ཚུན་གཡུལ་བཤམས་ལ། ཐང་གི་དམག་དཔོན་གོ་ཙུ་ཡུས་(郭子仪)དང་། ཧྲན་ཅེན(浑瑊)། ཚེས་ཉིན(崔宁)། ལིས་ཧྭེ་ཀང་(李怀光)། ཏན་ཞི་ཧྲི་(段秀实)སོགས་ཀྱིས་བོད་ལ་འགོག་རྒོལ་བརྒྱད། གཟེད་བཙན་པོ་བོད་ཀྱི་དམག་ཤུགས་ཏེ་ལུང་ཧྲན་རི་བོའི་ནུབ་ཙམ་ནས་ཚུར་མ་སོན་ནོ།། བཙན་པོ་བོད་ཀྱི་དམག་དཔུང་གིས་ཀྱང་ཤར་ཕྱོགས་སུ་རྒོལ་ཐབས་མེད་པར་སེམས་ནས་དེ་མ་ཐག་ནུབ་ཕྱོགས་སུ་དམག་བསྐུར་བ་སྟེ། ༧༦༩ལོར་བོད་ཀྱིས་ནུབ་ཕྱོགས་ཀྱི་ཧོ་ཞི་དང་ཁྲང་ཨན་བར་འབྲེལ་བ་སྟོད་པ་དང་བསྟུན་ཐད་ཀར་ལང་ཧྲུར་དམག་གི་སྦྱོར་བ་བརྩམས་ལ། ལོ་གསུམ་པར་ཀན་ཀྲིག་(甘州)དང་སུའུ་ཀྲིག་(肃州)སོགས་ཚུར་བླངས་ཤིང་ལོ་བཅུ་བར་ཀ་ཀྲིག་(瓜州)ཀྱང་ཚུར་བླངས་སོ།། ༧༨༡ལོར་ཧྲ་ཀྲིག་(沙州)ཀྱང་ཚུར་བླངས། དེའི་རྗེས་སུ་མཐུད་ནས་ནུབ་ཕྱོགས་སུ་རྒོལ་བས་ཡུ་ཀྲིག་(伊州)དང་ཞིའི་ཀྲིག་(西州)སོགས་ཀྱང་ཚུར་བླངས། སྐབས་དེར་བཙན་པོ་བོད་ཀྱི་མཐའ་མཚམས་ནི། ཧོ་ཞིའི་ཤར་གྱི་ཧོ་(河)དང་།- ལན(兰)། ཡུ(伊)། ཀན(甘)། ཞིང་ནུབ་མ་(西凉)ནས་ཐད་ཀར་ཧྭེ་ཉིན་(会宁)དང་ཐེན་ཧྲེ་(天水)སོགས་ལ་བསྙེགས་པ་སྟེ་ས་ཁྱོན་ལི་བར་ཁྲི་ལྷག་གསུམ་ལས་བརྒལ་ལ། ཐང་གི་མཁར་གྲོང་དྲུག་དང་དམག་སྡེ་བཅོ་ལྔ་ལྷག་ཐམས་ཅད་བདག་གིར་བྱས་ཡོད་དོ།།[31] དེ་བས། ཐང་རྒྱལ་རབས་ཀྱིས་ཀྱང་བཙན་པོ་བོད་དང་ཆིན་ཧྲེའུ་ལྷན་འཛོམས་མནའ་བཞག་(清水会盟)མི་

འཛོག་ཐབས་མེད་བྱུང་བ་སྟེ། དུས་དེ་ནས་བཟུང་ཐང་གིས་ཀྱང་བོད་ཀྱིས་ནུབ་ཕྱོགས་སུ་བཙན་བཟུང་བྱུང་བའི་ས་གནས་དག་ལ་ཁས་ལེན་བྱུང་ངོ༎ ཆིན་ཧྲེའུ་ལྷན་འཛོམས་མནའ་བཞག་དང་ཕྱུན་ལང་བཙན་གྱིས་མནའ་བཞག་(平凉劫盟)ནས་ཁྲང་ཆིན་ལྷན་འཛོམས་མནའ་བཞག་(长庆会盟)བརྒྱད་པའི་ལོ་ངོ་སོ་བརྒྱད་ཀྱི་རིང་ལ། ཐང་བོད་བར་གྱི་འབྲེལ་བ་དེ་མཛའ་མཐུན་དང་ངན་འགྱུར། འཁྲུག་རྩོད་དང་གྲོས་འཆམ་གྱི་ཀྱ་ཀྱུའི་ལམ་ཕྲན་བརྒྱུད་གོང་དུ་འགྲོ་བཞིན་མཆིས་སོ༎

འོན་ཀྱང་། བཙན་པོའི་རྒྱལ་རབས་སྐབས་སུ། ཐང་བོད་བར་དུ་ཆབ་སྲིད་དང་དཔལ་འབྱོར། རིག་གནས་སོགས་ཀྱི་ཆར་འབྲེལ་བ་ཟབ་ཤོས་ཆགས་ཡོད་དེ། དེ་ནི་ཐང་བོད་ཀྱི་འབྲེལ་བའི་གཙོ་ཁྲིད་ཀྱི་གོ་གནས་བཟུང་ཡོད་དོ༎

ཐང་བོད་བར་གྱི་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་འབྲེལ་བ་དེ་ཕྱོགས་མང་པོ་ནས་ཕན་ཚུན་ཕོ་ཉ་མངགས་པ་ལས་རིམ་གྱིས་བརྟན་ཆགས་པར་གྱུར་བ་སྟེ། ཕོ་ཉ་མངགས་བྱ་ནི་མཐུན་འབྲེལ་དང་གཉེན་སྒྲིག འདས་བརྡ་གཏོང་བ། སྨྱ་ངན་ཞུ་བ། ལྷན་འཛོམས་མནའ་བཞག གཏམ་བཟང་ཞུ་བ། མཇལ་ཞུ་འཚམས་གསོལ། འཚམས་ལན་ཞུ་བ། བརྟེ་སྐྱེལ་བསུ། བཟོ་བ་གདན་ཞུ་སོགས་མང་དུ་འདུས་སོ༎ ཕན་ཚུན་ཕོ་ཉ་མངགས་པར་མཁས་པ་ལ་ལས་བསྡོམས་རྩིས་བྱས་པ་ལྟར་ན། བཙན་པོ་བོད་ཀྱི་དུས་སྐབས་སུ། ཐང་བོད་བར་དུ་བསྡོམས་པའི་ཕོ་ཉ་ཐེངས་ཉིས་བརྒྱ་དང་དགུ་བཅུ་ལྷག་ཙམ་མངགས་ལ། དེར་བོད་ཀྱི་ཕོ་ཉ་ཐེངས་བརྒྱ་དང་བརྒྱད་བཅུ་ལྷག་དང་ཐང་གི་ཕོ་ཉ་ཐེངས་བརྒྱ་ལྷག་ཙམ་ཕན་ཚུན་མངགས་སོ༎[༣༣] གལ་ཏེ༦༣༤ལོར་རྒྱལ་པོ་སྲོང་བཙན་གྱི་རིང་ལ་ཐོག་མའི་ཕོ་ཉ་ཐང་ལ་མངགས་པ་ནས་༨༤༢ལོར་བཙན་པོ་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་རབས་འཁོར་ཞིག་ཏུ་སོང་བའི་ལོ་ངོ་ཉིས་བརྒྱ་དང་བརྒྱད་ཙམ་གྱི་རིང་ལྟར་རྩིས་ན། ཕན་ཚུན་ཕལ་ཆེར་ཟླ་བརྒྱད་ཙམ་ལ་ཕོ་ཉ་ཐེངས་གཅིག་མངགས་པ་ཡིན་ལ་ཕོ་ཉ་མངགས་ཐེངས་རིམ་གྱིས་ཇེ་མང་དུ

སོང་བ་དང་བསྟན་པོ་ཉ་བ་ཡང་རིམ་གྱིས་ཇེ་མང་དུ་སོང་ངོ།།[༣༡] དེའི་ཁྲོད་དུ་ལོ་བཅུ་བཞི་ལ། ལོ་རེར་པོ་ཉ་ཐེངས་གསུམ་ཡན་ཙམ་མངགས་པ་དང་པོ་ཉ་བ་ཆེས་མང་བ་ནི་ཁྲང་ཆིན་ལོ་དང་པོ་དང་། ཅན་ཀྲུང་（建中）ལོ་བཞི་བ། ཀྲིན་ཡོན་ལོ་གསུམ་པ་སོགས་ཡིན་ཏེ། ལོ་འདི་གའི་རིང་ལ་པོ་ཉ་བ་ཡང་རིམ་པ་ལྟར་ཐེངས་ལྔ་དང་། དྲུག། དགུ་ཙམ་ལས་འདས་ལ། དེ་སྔར་རྒྱ་བཟའ་ཀོང་ཇོ་དང་ཅིམ་ཤིང་ཀོང་ཇོ་རྣམ་གཉིས་བསུ་སྐབས་པོ་ཉ་དང་སྐྱེལ་མའི་མི་གྲངས་བརྒྱ་ཕྲག་དུ་མ་ལས་བརྒལ་བ་ཕུད། མངགས་ཐེངས་གཞན་ཕལ་ཆེར་མི་བཅུ་ལྷག་ཙམ་ལས་མེད་ལ་ཆེས་མང་བ་ཡང་མི་གྲངས་ལྔ་བཅུ་ལས་མ་འདས་སོ།། འབྲེལ་ཡོད་ཡིག་ཆར་བཀོད་པ་ལྟར་ན། ༧༦༥ལོར་བོད་ཀྱི་པོ་ཉ་བློན་ཁྲི་གཞེར་ཐང་ལ་སླེབས་སྐབས་མི་བརྒྱ་ལྷག་ཙམ་ཡོད་སྐད། དེ་དང་མཉམ་དུ་ཕན་ཚུན་མངགས་པའི་པོ་ཉའི་གོ་གནས་ཀྱང་ཅུང་མཐོ་བ་མ་ཟད་རྒྱལ་པོ་དང་བཙན་པོའི་ཚིག་མཆན་གནང་བས་གཟེད་འགྲོ་འོང་བྱེད་ཚོག་པའི་ལུགས་སུ་གྱུར་སོ།།

ཆེན་པོ་བོད་དང་ཐང་རྒྱལ་རབས་བར། ཆབ་སྲིད་དང་དཔལ་འབྱོར། རིག་གནས་ཀྱི་དགོས་མཁོའམ་མིང་གྲགས་ཆེས་མཐོ་བ། དོན་སྙིང་ཆེས་ཟབ་པའི་མཛའ་བརྩེའི་འགྲོ་འོང་ནི་ཀོང་ཇོ་རྣམ་གཉིས་བོད་ལ་སླེབས་པ་དེ་ཡིན་ལ། སྤྱི་ལོ་༦༢༩ནས་བཟུང་སློང་བཙན་སྒམ་པོས་ཐེངས་དུ་མར་པོ་ཉ་མངགས་ཏེ་ཐང་གི་ཀོང་ཇོ་དང་གཉེན་གྱི་ཆོ་ག་བསུས་ན་ཡང་ཐམས་ཅད་ཇི་བཞིན་མ་འགྲུབ་པས། ཀྲིན་ཀོན་ལོ་བཅུ་བཞི་བར་སློང་བཙན་གྱིས་བློན་ཆེན་མགར་སྟོང་བཙན་འཁོར་དང་བཅས་པར་རིན་ཆེན་རྒྱུ་ནོར་གྱི་ནོམ་པ་བསྐུར་ནས་ཐང་ལ་མངགས་པ་སྟེ། བོད་དང་རྒྱའི་ཡིག་ཚགས་སུ་མགར་སྟོང་བཙན་གྱིས་ཡུན་རིང་པོ་ཞིག་ལ་དཀའ་བ་སྤྱད་དེ། ཤེས་རིག་ཡོད་ཏན་མཚུངས་ཟླ་མེད་པས་རྒྱའི་རྒྱལ་པོའི་དཀའ་གནད་བཏོན་པ་ལས་ཐར་བ་སོགས་རྣར་སྙན་པའི་གཏམ་རྒྱུད་མང་པོ་ཞིག་ཕྱི་རབས་པ་རྣམ་པའི་ཐོས་འཛིན་དུ་སྤེལ་བའི་གསུང་གནང་ཡོད། དེའི་ཕྱི་ལོར་ཐང་ཐའི་ཙུང་

གིས་ཀོང་ཇོ་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་སྲོང་བཙན་ལ་སྐྱེར་འདོད་བྱུང་བ་སྟེ། ཐའི་ཙུང་ལོ་བཅོ་ལྔ་བར། བློན་ཆེན་ལིས་ཏའོ་ཙུང་ཀོང་ཇོའི་སྐྱེལ་མར་མངགས་ཤིང་ཧྲི་ཡོན་རྗེ་བོའི་སར་སྔོད་གཞིས་བཙུགས་ལ། སྲོང་བཙན་གྱིས་ཡུལ་དེ་ནས་བོད་དུ་བསུས་སོ།།[༣༩] ཞེས་དང་། ཧྲི་ཡོན་རྗེ་བོ་ཞེས་པ་ནི་ཐུ་གུའི་རྗེ་བོ་ལྷུ་ཡུན་ནོ་ཧོ་པེ་ལ་ཟེར་ཞིང་། ཐོ་མ་སིས《ཤིན་ཅང་ནས་རྙེད་པའི་བོད་ཀྱི་གནའ་བོའི་ཁྲམ་ཤིང་》ཁྲིད་བཀོད་པ་ལྟར་ན། ཀོང་ཇོ་འཁོར་དང་བཅས་པ་ཐུ་གུར་སླེབས་རྗེས། ཐུ་གུའི་རྗེ་བོ་དང་རྗེ་མོ། རྗེ་བློན་རྣམས་ཀྱིས་དགའ་བསུ་གཟབ་རྒྱས་གནང་ཞིང་། ཀོང་ཇོ་ལ་ཆེད་དུ་གཟིམ་ཤག་སྒོད་ཁང་བཞེངས་ཡོད་སྐད་དོ།། 弄赞 ཞེས་པ་སྲོང་བཙན་སྒམ་པོར་གོ་ཞིང་柏海 ཅེས་པ་ནི་མཚོ་སྔོ་རིངས་དང་སྐྱ་རིངས་ལ་བྱའོ།། སྲོང་བཙན་སྒམ་པོ་ཡང་ལྷ་ས་ནས་ལམ་ལ་ཆས་ཏེ་མཚོ་སྐྱ་རིངས་དང་སྔོ་རིངས་ཀྱི་མཚམས་ནས་ལིས་ཏའོ་ཙུང་དང་མཇལ་འཕྲལ་བྱུང་ལ། དེ་ནས་ལིས་ཏའོ་ཙུང་ཕྱིར་ཁྲང་ཨན་ལ་སླེབས་ཤིང་སྲོང་བཙན་གྱིས་ཀོང་ཇོ་འཁོར་དང་བཅས་པ་བོད་དུ་བསུས་སོ།། ལམ་གསེང་དུ་བོད་རིགས་མི་དམངས་རྣམས་ཀྱིས་ཀོང་ཇོ་ཉིད་ལྷ་མོ་ཞིག་ཏུ་བཀུར་ཞིང་། དགའ་བསུ་དང་གུས་སེམས་ནི་དེ་བས་ཀྱང་མཐོའོ། ཀོང་ཇོ་ལྷ་སར་ཕེབས་རྗེས། བོད་རིགས་མི་དམངས་རྣམས་ལུས་ལ་གོས་རྒྱན་གཟབ་འཚོར་སྤྲས་ཏེ་ཁོང་ཉིད་སླེབས་པར་དགའ་བསུ་ཞུས་ཤིང་རྒྱལ་པོ་སྲོང་བཙན་གྱིས་ཀོང་ཇོ་དང་ཞབས་འཁོར་རྣམས་ལ་རྒྱས་སྟོན་རྒྱ་ཆེན་མཛད་པ་མ་ཟད། ལྷ་ས་ནས་ཆེད་དུ་སྔོད་ཤག་འཕྲན་དུ་མེད་པ་ཞིག་བཏབ་ཏེ་སྤྲས་པ། ཡང་མེས་རྣམས་ཀྱི་སྐུ་རིང་ལ་རྒྱལ་ཁབ་ཆེན་མོ་དང་གཉེན་གྱི་ཚ་ག་མེད་ལ། དེང་ཐང་གི་ཀོང་ཇོ་བཙུན་མོར་ཕྱིན་པའི་མནའ་འབྲེལ་ལེགས་པོ་འགྲུབ་ཕྱིར་ཀོང་ཇོ་ཉིད་ཕེབས་པར་ཆེད་དུ་སྔོད་མཁར་བཏབ་ནས་ཕྱི་རབས་པ་ཚོས་ལྟད་མོར་འཛོག་རྒྱུའོ།།[༣༥] ཞེས་གསུང་སྐད་དོ།། ཀོང་ཇོའི་སེམས་ལའང་དེ་ཐར་ཡབ་རྒྱལ་པོའི་གནང་བའི་བསླབ་བྱ་སྟེ། ཁྱེད་ཀྱིས་བོད་ཀྱི་ཕྱི་རབས་པ་རྣམས་ལ་བསླབ་བྱ་ཡོན་ཏན་གནང་ཏེ།

དགེ་བའི་ལས་ལ་བསྔོན་རྒྱུ་དང་། ཐོས་བསམ་ལྷུར་བླངས་ཏེ་ལེགས་ཉེས་འབྱེད་ལ་མཁས་པ། བློ་རིག་རྣོན་པོ་སློས་གསུང་འཇམ་ཞིང་ལས་དྲང་པོར་སྲོང་བ། དམངས་ལ་བྱམས་ཤིང་བཙན་པོར་བཀུར་བ་སོགས་ཀྱི་བསླབ་བྱ་གནང་བ་དེ་བཞིན་དུ། བོད་ལ་ཕན་པའི་ལས་ཐྲག་ཏུ་བཞེས་ཤིང་དེ་ལྟར་མཛད་པའི་ལས་འབྲས་དེ་བས་ཀྱང་བསམ་གྱིས་མི་ཁྱབ་བོ།། ཀོང་ཇོའི་བཙངས་སྐལ་དུ་གཡོག་མོ་མཛེས་མ་ཉེར་ལྔ་དང་ཛ་བོ་ཤཀྱ་མུ་ནེའི་སྐུ་འདྲ། ཆོས་དཔེ་གླེགས་བུམ་སུམ་བརྒྱ་དྲུག་བཅུ། རིན་པོ་ཆེའི་རིགས་སུམ་བརྒྱ་ལྔག་དང་། ཟས་གོས་ལོངས་སྤྱོད་རིགས་སྣ་སུམ་བརྒྱ་དྲུག་བཅུ། བཟོ་རིག་གི་དཔེ་ཆ་པོད་དྲུག་བཅུ་ལྔག་དང་གསོ་རིག་སྨན་རྫས་ཀྱི་དཔེ་ཆ་རིགས་སྣ་དྲུག་བཅུ། རྒྱ་ནག་གི་ས་རིས་སྣ་ཚོགས་སུམ་བརྒྱ་ལྔག་དང་སྐར་རྩིས་ཀྱི་བསྟན་བཅོས་བམ་གྲངས་བརྒྱད་བཅུ། གོས་བཏགས་ཁྲི་གཉིས་དང་དེ་མིན་གྱི་དཔེ་ཆ་སྣ་ཚོགས་པ་ཤིན་ཏུ་མང་ངོ་།། རྗེས་སོར། བཙན་པོ་དང་ཀོང་ཇོ་རྣམ་གཉིས་ཀྱིས་ཐང་ལ་ཞོ་ཉ་མངགས་ཏེ། དར་འབུ་གསོ་ཚུལ་དང་ཆང་བཙག་ཚུལ། བགྲུས་བྱེད་ཚུལ（碾）། རང་འཐག ཤོག་བུ་སྣག་ཚ་བཟོ་བའི་ལས་བྱེད་པ་བོད་ལ་མངགས་པའི་ཞུ་བ་ཕུལ་ལ། ཐང་གིས་ཀྱང་རེ་བ་དེ་བཞིན་སྐོང་བར་བྱས་སོ།། ཀོང་ཇོ་བོད་ལ་ཕེབས་པ་ནས་བཙན་པོ་དང་བོད་འབངས་ཐམས་ཅད་ཐང་གི་ཤེས་རིག་ལ་དེ་བས་དགའ་ཞེན་སྐྱེ་བ་མ་ཟད། དེ་དང་མཉམ་དུ་བོད་པ་སྐོར་ཞིག་ཁྲང་ཨན་དུ་མངགས་ནས་རྒྱའི་ཤེས་བྱ་ཡོན་ཏན་བསླབ་ཏུ་བཅུག་པ་དང་དེ་དག་གིས་ཀྱང་གོམས་སུ་བྱུང་བ་བསྒོམས་ཞིང་རྒྱའི་སྐད་སྦྱ་བ། གོམས་སྲོལ་རྒྱ་དང་བསྟུན་པ། གོང་མའི་བཀའ་ཁྲིམས་མཐོང་ཞིང་བཀུར་བ། རྒྱལ་ཁམས་རྟོགས་ཤིང་གནའ་དེང་གི་ལས་ལ་གོམས་པར་བྱས་སོ།[༡༨] དཔེར་ན་ཐང་ཀོ་ཙུང་གི་སྐབས་སུ། བོད་ཀྱིས་མངགས་པའི་ཞོ་ཉ་བ་གྲུང་ཙུང་（仲琮）ནི་དུས་དེར་ཁྲང་ཨན་དུ་རྒྱའི་ཤེས་རིག་བསླབ་དུ་འོང་བ་ཞིག་ཡིན་ལ། རྒྱ་ཡིག་ལ་ཐོགས་པ་མེད་ཅིང་ཤེས་བྱའི་ནོར་གྱི་ཕྱུག་པ་ཞིག་ཡིན་རྐྱེན་ཐང་ཀོ་ཙུང་གིས་ཀྱང་

གཙོ་བོར་བཟུང་ཞིང་མཆོད་སྟོན་གཟབ་རྒྱས་མཛད་དོ།། དེ་ལས་གཞན་སྲོང་བཙན་གྱིས་ད་དུང་ཐང་ཐའི་ཙུང་ལ་ཡོན་ཏན་པ་རྣམས་གཙིགས་སུ་འཛིན་དགོས་པའི་[༡༧]ཞུ་བ་མཛད་སྐད་དོ།། གོང་སྨོས་ཀྱི་དངོས་པོའི་རིག་གནས་དང་བསམ་པའི་རིག་གནས་བོད་དུ་སྤེལ་བ་ནས་བོད་ཀྱི་སྤྱི་ཚོགས་གོང་དུ་འཕེལ་བར་སྐུལ་མ་ཆེན་པོ་བཏོན་ཞིང་དེ་དང་མཉམ་དུ། བོད་ཀྱིས་ཐང་ལ་བཟུང་བའི་དངོས་པོ་གྱུ་ནོམ་པ་དེས་ཀྱང་ཡོན་གྱི་དངོས་པོའི་འཚོ་བ་དང་རིག་གནས་འཚོ་བ་དེ་བས་ཀྱང་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པར་བྱས་སོ།།

ཀྲིན་ཀོན་ལོ་ཉེར་གསུམ་པར་ (སྤྱི་ལོ༦༤༩) གོང་མ་ཐང་ཐའི་ཙུང་སྐུ་མྱ་ངན་ལས་འདས་ཤིང་ཐང་ཀོ་ཙུང་གིས་བོད་ལ་ཕོ་ཉ་མངགས་ཏེ་འདས་བཟ་གཏོང་བ་མ་ཟད་སྲོང་བཙན་སྒམ་པོར་རྦུ་མ་ཧུ་ཝེ(附马都尉)ཞེས་པའི་ཆོ་ལོ་དང་ནུབ་མཚོའི་རྗེ་བོར་(西海郡王)བསྐོས་པ་མ་ཟད། དར་གོས་དུམ་ཆ་ཉིས་སྟོང་ཙམ་གནང་ལ། སྲོང་བཙན་གྱིས་ཀྱང་དེ་མ་ཐག་གསེར་སྣམ་སྣ་བཅོ་ལྔ་ཐང་ཐའི་ཙུང་གི་བང་སོར་ཕུལ་བ་མ་ཟད་ཐང་ཀོ་ཙུང་ལ་ཡི་གེའི་ཐྲུགས་མ་བསྐུར་ཏེ། སྐུ་ཉིད་དེང་གོང་མར་བཀུར་བའི་དུས། འབངས་མི་དུས་འདིར་བརྟུན་ཟིང་འཁྲུག་སློང་ན། ཁོ་བོས་བོད་དམག་ཁྲིད་དེ་ཟིང་འཁྲུག་ཞོད་འཛགས་སུ་གཏོང་རྒྱུ་ཞེས་ཞུ་བ་མཛད་པས། ཐང་ཀོ་ཙུང་གིས་ཁོང་གི་བློ་དཀར་བར་དམིགས་ནས་ཡང་ཅིག་ཙིང་ཝང་(贵王)གི་ཆོ་ལོ་བསྩལ་ལ། དེ་དང་མཉམ་དུ་སྲོང་བཙན་གྱི་རྡོ་བཀོས་སྐུ་འདྲ་ཞིག་ཀྱང་རྒྱལ་བློན་གཞན་རྣམས་ཀྱི་སྐུ་འདྲ་ལྟར་ཐང་ཐའི་ཙུང་གི་བང་སོའི་འགྲམ་དུ་བསྒྲངས་སོ།། ཡོན་ཧྭེའི་ལོ་དང་པོར་(永徽元年,公元 650 年)སྲོང་བཙན་དགོངས་པ་འདས་རྗེས། ཐང་གིས་ཀྱང་དམག་དཔོན་ཆེན་པོ་ཞན་ཡོའུ་ཁེ་ཆི་(鲜玉匡济)བོད་དུ་མྱ་ངན་ཞུ་བའི་ཕོ་ཉར་མངགས་སོ།། སྤྱི་ལོ་༦༨༠ཀོང་ཇོ་གཤེགས་པས་བོད་དུ་ཕྱིན་བསྡོམས་ལོ་བཞི་བཅུར་བཞུགས་ལ། ཁོང་ཉིད་ཀྱི་མཛད་རྗེས་སམ་གཏམ་རྒྱུད་སོགས་གྲོ་གར་དང་བཀོ་བརྙན་ཡིག་

ཚགས་སུ་བཀོད་པ་བརྒྱུད་དེང་གི་བར་དུ་རྒྱ་ཆེ་བའི་བོད་རིགས་མི་དམངས་རྣམས་ཀྱི་སེམས་དབུས་སུ་གསལ་ལེར་འཆིང་ལ། ཁོང་ཉིད་ཐང་བོད་བར་གྱི་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་འབྲེལ་བ་སྲ་བརྟན་དང་། དཔལ་འབྱོར། རིག་གནས་བརྗེ་སྤོར་ཐད་དུ་གཞལ་དུ་མེད་པའི་བཀའ་དྲིན་མཛད་པ་དེ་དེང་གི་བར་དུ་བོད་རིགས་མི་དམངས་རྣམས་ཀྱི་དད་གུས་དང་དྲན་གསོ་བྱེད་བཞིན་མཆིས་སོ།།

རྒྱ་བཟའ་ཀོང་ཇོ་བོད་ལ་ཕེབས་རྗེས་ཀྱི་ལོ་བདུན་བཅུ་ལྷག་གི་རྗེས་སུ། བོད་ཀྱི་སྲིད་བློན་རྣམས་ཀྱིས་ཐང་གུང་ཙུང་ལ་ཡང་ཡང་ཞུ་བ་བརྒྱུད་ཅིན་ཡོན་（景云）ལོ་དང་པོར（སྤྱི་ལོ་༧༡༠）ཅིམ་ཤིང་ཀོང་ཇོ་ཡང་དེ་བཞིན་དུ་དར་གོས་དང་བཟོ་སྣ་ཚོགས། དཔེ་གཞུང་སྣ་ཚོགས་དང་དབྱངས་ཁྲོལ་སྡེ་ཁག་འཁོར་དང་བཅས་པ་དང་མཉམ་དུ་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་ཁྲི་ལྡེ་གཙུག་བརྟན་གྱི་བཙུན་མོར་ཕེབས་སོ།། ཀོང་ཇོ་འདི་ཀོ་བསུ་བའི་བོད་ཀྱི་ཕོ་ཉ་བ་སྟོང་ལྷག་ལས་འདས་ཤིང་མཚོད་སྟོན་ཀྱང་དེ་བས་གཟབ་རྒྱས་ཆེ་བ་མ་ཟད། ཐང་གུང་ཙུང་གིས་ཀྱང་ཧྲི་ཕིན་རྫོང་（始平县）བར་དུ་དངོས་སུ་སྐྱེལ་མ་བྱས་པ་སྟེ། རྗེས་སོར་དྲན་པ་གསོ་བའི་སླད་དུ་རྫོང་དེའི་མིང་ལའང་ཅིམ་ཤིང་རྫོང་ཞེས་བསྒྱུར་སྐད་དོ།། ཀོང་ཇོ་ནི་ལམ་གསེང་དུ་བོད་ཀྱི་མི་དམངས་རྣམས་ཀྱིས་དགའ་བསུ་གཟབ་རྒྱས་བརྒྱུད་ནས་བྱོན་པ་སྟེ། རྒྱལ་པོ་ཁྲི་ལྡེ་གཙུག་བརྟན་གྱིས་ཀྱང་ཆེད་དུ་སྡོད་ཤག་ཟད་དུ་མེད་པ་ཞིག་བཏབ་སྐད་དོ།། ༧༣༧ལོར་བོད་ཀྱི་ཕོ་ཉ་ཡང་ཅིག་ཐང་ལ་བྱོན་པ་སྟེ། ཞུ་མཆིད་དུ། ཀོང་ཇོས་རྒྱ་ནག་གི་《毛诗》《礼记》《左专》《文选》སོགས་ཀྱི་གཞུང་གནང་བར་ཞུ་བ་མཛད་པས་རྒྱལ་པོས་ཀྱང་དེ་བཞིན་དུ་བཀའ་ཕབ་ཏེ་གྲུབ་པར་མཛད་དོ།།[18] ཅིམ་ཤིང་ཀོང་ཇོ་བོད་ལ་ཕེབས་པ་འདི་ནི་རྒྱ་བཟའ་ཀོང་ཇོ་བོད་ལ་ཕེབས་རྗེས་ཐང་བོད་བར་ཡང་ཅིག་མཛའ་མཐུན་གྱི་དཔྱིད་དཔལ་གསར་དུ་ཤར་བ་སྟེ། ཁེ་ཡོན་ཁྲི་ལོ་བཅོ་བརྒྱད་པའི་ཟླ་བཅུ་བར་བོད་ཀྱི་བློན་ཆེན་བཞེར་སྣ（悉腊）ཐང་ལ་བྱོན་ཞིང་། བོད་ཀྱི་རྒྱལ་པོས་རྒྱ་ནག་རྒྱལ་པོར་ཕུལ་བའི་ཡིག་ཤོག་ཏུ

སྐུ་ཤེས་རྣམས་ཀྱི་རིང་ལ་དགོན་ཞང་གི་འབྲེལ་བ་གསུབ་ཅིང་། དེང་ཀོང་རྗོ་བོད་ལ་ཕེབས་པ།ཐང་བོད་མཛའ་ཞིང་མཐུན་པས་འབངས་མི་རྣམས་བདེ་བའི་དཔལ་ལ་རོལ་བའོ།།[༡༨] ཞེས་བཀོད་པ་འདིས་གཞི་ནས་རྒྱ་བོད་མི་རིགས་གཉིས་ཀྱི་སེམས་འདུན་མཚོན་པ་ཡིན་ཏེ། ཐང་བོད་བར་གྱི་འབྲེལ་བའི་འཕེལ་ཕྱོགས་གཙོ་བོ་དང་དེའི་ངོ་བོ་ཡང་གསལ་ལེར་མངོན་པ་ཡིན་ནོ།། དེ་ཡང་ཐང་བོད་བར་གྱི་ཆབ་སྲིད་དང་དཔལ་འབྱོར། རིག་གནས་ཀྱི་འབྲེལ་བ་སྔར་ལས་ལྷག་པར་གོང་འཕེལ་དང་སྲ་བརྟན་དུ་གཏོང་ཆེད། གཉེན་གྱི་ཚ་ག་ལེགས་པར་བསྲུས་ཤིང་དགོན་ཞང་གི་འབྲེལ་བས་སྐུལ་ཏེ་ལོ་ཟླའི་བགྲོས་དང་བསྟུན་ཕོ་ཉའི་རྒྱུན་ནི་མ་ཆད་རིངས་དུ་བསྲིངས་པ་ཡིན་ནོ།།[༡༠]

འདིར་གནད་དུ་འཛིན་རྒྱུ་ཞིག་ནི་ཐང་བོད་བར་གྱི་ཐ་མའི་ལྷན་འཛོམས་མནའ་བཞག་སྟེ། ཁྲང་ཆིན་ལྷན་འཛོམས་མནའ་བཞག་(མིང་གཞན་དུ་དགོན་ཞང་མཐུན་འབྲེལ་ལྷན་འཛོམས)བརྒྱུད་དགོན་ཞང་བར་གྱི་འབྲེལ་བ་དེ་བས་ཀྱང་ཇེ་དམ་ཇེ་རྒྱས་སུ་སོང་ལ། ཐང་གི་ཁྲང་ཆིན་ལོ་དང་པོའི་(ཁྲི་ལོ༨༢༡)ཟླ་དགུ་པར། བོད་ཀྱི་བློན་ཆེན་ཁྲང་ཨན་དུ་མངགས་ནས་མནའ་འབྲེལ་ཞུས་ཤིང་། ཟླ་བཅུ་བའི་ཚེས་བཅུ་ལ་ཐང་སོའུ་ཙུང་གི་བཀའ་ལྟར་ཁྲང་ཨན་ནུབ་བརྒྱུད་དུ་བློན་ཆེའུ་ཀྲི་(崔植)དང་ཝང་པ། དོ་འགྱན་ཡེང་སོགས་མི་བཅུ་བདུན་དང་བོད་ཀྱི་བཀའ་བློན་རྣམས་ལྷན་འཛོམས་གཟབ་རྒྱས་མཛད་དེ་མནའ་བཞག་ཅིང་མནའ་ཡིག་རྡོ་རིང་དུ་བརྐོས་སོ།། (རྡོ་རིང་དེ་དེང་སྐབས་མཐོང་མི་ཐུབ་པོ) ཕྱི་ལོར་ཐང་གིས་བློན་ཆེན་ལིའུ་འགྱན་ཏིང་བོད་དུ་མནའ་འབྲེལ་གྱི་བང་ཆེན་གཙོ་བོར་མངགས་ཤིང་། སྲིད་བློན་ལིའུ་ཤི་ལའུ་གཞོན་པར་བསྐོས་ཏེ་བོད་ཀྱི་ཕོ་ཉ་རྣམས་དང་ལྷན་དུ་ལྷ་སར་ཕྱིན་ལ། རྒྱལ་པོས་ལྷ་སའི་ཤར་བརྒྱུད་ཙམ་དུ་ལྷན་འཛོམས་ཀྱི་སྟ་གོན་སྒྲིག་ཞིང་ཆོས་བློན་དཔལ་ཆེན་པོ་དང་བློན་ཆེན་ཞང་ཁྲི་སུམ་རྗེ་སོགས་ལ་བཀའ་བསྒོས་ཏེ་ཐང་གི་ཕོ་ཉ་རྣམས་དང་དངོས་སུ་མནའ་བཞག་གོ། འདིར་ཆོས་

སློབ་དཔལ་ཆེན་པོ་མནའ་འབྲེལ་གྱི་འགན་གཙོ་བཞེས་པ་ཕུད་གཞན་དུ་བོད་ཀྱི་སྐུ་དྲག་དང་ས་གནས་གཞན་པའི་འགོ་དཔོན་བརྒྱ་ལྷག་ཙམ་ཡང་ཐེངས་འདིའི་ཚོགས་འདུར་ཞུགས་སོ།། མནའ་འབྲེལ་གྱི་ཚིག་ཏ་ཙང་ཆེ་སྟེ། ཐོག་མར་སྔ་སྒྱུར་བ་རྣམ་པས་ས་གནས་མི་འདྲ་བ་དུ་མའི་དབྱངས་སྙན་ཁྲོལ་ཏེ་མཐུན་འབྲེལ་གྱི་མདུན་བསུས་ཤིང་དེའི་རྗེས་སུ་བང་ཆེན་རྣམ་པའི་ཁྲག་གི་མནའ་ཚིག་བཞག་ཤིང་དེ་ནས་ཀྱང་ལྷའི་སྐུ་མདུན་ནས་ཕན་ཚུན་བཀྲ་ཤིས་བའི་ཚིག་མཛད་དོ།། ལྷ་སའི་ཇོ་ཁང་མདུན་དུ་བསྐྲངས་བའི་ཐང་བོད་མནའ་འབྲེལ་རྡོ་རིང་དེ་དེང་གི་བར་དུ་མིག་གི་དཔལ་དུ་མཐོང་ཐུབ་པོ།། མཛད་སྒོ་ཡོངས་སུ་རྫོགས་རྗེས། སློན་ཆེན་ཞང་ཁྲི་སུམ་རྗེ་ད་དུང་ཆེད་དུ་ཏ་ཞ་ཁྲོན་དུ་ཕྱིན་ནས་བོད་ཀྱི་དམག་དཔོན་དང་ས་ཁུལ་ཞི་དྲག་སྲི་ཁྲབ་པ་མི་བརྒྱ་ལྷག་ཙམ་བསྡུས་ནས་ཐེངས་འདིའི་མནའ་འབྲེལ་གྱི་ནང་དོན་ཁྲབ་བསྒྲགས་བྱས་ཤིང་ཐམས་ཅད་ཀྱིས་དེ་བཞིན་ཉམས་སུ་ལེན་རྒྱུའི་བཀའ་ཕབ་བོ།། ཁྲང་ཆེན་ལྷན་འཛོམས་མནའ་བཞག་འདིས་ཕལ་ཆེར་ཐང་བོད་བར་གྱི་འགལ་བ་སྣ་ཚོགས་མཇུག་བསྒྲིལ་བར་བྱས་ཤིང་། རྒྱ་བོད་མི་རིགས་གཉིས་མཐུན་སྒྲིལ་མཛའ་བརྩེའི་ཐད་ལ་བཀོད་པ་སྟེ། ཕན་ཚུན་དབོན་ཞང་གཉིས། ཆབ་སྲིད་གཅིག་ཏུ་མོལ་ནས། མཛལ་དུམ་ཆེན་པོ་མཛད་དེ་གཙིགས་བཅས་པ། ནམ་ཞར་ཡང་མི་འགྱུར་བར། ཞེས་དང་། དབོན་ཞང་གཉིས། སྙམ་དཀྱིལ་ཆེན་པོས་ནི། འཐལ་ཡུན་ཡུལ་གྱི་ལེགས་ཉེས་ཅི་ཡང་བསྒྱུང་སྟེ། ཞེས་ཐང་བོད་མཐུན་འབྲེལ་རྡོ་རིང་དུ་བཀོད་ཡོད་དོ།།

དཔལ་འབྱོར་རིག་གནས་བརྗེ་རེས་ཀྱི་ཁྱབ་ཁོངས་ལྷག་པར་ཆེ་ཞིང་འབྲེལ་བ་དེ་ལས་ཟབ་པ་ནི་རྟེན་འབྲུལ་གྱི་ལས་དེ་ལས་མ་འདས་ཏེ། ༨༠༨ལོ་དང་༨༣༠ལོ། ༨༢༥ལོ་སོགས་ཐེངས་གསུམ་ལ་ཐང་ལ་ཕོ་ཉ་མངགས་ཞིང་། སོ་སོར་ཡུ་ཀྲིག་(益州)དང་ཁྲི་ལིན(赤岭)། ལང་ཀྲིག་(陇州)སོགས་ནས་ཕན་ཚུན་རྟེན་འབྲུལ་གྱི་ཚོང་ར་ཕྱེ་ཞིང་། ཇ་དང་ཏ་ནོར་སོགས་ཀྱི་ཉོ་ཚོང་བརྒྱུད་ཐང་

ལ་དམག་ཧྲ་དང་རྫོ་སླང་གི་དགོས་མཁོ་ཆེན་པོ་སྐྱོང་པར་ནུས་པ་བརྟན་པ་དང་དེ་བཞིན་དུ་བོད་ཀྱི་ཐོན་སྐྱེད་དང་འཚོ་བའི་ཆར་ཕན་པའི་ཆ་རྐྱེན་མང་དུ་བཏོན་ནོ།།

མདོར་ན། བཙན་པོ་བོད་ཀྱི་སྐབས་སུ་བོད་ལྗོངས་དང་ནང་ས་བར་གྱི་འབྲེལ་འདྲིས་ནི་ཕྱོགས་ཆ་དུ་མ་ནས་ཆགས་ཡོད་དེ། ཆབ་སྲིད་དང་དམག་དོན་ཐད་ཀྱི་འབྲེལ་བ་ཕུད།དཔལ་འབྱོར་དང་རིག་གནས་ཐད་ཀྱི་འབྲེལ་བ་དེ་བས་ཀྱང་ཟབ་ལ། རྒྱུན་ཆགས་ཀྱི་འབྲེལ་བ་ནི་དཔལ་འབྱོར་དང་རིག་གནས་ཀྱི་འབྲེལ་འདྲིས་དེ་ཡིན་ནོ།། དེ་ནི་ཐང་བོད་བར་གྱི་འབྲེལ་བའི་འཕེལ་ཕྱོགས་གཙོ་བོ་ཡང་ཡིན་ནོ།།

གསུམ། བོད་དང་སུང་རྒྱལ་རབས་བར་གྱི་འབྲེལ་བ།

དུས་རབས་དགུ་པའི་དཀྱིལ་ཙམ་དུ་བཙན་པོ་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་རབས་འཐོར་ཞིག་ཏུ་སོང་ཞིང་རྒྱལ་རྒྱུད་རྣམས་སོ་སོར་གྱེས་ལ། དེ་སྐབ་ཀན་སུའུ་དང་མཚོ་སྔོན་ཁུལ་དུ་སྡོད་པའི་བོད་ཀྱི་དམག་དཔོན་རྣམས་ཀྱང་ཕན་ཚུན་འཁྲུག་རྩོད་ལངས་པ་སྟེ། ཙུང་མ་འགོར་བར་ཡུལ་དེ་དག་ནས་འབངས་གྱེན་ལོག་བྱུང་བ་དང་ལོ་བཅུ་ཕྲག་དུ་མར་བོད་ལྗོངས་སུ་བྲན་གཡོག་འབངས་མི་རྣམས་ཀྱིས་བསླངས་པའི་འཚོས་ལངས་བྱུང་བས་བྲན་གཡོག་ལམ་ལུགས་ཀྱི་དབང་བསྒྱུར་དེ་རྩིག་མེད་དུ་བཏང་ཞིང་བོད་ལྗོངས་ནང་ཁུལ་གཅིག་ཏུ་བསྒྲིལ་བའི་ཆ་སྒྲུ་ཙམ་ཡང་མེད་ལ། ཉེ་འགྲམ་ཀན་སུའུ་དང་མཚོ་སྔོན། ཟི་ཁྲོན་ཁུལ་གྱི་བོད་ཀྱི་ཚོ་བ་རྣམས་ཀྱང་སྤྱ་འཐོར་ཕྱི་ཐལ་གྱིས་རང་སོར་ནས་བཅད་བཟུང་གི་སྲིད་དབང་དུ་མ་བཙུགས་ཤིང་། དེ་དང་ཀྱང་ཡོན་སྲིད་དབང་གི་བར་དུ་ཆབ་སྲིད་དང་དཔལ་འབྱོར་གྱི་ཐད་དུ་འབྲེལ་བ་ཟབ་ཤོས་ཤིག་ཆགས་སོ།། དེ་ཡང་ལང་ཏྲུ་ཉེ་བར་བཟུང་བའི་རྟ་ཞིའི་ཁུལ་ནི། རྒྱ་བོད་མཉམ་སྡོད་ཀྱི་ས་ཁུལ་ཞིག་ཡིན་ལ་དམག་དཔོན་གྱི་བསྐོ་བཞག་གམ་ས་གནས་སྲིད་འཛིན་འགོ་བའི་ཐད་རྒྱ་བོད་གཉིས་གང་རུང་ཡིན་ཆོག ཐང་གིས་ཀྱང་སྔ་འཕྱད་ནས་ས་གནས་དེ་ཀར་ཕྱུགས་རྫོག་འཚོ་དཔོན་ (监牧官员) བསྐོས་ན་

ཡང་། ཅུང་མ་འགོར་བར་ཐང་རྒྱལ་རབས་ཀྱང་ཞིང་བའི་འོས་ལངས་བརྒྱུད་འཐོར་ཞིག་ཏུ་སོང་ངོ་།། རྒྱལ་རབས་ལྔ་ཡི་སྐབས་སོ་སོར་ལང་ཧྲུ་ནས་སྔ་ཕྱིར་ཆབ་སྲིད་ལྟེ་བ་བཙུགས་ན་ཡང་ཁོང་ཚོའི་དམིགས་འདུན་གཙོ་བོ་ནི་དེ་སྔ་ཀྲུང་ཡོན་ས་ཁུལ་དབང་བསྒྱུར་བྱ་རྒྱུ་ལས་ཧོ་ཞིའི་ས་ཁུལ་ནི་བདག་གཉེར་དོ་དམ་གྱི་མཚོན་བྱེད་ཙམ་ལས་གཞན་མེད་དོ།།

རྒྱལ་རབས་ལྔའི་མཇུག་ཙམ་དུ། ལང་ཧྲུ་ཚོ་དྲུག་གི་བཙན་པོ་ཛོ་སྲུས་གཙོས་རིམ་གྱིས་ས་གནས་བཅད་བཟུང་གི་དབང་ཤུགས་ཆེ་ཙམ་ཞིག་ཆགས་ལ། རྗེས་སོར་ཏན་རྒྱལ་རབས་རྗེས་མས་དེ་ཀོར་ས་གནས་ཞི་དྲག་སྤྱི་ཁྲབ་པར་བསྐོ་བཞག་གནང་རྗེས། ལང་ཧྲུའི་ཚོ་དྲུག་དེ་ས་གནས་སྲིད་གཞུང་ཚུགས་ཟིན་པའི་རྣམ་པ་ཕྱིར་མངོན་ནོ།། སུང་རྒྱལ་རབས་བཙུགས་རྗེས། ལང་ཧྲུའི་ཚོ་དྲུག་དེ་མ་ཐག་སུང་དང་འབྲེལ་དམ་པོ་བཙུགས་ཤིང་། ཛོ་སྲུས་ཁྲི་ལ་ཁོད་རྗེས་སུང་ཐའི་ཙུང་གིས་པའོ་ཧྲོན་(保顺)དམག་དཔོན་དུ་བསྐོས། སྐབས་དེར་མི་ཉག་ནི་དཔུང་གི་ཁ་ལོ་ནུབ་ཕྱོགས་སུ་རྒྱ་བསྐྱེད་པའི་སྐད་ཡིན་ཕྱིན་རྟག་པར་ལང་ཧྲུ་ཚོ་དྲུག་གི་མི་དང་ཕྱུགས་ཟོག་འཕྲོག་བཅོམ་བྱས་ཤིང་། སུང་ཐའི་ཙུང་གྲི་ཏའོ་(至道)ལོ་གཉིས་པའི་(སྤྱི་ལོ་༩༩༦)ཟླ་བདུན་པར། ནུབ་ཕྱོགས་ལང་གི་བོད་ཀྱི་རྗེ་བོས་ཞུ་དོན། མི་ཉག་སློན་ཆེན་ལིས་ཅུ་ཆན་གྱིས་རྟག་པར་ས་འདི་ཀའི་བོད་པ་རྣམས་ལ་ཐབ་ཚོད་བཏང་བས་ངེད་རྣམས་བཙན་པོ་བོད་ཀྱི་དམག་ཤུགས་དང་བཅས་གོང་མའི་མདུན་སར་སྐན་ཕྲ་ཞུ་བ་དང་བཅས་ཀྱི་ལང་རྟ་མཆོག་མང་དུ་ཕུལ་བའོ།།[༣༢] ཞེས་པ་ལྟར། ལོ་དེར། ཛོ་སྲུས་ཡང་ཅིག་སུང་གིས་མངགས་པའི་དམག་དཔོན་ལང་ཧྲུའི་དམག་སྤྱིར་བསྐོས་ཏེ་མཉམ་དུ་མི་ཉག་ལ་རྒོལ་བའི་ཞུ་བ་མཛད་པ་སྟེ། ཕྱི་ལོར་ལང་ཧྲུ་ནས་དམག་དཔོན་གདན་འདྲེན་ཞུ་བ་ལ། སུང་གིས་ཀྱང་དེ་བཞིན་མཛད་པ་མ་ཟད་ཡུང་གི་དབང་གནང་སྟེ་ཡུལ་དེ་ཀོ་སྲུང་བར་བྱས་སོ།།[༣༣] ཞེས་པ་ལྟར། ཞན་ཕིན་(咸平)ལོ་དང་པོར་(སྤྱི་ལོ་༩༩༨)ཛོ་སྲུས་དངོས་སུ་སུང་གི་

རྒྱལ་སར་སླེབས་ནས་གསར་དུ་བསྐོས་པའི་གོང་མ་སྲུང་ཀྲིན་ཙུང་ལ་ཏ་མཆོག་ཉིས་སྟོང་ལྷག་ཕུལ་ལ། རྒྱལ་པོས་ཀྱང་ཁོང་ཉིད་ཨན་ཡོན་ཁྲུལ་གྱི་དམག་དཔོན་ཆེན་མོར་བསྐོས་སོ།།

དེ་ཡང་མི་ཉག་རྒྱལ་རབས་ཀྱིས་སྲུང་གི་མཁར་གྲོང་ལེན་ཀྲིག་གི་གཞི་རྩྭ་ཕལ་ཆེར་དབང་འོག་ཏུ་བསྡུས་ཤིང་ཡུན་རིང་པོར་ལེན་ཀྲིག་གི་མཐའ་བསྐོར་ནས་སྡོད་པའི་སྐབས་དེར། ལང་ཏྲུ་ཚོ་དྲུག་གི་དཔའ་ཞིང་རྟུལ་ཕོད་པའི་དམག་དཔོན་ཆེན་མོ་འཕན་སྦྲ་གྲོས་ཀྱིས་ཐེངས་མང་པོར་སྲུང་ལ་ཕོ་ཉ་མངགས་ཏེ་སྲུང་གི་དམག་དཔུང་དང་སྦྲེལ་ནས་མི་ཉག་འཛོམས་འདོད་ཀྱི་ཞུ་བ་ཡང་ཡང་མཛད་ལ། སྲུང་གི་དམག་སྣོན་མང་པོས་ཀྱང་འཕན་སྦྲ་གྲོས་ཉིད་རྒྱལ་པོའི་ཕོ་བྲང་དུ་གོ་ས་ངེས་ཅན་ཞིག་ལ་འཛོག་རྒྱུའི་རེ་བ་ཞུས་པ་སྟེ་དཔེར་ན་ལང་ནུབ་མའི་དམག་དཔོན་ཆེན་མོ་ཞིག་གིས་སྲུང་གི་རྒྱལ་པོར་ཞུ་རྒྱུར། ལང་ཏྲུ་ཚོ་དྲུག་གི་འགོ་བ་འཕན་སྦྲ་གྲོས་ཀྱིས་མཉམ་དུ་མི་ཉག་ལ་རྒོལ་འདོད་ཀྱི་འདུན་པ་དེ་བས་མཐོ་ཕྱིར་ཉིད་ཀྱིས་ནང་སྣོན་ཆེན་མོར་བསྐོ་བར་འཚལ།[༡༡] ཞེས་དང་དམག་དཔོན་ཀྲང་ཆི་ཤན་(张齐贤)གྱིས་ཀྱང་རྒྱལ་པོ་སྲུང་ཀྲིན་ཙུང་ལ། གལ་སྲིད་རྒྱལ་པོས་འཕན་སྦྲ་གྲོས་ཉིད་རང་གི་སྣོན་ཆེན་མོར་བསྐོས་ན། མཐའ་འཁོབ་ཟླ་སློའི་རིགས་དང་། སྟོ་ནུབ་ཀྱི་བོད་པ་ཡང་ཚུར་བསྡུ་བའི་ལས་མི་དཀའ་སྟེ། བོད་པ་ཐམས་ཅད་རང་གི་དབང་འོག་ཏུ་འདུས་པར་ཉེ་འགྲམ་གྱི་དམག་ཤུགས་ངང་གིས་ཆེར་བསྐྱེད་ནུས་ཏེ། ལུ་(鄜)དང་ཡན་(延)། ཧེ་(环)། ཆིན་(庆)སོགས་ཀྱི་བོད་སྡེ་དང་། ཡོན་(原)། ཝེ་(渭)། ཏེན་རོང་(滇戎)སོགས་ཀྱི་བོད་པ་ཐམས་ཅད་ཀྱང་མ་སྐྱུལ་རང་མཐུན་གྱིས་མི་ཉག་རྒོལ་འདུན་ཆེ་བ་མ་ཟད་སྲུང་ལ་བློ་དཀར་ངེས་སོ།། ཞེས་ཞུ་བ་ཕྲར།[༡༢] སྲུང་ཀྲིན་ཙུང་གིས་ཀྱང་རྒྱལ་བློན་རྣམས་ཀྱི་འདུན་མོས་ལྟར་བཀའ་གྲོས་ཏེ་འཕན་སྦྲ་གྲོས་ལ་ཡན་ཀྲིག་(盐州)གི་འགོག་སྲུང་དམག་དཔོན་དང་ལེན་ཀྲིག་ནུབ་བརྒྱུད་ཀྱི་བདེ་སྲུང་བ་ཆེན་མོའི་གོ་གནས་བསྩལ་ཞིང་། དེ་དང་མཉམ་དུ།

ཛོ་ཐྲུས་ལ་ཡུས་ཀྲིག་（宥州）དབང་མཛད་ཀྱི་གོ་ས་རྙེད་ཅིང་དེ་མིན་གྱི་ཏོ་ཞིའི་བོད་ཀྱི་འགོ་བ་རྣམས་ལ་ཡང་དེ་མཐུན་གྱི་གོ་ས་ངེས་ཅན་ཞིག་བསྐལ་ད་དོ།།

༢༠༠༢ལོའི་ཟླ་བཅུ་བར།འཕན་ཐློ་ཕྲུས་དངོས་སུ་ཞུན་ཕིན་གྱི་འགོ་གཙོར་བསྐོས་ཤིང་། ཁོང་གིས་ལོ་མཇུག་བར་དུ་སྲུང་ལ་ཕོ་ཉ་ཐེངས་གཉིས་ལ་མངགས་ཏེ་སྲུང་གི་རྒྱལ་བོར་དམག་གི་རོགས་སྐྱོར་གྱིས་ཤར་ནུབ་གཉིས་ནས་མི་ཉག་ལ་ཕར་རྒོལ་བྱེད་པའི་ཞུ་བ་གནང་ཡང་སྲུང་གི་དབང་ཤུགས་དམན་པའི་ཁར་ཞུ་བ་དེ་དེ་བཞིན་མ་བྱས་རྗེན་མི་ཉག་གི་སློན་ཆེན་ལིས་ཅི་ཆན་（李继迁）གྱིས་དམག་དཔུང་རྒྱ་ཆེ་བ་བསྡུས་ཏེ་ཕྱི་ལོའི་ཟླ་གསུམ་པར་ལེན་ཀྲིག་མཁར་ཡོངས་སུ་ཕབ་བོ།། ལིས་ཅི་ཆན་གྱིས་སླད་སོར་ལང་ཙྲུ་ཆོ་དྲུག་དང་སྲུང་གི་འབྲེལ་བ་གཏོར་ཆེད་འཕན་ཐློ་ཕྲུས་དང་དེ་མིན་གྱི་ཚོགས་གཙོ་རྣམ་པར་བསླུ་བྲིད་སྣ་ཚོགས་བྱས་ཀྱང་མ་གྲུབ་ལ། ཁོང་གིས་ཐོག་མར་དེ་ཐར་དབང་འོག་ཏུ་ཚུད་པའི་ལང་ཙྲུ་ཆོ་དྲུག་གི་འབངས་རྣམས་ཕྱིར་བཏང་ཞིང་ཕོ་ཉ་ཡང་ཡང་མངགས་ཏེ་ལང་ཙྲུ་ཆོ་དྲུག་གི་རྗེ་བོ་རྣམས་ལ་ཕྱགས་མདེའུ་ཕུལ་ནས་བསླུ་བྲིད་བྱ་འདོད་ཡང་མ་གྲུབ་སྟེ། འཕན་ཐློ་ཕྲུས་ཀྱིས་སྲུང་གི་རྒྱལ་བོར། མི་ཉག་སློན་ཆེན་ལིས་ཅི་ཆན་གྱིས་མདའ་གཞུ་སོགས་ཕུལ་ནས་རང་ཉིད་བསླུ་འདོད་པ་ལ། བདག་གིས་ཕོ་ཉ་ཅིག་བསད། ཅིག་འཛིན་བཟུང་བྱས་ཡོད་དེ། ཉེས་ཁྲིམས་ཅི་གཅོད་གོང་མས་བཀའ་སྩོལ་ཅིག ཅེས་གོང་མས་བཀའ་ཕབ་སྟེ་ཉེས་ཆད་གཅོད་པའི་རེ་བ་ཞུས་པའོ།།[༡༥] འཕན་ལའང་སྲུང་ལ་ཏ་མཆོག་དྲུག་སྟོང་ཙམ་རྟེན་འབུལ་བྱས་པའི་རྗེན་དུ། སྲུང་གིས་ཀྱང་དར་གོས་དང་ཇ་སོགས་ཀྱི་ལོངས་སྤྱོད་ཀྱུ་ནོམ་པ་བཟངས་སོ།།[༡༦] ༢༠༠༣ལོར། འཕན་གྱིས་ཐེངས་གསུམ་པར་སྲུང་ལ་ཕོ་ཉ་མངགས་ཏེ་དེ་དང་མཉམ་དུ་མི་ཉག་ལ་རྒོལ་འདོད་ཀྱི་ཞུ་བ་མཛད་པ་སྟེ་དཔེར་ན་ལོ་དེའི་ཟླ་གཉིས་པར་འཕན་གྱིས་གོང་མའི་ཐུགས་ལ་བདོག་པར་བཀའ་དྲིན་དང་ལིས་ཅི་ཆན་གྱིས་ཚུར་རྒོལ་ལ་ཐུགས་ཁྲེལ་ཏེ་དམག་མི་ཁྲི་དྲུག་ལྷག་བསྡུས་ཤིང་གོང་མས་དམག་སྤྱི་མངགས་པར་ཞུ་བ་ཞུས་ཏེ་ལེན་ཀྲིག

སྣར་ལེན་རྒྱུའི་ཞུ་བ་ཕུལ་ལོ།།[༡༧] ཞེས་སྣང་ལ། སྲུང་བྱང་མའི་དབང་བསྒྱུར་ཚོགས་པ་དཔའ་ཞུམ་ཏེ་དམག་གི་ཁ་ལོ་ཕྱི་ལ་གཏོང་མི་ཐོད་པས། ལིས་ཅི་ཆན་དེ་དང་བསྟུན་ལོ་དེའི་ཟླ་བཅུ་གཅིག་པར་ལང་ཧྲུ་ཚོ་དྲུག་ཏུ་དམག་གི་སྒྲོར་བ་དྲག་ཏུ་བསྒྱུར་ཞིང་ལང་ཧྲུ་ས་ཁུལ་ཡོངས་སུ་ཕབ་པས་འཕན་ཀྱང་ཐོལ་གྱིས་མགོ་མི་སྒྲུར་ཐབས་མེད་ཀྱི་གནས་སུ་ལྷུང་ངོ་།། ཡིན་ཡང་ཙུང་མ་འགོར་བར་འཕན་གྱིས་ལང་ཧྲུ་ཚོ་དྲུག་གི་དམག་ཁྲི་ཕྲག་དུ་མ་བསྡུས་ནས་མི་ཉག་གི་དམག་དཔུང་ཕམ་པར་བྱས་ལ། ལིས་ཅི་ཆན་ལ་ཡང་རྣམ་ཐོག་ཞིང་དེ་བཞིན་དུ་གནས་གཞན་དུ་བྲོས་བྲོལ་བྱས་སྐབས་མ་འགྱངས་བར་འདས་སོ།། ཅིན་ཏེ་ཁྲི་ལོ་དང་པོའི་(༧༠༠༩ལོའི) ཟླ་དང་པོར་སི་ཐོ་བན་(厮陀完)དང་ཀྲིན་ཡན་མའེ་(郑延美)སོགས་ཐོ་ཉར་བསྐུར་ཏེ་རྟ་མཆོག་སུམ་སྟོང་དང་བཅས་གོང་མའི་སྣན་བསེང་དུ་གཏམ་བཟང་བསྒྲགས་པར་མངགས་ལ། སི་ཐོ་བན་ནི་འཕན་བློ་གྲོས་ཀྱི་སྐུ་ཚབ་ཡིན་ནོ།།[༡༨] ལོ་དེའི་ཟླ་དྲུག་པར། འཕན་གྱིས་ཡང་ཅིག་ཕུ་བོ་པང་པོ་ཀྲི་(邦逋支)གཏམ་ཞུས་ཐོ་ཉར་མངགས་ཏེ་ཧེ་ཧིའི་(回鹘)དམག་རྩལ་ཅན་པ་དང་བཅས་ཧེ་ལན་(贺兰)རི་རྒྱུད་བརྒྱུད་མི་ཉག་གི་ཤུལ་འཕྲོ་རྩིག་མེད་དུ་བཏང་བའི་འདུན་པ་ཞུས་ཤིང་དེ་དང་མཉམ་དུ་དཔུང་གི་རོགས་སྐྱོར་གནང་དགོས་པའི་ཞུ་བ་ཕུལ་བར། གོང་མས་ཀྱང་ཅིན་ཡོན་(泾原)གྱི་བློན་ཆེན་མོ་ཁྲིན་ཞིན་(陈兴)ལ་བཀའ་བགོས་ཏེ་འཕན་གྱིས་དམག་དཔུང་གི་རྗེས་མཐུད་དེ་ཧྲི་མན་(石门)ནས་དཔུང་འདུག་གི་ལས་བགོས་སོ།།[༡༩] འཕན་གྱིས་རེ་ཞུ་འདིར་སྲུང་གྲུན་ཙུང་གིས་ཀྱང་ནན་ཏན་དུ་བཟུང་ན་ཡང་། ཙུང་མ་འགོར་བར་འཕན་བློ་གྲོས་གཤེགས་ཕྱིར་དམག་དོན་གྱི་ཐབས་ཇུས་གཙོ་བོ་འདི་ཀ་མངོན་པར་མ་གྲུབ་བོ།།

འཕན་གྱི་ནུ་བོ་སི་ཏུའུ་ཏུ་(厮都督)འཁོར་དང་བཅས་པས་ནང་འཁྲུག་སྟོད་འཛགས་སུ་བཏང་ཞིང་། ལང་ཧྲུ་ཚོ་དྲུག་གི་འགོ་དཔོན་ཚོས་དེ་ཉིད་རྗེ་བོར་བསྐོ་བའི་གྲོས་མཛད་དོ།།[༢༠] རྗེས་སོར་སྲུང་གིས་ཀྱང་འཕན་ལ་གཤེགས་གསོལ་དུ་

ཝུ་ཝེ་(武威)རྫེ་བོའི་ཆ་ལོ་གནང་ཞིང་། ཡུལ་མི་རྣམས་ལའང་ལོངས་སྤྱོད་ཟད་དུ་མེད་པ་བསྐྱལ་པ་དང་། སི་ཀྲུའུ་ཧི་ལ་ས་གནས་སྲི་ཁྲབ་པ་དང་བོད་ཀྱི་འགྲོ་བའི་ཆ་ལོ་གནང་ངོ་།། ཅིན་ཧྲེ་ལོ་གཉིས་པའི་ལོ་འགོར། སི་ཀྲུའུ་ཧིས་ནང་ཁུལ་གྱི་ལས་ཐམས་ཅད་བཀོད་སྒྲིག་ལེགས་པོ་མཛད་རྗེས་ཐད་ཀར་མི་ཉག་ལ་དམག་དྲངས་བས་རྒྱལ་ཁ་ཆེན་པོ་བླངས་ཤིང་དེ་ནས་སྲུང་ལ་རྟའི་རྟེན་འབྲེལ་པ་དང་མཉམ་དུ་རྒྱལ་ཁའི་འཕྲིན་བཟང་བསྒྲགས་སོ།། སྲུང་གི་ཁྲིམས་ལུགས་ལྟར་མདའ་གཞུ་སོགས་དམག་གི་སྤྱད་ཆས་ཕྱི་ལ་མི་ཁྱེར་ཡང་ལང་ཀྲུ་ཚོ་དྲུག་ལ་དམིགས་བསལ་གྱིས་དེ་ཞི་ནུབ་ཕྱོགས་མཐའ་འཁོབ་ཀྱི་ཡུལ་དུ་མཆིས་ཤིང་མུ་མཐུད་ནས་གནས་ཕྱོགས་དེ་དག་སྲུང་བས་ན། ཆེད་དུ་ལྷེ་ཀྲིག་སོགས་ཕུལ་བའི་བཀའ་བསྐུལ་བ་མ་ཟད་གཞན་དུ་སི་ཀྲུའུ་ཧི་ལ་ཡུལ་དེའི་འགོ་བའི་དབང་གནང་ངོ་།།(༡༢) ཅིན་ཏའི་ལོ་བཞི་བའི་ཟླ་དགུ་བར། སྲུང་གི་མཐའ་སྲུང་བའི་ཞུ་རྒྱུར། མི་ཉག་གི་དམག་དཔོན་ལིས་ཏའི་མེན་གྱིས་དེང་ནུབ་ལང་དང་ཀན་ཀྲིག་ཧེ་ཧིའི་ཐད་དམག་གི་སྒྱུར་བ་བརྩམས་པར་སྔ་གོན་བྱེད་བཞིན་ཡོད་རྐྱེན། ཆེད་དུ་སི་ཀྲུའུ་ཧི་ལ་ཕོ་ཉ་མངགས་ཏེ་ཧེ་ཧིར་རོགས་སྐྱོར་གྱི་བཀའ་བསྐུལ་བ་མ་ཟད་དེ་དང་མཉམ་དུ་སི་ཀྲུའུ་ཧི་དང་ཁོང་གི་ཚོ་བར་ཇ་དང་སྨན་རྫས། གོས་ཆེན་དང་གསེར་སྐུད་ཀྱིས་བརྒྱན་པའི་སྐ་རེགས་སོགས་ཀྱི་དངོས་པོ་མང་དུ་ཕུལ་བ་ལ། སི་ཀྲུའུ་ཧིས་ཀྱང་དྲིན་ལན་ཕྱིར་མཇལ་ལོ།།(༡༣) དེ་ཡང་མི་ཉག་གིས་མུ་འཐུད་ནས་ཀན་ཀྲིག་དང་ལང་ཀྲུར་དམག་གི་སྒྱུར་བ་བརྩམས་པའི་རྐྱེན་གྱིས་༢༠༢༥ལོའི་ཡས་མས་སུ་ལང་ཀྲུ་ཚོ་དྲུག་གིས་ཀྱང་མ་ཐོགས་པར་མཐར་ལང་ཀྲུ་ཀྱང་ཕམ་པར་གྱུར་སོ།། སི་ཀྲུའུ་ཧི་ཧེ་ཧྲོང་ཁུལ་གྱི་རྫོ་སྲས་རྒྱལ་རབས་སུ་བྲོས་བྲོལ་བྱས་ཤིང་། ས་དེ་ནས་མི་ཉག་གིས་མུ་འཐུད་ནས་ཧྲོ་ཞི་སོགས་སུ་དམག་དྲངས་བར་ཐོལ་ཡ་བྱས་སོ།།

རྫོ་སྲས་ནི་བཙན་པོ་དར་མའི་རྒྱལ་བརྒྱུད་ཡིན་ལ། ཕལ་ཆེར་སྤྱི་ལོ་༢༠༠༨ཡས་མས་སུ་ཧི་ཀྲིག་སོགས་སུ་སླེབས་ཤིང་རྗེས་སོར་གོ་ཀྲིག(鄯州)ནས་

གནས་འཚོས། ཧོ་ཧྲོང་（河湟）ཁུལ་གྱི་བཙན་པོའི་ཚོ་ཁག་གི་འགོ་བ་ཡིས་ཡི་ཙུང་དང་བུན་ཕུ་ཆི་སོགས་ཀྱིས་གདན་ཞུས་ལྟར་ཙོང་ཁའི་རྒྱུད་དུ་སྤོར་ཞིང་དེ་ནས་དབང་བསྒྱུར་སྲིད་གཞུང་བཙུགས། ཡིས་ཡི་ཙུང་གིས་རང་ཉིད་བློན་ཆེན་དུ་བསྐོས་པ་མ་ཟད་ཛོ་སྲས་ཀྱི་བཀའ་ལུང་ལྟར་ཚོ་ཁག་གཞན་ལ་བཀའ་བགོས་ཏེ་ཤར་གྱི་ཆིན་གྲིག་དང་བྱང་གི་ལང་ཧྲུ་སོགས་སུ་དམག་དྲངས་ཡང་ཕམ་ཁ་ལས་གཞན་ཅི་ཡང་མ་ཐོབ་པོ།། ཁོང་གིས་ཛོ་སྲས་ཀྱི་གོ་གནས་རང་ལ་ཐོབ་འདོད་ཀྱི་ཞེ་ངན་ཡིད་ལ་བཅིངས་ཏེ་སུང་ལ་བཙན་པོའི་ཚོ་ལོ་གནང་པར་རེ་བ་ཞུས་ན་ཡང་སུང་གིས་ཁོ་རང་པོ་ཧྲོན་དམག་གི་སྤྱི་ཁྱབ་པའི་དབང་གནས་ཙམ་ལས་གཞན་མ་གནང་ངོ་།། ཛོ་སྲས་ཀྱང་དེར་མ་སྡོད་པར་མའོ་ཁྲིན་（邈川）མཁར་དུ་གནས་སྤོར་ཞིང་། བུན་ཕུ་ཆི་བློན་ཆེན་སོར་བསྐོས་ནས་ཁྲིམས་བཙུགས་ཤིང་ལུགས་སྲོལ་ཏེ་འབངས་རྣམས་བདེ་བར་བསྒྱུར་བས་མངའ་འོག་པ་རིམ་གྱིས་ཇེ་མང་དུ་ཕྱིན་ལ་དམག་མི་ཡང་ཁྲི་བདུན་ལྷག་ཡོད་སྐད་དོ།།

མི་ཉག་ལ་རྒོལ་བའི་ཆེད་དུ་ཛོ་སྲས་རྒྱལ་རབས་ཐོག་མ་ཉིད་ནས་སུང་རྒྱལ་རབས་དང་འབྲེལ་དམ་པོ་བཙུགས་པས། སུང་གི་འཐབ་གྲོགས་གཙོ་བོར་གྱུར་བ་མ་ཟད་སུང་གིས་ཀྱང་ཆབ་སྲིད་དང་དཔལ་འབྱོར་ཐད་ཀྱི་རོགས་སྐྱོར་མང་པོ་གནང་། དཔེར་ན་༡༠༡༥ལོར་ཛོ་སྲས་ཀྱིས་སུང་ལ་ཕོ་ཉ་མངགས་ཏེ་དངུལ་སྲང་ས་ཡ་བདུན་ལྷག་གི་རིན་ཐང་ལྡན་པའི་རྟ་མང་པོ་རྟེན་འབུལ་བྱས་ཤིང་། སུང་གིས་ཀྱང་དར་གོས་དང་། སྣམ་བུ། དངུལ་ཆས། ཇ་དང་རིན་ཆེན་སྨན་རིགས་སྣ་ཚོགས། གསེར་སྲང་སྟོང་ཕྲག་བདུན་ལྷག་གཞན་དུ་ལོངས་སྤྱོད་ཀྱི་ནོམ་པ་ཟད་དུ་མེད་པ་ཕྱིར་གནང་ལ།[༤༣] རྗེས་སོར་ཛོ་སྲས་ཀྱིས། མི་ཉག་ལ་རྒོལ་བའི་མཛད་རྗེས་དང་ཁྲིངས་སུ་མར་ཆིན་གྲིག་ཏུ་ཕོ་ཉ་བཏང་སྟེ་དེར་གཏོགས་པའི་ཞུ་བ་མཛད་པའོ།།[༤༤] མིན་ཏོ་（明道）ལོ་དང་པོར་（སྤྱི་ལོ་༡༠༣༣）། སུང་གིས་ཛོ་སྲས་ལ་ཉིན་ཡོན་（宁远）གྱི་དམག་དཔོན་ཆེན་མོ་བ་དང་། འའི་གྲིག་（爱州）གི་བློན་

ཆེན་སོགས་སུ་བསྐོས་ཤིང་། བྲན་ཕུ་ཆི་ཀོས་ཏ་(归化)དམག་དཔོན་དུ་བསྐོས་ལ། ཁོང་གིས་ཕྱི་སོར་སྲིད་འཁྱུར་བསྒྲངས་བས་མཐར་ཇོ་སྲས་ཀྱིས་བསད་བྱུང་ངོ་༎ ཇོ་སྲས་ཡང་ཆེན་ཐང་མཁར་(青唐城)དུ་སྤོར་ནས་དེ་རྒྱལ་སར་བཟུང་ཞིང་ཐུ་མཐུད་ནས་སྲིད་དབང་ཇེ་བརྟན་དུ་བཏང་ཞིང་དེ་དང་སུང་བར་གྱི་འབྲེལ་བ་ཡང་ལྷག་པར་ཇེ་ཟབ་ཏུ་གྱུར་རོ༎ ཙུང་མ་འགོར་བར། ཇོ་སྲས་ཀྱིས་མི་ཉག་གི་ཚུར་རྒོལ་ཡང་ཡང་ཕམ་པས། ཡོན་ཏོ་གནས་དེར་ཕྱིན་མི་ཐུབ་པའི་འཇིགས་ཞེན་ཆེན་པོ་སྐྱལ་ལོ༎[༤༥] ཁྲི་ཕིན་ལོ་གཉིས་(༡༠༦༥)བར་ཇོ་སྲས་གཤེགས་ཤིང་ཁོང་གི་བུ་ཆུང་བ་དོན་གྲུབ་(董毡)རྒྱལ་སྲིད་སྐྱོང་བའི་ཁྲི་ལ་ཁོད་དོ༎

དོན་གྲུབ་ཁྲི་ལ་བཞུགས་པའི་ལོ་ངོ་ཉེར་གཅིག་གི་རིང་(༡༠༦༥—༡༠༨༦)ལ། སུང་ལ་བློ་དཀར་ཞིང་མི་ཉག་ལ་རྒོལ་དྲག་པས་ལྷ་བ་མ་འགྱུར་ན་ཡང་། སུང་རྗིན་ཙུང་གཙོ་མཛད་པའི་སུང་བྱང་མའི་དབང་བསྒྱུར་ཚོགས་པས་དམག་གི་སྒྱུར་བ་རྒྱ་ཆེར་བརྩམས་ཏེ་ནུབ་བྱང་གི་བོད་ལ་གདུག་རྩུབ་གཞའ་མནོན་གྱི་ཞི་ཧོའི་གཡུལ་འགྱེད་(熙河之役)ཞེས་པ་བསྒྲངས་ཤིང་། རྗེས་སོར་སུང་གྲི་ཙུང་དང་སུང་ཧྭེ་ཙུང་གི་སྐབས་སུ་དེ་བས་ཀྱང་ཡ་ང་སྟེ། ཇོ་སྲས་ནང་ཁྲུལ་དུ་རྒྱལ་སྲིད་འཐྲོག་ཇོད་དང་སོ་སོར་གྱེས་པའི་དུས་དང་བསྟུན། ཧྭེ་ཧོང་གཡུལ་འགྱེད་གྱི་སྒྱུར་བ་ཡོངས་སུ་བཤམས་ལ་ཉེས་མེད་ཀྱི་འབངས་མི་མང་དུ་བསད་དོ༎ ༡༡༠༣ལོར། ཝང་ཧེ་(王厚)དང་ཐུན་ཀོན་(童贯)དམག་མི་འབུམ་ལ་ཉེ་བ་མཉམ་དུ་བསྡེབས་ཏེ་སྒར་ཡང་ཆེན་ཐང་དང་མའོ་ཁྲིན་སོགས་སུ་དམག་གི་སྒྱུར་བ་དྲག་ཏུ་བརྩམས་པས་གདུག་རྩུབ་དེ་བས་ཀྱང་ཆེ་སྟེ་བཀས་བཀོད་མངའ་བདག་པ་ཚོས་ཀྱང་དེ་ནི་ཆེས་མི་འོས་པར་མཐོང་ལ། བོད་ལ་མཚོན་ན་དེ་བས་ཀྱང་བརྗོད་པར་དཀའ་སྟེ། བོད་ཀྱི་རྒྱལ་རྒྱུད་རྣམས་ཡུལ་མཐའ་འཁོབ་ཀྱི་ནུབ་ཕྱོགས་སུ་མཆིས་ཤིང་། དེང་ཐོག་ནས་སུང་རྒྱལ་རབས་ལ་ཕས་རྒོལ་དང་ངོ་ལོག་གི་ལས་ཅི་ཡང་མ་བྱས་པ་མ་ཟད་ནུས་མཐུ་ཅི་ཡོད་ཀྱིས་མི་ཉག་གི་ཚུར་རྒོལ་དང་འཐབ་ན་

ཡང་། བང་ཨན་ཧྲི་(王安石)གཙོ་མཛད་པའི་བང་ཧྲོའི་(王韶)དམག་དང་། ཀྲང་ཏོན་(章端)གཙོས་པའི་བང་ཀྲན་(王瞻)གྱི་དམག ཚའི་ཅིན་(蔡京)གཙོ་བས་ཝང་ཧིའི་(王厚)དམག་སོགས་དེར་ལན་གསུམ་འཇུག་པས། མཐར་ཇོ་ཞུས་རྒྱལ་རྒྱུད་ཉེས་པ་མེད་ན་ཡང་མིང་གི་ལྷག་མར་གྱུར་སོ།།[༩༦] ཞེས་སོ།།

གཞན་དུ། རྒྱལ་རབས་ལྷ་ནས་སུང་གི་དུས་འགོར། བོད་ཀྱི་ཚོ་ཁག་ལ་ཡི། ཕྲི་ཅིན།ཡོན།ཧེ།ཆིན་དང་ཧེན་རོང་།ཆིན་ཀྲིག།སྡེ་ཡེ་ལིན། ཞ་སོགས་ཡོད་དེ་ཐམས་ཅད་ལ་ཇེ་བོ་རེ་ཡོད་དོ།།[༩༧] ཞེས་པ་ལྟར། སུང་གིས་ཀྲུང་ས་གནས་འདི་དག་གི་བོད་ཀྱི་ཚོ་བ་རྣམ་པར་生户 དང་熟户 གཉིས་སུ་ཕྱེ་ནས་熟户 ཞེས་པ་ཐད་ཀར་དབང་བསྒྱུར་མངའ་འོག་ཏུ་བསྡུས་པ་དང་། དམག་དམངས་གིས་ཞིང་འདེབས་པའི་སྲིད་ཇུས་ལག་ཏུ་བསྟར་རོ།། སུང་གིས་ད་དུང་ཚོ་དཔོན་སོ་སོར་གོ་གནས་བསྐྱལ་བ་རྒྱུད་ས་གནས་དྲག་དཔུང་རྩ་འཛུགས་བྱས་ཏེ་ཕྱོགས་སོ་སོ་ནས་དམག་བསྡུས་ཏེ་དེ་གར་མཁར་བརྩིགས་པ། ཀ་བཀོ་བ། རྒྱགས་བརྒྱབ་པ། རྟ་བསྐྱོར་བ། འཐབ་ཇོང་བཟོ་བ་སོགས་མི་ཉག་གི་ཀོལ་བར་བཀག་ཅིང་མིན་ཅང་(岷江)འབབ་རྒྱུད་དང་དེའི་ནུབ་དང་ལྷོའི་མཚམས་སུ་བོད་ཀྱི་ཚོ་བ་མང་དུ་ཆགས་ཡོད་དེ་ལིས་ཀྲིག་ནས་རྒྱལ་མོ་དངུལ་ཆུ་ཆུན་ཆད་ཐམས་ཅད་བོད་ཀྱི་ཞིང་སར་མཐོང་ངོ་།།[༩༨] རྒྱའི་ཞིང་བ་རྣམས་རྟག་ཏུ་དེ་ནས་ས་གླས་ཏེ་ཞིང་འདེབས་པ་དང་། ལོ་བསྡུ་སྐབས་འབྲུ་རིགས་ཀྱི་བཅུ་ཆའི་གཅིག་ཙམ་བོད་ལ་ཞིང་ཁྲལ་སྤྲོད་དོ།། སུང་གིས་ད་དུང་ཡ་ཀྲིག་ནས་བཟོས་པའི་ཇ་དང་བོད་ཀྱི་རྟའི་ཉོ་ཚོང་སྤེལ་རེས་བྱས་སོ།།

ཇ་རྟའི་ཉོ་ཚོང་ནི་ཐང་གི་སྐབས་ནས་བཟུང་ཡུན་གྱིས་དར་ཞིང་།རྗེས་སོར་སུང་གིས་ཇ་རྟའི་བརྗེ་རེས་ཀྱི་སྡེ་བཙུགས་ནས་རྒྱ་བོད་རྟའི་ཉོ་ཚོང་སྤེལ་ལ། ཐེ་ཕྲིར་ཆིན་(秦)དང་ཧྥུན་(凤)། ཞི་(熙)། ཧོ་(河)སོགས་སུ་རྟའི་ཚོང་ར་ཕྱེ་ཞིང་། ཁྲོན་(川)དང་ཧྲན་(陕)སོགས་ནས་ཇའི་ཚོང་ར་ཕྱེ་བ་སྟེ་ཟེ་ཁྲོན་དུ་ཇ་

སྔེ་ཞེ་གཅིག་དང་ཧྲན་ཞིར་ཇ་སྒེ་སུམ་བརྒྱ་སོགཉིས་ལྷག་ཡོད་ལ། ཇ་དེ་དག་ཀྱང་ངེས་པར་དུ་ས་གནས་སྲིད་གཞུང་བརྒྱུད་ནས་ཏོ་དམ་བྱེད་དགོས་ཏེ། ཇའི་ཉོ་ཚོང་ངེས་པར་དུ་ས་གནས་སྲིད་གཞུང་གི་ཚོག་མཆན་གནང་དགོས་པའི་ལུགས་གཏན་ལ་ཕབ་བོ།། སྐབས་དེར་ཟི་ཁྲོན་གྱི་ལིས་ཀྲིག་དང་ཡ་ཀྲིག་སོགས་སུ་ལོ་རེར་ཇ་རྒྱ་མ་ཉང་ཕྱུར་གསུམ་ལྷག་ཐོན་སྐྱེད་ཐུབ་པ་ཐམས་ཅད་པོ་ས་གནས་སྲིད་གཞུང་བརྒྱུད་ནུབ་བྱང་དུ་སྐྱེལ་ནས་བོད་ཀྱི་རྟ་དང་བརྗེ་སྒྱུར་བྱས་ཤིང་། ཇ་རྟའི་སྔེ་ཡང་ཞི་ཀྲིག་དང་ཆིན་ཀྲིག་ནས་ལོ་རེར་རྟ་ཁྲི་གཉིས་ལྷག་བརྗེ་ལ། ཁྲོན་ཞི་(川西)ས་ཁུལ་སོ་སོ་ནས་ཀྱང་ཇ་རྟའི་ཉོ་ཚོང་བརྒྱུད་ལོ་རེར་རྟ་སྟོང་ལྔ་ནས་ཁྲི་གཅིག་ཙམ་བསྡུ་ཐུབ་བོ། དེ་བས་སྔུང་གི་སྐབས་སུ་ཇ་རྟའི་ཉོ་ཚོང་རྒྱ་ཆེར་སྤེལ་བ་འདི་དོན་དམ་པར་བོད་དང་རྒྱལ་ནང་གི་དཔལ་འབྱོར་སྤེལ་བའི་གཞི་རྩར་གྱུར་ཡོད་དོ།།

བཙན་པོའི་རྒྱལ་རབས་འཐོར་ཞིག་ཏུ་སོང་རྗེས། བཙན་པོའི་རྒྱལ་རྒྱུད་མང་པོ་དེང་གི་ཀན་སུའུ་དང་མཚོ་སྔོན། ཟི་ཁྲོན་མདོ་སྨད་དུ་མཆེད་ལ། རིམ་གྱིས་ཡུལ་དེ་དག་ནས་གནས་འཚོས་ཕྱིར། བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་ཤར་དུ་སྤེལ་བའི་རྨང་བཏན་པོ་བཏང་ངོ་།།

མདོར་ན། ཐང་ནས་རྒྱལ་རབས་ལྔ་དང་། སྔུང་གི་སྐབས་སུ་བོད་ལྗོངས་དང་ནང་ས་བར་གྱི་འབྲེལ་བ་དེ་རིམ་གྱིས་ཇེ་བརྟན་དང་ཇེ་ཟབ་ཏུ་སོང་ལ། དེང་ཐོག་གི་དཔོན་ཞང་གི་འབྲེལ་བ་ནས་རིམ་གྱིས་མངའ་འོག་གི་འབྲེལ་བ་ངེས་ཅན་ཞིག་ཏུ་འཕེལ་ཞིང་གྱུར་རོ།།

ཟུར་མཆན།

(༡) ཆིག་ཀྲུང་ལང་གིས་བརྩམས་པའི་《མཚོ་བོད་མཐོ་སྒང་གི་ཇོ་ཆས་རྙིང་བའི་གསར་རྙེད》ཞེས་པ་སྟེ་《གནའ་བོའི་སྐལ་ཚོགས་ཅན་གྱི་སྲོག་ཆགས་དང་གནའ་བོའི་འགྲོ་བ》 ༡༩༥༨ ལོའི་བམ་གྲངས་གཉིས་པའི་སྐབས་༣ནས༣པའི་སྟེང་།

(༢) ཀྲང་སིན་ཧྲིས་བརྩམས་པའི་《བོད་ལྗོངས་ཧྲང་རི་ནས་རྙེད་པའི་རྫོ་ཆས་རྙིང་པ》དང་《རྫོ་མོ་གླང་མ་ཁྲུལ་གྱི་ཚན་རིག་རྟོག་ཞིབ་ཀྱི་སྙན་ཞུ།རིམ་སྐབས་བཞི་པ》 ཚན་རིག་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་༡༩༧༨ལོར་པར་དུ་བསྐྲུན།

(༣) ཨན་ཀྲི་མུས་བརྩམས་པའི་《གཙང་སྟོད་ཤན་ཙ་རྫོང་དང་མཚོ་སྔོ་རིངས་སྔོ་རིངས་ནས་རྙེད་པའི་རྫོ་ཆས་རྙིང་མ་དང་རྫོ་ཆས་ཞིབ་མོའི་སྐོར》ཞེས་པ་སྟེ《གནའ་རྫས་རྟོག་ཞིབ》༡༩༧༩ལོའི་དེབ་༨པར་གསལ།

(༤) བོད་རང་སྐྱོང་ལྗོངས་རིག་རྫས་དོ་དམ་ཁང་གིས་བསྡུ་བསྒྲིགས་བྱས་པའི་《ལོ་ངོ་སུམ་ཅུའི་རིང་གི་བོད་ལྗོངས་ཀྱི་རིག་རྫས་བྱ་གཞག》ཞེས་པ་སྟེ《ལོ་ངོ་སུམ་ཅུའི་རིང་གི་རིག་རྫས་རྟོག་ཞིབ་ཀྱི་བྱ་བཞག》ཞེས་པ་ལས་བཏུས། རིག་རྫས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་༡༩༧༩ལོར་པར་དུ་བསྐྲུན།

(༥) ཧོང་ལི་བྲུན་གྱིས་བརྩམས་པའི་《ཚ་འདམ་གཞུང་ནས་རྙེད་པའི་རྫོ་ཆས་རྙིང་པ》ཞེས་པ་སྟེ། 《འགྲོ་བ་མིའི་རིག་པའི་རིག་གཞུང་དུས་དེབ》 ༡༩༨༥ལོའི་བམ་གྲངས་བཞི་བའི་སྐབས་དང་པོར་གསལ།

(༦) ཙ་ལན་པོ་དང་ཧོང་ལི་བྲུན་གྱིས་བརྩམས་པའི་《ལོ་ངོ་སོ་བྲུག་རིང་གི་ཀྲུང་གོའི་རྫོ་ཆས་རྙིང་བའི་རྟོག་ཞིབ》ཞེས་པ་སྟེ། 《རིག་རྫས་དང་གནའ་རྫས་རྟོག་ཞིབ་ཕྱོགས་བསྡུས》ལས་བཏུས།རིག་རྫས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་༡༩༨༦ལོར་པར་དུ་བཏབ།

(༧) 《ལོ་ངོ་ཁྲི་ཕྲག་འགའི་སྔ་རོལ་ནས་བོད་ལྗོངས་མཐོ་སྒང་དུ་འགྲོ་བ་མིའི་རིགས་འཚོ་བཞིན་གནང་བཞིན་ཡོད》ཞེས་པ་སྟེ། 《མི་དམངས་ཉིན་རེའི་གསར་འགྱུར》 ༡༩༧༧ལོའི་ཟླ་༡༠པའི་ཚེས་༩ཉིན་གྱི་ཨ།

(༨) བོད་ལྗོངས་རིག་རྫས་དོ་དམ་ཁང་གིས་བསྡུ་བསྒྲིགས་བྱས་པའི་《བོད་ལྗོངས་གནའ་རྫས་རྟོག་ཞིབ་བྱ་བའི་ཕྱིར་དྲན》ཞེས་པ་སྟེ། 《རིག་རྫས》༡༩༨༥ལོའི་དེབ་༩པར་གསལ།

(༩) ཐུན་ཨིན་ཀྲིན་གྱིས་བརྩམས་པའི་《བོད་ལྗོངས་ཀྱི་གནའ་རྫས་རྟོག་ཞིབ་བསྡོམས་བཤད》ཞེས་པ་སྟེ། 《རིག་རྫས》༡༩༨༥ལོའི་དེབ་༩བར་གསལ།

(༡༠) དགེ་ལེགས་ཀྱིས་བརྩམས་པའི་《བོད་པའི་རིག་གནས་ཀྱི་འབྱུང་རྩ་དང་ཉེ་

འགྲམ་མི་རིགས་བར་གྱི་འབྲེལ་བ》ཞེས་པའི་ཤོག་ངོས་༩༣རུ་གསལ། ཀྲུང་ཧྭ་སློབ་གྲྭ་ཆེན་མོའི་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་༡༩༨༨ལོར་པར་དུ་བཏབ།

(༢༡) (༢༢) [དཔྱི་ཏ་ལེ] ཏུའུ་ཆིས་བརྩམས་ཤིང་ཞང་ཧོང་ཅས་བསྒྱུར་བའི་《བོད་ལྗོངས་ཀྱི་རིག་རྩལ་རྟོག་ཞིབ》ཞེས་པ་ལས་བཏུས། བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་༡༩༨༧ལོར་པར་དུ་བཏབ།

(༢༣) བོད་རང་སྐྱོང་ལྗོངས་རིག་རྩལ་དོ་དམ་ཁང་གིས་བསྡུ་བསྒྲིགས་བྱས་པའི་《བོད་ལྗོངས་གནའ་རྩལ་རྟོག་ཞིབ་བྱ་བའི་ཕྱིར་དྲན》ཞེས་པ་སྟེ། 《རིག་རྩལ》༡༩༨༥ལོའི་དེབ་༩བར་གསལ།

(༢༤) རྡོ་རྗེས་བརྩམས་པའི་《བོད་ཀྱི་རིག་གནས་ཤར་ཕྱོགས་སུ་འཕེལ་བའི་རྣམ་བཤད》ཞེས་པའི་ཤོག་ངོས་༣༦རུ་གསལ། ཟི་ཁྲོན་མི་དམངས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་༡༩༩༤ལོར་པར་དུ་སྐྲུན།

(༢༥) 《ཁྲི་སྲུ་ཡན་ཀོས་རྫེ་རྒྱལ་པོའི་སྐོར》ལས།

(༢༦) 《ཁྲི་སྲུ་ཡན་ཀོས་དམག་འདྲོན་གྱི་སྐོར》ལས།

(༢༧) 《ཙི་ཀྲི་ཐུབ་ཅན》བམ་གྲངས༣༡༩པར།

(༢༨) 《ཐང་ཡིག་གསར་མའི་སའི་གདན་རབས》ལས།

(༢༩) 《ཐང་ཡིག་རྙིང་མའི་ཏའེ་ཙུང་གི་སྐོར》ལས།

(༣༠) 《ཙི་ཀྲི་ཐུབ་ཅན》བམ་གྲངས་༣༣༣པར།

(༣༡) ཧྲིན་ཡ་ཀྲིས་བརྩམས་པའི《ནུབ་རོང་གི་སྒྱུ་རྩམ》ཞེས་པ་སྟེ། 《ཝུན་ཡོན་དབྱིང་ཧྭ|文苑英华》ཞེས་པའི་བམ་གྲངས་༣༥༧རུ་གསལ།

(༣༢) ཐན་ལི་ཏུན་དང་ཀྲིག་ཡོན་སུང་གིས་བརྩམས་པའི《ཐང་བོད་གདན་ཞུའི་རེའུ་མིག》ཞེས་པ་སྟེ། 《ཀྲུང་གོ་བོད་ཀྱི་ཤེས་རིག》༡༩༩༠ལོའི་དེབ་གཉིས་པ་དང་གསུམ་པར་གསལ།

(༣༣) པའོ་ཧྲུའུ་ནན་གྱིས་བརྩམས་པའི་《རྒྱ་བོད་འབྲེལ་བའི་སྙིང་པོ|ཐང་བོད་བར་དུ་ཕོ་ཉ་མངགས་ཚུལ་བསྡུས་བཤད》ཞེས་པ་སྟེ། 《ནུབ་བྱང་མི་རིགས་སློབ་གྲྭ་ཆེན་མོའི་རིག་གཞུང་དུས་དེབ》(རྒྱ་ཡིག་མ) ༡༩༨༠ལོའི་དེབ་དང་པོར་གསལ།

(༢༤)《ཐང་ཡིག་གསར་མ་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས》ལས།

(༢༥) ཕང་གྲུང་གིས་བརྩམས་པའི་《ཐང་ཡིག་གསར་མ་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་སྦྲགས་མཆན》ཞེས་པའི་ཤོག་གྲངས་༢༠པར་གསལ། ཚན་རིག་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་༡༩༥༨ལོའི་ཟླ་དགུ་བར་པར་དུ་བཏབ།

(༢༦)《ཐང་ཡིག》བམ་གྲངས་༢༨༡ཊ་གསལ།

(༢༧) (༢༨) (༢༩)《ཐང་ཡིག་རྙིང་མ་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས》ལས།

(༣༠)《ཐང་ཡིག》བམ་གྲངས་༢༡པར་གསལ།

(༣༡) (༣༢) (༣༣)《སུང་ཡིག་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས》ལས།

(༣༤)《ཙི་གྲི་ཐུན་ཙན་འཐུད་མ》བམ་གྲངས་༤༨པར་གསལ།

(༣༥)《སུང་ཡིག་གནད་བསྡུས་ཞིང་ཞུ་བ་མའི་སྐོར》ལས།

(༣༦)《ཙི་གྲི་ཐུན་ཙན་འཐུད་མ》བམ་གྲངས་༥༣པར་གསལ།

(༣༧)《སུང་ཡིག་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས》ལས།

(༣༨)《སུང་ཡིག་གནད་བསྡུས་ཞིང་ཞུ་བ་མའི་སྐོར》ལས།

(༣༩) (༤༠)《སུང་ཡིག་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས》ལས།

(༤༡)《སུང་གི་བཀའ་བསྡུས》བམ་གྲངས་༢༤༠པར་གསལ།

(༤༢)《ཙི་གྲི་ཐུན་ཙན་འཐུད་མ》བམ་གྲངས་༦༦པར་གསལ།

(༤༣)《སུང་ཡིག་གནད་བསྡུས་ཛོ་སྲས་ཀྱི་སྐོར》ལས།

(༤༤) (༤༥)《སུང་ཡིག་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས》ལས།

(༤༦)《སུང་གི་ལོ་རྒྱུས་དོན་ཆེན》བམ་གྲངས་༤༡པར་གསལ།

(༤༧)《སུང་ཡིག་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས》ལས།

(༤༨)《སུང་ཡིག་གནད་བསྡུས་བོད་ཀྱི་སྐོར》ལས།

གཉིས་པ། ཅིང་གིར་ཧན་གྱིས་མཐའ་བཞིའི་རྒྱལ་ཕྲན་དབང་དུ་བསྡུས་ཏེ་ཧོར་རྒྱལ་རབས་བཙུགས་པའི་སྐོར།

གཅིག ཅིང་གིར་ཧན་གྱིས་མཐའ་བཞིའི་ཧོར་པ་རྣམས་དབང་དུ་བསྡུས་ཚུལ།

ཅིང་གིར་ཧན་ནི་༡༡༦༣ལོར་ཧོར་གྱི་གདུང་རྒྱུད་ཆི་ཡན་པོར་ཀྱི་ཅེ་（乞颜·勃儿只斤）ཞེས་པ་ལས་འབྱུངས་ཤིང་མིང་གཞན་ལ་ཐེ་མུ་ཀྲིན་ཟེར། ཡབ་ཀྱི་མཚན་ལ་ཡེ་སུའུ་ཀེ་པ་ཐུར་（也速该把阿秃儿）ཟེ་ཞིང་། ཧོར་གྱི་གོང་མ་ཧི་ཐེ་ཚི་ཧན་（忽图剌汗）འདས་རྗེས། ཁོང་རང་ཡབ་མེས་རྣམས་ཀྱི་དབང་བསྒྱུར་ཁྱབ་ཁོངས་གི་ཚོ་བ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་དབང་བསྒྱུར་པའམ་འགོ་དཔོན་དུ་གྱུར་ལ། འབངས་རྣམས་ཀྱིས་ཀྱང་ཁོང་ཉིད་རང་གི་ཚོ་བའི་རྗེ་བོར་བཀུར།[1] ཁོང་ནི་དཔའ་ཞིང་རྩལ་ཡོད་པའི་དམག་དོན་འགོ་དཔོན་ཞིག་ཀྱང་ཡིན་ཏེ། སྲས་བལྟམས་པའི་དུས་དེ་ནི་ཡབ་རྒྱལ་པོས་ཐ་ཐར་བ་འཆམ་ལ་ཕབ་པའི་སྐབས་ཡིན་ལ། ཐ་ཐར་པའི་རྗེ་བོ་ཐེ་མུ་ཀྲིན་པོའུ་ཀེ་（铁木真兀格）གསོན་བཟུང་བྱུང་ཞིང་རྗེས་སོར་ཡང་རྒྱལ་ཁ་འདི་ཀོ་ཁྲི་རབས་པ་རྣམ་པའི་རྒྱུད་ནས་མི་བོར་ཆེད་བུའི་མིང་ལའང་ཐེ་མུ་ཀྲིན་ཞེས་བཏགས་སོ།།

ཐེ་མུ་ཀྲིན་ལོ་དགུ་ལ་སླེབས་སྐབས། ཡབ་ཀྱིས་ཡབ་རྒྱལ་པོར་དུག་ཚང་གིས་བསྒྲོངས་ནས། དེ་སྐབས་དབང་འོག་གི་ཚོ་བ་དང་དམག་མི་རྣམས་སྟོབས་འབྱོར་ཆེ་བའི་ཚོ་ཁག་གཞན་པ་སྟེ་ཐའི་ཁྲི་པེ（泰赤乌）ཞེས་པའི་དབང་འོག་ཏུ་གཏད་པས། ཐེ་མུ་ཀྲིན་ཡུམ་དང་མཉམ་དུ་རི་དྭགས་རྔོན་པའི་དཀའ་སྤྱད་ཀྱི་འཚོ་བ་མི་རོལ་ཐབས་ཀྱིས་དབེན་པའི་གནས་སུ་ལྷུང་ངོ་།།

ཐའི་ཁྲི་བེ་ཚོ་ཁག་གི་སྐུ་དྲག་རྣམས་ཀྱིས་ཕྱར་ཡབ་རྒྱལ་པོས་དབང་བསྒྱུར་སྐབས་རྒྱལ་ཁབ་ནང་ཁུལ་དུ་རྙོག་ཆ་བཟོས་མྱོང་ལ། འདིར་ཐེ་མུ་གྲིན་ལོ་ན་སོན་རྫེས་དབང་བསྒྱུར་གྱི་གོ་གནས་ཤོར་ཉེན་ཆེ་བར་དོགས་ནས། སློ་བུར་བའི་རྐོལ་བ་བརྒྱུད་ཐེ་མུ་གྲིན་འཛིན་བཟུང་བྱས་ཤིང་། རྗེས་སོར་སྐབས་ལེགས་པར་ཚོ་ཁག་དེའི་འབངས་མི་སུའུ་ཧན་ཧྲི་ཚི་(锁儿汗失刺)ཅྱ་བས་ཕྱོག་ནས་ཕྱིར་བཏང་བས་གཉོད་འགྲུལ་རྒྱ་ལས་ཐར་སོང་ངོ་།། དེ་ཡང་ཐེ་མུ་གྲིན་དཀའ་སྡུད་ཀྱི་འཚོ་བ་བརྒྱུད་ནས་རིམ་གྱིས་ནར་སོན་ཞིང་སྟོབས་ཤུགས་ཡོད་ཚད་སྣོས་ཡབ་མེས་ཀྱི་དབང་ཐང་ཕྱིར་མཛད་པའི་སྐབས་སུ། ཡང་ཅིག་མའོ་ཨེར་ཆི་(茂儿乞)དབང་བསྒྱུར་ཚོགས་པའི་སྐུ་དྲག་པ་རྣམས་ཀྱིས་སློ་བུར་བའི་རྐོལ་བ་ཉེས་པ་མ་ཟད་ཆུང་མ་དང་བཟའ་མི་རྣམས་ཀུང་དེ་དག་གི་ལག་ཏུ་ཚུད། ཐེ་མུ་གྲིན་གྱིས་ཁྲུ་ལའི་ཚོ་ཁག་གི་(克烈部)འགོ་དཔོན་བང་ཧན་(王汗)དང་ཟྭ་ཏ་ཚི་ཚོ་ཁག་(札答刺部)གི་ཚོ་བའི་སྐུ་དྲག་ཟྭ་མུ་ཧེས་(札木合)རོགས་སྐྱོར་བརྒྱུད། ༡༡༨༥ ལོར་མའོ་ཨེར་ཆི་ཚོ་ཁག་ཆམ་ལ་ཕབ་པ་མ་ཟད་ཆུང་མ་དང་བཟའ་མི་རྣམས་བདེ་ཐག་གིས་ཚུར་བླངས་སོ།། ཐེངས་འདིའི་རྒྱལ་ཁས་ཁོ་པོར་ཟད་དུ་མེད་པའི་ངར་ཤུགས་བསྐུལ་ཞིང་སྙན་གྲགས་ཡང་ཇེ་ཆེར་རྒྱས་པས། ཚོ་ཁག་ཉི་ཤུ་ལྷག་ཙམ་དང་ཆི་ཡན་གདུང་རྒྱུད་ཀྱི་སྐུ་དྲག་པ་རྣམས་ཀུང་ཁོང་གི་ཕྱོགས་སུ་ཉེར་གཏད་པ་མ་ཟད་ཁོ་རང་རྗེ་བོར་བཀུར་བའི་མནའ་ཚིག་བཅད་དོ།། ༡༡༨༦ ལོར་ཧོར་གྱི་སྐུ་དྲག་པ་རྣམས་ཀྱིས་ཀུང་ཁོང་ཉིད་ཡང་ཡང་རྗེ་བོར་སྐྱལ་ཕྱིར། ཁོང་གིས་མཐའ་བཞི་གཅིག་ཏུ་བསྡུ་བའི་ལས་ཤྲབས་པོ་ཆེ་མངོན་པར་འགྲུབ་རྒྱུར་རྨང་བཏིང་བ་བཏང་ངོ་།།

ཐེ་མུ་གྲིན་རྗེ་བོར་སྐྱར་རྗེས། ཟྭ་མུ་ཧེས་ཕྲང་སེམས་སྐྱེས་ཏེ་ཧོར་གྱི་ལོ་རྒྱུས་སྟེང་གྲགས་པ་ཆེ་བའི་ཚོ་ཁག་བཅུ་གསུམ་གྱི་འཁོན་སློང་ཐབ་མར་བསླངས་ལ། ཟྭ་མུ་ཧེ་ནི་སྐབས་དེར་སྟོབས་འབྱོར་ཅུང་རྒྱས་པའི་ཚོ་བའི་འགོ་དཔོན་ཞིག་ཀུང་ཡིན་

ཏེ། ཁོང་གིས་རྒྱལ་ཁྲི་མཐོན་པོ་རང་ལག་ཏུ་ཚུད་པའི་འདུན་པ་ཡོད་ལ་ཆིངས་ཞིང་།[༡] དེ་ཕྱ་ནུ་བོ་ཡེ་ཚར་(给察儿)དམག་རྟ་དང་བཅས་པ་ཐེ་མུ་གྲིན་གྱི་དམག་སྐར་དུ་རྟ་བརྒྱ་བར་སོང་ནས་ཐེ་མུ་གྲིན་གྱིས་བསད་བྱུང་བ་འཁོན་གྱི་གཞིར་ལངས་ནས། ཐའི་ཁྲི་པེ(泰赤乌)དང་ཡེ་ཆི་ལི་སི(亦乞列思)། ཧའོ་ལོ་ཆིས(豁罗剌思)སོགས་ཚོ་ཁག་དུ་མའི་དམག་རྟ་ཁྲི་ལྷག་གསུམ་བསྡུས་ནས་གཡུལ་གྱི་ཚོ་ག་མངོན་པར་བརྙམས་འདོད་པ་ཐེ་མུ་གྲིན་གྱི་ཐོས་འཛིན་དུ་རྒྱུད་པས། ཁོང་གིས་ཀྱང་དམག་རྟ་ཁྲི་ལྷག་གསུམ་ལྷན་དུ་བསྡུས་ཤིང་ཚོ་ཁག་བཅུ་གསུམ་གྱི་སྡེ་བཙུགས་ཏེ་ཨུ་ནུ་(鄂嫩)ཆུ་བོའི་ཉེ་འགྲམ་གྱི་ཏ་ལན་པ་ལེ་(答兰巴勒)ཐལ་དུ་ཕན་ཚུན་ཇ་ཞིང་དྲག་པའི་གཡུལ་གྱི་སྒྲོར་བ་བརྩམས་སོ།། མཐར་ཐེ་མུ་གྲིན་ཕམ་ཁ་ཉེས་ཤིང་དམག་མི་ཡང་ཕྱིར་འཐེན་ན་ཡང་། ཀྲ་མུ་ཧི་ནི་གདུག་རྩུབ་ཆེ་ཞིང་འཛིན་བཟུང་བ་རྣམས་ལ་ཐུབ་ཚོད་བཏང་བ། མངའ་འོག་པའི་ཚོ་ཁག་རྣམས་ལ་བཙོམ་འཛུག་བྱེད་རྐྱེན་མངའ་འོག་པ་རྣམས་ཡིད་མ་རིངས་ཕྱིར་དཔོན་འཁོར་དང་བཅས་པ་ཐེ་མུ་གྲིན་གྱི་ཕྱོགས་སུ་གཏད། ༡༢༠༠ལོར། ཐེ་མུ་གྲིན་གྱིས་ཧ་ཏ་ཅིན་(哈答斤)དང་ས་གྲི་བོའུ་(撒只兀)སྡེ་ཧོར་གྱི་ཚོ་ཁག་དེ་གཉིས་སུ་བང་ཆེན་མངགས་ནས་ཧོར་གྱི་འབངས་མི་འདི་དང་འདི་འདྲ་བ་ཐམས་ཅད་དེང་རང་ཉིད་ཚུར་ཕྱོགས་སུ་བསྒྱུར་ཞིང་ཐམས་ཅད་བདག་གི་དབང་འོག་ཏུ་གཏོགས་སོ།།[༢] ཞེས་འདུམ་ཐབས་ཞུས་ལ་དེའི་གོ་དོན་ནི་ཁྱེད་རྣམས་རང་ས་ནས་མཐོན་པོར་འགྱིངས་ཏེ་བདག་གི་མངའ་འོག་ཏུ་ཉེར་མི་གཏད་པའི་རྒྱུ་མཚན་གང་ཞིག་ཞེས་ནན་འདྲི་བྱས་པ་ཡིན་ཕྱིར། དེའི་ཕྱི་ལོར་ཚོ་བ་དེ་གཉིས་ཀྱི་རྗེ་བོས་རང་འདོད་ཀྱིས་ཧྲིན་ཆི་ཚི་(弘吉剌)དང་ཡེ་ཆི་ལི་སི(亦乞列思)། ཧའོ་ལོ་ཆི་སི(豁罗剌思)། ཏོར་པེ(朵儿边)། ཐ་ཐར(塔塔儿)། ཨོ་ཡུ་ཆི(斡亦剌)། ཐའི་ཁྲི་པེ(泰赤乌)། ནེ་མལ(乃蛮)སོགས་ཚོ་ཁག་བཅུ་གཅིག་དང་འབྲེལ་བཙུགས་ནས་ཨ་ལེ་ཧེ་པུ་ཚ་(阿勒灰不刺阿)ཐལ་དུ་མཉམ་དུ་བསྡུས་

ཧྲེ་ཀྲ་སུ་ཧྲེ་ཉིད་གུར་ཧན་(古儿汗)དུ་གྲོས་ཤིང་བསྐུར་ནས་ཐེ་མུ་ཀྲིན་དང་བང་ཧན་ལ་རྒོལ་བའི་དམག་དོན་མཉམ་འབྲེལ་ཆེན་མོའི་སྡེ་བཙུགས་སོ།། དེར་ཀྲ་མུ་ཧྲེས་དམག་ཁྲིད་དེ་ཁྲུ་ལོ་ལི་(克鲁伦)ཆུ་བོ་བརྒྱུད་ནས་དམག་དྲངས་པ་ཐེ་མུ་ཀྲིན་གྱི་ས་ཐོས་བྱུང་ནས། དེ་མ་ཐག་བང་ཧན་དང་མཉམ་དུ་གཡུལ་ལ་ཞུགས་པའི་རི་བ་ཞུས་ཤིང་། བང་ཧན་གྱིས་ཀྱང་དེ་བཞིན་དུ་ཐུ་ལ་(土拉)ཆུ་བོའི་འགྲམ་ནས་ལམ་ལ་ཆས་ཏེ་ཁེ་ཐེ་(肯特)རི་བོའི་ལྷོ་ཕྱོགས་ཀྱི་གུ་ལུ་ལེ་གུ་(古连勒古)ཁུལ་དུ་ཐེ་མུ་ཀྲིན་གྱི་དཔུང་དང་མཉམ་དུ་སྡེབ་ཞིང་ཁྲུ་ལོ་ལི་(克鲁伦)འབབ་རྒྱུད་དུ་ཀྲ་མུ་ཧྲེ་དང་ཕན་ཚུན་གཡུལ་གྱི་སྦྱོར་བ་བརྩམས་པས་མཐར་ཀྲ་མུ་ཧྲེ་དམག་མི་མཉམ་འབྲེལ་ཚོགས་པ་ཆེན་པོ་དང་བཅས་པ་ཕྱོགས་ཐམས་ཅད་ནས་ཕམ་ཁ་ཆེན་པོས་མཇུག་རྫོགས་པར་བྱས་སོ།།

༡༢༠༣ལོར། ཐེ་མུ་ཀྲིན་གྱིས་སྔར་སེམས་རེངས་དུ་བཟུང་ཡོད་པའི་ཐ་ཐར་བའི་ཕྱོགས་སུ་དམག་དྲངས་ཤིང་། ཀྲ་མུ་ཧྲེའི་དམག་ཚོགས་ཕམ་ཁས་གྱིས་ཐོར་བྱུང་བ་ནས་ཐ་ཐར་བ་རྣམས་ཀྱང་པའི་ཙར་མཚོའུ་(贝尔湖)འདབ་རྒྱུད་དུ་ཕྱིར་འཐེན་ལ། མའོ་ཨེར་ཆི་དང་ཐའི་ཁྲི་བེ་ཚོ་ཁག་ཀྱང་དེ་ཡི་ཕྱོགས་སུ་བསྡེབས་ནས་མཉམ་འབྲེལ་སྒྲོས་ཐེ་མུ་ཀྲིན་གྱི་དགྲ་ཟླར་ལངས། འདི་ནི་ཐེ་མུ་ཀྲིན་གྱིས་ཤར་ཕྱོགས་ཐ་ཐར་པ་སོགས་སུ་དམག་འདྲེན་པའི་ཐ་ཚིག་འགྱུར་མེད་པ་བཞག་པའི་གཞི་རྩའང་ཡིན་ནོ།། ཕྱི་ལོའི་སྟོན་ཁར། ཕན་ཚུན་ཧ་ལ་ཧའི་ཆུ་བོའི་(哈拉哈河)འབབ་རྒྱུད་ཀྱི་ཧ་ལེན་ཉེ་མུར་གེ་སིའི་(答兰捏木儿格思)ཁུལ་དུ་གཡུལ་བཤམས་པས། མཐར་ཐེ་མུ་ཀྲིན་ལ་རྒྱལ་ཁ་ཆེན་མོ་ཐོབ་བོ།།

ཐེ་མུ་ཀྲིན་དང་བང་ཧན་གཉིས་དམག་འཐབ་ཐབས་ཇུས་ཐད་དུའང་རྟོག་འཛིང་ཧ་ཅང་ཆེ་སྟེ། ཕན་ཚུན་རྒྱབ་སྐྱོར་དང་རོགས་རམ་གྱི་ཕྱོགས་ཆ་ཡོད་པ་ཕུད། དོག་ཟོན་དང་སྣང་སེམས་ཀྱི་ཆ་ཡང་ཡོད་དེ། ཐེ་མུ་ཀྲིན་ཐེངས་མང་པོར་བང་ཧན་གྱི་རོགས་སྐྱོར་ལ་བརྟེན་ནས་དཀའ་གནས་སམ་རྒྱལ་ཁ་མང་དུ་ཐོབ་མྱོང་

ལ། བང་ཏན་ཀུང་ཐེངས་གཉིས་ལ་ཁྲུ་ལེའི་ཚོ་ཁག་གི་རྗེ་བོའི་གོ་གནས་སྤྲོད་པའི་སྐབས་སུ་ཐེ་མུ་ཀྲིན་ཡབ་སྲས་གཉིས་ཀྱི་རོགས་སྐྱོར་གནང་བ་ཡིན་ཕྱིར། ཕན་ཚུན་བརྗེད་མི་སྲིད་པའི་མཛའ་སེམས་ཡོད་པ་མ་ཟད། ཐེ་མུ་ཀྲིན་གྱིས་ད་དུང་དེ་སྔ་བང་ཏན་དང་ཡབ་རྒྱལ་པོ་གཉིས་བར་ལ་མཐུན་འབྲེལ་ཡོད་ཕྱིར་ཁོ་ཡང་བང་ཏན་དང་ཡབ་སྲས་ཀྱི་འབྲེལ་བའི་(义父子)མཐུན་པོར་སྦྱོང་ངོ༎ ཡིན་ནའང་། ཐེ་མུ་ཀྲིན་གྱིས་བང་ཏན་ལ་སྣང་སེམས་ཀུང་བཟུང་ཡོད་དེ། དཔེར་ན། ༡༡༩༨ལོའི་དགུན་ཁར། ཁོང་རྣམ་གཉིས་མཉམ་འབྲེལ་གྲོས་བྱང་ཕྱོགས་ཀྱི་ནེ་མལ་ལ་དམག་འདྲེན་སྐབས། ཕན་ཚུན་ད་དུང་དམག་འཇོམས་(回师)མ་བྱུང་བའི་ལམ་བར་དུ་ནཻ་ཕྱོགས་ནེ་མལ་གྱི་དམག་དང་འཕྲད་ཞིང་། སྐབས་དེར་སྨག་རུབ་པའི་རྐྱེན་གྱིས་ཕན་ཚུན་དོ་སྣར་ལངས་ནས་སྡོད་པ་ལ། བང་ཏན་དུས་དེ་དང་བསྟུན་ནས་མཐའ་བཞིག་ཏེ་དམག་མི་ཕྱིར་འཐེན་པ་ལྟ་བུའོ༎ ༡༢༠༢ལོའི་དབྱིད་ཀར། ཁོང་རྣམ་གཉིས་ཡང་ཅིག་ས་ལུ་ཆུ་བོའི་(萨里河)འགྲམ་རྒྱུད་དུ་དམག་འཇོམས་བྱུང་ཞིང་། བང་ཏན་གྱིས་སློག་ནས་ཐེ་མུ་ཀྲིན་གསོད་འདོད་ཀུང་རྐྱེན་དུ་མའི་དབང་གིས་དེ་བཞིན་མ་འགྲུབ་ལ། ལོ་དེར་ཐེ་མུ་ཀྲིན་གྱིས་བང་ཏན་ལ་ཁོང་གི་སྲས་མོ་དང་གཉེན་གྱི་ཚོ་ག་འགྲིག་པའི་ཞུ་བ་ཞུས་ཀུང་། བང་ཏན་ཡབ་སྲས་མ་འཐད་པས་ཕན་ཚུན་གྱིས་འགལ་བ་ལྷག་པར་ཇེ་ཟབ་ཏུ་ཕྱུར་རོ༎ བང་ཏན་སྐུ་ན་རྒས་ཤིང་སྲས་རྣམས་ནུས་མཐུ་ཞན་ཕྱིར། རྗེས་སོར་ཐེ་མུ་ཀྲིན་གྱི་དབང་འོག་ཏུ་ཚུད་པར་དོགས་ནས་ཁོང་གཉིས་བར་གྱི་ཡབ་སྲས་མཐུན་པོར་གྱི་(义父子)འབྲེལ་བ་དེའང་རིམ་གྱིས་དཀར་འཛིན་གྱི་བསམ་པར་འགྱུར་ལ་མཐར་སློག་རྫུས་ཀྱི་སྣར་ལངས་བའི་གསང་བ་ལྷག་པར་ཇེ་ཟབ་ཏུ་ཕྱིན། དེ་སྔ་བང་ཏན་གྱི་ཕྱོགས་སུ་ཞེར་གཏད་པའི་ཀྲ་མུ་ཧེ(札木合)དང་། ཨལ་ཐན(阿勒坛)། ཧུ་ཚེར(忽察儿)། ཏ་ལའི་ཐ་ཨོ་ཁྲི་ཅི(答里台·斡赤斤)སོགས་སྐུ་དྲག་པ་རྣམ་པས་ཀུང་སློག་ནས་གཡེན་སྐྱོར་དཀྲུགས་ཏེ་བང་ཏན་གྱི་ཁ་གཡར་ཏེ་ཐེ་མུ་

ཀྲིན་གསོད་འདོད་"པའི་འདུན་པ་ཆེངས་ཤིང་། བང་ཧན་གྱི་སྲས་སང་ཁིས་(桑昆)དེ་བས་ཀྱང་ཡབ་རྒྱལ་པོར་ཐེ་མུ་ཀྲིན་དང་དེའི་ཕྱོགས་གཏོགས་པ་ཐམས་ཅད་ལྷ་བའི་ལམ་དུ་སྐྱེལ་རྒྱུར་སླུལ་མ་བཏང་ངོ་།།

༡༣༠༣ལོའི་སྟོན་ཁར། བང་ཧན་ཡབ་སྲས་ཟོལ་གྱིས་སང་ཁིའི་སྲས་མོ་ཐེ་མུ་ཀྲིན་གྱི་བུའི་མནའ་མར་སྟེར་འདོད་པར་བརྫུས་ནས་ཐེ་མུ་ཀྲིན་བག་སྟོན་དུ་ཞུགས་པར་གདན་བསྩུས་ཤིང་དམིགས་ཡུལ་ནི་སྐབས་དེ་དང་བསྟུན་གསོད་འདོད་པ་ཡིན་ལ། ཐེ་མུ་ཀྲིན་གྱིས་བདེན་པར་བཟུང་ནས་ཆིབས་པ་བཅུ་ལྷག་ཙམ་དང་མཉམ་དུ་དེར་ཕྱིན་པའི་ལམ་བར་དུ་སྟབས་ལེགས་པར་གཞན་གྱིས་འགྲོ་མི་རུང་བའི་སླུལ་མ་གནང་དེ་ཕྱིར་ལྡོག་ཞིང་། བང་ཧན་གྱི་འདོད་འདུན་དེ་ཇི་བཞིན་མ་འགྲུབ་པ་མ་ཟད་དེ་བཞིན་དུ་རང་འཚང་ཕྱིར་མཛོན་ཕྱིན། ཕྱི་ཉིན་སྔ་རེངས་ཀྱི་དུས་སུ་ཐེ་མུ་ཀྲིན་གྱི་ཕྱོགས་སུ་དམག་གི་བསྐུར་བ་གློ་བུར་བ་བརྩམས་རྒྱུའི་ཐག་བཅད། འོན་ཀྱང་གསང་བ་འདི་ཡང་ཏྲུས་འགོད་མཁན་ཡེ་ཁེ་ཀྲི་ལེའི་(也克扯连)དབང་འོག་གི་འབྲོག་མི་པ་དེ་(巴歹)དང་ཆི་ཧྲེ་ལི་ཧེས་(乞失里黑)ཚོར་ནས་མཚན་མོ་བརྒྱུད་ནས་ཐད་ཀར་ཐེ་མུ་ཀྲིན་ལ་ཞུས་ཤིང་། ཐེ་མུ་ཀྲིན་གྱིས་འཚབ་འཚུབ་སྒོས་ཧ་ལ་ཧུ་དང་གནམ་ལོག་ཆུ་པོའི་(合刺·合勒只惕·额列惕)འདབ་འཁྲམ་དུ་གཡུལ་བསྒྲུབ་ཤིང་། ཉིན་གཅིག་གི་གཡུལ་གྱི་སྦྱོར་བ་ཛ་དྲག་པ་བརྒྱད། མཐར་རང་སྟོབས་ཙམ་གྱིས་དྲག་པོ་དཔུང་གི་ཚོགས་མ་ཐུལ་བར་ཤར་གྱི་ཧ་ལ་ཧུའི་ཆུ་པོའི་སྟོད་རྒྱུད་དུ་མི་སྤྱོར་ཐབས་མེད་བྱུང་ངོ་།། ཡིན་ཡང་། ཐེ་མུ་ཀྲིན་གྱིས་ཕྱོགས་གཅིག་ནས་བང་ཧན་ལ་ཐྲིན་ལན་ལོག་འཇལ་དང་གཏམ་སྤྱོད་མི་མཐུན་པར་ཉེས་དམིགས་བཏང་ཏེ། རང་གིས་ཁྲུ་ལེའི་ཚེ་ཁག་བསྡུ་འདོད་པའི་སེམས་འདུན་སྤྲ་ཙམ་ཡང་མེད་ཚུལ་ཞུས་ཏེ། ཁོང་དང་མཛའ་མཐུན་གྱི་འབྲེལ་བ་མི་བོར་ཚུལ་ཞུས་ཤིང་། ཕྱོགས་གཞན་ཞིག་ནས་ཕམ་ཁ་ཉེས་པའི་དམག་མི་རྣམས་སླར་བསྡུས་ཏེ་གཡུལ་བཤམས་པར་སྟ་གོན་བྱས་སོ།། ལོ་དེའི་དབྱར་ཁར། ཐེ་མུ་

གྲིན་གྱིས་དམག་སྐར་དེ་ཐ་གུ་ལའི་ཆུ་བོའི་ (统格黎河) འདབ་འགྲམ་ནས་པ་ལའི་གྲི་ན་ཆུ་བོ་(巴勒渚纳河) འགྲམ་རྒྱུད་ཀྱི་པ་ལའི་ཅེ་པའི་ཁའི་ (巴勒吉布拉格) ཁུལ་དུ་གནས་སྤོར་བྱས་ཤིང་། གནས་དེ་ནས་ཁོང་གི་རྗེས་འབྲངས་བའི་ཀྲོ་ན་ཁེར་ (众那可儿) ཚོ་ཁག་དང་མཉམ་དུ་གནས་འཆོས་པ་མ་ཟད་དེ་དང་མཉམ་དུ་མནའ་ཚིག་བོར་བ་སྟེ། ངེད་ཀྱི་ཚོ་བའི་འབྱུང་འགྱུར་གྱི་སྐྱིད་སྡུག་དེ་འདིར་འདུས་ཀྱི་འབངས་མི་རྣམས་དང་མཉམ་རོལ་བྱ་རྒྱུ་སྟེ། འབྲེལ་བ་ནམ་ཡང་མི་སྟོད་པར་ཆུ་བོའི་རྒྱུན་ལྟར་བསྲིངས་པར་ཤོག[༩] ཞེས་མནའ་འབྲེལ་བཞག་པའི་བྱེད་སྟངས་འདི་ཏོར་གྱི་ལོ་རྒྱུས་སྟེང་གྲགས་པ་ཆེར་རྒྱས་སྤྱོང་ངོ༎ ཐེངས་འདིར་བང་ཏན་ལ་རྒྱལ་ཁ་ཆེན་མོ་ཐོབ་ན་ཡང་། ནང་ཁུལ་དུ་འགྱུར་བ་ཆེན་བྱུང་བ་སྟེ་དེ་ཐ་ཁོང་གི་ཕྱོགས་སུ་ཉེ་བར་གཏད་པའི་ཏ་ལའི་ཐ་ཨོ་ཁྲི་ཅི་དང་ཀྲ་མུ་ཧེ། ཨལ་ཐན། ཧུ་ཆེར་སོགས་ཚོ་ཁག་རྣམས་དང་གཞན་སྐྱ་དྲག་མང་པོ་ཞིག་དང་ལྷག་ནས་ངོ་ལོག་གི་གྲོས་མཛད་པ་མ་ཟད་བང་ཏན་གསོད་འདོད་པ་སྟེ། ངེད་རྣམས་རྗེ་བོ་ (བང་ཏན) ལ་གློར་གྱིས་ཀོལ་ནས་རང་ཉིད་རྗེ་བོར་བསྐུར་རྒྱུ་སྟེ། དེ་ཡི་ཕྱོགས་སུ་མི་གཏོད་ཅིང་ཐེ་མུ་གྲིན་དང་ཡང་མི་འབྲེལ་ལོ༎[༥] ཞེས་པའི་གསང་བ་འདི་བང་ཏན་གྱིས་རྟོགས་ནས་དེ་རྣམས་ཕམ་པར་བྱས་ཤིང་། ཀྲ་མུ་ཧེ་དང་ཨན་ཐལ་སོགས་ནི་མལ་ཚོ་ཁག་གི་ཐེ་དབྱང་ཏན་གྱི་ཕྱོགས་སུ་མགོ་སྒྱུར་ལ། ཏ་ལའི་ཐ་ཨོ་ཁྲི་ཅི་ཐེ་མུ་གྲིན་གྱི་དབང་འོག་ཏུ་སྒྱུར་རོ༎ ཐེ་མུ་གྲིན་གྱིས་ཀྱང་བང་ཏན་འགོག་ཀོལ་ཅི་ཡང་མེད་པའི་བབས་དང་བསྟུན་གསང་བའི་སྒོ་ནས་དེར་དམག་དྲངས་ཤིང་ཉིན་ཞག་གསུམ་གྱིས་འཐབ་འཛིང་དྲག་པོ་བརྒྱུད་མཐར་བང་ཏན་གྱི་དམག་ཤུགས་གཙོ་བོ་ཕམ་པར་བྱས་ཤིང་། བང་ཏན་ཡབ་སྲས་ནི་མལ་གྱི་ཁོངས་སུ་བྲོས་ལ། མཐར་བང་ཏན་ཉིད་ནི་མལ་གྱི་མཐའ་འཚམས་པས་བསད་ཅིང་སང་ཁི་སླར་ཡང་མི་ཉག་ཏུ་བྲོས་ན་ཡང་དེ་ནས་ཀྱང་སྡོད་ས་མེད་སྟབས་གཡུ་ཐེལ་ (于阗) རྒྱུད་ཁ་ཁར་ (喀什噶尔) དུ་བྲོས། མཐར་ས་གནས་ཚོ་ཁག་ཧེ་ཚ་ཡིའི་ (合刺

亦)རྗེ་བོ་ཆེ་ལའི་ཁྲིར་ཚས་(乞里赤合刺)ལྔ་བའི་ལམ་དུ་སྐྱེལ་ལོ།། ཁྲུ་ལའིའི་ཚོ་ཁག་ཕམ་པར་བྱས་རྗེས། ཐེ་མུ་ཀྲིན་གྱིས་སོག་པོའི་རྣ་ཐང་གི་ཕྱོགས་འཚོའི་ཚོ་བ་རྣམས་གཅིག་ཏུ་བསྡུ་བའི་ཐད་ད་དུང་དོ་སྣ་ཆེན་པོ་ཞིག་ཡོད་པ་ནི་ནེ་མལ་ཚོ་ཁག་ཁོ་ན་ཡིན་ནོ།།

ཁྲུ་ལའི་ཚོ་ཁག་ཕམ་པར་བྱས་རྗེས། དེ་སྐབས་ཐེ་མུ་ཀྲིན་དང་དོ་སྣར་ལངས་བའི་ཚོ་བ་གཞན་རྣམས་ཀྱི་ངན་ལྷག་དང་བྲོས་བྱོལ་དུ་སོང་བའི་སྐྱ་དྲག་པ་རྣམས་ཀྱང་སྟ་གཞུག་ཏུ་ནེ་མལ་ཚོ་ཁག་གི་ཕྱོགས་སུ་གཏད་པ་སྟེ། དཔེར་ན། མོར་ཆི་ཚོ་བའི་ཐའོ་ཧེ་ཐོ་དང་། ཁྲུ་ལའིའི་ཚོ་བའི་ཨ་ལིང་ཐའི་ཧེ། ཨོ་ཡེ་ཆིའི་ཧེ་ཐུ་ཧེ་པེར་ཆི། ཀྲ་ཏ་ཆིའི་ཀྲ་མུ་ཧེ་དང་དོར་པེ། ཐ་ཐར། ཏ་ཏ་ཙི། ས་ཀྲི་ཐོ་སོགས་ཐམས་ཅད་ནེ་མལ་གྱི་ཕྱོགས་སུ་འཛོམས་པ་ལྟ་བུའོ།། ནེ་མལ་ནི་དེ་སྐབས་ནས་སའི་གཞི་ཁྱོན་ཆེ་ཞིང་འབངས་མི་མང་བའི་ཚོ་ཁག་ཞིག་ཡིན་ལ། དེའི་ཁར་ཕྱི་ནས་མཆེད་པའི་སྟོབས་ཤུགས་འདི་ཀོས་འཐུས། སྟོབས་འབྱོར་མངའ་ཐང་རྒྱས་བའི་ཚོ་བ་འདི་སོག་པོའི་ཚོ་ཁག་ཏུ་དམག་སྟོབས་རྩོམ་པར་ཐག་བཅད་པ་དང་ཐེ་མུ་ཀྲིན་གྱི་དབང་ཤུགས་མིང་གི་ལྷག་མར་བྱེད་པའི་སྟ་གོན་བརྩམས་ལ། དེ་ལས་གཞན་དུ་ད་དུང་དེ་སྐབས་ཕང་གི་(汪古)ཚོ་བ་དང་གཉེན་གྱི་འབྲེལ་བ་ཡོད་པ་བེད་སྤྱད་ནས་དེ་དང་མཉམ་དུ་ཐེ་མུ་ཀྲིན་ཕམ་པར་བྱ་འདོད་པ་ལ། ཕང་གིའི་ཚོ་བའི་རྗེ་བོ་ཨ་ཆི་ཧེ་ཧྲུ(阿刺忽失)མནའ་འབྲེལ་འདི་ཀོ་ལ་འཐད་པ་མ་བྱུང་བ་མ་ཟད་ཚུར་མངགས་པའི་ཕོ་ཉ་བ་རྣམས་ཀྱང་བཙོན་བཟུང་བྱས་ཤིང་། གཞན་ཕོ་ཉ་མངགས་ཏེ་ཐེ་མུ་ཀྲིན་ལ་གནས་ཚུལ་ཞུས་པས། ཐེ་མུ་ཀྲིན་གྱིས་དེའི་ཕོ་ཉ་བ་རྣམ་པར་མཆོད་སྟོན་རྒྱས་པ་མཛད་པ་མ་ཟད། ཕྱིར་མངགས་སྐབས་ཀྱི་ལང་རྟ་མཆོག་ལྔ་བརྒྱ་དང་ཤས་ལུག་སྟོང་ལྷག་བཟུངས་སྐལ་དུ་ཕྱིན་ཏེ་དེ་དང་མཉམ་དུ་ནེ་མལ་ལ་ཕར་རྒོལ་བའི་འབྲེལ་བ་བཙུགས་སོ།།

༡༢༠༤ལོར(ཤུགས་རྙིང་གི་ཟླ་བཞི་བའི་ཚེས་བཅུ་དྲུག)། ཐེ་མུ་ཀྲིན་གྱིས

དམག་འཇུག་དམ་བཅའ་ལྟར་ཁྲ་ལུ་རྒྱ་བོའི་ནུབ་ངོས་རྒྱུད་ནས་ཐད་ཀར་ནེ་མཱལ་ལ་དམག་དྲངས་ཤིང་། དམག་སྤྱི་ཆེན་མོ་ཀྲའེ་པེ་（哲别）དང་ཧེ་སུ་ལ་（忽必来）རྣམ་གཉིས་ཀྱིས་དམག་གི་ཁ་ལོ་བསྒྱུར་ དེ་ཕན་ཚུན་ན་ཧུ་ཁྲའི་（纳忽昆仑山的东山）ཁུལ་དུ་དམག་གི་སྒྲིག་བཀོད་...

ཉེ་མཱལ་ལ་ཧོར་གྱི་དམག་དཔུང་གི་འཐབ་ལ་མི་ཕུམ་པའི་བརྟེན་ཉམས་མཐོང་ནས་མངངས་སྐྲག་སྐྱེས་ཏེ་གྲ་སུ་ཧེ་ལ་ཧོར་དམག་གི་འགོ་བ་སུ་ཡིན་པར་དྲིས། གྲ་སུ་ཧེས་སུ་ཡིན་པ་དེ་བཞིན་དུ་ཟློས་ཕྱིར་དེ་བས་ཀྱང་མངངས་སྐྲག་སྐྱེས་ཏེ་རིམ་གྱིས་ཕྱིར་འཐེན་ལ། གྲ་སུ་ཧེས་ཀྱང་རྣམ་པ་དེ་མཐོང་ནས་མ་འཐབ་རིངས་དུ་བྲོས། སྐྱ་དྲག་འགོ་བ་གཞན་རྣམས་ཀྱང་དེ་དང་བསྟུན་ནས་བྲོས་སོ།། ཀྲ་སུ་ཧེས་ད་དུང་མི་མངགས་ནས་ཐེ་མུ་ཀྲིན་ལ་ནེ་མཱལ་བ་དམག་འཐབ་ལ་ཞུམ་ཞིང་དེང་མངངས་སྐྲག་གི་གནས་སུ་ལྷུང་འདུག་པའི་ཚུལ་རྣམས་ཞུས་ལ། སོག་དམག་གིས་ནེ་མཱལ་གྱི་དམག་མི་རྣམས་ན་ཧུ་ཁྲུ་རི་བོའི་སར་དེད་དེ་ཕྱོགས་གཉིས་ནས་དམག་བཅུག་ཅིང་ཧེ་སའི་（合撒儿）བསྒྱུར་བའི་དམག་ཧ་ཐད་ཀར་ནེ་མཱལ་གྱི་དམག་སྣར་དུ་ཕྱིན་པས་ནེ་མེལ་བ་རྣམས་དེ་མ་ཐག་གཡང་གཟར་གྱི་གྲོག་རོང་དུ་དེད། དེའི་མཚན་མོར་ནེ་མཱལ་བ་རྣམས་སྐྲག་ཐུམ་གྱི་དུས་དང་བསྟུན་ནས་ཐར་བར་བརྩམས་པས་མཐར་གཡང་དུ་ལྷུང་བ་ནི་བགྲང་གིས་མི་ལངས་སོ།།(༨) ཕྱིར་ཉིན། དེ་ཡི་ལྷག་འཕྲོ་པ་རྣམས་མགོ་སྒྱུར་ཞིང་དོར་ཐེ་དང་ཐ་ཐར། ཏ་ཏ་ཙི། ས་ཀྲི་ཐོ་ལ་སོགས་པ་ཡང་ཐེ་མུ་ཀྲིན་གྱི་དབང་འོག་དུ་མགོ་སྒྲུར་ལ། ཀྲ་སུ་ཧེ་དང་ཐའོ་ཧེ་ཐོ་（脱黑脱阿）སོགས་དམག་གི་ལྷག་མ་དང་བཅས་གཞན་དུ་བྲོས་སོ།། ཐེ་དབྱང་ཧན་ལ་ཟས་སྐྱོན་ཕོག་ནས་འདས་པ་དང་དེའི་སྲས་ཀུ་ཆེ་ལེ་ཁ་（古出鲁克）བྱང་ཕྱོགས་ཀྱི་ནེ་མཱལ་དུ་བྲོས་ཏེ་ཁྲུ་བོ་ཕུ་ཡའི་ལ་ཧེ་ཧན་（不亦鲁黑汗）གྱི་ཕྱོགས་སུ་གཏད་དོ།། ནེ་མཱལ་གྱི་དཔོན་ཆེན་ཐ་ཐ་ཐེ་（塔塔统阿）འཆིང་བ་ལས་གྲོལ་སྐབས་དེ་ཡང་ཐེ་མུ་ཀྲིན་ལ་སློ་དཀར་བ་དང་ལྷོ་ཕྱོགས་ཀྱི་ནེ་

མལ་ཡང་ཧོར་དམག་གི་སོར་ནས་ཕམ་པར་བྱས་སོ།། ལོ་དེའི་དགུན་ཁར། ཧོར་དམག་རྣམས་ཨར་ཐེལ་རི་བོའི་（阿尔泰山）འདབ་སུ་ལུས་གསོ་བྱས་ཤིང་། ཕྱི་ལོའི་སྟོན་ཀར་ཨར་ཐེལ་རི་བོ་བརྒལ་ནས་བྱང་ཕྱོགས་ཀྱི་ནེ་མལ་ཕྱོགས་སུ་དམག་གི་ཁ་ལོ་བསྒྱུར་ལ། ཐི་ལེ་ཧི་ཐ་ཧི་（དེང་གི་པའི་ལ་ག་རི་བོ）འདབས་སུ་ཕུ་ཡའི་ལ་ཧེ་ཧན་གསོན་བཟུང་བྱུང་ནས་ནེ་མལ་ཀྱང་ཕྱོགས་ཡོངས་ནས་ཕམ་པར་བྱས་པ་ཡིན་ནོ།།

ནགས་ གླིང་འབངས་མི་（林木中百姓）དངོས་སུ་དབང་དུ་བསྡུས་པ་ནི་ཧོར་རྒྱལ་རབས་བཙུགས་པའི་རྗེས་སུ་ཡིན་ནའང་། དོན་དམ་པར་ཅིང་གར་རྒྱལ་པོས་ཉེ་འཁོར་གྱི་འབངས་མི་（毡帐百姓）གཅིག་ཏུ་བསྡུས་བ་སྔོ་སོག་པོའི་རྩྭ་ཐང་གི་གཅིག་སྡུད་ཀྱི་ལས་ཀླབས་པོ་འགྲུབ་པའི་རྗེས་སུ་ཡིན་པ་མཐོང་ཐུབ་སྟེ། དེ་ནི་ནགས་ཚལ་དུ་རི་དྭགས་རྔོན་པའི་ཚོ་བ་ཞིག་ཡིན་ཏེ། མི་གྲངས་ཉུང་ཞིང་ནུས་མཐུ་ཆུང་བ། དཔལ་འབྱོར་རིག་གནས་འཚོ་བ་དེ་ཕྱུགས་འཚོའི་འབངས་མི་གཞན་རྣམས་ལས་ཀྱང་ཞན་པ། རི་དྭགས་རྔོན་པའི་ལས་གཙོ་བོར་གཉེར་བ་མ་ཟད་ཉ་རིགས་འཛིན་པ་དང་འཚོལ་བསྡུའི་ལས་ཀྱིས་འཚོ་བ་རྟོལ་བ་ཞིག་ཡིན་ཏེ། ནགས་ཚལ་དུ་རི་དྭགས་རྔོན་པའི་ཚོ་ཁག་འདི་རྣམས་ཤར་དུ་པེ་ཅར་འཚེའུ་ཤར་ཙམ་ནས་ནུབ་དུ་ཨེར་ཅི་ཚུ་བོའི་འདབས་རྒྱུད་ཀྱི་རི་གླིང་ནགས་ཚལ་སྟུག་པོའི་ཁྲོལ་དུ་འཚོ་ཞིང་གནས་ལ། དེར་ནགས་གླིང་ཐུ་ལེ་ཧ（森林兀良哈）དང་། པེར་ཧུ（巴儿忽）། ཧོ་ལི（豁里）། ཐུ་མ་ཐེ（秃马惕）། ཕུ་ལ་ཧི་ཁྲིན（不卢合臣）། ཁེ་ལི་མུ་ཁྲིན（客列木臣）། ཨོ་ཡི་ཚི（斡亦剌）། པ་ཨ་ལིན（巴阿邻）། ཐའི་ ལི་ གུ་（ 帖 良 古）སོགས་ ཚོ་ ཁག་ རྣམས་ གཏོགས་ སོ།། ༡༢༠༧ལོར། གོང་མ་ཅིང་གར་རྒྱལ་པོའི་བུ་ཆེ་བ་ཇོ་ཁྲིས（术赤）དམག་གི་ཁ་ལོ་བསྒྱུར་ཏེ་ནགས་ཚལ་གྱི་འབངས་མི་དབང་དུ་བསྡུ་བར་བརྩམས་པ་ལ། ཨོ་ཡི་ཚི་ཚོ་ཁག་གི་འགོ་བ་ཧི་ཏི་ཧུ་པེ་ཆི（忽都合别乞）ཐོག་མར་མགོ་སྒྲར་དུ་ཐོན་

པ་དང་། ཁྲིས་སུ་ཧྲི་ཁྲིས་ལམ་སྣ་ཁྲིད་དེ་ཚོ་ཁག་གཞན་དག་དབང་དུ་བསྡུ་བར་ཕྱིན་ལ། དེ་ཡང་ཧྲི་ལི་ཧྲི་ཐེ(失里失惕)། པུ་ལི་ཡ(不里牙)། པེར་ཧུ། ཐུ་མ་ཐེ། ཧུ་པུ་ཧུ་ན་སི(合卜合纳思)། ཁང་ཧེ་སི(康合思)། ཐུ་པ་ཞའེའི་(秃巴昔)ཚོ་ཁག་རྣམས་ཀྱང་རིམ་པར་དབང་དུ་བསྡུས་སོ།། ཁྲི་སོར་ཧྲི་ཁྲིས་སུ་འཐུད་ནས་ཆི་ཨེར་ཅི་སིའི་ཕྱོགས་སུ་དམག་དྲངས་པ་ལ། དེའི་རྗེ་བོ་ཨེ་ཏིར་ན་ལི་(也迪亦纳勒)ཀྱང་མགོ་སྒྲུར་བའི་རྟགས་བསྟན་པ་མ་ཟད་བོ་ཉ་མངགས་ཏེ་རྟེན་འབུལ་ཞུས་སོ།། ཅིང་གར་རྒྱལ་པོས་ཀྱང་དེ་ཉིད་མགོ་སྒྲུར་ཞུས་པར་གཟིགས་སུ་བསྟོད་པའི་ཆེད་དུ་གསེར་གྱི་རིགས་རྒྱུད་(黄金家族)དང་ཨོ་ཡེ་ཧྲིའི་ཚོ་ཁག་གཉིས་ནམ་ཡང་འགྱུར་དུ་མེད་པའི་གཉེན་ཉེ་མཉམ་འབྲེལ་གྱི་འབྲེལ་ཚུགས་སོ།།

གཉིས། ཧོར་རྒྱལ་རབས་བཙུགས་པའི་སྐོར།

ཐེ་མུ་ཀྲིན་གྱིས་ལོ་བཅུ་ལྷག་གི་རིང་ལ་དམར་པོ་ཁྲག་གི་གཡུལ་བཤམས་ཏེ་མཐར་༡༢༠༥ལོར་སོག་པོའི་རྒྱལ་ཁྲན་ཐམས་ཅད་གཅིག་ཏུ་བསྡུས་ཤིང་གཞི་ཁྱོན་གྱི་ཆར་ཤར་གྱི་ཞིན་ཨན་ལིན་ནས་ནུབ་ཀྱི་རི་བོ་ཨར་ཐེལ་བར་དང་། ལྷོ་ཕྱོགས་སུ་དཔྱང་ཧྲན་(阴山)ལ་ཐུག་པའི་བར་གྱི་ས་མང་ཆེ་བ་བདག་གིར་ཟིན་ནོ།།

༡༢༠༦ལོའི་སྟོན་ཀར། ཐེ་མུ་ཀྲིན་གྱིས་སྐུ་དྲག་དང་ཚ་བའི་འགོ་དཔོན་རྣམས་དང་ལྷན་དུ་ཨུ་ནུ་ཆུ་བོའི་(鄂能河畔)འདབ་རྒྱུད་དུ་ཚོགས་ཆེན་བསྡུས་ཤིང་ཧོར་རྒྱལ་རབས་ཆེན་མོ་བཙུགས་པའི་སྟོབས་ངོམས་ཏེ་རང་མཚན་ལའང་ཅིང་གར་ཧན་ཞེས་སུ་གསོལ་ལ། དེར་ངག་རྒྱུན་དུ་ཆེན་པོ་ཧོར་གྱི་རྒྱལ་རབས་ཞེས་འབོད་པ་དེའོ། སྐབས་དེ་ནས་བཟུང་སོག་པོའི་རྩ་ཐང་དུ་བཙན་པོ་རྣམས་ཀྱིས་ས་ཁུལ་བཅད་བཟུང་དང་ཕན་ཚུན་གཡུལ་གྱི་སྦྱོར་བ་བརྩམས་པའི་རྣམ་པ་ཐམས་ཅད་ནས་མཇུག་རྫོགས་ཤིང་། མིང་རྟགས་(名号)ཡོད་པའི་ཚོ་ཁག་འདྲ་མིན་སོ་སོ་དང་ཚོགས་པ་རེ་རེ་ཡང་ཐམས་ཅད་ཧོར་གྱི་མངའ་འོག་ཏུ་བསྡུས་ལ།

གཅིག་སྒྱུར་གྱི་ཁྲིམས་ལུགས་དང་དམག་དོན་སྲིད་འཛིན་རྩ་འཛུགས་ཀྱིས་ཀུན་ནས་བརྒྱུན་པར་བྱས་སོ།། ཅིང་གར་རྒྱལ་པོའི་མཚན་ལ་རྒྱའི་སྐད་དུ་成吉思汗 ཞེས་བྱ་ཞིང་། 成 ཞེས་པ་སྟོབས་འབྱོར་ཆེ་བའི་དོན་དང་成吉思 ཞེས་པ་ནི་ཐ་སྙད་དེའི་དོན་གྱི་འགྱུར་བ་ཙམ་དུ་ཟད་ལ། 汗 ཞེས་པ་རྗེ་བོའི་དོན་ཡིན་ཕྱིར་དེ་དག་བསྡོམས་ན་སྟོབས་འབྱོར་མངའ་ཐང་ཆེ་ཞིང་རླབས་ཆེ་བའི་རྒྱལ་པོ་ཞེས་པའི་དོན་ཡིན་ནོ།།

ཅིང་གར་རྒྱལ་པོས་ཀྱང་དབྱང་སྲིད་གཞུང་ནས་ས་གནས་སྲིད་གཞུང་བར་གྱི་སྲིད་དབང་རབ་དང་རིམ་པ་གཏན་འབེབས་བྱས་ཤིང་། ཤུ་ཅི་ཧྲི་ཐུ་ཧྲི་(失吉忽秃忽)དོན་གཅོད་དཔོན་ཆེན་དུ་བསྐོས་པ་མ་ཟད་དེའི་འགན་དབང་ནི། ངེད་གཉིས་ཀྱིས་བློ་སེམས་གཅིག་ཏུ་བྱས་པ་སྟེ། ཁྱེད་ཀྱི་བཀའ་ལུང་གང་ཡིན་ལ་སུས་ཀྱང་ལྡོག་མི་ནུང་ལ། གལ་ཏེ་ཀུན་འཕྲོག་བསླུ་བྲིད་ཀྱི་བྱ་བ་ཡོད་ན། ཁྱེད་ཀྱིས་ཁྲིམས་ལྟར་བཅད་ཆོག བཅད་ཟིན་པའི་བྱ་བ་ཐམས་ཅད་བཀའ་ཤོག་ཏུ་ཕབ་དགོས་ཤིང་རྗེས་སུའང་བཅོས་སུ་བྱེད་མི་ཆོག་གོ ཞེས་མངོན་གསལ་དུ་བསྒྲགས་ལ།(༧) ཀྲ་ལུ་ཧུ་ཁྲི་(札鲁忽赤)ནི་སྐབས་དེའི་ཆེས་མཐོ་བའི་སྲིད་འཛིན་འཁན་པོར་བསྐོས་ཤིང་འགན་དབང་ནི་འབངས་མི་ཚོའི་དམངས་དོན་དང་ཉེས་དོན་གྱི་ཞིབ་གཞི་ཐག་གཅོད་རྒྱུ་དེ་ཡིན་ནོ།། ཧུ་པུ་ལི་(忽必来)ལ་དམག་དོན་གྱི་བྱ་བ་ཡོད་དོ་ཅོག་གི་འགོ་བ་ཁྱེད་ལ་དབང་ངོ་།།(༨) ཞེས་དང་བང་གུ་(汪古儿)དང་པོ་ལོ་ཐི་ལི་གཉིས་ཀྱིས་དམག་རྒྱུགས་དང་དམག་ཕོགས་ཀྱི་འགན་དབང་ཁུར་བ་སྟེ། སོ་སོར་ཟས་སྐོམས་ན་བདག་ཀྱང་བདེ་སྟེ་དེང་ཁྱེད་གཉིས་ཆིབས་རྟ་བསྒྱུར་ནས་མང་ཚོགས་ཁྲིད་ཟས་གོས་ལོངས་སྤྱོད་དུས་སྐལ་ལྟར་བསྟོལ་ཅིག ཞེས་པ་ལྟར་རོ།།(༩)

ཧོར་གྱི་རྒྱལ་རབས་འདིར་གོང་མའམ་རྗེ་བོའི་དབང་ཤུགས་ནི་ཆེས་མཐོ་སྟེ། དཔེར་ན། ༡༣༩༨ལོར་ཧོ་ལིན་(和林)དུ་ཕེབས་སྒྲོང་བའི་རོ་མའི་ཚོས་དཔོན་

གྱི་ཕོ་ཧ་ཡི་ཏན་ཕུ་ལན་ནེ་ཅ་པུ་ནེ་（约翰普兰诺加宾尼）ཞེས་པས། ཧོར་གྱི་གོང་མ་ལ་མི་རེ་རེའི་ཆ་ནས་ཏ་ཅང་འཇིགས་ཆེ་བའི་དབང་ཤུགས་ཞིག་མངོན་དུ་ཡོད་དེ། ཁོང་གིས་གཏན་ཁེལ་བྱུང་བའི་ས་གནས་ཕུད། གཞན་པའི་ས་གནས་སུ་སྡོད་ནུས་པ་གཅིག་ཀྱང་མེད། ཞེས་དང་། བྱ་བ་དང་དངོས་པོ་ཡོད་དོ་ཅོག་གོང་མའི་ལག་འོག་ཏུ་ཚུད་པ་སྟེ། ཚད་འདི་འདྲར་ཕྱོགས་པའི་རྐྱེན་གྱིས་འདི་ནི་བདག་གི་དང་དེ་ནི་གཞན་གྱི་སོ་ཞེས་བཤད་ནུས་བ་གཅིག་ཀྱང་མེད་པ་མ་ཟད་ཐམས་ཅད་གོང་མར་དབང་བ་སྟེ། ཆོས་ཇི་སྙེད་པ་ཐམས་ཅད་དེར་དབང་ངོ་།།[༡༠] ཞེས་གསུངས་སྐད་དོ།།

ཧོར་གོང་མའི་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ས་གནས་གླིག་རིམ་དེ་སྔར་གྱི་རུས་རྒྱུད་དང་ཚོ་བ་རྣམས་ཀྱི་ཙ་འཛུགས་ལས་བརྒྱལ་ཏེ། ཡུལ་ཕྱོགས་གཞིར་བཟུང་ཏེ་གཡས་གཡོན་ཁྲི་སྐོར་གཉིས་སུ་ཕྱེ་ཞིང་། གཡས་ཀྱི་ཁྲི་སྐོར་གྱི་མངའ་ཁོངས་ནི་ཞིན་ཨན་རི་རྒྱུད་ཆེན་མོའི་（大兴安岭）ཤར་ཕྱོགས་ཀྱི་མཚམས་ལ་ཐུག་པའི་བར་དུ་བཤད་ཅིང་། ཁྲི་དཔོན་ནི་མུ་ཧྭ་ལི་（木华黎）ཡིན་ལ། གཡོན་གྱི་ཁྲི་སྐོར་གྱི་མངའ་ཁོངས་ནི་ཨར་ཐེལ་རི་བོའི་ནུབ་ཀྱི་འདབ་རྒྱུད་དུ་ཐུག་ལ་ཁྲི་དཔོན་ནི་པོ་བོར་（孛斡儿）བསྐོས་སོ།། ཁྲི་སྐོར་གྱི་མངའ་འོག་ཏུ་སྟོང་སྐོར་དང་བརྒྱ་སྐོར། བཅུ་སྐོར་སོགས་སུ་ཕྱེ་ཡོད་དེ། གོང་མའི་རྒྱལ་ཁོངས་སུ་བསྡོམས་པའི་སྟོང་སྡེ་གོ་ལྔ་ཡོད་ལ། སྟོང་དཔོན་ཐམས་ཅད་ཡང་དེ་སྔ་བྱས་རྗེས་བཞག་མྱོང་བའི་བློན་ཆེན་ཏན་ཏན་ཡིན་ནོ།། སྟོང་སྐོར་གྱི་མི་གྲངས་དེ་སྟོང་ཙམ་ཡིན་པའི་ངེས་པ་མེད་དེ། དེ་ནི་དམག་འཇུག་གི་སྐབས་སུ་དམག་མི་སྟོང་ཙམ་མངགས་པའི་རྒྱུ་རྐྱེན་གྱི་དབང་དུ་བྱས་ཏེ་གྲུབ་པ་ཡིན་ལ། སྟོང་སྐོར་སོ་སོར་ས་གནས་བགོས་སྐལ་ལྟར་ས་མཚམས་རེ་ཡོད་ལ་དེར་གཏོགས་ཀྱི་འབངས་མི་རྣམས་ཀྱང་གཏན་ཁེལ་གྱི་གཞི་ཁྲོན་དུ་ཕྱུགས་རྫོག་འཚོ་སྐྱོང་བྱེད་དགོས་སོ།། བཅུ་འགྱུར་ལམ་ལུགས་ཀྱི་（十进制）ཙ་འཛུགས་འདིར་དམག་དོན་ཙ་འཛུགས་ཀྱི་རང་བཞིན་ལྡན་ཏེ། དམག་སྡེ་ཡང་སྟོང་སྐོར་གཞིར་

བཟུང་ནས་སྟོང་འགུག་བྱེད་ཅིང་། སྟོང་དཔོན་ནི་དམག་དོན་སྒྲི་ཁྲིབ་བཀོད་འདོམས་པ་ཡིན་པ་ཕུད། ས་གནས་སྲིད་འཛིན་གྱི་འགོ་བའང་ཡིན་ནོ།། ལོ་ཚོད་བཅོ་ལྔ་ནས་དྲེ་ཤུ་བར་གྱི་སྐྱེས་པ་ཐམས་ཅད་སྟོང་སྐོར་དུ་ཁྲལ་ཝུལ་（著籍应役）འཛལ་དགོས་ལ། སྟོང་སྐོར་སོ་སོའི་སྒྲིག་གཞི་ལྟར་བཀོད་ཁྲིན་པའི་ནང་ཁུལ་གྱི་འབངས་མི་རྣམས་རང་འདོད་ལྟར་སྤྱུར་བ་བྱེད་མི་ཆོག རིམ་པ་སོ་སོའི་དཔོན་རིགས་རྣམས་ངེས་པར་དུ་གོང་མ་ཅིང་གར་རྒྱལ་པོ་ལ་བློ་དཀར་དགོས་བ་ཕུད། ཧོར་གྱི་དམངས་སྲོལ་གྱི་ཀྲ་ས་（札撒）ལའང་བརྩི་སྲུང་ནན་མོ་བྱེད་དགོས་སོ།།

རྗེས་སོར་ནགས་ གླིང་གི་འབངས་མི་དབང་དུ་བསྡུས་པའི་ རྩང་གཞིའི་སྟེང་། ཅིང་གར་རྒྱལ་པོས་སླར་ཡང་པ་ཨ་ལིན་（巴阿邻）ཚོ་ཁག་གི་ཧོར་ཁྲི་（豁儿赤）ཁྲི་དཔོན་དུ་བསྐོས་ཤིང་། ཨོ་ཡེ་ཚི་ཚོ་བའི་ཧྲི་ཏྲི་ཏུ་པེ་ཆི་（忽都忽别乞）ཐོག་མར་མགོ་ཁྲུར་བས་བྱུས་རྗེས་ཡོད་རྐྱེན་ཁོང་གི་མངའ་འོག་གི་སྟོང་སྐོར་བཞིའི་སྟོང་དཔོན་དུ་བསྐོས་ལ། དེའི་མངའ་འོག་གི་དཔོན་རྣམས་རང་རང་གི་འདོད་པ་ལྟར་འདེམ་བསྐོས་བྱེད་ཆོག་གོ།

ཅིང་གར་རྒྱལ་པོས་ཧོར་རྒྱལ་རབས་བཙུགས་སྐབས། དེར་ངེས་གཏན་གྱི་རྒྱལ་ས་（མཁར）མེད་དེ། ༡༢༢༠ལོར་ཧེ་ལིན་（和林）རྒྱལ་སར་གཏན་ཁེལ་བྱས་ན་ཡང་དམག་འཁྲུག་གི་རྐྱེན་གྱིས་བཞེངས་འགྲུབ་མ་བྱུང་། ཁོང་གི་དམག་སྒར་དེ་ཡང་ཕྱོགས་བཞི་རུ་གྱེས་ནས་སྡོད་པ་སྟེ། དམག་སྒར་དང་པོ་ནི་ཁྲུ་དེ་ཝུ་ཨ་ཚི་ལི（库迭额阿剌里）ཁུལ་དུ་ཡོད་ལ་དེར་དམག་སྒར་ཆེ་བའང་ཟེར། དེ་ནི་གོང་མའི་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཆབ་སྲིད་ལྟེ་བའང་ཡིན་ནོ།། དམག་སྒར་གཉིས་པ་ནི་ས་ལི་ཁར་（撒阿里客额儿）དུ་ཆགས་ཡོད་ལ། དམག་སྒར་གསུམ་པ་ནི་ཐུ་ལ་ཧེ་ལིའི་（土拉河里）ནགས་ཚལ་ཁུལ་དུ་ཆགས་ཡོད། དམག་སྒར་བཞི་བ་ནི་སེ་ལིན་གེ་（色楞格）འབབ་གཞུང་གི་ཡེར་ཏི་ཆུ་བོའི་（伊德儿河）འགྲམ་ངོགས་སུ་ཆགས་ཡོད་དོ།།

ཅིང་གར་རྒྱལ་པོས་དེ་སྔའི་གདོད་མའི་ས་མན་ཆོས་ལུགས་（萨满教）རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཆོས་ལུགས་སུ་བཅོས་མཛད་ཅིང་། བགྲེས་སོང་བྱའུ་སང་（兀孙）ཆོས་ལུགས་བདག་ཏུ་གཉེར་བའི་བདག་པོར་བསྐོས་སོ།། ཆོས་ཀྱི་རྗེ་བོ་དེར་ཧ་ཅང་མཐོ་བའི་གོ་གནས་མངའ་སྟེ། རྒྱུན་དུ་ཧ་དཀར་པོ་ཆིབས་ཤིང་གོས་སུ་དཀར་པོ་བསྣམས་ལ་མང་ཚོགས་ཀྱི་གྲལ་འགོར་བཞུགས་པ་ཡིན་ནོ།།(22) ཅིང་གར་རྒྱལ་པོ་ནི་ཆོས་ལུགས་བེད་དུ་སྤྱད་དེ་དེས་ཆབ་སྲིད་ལ་ཞབས་འདེགས་སྒྲུབ་པར་ཧ་ཅང་མཁས་པ་ཞིག་ཡིན་ནོ།།

གསུམ། ཧོར་གྱིས་མཐའ་བཞིའི་རྒྱལ་ཁྲན་དབང་དུ་འདུལ་བའི་སྙིང་པོ་གནད་བསྡུས།

ཧོར་གྱི་ཚོ་བ་རྣམས་གཅིག་ཏུ་བསྡུས་པ་ནི་སྐབས་དེའི་སྤྱི་ཚོགས་སྔོན་ཐོན་དུ་འགྲོ་བའི་རྣམ་པ་ཞིག་ཡིན་ཏེ། སྤྱི་ཚོགས་དཔལ་འབྱོར་འཕེལ་བའི་ཆོས་ཉིད་དང་ཡང་མཐུན་ནོ།། དུས་རབས་བཅུ་གཉིས་པར། ཧོར་གྱི་རྟ་ཐང་གི་ཚོ་བ་སོ་སོའི་བར་འཁྲིལ་འདྲེས་དང་འགྲོ་འོང་རིམ་གྱིས་ཇེ་མང་དུ་སོང་། དུས་རབས་བཅུ་གསུམ་པའི་སྟོད་ཀྱི་ཆར་ཧོར་གྱི་སྤྱི་ཚོགས་དེ་གཅིག་སྒྱུར་བྱུང་བའི་རྣམ་པ་ཕྱིར་མངོན་ན་ཡང་། དངོས་སྟོབས་འཛོམས་པའི་སྐུ་དྲག་འགོ་བ་ཁ་ཤས་ཀྱིས་ཧོར་གྱི་རྟ་ཐང་གཅིག་གྱུར་གྱི་དབང་ཤུགས་དེ་རང་གི་ལག་སོར་སོན་ཆེད་གཡུལ་གྱི་སྒྱུར་བ་རྒྱུན་མ་ཆད་པར་བརྩམས། ཚོ་ཁག་སོ་སོའི་བར་དུའང་དོ་སྣར་ལངས་བ་དང་འཐྲོག་བཅོམ་བྱེད་པའི་རྒྱུ་རྐྱེན་དེ་ཡང་ཐུན་གཡོག་སྐུ་དྲག་རྣམས་ཀྱིས་ཕྱུགས་ཟོག་དང་འབངས་མི་འཕྲོག་བཅོམ་བྱས་ཏེ་རང་གི་འདོད་སེམས་སྐོང་བ་ལས་མ་འདས་སོ།། ཡིན་ཡང་རྒྱུ་གཙོ་བོ་ནི་ཧོར་གྱི་རྟ་ཐང་གཅིག་གྱུར་གྱི་དབང་ཤུགས་ནུབས་པོ་ཆེ་རང་ལག་ཏུ་སོན་ཆེད་དང་སྲིད་དབང་འཛུགས་པའི་ཆེད་དུ་ལས་གཞན་མིན་ནོ། ཧོར་བ་རྣམས་རྟ་ཐང་དུ་མཆེད་པ་ནས་ཕྱུགས་ལས་ཀྱང་གོང་འཕེལ་ཆེན་པོར་སོང་ལ། དེ་སྔའི་གྱིས་ཐོར་དང་བདག་གིར་བཅད་པའི་ཕྱུགས་སའི་རྣམ་པའང་ཕྱོགས

ཡོང་ནས་ནས་གཅིག་གྱུར་གྱིས་བདག་གཉེར་བྱས་ཏེ་ཕྱུགས་སྐྱོང་ཁྱབ་ཁོངས་ཇེ་ཆེར་བཏང་བ་ནི། སྐབས་དེར་ཕྱུགས་ལས་དཔལ་འབྱོར་གོང་དུ་སྤེལ་བའི་ཕྱི་ཡུལ་གྱི་དགོས་མཁོ་ཀུང་ཡིན་ནོ།།

དུས་ཡུན་རིང་པོར་འཇགས་མེད་ཀྱི་འཐབ་འཛིང་གིས་ཚོ་ཁག་སོ་སོའི་འབྲོག་མི་རྣམས་སྡུག་བསྔལ་གྱི་ཞིང་དུ་བྲངས་ཤིང་ཁོང་ཚོ་ཡང་ཞི་བདེ་དང་སྡོད་འཇགས་ཀྱི་འཚོ་བ་ཞིག་ལ་བསྙེགས་འདོད་ཀྱི་འདུན་པ་དེ་བས་ཀྱང་ཆེའོ།། འབྱོར་ཕྱུག་ལྡན་པའི་འབྲོག་པ་རྣམས་ཞི་བདེའི་ཁོར་ཡུག་ནང་རང་གི་དཔལ་འབྱོར་གོང་དུ་སྤེལ་ཞིང་ནོར་ཟས་ཐོན་ཁོངས་རྒྱ་ཆེར་བསྐྱེད་ཕྱིར་གཅིག་གྱུར་གྱི་ལས་ལ་དུར་ཐག་དང་རྒྱབ་སྐྱོར་བྱས་ཤིང་འབངས་མི་ཕལ་བ་རྣམས་འཐབ་འཛིང་གི་སྐབས་སུ་རྟག་ཏུ་འཕྲོག་བཅོམ་ཕྱོང་དགོས་ཏེ། རང་གི་སྙིར་ཆོས་ཙམ་པོ་འཕྲོག་བཅོམ་བྱེད་པ་མ་ཟད་མི་ཡང་འཛིན་བཟུང་བྱས་ཏེ་བྲན་གཡོག་བྱེད་དགོས་རྐྱེན་ཁོང་བ་རྣམས་འཐབ་འཛིང་གི་ལས་ལ་དེ་བས་སྐྱོ་སྣང་ཆེའོ།། བྲན་དུ་བཀོལ་བའི་ཉེན་ལས་ཐར་ཆེད། ཉུས་རྒྱུད་དང་ཚོ་བ་ཁ་ཤས་ཕྱོགས་ཐམས་ཅད་ནས་བདག་པོ་དང་བྲལ་ཏེ་དབང་ཤུགས་ཆེ་བའི་ཕྱོགས་སུ་གཏད་པ། ཡང་ན་རང་གི་བདག་པོ་བསད་དེ་ཅིག་ཤོས་ལ་གཏད་དེ་འཚོ་ཐབས་ཀྱི་རེ་སྟོན་ཞུས་སོ།། དེའི་རྐྱེན་གྱིས་བྲན་གཡོག་བདག་པོའི་སྐུ་དྲག་རྣམས་ཀྱིས་ཀྱང་སྟོབས་འབྱོར་ཆེ་བའི་སྲིད་དབང་སྣེར་གཙོད་ཀྱི་རྒྱལ་ཁབ་ཆེན་མོ་ཞིག་འཛུགས་རྒྱུར་ཁ་ཚ་དགོས་གཏུགས་གི་རེ་སྟོན་བཟུང་ཞིང་། དེའི་སྒྲུང་བ་ལས་དབང་ཤུགས་རྟེད་པའམ། སློས་སུ་རིགས་གཞན་གྱི་རྐོལ་བ་འགོག་པ་དང་མི་རིགས་གཉའ་མནོན་སེལ་ཐབས་བྱས་པ་ནི་དེ་བས་ཀྱང་གཅིག་གྱུར་གྱི་རྣམ་པ་འགྲུབ་པར་སླུལ་ནུས་པའི་རྒྱུ་རྐྱེན་གལ་ཆེན་ཞིག་ཏུ་མཐོང་ངོ།། ཅིན་(金)རྒྱལ་རབས་ཀྱི་སྐུ་དྲག་དབང་བསྒྱུར་གྲལ་རིམ་གྱི་ཡ་ང་བའི་གཉའ་མནོན་དང་བཤུ་གཞོག་ལས་ཐར་བའི་ཆ་ནས་བཤད་ནའང་གཅིག་གྱུར་གྱི་ལས་འགྲུབ་རྒྱུ་ནི་སྐབས་དེའི་ཧོར་གྱི་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་དགོས་ངེས་ཀྱི་ལས་འབབ་ཞིག་ཏུ་གྱུར་

ཡོད། སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་དུས་རབས་སོ་སོར་རང་ལ་མཁོ་བའི་ནླབས་ཆེན་གྱི་མི་སྣ་ཞིག་ཡོད་དགོས་པ་ཏ་ཅང་གལ་ཆེ་སྟེ། གལ་སྲིད་མི་སྣ་འདི་འདྲ་མེད་ན་དེས་ཀྱང་དེ་བཞིན་གྱི་མི་སྣ་གསར་དུ་བཏོད་ངེས་སོ།།[༧༣] ཞེས་པ་ལྟར། སྤྱི་ཚོགས་དུས་རབས་འདིར་མཁོ་བའི་ནླབས་ཆེན་གྱི་མི་སྣ་ནི་གོང་མ་ཅིང་གར་རྒྱལ་པོ་ཡིན་ཏེ། མཐའ་བཞིའི་ཧོར་བ་རྣམས་གཅིག་ཏུ་བསྡུས་ཤིང་ཧོར་གྱི་རྒྱལ་རབས་འཛུགས་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ལས་འགན་དེ་བསྒྲུར་ཐབས་མེད་པར་ཁོང་གི་ཕྲག་དུ་བབས་འདུག་གོ

མཐའ་བཞིའི་ཧོར་བ་རྣམས་གཅིག་ཏུ་བསྡུས་པ་ནི། ཚོ་ཁག་སོ་སོའི་བར་ལོ་རིར་རྒྱུན་མི་ཆད་པའི་ཕྱོད་ཡ་དང་འཁྲུག་བཙོམ། གཏོར་བཤག་སོགས་ཀྱི་མཇུག་བསྒྲིལ་བ་ཡིན་ལ། དེ་སྔའི་ཚོ་ཁག་སོ་སོའི་བར་ཕན་ཚུན་ཕས་རྒོལ་གྱི་རྣམ་པའང་ཡོངས་སུ་བསྒྱུར་རྐྱེན། སྤྱི་ཚོགས་སྒྲིག་ལམ་བདེ་འཛུགས་དང་སྤྱི་ཚོགས་ཐོན་སྐྱེད་བརྟན་ཆགས་པའི་སྒོ་ནས་ཚོང་ཟོང་གི་བརྗེ་རེས་གོང་དུ་སྤེལ་བར་སྐུལ་འདེད་བྱས་སོ།། འདི་དག་ཐམས་ཅད་རྒྱ་ཆེ་བའི་འབྲོག་མི་རྣམས་ཀྱི་འཚོ་ཐབས་དང་དཔལ་འབྱོར་གོང་དུ་སྤེལ་བར་ཕན་ཁ་ཏ་ཅང་ཆེ་སྟེ། དེ་སྔ་སྤྱི་ཚོགས་གོང་འཕེལ་གྱི་རྒྱུ་ཚད་མི་འདྲ་བའི་ཚོ་ཁག་རྣམས་ལ་མཚོན་ནའང་། དཔལ་འབྱོར་དང་རིག་གནས་ཀྱི་བརྗེ་སྤོར་དང་། ཕན་ཚུན་སྐུལ་འདེད་བརྒྱུད་རིམ་གྱིས་ཚད་མཐོན་པོ་ཞིག་ལ་བསྙེགས་ཐུབ་པའི་རེ་བ་ཏ་ཅང་ཆེའོ།།

མཐའ་བཞིའི་ཧོར་བ་རྣམས་གཅིག་ཏུ་བསྡུས་པ་འདིས་ཧོར་གྱི་རྩ་ཐང་དུ་ནང་ཁུལ་དུ་མཐུན་སྒྲིལ་དང་། དམག་དོན། དཔལ་འབྱོར་དངོས་ཤུགས་ཉིན་རེ་གོང་དུ་འཕེལ་བའི་སྟོབས་འབྱོར་རྒྱས་པའི་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་སྟོབས་ཤུགས་མངོན་པར་ཤར་ལ། རྐྱེན་དེས་ཅིན་རྒྱལ་རབས་དང་ཧོར་རྒྱལ་རབས་བར་གྱི་ནུས་ཤུགས་ཀྱི་རྣམ་པ་དེའང་ཕྱོགས་ཡོངས་ནས་བསྒྱུར་རོ།། ཅིང་གར་རྒྱལ་པོ་གཙོ་མཛད་པའི་གཅིག་གྱུར་གྱི་ཧོར་གྱི་སྲིད་གཞུང་འདིས། ཅིན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་མི་རིགས་གཉའ་གནོན་དང་བྲན་དུ་བཀོལ་བའི་དབང་བསྒྱུར་གྱི་རྣམ་པ་ལས་ཐར་བར་བྱས་པ་མ་

ཟད་ལྷུ་མཐུད་ནས་རང་གི་རྒྱལ་ཁམས་ཀྱི་མངའ་ཁོངས་ཕྱོགས་སུ་བསྐྱོད་པ་སྟེ་བྱེ་ཐང་ཆེན་མོ་ནས་སྟོ་ཧྭ་བསྐྱོད་ཕྱིར་ཀྲུང་གོའི་མངའ་ཁོངས་ཡོངས་སུ་བསྡུ་བར་ཆ་རྐྱེན་གང་ལེགས་སྨྲུན་པར་བྱས་སོ།།

མཐའ་བཞིའི་ཧོར་བ་རྣམས་གཅིག་ཏུ་བསྡུས་པ་འདིས་ཧོར་གྱི་རིག་གནས་གོང་དུ་སྤེལ་བར་ཆ་རྐྱེན་བསྐྲུན་པ་སྟེ། དཔེར་ན། ༡༣༠༩ལོར་ཐེ་མུ་ཀྲིན་གྱིས་ནེ་མལ་ལ་རྐོལ་སྐབས་དཔོན་ཆེན་ཐ་ཐ་ཐི་སོགས་འཛིན་བཟུང་བྱས་ཤིང་། རྗེ་བློན་འབངས་མི་ཐམས་ཅད་ལ། ཡུ་གུར་གྱི་སྐད་དང་ཡི་གེར་འདྲུག་པའི་བཀའ་བསྒོས་སོ།།(༡༧) རྒྱུ་རྐྱེན་དེས་ཧོར་བ་རྣམས་ཀྱིས་ཀྲུང་ཡི་གེ་དེ་ཀོ་བེད་སྤྱད་པའི་འགོ་བརྩམས་ཤིང་། ཧོར་ སྐད་ ཀྲུང་ དུས་ དེ་ ནས་ བཟུང་ ཐོག་ བྱུར་ ཐབ་ པོ།། ༡༣༠༨ལོར། ཅིང་གར་རྒྱལ་པོས་ཡུ་གུར་གྱི་ཡི་གེ་དེ་གོང་མའི་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་གཞུང་ཡིག་གི་ཚབ་ཏུ་ཐག་བཅད་ཅིང་། དེས་གཞུང་ཡིག་སྣ་ཚོགས་བྲི་བར་བྱས་སོ།། ལོ་དེར། ཅིང་གར་རྒྱལ་པོས་སྐུ་གཅུང་ཧྲི་ཅི་ཧི་ཐི་ཧི་ལ་ཡི་གེ་དེ་ཀོ་སྤྱད་དེ་ཧོར་གྱི་ལོ་རྒྱུས་བྲི་བའི་བཀའ་བསྒོས་པ་སྟེ། འདིར་ཧོར་གྱི་ཐུན་མོང་གི་སྐད་ཆའི་གྲུབ་ཚུལ་དང་ཡིག་རིགས་གསར་དུ་གཏོད་དེ་མཐའ་བཞིའི་ཧོར་བ་རྣམས་གཅིག་ཏུ་བསྡུས་པ་དང་འབྲེལ་དམ་པོ་ཡོད་ལ། ཡུ་གུར་བའི་ཡི་གེས་ཧོར་ཡིག་བྲི་བ་དང་ཡང་འབྲེལ་དམ་པོ་ཡོད་དོ།། ཧོར་ཡིག་གསར་བཏོད་མཛད་པ་དེས་ཧོར་གྱི་རིག་གནས་གོང་དུ་སྤེལ་བར་ནུས་པ་གལ་ཆེན་བཏོན་པ་ཡིན་ནོ།། ཞེས་དང་། ཧོར་ཡིག་གི་ལོ་རྒྱུས་དེབ་ཐེར་དང་རྩོམ་རིག་གསར་རྩོམ་དེ་རང་རྒྱལ་གྱི་རིག་གནས་བང་མཛོད་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པར་བྱས་པ་མ་ཟད་འཛར་པན་དང་ཨུ་རུ་སུ། ཧྥ་རན་སི། འཛར་མན། ཨ་མེ་རུ་ཀ དབྱིན་ཇི། པར་སིག་སོགས་རྒྱལ་ཁབ་བཅུ་ལྷག་གིས་ཀྱང་མཐོང་ཆེན་དུ་བཟུང་ཡོད་དེ། དེང་འཛམ་གླིང་རང་བཞིན་གྱི་རིག་གཞུང་ཚན་ཁག་གི་གསང་རྣམ་རིག་པ་(秘史学)ཞིག་ཏུ་གྲུབ་ཡོད་པ་ནི་གོང་གི་དཔེ་མཚོན་ཙམ་གྱིས་འཐུས་སོ།།(༡༩) ཞེས་དང་། ༡༣༩༠ལོར་ཡུ་གུར་གྱི་ཡི་གེས་བྲིས་

ཟིན་པའི་«ཏོར་གྱི་གསར་རྣམ»ནི་ཏོར་བའི་གལ་ཆེའི་ཡིག་ཚང་གི་ཐོག་མར་དཔང་ངོ་།།[24]

མཐའ་བཞིའི་ཏོར་བ་གཅིག་ཏུ་བསྡུས་པ་འདིས་ཐུན་མོང་གི་ཏོར་རིགས་གྲུབ་པར་སྐུལ་འདེད་ཆེན་པོ་བཏོན་པ་སྟེ། ཏོར་རྒྱལ་རབས་གཅིག་གྱུར་མ་བྱས་གོང་། ཏོར་གྱི་རྩ་ཐང་དུ་ཚོ་ཁག་ཆེ་ཆུང་བརྒྱ་ལྷག་ཙམ་འདུས་ཡོད་ལ། དེ་དག་གི་སྤྱི་ཚོགས་གོང་འཕེལ་གྱི་ཚད་མི་འདྲ་བ་མ་ཟད། སྐད་ཡིག་དང་རིག་གནས་ལའང་འགྱུར་བ་ཆེ་སྟེ། དེ་རྣམས་དུས་རྒྱུན་ཐོས་རྒྱ་མེད་པའི་བཙད་བཟུང་གི་ཁྲལ་དུ་འཚོ་བཞིས་གནང་རྐྱེན་གོང་འཕེལ་དང་ཡར་ཐོན་དུ་འགྲོ་བར་བཀག་རྒྱ་ཏ་ཙང་ཆེའོ།། ཐེ་མུ་ཀྲིན་གྱིས་མཐའ་བཞིའི་ཏོར་རྣམས་དབང་དུ་བསྡུས་པ་འདིས་ཕྱི་ཡུལ་དུ་ཚོ་ཁག་སོ་སོའི་བར་གྱི་དུས་རྒྱུན་གྱི་བཙད་བཟུང་གི་རྣམ་པ་ལས་རྒྱལ་ཏེ། ཐུན་མོང་གི་ས་ཁོངས་གྲུབ་པ་དང་། ཕན་ཚུན་གྱི་འགྲོ་འོངས་དང་། འབྲེལ་འདྲིས། ཕན་ཚུན་འདོར་ལེན་གྱི་ལས་མཐོང་པར་གྲུབ་པ་མ་ཟད་དཔལ་འབྱོར་རིག་གནས་ཀྱི་འབྲེལ་འདྲིས་དང་ཐུན་མོང་གི་སྐད་ཆ་བཀོད་སྤྱོད་ཀྱི་ཐད་དུའང་ནུས་པ་འགངས་ཆེན་བཏོན་པ་སྟེ། ཏོར་རིགས་ཀྱི་ཐུན་མོང་གི་ཚོགས་པ་གྲུབ་པར་རྨང་བརྟན་པོ་བཏིང་བ་ལགས་སོ།། དེ་ནས་བཟུང་། ཏོར་ཞེས་པའི་ཐ་སྙད་འདི་ཡང་དེ་སྔའི་ཏོར་གྱི་ཚོ་ཁག་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ཐུན་མོང་གི་མིང་དུ་གྱུར་ལ། ཏོར་རིགས་ཀུང་ཚོགས་སྤྱི་ཞིག་གི་ཆ་ནས་འཛམ་གླིང་གི་ལོ་རྒྱུས་དང་ཀྲུང་གོའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་སྟེགས་བུར་འཛོགས་སོ།། མཐའ་བཞིའི་ཏོར་རྣམས་ཀྱི་གཅིག་གྱུར་ནི་སྤྱི་ཚོགས་འཕེལ་རྒྱས་ཀྱི་ཆོས་ཉིད་ཞིག་ཀུང་ཡིན་ཏེ།ཐེ་མུ་ཀྲིན་གྱིས་ལོ་རྒྱུས་འཕེལ་སོ་འདི་དང་བསྟུན་ཞིང་། ཕྱུལ་བྱུང་གི་ཆབ་སྲིད་དང་དམག་དོན་གྱི་འཛོན་ཐང་ཁྱད་པར་བས་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་འོས་འགན་ནུས་པོ་ཆེ་འདི་ཀོ་ཐག་ཏུ་བཞེས་ཏེ་ཏོར་གྱི་མི་རིགས་གྲུབ་པའི་ཆར་གྲུབ་འབྲས་ཆེས་ཆེན་པོ་བཏོན་ནོ།།

སྤྲགས་མཆན།

(༡) [ཕར་སིག]ལ་ཏྲི་ཐེས(拉施特)རྩོམ་སྒྲིག་བྱས་ཤིང་ཡུ་ཏ་ཙུན་(余大钧)སོགས་ཀྱིས་ བསྒྱུར་ བའི་ 《ལོ་ རྒྱུས་ ཡིག་ ཚགས》 དེབ་ དང་ པོའི་ བུ་ དཔེ་ གཉིས་ པའི་ P༩༥ ཆོང་གཉེར་དཔེ་དཔར་ཁང་གིས་༡༩༨༣ལོར་དཔར།

(༢) སྒང་གི་དཔེ་གཞུང་གི་P༡༡༦—༡༡༧

(༣) ཐེ་ཚིས་[屠寄]བརྩམས་པའི་《མོན་ཐར་གྱི་ལོ་རྒྱུས》དེབ་བཅུ་གཉིས་པ།

(༤) 《ཧོར་ གྱི་ ལོ་ རྒྱུས་ ལས་ གྲ་ པེར་ ཧོ་ ཀྲེའི་ (扎巴儿火者)རྟོགས་ བརྗོད》ཀྱི་ སྐབས།

(༥) 《ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཚགས》དེབ་དང་པོའི་བུ་དཔེ་གཉིས་པའི་༡༨༡དུ་གསལ།

(༦) 《ཧོར་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ལས་ཐའི་ཙུའུའི་རྟོགས་བརྗོད》ཀྱི་སྐབས།

(༧) 《ཧོར་གྱི་གསང་རྣམ》སྐབས་༢༠༣པ།

(༨) 《ཧོར་གྱི་གསང་རྣམ》སྐབས་༢༠༩པ།

(༩) 《ཧོར་གྱི་གསང་རྣམ》སྐབས་༢༡༣པ།

(༡༠) ཡེ་ཧན་ཕུ་ལན་ནེ་ཙ་པུ་ནས་(约翰·普兰诺·加宾尼)བརྩམས་པའི་《ཧོར་གྱི་ལོ་རྒྱུས》P༢༦ནས༢༧དུ་གསལ། (དབྱིན་ཇི) ཏོ་སིན་(道森)གྱིས་སྒྲིག་ཅིང་ལེ་ཕུས་(吕铺)བསྒྱུར་ལ་ཁྲིག་ལང་ཞའོས་(周良霄)བཅོས་མཛད་པའི་《ཧོར་དུ་ཕེ་ཉ་མངགས་པའི་ སྐོར》 ཞེས་ པར་ གསལ། ཀྲུང་ གོ་ སྤྱི་ ཚོགས་ ཚན་ རིག་ དཔེ་ སྐྲུན་ ཁང་ གིས་ ༡༩༨༣ལོར་དཔར།

(༡༡) 《ཧོར་གྱི་གསང་རྣམ》སྐབས༢༡༦པར།

(༡༢) 《མ་ཁེ་སི་དང་ཨེན་གེ་སིའི་གསུང་འབུམ》དེབ་བདུན་པའི་ཤོག་ངོས༧༣པར་གསལ།

(༡༣) 《ཧོར་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ལས་ཐ་ཐ་ཐིའི་རྟོགས་བརྗོད》ལས།

(༡༤) ཧྲན་པའོ་ལིང་གིས་བརྩམས་པའི་《ཅིང་གར་རྒྱལ་པོ་དང་ཐ་ཐ་ཐི》ཞེས་པ་སྟེ། 《ནུབ་བྱང་གི་ལོ་རྒྱུས་དང་ས་གནས》༡༩༨༤ལོའི་དེབ་གཉིས་པ་དང་། 《ཅིང་གར་རྒྱལ་ པོའི་ ཞིབ་ འཇུག་ ཕྱོགས་ བསྡུས》 (༡༩༤༩—༡༩༩༠) སྐབས་ གསུམ་ པའི་ ཤོག

ངོས༣༧༣ལ་གསལ། ནང་སོག་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་༡༩༩༡ལོར་དཔར།

(༡༥)《ཧོར་གྱི་ལོ་རྒྱུས》སྟོད་ཆའི་P༧༩༦་གསལ། མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་༡༩༩༡ལོར་དཔར།

གསུམ་པ། ཧོར་རྒྱལ་རབས་མ་ཚུགས་གོང་གི་བོད་ཀྱི་སྤྱི་ཚོགས་རྣམ་པ།

བཙན་པོའི་རྒྱལ་རབས་དར་མ་ཨུ་དུམ་བཙན་པོའི་སྐབས་སུ་སླེབས་པ་ན། སྐུ་དྲག་པར་གྱི་དབང་རྩོད་དེ་རྙོག་འཛིང་ཇེ་ཆེར་སོང་བ་མ་ཟད་ཕྱི་རུ་དམག་གི་སྒྲུར་བ་སུ་འཕུད་ནས་བརྩམས་ཏེ་མངའ་ཁོངས་ལྷག་པར་རྒྱ་བསྐྱེད་པས་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་འགྲོ་གྲོན་ཏ་ཅང་ཆེ་བ་དང་སྤྱི་ཚོགས་ཀུང་རིམ་གྱིས་ཉམས་རྒུད་ཀྱི་གནས་སུ་ལྷུང་ཞིང་སྤྱི་ཚོགས་འགལ་བའང་ལྷག་པར་ཇེ་མཐོར་སོང་། དར་མ་ཨུ་དུམ་བཙན་པོས་ཆོས་ལུགས་བསྣུབས་པ་ནི་སྐབས་དེ་དང་བསྟུན་ནང་ཁྲལ་གྱི་འགལ་བ་སེལ་བའི་ཐབས་ལ་དགོངས་ན་ཡང་། མཐར་བཙེ་རྣམས་ཀྱིས་ཛོ་ལོག་བརྒྱུད་རང་ཡང་མདའ་ཕོག་སྟེ་འདས་སོ།། དེའི་རྗེས་སུ། གཅིག་གྱུར་གྱི་བཙན་པོའི་རྒྱལ་རབས་དེ་མིང་གི་ལྷག་མ་ཙམ་གྱི་གནས་སུ་ལྷུང་ངོ་།།

གཅིག རྒྱལ་པོའི་ཁབ་སོ་ནང་ཁྲུལ་དུ་གྱེས་ཐོར་བྱུང་བ་དང་བྲན་གཡོག་འབངས་མིས་གྱེན་ལོག་བྱུང་བའི་སྐོར།

དར་མ་ཨུ་དུམ་བཙན་པོར་སྲས་གཉིས་ཡོད་དེ་ཡུམ་བརྟན་དང་འོད་སྲུངས་ཡིན་ལ། བཙུན་མོ་ཆེན་མ་སྣ་ནམ་བཟའ་ཡིས་ཡུམ་བརྟན་ལ་རྒྱབ་སྐྱོར་བྱས་ཏེ་ལྷ་སའི་ཁུལ་ཐམས་ཅད་བཙན་བཟུང་བྱས་ཤིང་རང་ཉིད་བཙན་པོར་བསྐོས་ལ། བཙུན་མོ་ཆུང་མ་ཚེ་སྤོང་བཟའི་སྲས་འོད་བསྲུངས་ནི། སྐུ་དྲག་དབང་བསྒྱུར་བ

འགའི་རྒྱབ་སྐྱོར་ལ་བརྟེན་ནས་གཡོན་ཏུ་དབང་དུ་བསྒྱུར་རོ།། སྐུ་དྲག་དབང་ཤུགས་ཚོགས་པ་འདི་གཉིས་ཀྱིས་རྒྱལ་རྒྱུད་ངོ་མ་སྟོད་པའི་ཆེད་ཕན་ཚུན་གྱི་འཁྲུག་འཛིང་རྒྱུན་ཆད་མ་སྦྱོང་ལ། ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཚངས་སུ་བཀོད་པ་ལྟར་ན། སྐབས་དེར་བཙན་པོའི་རིགས་རྒྱུད་ཀྱིས་ཐོར་བྱུང་ཞིང་ཚོགས་པ་ཆེ་བར་མི་ཁྲིམ་སྟོང་ལྟག་འགའ་ཡོད་ལ། ཚོགས་པ་ཆུང་བར་མི་ཁྲིམ་བརྒྱ་ལྟག་བཅུ་ཡོད་ཕྱིར་གཅིག་ཏུ་འགྱུར་ཐབས་མེད་དོ།།[༢] ཞེས་དང་བཙན་པོའི་ཁབ་སོ་ནང་ཁུལ་དུའང་ཕྱོགས་གཉིས་སུ་གྱེས་ཤིང་ཕན་ཚུན་ནང་འཁྲུག་བྱུང་རྐྱེན་འགལ་བ་ཉིན་རེ་ནས་ཉིན་རེར་ཇེ་ཆེར་ཕྱིན་ལ། མངའ་ཁོངས་ནང་ཁུལ་དུའང་སོ་སོ་ནས་ཕྱོགས་གཉིས་སུ་གྱེས་ཏེ་སྲིད་དབང་ཆེ་ཆུང་གཉིས་སུ་སྣང་ཞིང་མང་པོའི་ཕྱོགས་དང་ཐ་མའི་ཕྱོགས། གསེར་གྱི་ཡལ་ག་དང་གཡུ་ཡི་ལོ་མ། ཞ་ཟན་ཅན་དང་འབྲས་ཟན་ཐམས་ཅད་སོ་སོ་ནས་སྲིད་བཟུང་བས་ཕན་ཚུན་གཅིག་ཏུ་མ་གྱུར་རོ།།[༣] ཞེས་བཙན་པོའི་རྒྱལ་རབས་ཉེ་འགྲམ་གྱི་དམག་དཔོན་རྣམ་པས་ཀྱང་ནང་འཁྲུག་གི་སྐབས་དེ་དང་བསྟུན་ནས་ཐ་ཕྱིར་དམག་ལངས་ཏེ་ཕན་ཚུན་གོལ་བ་བྱུང་། བྲག་གཡོག་བདག་པོའི་དབང་བསྒྱུར་དང་བཙན་པོའི་རྒྱལ་རབས་ཁ་ཐོར་ཡ་བྲལ་གྱི་རྣམ་པ་འདི་ཀོ་བརྒྱུད་བྲན་གཡོག་དང་འབངས་མིའི་གྱེན་ལོག་ཆེན་པོ་བྱུང་ངོ་།།

བྲན་གཡོག་དང་འབངས་མིའི་གྱེན་ལོག་ཆེན་པོ་འདིས་བཙན་པོའི་རྒྱལ་རབས་དབང་བསྒྱུར་གྱི་རྨང་གཞི་རྩ་མེད་དུ་བཏང་པ་སྟེ། ཐོག་མར་མདོ་ཁམས་ནས་བོད་ཀྱི་འབངས་དམག་རྣམས་འཁྲུག་སློང་གི་གོ་སྐབས་ལ་བསྟུན་ནས་གྱེན་ལོག་བྱུང་ཞིང་འབངས་དམག་ཞེས་མིང་བཏགས་མཛད་ནས་རིམ་གྱིས་ནུབ་ཕྱོགས་སུ་མཐར་བསྐྱོད་པ་དང་། ༡༨༧ལོར་བཙན་པོ་བོད་ནང་ཁུལ་དུའང་བྲན་གཡོག་དང་འབངས་མིས་གྱེན་ལོག་བྱུང་ངོ་།། དབའས་གོ་བཞེར་ལེགས་སྟེང་གིས་བྲན་གཡོག་དང་འབངས་མི་ཁྲིད་དེ་ཁམས་ཕྱོགས་ནས་ལངས་ཤིང་། དབའས་ལོ་ཙ་ལོ་ཆུང་གིས་ལྷ་སའི་གཡས་རུ་ནས་གྱེན་ལོག་བྱས། སྟོ་ཁའི་ཕྱོགས་ནས་མཆིམས་ཀོང་

མི་དྲུག་དང་ཞང་རྗེ་གསས་སྣེལ་གྱིན་ལོག་བསླངས་བ་ཡིན་ཏེ། ཐེངས་འདིའི་འབངས་གྱིན་ལོག་ནི་བོད་སྤྱོངས་ལོ་རྒྱུས་སྟེང་གཞི་ཁྱོན་ཆེས་ཆེ་ཞིང་། ཤུགས་རྐྱེན་ཆེས་ཟབ་པ་ཞིག་ཡིན་ཏེ། གྱིན་ལོག་པས་གྲོང་སྡེ་ཐམས་ཅད་བདག་གིར་བཟུང་ཞིང་བྲན་གཡོག་བདག་པོ་རྣམས་བསད་དེ་རྒྱལ་ཁའི་ཐོབ་རྫས་ཆ་སྙོམས་ཀྱིས་བགོས་ཕྱིར་བྲན་གཡོག་བདག་པོའི་གྲལ་རིམ་ལ་ཚ་དྲག་པོ་ཕྱིན་ནོ॥ 〈༧༧ལོར།
གྱིན་ལོག་གི་འགོ་བ་ཞང་རྗེ་གསས་སྣེལ་གྱིན་ལོག་དམག་ཁྲིད་དེ་འཕྱིང་བ་སྟག་རྩེའི་སྐུ་མཁར་ཕམ་པར་བྱས་ཤིང་བཙན་པོ་སྐུ་གོང་མ་རྣམས་ཀྱི་བང་སོ་སྟོག་འདོན་བྱས་སོ॥ ཐེངས་འདིའི་བྲན་གཡོག་དང་འབངས་མིའི་གྱིན་ལོག་ནི་གཞི་ཁྱོན་ཏ་ཅང་ཆེ་ཞིང་གྲགས་པ་ཕྱོགས་སུ་ཁྱབ་པ། བཙན་པོའི་རྒྱལ་རབས་མཇུག་བསྒྲིལ་བ་མ་ཟད་སྐབས་དེར་དབང་གནས་ཁྱད་པར་བ་ཟིན་ཡོད་པའི་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་དབང་ཤུགས་ལ་གཏོལ་བ་ཚ་དྲག་པོ་ཕྱིན་ནའང་། འབངས་མི་དང་བྲན་གཡོག་རྣམ་པའི་གྲལ་རིམ་གྱི་བཀག་རྒྱའི་དབང་གིས་དེའི་ཉམས་དམུས་པའི་ཕྱོགས་ཆ་མེད་མི་སྲིད་དེ། གྱིན་ལོག་ནི་རང་ས་ནས་བསླངས་ཤིང་གཅིག་སྡུད་ཀྱི་འགོ་བ་བརྟན་པོ་མེད་ལ། ནུས་ཤུགས་སོ་སོར་གྱེར་བས་མཐར་དབང་བསྒྱུར་གྲལ་རིམ་པས་སྐྱོད་འཛུགས་པར་བཏང་ངོ༎

བཙན་པོའི་རྒྱལ་རབས་འཐོར་ཞིག་ཏུ་སོང་རྗེས། ཕྱོགས་སོ་སོའི་སྐུ་དྲག་རིགས་རྒྱུད་རྣམས་རང་ས་བཅད་བཟུང་དང་དབང་ཤུགས་ཆེར་བསྐྱེད་པས་ཕན་ཚུན་གཏོགས་པར་མི་བྱ་སྟེ། དཔེར་ན། གཙང་སྟོད་ཀྱི་ཁྲོམ་པ་ལྷ་རྩེ་ལ་བཙན་མཁར་བྱས། འབྲོ་དང་ཅོག་རོ་གཉིས་ཀྱིས་རུས་རྒྱུད་ཀྱི་དཔོན་མཛད། རུ་མཚམས་གཞུ་སྙེ་མོར་འཕྲང་མཁར་བྱེ་བཙན་པོའི་མཁར་གནས། མྱང་དང་སྣང་གི་རུས་རྒྱུད་ཀྱིས་རྗེ་དཔོན་མཛད། འཕན་ཡུལ་ཟ་གང་ཟ་དང་དོམ་པ་བཙན་པོའི་མཁར་བྱས། སྒྲོ་དང་རྒྱ་ཡི་རུས་རྒྱུད་ཀྱིས་རྗེ་དཔོན་མཛད། ཡར་ལུངས་སྟོད་དུ་སྣ་མོ་ཡར་རྩེ་གཉིས་ལ་བཙན་མཁར་བྱས། མཆིམས་དང་གཉགས་ཀྱི་རྒྱུད་པས་རྗེ

དཔོན་མཛད། རྡོ་བྲག་གཏམ་ཤུལ་དུ་བྱ་ཚང་གུང་སྣང་ལ་བཙན་མཁར་བྱས། སྨི་བ་དང་ཤུད་པུའི་རུས་རྒྱུད་ཀྱིས་རྗེ་བོ་མཛད། འཆོས་སུ་ཁྲ་གུད་ཅོ་མཁར་ལ་བཙན་མཁར་བྱས། ཁྲ་དང་གཉགས་ཀྱི་རྒྱུད་པས་རྗེ་དཔོན་མཛད། ཅེས་སོ།། གཞན་ཡང་དྭགས་པོ་དང་ཀོང་པོ། གཉལ། ལྷ་ས་སོགས་ཡུལ་གྲུ་སོ་སོར་རུས་རྒྱུད་རྗེ་དཔོན་རེ་བྱུང་ནས་བོད་འདི་སིལ་བུར་གྱུར་རོ།།

བཙན་པོའི་རྒྱལ་རྒྱུད་རྣམས་ས་གནས་དབང་ཤུགས་དྲུ་མའི་རྒྱབ་སྐྱོར་དང་རོགས་རམ་བརྒྱུད་དེ་གནས་ཕྱོགས་བཙན་བཟུང་གི་དབང་ཤུགས་ཚོགས་པ་མང་དུ་གྲུབ་པ་སྟེ། རྒྱལ་ཕྲན་སིལ་མ་བཞི་ཙམ་ཆགས་སོ།།

ལྷ་ས་བཅད་བཟུང་བྱས་པ་ནི་ཡུམ་བརྟན་གྱི་རྒྱལ་རྒྱུད་ཡིན་ཏེ། བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སུ་དེ་ལ་ལྷ་སའི་རྒྱལ་རྒྱུད་ཞེས་ཟེར་ཞིང་། ཡུམ་བརྟན་གྱི་སྲས་ཁྲི་ལྡེ་མགོན་གཉེན་ལ་སྲས་གཉིས་འཁྲུངས་པ་ཆེ་བར་རིག་པ་མགོན་དང་ཆུང་བར་ཉི་མ་མགོན་ཞེས་བྱ་ལ། ཉི་མ་མགོན་གྱི་སྲས་ཉི་འོད་དཔལ་མགོན་གྱིས་རྒྱལ་སྲིད་འཛིན་རྗེས་སྟོབས་འགྱུར་མངའ་ཐང་དར་ཞིང་རྒྱས་པ་བྱུང་། ཀླུང་ཤོད་དང་། འཕན་ཡུལ། མདོ་ཁམས་སོགས་སུ་གདུང་རྒྱུད་ཤིན་ཏུ་མང་། སྲས་ཆེ་བ་རིག་པ་མགོན་ལ་གདུང་རྒྱུད་གཉིས་འཁྲུངས་པ་སྟེ། ཆེ་བ་ལྡེ་པོ་དང་ཆུང་བ་རྡོ་རྗེ་འབར་ཡིན་ནོ།། རྡོ་རྗེ་འབར་གྱི་གདུང་རྒྱུད་ཁྲི་དབང་ཕྱུག་བཙན་དང་དེའི་སྲས་ཡེ་ཤེས་རྒྱལ་མཚན། དེའི་སྲས་མངའ་བདག་ཁྲི་པ། ཡབ་རྗེས་ཆབ་སྲིད་བསྐྱངས་བའི་སྐབས་དེར། མདོ་ཁམས་ནས་བསྟན་པའི་མེ་རོ་ཡང་། རང་གི་མངའ་ཁོངས་ནས་ཆོས་སྲིད་ཟུང་འབྲེལ་གྱི་དབང་ཤུགས་བཙུགས་སོ།།

འོད་བསྲུངས་ཀྱི་ཚ་བོ་ཁྲི་ལྡེ་ཉི་མ་མགོན་གྱིས་མངའ་རིས་སུ་རྗེ་བོ་མཛད་པ་དེར། བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སུ་མངའ་རིས་རྒྱལ་རྒྱུད་ཟེར་རོ།། ཁྲི་ལྡེ་ཉི་མ་མགོན་ལ་སྲས་གསུམ་འཁྲུངས་བ་རྗེས་སོར་ཕྱོགས་གསུམ་དུ་ཕྱེས་པ་སྟེ། སྲས་ཆེ་བ་དཔལ་གྱི་རིག་པ་མགོན་གྱིས་མང་ཡུལ་བཟུང་། རྗེས་སོར་ལ་དྭགས་རྒྱལ་རྒྱུད་དུ་མཐུས་སོ།།

སྲས་འབྲིང་བ་བཀྲ་ཤིས་ལྷ་མགོན་གྱིས་སྤྲུ་རངས་བཟུང་། སྲས་ཆུང་བ་ལྷ་གཙུག་མགོན་གྱིས་ཞང་ཞུང་བཟུང་ཞིང་རྗེས་སོར་གུ་གེའི་རྒྱལ་རྒྱུད་དུ་འཕྲུས་སོ།། འདི་གསུམ་ལ་སྟོད་ཀྱི་མགོན་གསུམ་ཞེས་གྲགས། ཆུང་བ་ལྷ་གཙུག་མགོན་ལ་སྲས་སྲོང་ངེ་དང་འཁོར་རེ་གཉིས་བྱུང་། སྲོང་ངེ་རབ་བྱུང་མཛད་པས་མཚན་དུ་ལྷ་བླ་མ་ཡེ་ཤེས་འོད་དུ་གསོལ་ལ། དེའི་ཀྱང་རང་གི་མངའ་ཁོངས་སུ་ཆོས་སྲིད་ཟུང་འབྲེལ་གྱི་དབང་ཤུགས་ཆུང་བ་ཞིག་བཙུགས། འཁོར་རེའི་ཚ་བོ་བྱང་ཆུབ་འོད་ཀྱིས་ཇོ་བོ་རྗེ་ཨ་ཏི་ཤ་བོད་དུ་གདན་དྲངས་ནས་བསྟན་པ་རྒྱ་ཆེར་སྤེལ། འཁོར་རེའི་ཚ་བོ་འོད་ལྡེའི་གདུང་རྒྱུད་བཙན་འཕྲུལ་ལྡེས་ཡ་རྩེའི་རྗེ་བོ་མཛད་པ་སྟེ་ཡ་རྩེའི་རྒྱལ་རྒྱུད་ཞེས་ཟེར་རོ།།

འོད་བསྲུངས་ཀྱི་ཚ་བོ་ཁྲི་བཀྲ་ཤིས་བརྩེགས་པ་དཔལ་ལ་སྲས་དཔལ་ལྡེ་དང་། འོད་ལྡེ། སྐྱིད་ལྡེ་གསུམ་བྱུང་། འདི་གསུམ་ལ་སྨད་ཀྱི་ལྡེ་གསུམ་དུ་གྲགས། སྲས་འབྲིང་བ་འོད་ལྡེའི་སྲས་ཆུང་བ་ཡར་ལུང་གི་སྐུ་མཁར་འཕྱོང་བ་རྩེ་བཟུང་། དེའི་ཚ་བོ་རྗེ་བོར་མཛད་པས་ཡར་ལུང་ཇོ་བོའི་རྒྱལ་རྒྱུད་དུ་གྲགས། འོད་ལྡེའི་སྲས་ཆུང་བ་ཁྲི་ལྡེའི་གདུང་རྒྱུད་མཚོ་སྔོན་དུ་བྱོན་ནས་ཙོང་ཁའི་རྗེ་བོར་མཛད་པ་སྟེ། རྗེས་སོར་ཇོ་སྲས་སུ་གྲགས་སོ།།

གོང་སྨོས་ཀྱི་ལྷ་སའི་རྒྱལ་རྒྱུད་དང་མངའ་རིས་རྒྱལ་རྒྱུད། ཡ་རྩེའི་རྒྱལ་རྒྱུད། ཡར་ལུང་ཇོ་བོའི་རྒྱལ་རྒྱུད་ནི་སོ་སོ་ནས་བཅད་བཟུང་བྱུང་བའི་དབང་ཤུགས་བཞི་ཡིན་ཏེ་རྒྱལ་རྒྱུད་བཞི་ཞེས་གྲགས་ལ། རྒྱལ་རྒྱུད་འདི་བཞི་པོ་ཡང་སུ་འབྲུད་ནས་ཀྱིས་ཐོར་བྱུང་ཕྱིར་དེ་ལས་ཀྱང་མང་བའི་ས་གནས་དབང་བསྒྱུར་ཚོགས་པ་བྱུང་ངོ་།། དཔེར་ན། ལ་དྭགས་རྒྱལ་རབས་དང་གུ་གེ་རྒྱལ་རབས་ནི་མངའ་རིས་རྒྱལ་རྒྱུད་ལས་ཕྱེས་པ་དང་། གཞན་དུ། ཀན་སུའུ་དང་མཚོ་སྔོན་སོགས་སུ་སྡོད་པའི་བཙན་པོའི་རྒྱལ་བློན་རྣམས་ཀྱང་ཕན་ཚུན་གཡུལ་གྱི་སྦྱོར་བ་བརྩམས་སོ།། རྒྱལ་རྒྱུད་དབང་བསྒྱུར་ཚོགས་པའམ་ས་གནས་དབང་བསྒྱུར་ཚོགས་པ་འདི་རྣམས་རང་

ས་བཅད་ བཟུང་ དང་ ཕན་ ཚུན་ འཁྲུག་ སློང་ བརྩམས་ པའི་ དབང་ གིས། རྒྱལ་རབས་ལྔ་ནས་སྲུང་ རྩ་མའི་ བར་ གྱི་ ལོ་ ངོ་ སུམ་ བརྒྱ་ ལྷག་ ལ་ བོད་ སྤྱི་ ཚོགས་ དེ་ རང་རང་སོ་སོ་ནས་སྲིད་སྐྱོང་བའི་ཁ་ཐོར་གྱི་གནས་སུ་ལྷུང་ངོ་།།

རྒྱལ་ཁྲི་སྲོང་རིམ་དང་ཐྲན་གཡོག་འབངས་མིའི་གྱེན་ལོག་གིས་ཐད་ཀར་དུ་བཙན་པོའི་རྒྱལ་རབས་དེ་ཕྱོགས་ཀུན་ནས་འཐོར་ཞིག་ཏུ་སོང་བའི་གཞིར་སྐྱེལ་ལ། རྒྱུད་རིམ་འདིའི་ཁྲོད་དུ་སྤྱི་ཚོགས་ལོ་རྒྱུས་གཙོ་ཆེ་བ་ཞིག་ནི་བཙན་པོའི་སྤྱི་ཚོགས་ལམ་ལུགས་ལ་འགྱུར་བ་ཟབ་མོ་བྱུང་བ་སྟེ། ཐྲན་གཡོག་ལམ་ལུགས་ཀྱི་སྤྱི་ཚོགས་རྙིང་བ་དེ་འབངས་གྱེན་ལོག་གི་ཤོལ་བ་དྲག་པོ་རྒྱུད་འཐོར་ཞིག་དུ་སོང་ཞིང་། སྤྱི་ཚོགས་ལམ་ལུགས་གསར་བ་སྟེ་བཀས་བཀོད་ཞིང་ཐྲན་ལམ་ལུགས་རིམ་གྱིས་དར་བར་བྱུས་སོ། སྤྱི་ཚོགས་ལམ་ལུགས་འདི་ཀའི་འགྱུར་སོ་ནི་ཕལ་ཆེར་དུས་རབས་བཅུ་བ་ནས་འགོ་བརྩམས་ཤིང་ལོ་ངོ་སུམ་བརྒྱ་ལྷག་བརྒྱུད་དེ། དུས་རབས་བཅུ་གསུམ་པའི་དུས་འགོ་ཙམ་དུ་བོད་ལྗོངས་ས་ཁུལ་ཡོངས་སུ་བཀས་བཀོད་ཞིང་ཐྲན་གྱི་ལམ་ལུགས་ཚུགས་པ་ཡིན་ནོ།། སྐབས་དེའི་དབུས་དང་། གཙང་། མངའ་རིས། དྭགས་པོ། ཁོང་པོ་ཁུལ་དུ་ས་ཞིང་བདག་གཉེར་དང་ཐོན་སྐྱེད་བྱ་ཐབས་ནི་མངའ་བདག་གཞིས་ཀའི་ལམ་ལུགས་སུ་བསྒྱུར་བ་ཡིན་དེ། བཙན་པོའི་རྒྱལ་རབས་སྐབས་ཀྱི་ཐྲན་གཡོག་དབང་བའི་ལམ་ལུགས་ལས་ཐར་ནས་བགྲལ་ཟིན་ནོ།། གྱེན་ལོག་གི་ཁྲོད་དུ། ཞིང་བས་ས་ཞིང་ཅུང་ཙམ་བདག་གིར་བཟུང་བའི་རྣམ་པ་ཀུན་ནས་མཐོང་ཐུབ་ལ། གྲལ་རིམ་གྱི་འགྱུར་སོ་རྒྱུད་འཇོར་ཕྱུག་རྒྱས་པའི་ཞིང་པ་ལ་ལ་བཀས་བཀོད་མངའ་བདག་དུ་གྱུར་བ་དང་མང་ཉོས་ནི་བཀས་བཀོད་མངའ་བདག་གི་ཞིང་ཐྲན་དུ་གྱུར་རོ།། དེ་མ་ཟད་ད་དུང་བཙན་པོའི་རྒྱལ་རྒྱུད་དང་ཐྲན་གཡོག་བདག་པོའི་རྒྱལ་རྒྱུད་རྣམས་ཀྱང་འགྱུར་བ་ཙམ་གྱིས་བཀས་བཀོད་མངའ་བདག་ཆེ་ཆུང་དུ་གྱུར་རོ།།

ཐོན་སྐྱེད་བྱེད་ཐབས་ལ་འགྱུར་བ་བྱུང་བ་འདིས་བོད་ལྗོངས་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་

དཔལ་འབྱོར་གོང་དུ་འཕེལ་བར་སྐུལ་མ་ཐོན་པ་དང་བསྟན་པ་སྐྱར་གསོའི་ཐད་དུའང་དཔལ་འབྱོར་གྱི་གཞི་རྩ་སྨྲན་པ་སྟེ། དེ་ལྟའི་བཟུ་གཞོག་ལམ་ལུགས་དེ་བཟུ་གཞོག་ལམ་ལུགས་གཞན་ཞིག་ཏུ་གྱུར་ན་ཡང་། རྒྱ་ཆེ་བའི་བོད་རིགས་མི་དམངས་ཀྱི་འཚོ་བའི་ཆར་ཕན་འབྲས་དུལ་ཙམ་ཡང་མ་བྱུང་ངོ་།། དེ་བས་ཆོས་ལུགས་ནི་ཁོང་བ་ཚོའི་སྡུག་བསྔལ་ལས་གྲོལ་བྱེད་དང་། ཚེ་ཕྱི་མར་བདེ་སྐྱིད་ཤར་བའི་བསམ་པའི་རྟེན་བྱར་གྱུར་རོ།།

གཉིས། སངས་རྒྱས་བསྟན་པའི་སྐྱར་གསོ།

༡༧༨ལོ་ནི་བསྟན་པ་ཕྱི་དར་གྱི་འགོ་ཡིན་པར་མཁས་རྣམས་ཀྱི་ཞལ་མཐུན། ཕལ་ཆེར་དུས་རབས་བཅུ་བའི་སྟོད་ཙམ་སྟེ། དར་མ་ཨུ་དུམ་བཙན་པོས་ཆོས་ལུགས་བསྣུབས་ནས་ལོ་བརྒྱ་ལྷག་འགོར་རྗེས། བོད་ཀྱི་བསྟན་པའི་མེ་རོ་དེ་ཐོག་མར་མཚོ་སྔོན་དང་ཁམས་ཕྱོགས་ནས་མཁས་པ་མི་གསུམ་སྟེ་གཙང་རབ་གསལ། གཡོ་དགེ་འབྱུང་། མར་ཤཱཀྱ་མུ་ནེ་དང་བླ་ཆེན་དགོངས་པ་རབ་གསལ་བརྒྱུད་སྐྱར་གསོས་ཤིང་། དེར་བོད་ཀྱི་དེབ་ཐེར་དུ་བསྟན་པ་ཕྱི་དར་ཞེས་བྱ་ཞིང་མདོ་ཁམས་ནས་བོད་ལྗོངས་ཕྱོགས་སུ་རིམ་གྱིས་མཆེད་པ་སྟེ་དུས་དེ་ནི་ལྷ་སའི་རྒྱལ་རྒྱུད་ཀྱི་ཡེ་ཤེས་རྒྱལ་མཚན་གྱི་སྐབས་ཡིན་ནོ།། ཡེ་ཤེས་རྒྱལ་མཚན་ནི་ཡུམ་བརྟན་གྱི་རྒྱལ་རྒྱུད་ཡིན་ལ། དུས་རབས་བཅུ་བའི་སྟོད་ཙམ་དུ་སྟོ་ཁའི་བསམ་ཡས་སུ་བྱོན་ཏེ་དེར་རྗེ་བོ་མཛད་ཞིང་བསམ་ཡས་དགོན་གྱི་ཁྲི་བར་ཡང་བཞུགས་སོ།། ༡༧༠ལོ་ལ། མི་བཅུ་ལྷག་མདོ་ཁམས་སུ་མངགས་ནས་སངས་རྒྱས་བསྟན་པ་དོན་དུ་གཉེར་བ་དང་། དེར་དབུས་ཀྱི་བླུ་མེས་ཚུལ་ཁྲིམས་ཤེས་རབ་དང་བཅས་མི་ལྔ། གཙང་ཕྱོགས་ཀྱི་མི་གསུམ། མངའ་རིས་ཀྱི་མི་གཉིས་འདུས་ཏེ། དེར་བླུ་མེས་ཚུལ་ཁྲིམས་ཤེས་རབ་གཙོ་མཛད་པས་ཡོངས་གྲགས་སུ་དབུས་གཙང་མི་བཅུ་ཞེས་གྲགས་སོ།། དེ་དག་མདོ་ཁམས་སུ་ཕྱིན་ཏེ་བླ་ཆེན་དགོངས་པ་རབ་གསལ་དང་སུ་གོང་ཡེ་ཤེས་གཡུང་དྲུང་སོགས་ཀྱི་སྤྱན་སྔ་ནས་སྡོམ་རྒྱུན་ཐོབ་བསམ་བྱས་ཤིང་༡༧༥ལོར་ཕྱིར་

བོད་དུ་ཕྱིན་པ་སྟེ། དུས་དེ་ནས་བཟུང་བསྟན་པའི་མེ་རོ་མདོ་ཁམས་ནས་དབུས་གཙང་སྤུ་མཆེད་དོ།།

བླ་མེས་ཚུལ་ཁྲིམས་ཤེས་རབ་གཙོ་མཛད་པའི་དབུས་གཙང་གི་མི་བཅུས་བསྟན་པ་ཚེས་ཆེར་སྤེལ་བ་ནི་སངས་རྒྱས་བསྟན་པ་སླར་གསོ་བྱུང་བའི་དུས་འགོ་ཡིན་ཏེ། བླ་མེས་ཚུལ་ཁྲིམས་ཤེས་རབ་ཀྱིས་ཀ་ཚུ་ལྷ་ཁང་གི་བདག་པོ་བྱས་ལ། རྗེས་སོར་དབུས་སྟོད་ཀྱི་ལ་མོར་ཆག་དེའུ་ཟེར་བའི་ལྷ་ཁང་བཏབ་ནས་གནས་གཞི་བཟུང་། བླ་མེས་ལ་སློབ་མ་ཀ་བ་བཞི་ཟེར་བ་བྱུང་བའི་ནང་ནས་ཞང་སྣ་ནམ་རྡོ་རྗེ་དབང་ཕྱུག་གིས་འཕན་པོ་རྒྱལ་ལུག་གླས་ལྷ་ཁང་བཏབ་ནས་གནས་གཞི་བཟུང་བ་ལས་ཞང་སྐོར་བྱུང་། བླ་མེས་ཀྱི་སློབ་མ་རྔོག་བྱང་ཆུབ་འབྱུང་གནས་ཀྱིས་ཡེར་པ་བ་རང་གི་ལྷ་ཁང་བཏབ་ནས་གནས་གཞི་བཟུང་བ་ལས་རྔོག་སྐོར་བྱུང་། བླ་མེས་ཀྱི་སློབ་མ་སྣན་ཡེ་ཤེས་ཤེས་རབ་ཀྱིས་རྒྱ་གསར་སྒང་གི་ལྷ་ཁང་བཏབ་ནས་གནས་གཞི་བཟུང་བ་ལས་སྣན་སྐོར་བྱུང་། བླ་མེས་ཀྱི་སློབ་མ་གྲུ་མེར་ཚུལ་ཁྲིམས་འབྱུང་གནས་ཀྱིས་ཐང་པོ་ཆེའི་དགོན་པ་བཏབ་ནས་གནས་གཞི་བཟུང་ཞིང་དེ་ནས་གྲུས་པ་ལ་ཐང་སྐོར་བྱུང་།⁽¹⁾ གོང་གསལ་གྱི་སྐོར་ཚོ་བཞི་པོ་དེ་ལ་སྤྱི་མིང་དུ་བླ་མེས་ཚོ་བ་ཟེར། དབུས་པ་མི་ལྔའི་ནང་ནས་ར་ཚུལ་ཁྲིམས་བློ་གྲོས་བསམ་ཡས་དགོན་གྱི་ཁྲིར་བཞུགས་ཤིང་རྗེས་སོར་འཕོན་པོ་ནས་ལན་པ་སྤྱིལ་བུའི་དགོན་པ་བཏབ་ནས་གནས་གཞི་བཟུང་ཞིང་དེ་ནས་གྲུས་པ་ལ་ར་ཚོ་ཟེར། དབུས་པ་མི་ལྔའི་ནང་གི་རག་ཤི་ཚུལ་ཁྲིམས་འབྱུང་གནས་ཀྱིས་མལ་དྲོར་འཕྲེང་འོག་ལྷ་ཁང་བརྩིགས་ནས་གནས་གཞི་བཟུང་ཞིང་དེ་ནས་གྲུས་པ་ལ་རག་ཚོ་ཟེར། དབུས་པ་མི་ལྔའི་ནང་གི་འབྲིང་ཡེ་ཤེས་ཡོན་ཏན་གྱིས་འཕན་པོར་ངན་ལམ་སྤྱི་མོ་དགོན་པ་བཏབ་ནས་གནས་གཞི་བཟུང་ཞིང་དེ་ནས་གྲུས་པ་ལ་འབྲིང་ཚོ་ཟེར། དེ་ནས་བླ་མེས་ར་རག་འབྲིང་སོགས་བོད་ལྗོངས་སུ་ཁྲུལ་དུ་རིམ་གྱིས་སངས་རྒྱས་ཀྱི་བསྟན་པ་རྒྱ་ཆེར་སྤེལ་བ་ཡིན་ནོ།།

མངའ་རིས་སུ་མངའ་རིས་རྒྱལ་རྒྱུད་ཁྲི་ལྡེ་ཉི་མ་མགོན་གྱི་ཚ་བོ་མངའ་རིས་གུ་གེའི་རྗེ་བོ་ཡེ་ཤེས་འོད་དང་ལྷ་ལྡེ་གཉིས་ཀྱིས་བསྟན་པ་སྤེལ་ཞིང་དར་བར་མཛད་ལ། ལོ་ཙཱ་བ་རིན་ཆེན་བཟང་པོ་སོགས་རྒྱ་གར་གྱི་འཁན་པོ་དུ་མ་སྤྱན་དྲངས་ནས་བསྟན་པ་སྤེལ་བ་དང་དགོན་པ་བཏབ་པ། དེ་མ་ཟད་རྒྱ་གར་དང་ཁ་ཆེ་སོགས་སུ་མི་མངགས་ནས་ཆོས་སློབ་ཞིང་གསང་སྔགས་ཀྱི་ཆོས་གཞུང་མང་དུ་བསྒྱུར་རོ།། རིན་ཆེན་བཟང་པོ་དང་རྔ་ལེགས་པའི་ཤེས་རབ་གཉིས་ནི་དེ་སྐབས་རྒྱ་གར་དང་ཁ་ཆེར་མངགས་པའི་ལོ་ཙཱ་བ་ཆེན་མོ་ཡིན་ནོ།། ༡༠༣༧ལོར་ལྷ་སྡེའི་སྲས་བྱང་ཆུབ་འོད་ཀྱིས་གསེར་སྲང་དང་བཅས་བརྫངས་ནས་རྒྱ་གར་གྱི་ཇོ་བོ་རྗེ་ཨ་ཏི་ཤ་(༩༨༢—༡༠༥༤)བོད་དུ་གདན་དྲངས་པ་དང་། ༡༠༤༡ལོར་ཨ་ཏི་ཤ་བལ་ཡུལ་དུ་སླེབས་ཤིང་ཕྱི་ལོར་མངའ་རིས་སུ་ཕྱིན་ནོ།། ༡༠༤༧ལོ་སྐྱེ་དགུང་ལོ་རེ་དྲུག་གི་སྐབས་སུ་བསམ་ཡས་དགོན་དུ་ཕེབས་ཤིང་རྗེས་སོར་སྙེ་ཐང་དང་ལྷ་སའི་ཡེར་པ། འཕན་པོ་སོགས་སུ་ཕྱིན་ནས་བསྟན་པ་རྒྱ་ཆེར་སྤེལ་ལོ། ༡༠༥༤ལོར་དགུང་ལོ་དོན་གསུམ་པར་སྙེ་ཐང་ནས་དགོངས་པ་མྱ་ངན་ལས་འདས། སྐུ་ཉིད་ལྷ་ས་ནས་བསྟན་ཆོས་བསྒྱུར་བ་དང་གཞུང་བརྩམས་པ་སོགས་བསྒྲོམས་པས་ལོ་བཅུ་གསུམ་ལ་བཞུགས་ཤིང་བོད་ལྗོངས་ནང་བསྟན་གྱི་སྐར་གསོའི་ཐད་ནུས་པ་བརྗོད་དུ་མེད་པ་བཏོན་ནོ།།

དེ་ཡང་མངའ་རིས་རྒྱལ་རྒྱུད་ཀྱི་རོགས་སྐྱོར་ཆེན་པོ་བརྒྱུད། སངས་རྒྱས་བསྟན་པ་དེ་གཙོད་བོད་ཁམས་ཡོངས་སུ་འདྲ་མིན་གྱི་གྲུབ་མཐའ་སྣ་ཚོགས་སུ་མཆེད་ལ། དུས་རབས་བཅུ་གཅིག་པའི་འགྲིང་ཙམ་དུ་བོད་ལྗོངས་ཀྱི་བཀའ་བརྒྱུད་དཔལ་འབྱོར་བརྟན་ཆགས་ཡིན་པ་མ་ཟད་ཕྱོགས་ཚ་གཅིག་ནས་ཡར་རྒྱས་གོང་འཕེལ་དུ་སོང་ལ། བཀའ་བརྒྱུད་མངའ་བདག་པ་སོ་སོའི་དབང་བསྒྱུར་དེ་ཡང་ཉིན་རེར་སྲ་བརྟན་དུ་སོང་བས་ཕན་ཚུན་གྱི་དབང་རྩོད་ཁེ་ལེན་གྱི་འཁྲུག་སློང་ཡང་ཉིན་རེར་ཛ་དྲག་ཏུ་ཕྱིན། རྒྱུ་མཚན་དེ་བས་བཀའ་བརྒྱུད་མངའ་བདག་སོ་སོར་བརྟེན་པའི་བོད་རྒྱུད་ནང་བསྟན་གྱི་དབང་ཤུགས་བར་དུའང་རིམ་གྱིས་ཁྲད་

པར་སྣ་ཚོགས་བྱུང་བ་མ་ཟད་དེ་དག་བར་གྱི་འགལ་བ་ཡང་རིམ་གྱིས་མངོན་གསལ་དུ་གྱུར། དེའི་ཁར། བོད་དུ་བསྟན་པ་སྤེལ་བའི་བརྩེ་ཡང་མཚོ་སྔོན་དང་ཁམས། རྟ་ཞི། གཡུ་ཐིལ། རྒྱ་གར། ཁ་ཆེ་སོགས་ཕྱོགས་དུ་མ་ནས་མཆེད་འོངས་བ་སྟེ། སོ་སོའི་གྲུབ་མཐའི་འདོད་ཚུལ་མི་འདྲ་ལ། བོད་ཀྱི་བརྩེ་རྣམས་ཆོས་སྐོར་ཞུགས་པའམ་གཞུང་ཆོས་བསྒྱུར་བ། བཙུན་པ་བསྡུས་ཤིང་གྲུབ་མཐའ་སྤེལ་བའི་ཚར་སོ་སོར་ཕྱོགས་སུ་ལྷུང་མིན་གྱི་གྲུབ་མཐའི་འདོད་ཚུལ་རེ་ཡོད་དོ།།

དུས་རབས་བཅུ་གཅིག་པ་ནས་བཟུང་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་དེ་གྲུབ་མཐའ་འདྲ་མིན་སོ་སོར་གྱེས་ཤིང་། གྲུབ་མཐའི་བར་གྱི་འདྲ་མིན་པའི་འདོད་ཚུལ་ལས་གྲུབ་མཐའ་རེ་ལ་ལུགས་རེ་བྱུང་ནས་སོ་སོར་གྱེས་པའམ། རང་གི་འདོད་ཚུལ་ལས་ལུགས་རེར་སྤེལ་བའི་རྣམ་པ་མངོན་ལ།[༤] མང་ཆེ་ཤོས་ནི་སྐབས་དེའི་སྤྱི་ཚོགས་དཔལ་འབྱོར་གྱི་དགོས་མཁོ་དང་བསྟུན་པ་ཡིན་ནོ།། གྲུབ་མཐའི་མིང་གི་འདོགས་སྲོལ་ཡང་ས་མིང་དང་། གྲུབ་མཐའི་སྲོལ་གཏོད་པའི་མིང་ལས་བཏགས་པའམ་ཡང་ན་བསྟན་སྐྱོང་བ་ཞིག་གི་མིང་གཞིར་གྱིས་ཏེ་བཏགས་པ་ཡིན་ལ། གྲུབ་མཐའི་སྲོལ་འབྱེད་པ་མང་ཤོས་ནི་སླ་བྲག་སྙིང་མར་སྐྱེས་ཤིང་མངའ་བདག་གསར་བར་ཉེར་གཏད་པའི་བརྩེ་ཡིན་པའམ། ཡང་ན་རང་ཉིད་ནི་མངའ་བདག་ཚོགས་པའི་སྐུ་ཚབ་དངོས་ཡིན་ནོ།།[༥] སྐབས་དེར་བྱུང་བའི་གྲུབ་མཐའ་སྣ་ཚོགས་ཁྲོད། གཙོ་བོ་རྙིང་མ་བ་དང་། བཀའ་གདམས་པ། བཀའ་བརྒྱུད་པ། ས་སྐྱ་བ། ཞི་བྱེད་པ་སོགས་ཡིན་ ལ་ གྲུབ་ མཐའ་ ཁ་ ཤས་ ལ་ དེ་ བས་ ཀྱང་ མང་ བའི་ ཁག་ གྱིས་ པ་ སྟེ། དཔེར་ན་དྭགས་པོ་བཀའ་བརྒྱུད་པ་ལ་ཆེ་བཞི་ཆུང་བརྒྱད་དུ་ཕྱེ་བ་སྟེ། ཆེ་བཞི་ནི་ཚལ་བ་བཀའ་བརྒྱུད་པ། ཕག་གྲུ་བཀའ་བརྒྱུད་པ། འབའ་རོམ་བཀའ་བརྒྱུད་པ། ཀརྨ་བཀའ་བརྒྱུད་པ (འདིར་ཀརྨ་ཞ་ནག་པ་དང་ཞྭ་དམར་བ་གཉིས་ཡོད) སོགས་ཡིན་ལ། འདི་བཞི་པོ་ནི་དྭགས་པོ་ལྷ་རྗེའི་ལུགས་ཇི་བཞིན་དུ་སྤེལ་བས་ཆེ་བཞི་ཞེས་གྲགས་སོ།། ཆུང་བརྒྱད་ནི་འབྲི་གུང་བ། སྟག་ལུང་བ། ཁྲོ་ཕུ་བ། གྲུབ་པ་

བ། སྨར་ཚང་བ། ཡེར་བ། གཡའ་བཟང་པ། ཞིག་སེལ་པ་སོགས་ཡིན་ཏེ་འདི་བརྒྱད་པོ་ནི་དྲགས་པོ་ལྷ་རྫེའི་བྲུགས་སྲུས་ཕག་མོ་གྲུབ་པའི་ལུགས་ལྟར་སྤེལ་བས་ཚུང་བརྒྱད་ཞེས་གྲགས་སོ།།

བསྟན་པའི་མེ་རོ་སླར་གསོས་པ་ནས་གོང་དུ་འཕེལ་བ་ཏ་ཅང་མགྱོགས་པ་དེར་ཕྱོགས་ཆ་མང་པོའི་རྒྱུ་རྐྱེན་འདུ་སྟེ། སངས་རྒྱས་བསྟན་པ་དེ་བོད་ལྗོངས་ཀྱི་ཚོགས་ཁྲབ་གཡོག་ལམ་ལུགས་ནས་བཀས་བཀོད་ཞིང་ཁྲབ་ལམ་ལུགས་སུ་བར་བརྟལ་གྱི་ལོ་རྒྱུས་རྒྱབ་ལྗོངས་ངེས་ཅན་ཞིག་བརྒྱུད་ནས་སླར་གསོས་པ་དང་། དེ་ནི་འདུ་ཤེས་འཛིན་སྟངས་ཀྱི་ཁྱབ་ཁོངས་ལ་འགྱུར་བ་བྱུང་བའི་ཁོངས་སུ་གཏོགས་ཤིང་དཔལ་འབྱོར་རྨང་གཞི་ངེས་ཅན་ཞིག་གི་ཚུར་སྣང་ཀྱང་ཡིན་པ་དང་། བོད་ལྗོངས་ཀྱི་བཀས་བཀོད་མངའ་བདག་པ་ཚོས་དབང་བསྒྱུར་གྱི་གོ་གནས་སུ་བརྟན་དུ་གཏོང་ཆེད་བཤུ་གཞོག་གི་ལམ་ལུགས་ལ་རྒྱབ་སྐྱོར་གནང་བ་དེར་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་ཞབས་ཞུ་དགོས་པའམ་ཡང་ན་ཆོས་གོས་ཐད་ཀར་ལུས་ལ་བསྣམས་ཏེ་མངའ་བདག་པའི་ཨོར་དུ་ཁྲི་བའི་འགན་ཀྱང་བཞེས་པ་ཡིན་ནོ།། འདི་ནི་བསྟན་པ་སླར་གསོ་བྱུང་སླ་བའི་རྒྱུ་མཚན་གཙོ་བོ་ཡིན་ལ། གཞན་དུ་རྒྱུ་མཚན་འགངས་ཆེ་བ་ཞིག་ནི་མི་དམངས་ཀྱི་རྒྱབ་སྐྱོར་དང་དད་གུས་ཡིན་ཏེ། རྒྱུ་མཚན་འདིའི་ཕྱིར་ན་བསྟན་པ་གོང་དུ་སྤེལ་བར་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་རྨང་གཞི་བརྟན་པོ་བྱུང་བ་ཡིན་ནོ།།

གོང་གི་རྒྱུ་མཚན་དེ་དག་ཕུད། ད་དུང་སྐབས་དེར་གཉེར་ཚོས་མང་དུ་རྙེད་པ་དེ་ཡང་བསྟན་པ་སླར་གསོ་བར་ནུས་པ་ཆེན་པོ་ཐོན་པ་སྟེ། དར་མ་ཨུ་དུམ་བཙན་པོས་བསྟན་པ་བསྣུབས་སྐབས། རྙིང་མ་བའི་བཙྟེ་རྣམས་ཀྱིས་བསྟན་པའི་གླེགས་བམ་དང་གཞུང་མང་པོ་སྙིག་ནས་རི་ལུང་སོགས་ཀྱི་ས་འོག་ཏུ་སྦའམ་གསང་བ་དེ་དག་བསྟན་པ་སླར་གསོའི་སྐབས་སུ་སླར་བཏོན་ཕྱིར། མིང་ལའང་གཏེར་ཆོས་ཞེས་གྲགས་སོ།། དེར་རྒྱལ་པོ་སྲོང་བཙན་སྒམ་པོ་སྐབས་ཀྱི་《མ་ཎི་བཀའ་འབུམ》དང་། 《བཀའ་ཆེམས་ཀ་ཁོལ་མ》སོགས་དང་ཁྲི་རལ་པ་ཅན་གྱི་སྐབས་

སུ་ཞུ་དག་མཛད་པའི་གླེགས་བམ་མང་པོ། ཁྲི་ལྡེ་སྲོང་བཙན་སྐབས་ཀྱི་《བཀའ་ཐང་སྡེ་ལྔ》། 《བསམ་ཡས་དགོན་གྱི་གདན་རབས》སོགས་མང་དུ་འདུས་པ་ཐམས་ཅད་གསར་དུ་རྙེད་པས་བསྟན་པ་གོང་དུ་སྤེལ་བར་ཕན་ནུས་ཆེན་པོ་བཏོན་ནོ།།

གསུམ། རྒྱལ་ཕྲན་སིལ་མའི་སྐབས་དང་འབངས་མི་རྣམས་གཅིག་སྒྱུར་གྱི་ལམ་ལ་སྨོན་ཚུལ།

༨༤༢ལོ་ལ་དར་མ་འུ་དུམ་བཙན་པོ་བསྒྲོངས་ཤིང་བཙན་པོའི་རྒྱལ་རབས་སིལ་བུར་འཐོར་ལ། ཕྱིས་སུ་ཧོར་གྱིས་གཅིག་སྒྱུར་མཛད་པའི་བར་གྱི་ལོ་ངོ་བཞི་བརྒྱ་ལྷག་གི་རིང་ལ་བོད་ལྗོངས་སུ་རྒྱལ་ཕྲན་སིལ་མ་མང་དུ་གྱེས་ཏེ་རང་རང་སོ་སོ་ནས་སྲིད་བསྐྱངས། དེ་དང་མཉམ་དུ་ཀྲུང་ཡོན་ས་ཁུལ་དུའང་༩༠༧ལོར་ཐང་རྒྱལ་རབས་ཡོངས་སུ་འཛིགས་པས། ཀྲུང་གོའི་ལོ་རྒྱུས་དེ་རྒྱལ་རབས་ལྔ་དང་རྒྱལ་ཁབ་བཅུའི་སྐབས་སུ་སླེབས་པ་ཡིན་ཏེ། སྔ་ཕྱིས་ལོ་༧༠ལྷག་ལ། ཀྲུང་ཡོན་ས་ཁུལ་ཀུང་ཁ་འཐོར་དུ་ཕྱིན་ཏེ་ཕན་ཚུན་གཏོགས་མེད་པའི་སྲིད་དབང་དུ་མར་གྱུར་པ་དེས་ཉེ་འགྲམ་གྱི་མི་རིགས་སོ་སོ་དང་བོད་ལྗོངས་སོགས་ལ་ཤུགས་རྐྱེན་ཟབ་མོ་ཐེབས་སོ།། སྤྱི་ལོ་༩༦༠ལ་སུང་རྒྱལ་རབས་ཚུགས་ཤིང་རྒྱ་ཆུ་སྔོ་རྒྱུད་ཀྱི་ས་ཁུལ་མང་པོ་གཅིག་ཏུ་བསྡུས་པ་ལས། བྱང་ཕྱོགས་དང་ནུབ་བྱང་ས་ཁུལ་དུ་སྔ་ཕྱིར་གྲངས་ཉུང་མི་རིགས་ཀྱིས་བཙུགས་པའི་སྟོབས་འབྱོར་རྒྱས་པའི་སྲིད་དབང་འགའ་མཐོན་པར་བྱུང་བ་ནི་ལའོ་དང་མི་ཉག ཅིན་དང་ཕྱི་སོར་གོང་མ་ཅིང་གར་རྒྱལ་པོས་བཙུགས་པའི་ཧོར་གྱི་རྒྱལ་རབས་སོགས་ཡིན་ནོ།།

བོད་ལྗོངས་སིལ་བུར་འཐོར་བའི་སྔ་རོལ་དུ་བོད་ཁམས་གཅིག་ཏུ་བསྒྱུར་བའི་སྲིད་དབང་སྲ་བརྟན་ཞིག་མ་བྱུང་ལ། འབངས་གྱེན་ལོག་གི་རྗེས་སུ་བྱུང་བའི་ས་གནས་དབང་ཤུགས་ནི་འབྲོ་དང༌། ཅོག་རོ། སྣང༌། སྦྲོ། རྔ། མཆིམས། གཉགས། སྙི་བ། ཤུད་པ། ཁུ་སོགས་མང་དུ་བྱུང་ལ། དེ་དག་གི་དབང་བསྒྱུར་

ཁྱབ་ཁོངས་ནི་མངའ་རིས་དང་། དབུས། གཙང་། ཁམས་སོགས་སུ་ཁྱབ་པོ། འདི་དག་ལས་མང་ཆེ་བ་ནི་བཙན་པོའི་རྒྱལ་རབས་སྐབས་ཀྱི་བྲན་གཡོག་བདག་པོའི་སྒྲ་དྲག་པའི་རྒྱུད་ལས་མཆེད་པ་ཡིན་ལ། བཙན་པོའི་རྒྱལ་རབས་ཞིལ་བུར་འཐོར་བའི་སྐབས་དེ་དང་བསྟུན་ནས་དབང་ཤུགས་ཕྱོགས་སུ་བསྐྱེད་པ་ཡིན་ནོ།། བཙན་པོའི་རྒྱལ་རྒྱུད་རྣམས་ཀྱང་རིམ་གྱིས་ཇེ་མང་དུ་གྱེས་པ་སྟེ། དང་ཐོག་ཡུམ་བརྟན་དང་འོད་བསྲུངས་ཀྱི་ཕྱོགས་གཉིས་ཙམ་ལས་མེད་ལ་ཕྱི་སོར་ལྷ་སའི་རྒྱལ་རྒྱུད་དང་མངའ་རིས་རྒྱལ་རྒྱུད་སོགས་རྒྱལ་རྒྱུད་བཞི་རུ་གྱེས་པ་དང་། མངའ་རིས་རྒྱལ་རྒྱུད་ལས་ཡ་ཙེའི་རྒྱལ་རྒྱུད་དང་ཡར་ལུང་ཇོ་བོའི་རྒྱལ་རྒྱུད་གཉིས་སུ་གྱེས་པ་ཕུད། ལ་དྭགས་རྒྱལ་རྒྱུད་དང་སྤུ་རངས་རྒྱལ་རྒྱུད།གུ་གེའི་རྒྱལ་རྒྱུད་སོགས་རྒྱལ་རྒྱུད་རིམ་གྱིས་ཇེ་མང་དུ་སོང་ཞིང་དེ་དག་བར་གྱི་ཁ་ཕན་གདོང་གཏུགས་ཀྱང་རིམ་གྱིས་ཇེ་མང་དང་ཇ་དྲག་ཏུ་ཕྱིན་པ་སྟེ། དཔེར་ན།༡༠༨༥ལོར་ཇོ་སྲས་འདས་རྗེས། སྲས་གསུམ་ཕན་ཚུན་མ་འཆམ་པར་དེ་མ་ཐག་ཚོ་བ་ཡང་ཕྱོགས་གསུམ་དུ་གྱེས་པ་ཡིན་ཏེ། བུ་ཆེ་བ་དོན་གྲུབ་（董毡）ཀྱིས་ཆེན་ཐང་མཁར་བཟུང་ཞིང་། འབྲིང་བ་བསམ་གྲུབ་（瞎毡）ཀྱིས་ལུང་གཞུང་བཟུང་། ཆུང་བ་དངོས་གྲུབ་（磨毡）ཀྱིས་ཙོང་ཁའི་མཁར་བདག་གིར་བཅད་དོ།།

བོད་ཞིལ་བུར་འཐོར་བའི་རྗེས་ཙམ་དུ། ཞིང་བྲན་ལམ་ལུགས་དེ་བོད་ལྗོངས་སུ་རིམ་གྱིས་བརྟན་ཚུགས་པ་རྒྱུད། བཀས་བཀོད་མངའ་བདག་པ་ཡང་འབྱམས་པར་མངོན་པས་ན། བོད་ལྗོངས་སྤྱི་ཚོགས་ཡང་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་དབང་ཤུགས་དང་ས་གནས་གྲོང་བའི་ཚོགས་པའི་དབང་ཤུགས་གཉིས་མཉམ་འབྲེལ་གྱི་ཆོས་སྲིད་ཟུང་འབྲེལ་གྱི་ཕྱོགས་སུ་རིམ་གྱིས་འཕེལ་བ་མ་ཟད་ཆོས་སྲིད་ཟུང་འབྲེལ་གྱི་དབང་ཤུགས་ཚོགས་པ་འདི་གཉིས་ཕན་ཚུན་གཅིག་ལ་གཅིག་མི་གཏོགས་པར་སོ་སོ་ནས་དབང་བསྒྱུར་ཞིང་། ཆོས་ལུགས་ཚོགས་པ་སོ་སོར་རང་ལ་དབང་བའི་ཁྱབ་ཁོངས་ངེས་ཅན་ཡོད་ལ། དེ་དག་གིས་ས་ཞིང་མང་པོ་དང་ཕྱུགས་ས།

ཕྱུགས་ཟོག ཕྱུགས་ཟོ་མང་པོ་ཞིག་ལག་འོག་ཏུ་བསྒྱུར་བ་དང་དགོན་པའི་དགོན་བདག་ཀྱང་བཀས་བཀོད་མངའ་བདག་པ་ཁོ་ན་ཡིན་ཏེ། དཔེར་ན། བཀའ་བདམས་པས་ར་སྒྲེང་དགོན་འདེབས་སྐབས་དེའི་སྦྱིན་བདག་ནི་ཡོན་ཏན་ཤཱཀྱ་མགོན་དང་ཞང་འཕྲང་ཁ་བེར་ཚུང་[༦]ཡིན་ལ། ས་སྐྱ་བའི་མ་དགོན་ས་སྐྱ་དགོན་ནི་འཁོན་གྱི་གདུང་རྒྱུད་ཀྱིས་འགྲོ་གྲོན་བཏང་ནས་བཏབ་པ་ཡིན་ཕྱིན་དེའི་དགོན་བདག་ནི་འཁོན་གྱི་གདུང་རྒྱུད་ལས་གཞན་གྱིས་བཞེས་པ་མེད་དོ།།

གྲུབ་མཐའ་ཁག་སོ་སོར་གྱིས་པ་འདིས་ས་གནས་སོ་སོའི་ཆབ་སྲིད་དབང་ཤུགས་ཀྱང་གྱིས་འཐོར་དུ་འགྲོ་བའི་ཕྱོགས་ཆ་བཟོས་པ་སྟེ། ཐོག་མར་གྲུབ་མཐའ་ཁག་སོ་སོར་རང་རང་གི་འདོད་པའི་ཆོས་ཀྱི་སྙིང་པོ་རེ་ཡོད་ལ། སྙིང་པོ་དེའི་བསྟན་དོན་མི་འདྲ་བ་ནི་གྲུབ་མཐའ་ཁག་སོ་སོར་གྱིས་པའི་གཞི་རྩའི་གནད་ཀྱང་ཡིན་ནོ།། བཀའ་བརྒྱུད་པས་སྙིང་མ་གཙོ་བོར་བསྒོམ་ལ། ས་སྐྱ་བས་སྙིང་གསར་སོར་ཆུད་ལས་སྙིང་མ་གཅེས་སུ་བཟུང་ངོ་།། བཀའ་བདམས་པས་སྙིང་གསར་གཉིས་ཀར་རིམ་གྱིས་བྱང་ཆུབ་པར་བསྒོམ་ཞིང་སྙིང་མ་བ་ནི་གཙོ་བོ་གསང་སྔགས་སྙིང་པོར་བཟུང་ངོ་།། གྲུབ་མཐའ་གཞན་རྣམས་ཀྱིས་དེ་ལ་སླད་འདྲེས་པར་འདོད་ཕྱིར་སྙིང་མ་བ་རྣམས་མཐོ་སར་མི་འཛོག་གོ གཞན་དུ། གྲུབ་མཐའ་སོ་སོའི་གཏད་སོ་མི་འདྲ་བའི་རྐྱེན་གྱིས་ཁྱད་པར་བྱུང་བ་ཡང་ཡོད་དེ། དཔེར་ན། བཀའ་བརྒྱུད་པ་ནི་མར་པ་དང་མི་ལ་རས་པས་སྲོལ་གཏོད་རྒྱུད་དྭགས་པོ་ལྷ་རྗེས་སྐབས་སུ་དངོས་སུ་གྲུབ་པ་ཡིན་ནའང་། རྗེས་སོར་ཆེ་བཞི་ཆུང་བརྒྱད་དུ་ཕྱེ་ཞིང་། ཆེ་བཞིའི་བསྟོད་སོ་ནི་དྭགས་པོ་ལྷ་རྗེ་དང་ཆུང་བརྒྱད་ཀྱི་བསྟོད་སོ་ནི་ཕག་མོ་གྲུབ་པ་ཡིན་ཏེ་འདི་དག་གི་བར་ལའང་རང་རང་སོ་སོའི་དབང་ཤུགས་ཁྱབ་ཁོངས་རེ་ཡོད་དོ།།

བོད་སིལ་བུར་འཐོར་བའི་སྐབས་སུ། གྲོང་བའི་ས་ཁུལ་གྱི་དབང་བསྒྱུར་ཚོགས་པ་དེ་ཡང་རང་གི་ཁྱབ་ཁོངས་སྲུང་སྐྱོབ་དང་མཐའ་རུ་བསྐྱེད་པའི་ཆེད་དུ་

ཕན་རྩུན་འཁྲུག་སློང་གི་རྒྱུན་མ་ཆད་ལ།། དེ་དང་མཉམ་དུ་ཁོང་ཚོའི་དབང་བསྒྱུར་མངའ་ཁོངས་ཀྱི་ཞིང་འབྲོག་པ་རྣམས་ལ་ཡང་གཉའ་མནོན་དང་བཤུ་གཞོག་རྒྱུན་མ་ཆད་པར་བྱས་སོ།།བྲུབ་མཐའ་སོ་སོའི་འགོ་བ་རྣམས་ཀྱང་སྐབས་དེར་བསྟུན་ནས་དམག་སྲིད་དུ་ཞུགས་པ་དང་། དགོན་བདག་ཏུ་འགྱིངས་བ། གཞན་ལ་དགག་པ། སྐྱིད་ལ་རོལ་བ། འབངས་ལ་དམོད་པ།[༧] སོགས་རྣམ་པ་འདི་ཀོ་མི་ལ་རས་པའི་རྟོགས་བརྗོད་དུ་མང་དུ་མཐོང་ཐུབ་སྟེ། མི་ལའི་གཅེན་གྱིས། ཆོས་གསན་པའི་བླ་མ་གཞན་ཞིག་ཀྱང་ཡོད་པ་དེའི་མཚན་ལ་དཔལ་རི་ཡོ་ཙྭ་བ་ཟེར་ཞིང་། གདན་དུ་གོས་འཐུག་པོ་བཏང་པ། སྟེང་ལ་གདུགས་ཀྱིས་བརྒྱན་པ། ལུས་སུ་གོས་ཆེན་བསྟུབས་པ། ཇ་ཆང་ལ་ཅི་དགར་རོལ་བ། ཐུགས་ཀྱི་སྲས་པོ་རྣམས་དུང་བོས་ཤིང་མི་མང་པོས་མཐའ་སྐོར་དེ་མཆོད་ཟས་ནི་བསམ་གྱི་མི་ཁྱབ་པ་ཡོད་དོ།།[༨] ཞེས་དང་གཞན་དུ། དཔའ་བོའི་སྔན་རྩོམ་རིང་མོ་གེ་སར་སྒྲུང་དང་། མི་ལ་རས་པའི་མགུར་འབུམ། མར་པ་དང་ཐུགས་སྲས་རས་ཆུང་བའི་མགུར་མ། ས་སྐྱ་ཀུན་དགའ་རྒྱལ་མཚན་གྱི་ས་སྐྱ་ལེགས་བཤད་སོགས་ནི་མིང་གྲགས་ཏ་ཙང་མཐོ་བ་དང་། མར་བའི་རྟོགས་བརྗོད་དང་མི་ལ་རས་པའི་རྣམ་ཐར། ས་སྐྱ་པཎ་ཆེན་གྱི་རྟོགས་བརྗོད་སོགས་མང་ཆེ་བ་ལས་བཙན་པོའི་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་རྣམ་པ་མང་དུ་བཀོད་ཡོད་ལ། དེར་བོད་རིགས་མི་དམངས་རྣམས་ཞི་བདེ་གཅིག་གྱུར་གྱི་ལམ་ལ་སྨོན་པའི་རེ་འདུན་དང་མ་འོངས་པའི་བདེ་སྐྱིད་འཚོ་བར་རེ་སྒུག་གི་འདུན་པ་དྲག་ཏུ་མཚོན་ཡོད་དོ།།

གེ་སར་རྒྱལ་པོའི་སྒྲུང་ལས་ཀྱང་། གནམ་བསྐོས་གོང་མ་ནས་སའི་རྫེ་བོར་ཕྲོན་པའི་དཔའ་བོ་གེ་སར་གྱི་འོས་འགན་མང་དུ་མཚོན་ཡོད་དེ། གདོན་འདྲེ་འདུལ་བ་དང་། ཕྱུག་པོར་བཀུར་ཞིང་སྙོམས་ལ་བྱམས་པ། ཚེ་སྲོག་སྐྱོབ་པ། དགེ་དཀར་གྱི་འབངས་རྣམས་བདེ་སྐྱིད་ཀྱི་ལམ་ལ་འགོད་པ།[༩] སོགས་ནི་སྔན་རྩོམ་གྱི་བརྗོད་བྱ་གཙོ་བོ་ཡིན་ལ། མི་དམངས་ཀྱི་སེམས་འདུན་ཉག་ཅིག་ཀྱང་ཡིན་

ནོ།།

ས་སྐྱ་ལེགས་བཤད་ཀྱི་རྩོམ་པ་པོ་ས་པཎ་མཆོག་ནི་བོད་ལྗོངས་སིལ་བུར་འཐོར་བའི་རྗེས་ཅམ་གྱི་མི་ཡིན་ཞིང་། ས་ཕྱོགས་སོ་སོའི་དབང་ཤུགས་རྣམས་ཕན་ཚུན་འཁྲུག་སློང་རྒྱུན་མ་ཆད་པའི་རྣམ་པ་དེ་ཁོང་གི་ལེགས་བཤད་ནས་གསལ་པོར་མཐོང་ཐུབ་སྟེ། ཁོང་ནི་གྱིས་འཐོར་ལ་ངོ་ལོག་བྱས་ཤིང་གཅིག་གྱུར་ལ་རྒྱབ་སྐྱོར་མཛད་པ། འཁྲུག་སློང་ལ་སུན་སྣང་སྐྱེ་ཞིང་ཞི་བདེ་སྐྱིད་འཛུགས་ལ་སྨོན་པ། དབང་བསྒྱུར་གྲལ་རིམ་གྱི་ཡ་ང་བའི་གདུག་རྩུབ་ལ་ཞེ་ནས་སྡང་ཞིང་། རྒྱ་ཆེ་བའི་མི་དམངས་ཀྱི་སྡུག་བསྔལ་ལ་ཡི་རང་བ་མ་ཟད། དེར་དྲང་བདེན་གྱི་འདུ་ཤེས་ཀྱིས་ཕྱུག་པ། སློམས་ལ་བྱམས་པར་འཛིན་པ། སྡིག་པ་བསྒྱུར་ཞིང་དགེ་བ་ལྷུར་ལེན་པའི་ཀུན་སྤྱོད་ཀྱི་ལྟ་ཚུལ་གྱིས་ཁྱབ་པ་སོགས་ཐམས་ཅད་སྐབས་དེའི་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་དགོས་མཁོར་བབ་ཡོད་པས་དེས་ཀྱང་སྐབས་དེའི་བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་ཀྱི་སེམས་འདུན་མཚོན་པ་ཡིན་ནོ།།

ཐྲགས་མཆན།

(༡)《སྲུང་ཡིག་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས》ལས།

(༢)《མཁས་པའི་དགའ་སྟོན》P༡༥༠

(༣) དུང་དཀར་བློ་བཟང་འཕྲིན་ལས་ཀྱིས་བརྩམས་ཤིང་ཁྲིན་ཆེན་དབྱིན་གྱིས་བསྒྱུར་བའི་《བོད་ཀྱི་ཆོས་སྲིད་ཟུང་འབྲེལ་གྱི་ལམ་ལུགས་ལ་དཔྱད་པ》ཞེས་པའི་P༢༦ མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་༡༩༨༥ལོར་པར་དུ་སྐྲུན།

(༤) ལིག་ལིས་ཆན་གྱིས་བརྩམས་པའི་《རྒྱ་གར་དང་བོད་ཀྱི་ཆོས་ལུགས་ལོ་རྒྱུས》ལས།

(༥) རྡུན་པའོ་ལེང་གིས་བརྩམས་པའི་《ཧོར་བོད་འབྲེལ་བའི་ལོ་རྒྱུས་ཞིབ་འཇུག》ཞེས་པའི་P༡༢ མཚོ་སྔོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་༡༩༩༢ལོའི་ཟླ་བརྒྱད་པར་བཏབ།

(༦)《བོད་ཀྱི་ཆོས་སྲིད་ཟུང་འབྲེལ་གྱི་ལམ་ལུགས་ལ་དཔྱད་པ》P༢༠

(༧) ཤིག་ཙ་ཅིས་བརྩམས་པའི་《བོད་ཀྱི་ཆོས་སྲིད་ལོ་རྒྱུས་བསྡུས་མ》ཞེས་པར་གསལ། ཧོང་རྒྱན་ཧྲིན་གྱིས་བརྩམས་པའི་《བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་རགས་བསྡུས་མ》ཞེས་པའི་P༡༦༦ནས་དྲངས།

(༨) བང་ཞི་ཞོན་གྱིས་བསྒྱུར་བའི་《མི་ལ་རས་པའི་མི་ཚེ་ཧྲིལ་པོ》P༡༥

(༩) གེ་སར་རྒྱལ་པོའི་སྒྲུང་《ལྷ་གླིང་གབ་རྩེའི་སྐོར》 ཏ་མགྲིན་དབང་འབུམ་གྱིས་བརྩམས་ཤིང་། ཡོང་གི་《ཚོ་བའི་འབྲུག་སློང་དང་གེ་སར་རྒྱལ་པོའི་སྒྲུང》ཞེས་པ་ལས་དྲངས། དེ་ཀོ་(གེ་སར་ཞིབ་འཇུག་ཚོགས་བསྒྲིགས) དེབ་དང་པོར་གསལ།

བཞི་བ། ཧོར་གྱིས་མེས་རྒྱལ་གཅིག་གྱུར་བྱས་པའི་སྐོར།

ཧོར་རྒྱལ་རབས་ཚུགས་རྗེས། གོང་མ་ཅིང་གར་རྒྱལ་པོ་དང་དེའི་རྒྱལ་རྒྱུད་རྣམས་ཀྱིས་བསླངས་པའི་རྒྱལ་ནང་མི་རིགས་ཀྱི་འབྲུག་སློང་རྒྱུད་མཐར་མེས་རྒྱལ་གཅིག་གྱུར་གྱི་ལས་རྣབས་པོ་ཆེ་འདི་ཀོ་གྲུབ་པ་ཡིན་པས། དེས་ཀྲུང་ཀྲུང་གོའི་ལོ་རྒྱུས་འཕེལ་བའི་ཆར་དགེ་མཚན་ཆེན་པོ་བཏོན་ནོ།།

གཅིག རྒྱལ་ཕྲན་སིལ་མའི་སྐབས་ཀྱི་རྣམ་པ།

ཐང་རྒྱལ་རབས་ནས་བཟུང་། ཀྲུང་གོའི་བྱང་ཕྱོགས་མི་རིགས་ཕལ་ཆེ་བ་གྱིས་མཐོར་བྱུང་བའི་རྣམ་པ་ཕྱིར་མངོན་པ་སྟེ། སྤྱི་ལོ༩༣༦ལ། ཆིས་ཏན་(契丹)གྱིས་ཡན་ཡོན་ཁུལ་བཅུ་དྲུག་(燕云十六州)བཟུང་བ་ནས་པེ་གུག་ཆུ་བོ་(白沟河)ལའོ་རྒྱལ་རབས་དང་སུང་བྱང་མ་གཉིས་ཀྱི་བར་ཀལ་མེད་པའི་ས་མཚམས་སུ་གྱུར་ལ། དུས་རབས་བཅུ་གཉིས་པ་ནས་བཟུང་། ཉེ་ཀྲིན་རིགས་(女真族)ཀྱི་དབང་ཤུགས་དེ་ཡང་རིམ་གྱིས་ལྷོ་རུ་བསྐྱེད་པས། སྐབས་དེའི་ཀྲུང་ཡོན་ས་ཁུལ་ཡང་ཧེ་ཧོ་(淮河)འབྲིང་རྒྱུད་ནས་མཚམས་བྱེ་སྟེ་ཕྱོགས་གཉིས་སུ་གྱིས་ནས་ཕན་ཚུན་དོ་ཟླར་ལངས། གཞན་དུ། ཞོང་ཤུལ་བའི་བཙུགས་པའི་མི་

ཉག་རྒྱལ་རབས་ཀྱིས་དེང་གི་ཉིན་ཞ(宁夏)དང་ཀན་སུའུ་རྡོ་ཞི་ཁུལ་གྱི་ས་ཆེན་པོ་བདག་གིར་བཟུང་ལ། ཆིས་ཏན་རིགས་ཀྱི་སྐུ་དྲག་རྣམ་པས་བཙུགས་པའི་ལའོ་ནུབ་མས་དེང་ཞིན་ཅང་ནུབ་ཕྱོགས་ཀྱི་ས་མང་པོ་བཟུང་ཞིང་། ལའོ་ནུབ་མའི་ཁོངས་སུ་བསྡུས་པའི་ཡུ་གུར་ཀྲུང་ཐེན་ཧྲན་རི་བོའི་རྩ་བྱང་གི་མཚམས་སུ་འཚོས་ནས་སྡོད་པ། དེ་མ་ཟད་ད་དུང་དེང་གི་པའེ་རིགས་(白族)ཀྱི་གྲུབ་ཆ་གཙོ་བོར་གྱུར་བ་རྣམས་ཀྱིས་བཙུགས་པའི་ཏ་ལིས་(大理)རྒྱལ་རབས་དེ། དེང་གི་ཡུན་ནན་དང་ཟེ་ཁྲིན་གྱི་སྟོ་ཕྱོགས་མཚམས། ཀོས་ཀྲིག་གི་ནུབ་རྒྱུད་དུ་ལོ་བརྒྱ་ལྷག་ཏུ་མ་ལ་འཚོ་ཞིང་བཞེས་སོ།། མཚོ་བོད་མཐོ་སྒང་གི་བཙན་པོའི་རྒྱལ་རབས་ནི་དུས་རབས་དགུ་པར་འཐོར་ཞིག་ཏུ་སོང་རྗེས་རིགས་རྒྱུད་ཕྱོགས་སོར་གྱེས་ཕྱིར་རིགས་རྒྱུད་ཆེ་བ་སྟོང་ལྷག་དང་ཆུང་བ་བརྒྱ་ལྷག་ཏུ་མ་མཆིས་པ་རྣམས་གཅིག་ཏུ་མ་ཐུབ་བོ།།[7] ཞེས་འཐོར་ཞིང་གྱེས་པའི་གནས་སུ་ལྷུང་ངོ་།།

དེ་ལྟར་ཕྱོགས་བཞི་མཚམས་བརྒྱད་དུ་གྱེས་བའི་རྣམ་པ་འདིས། རང་རེའི་རྒྱལ་ཁབ་ནང་ཁུལ་གྱི་མི་རིགས་སོ་སོའི་བར་གྱི་དཔལ་འབྱོར་འབྲེལ་བ་དང་རིག་གནས་སྤེལ་བའི་ཆར་བཀག་རྒྱ་ཆེན་པོ་བཟོས་པ་དང་། རིགས་སོ་སོའི་བར་མཛའ་གཅུགས་ཀྱི་འགྲོ་འོང་དང་ཕན་ཚུན་བར་འབྲེལ་ཐབས་མེད་པའི་གནས་སུ་ལྷུང་བ་མ་ཟད། ཐ་ན་ཕན་ཚུན་དོ་ཟླར་ལངས་པས་ན། ཕྱོགས་ཆ་གང་ལ་ཡང་ཕན་འབྲས་དུལ་ཙམ་ཡང་ཐོན་མི་ཐུབ་པས། སྤྱི་ཚོགས་གོང་དུ་སྤེལ་བར་གནོད་ཚབས་ཆེན་པོ་ཐེབས་སོ།། རིགས་སོ་སོའི་དབང་བསྒྱུར་བ་ཚོས་བསླངས་བའི་འདུལ་རྐོལ་ལམ་བཙོམ་འདུལ་གྱིས་དེ་དག་གི་ཚེ་སྲོག་དང་ཐོན་སྐྱེད་ལོངས་སྤྱོད་ཐད་སྐར་གསོ་མེད་པའི་བར་ཆད་བཟོས་པ་སྟེ། དཔེར་ན། ཅིན་རྒྱལ་རབས་ཀྱིས་ལོ་གསུམ་རིའི་ནང་ཧོར་ལ་དྲག་རྐོལ་ཆེན་པོ་ཐེངས་གཅིག་སྤེལ་བ་དེར་དམག་འཁྲི(减丁)ཞེས་བྱ་ཞིང་། དེ་ནི་ཧོར་དང་གཞན་པའི་མི་རིགས་སམ་ཚོ་ཁག་དེ་རང་ལས་སྟོབས་ཆེན་དུ་འགྱུར་བར་འཇིགས་པ་ཡིན་པས་ཆ་ནས་བྱས་པའོ།། ལའོ་དང་ཅིན་རྒྱལ་

རབས་གཉིས་བྱང་ཕྱོགས་སུ་སྟོབས་རྒྱས་པ་ནས་ལྷོ་ཕྱོགས་ཀྱི་སུང་རྒྱལ་རབས་ལ་རིམ་གྱིས་བཙན་ཤེད་བཏང་ཞིང་། མཐར་དུས་རབས་བཅུ་གཉིས་པའི་འབྲིང་ཙམ་དུ་སུང་དང་ཅིན་གཉིས་བར་དུ་ཧྭེ་ཧོ་(淮河)གཞིར་བཟུང་བའི་མཚམས་ཕྱེ་སྟེ། ལྷོ་བྱང་ཕྱོགས་གཉིས་ཕན་ཚུན་དོ་མཉམ་ལངས་པའི་རྣམ་པ་འདི་ཀོ་བཟོས་སོ།། དེས་ཕན་ཚུན་རྒྱུན་ལྡན་གྱི་དཔལ་འབྱོར་དང་རིག་གནས་སྤེལ་བའི་ཆར་བཀག་རྐྱེན་ཆེན་པོ་བཟོས་པ་མ་ཟད་ཕན་ཚུན་གྱི་འབྲེལ་བ་རིམ་གྱིས་ཇེ་ལྷོད་དུ་སོང་ལ། དེ་དང་མཉམ་དུ་ཕྱོགས་གཉིས་ཀའི་དབང་བསྒྱུར་བ་ཚོས་གཡུལ་འགྱེད་དང་རྒོལ་ལེན་གྱི་ཕྱིར་དུ། འདོད་སྣང་གི་འཕྲིར་སོ་མི་དམངས་ལ་གཏད་ནས་གཉའ་མནོན་དང་བཤུ་གཞོག་གི་རྒྱུན་མ་ཆད་དེ། དཔེར་ན། ཅིན་རྒྱལ་རབས་སྐབས་སུ་ལོ་རེར་སྤྲོད་དགོས་པའི་ངེས་གཏན་གྱི་དཔྱ་ཁྲལ་ཕུད། གཞན་དུ་ད་དུང་ཁྲལ་རིགས་སྣ་ཚོགས་ཁྲིད་ལས་འགྲོ་གྲོན་གཏོང་དགོས་པའི་དམག་མིའི་དགོས་དངུལ་(军需钱)ཀྱི་ནས་ཀྱང་འབངས་ལ་བཤུ་གཞོག་ཁུར་དུ་མེད་པ་ཞིག་བཟོ་ངེས་སོ།། ༡༡༣༨ལོར་གོང་མ་ཅིན་ཧྲི་ཙུང་(金世宗)གིས་ལྷ་ཏུ་དམག་འདྲེན་ཆེད། དམག་མིའི་དགོས་དངུལ་དེ་ལོ་རེར་དངུལ་སྲང་ཁྲིག་སྟོང་གཏོང་དགོས་ལ། དེར་སྲིད་གཞུང་གིས་དངུལ་སྲང་ཉིས་བརྒྱ་གཏོང་བ་ལས་གཞན་དངུལ་སྲང་བརྒྱད་བརྒྱ་ལྷག་དཔོན་རིགས་དང་འབངས་མིའི་ཁྲིད་ནས་བསྡུ་དགོས་སོ།། ས་ཕྱོགས་སོ་སོའི་དམག་སྤྱིའི་ལས་ཁུངས་ཀྱི་འགྲོ་གྲོན་དེར་དེང་ཐོག་ནས་ངེས་གཏན་མེད་ལ། དམག་གི་དགོས་དངུལ་འདི་ཀོ་ལག་ཏུ་བསྟར་བ་བརྒྱུད། དེ་ལ་ཁ་གཡར་དེ་འབངས་མི་རྣམས་ལས་བཙན་ལེན་ཡང་ཡང་བྱས་སོ།། ཅིན་ཧྲི་ཙུང་ལོ་དང་པོར་དམར་པོ་ཁྲག་གི་གཡུལ་དང་འཇམ་པོས་ཚུལ་གྱིས་འགུག་པའི་ཐབས་སྤྱད་དེ། རྒྱ་རིགས་དང་ཆིས་ཏན་རིགས་སོགས་ཀྱི་ཞིང་འབྲོག་པ་རྣམས་ཀྱི་བསླངས་བའི་གྱེན་ལོག་འཇམ་པར་བཏང་ན་ཡང་། ༡༡༧༡ལོ་ནས་བཟུང་ཞིང་བའི་གྱེན་ལོག་གི་འཐབ་རྩོད་དེ་རྒྱུན་མ་ཆད་པར་སླར་གསོས་པ་སྟེ། དཔེར་ན། དམག་སྤྱི་ཆེན་མོ་

ལིས་ཀྲི་ཅིག་（李智究）གིས་བསྒྲངས་པའི་ཀྲེན་ཡོག་ལྔ་བཅོ།། ༡༡༧༣ལོར། ཅིས(冀)། ཐུན(同)། ལའི(潞)། ཤི(鄜)། ཅང(绛)། ཅེ(解) སོགས་ས་ཁུལ་གྱི་ཞིང་བའི་ཀྲེན་ཡོག་དང་སི་ཀྲིག（思州）དང་ཤན་ཀྲིག（献州)། མཙུ་ཀྲིག（密州)སོགས་ཀྱི་ཞིང་བའི་ཀྲེན་ཡོག་བྱུང་བ་ཐམས་ཅད་ཀྱང་མཐར་གདུག་རྩུབ་ཐ་མལ་པ་སྤྱད་ནས་སྐྱོད་པར་བྱས་པ་སྟེ་ཀྲེན་ཡོག་གི་འགོ་བ་བསད་པ་མ་ཟད། ས་ཕྱོགས་སོ་སོའི་ཡུལ་སྡེའི་འབངས་མི་བཅུ་ལྷག་ཡན་གྱི་ཡུལ་སྡེ་རྣམས་ཀྱང་རྨིག་མེད་དུ་བཏང་ངོ་།། ཞེས་པ་ལྟར་རོ།།

མི་ཉག་གིས་ཟིན་པའི་དབང་ཤུགས་དེ་ཐོག་མ་ཉིད་ནས་ལྷོ་བྱང་དབང་ཤུགས་གཉིས་ཀྱི་མཚམས་སུ་ཆགས་ཤིང་། ལྷོ་བྱང་དབང་ཤུགས་བར་གྱི་འགལ་བར་བརྟེན་ནས་འཚོ་བཞིས་གནང་ལ། དེ་ཀོ་ཡུན་རིང་པོར་གནས་ཕྱིར་རྒྱལ་ནང་གི་ཁ་ཐོར་ཡ་བྲལ་དང་རྙོག་འཛིང་གི་རྣམ་པ་ལྷག་པར་ཇེ་ཟབ་ཏུ་གྱུར། མི་ཉག་རྒྱལ་རབས་མ་ཚུགས་གོང་ཡོན་ཧོས（元昊）ལའོ་དང་འབྲེལ་ནས་སྲུང་ལ་རྒོལ་བའི་སྲིད་ཇུས་ལག་ཏུ་བསྟར་ལ། རང་གི་རྒྱལ་མཚམས་ཕྱོགས་སུ་བསྐྱེད་རྒྱུ་དང་དངོས་པོའི་ཡོངས་སྤྱོད་རྫོང་ལེན་གྱི་ཕྱིར་དུ་སྲུང་དང་དམག་གི་སྦྱོར་བ་མང་དུ་བཤམས་ཤིང་། དེའི་ཁར་སྲུང་བྱང་མའི་དབང་བསྒྱུར་ཚོགས་པའི་ངན་ཏུལ་དང་ཕྱིར་སྣུར་བརྒྱུད་ཁོང་གི་འདུལ་རྒོལ་གྱི་འདུན་པ་དེ་ལྷག་པར་འབར་རོ། ཡོན་ཧོས་རྒྱལ་སྲིད་བཙུགས་པའི་ལོ་གཉིས་པར། ཕྱོགས་གཅིག་ནས་བཙན་གྱིས་སྲུང་ལ་མི་ཉག་གི་གནས་བབ་དེ་ཁས་ལེན་དུ་བཙུག་པ་དང་། ཕྱོགས་གཞན་ཞིག་ནས་སྲུང་གི་མཐའ་མཚམས་སུ་དམག་གི་སྦྱོར་བ་དྲག་ཏུ་བརྩམས་པ་སྟེ། ཡོན་ཧོས་ཐེངས་དུ་མར་རྒྱལ་ཁ་ལངས་ན་ཡང་། ཤི་ཕམ་གྱི་འགྲོ་སོང་དེ་དམག་སྒྱིའི་ཕྱིད་ཙམ་ལས་འདས་སོ།།⁽³⁾ ཞེས་པ་ལྟར། རིགས་སོ་སོའི་མི་དམངས་ལ་གནོད་འཚེ་ཆེན་པོ་བཟོས་སོ།། ཡོན་ཧོས་ལའོ་དང་འབྲེལ་ནས་སྲུང་ལ་རྒོལ་བའི་སྲིད་ཇུས་དེ་གནས་སྐབས་ཀྱི་བྱེད་ཐབས་ཙམ་ལས། རྒྱལ་རབས་དེ་གཉིས་ཀའི་ཆེས་མཐོ་བའི་དབང་

བསྒྱུར་པ་ཚོས་དེ་སྔ་ནས་རྒྱལ་མཚམས་མཐའ་རུ་བསྐྱོད་རྒྱུ་དང་དངོས་པོའི་ལོངས་སྤྱོད་རྩོད་འདོད་པའི་ངན་སེམས་ཆེངས་ཡོད་ཕྱིར། ཕན་ཚུན་གྱི་འགལ་བ་དང་འཁྲུག་རྩོད་དེ་སྡོག་ཏུ་མེད་དེ། དཔེར་ན། ༡༠༤༤ལོར། ལའོ་ཞིན་ཙུང་(辽兴宗)གིས་མི་ཉག་ཏུ་དམག་དྲངས་ཤིང་། ཧེ་ལན་རི་བོའི་(贺兰)བྱང་རྒྱུད་དུ་མི་ཉག་ཕམ་པར་བྱས་ལ། ཡོན་ཧོས་འདུམ་པའི་རེ་བ་ཞུས་ཀྱང་མ་འགྲུབ་པས་མཐར་ལི་དཔར་བརྒྱ་ལྷག་གི་སར་དམག་མི་ཕྱིར་འཐེན་པ་དང་། ས་ལི་དཔར་སུམ་ཅུ་རེ་འཐེན་རྗེས་ཉེ་འགྲམ་གྱི་རྣ་ལྷུམ་ལི་དཔར་བཅུ་ལྷག་ཙམ་མེར་བཏང་བས། ལའོའི་དམག་ཏ་འཚོ་དཀའ་བར་བྱས་ཏེ་སླར་ཕྱོལ་བ་དྲག་པོ་བརྒྱུད་ལའོ་དམག་ཕམ་པར་བྱས་སོ།། ༡༠༤༨ལོར། ལའོ་ཞིན་ཙུང་གིས་ཡོན་ཧོ་འདས་པའི་དུས་དང་བསྟུན་ཡང་ཅིག་མི་ཉག་ལ་དམག་དྲངས། མི་ཉག་ཐེངས་མང་པོར་ཕམ་ཞིང་། ལའོ་དམག་གིས་མི་ཉག་གི་མཁར་ཡོངས་ནས་སྐོར་རྗེས་དམག་བཏང་ནས་འཕྲོག་བཅོམ་གཙང་དག་བྱས་སོ།། ཕྱི་སོར། མི་ཉག་དང་སུང་བྱང་མའི་བར་དུའང་འཐབ་འཛིང་གི་རྒྱུན་མི་ཆད་པའི་དུས་སུ། ལའོ་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་དབང་བསྒྱུར་མངའ་ཁོངས་ཀྱི་ཉེ་གྲིན་རིགས་དེ་ཉིན་རེ་བཞིན་སྟོབས་འབྱོར་རྒྱས་ཤིང་། ༡༡༡༥ལོར་ཉེ་གྲིན་པའི་རྗེ་བོ་འ་གུ་ཏས་(阿骨打)ཅིན་རྒྱལ་རབས་བཙུགས་རྗེས། མི་ཉག་གིས་སླར་ཡང་ལའོ་ལ་རོགས་སྐྱོར་བྱས་ཏེ་ཅིན་ལ་ཕོལ་བའི་ཕྱིད་ཕྱོགས་ལག་ཏུ་བསྟར་ན་ཡང་། ཅིན་དམག་གིས་ཡང་ཡང་ཕམ་པར་བྱས་རྗེན་ལའོ་རྒྱལ་རབས་འཇིགས་པའི་རྣམ་པ་དེ་ཕྱིར་ལྡོག་ཐབས་མེད་པའི་གནས་སུ་སྒྱུར་ལ། མི་ཉག་གིས་ཅིན་ལ་ཕོ་ཉ་མངགས་ཏེ་དེར་མགོ་སྒྲུར་བྱས་སོ།། དེའི་རྗེས་སུ་ཅིན་དང་སུང་གི་འགལ་བ་དང་བསྟུན་རང་གི་ས་མཚམས་སུ་འབུད་ནས་ཕྱོགས་སུ་བསྐྱེད་པ་དང་། མི་ཉག་སྟོབས་འབྱོར་ཆེར་རྒྱས་པའི་དུས་སུ་ཟིན་པའི་ས་མཚམས་ནི་དེང་གི་ཉིན་ཞ་ཡོངས་དང་ཀན་སུའུའི་མང་ཆེ་བ། ཧྲན་ཞིའི་བྱང་རྒྱུད། ནང་སོག་ནུབ་རྒྱུད། མཚོ་སྔོན་གྱི་ཤར་བྱང་མཚམས་སུ་བསྐྱེད་ལ། སའི་གཞི་ཁྱོན་ལི་

བར་ཁྲི་གཉིས་ལྷག་གོ་ཞེས་པ་ལྟར་རོ།། མི་ཉག་རྒྱལ་རབས་ནི་ལའོ་རྒྱལ་རབས་དང་སུང་བྱང་མ། ཅིན་རྒྱལ་རབས་དང་སུང་ལྷོ་མའི་ལྟོ་བྱང་དོ་ཐྲར་ལངས་པའི་མཚམས་སུ་མཆིས་ཤིང་ཕལ་ཆེར་ལོ་བརྒྱ་དང་དགུ་བཅུ་ལྷག་ལ་གནས་ཕྱིར། དེས་རང་རྒྱལ་ནང་ཁུལ་དུ་སིལ་འཐོར་དང་རྟོག་འཛིན་གི་རྣམ་པ་ལྷག་པར་ཇེ་ཟབ་ཏུ་བཏང་ངོ་།།

སྐབས་དེར་ཅིན་དང་མི་ཉག་ཕུད། དབང་ཤུགས་ཅུང་ཆེ་བ་ནི་ལའོ་ནུབ་མ་དང་ཏ་ལིས་ཀྱི་དབང་བསྒྱུར་སྲིད་དབང་ལས་མ་འདས་ཏེ། ལའོ་རྒྱལ་རབས་དེ་ཅིན་གྱིས་སྣུབ་རྗེས། ལའོའི་རྒྱལ་རྒྱུད་ཡེ་ལི་ཏ་ཧྲིས་(耶律大石)འཁོར་དང་བཅས་པ་ནུབ་ཕྱོགས་སུ་གནས་སྤོར་ཞིང་། དེང་གི་ཞིན་ཅང་དང་ཨེ་ཤ་ཡའི་ཁུལ་དུ་ལའོའི་རྗེས་མཐུད་པའི་རྒྱལ་རབས་ཞིག་བཙུགས་པ་སྟེ། ལོ་རྒྱུས་དེབ་ཐེར་དུ་ལའོ་ནུབ་མ་ཞེས་གྲགས་ཤིང་། ༡༡༣༤ལོར་ཡེ་ལི་ཏ་ཧྲིས་ཆིབས་དམག་ཉིས་བརྒྱ་དང་བཅས་སུ་འབྱུད་ནས་ནུབ་ཏུ་ཆས་ལ། སྐབས་དེར་ནུབ་བྱང་ས་ཁུལ་ད་དུང་ལའོ་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་དབང་བསྒྱུར་མངའ་ཁོངས་སུ་གཏོགས་ལ་ཅིན་གྱི་དམག་དཔུང་ད་དུང་མ་ཐོན་པར་ནུབ་བྱང་གི་མཐའ་མཚམས་ཀྱི་རྟ་མཆོག་མང་པོ་ཁོང་གིས་བེད་སྤྱད་པ་སྟེ། བྱེ་ཐང་བྱང་རྒྱུད་ཀྱི་རྟ་བོ་ཐམས་ཅད་ཡེ་ལི་ཏ་ཧྲི་ལ་དབང་ངོ་།།[༡] ཞེས་པ་ལྟར་རོ།། དེ་ནས་ཅ་ཧྲན་(夹山 དེང་ནང་སོག་རྟོ་ཐོག་ཐུ་གྲོང་ཁྱེར་གྱི་ཐུ་མོ་ཐེ་土墨特 ནུབ་བྱང་གི་མཚམས)བརྒྱུད་བྱང་ཕྱོགས་སུ་ཉིན་གསུམ་ལ་བསྐྱོད་དེ་མཐར་ཆུ་ནག་(黑河)བརྒལ་ཏེ་(དེང་ནང་སོག་ཀུ་པེ་ལྷ་ཁང་古百灵庙 བྱང་རྒྱུད་ཀྱི་ཨེ་ཕུ་གེ་ཆུ་བོ་艾不盖河)ཐད་ཀར་པེ་ཏ་ཏ་(白达达)ཚོ་ཁག་ཏུ་(རྗེས་སོར་བང་ཀུ་ཚོ་ཁག་汪古部 དུ་གྱུར་བ)ཕྱིན་ལ། ལའོ་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་རྗེ་བོ་རྣམ་པས་རྟ་དང་ཛ་སོང་། ལུག་སོགས་མང་དུ་ཕུལ་ལོ།། དེ་ནས་ཀྱང་ནུབ་ཕྱོགས་སུ་བཞུད་དེ་ལའོ་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་ནུབ་བྱང་གི་དམག་སྐར་གཙོ་བོ་ཀྲིན་ཀྲིག་(镇州 གནའ་བོའི་ཧེ་ཧིའི་回鹘 ཁྲ་སྟོན་མཁར་可敦城 ཞེས་པ་སྟེ། དེང་ཕལ་

ཆེར་ཨེར་ཆུའི་鄂尔河 སྟོད་རྒྱུད་དུ་ཡོད་དོ)ལ་སླེབས་ཤིང་། དེ་ནས་ཝེ་ཝུ་(威武)སོགས་ཁྲལ་བདུན་དང་ཏ་ཧྭང་ཧྲི་ཝའི་(大黄室伟)སོགས་ཚོ་བ་བཅོ་བརྒྱད་ཀྱི་རྗེ་བོ་རྣམས་ཀྱི་གྲོས་ཚོགས་བསྡུས་ལ། དེ་དང་བསྟུན་དམག་མི་རྩལ་ཅན་པ་ཁྲི་ལྔག་དང་། དམག་རྟ་ཁྲི་ལྔག ཕྱུགས་ཟོག་བགྲངས་དཀའ་བ་ཐོབ་ཞིང་། དཔོན་གནས་བསྐོས་ཤིང་དམག་གི་སྡེ་བཙུགས་ཏེ་འཐབ་ཆས་སྒྲིག་པའོ།།[༩] ཞེས་དམག་དོན་སྲིད་དབང་གསར་བ་ཞིག་བཙུགས་སོ།། ༡༡༣༥ལོར། དེ་སྔའི་ལའོ་རྒྱལ་རབས་ནུབ་བྱང་གི་དམག་མི་སྐོར་ཞིག་དང་གྲུ་གུ། སོག་པོ། སྟོང་ཤུལ་བའི་འབངས་མི་ཉུང་བ་ཞིག་དང་བཅས་ཞེ་ཀྲིག་ཏེ་ཧྲིའི་(西州回鹘 དེང་ཤིན་ཅང་ཐུ་ལོ་ཧྥན)སྲིད་དབང་གི་མངའ་ཁོངས་ནས་རྐལ་ཏེ་སྒོ་འབྱུད་དུ་ནུབ་ཕྱོགས་སུ་ཆས་ལ། དེར་ཏེ་ཧྲིའི་རྗེ་བོ་པེ་ལེ་གུས་(毕勒哥)ཏ་དྲུག་བརྒྱ་དང་རྔ་མོང་བརྒྱ། ལུག་སུམ་སྟོང་བཙོངས་པ་མ་ཟད། བདག་གི་ཁྱིམ་རྒྱུད་རྣམས་ཀྱང་བཀུར་བར་བྱའོ།། ཞེས་མཐའ་མཚམས་བར་དུ་བསྐྱལ་མ་བྱས་སོ།། ལམ་གསེང་དུ་དགྲ་རུ་ལངས་པ་རྣམས་ཕམ་པར་བྱས་ཤིང་རང་དུ་སྒྱུར་བ་བྱམས་པར་བཀོད་པས། ལག་སོན་དུ་ཐུང་བའི་རྟ་དང་། ནོར། ལུག རྔ་མོང་དང་གཞན་པའི་དངོས་པོ་ནི་བསམ་གྱི་མི་ཁྱབ་པ་འཕྱོར་ལ། དམག་ཤུགས་ཉིན་རེ་ཆེར་ཕྱིན་ཞིང་གཟི་ཤུགས་དེ་བས་ལྷག་འགྱུར་དུ་མར་འཕར་རོ།།[༥] ལམ་བར་དུ་ཐང་རྒྱལ་རབས་སྐབས་སུ་བཙུགས་པའི་བྱང་སྡེ་(北庭都护府)ནས་ཐད་ཀར་ཡེ་ཉེ་སེ་ཆུ་བོའི་(叶尼塞)འབབ་རྒྱུད་ཀྱི་ཆིར་ཅི་སིའི་(乞儿吉思)མཚམས་སུ་སླེབས་ལ། དེ་ནས་ཆིར་ཅི་སི་རྣམས་ཀྱིས་འགོག་རྒོལ་བྱས་པའི་རྐྱེན་གྱིས་ཡེ་ལེ་ཏ་ཧྲི་(耶律大石)ནུབ་ཕྱོགས་ཡིན་ཏེ་ཧྲི་ཆུ་བོ(也儿的石河)རྐལ་ཏེ་(དེང་ཨེར་ཆི་སི་ཆུ་བོ) ཡེ་མུ་ལི(叶密立)རུ་ཐོན་ལ། དེ་གའི་གྲུ་གུ་བ་ཁྲི་བཞི་ལྔག་ཙམ་དབང་དུ་བསྡུས་སོ།། རྗེས་སུ་སླར་ཡང་གནས་དེ་ནས་བྱང་དུ་ལམ་ལ་ཆས་ཏེ་ཐད་ཀར་ཁ་ལི་(喀喇)རྗེ་བོས་དབང་བསྒྱུར་བའི་ཆུ་བདུན་ཁྲལ་(七河地区)དུ་ཕྱིན་པ་མ་ཟད་པ་

ཚེ་ཧྲ་གོང་（八剌沙滚 དེང་ཨེ་ཤ་ཡའི་ཁྲུ་ཆུའི་楚河 ལྟོ་ཕྱོགས་ཀྱི་ཐོ་ཁེ་མ་ཁེ་མཁར་托克马克城 ཤར་ལྟོའི་མཚམས）ཆམ་ལ་ཕབ་ཞིང་། རྗེས་ཙམ་དུ་ནུབ་ཕྱོགས་ཀྱི་ཞོན་སི་ཀན་（寻思干 དེང་ཨེ་ཤ་ཡའི་ས་མར་ཧན）དུ་ཐོན་པ་མ་ཟད་ས་དེ་ཡང་བདག་གིར་བླངས་ཤིང་ཉིན་དགུ་བཅུ་ལ་དམག་སྡོད་པས། ཉེ་འགྲམ་གྱི་རྒྱལ་ཁབ་མང་པོ་ཚུར་མགོ་སྒྲུར་དུ་ཐོན་ཞིང་དངོས་པོ་གྱ་ནོམ་པ་ཐོབ་བོ། དེའི་རྗེས་སུ་ནུབ་ཀྱི་ཆིས་འེར་མན（起儿慢 ས་མར་ཧན་དང་པུ་ཧ་ལི་མཚམས）ཀྱང་དབང་དུ་ཐུལ་བར་བྱས་སོ། ༡༡༣༡ལོར། ཆོས་སྲིད་བཀའ་བློན་རྣམ་པས་ཡེ་ལེ་ཏ་ཧྲི་རྗེ་བོར་བསྐོས་ཤིང་། རུས་མཚན་ལ་གོར་ཧན་（古儿汗）ཞེས་གྲགས་སོ།（སྐབས་རེར་ཅེར་ཧན་སྟེ菊儿汗 ཞེས་ཀྱང་བྱའོ） དེར་བློན་ཆེན་རྣམས་ཀྱིས་རྒྱལ་རྗེ་ཐའི་ཡུག་དང་རྒྱལ་ཡུམ་ཧྲོ་ཧེ་ཞེས་བཀུར་བར་བྱས་སོ། ཕྱི་ལོར་དམག་མི་འཁོར་དང་བཅས་པ་སླར་ཤར་གྱི་ཕྱོགས་སུ་བཞུད་ཅིང་། པ་ཚེ་ཧྲ་གོང་རྒྱལ་སར་འདམས་ཤིང་མིང་ལ་ཡང་ཧི་སི་ཧན་ཨེར་ཏོ་（虎思汗耳朵）ཞེས་བསྒྱུར་རོ། ༡༡༣༣ལོར། དམག་སྤྱི་ཆེན་མོ་སོའུ་ཐོ་ལི་ཚེ་（萧斡里刺）སོགས་ལ་བཀའ་བསྐོས་ཏེ།ཁྲིབས་དམག་བདུན་ཁྲི་དང་བཅས་ཤར་དུ་དྲངས་ནས། ཁ་ཕྱིར་ཁ་གུར་（喀噶尔）དང་ཨོ་ཏན་（斡端 དེང་ཤིན་ཅང་ཧོ་ཐེན་རྫོང་）ཧི་ཁྲིག་ཧེ་ཧེའི་（西州回鹘）ཧོ་བ་ཧོ་ཁྲིག་（和州 དེང་ཤིན་ཅང་ཐེ་ལོ་ཕན་གྱི་ནུབ་ལྟོའི་མཚམས）སོགས་ཕམ་པར་བྱས་པ་མ་ཟད། ཆེད་དུ་ལྷ་རྟོག་པ་ཞིག་མངགས་ནས་ཧེ་ཧེའི་བྱ་བཞག་དོན་དུ་གཉེར་རོ། དེ་ནས་སུ་འཕྲད་ནས་ཤར་དུ་རྒོལ་མ་ཐུབ་པས་དམག་མི་རྣམས་ཕྱིར་འཐེན་ཏེ་ནུབ་ཕྱོགས་སུ་དཔུང་བསྒྱུར་ཞིང་། མཐར་ཨ་མྲེ་ཆུ་བོ（阿姆河）སྨད་རྒྱུད་ཀྱི་ཧ་ཚེ་མོ་（花刺子漠）ཕམ་པར་བྱས་ཏེ་དེ་ཡང་དབང་འོག་གི་རྒྱལ་ཕྲན་ཞིག་ཏུ་སྒྱུར་རོ། ༡༡༤༣ལོར་ཡེ་ལེ་ཏ་ཧྲི་སྐུ་གྲོངས་ནས་ལས་འདས་ཤིང་དེ་ནས་མི་རབས་གསུམ་བརྒྱུད་པའི་ཡེ་ལེ་གྲེ་གེའི་སྐབས་སུ（耶律直鲁古）ཐར་ཐོས་ཙྭོལ་དུ་སོང་བའི་ནེ་མེལ་གྱི་རྗེ་བོ་གུ་ཁྲི་ལུ་ཁེ་དམག་དཔོན་དུ་

བསྐོས་ཕྱིར་མཐར་གུ་ཁྲི་ལུ་ཁེས་（古出鲁克）རང་ཉིད་བསད་ཅིང་གོ་གནས་འཕྲོག་སོང་ངོ་།།

དེང་གི་ པའི་ རིགས་ གཙོ་ བོར་ གྱུར་ ཞིང་ ཡུན་ ནན་ དུ་ དབང་ བསྒྱུར་ སྲིད་གཞུང་བཙུགས་པའི་ཏ་ལིས་རྒྱལ་ཁབ་ནི། ཕྱིས་སུ་གོང་མ་སེ་ཆེན་རྒྱལ་པོས་ཕམ་པར་བྱས་པའི་བར་ཁྲོན་བསྡོམས་ལོ་སུམ་བརྒྱལ་ལྷག་ལ་བཞུགས་ཤིང་། གལ་ཏེ་དེ་ལས་ཀྱང་སྔ་བའི་འཇང་གི་སྲིད་དབང་འཛིན་པའི་བར་དུ་བྱས་ན་ཁྲོན་བསྡོམས་སྔ་ཕྱིར་ལོ་ལྔ་བརྒྱ་ལྷག་ལ་གནས་སོ།། པའི་རིགས་ཀྱི་མིས་པོ་ལ་རྒྱ་ནག་གི་ལོ་རྒྱུས་དེབ་ཐེར་སོགས་སུ་滇僰 དང་།“叟 ”“爨氏”“西爨 ”“白蛮”“白人”“僰人”“阿僰”“僰爨”“民家”སོགས་སུ་བྲིས་ཡོད་ལ། རང་རིགས་ཀྱིས་རང་གི་མིང་ལ།“僰 子”“僰儿子”“白尼”“白伙”སོགས་སུ་འབོད་ལ་དེའི་གོ་དོན་ནི་“僰人”འམ་ཡང་ན་“白人”ཞེས་པ་སྟེ་མི་དཀར་པོ་ཞེས་པའི་དོན་ནོ།། པའི་མན་（白蛮 སྟེ་ཞྭ་དཀར་པོ།）དང་ཝུ་མན་（乌蛮）ཞེས་པ་ནི། （西爨）ལ་པའི་མན་དང་། （东爨）ལ་ཝུ་མན་ཞེས་གྲགས་ལ། པའི་མན་གྱིས་ཞིང་ལས་གཉེར་བ་དང་། ཝུ་མན་གྱིས་ཕྱུགས་ལས་གཉེར་བ་གཙོ་བོར་བྱས་ཤིང་། པའི་མན་གྱི་བུད་མེད་ཚོས་གོས་སུ་དཀར་པོ་གྱོན་པ་དང་ཝུ་མན་གྱི་བུད་མེད་ཚོས་གོས་སུ་ནག་པོ་གྱོན་པ་ཡིན། པའི་མན་གྱི་རིག་གནས་འཕེལ་བའི་ཚད་དེ་ཝུ་མན་ལས་མཐོའོ།། ཧན་ནུབ་མའི་དུས་འགོར། ཡེ་ལང་（夜郎）ནུབ་ཕྱོགས་སུ་མིང་མི་འདྲ་ཞིང་རིགས་རྒྱུད་མཚུངས་པའི་ཚོ་སྡེ་སོ་སོར་རྗེ་བོ་རེ་ཡོད་པའི་རུས་གཅིག་པའི་ཚོ་ཁག་བཅུ་ལྷག་ཙམ་ཁྱབ་ནས་ཡོད་ལ་དེའི་ཁྲོད་དུ་ཆེས་ཆེ་བ་ནི་ཏེན་（滇）ཞེས་པའི་ཚོ་ཁག་དེ་ཡིན་ལ། ལོ་རྒྱུས་དེབ་ཐེར་སོགས་སུ་ཏེན་ཚོ（滇僰）ཞེས་སྣང་ལ། དེ་ནི་ཡུན་ནན་ཁུལ་དུ་འཚོ་བཞིས་གནང་པ་ཆེས་སྔ་བའི་（僰人）ཞེས་པ་དེ་ཡིན། ཏེན་（滇）དང་ཏེན་ཚོ（滇僰）དེ་ཧན་ཤར་མ་ནས་ཅིན་ནུབ་མ་（西晋）བར་གྱི་ཡེ（叟）ཞེས་པ་དང་། སྟོ་བྱང་གི་རྒྱལ་རབས་སྐབས་སུ་（爨

氐)ཞེས་དང་། ཐང་རྒྱལ་རབས་སྐབས་ཀྱི་པའི་མན་ཞེས་པ་རྣམས་ཀྱི་བར་རིགས་རྒྱུད་དང་རིག་གནས་ཀྱི་ཆར་གཅིག་ཤུལ་གཅིག་ལ་སྙེགས་པའི་འབྲེལ་བ་ཟབ་ཤོས་ལྡན་ནོ། དུས་རབས་བརྒྱད་པའི་ལོ་རབས་སུམ་ཅུ་བར། ཐང་རྒྱལ་རབས་ཀྱིས་བཙན་པོའི་རྒྱལ་རབས་འགོག་རྐོལ་གྱི་ཆེད་དུ། ཨུ་མན་རིགས་གཞན་ལ་རོགས་སྐྱོར་མཛད་དེ་འཇང་དང་བཅས་པ་འཇང་པ་ཚོ་དྲུག་ཏུ་བསྡུས་དེ་ཨེར་ཧེ་(洱海)ཁུལ་གཅིག་གྱུར་བྱས་ཤིང་། པའི་མན་གྱི་རིག་གནས་ལྟེ་བར་བཟུང་དེ་འཇང་སྐྱ་མའི་ཐྲན་གཡོག་ལམ་ལུགས་ཀྱི་སྲིད་དབང་བཙུགས་སོ། (འཇང་ཞེས་པ་ནི་འགོ་དཔོན་ནམ་རྗེ་བོ་ཆེན་པོའི་དོན་དུ་གོ་ལ། འཇང་ཡུལ་ཚོ་དྲུག་ནི་蒙 巂诏、越析诏、浪穹诏、邆赕诏、施浪诏、蒙舍诏 སོགས་ལ་བྱའོ) དེ་དག་ལས(蒙舍诏)ཞེས་པ་དེ་གཞན་ལྷ་བོའི་སྐྱ་ཙམ་དུ་མཆིས་པའི་ན་འཇང་སྐྱ་མ་ཞེས་བྱའོ། འཇང་སྐྱ་མའི་སྲིད་དབང་དེར་ཨུ་མན་གྱི་རུས་མོན་ཅན་པ་(乌蛮蒙姓)རྗེ་བོར་དབང་ཞིང་པའི་མན་གྱི་རུས་ཏ་ཅན་པ་(白蛮大姓)དེའི་སྐྱོང་རོགས་སུ་བསྐོས་པ་ཡིན་ནོ། འཇང་སྐྱ་མའི་མེས་པོའི་མིང་ལ་ཧྲེ་ལུང་(舍龙)ཞེས་བྱ་ཞིང་། འཁོན་དང་སྡིག་ཆེད་འེ་ལོ་(哀牢 དེང་ཡུན་ནན་པོ་ཧྲན་རྫོང་)ནས་མོན་ཧྲེ་ཁྲོན་(蒙舍川)དུ་གནས་སྤོར་ཞིང་། ཁོང་གི་བུའི་མིང་ལ་ཞི་ནུ་ལོ་(细奴逻)ཞེས་བྱ་ལ། གོང་མ་ཐང་ཐའི་ཙུང་གི་སྐབས་སུ་མོན་གྱི་རྗེ་བོ་ཀྲང་ལེ་ཅིན་ཆི་(张乐进求)པའི་མན་གྱི་རུས་ཏ་ཅན་པས་(白蛮大姓)རང་གི་གོ་གནས་དེར་བསྟད་ཞིང་། ༦༥༣ལོར། ཐང་ཀོ་ཙུང་གིས་ཝེ་ཀྲིག་ཚྭོན་ཆེན་(巍州刺史)དུ་བསྐོས་སོ། རྗེས་སོར་འཇང་ཡུལ་ལྷ་བོ་དང་ཧེ་མན་(河蛮)ཚོ་ཁག་རྣམས་ལ་བཙན་པོ་བོད་ཀྱིས་འཇིགས་ཉམས་བསྐྲུར་ཕྱིར་ཧྲག་པར་བོད་ལ་ཉེར་གཏད་ཞིང་འཇང་སྐྱ་མ་ནི་ནམ་རྒྱུན་ཐང་རྒྱལ་རབས་ལ་ཉེ་བར་གཏད་ཕྱིར་ཐང་གིས་ཀྱང་རོགས་སྐྱོར་གང་མང་གནང་ངོ་། ༧༡༣ལོར། ཐང་ཞོན་ཙུང་གིས་འཇང་སྐྱ་མའི་རྗེ་བོ་ཕེ་ལོ་ཀོ་(皮逻阁)ལ་ཐའི་ཏན་(台登)རྫོང་དཔོན་གྱི་ཚོ་

ལོ་གནང་ཞིང་། ༧༣༧ལོར། ཡེ་ལོ་གུས་ཧེ་མན་(河蛮)ཕམ་པར་བྱས་ཏེ་ཐའི་ཧོ་མཁར་(太和城 དེང་ཡུན་ནན་ཏ་ལིས་རྫོང་) བདག་གིར་བཟུང་ཞིང་། ཕྱི་ལོར། ཐང་ཞོན་ཙུང་གིས་མོན་ཀེ་ཡུ་(蒙归义)ཞེས་པའི་མིང་གི་ཚོ་ལོ་གནང་བ་མ་ཟད་དཔོན་གནས་དེ་ཡང་ཡུན་ནན་རྗེ་བོར་བསྐོས་སོ།། ༧༣༨ལོར། ཐང་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་རོགས་སྐྱོར་བརྒྱུད་ཡེ་ལོ་གུས་འཛང་བ་རྣམས་གཅིག་སྒྲུར་བྱས་ཏེ་འཛང་གི་རྒྱལ་ཁབ་བཙུགས་པ་ཡིན་ལ། དེའི་ཕྱི་ལོར། རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ལྟེ་བ་ཐའི་གུང་མཁར་དུ་སྤོར་། ༧༤༨ལོར། ཡེ་ལོ་གུ་འདས་ཤིང་སྲས་གུ་ལོ་ཧྥུན་(阁逻风)གྱིས་སུ་འཁྲུད་ནས་སྲིད་སྐྱོང་ཤིང་དེས“西爨”ཕམ་པར་བྱས་རྗེས། པའི་མན་གྱི་འབངས་མི་ཁྲི་ཉི་ཤུ་ལྷག་བཙན་ཤེད་ཀྱིས་ཏེན་ཤིའི་(滇西)ནུབ་རྒྱུད་དུ་གནས་སྤོར་དུ་བཙུག་པ་མ་ཟད་ཝུ་མན་སྐད་ཡང་པའི་མན་གྱི་སར་སྤོར་ཕྱིར། འཛང་སྡོ་མའི་ཁབ་སོ་དེ་རིམ་གྱིས་འཛང་དཀར་པོ་ཅན་དུ་གྱུར་རོ།། འཛང་གི་རྗེ་བོ་དེ་ཞི་ནུ་ལོ་ནས་ཧྲིན་ཧྭའི་(舜化)བར་དུ་བསྔོམས་པའི་རྗེ་བོ་བཅུ་གསུམ་བྱོན་པ་དང་ལོ་ངོ་ཉིས་བརྒྱ་དང་ཆེ་བདུན་ལྷག་ལ་འཚོ་ཞིང་གནས་སོ།། དེའི་ཁྲོད་དུ་རྗེ་བོ་བཅོ་ལྔ་ལྷག་ལ་ཐང་རྒྱལ་རབས་ཀྱིས་ཚོ་ལོ་གནང་ཞིང་། ༧༣༨ལོར་ཡེ་ལོ་གུས་འཛང་རྣམས་གཅིག་ཏུ་བསྡུས་པ་ནས་༩༠༢ལོར་ཀྲིན་མའི་སེས་(郑买嗣)འཛང་རྫོ་མ་ནུབ་པའི་དབང་དུ་བྱས་ན་ལོ་བརྒྱ་དང་རེ་ལྔ་ལྷག་ལ་སྲིད་ཀྱི་རྒྱུན་མ་ཆད་དོ།། རྒྱལ་རབས་ལྔ་ཡི་དུས་སུ། ཡུན་ནན་དུ་བསྟུད་མར་ཀྲུས་ཀྲིན་ཅན་(郑氏)གྱི་གདུང་རྒྱུད་ཀྱིས་ཏ་ཀྲང་ཧོ(大长和)དང་ཀྲུས་ཀྲའོ་ཅན་(赵氏)གྱི་ཀྲུས་རྒྱུད་ཀྱིས་ཏ་ཐེན་ཤིན(大天兴)། ཀྲུས་དབྱང་ཅན་(杨氏)གྱི་ཀྲུས་རྒྱུད་ཀྱིས་ཀྲང་ཡི་ཉི(张义宁)ཞེས་པའི་རྒྱལ་ཁབ་སོགས་དུས་ཐུང་གི་སྲིད་དབང་གསུམ་ཙམ་བཙུགས་སྐྱོང་ངོ་།།

༩༣༧ལོར་ཏྭན་དཀར་པོའི་སྒྲ་དྲག་པ་རྣམ་པས་ཤར་གྱི“西爨”སོགས་ཚོ་ཁག་སོ་བདུན་དང་མཉམ་འབྲེལ་སློས་དབྱང་གི་ཀྲུས་རྒྱུད་ཀྱི་ཚུགས་པའི་ཡི་ཉི་(义

宁)རྒྱལ་ཁབ་ཕམ་པར་བྱས་ཏེ་ཏ་ལིས་རྒྱལ་ཁབ་བཙུགས་ཤིང་། དེའི་མཐའ་མཚམས་ནི་འཇང་སྡོ་མ་དང་ཕལ་ཆེར་འདྲ་མཚུངས་སྟེ། དོན་དམ་པའི་དབང་ཤུགས་དེ་ཨེར་ཧེ་ལྟེ་བར་བཟུང་བའི་ཡུན་ནན་ནུབ་ཕྱོགས་ཙམ་ལས་མཐའ་འཁྱོལ་བར་མཐོང་ངོ་།། ཏ་ལིས་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱིས་དེ་སྔར་ལམ་ལུགས་སླ་བཅོས་སུ་བཏོས་ཤིང་ཁྲལ་ལྷག་མེད་པར་བཏང་བའི་བཅོས་བསྒྱུར་བྱེད་ཐབས་ལག་ཏུ་བསྟར་བ་མ་ཟད། དེ་དང་མཉམ་དུ་འཇང་སྡོ་མ་ལྟར་ཕྱི་ལ་མི་གཏོང་ཕྱིར་ཨེར་ཧེ་ས་ཁུལ་གྱི་ཐོན་སྐྱེད་ནུས་ཤུགས་དེ་གོང་ནས་གོང་དུ་འཕེལ་བར་གྱུར་རོ།། ཏ་ལིས་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱིས་སུ་འབུད་ནས་སྲུང་ལ་གུས་ཤིང་བཀུར་བར་རྟེན་འབྲུལ་བྱས་ཤིང་ཕན་ཚུན་ཉོ་ཚོང་གི་ལས་སྒྲིལ་བའི་ཞུ་བ་གནང་ཕྱིར། སྲུང་གིས་ཀྱང་དེ་སྔར་ཏ་ལིས་པེ་རྗེ་བོ་(白王)ལ་ཡུན་ནན་ཚོ་བརྒྱད་ཀྱི་རྗེ་བོ་(云南八国都王)ཞེས་པའི་གོ་གནས་གནང་ངོ་།། དེ་ཡང་འཇང་སྡོ་མ་ནས་ཏ་ལིས་བར་གྱི་བཀས་བཅད་སྲིད་དབང་འདི་ཁྲོན་བསྡོམས་ལོ་བཞི་བརྒྱ་ལྷག་ལ་གནས་བ་སྟེ། ཐང་དང་སྲུང་རྒྱལ་རབས་གཉིས་ཀྱིས་ཀྱང་སིལ་བུར་འཐོར་བའི་རྣམ་པ་འདིར་བཅོས་སུ་མཛད་པའི་ནུས་པ་ནི་ཡེ་ནས་མ་བྱུང་ངོ་།།

བཙན་པོའི་རྒྱལ་རབས་ཐོར་ཞིག་ཏུ་སོང་ནས་རྒྱལ་ཕྲན་སིལ་མ་མང་དུ་བཙུགས་པའི་སྐོར་སྔར་ནས་བཤད་ཟིན་པས་འདིར་བསྐྱར་ཟློས་མ་བྱས་སོ། ཡུ་གུར་བ་ལའོ་ནུབ་མར་མགོ་སྒྲུར་རྐྱེན། དེ་ཡང་རང་རྐྱ་ཐུབ་མེད་པའི་ས་གནས་དབང་ཤུགས་ཙམ་དུ་གྱུར་འདུག་གོ།

མདོར་ན།མི་རིགས་མང་པོའི་རྒྱལ་ཁབ་གཅིག་གྱུར་གྱི་ལས་མངོན་པར་གྲུབ་རྒྱུ་ནི་ལོ་རྒྱུས་འཕེལ་བའི་དགོས་མཁོར་གྱུར་ཡོད་པ་མ་ཟད་རིགས་སོ་སོའི་མི་དམངས་རྣམས་ཀྱི་ཐུན་མོང་གི་འདུན་པ་ཞག་ཅིག་ཏུའང་ཁྲམས་འདུག་པས། ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་འོས་འགན་འདི་ཀོ་བུ་ཆོད་པོ་སུ་ཞིག་གིས་འགྲུབ་ནུས་ན། དེ་ལ་གཅིག་གྱུར་གྱི་མི་རིགས་མང་པོའི་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་གོང་དུ་སྤེལ་བའི་བྱུས་རྗེས་རླབས

ཆེན་བཞག་པའི་གྲགས་པ་དབང་ངེས་སོ།།

གཉིས། ཧོར་གྱིས་མེས་རྒྱལ་གཅིག་སྒྱུར་བྱས་ཚུལ།

དུས་རབས་བཅུ་གསུམ་པའི་སྟོད་ཙམ་དུ། རང་རེའི་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་མངའ་ཁོངས་སུ་བཀས་བཅད་དབང་བསྒྱུར་ཚོགས་པ་མང་དུ་བྱུང་ཞིང་དེ་དག་སོ་སོའི་བར་དུ། རྟག་ཏུ་ས་མཚམས་མཐའ་རུ་བསྐྱོད་རྒྱུ་དང་དབང་སྲིད་ཐོབ་མིན་གྱི་ཕྱིར་དུ་ཕན་ཚུན་གོལ་རེས་བྱས་པ་སྟེ་སྐབས་རེར་འཁྲུག་ཞིང་སྐབས་རེར་འཛགས་པའི་འཐབ་རྩོད་ནི་རྒྱུན་མ་ཆད་ལ། བཀས་བཅད་དབང་བསྒྱུར་བའི་ནང་ཁུལ་དུའང་མང་ཆེ་བ་འདུམ་ཐབས་མེད་པའི་འགལ་བ་སྣ་ཚོགས་ཀྱིས་ཁྱབས། དབང་བསྒྱུར་པ་ཚོར་མཚོན་ན་ཡང་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་མིག་རྒྱངས་ཐུང་པ་དང་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་འོས་འགན་སྤྱི་སོ་ཕྲག་དུ་བཞེས་པའི་ནུས་མཐུ་མེད་ལ། མེས་རྒྱལ་གོང་བུ་གཅིག་ཏུ་སྒྲིལ་བའི་ལས་ལྷབས་པོ་ཆེ་འགྲུབ་པའི་སྟོབས་དང་ནུས་པ་ནི་དེ་བས་ཀྱང་དཀོན་ནོ།། དཔེར་ན། སུང་རྗོ་མའི་དབང་བསྒྱུར་པ་ཚོས་རྟག་ཏུ་ཇ་ཚང་བུད་མེད་ལ་བག་མེད་རོལ་བ་སྟེ། བག་ཡངས་ཀྱིས་ མགོ་ འཐོམས་ པར་ བྱས་ ཤིང་། ཉིན་ མཚན་ བག་ མེད་ ཀྱི་ དུས་ འདའ་བ་དང་འཕེལ་རྒྱུས་མེད་པའི་འཚོ་བའི་གནས་སུ་ལྷུང་བ་ལྟ་བུ་དང་། ཅིན་རྒྱལ་རབས་དང་མི་ཉག་གི་དབང་བསྒྱུར་བ་ཚོ་ཡང་སྔར་ནས་ཟས་གོས་ལོངས་སྤྱོད་ཙམ་ལས་ཡར་རྒྱས་མེད་པའི་ངན་རུལ་གྱི་སྣ་འདྲེན་དུ་གྱུར་ལ། ཅིན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་གོང་མ་ཡང་དེ་སྔར་ཅིང་གར་རྒྱལ་པོའི་ཞལ་ནས་ངེད་ཀྱང་ཡོན་ཀྱི་རྗེ་བོ་ནི་མཐོ་རིས་ཀྱི་དཔལ་ལ་རོལ་བ་ཅན་སྟེ། ཐབས་ཆགས་ཀྱི་བྱ་བ་རྣམས་མིག་ལམ་དུ་མི་མཛེས་སོ།།[༨] ཞེས་འཕྱ་ཞིང་དམོད་པ་ལྟ་བུར་གྱུར་རོ།། མི་ཉག་གི་དབང་བསྒྱུར་ཚོགས་པ་ནང་ཁུལ་དུ་དབང་རྩོད་ཁེ་ལེན་གྱི་མཐོ་རླབས་དྲག་ཏུ་འཕྱུར་ཞིང་། ཁབ་སོ་ནང་ཁུལ་དུ་རྟག་ཏུ་སྲིད་འགྱུར་བསླངས་སོ།། ༡༡༠༣ལོར། མི་ཉག་རྗེ་བོ་རིན་ཞི་(仁孝)འདས་རྗེས་སྲས་ཁྲིན་ཡུག་(纯祐)གིས་རྒྱལ་པོའི་སྲིད་བསྐྱངས་ཤིང་། དེའི་ཕྱི་ལོར་ཅིན་རྒྱལ་རབས་ཀྱིས་དེ་ལ་ཞ་གོའི་(夏国)རྗེ་བོའི་

ཚེ་ལོ་གནང་། ༡༣༠༨ལོར་རེན་ཞིའི་ཚ་བོ་སྟེ་ཀྲིན་ཡི་(镇夷)རྫོང་དཔོན་ཨན་ཆན་(安全)གྱིས་ཁྲིན་ཡུག་གི་མ་ཡུམ་ལོ་བཟའ་(罗氏)གྲོགས་སུ་བཀུག་ནས་དེ་དང་མཉམ་དུ་སྲིད་འགྱུར་བསླངས་ཤིང་ཁྲིན་ཡུག་རྒྱལ་ཁྲི་ལས་ཕབ་ཏེ་རང་ཉིད་རྗེ་བོ་བྱས་སོ།། ཨན་ཆན་རྒྱལ་ཁྲིར་འཁྱིངས་པ་ནས་བཟུང་། ཅིན་དང་ཕན་ཚུན་ལོ་བཅུ་ལྷག་ཙམ་ལ་འཐབ་ཞིང་འཛིང་རྐྱེན་གཉི་ཀའི་དཔལ་འབྱོར་དང་དམག་སྲིད་ནུས་ཤུགས་ཐད་གནོད་རྐྱེན་ཆེན་པོ་ཐེབས་པ་མ་ཟད། མི་ཉག་ནང་ཁུལ་གྱི་སྤྱི་ཚོགས་འགལ་བ་དེ་ཉིན་རེར་ཛ་དྲག་ཏུ་ཕྱིན་ནོ།། དེའི་རྗེས་ཙམ་དུ་མི་ཉག་གི་རྗེ་བོ་ཆི་བང་ཙུང་ཞས་(齐王遵项)ཁབ་སོའི་ནང་ཁུལ་དུ་སྲིད་འགྱུར་བསླངས་ཏེ། ཨན་ཆན་ཁྲི་ལས་ཕབས་ཤིང་རང་ཉིད་དེར་འཁྱིངས་ན་ཡང་དེ་ཡང་བུ་སྐོད་ཞིག་གི་ནུས་པ་མ་ཐོན་ནོ།། ཏ་ལིས་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་རྒྱལ་རྒྱུད་དེ་ཏོན་ལན་ཡུ་(段连义)སྐབས་སུ་སླེབས་པ་ན། སྲིད་བློན་དབྱང་ཡུ་ཀྲན་གྱིས་ཡང་ཅིག་ཏུས་ཏོན་ཅན་པ་ཁྲི་ནས་ཕབ་ཏེ་རང་ཉིད་ཀང་ཨན་(广安)གྱི་རྗེ་བོར་བྱོན་ལ། དེ་ནས་ལོ་བཞི་འགོར་རྗེས། སྲིད་བློན་ཀོ་ཀྲི་ཧྲིན་(高智升)གྱི་སྲས་ཀོ་ཧྲིན་ཐའེས་(高升泰)ཤར་ཕྱོགས་ཀྱི་ཚོ་ཁག་སོ་བདུན་དང་མཉམ་དུ་དབྱང་ཡུ་ཀྲན་ཕམ་པར་བྱས་ཏེ་ཏོན་ཧྲིག་ཧེ་(段寿辉)རྗེ་བོར་གསོལ་ལོ།། དེ་ནས་ཏོན་དང་ཀོ་རྣམ་གཉིས་ཀྱིས་ཐེངས་དུ་མར་ཕན་ཚུན་རྒྱལ་པོའི་ཁྲི་འཕང་བརྗེ་རེས་བྱས་ཤིང་ཐེངས་དུ་མར་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་མིང་མཚན་ཡང་བཅོས་སོ།། ཏུས་ཀོ་ཅན་པའི་དབང་བཟུང་སྐབས་འབངས་མི་རྣམས་ཀྱིས"ཀོ་གོ་ཀྲུ་"(高国主)ཞེས་འབོད་ལ། ཀོ་ཅན་པ་ཉིད་རྒྱལ་ཁྲི་ཏུས་ཏོན་ཅན་པར་བསྐྱལ་བ་དེ་ཡང་དོན་གྱིས་ཏུས་ཏོན་ཅན་པ་ལ་འཛིགས་པ་ཡིན་ཏེ། དེ་ནི་སྐབས་དེར་ཤར་ཕྱོགས་ཀྱི་ཚོ་ཁག་སོ་བདུན་པོ་རང་རྐྱ་ཚུགས་པ་མ་ཟད་ཏུས་ཀོ་ཅན་པར་ངོ་ལོག་བྱེད་འདོད་པ་དང་འབྲེལ་དམ་པོ་ཡོད་དོ།། འདི་ལྟ་བུའི་རྒྱལ་པོ་ནི་ཕྱོགས་ཆ་གཅིག་ནས་བཀས་བཅད་པའི་རྗེ་བོ་ཙམ་དུ་གསོལ་ནའང་སྟོབས་དང་ནུས་པ་ཕྱོགས་མེད་པར་མཐོང་ངོ་།། ཡེ་ལེའི་ཏུས་ཅན་པས་

(耶律氏)བཙུགས་པའི་ལའོ་ཉུབ་མའི་སྲིད་དབང་དེ་མི་རབས་གསུམ་བརྒྱུད་དེ་ཀྲི་ལི་གེའི་(直鲁古)སྐབས་སུ་ཐོན་པ་ན། སྲིད་འགྱུར་རྒྱུན་མ་ཆད་པ་མ་ཟད་ལས་དབང་ཀྱང་རིམ་གྱིས་ཉམས་པ་སྟེ། ཁོང་རང་ཉིད་ཀྱང་ཇ་ཆང་དང་རི་དྭགས་ རྔོན་པར་བག་མེད་རོལ་བ་ལས། ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ལས་དོན་མི་གཉེར་(༧)པའི་བུ་ཐ་མ་ཞིག་ཡིན་ནོ།། དེ་ཡང་མངའ་ཁོངས་སུ་གཏོགས་པའི་ཧྭ་ཚི་མོ་(花刺子漠)ལའོ་ཉུབ་མའི་དབང་བསྒྱུར་ལ་ངོ་ལོག་གི་ཐབས་ཇུས་བརྟོན་པའི་ཇ་དྲག་གི་ལོ་ཟླའི་ནང་དུ། ནེ་མལ་གྱི་ཕྱོགས་སུ་བྲོས་བྱོལ་དུ་སོང་བའི་རྒྱལ་སྲས་གོ་ཁྲི་ལི་ཁི་ལའོ་ཉུབ་མར་སླེར་ཞིང་། ཁོང་གིས་སྙིག་ངན་པ་འདི་ཀ་དབང་འོག་ཏུ་བཀུག་པ་མ་ཟད། རང་གི་སྲས་མོ་དེའི་གཉེན་སྐལ་དུ་བཙངས་སོ།། དེ་ཡང་གོ་ཁྲི་ལི་ཁིས་བསླུ་ཁྲིད་ཀྱིས་ཀྲི་ལི་གེས་ཡིད་ཆེས་ཐོབ་པ་རྒྱུད། ཡང་ཅིག་ཤར་གྱི་ནེ་མལ་གྱི་རྗེས་ཤུལ་པ་དེ་རྣམས་ཀྱང་གཅིག་ཏུ་བསྡུས་ནས་དཔུང་ཁག་ཞིག་བཙུགས་ཏེ་ཧྭ་ཚི་མོ་དང་སྙོག་ནས་འབྲེལ་བཙུགས་ཤིང་ཉུབ་དང་ཤར་གཉིས་ཀྱི་ཆ་ནས་ཀྲི་ལི་གེ་ལ་རྒོལ་བའི་གྲོས་མཛད་དོ།། ༡༣༡༡ལོར་གོ་ཁྲི་ལི་ཁིས་ལའོ་ཉུབ་མའི་རྒྱལ་ཁྲི་འཕྲོག་ཅིང་། ཧྭ་ཚི་མོ་དང་ས་མེར་ཀན་སོགས་ཀྱང་དུས་དེ་ནས་བཟུང་ལའོ་ཉུབ་མའི་དབང་བསྒྱུར་ལས་ཐར་བར་གྱུར་སོ། ཡིན་ཡང་། གོ་ཁྲི་ལི་ཁིས་ལའོ་ཉུབ་མར་དབང་དུ་བསྒྱུར་བ་དེ་ལྷག་པར་ཐུན་ནག་གདུག་རྩུབ་ཏུ་གྱུར། གོང་སྨོས་ཀྱི་དཔེ་དེ་ཀ་འབྲུས། སྲུང་སྡོ་མའི་རྒྱལ་པོ་དང་། ཅིན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་རྒྱལ་པོ། མི་ཉག་རྒྱལ་པོ། ཏ་ལིས་རྒྱལ་པོ། ལའོ་ཉུབ་མའི་རྒྱལ་པོ་ཐམས་ཅད་ལ་ཁོག་རྒྱ་ཆེ་ཞིང་ཐབས་ལ་མཁས་པ། དམག་གི་བསྒྱུར་བར་དེ་བས་ཡ་མཚན་གྱི་ནུས་མཐུ་ལྡན་པའི་གོང་མ་ཅིང་གར་བའི་འགྲན་ཡར་མི་འོས་སོ་ཞེས་བརྗོད་ཆོག་གོ དངོས་ཤུགས་དང་བསྟུན་ནས་བཤད་ནའང་ཁོང་གི་སྲིད་དབང་དེ་དག་ལས་མང་ཆེ་ཤོས་ངན་རྩལ་རྗེས་ལུས་དང་ཡར་བསྐྱོད་མེད་པ། རྐྱང་འཚུབ་ཁྲིད་ཀྱི་མར་མེ་བཞིན་དུ་སྣང་བས་ན་ཐམས་ཅད་པོ་གསར་དུ་བསླངས་ཤིང་སྙན་གྲགས་རྒྱས་པ། སྐྱེས་སྟོབས་ཀྱི་དཔལ་འབར་བའི་

ཧོར་གྱི་རྒྱལ་རབས་ལ་འགྲན་དུ་མེད་ལ། དེའི་ཁར་གཡུལ་གྱི་ཐབས་ལ་མཁས་པ། འཐབ་པ་ཕྱམ་པ་མེད་པའི་ཧོར་གྱི་ཆིབས་དམག་དེའི་སྙན་པའི་གྲགས་པའང་ཕྱོགས་སུ་འཁྱིར་ཡོད་དོ།། འབངས་མིའི་གྱེན་ལོག་དམག་གི་ཆ་ནས་བཤད་ནའང་། དུས་སྐབས་འདིར། གྲལ་རིམ་གྱི་འགལ་བ་དང་མི་རིགས་ཀྱི་འགལ་བ་ཧ་ཅང་རྙོ་བས། རྒྱལ་ཡོངས་ས་གནས་སོ་སོར་འབངས་མིའི་གྱེན་ལོག་མུ་འཐུད་ནས་བྱུང་བ་སྟེ། དཔེར་ན།ཅིན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་རྒྱལ་ས་གྲུང་ཏུའུ་(དེང་གི་པེ་ཅིན་)ནས་ཁེ་ཧྥུན་(开封)དུ་སྤོར་རྗེས། རྨ་ཆུ་ཁྱུང་རྒྱུད་ཀྱི་འབངས་མིའི་གྱེན་ལོག་དེ་ཕྱོགས་ཐམས་ཅད་ནས་ལངས་ཤིང་། གྱེན་ལོག་དམག་འདི་དག་ལས་དབྱང་ཨར་(杨安儿)གྱི་འགོ་ཁྲིད་པའི་ཕུ་ཐུང་དམར་པོའི་དམག་མི་དེ་རྩ་འཛུགས་ཡོད་པའི་སྒོ་ནས་ཧོར་དང་། ཅིན་རྒྱལ་རབས། སུང་རྒྱ་མའི་དབང་ཤུགས་གསུམ་མཉམ་དུ་འཛོམས་པའི་ཧྲན་ཏུང་(山东)དུ་བསླངས་བ་ཕུད། གཞན་པའི་གྱེན་ལོག་དམག་ཕལ་ཆེ་བ་རང་སོར་ནས་ལངས་ཤིང་རྩ་འཛུགས་སོགས་ཅི་ཡང་མེད་དོ།། ཁོང་ཚོས་དབང་བསྒྱུར་བ་ཚོར་ཁོལ་རྒྱང་དྲག་ཏུ་བྱས་ནའང་། སྐབས་རེར་དབང་བསྒྱུར་བའམ་དྲག་ཆས་སྤྲས་པའི་ས་བདག་དབང་ཤུགས་རྣམས་ཀྱིས་དྲག་གནོན་བྱས་པ་དང་སྐབས་རེར་སོ་སོ་ནས་ཡར་ལངས་བ་སྟེ། གཞི་ཁྱོན་རྒྱ་ཆེ་ཞིང་གཅིག་གྱུར་གྱི་ལས་རླབས་པོ་ཆེ་འགྲུབ་པའི་ནུས་མཐུ་བཏོན་མ་ནུས་སོ།། དེ་བས། སྐབས་དེར་མེས་རྒྱལ་མངའ་ཁོངས་གཅིག་ཏུ་བསྡུ་བའི་ལས་མཛད་པར་བྱེད་པའི་རླབས་ཆེན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་འོས་འགན་དེ་ཅིང་གར་རྒྱལ་པོའི་ཕྲག་ལ་བབས་པ་མ་ཟད་ཁོང་ལས་གཞན་དུ་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ལས་འདི་ཀོ་ཕྲག་ཏུ་བཞེས་ཐུབ་པ་གཅིག་ཀྱང་མེད་པར་མཐོང་ངོ་།།

ཅིང་གར་རྒྱལ་པོའི་མི་ཚེ་ཧྲིལ་པོར། ཧོར་གྱི་ཚོ་ཁག་རྣམས་གཅིག་ཏུ་བསྡུས་ཤིང་། ཡི་གུར་བ་ཕམ་པར་བྱས་ལ། ལའོ་ཐུབ་མ་དང་མི་ཉག་རྒྱལ་རབས་རྩིག་མེད་དུ་བཏང་བ་མ་ཟད། ཅིན་རྒྱལ་རབས་ལ་དཔུང་འཇུག་བྱས་ཤིང་མཐར་དེ་ཀོ་

ཡང་སྐྱབ་འདོད་པའི་འཕྲད་གཅོད་ཐབས་མཆོག་ཡིད་ལ་ཆེངས་སོ།། འདིར་བསྟན་པའི་ཡུ་གུར་བ་ཞེས་པ་ནི་དུས་རབས་དགུ་བའི་འཕྲིང་ཙམ་དུ་ཧེ་ཧི་རྒྱལ་རབས་མཇུག་ཐོགས་རྗེས། ཧེ་ཧི་རྒྱལ་རྒྱུད་སྐོར་ཞིག་ཞི་ཀྲིག་(དེང་ཤིན་ཅང་ཐི་ལོ་ཧྲན་ས་ཁུལ)དུ་མཆེད་ཞིང་ཀོ་ཁྲང་(高昌 ནི་ཏན་ནུབ་མ་ནས་ཅིན་ཤར་མའི་བར་ནུབ་ཡུལ་དུ་སྡོད་པའི་དམག་སྐར་གཙོ་བོ་ཞིག་ཡིན་ལ། རྒྱལ་ཁབ་བཙུ་དྲུག་གི་སྐབས་སུ་དེ་ནས་ཀོ་ཁྲང་སྡེ་བཙུགས། སྔོ་བྱང་རྒྱལ་རབས་དང་ཐང་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་དུས་འགོར་ས་དེ་ནས་ཀོ་ཁྲང་རྒྱལ་ཁབ་བཙུགས་ཤིང་། ཕྱིས་སུ་ཐང་གིས་སླར་ཡང་ཞི་ཀྲིག་དང་ཀོ་ཁྲང་ཛོང་སོགས་སུ་བསྒྱུར་རོ)ཉེ་བར་བཟུང་ནས་བཙུགས་པའི་སྲིད་དབང་ཞིག་ཡིན་ལ། ཡའོ་རྒྱལ་རབས་ཀྱིས་དེ་ལ་ཧི་ཀྲིག་ཧེ་ཧི་ཞེས་དང་། སུང་རྒྱལ་རབས་ཀྱིས་ཀོ་ཁྲང་ཧེ་ཧི། ཧོར་གྱིས་ཡུ་གུར་བ་ཞེས་པ་དེར་གོ་ཞིང་། དེ་སྐར་བཤད་ཟིན་བཞིན་ཡའོ་ནུབ་མས་ཡུ་གུར་བར་ལྷ་ཧོག་པ་མངགས་པས། ཡུ་གུར་བ་ལ་གནོད་ཆེན་པོ་བཟོས་ཤིང་། དེས་ས་དེ་ནས་དབང་གནས་བརྟན་པོ་ཟིན་རྗེས་གང་འདོད་ཀྱི་ངན་སེམས་ཕྱི་ལ་མངོན་པ་སྟེ། སྲུང་གནས་གཞན་དག་དང་དཔོན་རིགས་གཞན་དག་ལ་འཕྲོ་ཞིང་དམོད་པ། དེ་དག་གི་གཟི་དཔལ་ཉམས་པར་བྱས་རྗེན། ཁོང་ནི་སྤྲུ་དྲག་དང་འབངས་མི་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ཞེ་ནས་སྡང་བའི་གཞི་རུ་གྱུར་རོ།།[༥] ཞེས་པ་ལྟར་རོ།། གོ་ཁྲི་ལི་ཁིས་ཡའོ་ནུབ་མའི་རྒྱལ་སྲིད་འཛིན་རྗེས་ཡུ་གུར་བ་ལ་གཉའ་གནོན་བྱེད་ཐབས་ལྷག་པར་ཇེ་སྡུག་དུ་སོང་བ་སྟེ། དཔེར་ན། ཁ་ཁར་(喀什噶尔)མི་དམངས་ཀྱིས་ཁོང་ལ་ངོ་ལོག་བྱེད་པའི་རྣམ་པ་དེ་ཟིལ་མནོན་གྱི་ཆེད་དུ། དམག་གི་དཔུང་བཙུག་ཏེ་གནས་དེ་རྩིག་མེད་དུ་བྱས་པ་སྟེ། སྐབས་དེ་ནི་སྟོན་སྨད་པའི་སྐབས་སུ་ཁེལ་བས། ཞིང་འབྲས་ཧྲིལ་ཙམ་ཡང་མ་ལྷག་པར་བཅོམ་ལ། དེ་བཞིན་ལོ་གཉིས་གསུམ་ལྷག་ལ་བྱས་རྗེན། འབངས་རྣམས་བཀྲེས་ལྟོགས་ཀྱིས་བཟིར་བས་མགོ་མི་སྒྲུར་ཐབས་ཀྱིས་དཔེན་ནོ།།[༦] ཞེས་པ་ལྟར། ཁ་ཁར་འཆམ་ལ་ཕབ་རྗེས། ཁྲིམ་ཚང་སོ་སོར་སླར་ཡང་

དམག་མི་རེ་མངགས་སྡོད་བྱས་ཏེ། ཐམས་ཅད་འབངས་མི་དང་མཉམ་སྡོད་མཉམ་གནས་བྱས་རྗེན་ལོག་གཡེམ་དང་འཁྲུག་བཙོམ་གྱི་སྤྱོད་ཚུལ་ག་ས་ནས་ཀྱང་མཐོང་དུ་ཡོད་དོ།།[༡༠] ཞེས་པ་བཞིན་ནོ།། ཧུ་ཐན་(忽炭 དེང་ཤེན་ཅང་ཧོ་ཐེལ)ཕམ་པར་བྱས་རྗེས། ཡང་ཅིག་ས་དེའི་འབངས་མི་རྣམས་ལ་བཙན་ཤེད་ཀྱིས་ཡི་སི་ལམ་ཆོས་ལུགས་རྒྱབ་ཏུ་བསྒྱུར་ཏེ། སངས་རྒྱས་ཆོས་ལུགས་སམ་ཅིན་(景)ཆོས་ལུགས་ལ་དད་མོས་བྱེད་དུ་བཅུག་ཅིང་གྲོན་གོས་ཡང་ཆིས་ཏན་གྱི་ལུགས་ལྟར་བྱས་སོ།། ཡི་སི་ལམ་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་རྗེས་འཇུག་པ་རྣམས་ཀྱི་ཆོས་ལུགས་བཀུར་བསྟི་དང་ཆོས་གསན་པ། རི་སྨོན་གྱི་ལས་བྱེད་ཚུལ་སོགས་ཐམས་ཅད་ནས་མེད་པར་བྱས་པ་མ་ཟད། ཆོས་ལུགས་ཀྱི་ལྟ་བ་རྩོད་སྒྲུབ་ཀྱི་ཆེད་དུ་ཆོས་དཔོན་ཞིག་གསོན་པོར་དགོན་པའི་སྒོ་ངོས་སུ་སྡེབ་ནས་བསད་པ་སོགས་སྤྱོད་ཚུལ་ཡང་བ་མང་དུ་བྱས་སོ།། ཡུ་གུར་བ་རྣམས་འཚོ་བཞེས་དང་གོང་འཕེལ་དུ་འགྲོ་དགོས་ན། ངེས་པར་དུ་ལའོ་ཐུབ་མའི་མུན་ནག་གི་དབང་བསྒྱུར་ལས་ཐར་དགོས་ཏེ། ༡༢༠༩ལོར། ཡུ་གུར་བའི་རྗེ་བོ་པེར་ཧྲི་ཨེར་ཐེ་ཏེ་ཅིན་(巴尔术阿而忒的斤)གྱིས་ལའོ་ཐུབ་མའི་ལྟ་རྟོག་པ་བསད་ཅིང་། རྟར་གྱི་དབང་འོག་ཏུ་སྒྱུར་བ་ཁྲབ་བསྒྲགས་བྱས་སོ།། ཅིང་གར་རྒྱལ་པོས་ཚུལ་དེ་གསན་ནས་མྱུར་བ་སྙོམས་ཕོ་ཉ་མངགས་ཏེ་ཡུ་གུར་བའི་རྗེ་བོ་དང་ཐུག་འཕྲད་གནང་ཞིང་། ཡུ་གུར་བའི་རྗེ་བོས་ཀྱང་རྟར་ལ་ཕོ་ཉ་མངགས་ཏེ། ཅིང་གར་རྒྱལ་པོར་རྒྱལ་བློན་གྱི་འབྲེལ་བ་འགྲུབ་པའི་ཞུ་བ་སྙིང་བའི་སྐབས་སུ། ཅིང་གར་རྒྱལ་པོས་མངགས་པའི་ཕོ་ཉ་ཕྱར་ནས་ཀོ་ཁྲང་མཁར་དུ་སླེབས་པས། ཡུ་གུར་བའི་རྗེ་བོ་སྤྲོ་བ་འབུམ་གྱི་སྒོ་ནས་སྣེ་ལེན་གཟབ་རྒྱས་གནང་ཞིང་དེ་ཀོ་ཕྱིར་འགྲོ་སྐབས་བློན་ཆེན་གཉིས་གྲོགས་སུ་མངགས་ཏེ་གོང་མ་ཅིང་གར་རྒྱལ་པོ་ལ་ཡིག་ཚགས་སུ་ཕུད་པ་འདི་ལྟ་སྟེ། ཕྱིན་གྱིས་གོང་མའི་སྙན་གྲགས་ཐོར་ནས་ཐོས་ཤིང་། ཆིས་ཏན་རྒྱབ་ཏུ་བསྒྱུར་ནས་ཉིད་དང་མཛའ་མཐུན་གྱི་འགྲོ་འོང་སྤེལ་བ་དང་། གང་གི་མངའ་འོག་ཏུ་གཏོགས་འདོད་

པས་དེང་ནས་བཟུང་འབངས་དམག་འཁོར་དང་བཅས་པ་ཐམས་ཅད་ཉིད་ཀྱི་དབང་འོག་ཏུ་བཀུར་རོ།།[༢༢] ཞེས་ཞུས་པ་མ་ཟད། ཅིང་གར་རྒྱལ་པོའི་སྲས་ལྷ་བཀུར་བྱེད་འདོད་ཚུལ་ཞུས་རྗེན།[༢༣] གོང་མ་ཅིང་གར་གྱིས་སྲས་མོ་ཨ་ལ་ཨ་ལེ་ཐུ་(阿勒阿勒屯)དེའི་ཆུང་མར་བརྫངས་བ་ཕུད་རང་གི་སྲས་སུ་ཡང་བཀུར་ཏེ། ཐམས་དང་བརྩེ་བས་ལྷག་པར་འཕྲུད་པ་སྟེ། ཕན་ཚུན་གྱི་འབྲེལ་བ་མཛའ་ཞིང་ཉེ་མཐུན་པར་གྱུར་རོ།།[༢༤]

དེ་དང་མཉམ་དུ། ཧེ་ཙ་ལེ་(海押立 དེང་མཚོའུ་པ་ཨེར་ཁ་ཧྲེ་ཤར་ལྷོ་མཚམས་སུ་ཡོད་དོ)ཉེ་བར་བཟུང་ཞིང་ཡི་ལི་(伊犁)། པོར་ཐ་ལའི་(博尔塔拉)ཁུལ་རྣམས་བདག་གིར་བཟུང་བའི་རྒྱལ་ཕྲན་ཧེ་ཚི་ལེའི་(合剌鲁)རྗེ་བོ་ཨེར་སི་ལན་(阿儿思兰)གྱིས་ཀྱང་། ལའོ་ཐུབ་མའི་མངགས་པའི་ལྷ་དཔོན་(监护官)བསད་དེ་ཧོར་ཏུ་གཏོགས་པར་ཞུས་པ་མ་ཟད་ཆུ་བོ་ཁི་ལིན་ཁུལ་དུ་གོང་མ་ཅིང་གར་རྒྱལ་པོ་དང་ཐུག་འཕྲད་བྱུང་ངོ་།། དེ་ཡང་ཧེ་ཚི་ལ་དང་ཡུ་གུར་བ་གཉིས་ཧོར་ལ་གཏོགས་པར་བྱ་བ་འདི་ཐམས་ཅད་ཞི་ཞིང་བདེ་བའི་སྒོ་ནས་ཡིན་པ་མཐོང་ཐུབ་བོ།། འདིར་བསམ་གཞིགས་ནན་ཏན་བགྱིད་དགོས་པ་ཞིག་ནི། ཡུ་གུར་བ་དང་ཧེ་ཚི་ལེའི་འགོ་དཔོན་གཉིས་ཅིའི་ཕྱིར་དུ་རང་འདོད་ཀྱིས་ལའོ་ཐུབ་མའི་སྲུང་དཔོན་བསད་དེ་ཧོར་དུ་གཏོགས་པ་ཡིན་ཅེ་ན། འདི་དང་ལའོ་ཐུབ་མའི་གནམ་བསྐོས་གོང་མའི་(太上皇)རྣམ་པ་ཅན་གྱི་དཔོན་རིགས་རྣམས་བཙན་འཕྲོག་ཏམ་གཉེར་དང་གང་འདོད་དབང་ཤེད་ཀྱི་སྲིད་ལུགས་གཉེར་བའི་ཐབས་དང་ཐད་ཀར་འབྲེལ་བ་དམ་ཟབ་ཡོད་པ་ཕུད་དེ་ལས་ཀྱང་གཙོ་ཆེ་བ་ཞིག་ནི་མིའི་བློ་སེམས་གཏད་ཕྱོགས་དང་བདག་སྐྱོང་ཡོང་རེ་བྱེད་ཚུལ་དང་འབྲེལ་བ་ཟབ་སྔོས་ཡོད་དེ། འདི་ལས་ཀྱང་སྐབས་དེའི་རིགས་སོ་སོའི་མི་དམངས་རྣམས་ཀྱིས་ཞེས་རྒྱལ་གཅིག་གྱུར་གྱི་ལས་རྣབས་པོ་ཆེ་སླར་གསོ་བར་རེ་སྨོན་ཏ་ཙང་མཐོ་བ་བཟུང་ཡོད་པ་མངོན་ཐུབ་བོ།།

ཤིན་ཅང་ནུབ་རྒྱུད་དུ་ཡུན་རིང་བོར་འཚོ་བའི་ལའོ་ནུབ་མའི་སྲིད་དབང་ཕམ་པར་བྱེད་རྒྱུ་ནི། མི་རིགས་མང་པོའི་རྒྱལ་ཁབ་གཅིག་གྱུར་གྱི་ལས་མངོན་པར་གྲུབ་པའི་བརྒྱུད་ལམ་ཉག་ཅིག་ཡིན་ཏེ། དེ་ནི་ལོ་རྒྱུས་འཕེལ་བའི་དགོས་མཁོ་དང་མཐུན་པ་ཡིན་ནོ།། དེ་ཡང་ལའོ་ནུབ་མའི་མུན་ནག་གི་དབང་བསྒྱུར་ལས་ཡུལ་དེའི་མི་དམངས་རྣམས་ཀྱི་འཚོ་བ་སྡུག་བསྔལ་གྱི་རྒྱ་མཚོར་ལྷུང་བ་མ་ཟད། གོང་མ་ཅིང་གར་རྒྱལ་པོས་ཀྱང་ངན་པ་མཁྲིགས་བཟུང་གི་དགྲ་འདི་ཚིངས་བ་མེད་པར་གང་འདོད་ཀྱི་ལས་བགྱི་བ་དང་ས་གནས་འགོ་བའི་ཁྲི་ལ་འཁྱིངས་བའི་རྣམ་པ་འདི་བཏང་སྙོམས་སུ་འཇོག་འདོད་ཡེ་ནས་མེད་ཕྱིར། ༡༣༡༨ ལོར། ཁོང་གིས་ཀྲེ་པེ་(哲别)ལ་བཀའ་བསྩལ་ཏེ་ཏ་དམག་ཉིས་ཁྲི་ལྷག་དང་བཅས་ལའོ་ནུབ་མར་དམག་གི་དཔུང་བཙུག་ཞིང་། ཀྲེ་པེ་ད་དུང་ཁ་ཁར་མཁར་དུ་མ་བསླེགས་གོང་གོ་ཁྲི་ལི་ཁི་སྔར་ནས་བྲོས་བྱོལ་བྱས་པ་སྟེ། ཀྲེ་པེ་མཁར་དུ་བསླེགས་ཤིང་ཆོས་ལུགས་དད་མོས་ལ་རང་དབང་ཡོད་པ་ཁྱིལ་བསྒྲགས་སྐབས། མཁར་དམངས་ཐམས་ཅད་ཀྱིས་དེ་སྔའི་གོ་ཁྲི་ལི་ཁིའི་དམག་སྐར་དང་དམག་མི་བཅོམ་པར་བྱས་སོ།།[༡༩] ཞེས་པ་ལྟར་རོ།། གོ་ཁྲི་ལི་ཁི་དཔུང་གི་ལྷག་མ་དང་བཅས་པ་ཏ་དུ་ཧྲང་(巴达合伤)གི་རི་ཁྲོད་འགྲིམས་ཏེ་མཐར་ས་དེ་གའི་ཇོན་པ་རྣམས་ཀྱིས་འཛིན་བཟུང་བྱས་ཏེ་ཧོར་དམག་ལ་བསྐྱལ་ཏོ།། ཀྲེ་པེས་དེ་ཀོ་བསད་བྱུང་པ་དང་བསྟུན་ལའོ་ནུབ་མ་ཡང་ཐམས་ཅད་ནས་མཇུག་རྫོགས་པར་བྱས་སོ།། སྐབས་དེར་ལའོ་ནུབ་མའི་དབང་འོག་ཏུ་ལྷུང་ཞིང་གཉའ་གནོན་སྡུག་བསྔལ་གྱི་འཚོ་བ་མི་རོལ་ཐབས་མེད་པའི་ཡེ་སི་ལམ་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་རྗེས་འཇུག་པ་ཚོའི་སེམས་ལ། ཅིང་གར་རྒྱལ་པོས་དམག་གི་བསྒྱུར་བས་ལའོ་ནུབ་མ་ཕམ་པར་བྱས་པ་འདི་ནི་ཀུན་མཁྱེན་འཇིག་རྟེན་བྱེད་པོས་གོ་ཁྲི་ལི་ཁིའི་ལས་ངན་གྱི་སྤྱོད་པ་ཐམས་ཅད་ཚར་དུ་བཅད་པའི་ཕྱིར་དུ་མགྱོགས་མྱུར་སྣོས་ཧོར་དམག་མངགས་ཏེ་རྩིག་མེད་དུ་བཏང་བ་སྟེ། མི་ཚེ་འདིར་ཁོང་གི་གཡོ་སྒྱུའི་སྤྱོད་ཐབས་དང་བཀྲ་མི་ཤིས་པའི་ཚེ་སྲོག་ལ་ཉེས་ཆད་བཅད་ཟིན་

པ་མ་ཟད། ཚོ་རྫེས་མར་ཡང་དམྱལ་བའི་མེ་དཔུང་ཁྲིད་དུ་མནར་གཅོད་དྲག་པོ་བགྱིས་དགོས་ཏེ། ཤི་ཡང་བདེ་འཇགས་མེད་པའི་སྨོན་ལམ།[༡༥] ཞེས་པའི་སྨོན་ལམ་བཏབ་པ་ལྟར་རོ།།

ཧོར་གྱི་སྤྱི་ཚོགས་དེ་གོང་དུ་སྤེལ་དགོས་ཤིང་། ཧོར་རིགས་རྣམས་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ཁྲི་སྟེགས་སུ་ཉུས་པ་ཆེན་པོ་འདོན་དགོས་ན། ཅིན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་ཆིངས་བ་དང་ཉེ་གྲིན་སྐྲ་དྲག་གི་མི་རིགས་གཉའ་མནོན་ལས་ཐར་ཐབས་མ་བྱུས་ན་ཅི་ཡང་འགྲུབ་མིན་ཕྱིར། གོང་མ་ཅིང་གར་རྒྱལ་པོས་སྔོ་ཧྭ་དམག་དྲངས་ཏེ་ཅིན་རྒྱལ་རབས་ཕམ་པར་བྱེད་རྒྱུ་ནི་སྐབས་སུ་བབས་པའི་ལས་ཞིག་ཏུ་ཁྲུམས་པ་མ་ཟད་དེ་ནི་ཐོག་མར་བགྱི་དགོས་པའི་བྱེད་ཕྱོགས་ཞིག་ཏུ་ཡང་གཏན་ཁེལ་བྱུས་སོ།། འོན་ཀྱང་ཅིན་རྒྱལ་རབས་ནི་སྐབས་དེའི་ཀྲུང་གོའི་བྱང་ཕྱོགས་ཀྱི་རྒྱལ་ཁབ་ཆེས་ཆེ་བ་ཞིག་ཡིན་ལ་ནུབ་བྱང་ཁུལ་དུའང་དེའི་ཁོངས་གཏོགས་ཀྱི་རྒྱལ་ཁབ་མི་ཉག་ཡང་དབང་ཤུགས་མི་དམན་པས་ན། ཐོག་མར་མི་ཉག་ཕམ་པར་བྱུས་རྗེས་དེ་དང་ཅིན་གྱི་འབྲེལ་བ་འབྲེལ་མེད་དུ་གཏོང་དགོས་པའམ་མི་ཉག་གི་དབང་ཤུགས་དེ་ཅིན་ལས་དམན་པས་ན་ཐོག་མར་མི་ཉག་ཕམ་པར་བྱ་འདོད་པ་སྟེ། རྒྱུ་མཚན་དེ་བས་མི་ཉག་ལ་དམག་འདྲེན་རྒྱུ་ནི་ངེས་པ་དོན་གྱིས་སྒྲུབ་པའི་འཐབ་ལམ་འབའ་ཞིག་ཏུ་མཐོང་བས། ༡༣༠༥ལོ་དང་༡༣༠༧ལོ། ༡༣༠༨ལོ། ༡༣༡༩ལོ། ༡༣༡༦ལོར་ཅིང་གར་རྒྱལ་པོས་བསྐོམས་པའི་ཐེངས་ལྔ་ལ་དམག་གི་འདུ་འགོད་བརྩམས་པས་མཐར་ཁོང་ཉིད་མ་གཤེགས་སྔོན་ (༡༣༡༧ལོའི་ཟླ་བདུན་པར) ལ་མི་ཉག་རྒྱལ་རབས་མཇུག་རྫོགས་པར་བྱུས་སོ།།

ཅིང་གར་རྒྱལ་པོས་བསྡུད་མར་ཐེངས་གསུམ་ལ་མི་ཉག་ཏུ་དམག་དྲངས་པ་རྒྱུད། མཐར་ཧོར་གྱི་མངའ་ཁོངས་སུ་གཏོགས་པར་བྱུས་རྗེན་ཧྭ་ཕྱོགས་ཀྱི་ཅིན་ལ་ཐོལ་བའི་དགྲ་ཟླའི་ཕྱོགས་ཆ་གཅིག་མེད་པར་བཏང་བ་མ་ཟད། དེ་དང་མཉམ་དུ་ཅིན་རྒྱལ་རབས་ལ་ཐོལ་བའི་སྣ་གོན་ཀྱང་ཡོངས་སུ་གྲུབ་བོ།། མཐར་༡༣༡༡ལོའི་

དཔྱིད་ཀར། ཁོང་གིས་དམག་གི་འཕྲུལ་འཁོར་ལྔ་ཐེ་དྲངས་ཤིང་། ཅིན་རྒྱལ་རབས་ལ་ཕྱོགས་ཐམས་ཅད་ནས་རྒོལ་བ་དྲག་པོ་བགྱིས་སོ།། སྐབས་དེའི་ཅིན་རྒྱལ་རབས་ལ་མཚོན་ན་སྐྱི་ཚོགས་ཀྱི་འགལ་འདུ་སྣ་ཚོགས་སུ་སྣང་ཞིང་། ཆབ་སྲིད་རིལ་སྒྲུངས་དང་། དཔལ་འབྱོར་ཉམས་རྒུད། གྲལ་རིམ་འགལ་བ་དང་མི་རིགས་འགལ་བ་ཉིན་རེར་ཛ་དྲག་ཏུ་ཕྱིན་པ་མ་ཟད། མཐའ་མཚམས་ཡེ་ཧོ་ལན་（野狐岭 དེང་ཧོ་པེ་ཀྲང་ཅ་ཁྲུག་གྲོང་ཁྱེར་གྱི་ནུབ་བྱང་ས་ཁུལ）སྲུང་བའི་ཅིན་དམག་ཁྲི་བཞི་བཅུ་ལྷག་ཡོད་པར་གྲགས་ཀྱང་རྒོལ་བ་ཙམ་གྱིས་ཕམ་པའི་གནས་སུ་ལྷུང་བས། དམག་སྤྱི་ཆེན་པོ་ཆན་ཙ་ནོ་（千家奴）གོ་ས་ལས་འཐེན་ཏེ་སྲིད་ཀྱི་བྱ་བ་དོན་དུ་གཉེར་བའི་བན་ཡན་ཧུ་ཤ་（完颜胡沙）དེའི་གོ་སར་གསོལ་ལོ།། ཧོར་དམག་གིས་རྒྱལ་ཁའི་བགྲོས་དང་བསྟུན་མུ་འཐུད་དུ་ཕར་རྒོལ་བྱས་ལ། བན་ཡན་ཧུ་ཧྲས་ཕྱིར་རྒོལ་པའི་ནུས་མཐུ་སྤུ་ཙམ་ཡང་མེད་པར་ཤར་གྱི་ཞོན་ཕིན་（宣平 དེང་ཧེ་ཨན་རྗོང་ཤར་བྱང་གི་མཚམས）དུ་བྲོས་ཤིང་། ཧོར་དམག་རྣམས་ཁེ་ཧོ་པོ་（浍河堡 དེང་ཧེ་ཨན་རྗོང་གི་ཤར་ཕྱོགས་ཀྱི་མཚམས）བར་དུ་རམ་མདར་མངགས་པས། ཅིན་གྱི་དཔུང་ཚོགས་ཕམ་ཁ་ཆེན་པོ་ཉེས་ཤིང་བན་ཡན་ཧུ་ཧྲ་ཡང་ཀྲུང་ཏུའུ་（中都 དེང་གི་པེ་ཅིན་གྲོང་ཁྱེར）དུ་བྲོས་བྱོལ་དུ་སོང་ངོ་། ས་དེ་ནས་གོ་ས་ལས་ཕབ་བོ།། ༡༢༡༣ལོར། ཅི་མེན་（鸡鸣）རི་བོའི་འདབས་སུ་དམག་གི་གཡུལ་བཤམས་པས། ཅིན་དམག་ཁྲི་སུམ་ཅུ་ལྷག་ཡོངས་སུ་ཕམ་ཞིང་ཧོར་དམག་རྣམས་ཀྱིས་ཡོན་ཀོན་（庸关）ཚུར་བླངས་ཏེ་མཐར་ཀྲུང་ཏུའུ་ཀྲུང་བདག་གིར་བཟུང་ངོ་།། ཅིང་གར་རྒྱལ་པོས་ལྷ་ཡི་ཙི་ཅིན་ཀོན་（紫荆关）བརྒལ་ཏེ་ཧོར་དམག་རྣམས་ལམ་སྡེ་གསུམ་དུ་བགོས་ནས་ཐད་ཀར་ཧྭ་པེ་（华北）དང་། ཧོ་པེ（河北)། ཧྲན་ཏོང་（山东)། ཧྲན་ཞི（山西)། ལའོ་ནུབ་མ་（辽西）སོགས་སུ་དམག་གི་ཁ་ལོ་བསྒྱུར་ཞིང་། རྨ་ཆུའི་བྱང་ཕྱོགས་སུ་ལེ་དབར་སྟོང་ཐག་གི་ས་རྣམས་ཐམས་ཅད་ལག་འོག་ཏུ་ཟིན་ནོ།། ཀྲུང་ཏུའུ་དང་གྲིན་ཏེན་（真定

དེང་གི་གྲིན་ཏེན་རྫོང་）སོགས་མཁར་བཅུ་གཅིག་ཙམ་སྐབས་དེར་དུ་དྲུང་དབང་འོག་ཏུ་བསྡུ་མ་ཐུབ་བོ།། ལོ་དེའི་ལོ་མཇུག་ཏུ།ལམ་སྡེ་གསུམ་བརྒྱུད་པའི་ཧོར་དམག་རྣམས་ཀྱང་ཏུའུ་འདབས་ཀྱི་ཏ་ཁུག་（大口）ཏུ་ལྷན་འཛོམས་བྱས་སོ།། ཅིན་རྒྱལ་རབས་ལ་རྒོལ་བའི་ནུས་མཐུ་དང་ཐབ་ཕྱིར། མཐར་༡༣༡༩ལོར་གོང་མ་ཅིང་གར་རྒྱལ་པོ་ལ་ཆི་གོའི་（歧国）ཀོང་ཇོ་གནང་བ་མ་ཟད། དར་གོས་སྣ་ཚོགས་དང་ཕྱིས་པ་ཕོ་མོ་ལྔ་བརྒྱ། ཧ་སུམ་སྟོང་ལྷག་ཕུད་དེ་ཡོན་ཀོན་ནས་ཕྱིར་འཐེན་བྱས་ན་ཡང་། ཅིང་གར་རྒྱལ་པོ་ཡེར་ལི་ནས་（鱼儿泺 དེང་ནང་སོག་གི་ཏ་ལི་མཚོའུ）དམག་སྡོད་བྱེད། ཅིན་ཝེན་ཙུང་དངངས་སྐྲག་སྐྲོས་ཀྱང་ཏུའུ་ནས་ཅིན་པར་དུ་སྤོས་ཕྱོལ་དུ（དེང་ཧོ་ནན་ཁེ་ཧྥུན།）ཕྱིན་ནོ།། ༡༣༡༥ལོར། ཧོར་དམག་གིས་ཀྱང་ཏུའུ་ཚུར་ལེན་བྱས་ཤིང་། ཅིང་གར་རྒྱལ་པོས་དམག་དཔོན་སམ་ཧོ་དང་（三木合）ཧྲི་མོ་མིན་འན་（石抹明安）རྣམ་གཉིས་ལ་བཀའ་བསྒོས་ཏེ་ཧྲོ་ཐུ་དམག་འདྲེན་སྐབས། མུ་ཧྭ་ལིས་（木华黎）ལ་བཀའ་བསྒོས་ཏེ་ལའོ་ཞུབ་མར་དམག་དྲངས་ཤིང་། ཙུང་མ་འགོར་བར་ལའོ་ནུབ་མས་ཅིན་དམག་རྣམས་ཕམ་པར་བྱས་པ་མ་ཟད། པེ་ཅིན་（དེང་ནང་སོག་ཉིན་མཁར་གྱི་ནུབ་ཕྱོགས）ཡང་དབང་འོག་ཏུ་བསྡུས་སོ།། དེ་དང་བསྟུན་ནས་ཧྭ་པེ་དང་ཧྲང་པེ་སོགས་ཀྱི་ས་ཆ་སོ་སོའི་ས་བདག་དྲག་ཆས་སྦྲས་པ་རྣམས་ཀྱང་མུ་འཕུད་ནས་ཧོར་ལ་མགོ་བཏགས་ཏེ་མཉམ་དུ་ཅིན་རྒྱལ་རབས་ལ་རྒོལ་ཞིང་། ཅིང་གར་རྒྱལ་པོས་ཕོ་ཉ་མངགས་ཏེ་ཅིན་རྒྱལ་རབས་ཀྱིས་ཧོ་པེ་དང་ཧྲན་ཏུང་གི་མཁར་གཞན་རྣམས་ཚུར་སྤྲོད་དགོས་པའི་བཀའ་ཡིག་གནང་བ་མ་ཟད། ས་དེ་དག་གི་རྗེ་བོའི་རྟགས་མཚན་སྤྲུབས་ནས་ཐམས་ཅད་ཀྱི་རྗེ་བོའི་མཚན་ལ་ཧོ་ནན་རྗེ་བོ་ཞེས་བསྒྱུར་ན་ཡང་། ཅིན་ཝེན་ཙུང་དེ་ལྟར་མ་བགྱི་བས་ཅིང་གར་རྒྱལ་པོས་ཧྲི་ཐེན་ཉེ་（史天倪）དམག་སྤྱི་ཆེན་པོར་བསྐོས་ཏེ་སྟོ་ཕྱོགས་ཀྱི་ཅིན་ལ་རྒོལ་བར་བཙམས་སོ།། ༡༣༡༨ལོར་གོང་མ་ཅིང་གར་རྒྱལ་པོ་སྨར་ཡང་ཨོར་ཇོར་ཕེབས་ཤིང་།

༡༣༡༧ལོར་ཁོང་གིས་སུ་ཧྲ་ཤིས་ལ་ཐེ་ཧྲི་(太师)རྒྱལ་པོའི་ཚོ་ལོ་གནང་བ་མ་ཟད་གསེར་གྱི་ཐམ་ཀ་དང་དར་ཆ་གནང་ཏེ་ཅིན་ལ་རྒོལ་བའི་བྱ་བ་དོན་དུ་གཉེར་བར་བསྐོས་ལ། རང་ཉིད་སུ་མཐུད་ནས་ནུབ་ཕྱོགས་སུ་བསྒྱུར་བའི་སྣ་མགོན་བྱས་སོ།། ༡༣༣༣ལོར་སུ་ཧྲ་ཤིས་ནད་ཀྱིས་མ་བསྒྲུས་བར་དུ། དེ་སྐྱ་ཅིན་རྒྱལ་རབས་ལ་དབང་བའི་ཀྲ་ཆུའི་བྱང་རྒྱུད་དང་། ཤར་གྱི་ཧྲན་ཧྲུང་གི་བར། ནུབ་ཏུ་ཀོན་ཞ་(关峡)ལ་ཐུག་པའི་བར་གྱི་ས་ཁུལ་ཐམས་ཅད་ཧོར་དམག་གིས་བདག་གིར་བཟུང་ཞིང་། ཅིང་གར་རྒྱལ་པོ་མ་གཤེགས་སྔོན་དུ་རང་གི་རྗེས་འཛུག་པ་རྣམས་ལ། སྔུང་ནས་ལམ་ལ་ཆས་ཏེ་……ཚིན་ཐང་དང་ཏིན་སོགས་བརྒྱུད་ཐད་ཀར་ལང་གི་ཕྱོགས་སུ་འཛུག་དགོས།(༡༦) ཞེས་ཅིན་ལ་རྒོལ་བའི་ཐབས་ཇུས་གཏན་དུ་བཟོས་སོ།། དེ་ནས་ལོ་བདུན་འགོར་རྗེས་ཀྱི་༡༣༣༩ལོར། ཁོང་གི་སྲས་ཨོ་ཁོ་ཐེལ་(窝阔台)གྱིས་ཁ་ཆེམས་ལྟར་ལག་བསྟར་བགྱི་བས། མཐར་ཅིན་རྒྱལ་རབས་ཡོངས་སུ་ཕམ་པར་བྱས་སོ།། ཅིང་གར་རྒྱལ་པོ་ཡབ་སྲས་ཀྱི་རིང་ལ་བཙན་པོ་བོད་གཅིག་གྱུར་བྱས་པ་མ་ཟད། ཧྲ་ཤིས་རྒྱལ་རབས་སྟོད་འཛུགས་སུ་བཏང་ཞིང་། སྔུང་སྔོ་མ་རྩིག་མེད་དུ་བཏང་ནས་ཡོན་རྒྱལ་རབས་བཙུགས་ཤིང་རྒྱལ་ཡོངས་གཅིག་ཏུ་བསྡུས་པའི་ལས་དེ་མངོན་པར་གྲུབ་པ་ནི་རྗེས་སོར་སླ་བའི་སྙིང་པོ་སྟེ་འདི་ནས་མང་དུ་མ་སྤྲོས་ལ། ལས་རླབས་པོ་ཆེ་དེ་ཀོ་ནི་ཅིང་གར་རྒྱལ་པོའི་ཚ་རབས་མི་རབས་གསུམ་དང་རྗེ་བོ་ལྔ། ལོ་བདུན་བཅུ་ལྷག་གི་རིང་ལ་མངོན་པར་གྲུབ་པས་དེ་ནི་ལས་སླ་བ་ཞིག་མིན་ནོ།།

གསུམ། ཅིང་གར་རྒྱལ་པོས་བྱང་ཕྱོགས་གཅིག་ཏུ་བསྡུས་པའི་དགེ་མཚན།

གོང་མ་ཅིང་གར་རྒྱལ་པོ་དང་དེའི་རྗེས་འཛུག་པ་རྣམས་ཀྱིས་ཀྲུང་གོ་ཕྱོགས་ཡོངས་ནས་གཅིག་གྱུར་ཆེན་པོ་མཛད་པའི་ལས་མངོན་པར་གྲུབ་པ་དེས། ཀྲུང་

གའི་ལོ་རྒྱུས་གོང་དུ་འཕེལ་བར་ནུས་པ་གལ་ཆེན་བརྟོན་པ་སྟེ། རང་རྒྱལ་གཅིག་གྱུར་གྱི་མི་རིགས་མང་བའི་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་སྲ་བརྟན་དང་འཕེལ་རྒྱས་ཀྱི་ཆར་སྲུ་འཕྲུད་ནས་སྐྱོལ་མ་བཏང་པ་ཡིན་ནོ།། གཅིག་གྱུར་གྱི་ལས་འདི་ཀོ་གོང་མ་ཅིང་གར་རྒྱལ་པོ་མ་གཤེགས་སྔོན་དུ་ཡོངས་སུ་མ་གྲུབ་ན་ཡང་། ཁོང་གི་བུ་རབས་ཚ་རྒྱུད་རྣམས་ཀྱིས་མུ་འཕྲུད་དེ་མངོན་པར་གྲུབ་རྐྱེན། དེ་ནི་གོང་མ་ཅིང་གར་རྒྱལ་པོས་མ་འོངས་བའི་འཕེལ་སོའི་ཆར་རྨང་བརྟན་པོ་བཏང་ཞིང་ཁོང་ནི་ཡོན་རྒྱལ་རབས་གཅིག་གྱུར་གྱི་རྨང་འདིང་མཁན་ཡིན་པར་སུས་ཀྱང་བསྙོན་དུ་མེད་དོ།། ཧོར་གྱི་ཚོ་ཁག་རྣམས་གཅིག་སྡུད་བྱས་པ་ནས་རིམ་གྱིས་ཀྲུང་གོའི་བྱང་ཕྱོགས་དང་དེ་ནས་རྒྱལ་ཡོངས་གཅིག་སྡུད་བྱས་པའི་ཚད་དང་གཞི་ཁྱོན་དེ་ཧན་དང་ཐང་རྒྱལ་རབས་ལས་ཀྱང་བརྒལ་བར་མཐོང་ལ་རང་རེའི་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སྟེང་དེ་སྔར་བྱུང་མ་མྱོང་སྟེ། ཧན་དང་ཐང་རྒྱལ་རབས་སྟོབས་འབྱོར་ཆེས་ཆེ་བའི་དུས་སུའང་ཚད་འདི་འདྲར་མ་ཕྱོགས་སོ།།[༡༤] ཞེས་པ་ལྟར་རོ།། ཡིན་ཡང་། གཅིག་གྱུར་གྱི་ལས་དེ་འགྲུབ་དགོས་ན། ངེས་པར་དུ་སྟོབས་ཤུགས་གང་ཡོད་འདོན་དགོས་སྟེ། ལོ་རྒྱུས་འཕེལ་སོའི་ཆ་ནས་བལྟས་ནའང་། གྱེས་ཐོར་ནས་གཅིག་གྱུར་བྱུང་བའི་བར། ངེས་པར་དུ་ཡ་ང་བའི་འཐབ་རྩོད་རྒྱུད་དགོས་པ་མ་ཟད། ལོ་རྒྱུས་སུ་བྱུང་མྱོང་བའི་གཅིག་གྱུར་གྱི་ལས་ཕལ་ཆེ་བ་ནི་དབང་བསྒྱུར་གྲལ་རིམ་གྱིས་འཐབ་རྩོད་ཀྱི་བྱེད་ཐབས་ལག་ཏུ་བསྟར་བ་ལས་གཟོད་མངོན་པར་གྲུབ་པ་ཡིན་ལ། འཐབ་རྩོད་ཀྱི་བརྒྱུད་རིམ་ཁྲོད་མེད་བརླག་གི་རྣམ་པ་དེ་མེད་དུ་མི་རུང་ཞིང་། གཅིག་གྱུར་ལའང་དེ་བཞིན་དུ་མི་རིགས་གཉའ་མནོན་གྱི་བྱེད་ཐབས་མང་དུ་འདུ་བས། མེད་བརླག་དང་གཉའ་མནོན་ཡོད་པའི་ཕྱོགས་ཆ་ནས་གཅིག་གྱུར་གྱི་ལས་བཏང་སྙོམས་སུ་འཇོག་མི་རུང་སྟེ། མེས་རྒྱལ་གཅིག་གྱུར་ནི་རྒྱལ་ཡོངས་རིགས་སོ་སོའི་མི་དམངས་རྣམས་ཀྱི་ཆེས་མཐོ་བའི་ཁེ་ཕན་ཞིག་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ།།[༡༥] ཀྲུང་གོ་ནི་གནའ་ནས་བཟུང་གཅིག་གྱུར་གྱི་མི་རིགས་མང་བའི་རྒྱལ་ཁབ་ཞིག་ཡིན་རྐྱེན།

རྒྱལ་ནང་གི་མི་རིགས་བར་གྱི་འབྲེལ་ཚོད་ནི་དུས་རྒྱུན་དུ་མངོན་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་རྣམ་པ་ཞིག་ཡིན་ཏེ། དཔེར་ན། རྒྱ་རིགས་ཀྱིས་ཧོན་ནུ(匈奴)བསྐྱབས་པ་དང་། ཐང་གིས་གྲུ་གུར་གྲོལ་བ། ཡོངས་སྲུང་ལ་གྲོལ་ཞིང་ཅན་གྱིས་ཡོའོ་རྩ་མེད་དུ་བཏང་བ། ཧོར་གྱིས་ཅིན་དང་མི་ཉག་རྩིག་མེད་དུ་བཏང་ཞིང་མཐར་སྲུང་སྐྱ་མའི་རྒྱལ་ཕྲན་ཡང་མེད་པར་བཟོས་པ་ལྟ་བུ་སོགས་ཐམས་ཅད་རྒྱལ་ནང་གི་མི་རིགས་ཀྱི་འབྲེལ་ཚོད་མིན་པ་གཅིག་ཀྱང་མེད་ལ། ལ་ལ་ནི་རྒྱ་རིགས་ཀྱིས་གྲངས་ཉུང་མི་རིགས་དང་འབྲེལ་ཅིང་འཛིང་ལ། ལ་ལ་ནི་གྲངས་ཉུང་མི་རིགས་ཀྱིས་རྒྱ་རིགས་ལ་འཛིང་བ་ཡིན། ལ་ལ་ནི་གྲངས་ཉུང་མི་རིགས་དང་གྲངས་ཉུང་མི་རིགས་བར་འབྲེལ་འཛིང་བགྱིས་པ་ཡིན་ནོ།། ཏན་པི་ཏི་དང་ཐང་ཐའི་ཙུང་། ཅིང་གར་རྒྱལ་པོ། སེ་ཆེན་རྒྱལ་པོ་སོགས་ཐམས་ཅད་ནི་ཀྲུང་གོའི་ལོ་རྒྱུས་སུ་གཅིག་གྱུར་གྱི་ལས་མངོན་པར་གྲུབ་པའི་ནུབས་ཆེན་གྱི་མི་སྣ་ཡིན་ནོ།། རྒྱལ་ནང་མི་རིགས་འབྲེལ་འཛིང་གི་ཐད་དུ། སྤྲུ་ཞབས་ཧྥན་ཝུན་ལན་(范文澜)གྱིས་དཔེར་ན་གཅེན་གཅུང་འཛིང་བ་ལྟ་བུ་སྟེ། སྤུན་ཆུང་བས་དྲག་རྩལ་གྱིས་གདུག་རྩུབ་ཆེ་བའི་ཕུ་བོ་བསད་བྱུང་ནས་དེའི་ཚབ་ཏུ་ཁྱིམ་ཐབས་བསྐྱངས་ལ། ཁྱིམ་ཐབས་སྐྱོང་བའི་བཟང་ངན་མི་སྨྲ་ཡང་། གདུག་རྩུབ་ངན་རུལ་གྱི་རྒྱ་ལས་གྲོལ་ཏེ་ཁྱིམ་ཐབས་གཉེར་བ་ཁོ་ན་ཡང་སྔར་ན་བྱ་བ་བཟང་པོ་ཞིག་ཡིན་པ་ལྟར། ཕྱོགས་བཞི་མཚམས་བརྒྱད་དུ་གྱིས་པའི་སྐབས་དེའི་ཀྲུང་གོ་ལ་མཚོན་ན་ཡང་། ཧོར་གྱིས་ཅིན་རྒྱལ་རབས་དང་། སྲུང་སྐྱ་མ། མི་ཉག ཏ་ལིས། ནུབ་ཡུལ་སོགས་ཐམས་ཅད་གཅིག་སྒྱུར་མཛད་པ་ཡིན་ཏེ། དེ་ཡང་མཐར་གཏུགས་ན་ཆེན་པོ་ཧོར་གྱི་མངོན་པར་གྲུབ་པ་ཡིན་ནོ།།[༡༨] ཞེས་བཀོད་པ་ལྟར་རོ།།

ཅིང་གར་རྒྱལ་པོས་ཀྲུང་གོའི་བྱང་ཕྱོགས་ཀྱི་མི་རིགས་ཐམས་ཅད་གཅིག་སྒྱུར་གྱི་ལས་མངོན་པར་གྲུབ་པ་དེ། རིགས་སོ་སོའི་རིག་གནས་དང་དཔལ་འབྱོར་གོང་དུ་སྤེལ་བར་ཕན་ཐོགས་ཆེན་པོ་ཡོད་རྐྱེན་རིགས་སོ་སོའི་མི་དམངས་ཀྱི་ཁེ་ཕན་

དང་མཐུན་པ་ཡིན་ལ། སེ་ཆེན་རྒྱལ་པོས་ཀྱང་ཡབ་མེས་ཀྱིས་བྱང་ཕྱོགས་གཅིག་གྱུར་གྱི་རྨང་གཞིའི་སྟེང་མཐར་ཀྱང་གོའི་མངའ་ཁོངས་ཕྱོགས་ཐམས་ཅད་ནས་གཅིག་གྱུར་བྱས་སོ།། ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱིས་གཅིག་གྱུར་ཆེན་པོ་མཛད་པ་འདིས། རྒྱལ་ཡོངས་སྤྱི་ཚོགས་ཐོན་སྐྱེད་ཀྱི་མཐུན་སྦྱོར་གོང་འཕེལ་ཐད་ཕན་པའི་རྒྱུ་རྐྱེན་མང་དུ་བཟོས་ཕྱིར། ནང་ས་དང་མཐའ་མཚམས་བར་གྱི་འབྲེལ་བ་དེ་ལྷག་པར་ཇེ་ཟབ་ཏུ་གྱུར་རོ།། རྒྱལ་ནང་རིགས་སོ་སོའི་མི་དམངས་རྣམས་ཀྱི་མཛའ་བརྩེའི་འགྲོ་འོང་དང་མཐུན་སྒྲིལ་མཉམ་འབྲེལ་བགྱིས་པ་བརྒྱུད། གྲངས་ཉུང་མི་རིགས་སོ་སོའི་དཔལ་འབྱོར་དང་རིག་གནས་ཀྱང་དེ་བཞིན་དུ་ཡར་རྒྱས་གོང་འཕེལ་དུ་ཕྱིན་ནོ།།

ཧོར་རྒྱལ་རབས་ཀྱིས་རང་རྒྱལ་ལོ་རྒྱུས་སུ་ཐེངས་དང་པོར་ལྟགས་རི་རིང་པོའི་ཕྱི་ནང་ཐད་ཀར་གཅིག་གྱུར་བྱས་ཤིང་དེའི་སྟོ་བྱང་ས་ཁུལ་ལ་དབང་བསྒྱུར་བ་སྟེ། འདིས་རྗེས་སོར་རང་རྒྱལ་བྱང་ཕྱོགས་ཀྱི་མཐའ་མཚམས་ཀྱི་གཞི་ཁྲོན་འདི་ཀོ་མངོན་པར་གྲུབ་པར་ཐོག་མའི་རྨང་བཏང་བ་མ་ཟད། ད་དུང་བྱང་ཕྱོགས་གྲངས་ཉུང་མི་རིགས་སོ་སོ་དང་ཀྱང་ཡོན་གྱི་རྒྱ་རིགས་བར་ཕྱོགས་ཐམས་ཅད་ནས་འབྲེལ་གཏུགས་དང་མཉམ་འདྲེས་ཀྱི་འགོ་བརྩམས་པ་ཡང་ཡིན་ཏེ། རྗེས་སོར་མི་རིགས་མང་བའི་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་རྣམ་པ་འདི་ཀོ་གྲུབ་པར་ཕན་ནུས་ཆེན་པོ་བཏོན་པ་ཡིན་ནོ།། ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་བདེན་དཔང་ལས། ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱིས་ལོ་བརྒྱ་ལྷག་གི་དབང་བསྒྱུར་རྒྱུད། ཀྱང་གོའི་མངའ་ཁོངས་སུ་གཞི་ཁྲོན་ཆེ་ཞིང་དུས་ཡུན་རིང་བའི་གྲོས་འཐོར་གྱི་རྣམ་པ་གཞན་དུ་བྱུང་མ་སྟོང་ལ། དེ་ཡང་གཙོ་བོ་རིགས་སོ་སོའི་བར་དཔལ་འབྱོར་རིག་གནས་ཀྱི་བརྗེ་རེས་(འབྲེལ་བ)ཇེ་དམ་དུ་སོང་ཞིང་མི་རིགས་ཀྱི་ཁྲིམ་རྒྱུད་ཆེན་མོ་ལྷག་པར་འབྲུས་ཚང་བར་གྱུར་བ། སུ་སུ་དང་ཡང་ཕྲལ་ཐབས་མེད་པའི་གནས་སུ་གྱུར་བའི་རྐྱེན་གྱིས་སོ།། ཡོན་རྒྱལ་རབས་རྗེས་ཀྱི་ལོ་ངོ་བྲུག་བརྒྱ་ལྷག་གི་རིང་ལ། སྐབས་རེར་གྲོས་འཐོར་ཁ་ཕྲལ་གྱི་རྣམ་པ་མངོན་ཞིང་ཕན་ཚུན་

ཏོ་ཟླར་ལངས་བའི་དམག་གི་འདུ་ཀོལ་བཙམས་པ་མཐོང་ན་ཡང་། དེ་ནི་ཕྱོགས་ཆ་གཅིག་གམ་གནས་སྐབས་ཀྱི་རྣམ་པ་ཙམ་ལས། རིགས་སོ་སོའི་བར་གྱི་འབྲེལ་བར་ཤུགས་བསྟན་དགོས་པ་ནི། དེ་བཞིན་དུ་ལོ་རྒྱུས་འཕེལ་བའི་གཞི་གཙོ་བོ་ཡིན་ཞིང་། དེ་ཡང་རིགས་སོ་སོའི་བར་གྱི་འབྲེལ་བ་དེ་ལྷག་པར་ཧེ་དམ་དུ་སོང་བའི་ཨང་གཞིའི་སྟེང་། ཆིང་རྒྱལ་རབས་སྐབས་སུ་རང་རྒྱལ་གཅིག་གྱུར་གྱི་མི་རིགས་མང་བའི་རྒྱལ་ཁབ་འདི་ཀོ་སྒྲུབ་ནས་གོང་དུ་འཕེལ་ཐུབ་པར་གྱུར་བ་ཡིན་ནོ།།

ཟུར་མཆན།

(༡)《སུང་ཡིག་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས》ལས།

(༢)《སུང་ཡིག་ཞའི་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་སྐོར》ལས།

(༣)《ལའོ་ཡིག་ཟམ་གོས་ཀྱི་གདན་རབས》ལས།

(༤)《ཅིན་ཡིག་ཉན་ཀི་ཏན་ནུའི་རྟོགས་བརྗོད粘割韩奴传》ལས།

(༥)《ལའོ་ཡིག་ཐེན་ཙོ་ཏེ》ལས།

(༦)ཧྲུན་ཁྲིན་ཙོན་གྱིས་རྒྱ་ཡིག་ཏུ་བསྒྱུར་བའི་《ཇོ་སེང་ཏོར་གྱི་ལོ་རྒྱུས》དེབ་དང་པོའི་ལེའུ་བཞི་བར་གསལ། ཀྲུང་ཧྭ་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་མིན་གོ་ལོ༣༥བར་དཔར།

(༧)《ཇོ་སེང་ཏོར་གྱི་ལོ་རྒྱུས》དེབ་དང་པོའི་ལེའུ་ལྔ་བར།

(༨)ཧི་ཀའོ་ཆིས་རྒྱ་ཡིག་ཏུ་བསྒྱུར་བའི་《འཛམ་གླིང་འདུལ་བ་པོའི་ལོ་རྒྱུས》སྟོད་ཆའི་སྐབས་དང་པོའི་P༤༩བར་གསལ། ནང་སོག་མི་དམངས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་༡༩༨༠ལོར་དཔར།

(༩) 《ཇོ་སེང་ཏོར་གྱི་ལོ་རྒྱུས》དེབ་དང་པོའི་ལེའུ་ལྔ་བར་གསལ།

(༡༠)《འཛམ་གླིང་འདུལ་བ་པོའི་ལོ་རྒྱུས》སྟོད་ཆའི་སྐབས་དང་པོའི་P༧༣ལ་གསལ།

(༡༡)《ཏོར་ཡིག་པེར་ཧྲེ་ཨེར་ཐི་ཏེ་ཅིན་གྱི་རྟོགས་བརྗོད》ལས།

(༡༢)《ཏོར་གྱི་གསང་རྣམ》ཚན་པ་༢༣༨ལས།

(༡༣) ཐྭན་པའོ་ལིང་གིས་བརྩམས་པའི་《ཧོར་དང་ཡུ་གུར་བར་གྱི་འབྲེལ་བའི་ཐོག་མ་སྟེ་ཅིང་གར་རྒྱལ་པོ་དང་པེར་ཧྲི་ཡེར་ཐི་ཧེ་ཅིན་གྱི་སྐོར་གླེང་བ》ཞེས་པ་སྟེ། 《ནང་སོག་སྤྱི་ཚོགས་ཚན་རིག》༡༩༨༤ལོའི་དེབ་གསུམ་པ་དང་། 《ཅིང་གར་རྒྱལ་པོའི་ཞིབ་འཇུག་ཕྱོགས་བསྒྲིགས》(༡༩༤༩ལོ་ནས་༡༩༩༠ལོ) དེབ་གསུམ་པའི་༣༧༤—༣༧༨བར། ནང་སོག་མི་དམངས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་༡༩༩༡ལོར་སྐྲུན།

(༡༤) 《རྡོ་སེང་ཧོར་གྱི་ལོ་རྒྱུས》དེབ་དང་པོའི་ལེའུ་ལྔ་བར་གསལ།

(༡༥) 《འཛམ་གླིང་འདུལ་བ་པོའི་ལོ་རྒྱུས》སྟོད་ཆའི་སྐབས་དང་པོའི་P༨༤ལ་གསལ།

(༡༦) 《ཧོར་ཡིག་ཐའི་ཙུ་ཝུའི་སྐབས》ལས།

(༡༧) 《ཧོར་ཡིག་སའི་གདན་རབས་ཀྱི་སྐོར》ལས།

(༡༨) ཀྲོའུ་ཨེན་ལེས་རྒྱལ་ཡོངས་སྐབས་གཉིས་པའི་མི་དམངས་འཐུས་མི་ཚོགས་ཆེན་དུ་གསུང་བའི《སྲིད་གཞུང་བྱ་བའི་སྙན་ཞུ》

(༡༩) ཐྭན་ཕུན་ལན་གྱིས་བརྩམས་པའི་《ཀྲུང་གོའི་ལོ་རྒྱུས་སུ་བྱུང་བའི་མི་རིགས་འཐབ་རྩོད་དང་མཉམ་འདྲེས》ཞེས་པ་སྟེ། 《ལོ་རྒྱུས་ཞིབ་འཇུག》༡༩༨༠ལོའི་དེབ་དང་པོར་གསལ།

ལེའུ་གཉིས་པ།

ཡང་ཀྲུའི་ཞལ་འཛོམས།

དང་པོ། ཞལ་འཛོམས་ཀྱི་འབྱུང་རྐྱེན་དང་དམིགས་ཡུལ།

གཅིག ཧོར་གྱིས་བཙན་པོའི་རྒྱལ་རབས་གཅིག་སྒྱུར་གྱི་དགོས་གལ།

ཧོར་བོད་འབྲེལ་བའི་ཐོག་མ་ནི་ནམ་ཚོད་བྱུང་བ་དང་གོང་མ་ཅིང་གར་རྒྱལ་པོས་བོད་དུ་དམག་གི་ཁ་ལོ་བསྒྱུར་མིན་གྱི་གནད་དོན་འདི་དག《ཡོན་གྱི་ལོ་རྒྱུས》དུ་གསལ་པོར་བཀོད་མེད་ལ། ཧོར་དང་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཚང་སོགས་སུ་གོང་མ་ཅིང་གར་རྒྱལ་པོ་དགུང་ལོ་ཞེ་ལྔའི་དུས་སུ་བཙན་པོ་བོད་ཡང་དེའི་མངའ་ཁོངས་སུ་གཏོགས་པར་བྱས་སོ་ཞེས་མང་དུ་བཀོད་པ་མཐོང་སྟེ། དཔེར་ན། 《ཧོར་གྱི་བྱུང་བ》ལས། ཅིང་གར་རྒྱལ་པོ་དགུང་ལོ་ཞེ་ལྔའི་དུས་(༡༢༠༧ལོ)སུ་བོད་དུ་དམག་དྲངས་ཤིང་། བོད་ཀྱི་ཇོ་བོས་ཕོ་ཉ་མངགས་ཏེ་འཁོར་སུམ་བརྒྱ་དང་བཅས་ཞུ་ལས་ཕྱིན་ནས་ཇ་སོང་དང་རིན་པོ་ཆེ་སྣ་ཚོགས་བསམ་གྱིས་མི་ཁྱབ་པ་ཕུལ་ནས་ཆ་འདམ་གཞུང་དུ་ཞལ་འཛོམས་སོ།། ཞེས་དང་། ཅིང་གར་རྒྱལ་པོས་ཀྱང་དེ་རྣམས་ཀྱི་བརྫངས་སྐྱལ་དུ་དངོས་པོ་གྱ་ནོམ་པ་གནང་བ་མ་ཟད། བླ་ཆེན་ས་སྐྱ་ཀུན་དགའ་སྙིང་པོ་ལ་ཡི་གེ་སྦྲིངས་བ་སྟེ། ཡིག་ཕྲད་དུ་དམ་པ་ཁྱེད་ཁོ་བོས་གདན་འདྲེན་བྱེད་དགོས་རྒྱུ་ཡིན། འོན་ཀྱང་ད་དུང་རྒྱལ་སྲིད་ཀྱི་བྱ་བའི་རིགས་འགའ་ཞིག་མ་ཚར་བས་རེ་ཞིག་གདན་འདྲེན་མ་བྱས་ཀྱང་ཁོ་བོས་འདི་ནས་ཁྱེད་ལ་བསྟེན་ནོ།། ཁྱེད་ཀྱིས་དེ་ནས་ཁོ་བོ་ལ་སྐྱོངས་ཤིག ཇེས་སོར་ཁོ་བོས་བྱ་བ་མཐར་ཕྱིན་

པའི་ཚེ་ཁྲིད་ སྲུས་ བཅས་ ཀྱིས་ ཧོར་ ཡུལ་ དུ་ རྒྱལ་ བསྟན་ སྤེལ་ དགོས། ཞེས་ བཀོད་ ཡོད་ལ། དེ་ནས་མངའ་རིས་བསྐོར་གསུམ་གྱི་བོད་འབངས་ཁྲི་བརྒྱད་ཙུ་ལྷག་ཀུང་ དབང་དུ་བསྡུས་ཏེ་སུ་འབྲུད་ནས་རྒྱ་གར་གྱི་མཚམས་སུ་བསྐྱོད་དོ།།⁽༡⁾ ཞེས་བཀོད་ ཡོད་དོ།། «ཧོར་གྱི་དེབ་ཐེར་སྔོན་པོ»་དང་«ཧོར་གྱི་བྱུང་བ»་གཉིས་ཀར་བཀོད་ པ་ཡང་ཕལ་ཆེར་འདྲ་མཚུངས་སོ།།⁽༢⁾

བོད་ ཀྱི་ ལོ་ རྒྱུས་ དེབ་ ཐེར་ «ཆོས་ འབྱུང་ དཔག་ བསམ་ ལྗོན་ བཟང»་ ལས། གོང་མ་ཅིང་གར་རྒྱལ་པོ་དགུང་ལོ་ཞེ་ལྔའི་སྟེང་བོད་དབུས་སུ་ཕྱིན་ཚེ། རྣོ་སྦྱིད་རྗེ་ དགའ་དང་ཚལ་བ་ཀུན་རྡོར་སོགས་ཀྱིས་བསུ་བ་དང་དགའ་སྟོན་རྒྱ་ཆེན་བྱས་ཏེ། མངའ་རིས་སྐོར་གསུམ་དང་དབུས་གཙང་རུ་བཞི། སྟོ་ཁམས་སྒང་གསུམ་ཐམས་ ཅད་ཕུལ། དེ་ནས་གཙང་ས་སྐྱ་བླ་མ་ཀུན་དགའ་སྙིང་པོ་ལ་ཆབ་འཕྲིག་སྐྱེས་བཅས་ མི་སྣ་ལ་བསྐུར་ནས་ད་དུང་རྒྱལ་སྲིད་ཀྱི་བྱ་སའི་རིགས་ཀྱི་དམག་ལས་འགའ་ཞིག་མ་ ཚར་བས་དེ་ མཐར་ ཕྱིན་ ཚེ། ཁྲིད་ སྲུས་ བཅས་ ཀྱིས་ ཧོར་ ཡུལ་ དུ་ བསྟན་ པ་ སྤེལ་ དགོས། ཞེས་བཀོད་ཡོད་ལ། ཡིག་ཕུད་ཀྱི་བརྗོད་སྙིང་དེ་«ཧོར་གྱི་བྱུང་བའི» ཁྲིད་བཀོད་པ་དང་འདྲ་མཚུངས་ན་ཡང་། དེར་འབྲུད་ནས་དེ་ཉིད་ལ་དངོས་སུ་ མ་ཐད་ཀུང་རིང་མོ་ནས་བླ་མར་བཟུང་སྟེ་བོད་མི་ཀུན་ཁྲལ་ནས་བཏོན་ཞིང་དབུས་ གཙང་གི་རྟེན་གསུམ་དགེ་འདུན་ལ་བསྙེན་བཀུར་མཛད་པ་ནས་བསྟན་པའི་སྦྱིན་ བདག་ཆོས་རྒྱལ་དུ་གྱུར་རོ།། ཞེས་བཀོད་ལ།⁽༣⁾ «ཧོར་གྱི་ཆོས་འབྱུང»་དུ་བཀོད་ པ་དེ་ ཡང་ «ཆོས་ འབྱུང་ དཔག་ བསམ་ ལྗོན་ བཟང»་ དང་ ཀུན་ ནས༔ མཚུངས་ སོ།། གོང་གི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཚགས་སོགས་སུ་བཀོད་པ་ལྟར་ན། དེ་སྟའི་༡༣༠༧ལོར་ཅིང་ གར་རྒྱལ་པོས་བོད་དུ་དམག་དྲངས་ཤིང་ས་སྐྱ་བླ་མ་ཀུན་དགའ་སྙིང་པོར་ཆབ་འཕྲིག་ སྐྱེངས་བ་སོགས་ཐམས་ཅད་ཀྱི་དགོངས་པ་གཅིག་ཏུ་བབ་འདུག་གོ།

«རྗེ་སེང་ ཧོར་ གྱི་ ལོ་ རྒྱུས»་ ལས། ༡༣༣༣ལོའི་ དབྱིད་ ཀར་ ནད་ ཡམས་ གཟིར་རྫེས། ཅིང་གར་རྒྱལ་པོས་རྒྱ་གར་དང་བོད་དུ་ཕྱིན་པ་རྒྱུད་སྨད་ཧོར་དུ

ཕོག་པའི་འདུན་པ་གཏན་ཁེལ་བྱས། ……ཉིན་ཞག་དུ་མར་བོད་དུ་བསྒྱུར་བ་བརྩམས་ན་ཡང་། ལམ་གསེང་དུ་རི་རབ་བསྐོར་ལ་བརྒྱུས་པ་དང་ནགས་ཚལ་སྟུག་པོ་དཀྲུགས་པས་བགྲོད་དཀའ་ཕྱིར། ཕྱིར་མི་ལྡོག་ཐབས་མེད་བྱུང་ཞིང་། དེ་སྐའི་པར་སིག་ལ་ཕྱིན་པའི་ལམ་ཁྲན་བརྒྱུད་དམག་མི་རྣམས་ཕྱིར་འཐེན་ནོ།།[༤] ཞེས་སྣང་ལ། 《རྟོར་ཡིག་གསར་མ》བོད་བཅུ་བདུན་པར་ཡང་དེ་བཞིན་གྱི་དགོངས་པ་བཀོད་ཡོད་དོ།།

གོང་དུ་བཀོད་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཚགས་དེ་དག་ཏུ་ཕྱོགས་ལྷུང་ངམ་ལྟ་བ་ཚད་ཐུབ་མིན་པ་ཡང་མེད་པ་མི་སྲིད་དེ། བོད་ཀྱི་ཡིག་ཚགས་དུ་མར་ཀུན་དཀའ་སྙིང་པོ་ནི་སྤྱི་ལོ་༡༡༥༨ལོར་གཤེགས་སོ་ཞེས་གསལ་བོར་བཀོད་པ་མཐོང་ལ། དེ་ལྟ་ན་གོང་མ་ཅིང་གར་རྒྱལ་པོས་༡༣༠༧ལོར་བོད་དུ་དམག་དྲངས་ཤིང་ཁོང་ལ་ཆབ་འོག་སྒྲིངས་པ་ནི་མངོན་སུམ་ཚད་མས་མ་གྲུབ་ལ། དེ་ལས་གཞན་དུ། ཅིང་གར་རྒྱལ་པོས་བོད་དུ་ཐོག་མར་འབྲེལ་བཙུགས་པའི་བྱེད་པོ་དེ་ཡང་སུ་ཡིན་ལ་ངེས་གཏན་ཞིག་ཨུ་དཀའ་སྟེ་རྒྱུ་མཚན་ནི་དེབ་ཐེར་སོ་སོར་བཀོད་པ་མི་འདྲ་བས་སོ།།[༥] དེ་བས།ཧོར་དང་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་དེབ་ཐེར་སོགས་སུ་ཅིའི་ཕྱིར་ཡང་ཡང་སྨོས་༡༣༠༧ལོར་ཅིང་གར་རྒྱལ་པོ་བོད་དུ་སླེབས་པར་འདོད་པ་ཡིན་ཅེ་ན། དེ་ནི་ཕལ་ཆེར་《རྟོར་ཡིག》ལས། ཡོན་ཐའི་ཙུའུ་ལོ་གཉིས་པར། ཡང་ཅིག་མི་ཉག་ལ་ཏོལ་བ་ཡིན། ཞེས་པ་དང་འབྲེལ་བ་ཡོད་ཉེས་ཆེ་སྟེ་ལོ་རྒྱུས་སླ་བ་སྐོར་ཞིག་གིས་ཅིང་གར་རྒྱལ་པོས་ཐེངས་གཉིས་པར་མི་ཉག་ལ་ཏོལ་བ་དེ་བོད་དུ་དྲངས་བར་འཁྲུལ་བ་སྟེ། དོན་དམ་པར་སྐབས་དེར་ཧོར་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་མཐའ་མཚམས་དེ་བོད་དང་འབྲེལ་མེད་དེ། དེ་གཉིས་ཀྱི་བར་དུ་མི་ཉག་རྒྱལ་རབས་ཆགས་ཡོད་པས་ན་ཐད་ཀར་བོད་དུ་དམག་འདྲེན་རྒྱུའང་མི་སྲིད་ལ། གཞན་དུ། རྟོར་གྱིས་མི་ཉག་ལ་ཏོལ་བའི་གཏམ་དེ་བོད་ཀྱི་ཐོས་ནས་དངངས་སྐྲག་དང་བཅས་མགོ་བཏེགས་པའི་རེ་འདུན་ཞུ་བ་ཡིན་ཀྱང་སྲིད་ལོ།། དུས་རབས་བཅུ་གསུམ་པའི་སྟོད་

གྱི་ཆར། ཅིང་གར་རྒྱལ་པོ་བོད་དུ་ཕྱིན་པ་མ་ཟད་བོད་པ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་རྗེ་བོར་གསོལ་ལོ་ཞེས་པ་དེ་ཡང་ཕྱོགས་ཕྱུང་ཙམ་ལས་ལྷ་བའི་རྐང་འཛུགས་ས་མེད་ལ། 《རྗེ་སེང་ཧོར་གྱི་ལོ་རྒྱུས》སུ་བཀོད་པའི་༡༢༢༣ལོར། ཅིང་གར་རྒྱལ་པོས་ནུབ་ཕྱོགས་སུ་དམག་འདྲེན་སྐབས། བོད་དུ་ཕྱིན་པའི་འདུན་པ་ཡོད་ཀྱང་ལམ་གྱི་བགྲོད་པ་དཀའ་ཕྱིར་དེ་སྔའི་ལམ་ཕྲན་བརྒྱུད་ནས་ཕྱིར་ལྡོག་པ་དེ་ཡང་ཕལ་ཆེར་བོད་དང་འབྲེལ་བ་བཙུགས་མ་ཐུབ་པ་འདྲའོ།།

བཞེད་ཚུལ་དེ་རྣམས་ལས་གསལ་བོར་མཐོང་ཐུབ་པ་ནི་ཧོར་དང་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་དེབ་ཐེར་སོགས་སུ་ཧོར་བོད་འབྲེལ་བའི་ཐོག་མ་བྱུང་ཚུལ་གྱི་ཐད་ནས་ཞིབ་འབྲི་ཅུང་ཟད་རེ་བྱས་ཡོད་ཀྱང་། ལྷ་བ་དེ་རྣམས་མིག་སྔར་དུ་དུང་འཐད་ལྡན་དུ་མ་སོང་བར་སུ་འཐུད་ནས་རིག་པའི་བརྟར་ཤ་གཅོད་དགོས་ན་ཡང་། ཕྱོགས་ཆ་གཞན་ནས། ཅིང་གར་རྒྱལ་པོའི་སྐབས་སུ་ཧོར་གྱི་རྗེ་བོ་དེ་བོད་དུ་ཤུགས་རྐྱེན་ཟབ་མོ་ཐེབས་ཡོད་པའམ་ཕན་ཚུན་བར་འབྲེལ་གཏུགས་ཀྱི་ཕྱོགས་ཆ་གཅིག་ཡོད་ཀྱང་སྲིད་དོ།།

ཧོར་བོད་བར་དུ་འབྲེལ་བ་དངོས་སུ་ཚུགས་པ་ནི་ཅིང་གར་རྒྱལ་པོའི་སྲས་ཨོ་གོ་ཐེལ་གྱིས་དབང་བསྒྱུར་སྐབས་(༡༢༢༩—༡༢༤༡ལོ)ཡིན་ལ། ཐོག་མར་བོད་སྒོར་ནས་དང་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་འབྲེལ་བ་འཛུགས་མཁན་ནི་རྒྱལ་སྲས་གོ་ཏན་ཡིན་ནོ།། ༡༢༣༤ལོའི་ཟླ་དང་པོར།ཧོར་དང་སུང་སྒོ་མ་མཉམ་འབྲེལ་སྒྲོས་ཅིན་རྒྱལ་རབས་ཕམ་པར་བྱས་རྗེས། སྐབས་དེར་བཀོད་པའི་ཞལ་ཆེམས་ལྟར། ཚལ་ཀྲིག་(蔡州 དེང་ཧོ་ནན་ཞིང་ཆེན)གི་སྟོ་ཕྱོགས་སུང་ལ་དབང་བ་དང་དེའི་བྱང་ཕྱོགས་ཧོར་ལ་དབང་བའི་གྲོས་མཛད་ནས་ཧོར་དམག་རྣམས་བྱང་ཕྱོགས་སུ་ཕྱིན་པ་དང་། སོའུ་པེ་ཨེར་ཐེ་(速别额台)དང་བཅས་པ་ཧོ་ནན་སྲུང་བའི་བཀའ་བསྒོས། སྐབས་དེར། སུང་སྟོ་མའི་ཧྭེ་ཏོང(淮东)གི་ཡུལ་སྲུང་བ་ཀྲའོ་ཆོས་(赵葵)དགོངས་པ་ལྟར་ཧོར་དམག་རྣམས་བྱང་དུ་ཕྱིན་པའི་སྐབས་དང་བསྟུན་ནས་དམག

དྲངས་ཏེ་ཀྲུང་ཡོན་སླར་ལེན་རྒྱུའི་གྲོས་བཏོན་ཞིང་། སུང་ལིས་ཙུང་（宋理宗）གིས་ཀྱང་དེ་བཞིན་ལག་ཏུ་བསྟར་བ་སྟེ་ཀྲའོ་ཚེ་ལ་བཀའ་བསྒོས་ཏེ་དམག་ཧྲ་ཁྲི་དྲུག་ལྷག་དང་བཅས་དེང་གི་ཧོ་ནན་ཁེ་ཧྲུན་གྲོང་ཁྱེར་དུ་རྒོལ་བ་བརྩམས་ཤིང་། དེ་ནས་ཞོའུ་མི་ཙི་（徐敏子）ལ་བཀའ་བསྒོས་ཏེ་ནུབ་ཀྱི་ལའོ་དབྱང་（洛阳）ཁུལ་དུ་དམག་བསྐྱུར་བར་བྱས་སོ།སོའུ་པེ་ཨེར་ཐེའི་དམག་དཔུང་གིས་སུང་དམག་གི་རྒོལ་བ་ཕམ་པར་བྱས་ཤིང་། སུང་སྔ་མས་མཁར་གསུམ་སྟེ། པེན་ཅིན（汴京）། ཀེ་ཏུ（归德）། ལའོ་དབྱང་（洛阳）དབང་དུ་བསྡུ་བའི་འཆར་གཞི་ཡོངས་སུ་ཕམ་པར་བྱས་སོ།། ཐེངས་འདིའི་རྒོལ་བ་དེ་ཧོར་དམག་གིས་སུང་སྔ་མར་དམག་འདྲེན་པའི་གཞི་གཙོ་བོར་གྱུར་ཞིང་། ༡༢༣༥ལོའི་ཟླ་༧པར། ཨོ་གོ་ཐེལ་གྱིས་ཏ་ལེན་ཏ་པ་སིའི་（答兰答不思）ཁུལ་ནས་གྲོས་ཚོགས་བསྡུས་ཏེ། སུང་སྔ་མར་དམག་གི་བསྐྱུར་བ་འགོད་རྒྱུ་གཏན་ལ་ཕབ། ཧོར་དམག་རྣམས་ལམ་ནི་གསུམ་བརྒྱུད་དེ་སུང་སྔ་མར་ཕྱོགས་ཡོངས་ནས་རྒོལ་བ་ཛ་དྲག་ཏུ་བྱས། རྒྱལ་སྲས་གོ་ཁྲིས་（阔出）ལམ་བར་མའི་དམག་དང་བཅས་ཧོ་པེ་ཞན་དབྱང་（襄阳）དང་ཀྲུང་ཞང་（钟祥 དུ་བསྐྱུར་བ་དང་། རྒྱལ་སྲས་གོ་ཏན་གྱིས་ནུབ་ལམ་བརྒྱུད་པའི་དམག་དང་བཅས་ཧྲན་ཞི་ནས་ཟི་ཁྲོན་བར་དུ་བསྐྱུར་ལ། རྗེ་དཔོན་ཁི་བན་པི་ཏས་（口温不花）ཤར་ལམ་བརྒྱུད་པའི་དམག་ཧྲ་དང་བཅས་ཧེ་ཧོ་（淮河）འབབ་རྒྱུད་དུ་དམག་གི་སྐྱོར་བ་བརྩམས་སོ།། གོ་ཏན་ལ་《ཧོར་ཡིག་རྒྱལ་རབས་གདུང་རྒྱུད》དུ། ཁོང་ནི་ཐའི་ཙུང་（ཨོ་གོ་ཐེལ）གི་སྲས་འབྲིང་བ་ཡིན་པར་བཤད་ལ། 《ཡོན་ཐར་གྱི་ལོ་རྒྱུས》ལས་དེའི་བུ་གསུམ་པ་ཡིན་པར་འདོད་དོ།། སྲས་ཆེ་བ་ཧེ་ཧྲི་（合失）ནི་བཙུན་མོ་པའོ་ཞི་ཧེ་ཀྲེན་（孛刺合真）གྱི་སྲས་ཡིན་ལ། ཐའི་ཙུང་གིས་དེ་ཉིད་རྗེ་བོར་བསྐོས་འདོད་ཀྱང་གཞོན་དུས་ཚང་དུག་གིས་བཟིར་ཏེ་འདས། ཐའི་ཙུང་ལ་འཕང་སེམས་དྲག་པོ་སྐྱེས། བུ་འབྲིང་བ་ཀེས་ཡུག་（贵由）ནི་བཙུན་མོ་ནེ་མ་ཀྲེན་（乃玛真）གྱི་སྲས་ཡིན་ཞིང་། རྗེས་སོར་རྗེ་

པོའི་དབང་མཛད། སྲས་གསུམ་པ་གོ་ཏན་ནི་བཙུན་མོ་ཆེར་ཅེ་སེ་ཧེ་ཐེ་ཉིའི་(乞儿吉思忽帖尼)སྲས་དང་སྲས་བཞི་བ་གོ་ཁྲི་དང་ལྷ་བ་ཏ་ཚེ་ཁྲར། དྲུག་པ་ཧེ་ཏན་སོགས་ཀྱི་ཡུམ་སུ་ཡིན་ལ་ཆ་མ་འཚལ་ལོ། ཐའི་ཙུང་གིས་སྲས་གོ་ཁྲི་ལ་གཅེས་སེམས་ཏ་ཙང་ཆེ་ན་ཡང་། རྗེས་སོར་དེ་ཀོས་སྲུང་ལ་གོལ་སྐབས་གཡུལ་ངོ་ནས་གཤེགས། ཐའི་ཙུང་སྐུ་མྱུ་ངན་ལས་མ་འདས་གོང་གོ་ཁྲི་རྒྱལ་པོའི་ཚབ་ཏུ་གཏན་ཁེལ་བྱས་ན་ཡང་། རྗེས་སོར་བཙུན་མོ་ནེ་མ་ཀྲིན་གྱིས་སྲིད་སྐྱོང་བས་གནས་ཚུལ་ལ་འགྱུར་ལྡོག་ཆེན་པོ་བྱུང་ངོ་།།

༡༢༣༥ལོར། གོ་ཏན་གྱིས་བཀའ་ལྟར་སྲུང་ལ་གོལ་སྐབས། དམག་སྡེ་རྣམས་དེང་གི་ཧྲན་ཞིའི་མེན་ཞན་(勉县)དུ་བསྡད་ནས། མགྱོགས་མྱུར་སྒོས་སྟོ་ཕྱོགས་སུ་དམག་མ་དྲངས་བར་དེ་ལས་ཉུབ་ཀྱི་ཆིན་(秦 དེང་ཀན་སུའུ་ཐེན་ཧྲེའི་ཁུལ)དང་གུང་(巩 དེང་ཀན་སུའུ་ཞིང་ཆེན་གྱིས་ནུབ་རྒྱུད)དུ་དམག་དྲངས་ཏེ་ས་དེ་ཀོ་ཐམས་ཅད་དབང་དུ་བསྡུས་པ་སྟེ། དེའི་དམིགས་ཡུལ་གཙོ་བོ་ནི་ཅིན་རྒྱལ་རབས་འཇིགས་ལ་ཉེ་ཞིང་། ཆིན་དང་གུང་སོགས་མཁར་ཉེ་ཤུ་ལྷག་ད་དུང་དབང་འོག་ཏུ་མ་བསྡུས་པའི་ཕྱིར་དང་།[༦] དེ་སྐབས་ཅིན་གྱི་གུང་ཁྲང་དུ་སྡོད་པའི་དམག་སྤྱི་ཆེན་མོ་ཝང་ཧྲི་ཤན་གྱིས་ཡུལ་དེ་སྲུང་ཞིང་། འདི་ཀོ་ཧོར་དམག་སུ་འཁྱུད་ནས་སྟོ་རུ་འདྲེན་པ་ལ་འཇིགས་ཉེན་བཟོ་བའི་རྒྱུ་ཞུགས་ཅིག་ཡིན་པས་སོ།། དེ་ཡང་རྗེས་སོར་གྱི་སེམས་ཁྲལ་སེལ་བའི་ཆེད་དུ། རྒྱལ་སྲས་གོ་ཏན་གྱིས་ཆིན་དང་གུང་ལ་དམག་བསྒྱུར་བའི་[༧] ལས་ལག་ཏུ་བསྟར་རོ།། གོ་ཏན་གྱིས་ཝང་ཧྲི་ཤན་ཕབ་རྗེས། སྟོང་དཔོན་ཨན་གྲིར་(按竺迩)ལ་བཀའ་བསྒོས་ཏེ་དེང་ཀན་སུའུའི་ཧེ་ཉིན་(会宁)དང་ཏིན་ཞི་(定西)། ལན་གྲུ་(兰州)སོགས་དབང་དུ་བསྡུ་བར་མངགས་ཤིང་། རྗེས་སོར་སླར་ཡང་དམག་ཕྱིར་བསྡུས་ཏེ་དེང་གི་ཧྲན་ཞིའི་ལའོ་དབྱང་ཕམ་པར་བྱས་པ་མ་ཟད་སྲུང་རྫོ་མའི་མཐའ་སྲུང་དཔོན་པོ་བསད་བྱུང་ངོ་།། ༡༢༣༦ལོའི་ཟླ་བརྒྱད་པར། གོ་ཏན་གྱིས་དངོས་སུ་ཝང་ཧྲི་ཤན་དང་

བཅས་པ་ཁྲིད་དེ་ཏ་ཟན་ཀོན་ནས་ལམ་ལ་ཆས་ཤིང་། ཨན་གྲེར་ལ་བཀའ་བསྒོས་ཏེ་སྒྲིགས་དམག་བརྩམས་པས་མདུན་བསྐུས་ནས་ཐན་ཁྲང་(宕昌)ཕམ་པར་བྱས་ཤིང་ཅེ་གྲིག་(阶州)དབང་དུ་བསྡུས་ཏེ་དེ་མ་ཐག་ཀུང་གྲིག་(玫州)ལ་ཀོལ་བ་བྱས་སོ།།[༤] མཁར་དེ་དག་དབང་འོག་དུ་བསྡུ་རྗེས་བཙན་པོ་བོད་ཀྱི་རྗེ་བོ་སོགས་ཚུར་འགུགས་པའི་ཆེད་དུ་ཐམས་ཅད་ལ་དངུལ་གྱི་ཐྲགས་རྟགས་གནང་ཞིང་། དེང་གི་ཀན་སུའུ་ཞིན་ཐན། ཐེ་བོ་སོགས་ཀྱི་བོད་ཀྱི་ཚོ་ཁག་རྣམས་ཀྱང་ཧོར་དམག་གི་དབང་འོག་ཏུ་བཀུར་བར་བྱས་སོ།། དེ་སྐབས་ཅིན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་ཞི་གྲིག(熙州 དེང་ཀན་སུའུ་ཞིན་ཐོ)གི་དྲག་དཔུང་སྲི་ཁྲབ་པ་ཀྲའོ་ཨ་གེ་ཁྲང་(赵阿哥昌)ཡབ་སྲས་མགོ་བཏེགས་རྗེས། གོ་ཏན་གྱིས་དེ་ཀོ་ཐེ་གྲིག་(迭州 དེང་ཀན་སུའུ་ཐེ་བོ་རྫོང་)གི་བདེ་སྐྱང་སྲི་ཁྲབ་པར་བསྐོས་སོ།།[༥] འདི་ལས་རྟོག་བྱུང་བ་ནི། གོ་ཏན་གྱི་སྐབས་སུ་བོད་ཀྱི་ཚོ་ཁག་རྣམས་དང་འབྲེལ་འདྲིས་ཡོད་པ་མ་ཟད་ཚོ་དཔོན་རྣམས་ལ་དཔོན་གནས་བསྐྱལ་ཏེ་དེའི་ས་གནས་བདག་སྐྱོང་གི་དབང་གནང་བ་མཐོང་ཐུབ་བོ།། དེའི་རྗེས་སུ། ཧོར་དམག་སྐོར་དུ་བགོས་ཏེ་ཟི་ཁྲོན་ཁུལ་དུ་ཕྱིན། སོ་ཀུས་བཀའ་ལྟར་ཨན་གྲེར་དང་བཅས་པ་ཡན་ཕིན་ཏོ་(阴平道)བརྒལ་ཏེ་དུས་ལྟར་ཁྲིན་ཏུ་(成都)ནས་དམག་འཛོམས་བྱས་ལ། གོ་ཏན་དང་སྲུང་སྡེ་མའི་ལི་གྲིག་(利州 ལི་གྲིག་གི་ཤར་ལམ་བརྒྱུད་པའམ་ནུབ་ལམ་བརྒྱུད་པ་ལ་ཆ་མ་འཚལ་ཞིང་། གཞུང་དོན་ལྟར་ན་ཕལ་ཆེར་ལི་གྲིག་གི་ཤར་ལམ་ཡིན་པ་འདྲ། —བསྒྱུར་པ་པོས)གི་སྲི་ཁྲབ་པ་ཚོ་ཡུག་ཝན་(曹友闻)གཉིས་དབྱང་ཡིན་(ཧྲིན་ཞིའི་ཧན་གྲུང་གཞུང་གི་ནུབ་རྒྱུད་དེ། གནའ་ནས་བཟུང་ཟི་ཁྲོན་དུ་བསྐྱོད་པའི་ལམ་གཙོ་བོ་ཞིག་དུ་གྱུར་ཡོད་དོ་)ནས་དམག་གི་འཁོར་ལོ་དཀྲུགས་པས། ཚོ་ཡུག་ཝན་དམག་སྡེ་དང་བཅས་པ་ཕམ་པར་བྱས་ཤིང་། ལི་གྲིག་དང་ཐོང་ཁྲོན་སོགས་ཆམ་ལ་ཕབ་བོ།། ལོ་དེའི་ཟླ་བཅུ་བར། ཧོར་དམག་རྣམས་ཁྲིན་ཏུར་འཁྱོར་ཞིང་། ༡༢༣༧ལོར་གོ་ཏན་དམག་ཧ་དང་བཅས་པ་བྱང་

ཏུ་ཕྱིན་ཏེ་ལང་གྲུ་ནས་དམག་སྡོད་པའི་སྐབས། སྲུང་དམག་གིས་སྐབས་དེ་དང་བསྟུན་ཁྲིན་ཏུ་རྩུར་ལངས་ཤིང་། རྗེས་སོར་གོ་ཏན་གྱིས་པང་ཧྲི་ཤན་དང་ཨན་ཀྲེར་མངགས་ཏེ་ཁྲིན་ཏུ་སླར་ལངས་སོ།། ༡༢༤༡ལོར་ཨོ་གོ་ཐེ་ཁྲིལ་སྐུ་མྱ་ངན་ལས་འདས་ཤིང་ཧོར་དང་སུང་རྒྱལ་རབས་བར་གྱི་འཐབ་འཛིང་དེ་ཡང་གནས་སྐབས་སུ་སྡོད་འཇགས་སུ་ཕྱིན་ནོ།།

སྐབས་དེའི་སྲིད་འཛིན་ས་ཁུལ་གྱི་དབྱེ་མཚམས་ཆ་ནས་བལྟས་ན། གོ་ཏན་ནི་བོད་ཀྱི་བྱང་ཤར་མཚམས་སུ་གནས་ཤིང་། ཧྲུན་ཞང་（风翔）དང་། ལིན་ཐོར་རྒྱུད་པའི་ལམ་སོགས་དབང་འོག་ཏུ་བསྡུར་ཟིན་ལ། དེའི་ཤར་ཕྱོགས་སུ་ལིས་ཀྲིག（利州）ནུབ་ལམ་དང་ཤར་ལམ། ཐོང་ཁྲིན（潼川）གི་ལམ། ཁྲིན་ཏུའི་ལམ་ཀྱང་བདག་གིར་བཟུང་ཡོད་པས། བོད་ཀྱི་མཐའ་སྐོར་ཡོད་པའི་རྣམ་པ་གྲུབ་འདུག་གོ། བོད་ཀྱི་བྱང་རྒྱུད་དུ་དེ་སྔ་གོང་མ་ཅིང་གར་རྒྱལ་པོས་ཡུ་གུར་དང་མི་ཉག་ལ་རྒོལ་བའི་སྐབས་ནས་བཟུང་དེར་གཏུགས་ཟིན་ཕྱིར། ལྷོ་ཤར་མཚམས་སུ་ཏ་ལིས་སྲིད་དབང་དེ་ད་དུང་མ་ཉམས་པ་ཤུད། སྐབས་དེའི་བོད་ལྗོངས་ནི་ཧོར་དམག་གི་འཐབ་རྡུས་ཀྱི་སྐོར་བའི་གནས་སུ་གྱུར་ཡོད་དེ། ཧོར་གྱིས་བོད་ལྗོངས་གཅིག་ཏུ་བསྡུ་རྒྱུ་ནི་སྐབས་སུ་བབས་པའི་ལས་སུ་མཐོང་ངོ་།།

གཉིས། གོ་ཏན་གྱིས་བོད་དུ་དམག་དྲངས་ཚུལ།

༡༢༣༩ལོའི་སྟོན་ཀར། གོ་ཏན་གྱིས་ཧོར་གྱི་དམག་དཔོན་ཆེན་མོ་དོར་ཏ་ནག་པོ་གཙོས་ཧོར་དམག་ཁྲི་འགའ་ཞིག་ལ་བཀའ་བསྒོ་ཏེ། མདོ་སྟོད་དང་མདོ་སྨད།སོག་ཆུའི་ཁ་སོགས་རྒྱུད་ནས་དབུས་ སྟོན་ཞེས་པའི་སྤྲུལ་སྐུ་ཞིག་ཀྱང་འདུས་སྐད་དོ།།[༡༠] «དེབ་ཐེར་སྔོན་པོ»ལས་བཀོད་པ་ལྟར་ན། དོར་ཏ་ནག་པོས་གཙོས་པའི་ཧོར་དམག་རྣམས་ར་སྒྲེང་དང་རྗེའི་ལྷ་ཁང་མཚམས་ཀྱི་སྟག་ལུང་དགོན་མ་བཅོམ་པ་ནི། སྐབས་དེར་སྟག་ལུང་དགོན་ནི་སྤྲིན་སྤྲུག་གིས་འཁྲུད་པས་ཧོར་དམག་རྣམས་ཀྱིས་མ་མཐོང་བའི་ཕྱིར་རོ།།[༡༡] ཞེས་དང་«དེབ་ཐེར་དཔྱིད་

ཀྱི་རྒྱལ་མོའི་གླུ་དབྱངས》ལས་ཀྱང་། དོར་ཏ་ནག་པོས་དམག་གི་ཁ་ལོ་དེ་སྐྱིད་ཆུའི་སྟོད་རྒྱུད་ཀྱི་འབྲི་གུང་དགོན་བར་དུ་བསྒྱུར་ན་ཡང་། དགོན་བདག་སྤྱན་སྔ་རིན་པོ་ཆེས་འཕྲུལ་གྱི་གསོལ་བ་བཏབ་ཏེ་རྡོ་ཆར་ཕབ་པས་ཧོར་དམག་རྣམས་སྤྱན་སྔ་རིན་པོ་ཆེར་གུས་པར་བྱས་ཏེ་དགོན་པ་ཡང་བཅོམ་པར་མ་བྱས་སོ།། ཞེས་བཀོད་པ་སོགས་ལས། སྤྲིན་སྒྲུག་དང་འཕྲུལ་རྩལ་སོགས་ཀྱི་བཀོད་པ་ནི་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་རྟོག་ཤན་ཞུགས་པ་ལས་མ་འདས་ཏེ། སྟག་ལུང་དང་འབྲི་གུང་དགོན་མ་བསྣུབས་པའི་ཁུངས་ཐུབ་ཀྱི་ཚད་མར་ཞོགས་དཀའོ།། དེ་ཡང་མེར་བསྐུར་བའི་རྣ་སྙིང་དང་རྫེའི་ལྷ་ཁང་ནི་བཀའ་གདམས་པའི་དགོན་སྡེ་ཡིན་ལ་བརྟེ་ཡང་ཏ་ཙང་མང་པོ་འདུས་པའི་གྲུབ་མཐའ་ཞིག་ཡིན་ཏེ། དགོན་པ་དེ་གཉིས་ཀའི་བརྟེ་རྣམ་པས་དྲག་ཆས་སྦྲས་ཏེ་རྒོལ་བའི་དབང་གིས་ཧོར་དམག་རྣམས་ཀྱང་ཕྱིར་མི་རྒོལ་ཐབས་མེད་བྱུང་བའོ།། སྟག་ལུང་དང་འབྲི་གུང་དགོན་ནི་བཀའ་རྒྱུད་པའི་གྲུབ་མཐར་གཏོགས་ཏེ། 《ཧོར་བོད་མི་རིགས་འབྲེལ་བའི་ལོ་རྒྱུས》ལས། སྐབས་དེར་ཧོར་གྱི་དབང་བསྒྱུར་ཚོགས་པས་བོད་ཀྱི་གྲུབ་མཐའ་བསྟོད་སོའི་ཐད་ཕྱོགས་ལྷུང་གི་ལྟ་བ་བྱུང་ཟིན་པ་ཨེ་ཡིན་སྙམ་པ་སྟེ། དེའི་རྗེས་སོར། ཧོར་གྱི་དབང་བསྒྱུར་བ་ཚོས་བཀའ་གདམས་པ་ཁོ་ནར་མཆོད་སྦྱིན་མ་གནང་བ་མ་ཟད། ཁབ་སོ་ནང་ཁུལ་དུ་དེའི་རྒྱབ་སྐྱོར་མཁན་ཡང་གཅིག་ཀྱང་མེད་དོ།། འོན་ཀྱང་ས་སྐྱ་བ་དང་བཀའ་རྒྱུད་པའི་གྲུབ་མཐའ་ཁག་སོ་སོར་ཧག་པར་ཧོར་གྱི་དབང་བསྒྱུར་ཚོགས་པས་རྒྱབ་སྐྱོར་ཐེབས་པ[༡༣]སྟེ། དཔེར་ན། ༡༣༥༣ལོར། སེ་ཆེན་རྒྱལ་པོས་བོད་ཀྱི་གྲུབ་མཐའི་དབང་ཤུགས་གཉིས་སུ་མངོན་པའི་ས་སྐྱ་བ་དང་ཀརྨ་བཀའ་བརྒྱུད་པའི་འགོ་བ་འགྲོ་མགོན་འཕགས་པ་དང་ཀརྨ་པཀྴི་གཉིས་དང་དུས་མཉམ་དུ་ཞལ་འཛོམས་བཞེས་ཤིང་། མ་འགྱིངས་བར་ཀརྨ་པཀྴི་མོང་གོལ་ཏན་ལ་ཉེ་བར་གཏད་དོ།། དོར་ཏ་ནག་པོ་གཙོས་ཧོར་དམག་རྣམས་བོད་དུ་ལོ་གཉིས་ཙམ་ལ་བཞུགས་ཤིང་དེའི་བར་དྲག་པོའི་གདོང་གཏུག་གཅིག་ཀྱང་མ་བྱུང་བ་མ་

ཟད། ས་གནས་དེའི་བརྟེ་དང་གྲོང་བ་རྣམས་ཀྱི་དབང་ཤུགས་དང་འབྲེལ་གཏུགས་བྱེད་ཞི་བདེའི་འགྲོ་འོང་གི་འགོ་ཡང་བཙམས་སོ།། ཁོང་ཚོས་བརྟེ་རྣམས་ལ་གུས་པ་ལྷག་པར་ཆེ་ཞིང་དགོན་པ་དང་ལྷ་ཁང་སོགས་བསྐྱར་བཞེངས་པར་རྒྱབ་སྐྱོར་ཆེན་པོ་མཛད་དོ།། «དེབ་ཐེར་སྔོན་པོ»ལས། ཧོར་དོར་ཧོག་འཁྱུད་ནས་གསེར་བྲེ་དངུལ་བྲེ་མང་དུ་ཕྱིན་ནས་ལྷ་ཁང་གསོ་བའི་བཀོད་པ་བྱས། ལྷ་ཁང་བར་བ་ཞང་ལྷས་གསོས། དར་གྱི་ལྷ་ཁང་གསོ་མ་ཐུབ། བྱ་གྲགས་ལྷ་ཁང་གསོས་པའི་རྟེན་གྱི་གཙོ་བོ་ཐུབ་པ་བཞེངས། རབ་གནས་ལེགས། ཞེས་དང་།[༢༣] «འཛམ་དབྱངས་བཞད་པའི་སྐུ་ཕྲེང་རིམ་བྱོན»ལས་ཀྱང་། ཕྱི་སོར་ཧོར་གྱི་གོང་མ་འཁྱུད་པ་དྲག་ཏུ་སྐྱེས་ཤིང་། གསེར་དང་དངུལ་གྱི་མཆོད་པ་རྒྱ་ཆེར་བསྟུལ་ནས་མེད་བརླག་ཏུ་སོང་བའི་ལྷ་ཁང་རྣམས་བསྐྱར་དུ་བཞེངས་སོ།།[༢༤] ཞེས་དང་འདི་ནི་གནས་སྐབས་སུ་ཚོད་བགམ་པའི་རྐྱལ་བ་ཞིག་ལས་ཙུང་མ་འགོར་བར་ཧོར་དམག་རྣམས་ཕྱིར་བྱུང་ཕྱོགས་སུ་འཐེན་ནོ།།[༢༥] ཞེས་བཀོད་པ་མཐོང་ངོ་།།

༡༣༩༠ལོར། གོ་ཏན་གྱི་ཡབ་རྗེ་ནད་ཀྱིས་འཆིང་བས། དོར་ཏ་ནག་པོ་དམག་དཔུང་དང་བཅས་པ་ཕྱིར་ལང་ཧུར་ཐོག་ཞིང་། ཡབ་རྗེ་ནད་ཀྱིས་བཅིངས་པའི་སྐབས་དེར། སྲས་ཀོས་ཡུག་དང་གོ་ཏན་ཡང་བཀའ་བཞིན་ཧེ་ལིན་(和林)དུ་འཁོར་ལ། ༡༣༩༡ལོར་ཡབ་རྗེ་ཉིད་སྐུ་མྱ་ངན་ལས་འདས་སོ།།

དོར་ཏ་ནག་པོ་གཙོས་པའི་ཧོར་དམག་རྣམས་ཐེངས་འདིར་བོད་དུ་དམག་དྲངས་པའི་དམིགས་བྱ་ནི། གཅིག་ཏུ་ན་བོད་ཀྱི་སྡེ་ཚོགས་ཀྱི་མ་ངོ་དང་དབང་ཤུགས་སོ་སོའི་ཆབ་སྲིད་དང་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་རྣམ་པ་དེ་ལེགས་པར་རྟོགས་རྒྱུ་སྟེ་ཧོར་གྱི་དབང་བསྒྱུར་བས་དབང་ཤུགས་ཚོགས་པའི་ཕྱོགས་ག་གེ་མོ་ཞིག་ལ་བརྟེན་ཞིང་། མིང་དོན་གཉིས་ཆར་གྲགས་པ་མཐོ་བའི་མི་སྣ་ཞིག་ལང་ཧུར་གདན་དྲངས་ནས་བོད་ལྗོངས་ཧོར་གྱི་དབང་འོག་ཏུ་བཀུར་བའི་གྲོས་མཛད་པའི་དོན་ཆེན་འགྲུབ་ཆེད་དང་། གཉིས་སུ་ན། ཆོས་ལུགས་ཐད་ཀྱི་རྒྱུ་རྐྱེན་ཏེ། དེ་སྔའི་བོད་ཀྱི་

ལོ་རྒྱུས་དེབ་ཐེར་སོགས་སུ་བཀོད་པ་ལྟར། གོ་དཀན་གྱིས་དོར་ཏ་ནག་པོ་བོད་དུ་མངགས་ནས་ཆོས་ལ་མཁས་པའི་བླ་ཆེན་ཞིག་ཧོར་དུ་གདན་དྲངས་ནས་སངས་རྒྱས་བསྟན་པ་འཛིན་སྐྱོང་སྤེལ་བའི་ལས་དར་དུ་བཙུག་པ་དང་དེ་ཀོ་བེད་སྤྱད་ནས་བོད་ཀྱང་དབང་བསྒྱུར་མངའ་ཁོངས་སུ་གཏོགས་པར་བྱེད་པའི་ལས་འགྲུབ་པའི་ཆེད་དུ་ཡིན་ནོ།།

དོར་ཏ་ནག་པོ་བོད་དུ་ཕྱིན་ནས་སྐབས་དེའི་བོད་ལྗོངས་ཀྱི་ས་གནས་སོ་སོའི་བཀས་བཅད་དབང་ཤུགས་ཀྱི་མ་ངོ་དང་གྲུབ་མཐའ་སོ་སོའི་གོ་གནས། དབང་ཤུགས་ཆེ་ཆུང་སོགས་ལེགས་པར་རྟོགས་རྗེས། སླར་གོ་དཀན་ལ་སུ་ཞིག་གདན་འདྲེན་རྒྱུའི་ཞུ་བ་ཕུལ་ཞིང་། བོད་ལྗོངས་ཀྱི་ཕྱོགས་ཁག་སོ་སོའི་དབང་ཤུགས་ཀྱི་གནས་ཚུལ་དང་ཁྱད་ཆོས་སོགས་ཞིབ་ཏུ་སྨྲས་པ་སྟེ། བོད་མཐའ་ཁོབས་ཀྱི་ཡུལ་ཁམས་ན། དགེ་འདུན་གྱི་སྡེ་ནི་བཀའ་བདམས་ཆེ། ངོ་བསྒྲུང་ནི་སྟག་ལུང་ཆོས་རྗེ་མཁས། གཟི་བརྗིད་ནི་འབྲི་གུང་སྤྱན་སྔ་ཆེ། ཆོས་ནི་ས་སྐྱ་པཎྜི་ཏ་མཁས་པར་འདུག[༧༨] ཞེས་གོ་དཀན་ལ་འདི་རྣམས་ལས་སུ་ཞིག་སྤྱན་འདྲེན་པའི་ཞུ་བ་ཞུས་སོ།།

གསུམ། གོ་དཀན་གྱིས་ས་པཎ་ལ་གདན་ཞུའི་ཆབ་ཤོག་ཕུལ་བའི་སྐོར།

ས་སྐྱ་བ་ནི་བོད་ལྗོངས་ཀྱི་ཆོས་ལུགས་དབང་ཤུགས་ཏ་ཙང་ཆེ་བའི་གྲུབ་མཐའ་ཞིག་ཡིན་ཏེ། དེའི་སྲོལ་འབྱེད་མཁན་ནི་དཀོན་མཆོག་རྒྱལ་པོ་(༡༣༤—༡༡༠༣)ཡིན་ལ། ཁོང་ནི་བཙན་པོའི་རྒྱལ་རབས་སྐབས་ཀྱི་སྐུ་དྲག་འཁོན་གྱི་གདུང་རྒྱུད་ཡིན་པར་གྲགས་ཤིང་། ཡང་མེས་འཁོན་འོད་པོ་ཆེ་ནི་རྗེ་ཁྲི་སྲོང་ལྡེ་བཙན་སྐབས་ཀྱི་ནང་བློན་ཆེན་མོའི་འགན་བཞེས་མྱོང་ལ། དེའི་སྲས་གསུམ་པ་འཁོན་ཀླུའི་དབང་པོ་ནི་བོད་དུ་རབ་བྱུང་ཆེས་སྔ་བའི་སད་མི་བདུན་གྱི་ནང་ཚན་ཡིན། ས་སྐྱ་པ་ནི་དེ་སྔར་དེང་གི་བོད་ལྗོངས་གཞིས་ཁ་རྩེའི་ས་སྐྱ་རྫོང་གི་ཉེ་འགྲམ་ནས་དར་ཞིང་རྒྱས་པར་གྲགས་སོ།།

ས་སྐྱ་བའི་གྲུབ་མཐའི་སྲོལ་འབྱེད་མཁན་ནི་འབྲོག་མི་ཤཱཀྱ་ཡེ་ཤེས（ཡ་ཧྲི་ཤ་དང་དུས་མཉམ་སྐབས།）ཡིན་ཏེ། ཁོང་ཉིད་རྒྱ་གར་ནས་ལོ་མང་པོར་བཞུགས་ཏེ་ཆོས་ཀྱི་སྙིང་པོར་ནང་བྱིན་ཆུད་པར་སྦྱངས་རྗེས་སླར་བོད་དུ་སླེབས་ནས་དགོན་པ་བཏབ་ཞིང་ཆོས་ཀྱི་སྒྲུར་བ་རྒྱ་ཆེར་སྤེལ་ལ། གྲུབ་མཐའི་ལྟ་བ་ནི་གཙོ་བོ་གསང་སྔགས་ཀྱི་རྒྱུ་འབྲས་བསླུ་བ་མེད་པའི་གནས་ལུགས་རྟོགས་པའི་ཐབས་དམ་པར་བསྒོམ་པ་ཡིན་ནོ།།

འཁོན་དཀོན་མཆོག་རྒྱལ་པོ་ནི་འབྲོག་མི་ཤཱཀྱ་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་ཐུགས་སྲས་ཡིན་ལ། ཁོང་གི་ཡབ་མེས་རྣམས་དེ་སྔ་ནས་རྙིང་མ་བར་གྲུས་ཤིང་བཀུར་རོ།། ༡༠༧༣ལོར་ཁོང་གིས་གཙང་གི་འབྲོམ་ཆུའི་ཁྲུལ་དུ་ས་སྐྱ་དགོན་བཏབ་ཞིང་། བརྙེ་མང་དུ་བསྒྲུས་ཏེ་ཆོས་གསན་ཞིང་རིམ་གྱིས་ས་སྐྱ་བའི་གྲུབ་མཐའི་གཞི་ཆགས་སོ།། ས་སྐྱ་ཞེས་པ་ནི་ས་སྐྱ་པོ་སྐྱེ་སའི་ཁ་དོག་གི་ཆ་ནས་མིང་ལའང་དེ་ལྟར་བཏགས་ཤིང་། རྗེས་སོར་ས་དེ་རུ་བཏབ་པའི་དགོན་པ་ལའང་ས་སྐྱ་དགོན་ནམ་ས་སྐྱ་བ་ཞེས་གྲགས་སོ།། འཁོན་དཀོན་མཆོག་རྒྱལ་པོ་ནས་བཟུང་ས་སྐྱའི་དགོན་བདག་དེ་འཁོན་གྱི་གདུང་རྒྱུད་ཀྱི་བཟུང་བའི་བྱེད་ཐབས་ལག་ཏུ་བསྟར་བ་སྟེ། ཁོང་འདས་རྗེས། སྲས་ཀུན་དགའ་སྙིང་པོ（༡༠༩༣—༡༡༥༨）ལོ་ན་བཅུ་ཙམ་ལས་མ་སོན་པའི་གནས་སྐབས་སུ་དཔལ་རི་རིན་པོ་ཆེ་དགོན་བདག་གི་ཚབ་བྱས། ཀུན་དགའ་སྙིང་པོས་ལྷ་ཕྱིར་ཡབ་དཀོན་མཆོག་རྒྱལ་པོ་དང་དཔལ་རི་རིན་པོ་ཆེ་སོགས་ལ་བརྟེན་ནས་ཆོས་ཀྱི་གནས་ལུགས་མཐར་ཕྱིན་པར་གསན་ཞིང་གནང་བས། ཁོང་གི་སྐྱུ་རིང་ལ་ས་སྐྱ་བའི་གྲུབ་མཐའ་དར་རྒྱས་གོང་འཕེལ་ཆེར་ཕྱིན་པ་སྟེ། གྲུབ་མཐའ་འབུམ་རྗེ་ཚང་དང་དབང་ཤུགས་དེ་ལས་རྒྱས་པར་བྱས་སོ།། དེ་བས། ཀུན་དགའ་སྙིང་པོ་རྗེས་སོར་ས་ཆེན་དུ་བཀུར་ཞིང་ས་སྐྱ་གོང་མ་རྣམ་ལྔའི་དང་པོར་འབུམ་སོ།།

ཀུན་དགའ་སྙིང་པོ་ལ་སྲས་ལྔ་ཡོད་པ་ལས། སྲས་ཆེ་བ་ཀུན་དགའ་དཔལ་

དགུང་ལོ་ཉེར་གཉིས་སུ་རྒྱ་གར་ནས་སྦྱངས་པ་མཛད་སྐབས་ཚད་པ་བྱུང་ཏེ་འདས་པ་དང་། སྲས་གཉིས་པ་བསོད་ནམས་རྩེ་མོས་(༡༡༤༢—༡༡༨༢)ཡབ་ཀྱི་རྗེས་བསྐྱངས་ནས་ས་སྐྱའི་དགོན་བདག་ཏུ་བཞུགས་ཤིང་དེ་ནི་ས་སྐྱ་གོང་མ་རྣམ་ལྔའི་གཉིས་པ་ཡིན་ནོ།། སྲས་གསུམ་པ་གྲགས་པ་རྒྱལ་མཚན་ནི་(༡༡༤༧—༡༢༡༦)ཕུ་བོའི་རྗེས་མཛད་ཞིང་ས་སྐྱ་གོང་མ་རྣམ་ལྔའི་གསུམ་པ་ཡིན་ནོ།། བསོད་ནམས་རྩེ་མོ་དང་གྲགས་པ་རྒྱལ་མཚན་རྣམ་གཉིས་མདོ་སྔགས་གཉིས་ལ་ནང་བྱན་ཆུད་ཅིང་སྔོན་སུ་གསང་སྔགས་བསྒོམ་ཞིང་ཚུལ་ཁྲིམས་གཙང་མའི་རྟུལ་ཞུགས་བརྟན་པས་མིང་གི་གྲགས་པ་ཕྱོགས་སུ་རྒྱས་ལ། སྲས་བཞི་བ་དཔལ་ཆེན་འོད་པོ་(༡༡༥༠—༡༢༠༣)ནི་རབ་ཏུ་མ་བྱུང་བར་ཁྱིམ་ཐབས་མཛད་དོ།། དེའི་སྲས་ཆེ་བ་ཁུ་བོ་གྲགས་པ་རྒྱལ་མཚན་གྱི་མདུན་ནས་རབ་བྱུང་མཛད་ཅིང་། རྗེས་སོར་ས་སྐྱའི་དགོན་བདག་ཏུ་གྱུར་ལ། འདི་ཀོ་ནི་ལོ་རྒྱུས་སུ་སྙན་གྲགས་ཆེ་བའི་ས་སྐྱ་པཎྜི་ཏ་ཀུན་དགའ་རྒྱལ་མཚན་ཏེ། ས་སྐྱ་གོང་མ་རྣམ་ལྔའི་བཞི་བ་ཡིན་ནོ།།

ས་པཎ་ཀུན་དགའ་རྒྱལ་མཚན་(གཤམ་དུ་ས་པཎ་ཞེས་བསྡུ་རྒྱུའོ།) ནི་ལོ་ན་གཞོན་པའི་དུས་ནས་ཁུ་བོ་གྲགས་པ་རྒྱལ་མཚན་གྱི་མདུན་ནས་ཆོས་གསན་ཞིང་ཚུལ་ཁྲིམས་གཙང་མར་གོམས་པར་བྱས་སོ།། རང་ལོ་ཉེར་ལྔའི་སྐྱིད་ཁ་ཆེའི་པཎ་ཆེན་སློབ་དཔོན་དུ་བཀུར་ནས་དགེ་སློང་གི་སྡོམ་པ་བཞེས། ཆོས་དང་རིག་གནས་ཆེ་ཆུང་ལྔ་ལ་ཐོགས་མེད་དུ་སྦྱངས། སྒྲ་ལ་ནང་བྱན་ཆུད་པ་མ་ཟད་པར་སིག་གི་སྐད་ཀྱང་ཐོགས་མེད་དུ་མཁྱེན། ནང་དོན་རིག་པའི་ཐད། ས་སྐྱ་བའི་ལྟ་བར་སྦྱངས་བ་ཟབ་པ་ཕུད། གྲུབ་མཐའ་གཞན་པ་སྡེ་དཔེར་ན་བཀའ་གདམས་པ་དང་། ཞི་བྱེད་པ་སོགས་ལའང་སྦྱངས་པ་མི་དམན་པ་ཡོད་དོ།། གོ་ཐོས་ལྟར་ན་སྐབས་དེར་རྒྱ་གར་ལྷོ་ཕྱོགས་ཀྱི་མུ་སྟེགས་འཕྲོག་བྱེད་དགའ་བོ་བོད་དུ་ཕེབས་ནས་ས་པཎ་མཆོག་དང་རྩོད་པ་བགྱི་བའི་རེ་བ་ཞུས་ཤིང་། ཉིན་ཞག་བཅུ་གསུམ་ལྷག་ལ་རྩོད་

པ་བཀྲིས་མཐར་རྒྱ་གར་བ་འདི་དག་ཕམ་པའི་ངང་མཇུག་རྫོགས་པར་བྱས་པ་མ་ཟད། ཐམས་ཅད་རབ་ཏུ་བྱུང་ཏེ་ས་པཎ་སློབ་དཔོན་དུ་བཀུར་ཞིང་ས་སྐྱ་བའི་ལུགས་ལ་འཇུག་པར་བྱས་སོ།། དེ་ཡང་ས་པཎ་གྱི་ཆོས་ལུགས་སྤྱོར་བ་དེ་གཙོ་བོ་གཙང་གི་ས་སྐྱ་དགོན་ལྟེ་བར་བཟུང་ན་ཡང་། དབུས་ཕྱོགས་སུའང་ཁོང་གི་སྔན་གྲགས་ལྷག་པར་རྒྱས་པ་སྟེ། དཔེར་ན། ལྷ་ས་རྒྱལ་རྒྱུད་ཀྱི་འོད་ལྡེ་དང་ཁོང་གི་ཚ་བོ་བཀྲ་ཤིས་ལྡེས་སྔ་ཕྱིར་ས་པཎ་བསམ་ཡས་དགོན་དུ་གདན་དྲངས་ནས་ཆོས་ཀྱི་སྤྱོར་བ་སྤེལ་སྐྱོང་ལ། ཡར་ཀླུང་ཇོ་བོའི་རྒྱལ་རྒྱུད་ཀྱི་ཤཱཀྱ་དབང་པོས་ཀྱང་དེའི་སྔན་པའི་གྲགས་པ་ཐོས་ནས་ཆོས་འཁོར་བསྐོར་བར་གདན་དྲངས་པར་ཞུས་སྐྱོང་སྐད་དོ།། ཁོང་ནི་ཤེས་བྱའི་གནས་ལ་སྦྱག་ཅིང་གཞུང་ཆོས་མང་དུ་བརྩམས་པས་ན། མི་རྣམས་ཀྱིས་གནས་ལྔ་ཆེན་མོར་ཐོགས་པ་མེད་པའི་པཎྜི་ཏ་ཆེན་མོ་ཞེས་པའི་བསྟགས་བརྗོད་འཐོར་རོ།། ༡༣༡༨ལོར་ཁོང་གིས་ས་སྐྱའི་དགོན་བདག་གི་འགན་བཞེས་ཤིང་། སྐབས་དེར་བོད་ལྗོངས་སུ་ཤུགས་རྐྱེན་ཆེས་ཟབ་པའི་བླ་སྤྲུལ་ཞིག་ཡིན་ནོ།།

དེ་དང་དུས་མཉམ་དུ། ས་སྐྱ་བའི་གྲུབ་མཐའ་དེ་ས་པཎ་ལ་ཐུག་པའི་བར་དུ་གོང་ནས་གོང་དུ་འཕེལ་བས། བོད་ལྗོངས་སུ་དབང་ཤུགས་ཆེས་ཆེ་བའི་གྲུབ་མཐའ་ཞིག་ཏུ་གྱུར་ཡོད་ལ། དེ་ཡང་དགོན་པའི་གྲངས་ཀྱི་མང་ཉུང་ཐད་བཀའ་གདམས་པར་མི་ཕྱོགས་ནའང་། དེ་ནི་ཆོས་སྲིད་ཟུང་འབྲེལ་གྱི་ས་གནས་དབང་ཤུགས་ཤིག་ཡིན་རྐྱེན། ཐད་ཀར་དུ་ས་གནས་དེའི་ཆབ་སྲིད་དང་དཔལ་འབྱོར་དབང་དུ་བསྒྱུར་ནུས་པའི་དབང་ཆ་ཡོད་སྲིད་པས་ན། དེའི་དངོས་ཤུགས་སམ་དབང་ཤུགས་དེ་དབུས་གཙང་ཁུལ་དུ་དོ་ཟླ་གཞན་དུ་འགྲན་དུ་མེད་དོ།།

ས་པཎ་གྱི་ནུ་བོ་སངས་ཚ་བསོད་ནམས་རྒྱལ་མཚན་གྱིས་བཙུན་མོ་ལྔ་བཞེས་ཤིང་། སྲས་བཞི་འཁྲུངས་བ་ནི་འགྲོ་མགོན་འཕགས་པ་དང་ཕྱག་ན་རྡོ་རྗེ། རིན་ཆེན་རྒྱལ་མཚན། ཡེ་ཤེས་འབྱུང་གནས་ཡིན་ཏེ། དེ་དག་གིས་རྟོར་བོད་མི་རིགས་

འབྲེལ་བའི་ཐད་ནུས་པ་བསམ་གྱིས་མི་ཁྱབ་པ་བཏོན་ཚུགས་ངོ་།། ལྷག་པར་དུ་ས་སྐྱ་གོང་མ་རྣམ་ལྔའི་ལྔ་བ་འགྲོ་མགོན་འཕགས་པ་ནི། མིང་དངོས་ལ་བློ་གྲོས་རྒྱལ་མཚན་ཞེས་བྱ་ཞིང་། དེ་ཡང་མདོ་སྔགས་རིག་གནས་ཀུན་ལ་ནང་བྱན་ཆུད་ཅིང་གྲུབ་མཐའ་སོ་སོར་མཁས་པའི་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པ་ཞིག་ཏུ་མཐོང་ངོ་།།

དེ་ཡང་དོར་རྟ་ནག་པོས་བོད་ལྗོངས་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་རྣམ་པ་སྣ་ཚོགས་དང་གྲུབ་མཐའ་སོ་སོར་ཐུན་མིན་གྱི་ཁྱད་ཆོས་ཡོད་པ་ཐམས་ཅད་གོ་ཏན་ལ་ཇི་བཞིན་ཞུས་པ་མ་ཟད་ས་པཎ་ནི་གཙང་གི་ཆོས་སྲིད་གཉིས་ཆར་དབང་ཆེན་པོ་མངའ་ཞིང་རིག་གནས་ཆེ་ཆུང་ལྔ་ལ་ཐོགས་པ་མེད་པའི་གྲགས་པ་ཕྱོགས་སུ་རྒྱས་ཡོད་པའི་གནས་ཚུལ་གསལ་པོར་ཞུས་པས་ན། རྒྱལ་པོ་གོ་ཏན་གྱིས་ཀུང་དོར་རྟ་ནག་པོའི་ཞུ་བ་ལྟར་བླངས་ཏེ། ༡༢༣༩ལོ་(བོད་རབ་བྱུང་བཞི་བའི་ཤིང་འབྲུག་གི་ལོ)་བླ་བརྒྱུད་པར་ས་པཎ་མཆོག་ལ་གདན་ཞུའི་ཡི་གེ་ཕུལ་ཏེ་ལང་རྒྱུ་ནས་ཞལ་འཛོམས་བགྱི་བའི་གྲོས་ཐག་བཅད་དོ།། ཐེངས་འདིར་གོ་ཏན་གྱིས་དོར་རྟ་ནག་པོ་ལ་གསེར་ཡིག་པའི་པོ་ཉ་མངགས་ཤིང་གཞན་དུ་མིང་ལ་རྒྱ་སྣན་དུ་འབོད་པའི་དམག་དཔོན་ཞིག་དམག་མི་འཁོར་དང་བཅས་པ་ཡིག་ཕུད་དང་རྫོང་སྐལ་མང་དུ་བཀལ་ནས་བོད་ལྗོངས་སུ་ཕྱིན་ནོ།། «ས་སྐྱའི་གདུང་རབས»དུ་བཀོད་འདུག་པའི་གདན་ཞུའི་ཆབ་ཤོག་གི་མ་ཛོ་ཇི་བཞིན་སྣང་འདུག་པ་འདི་ལྟ་སྟེ།

ཚེ་རིང་གནམ་གྱི་ཤེད་མོང་ལ་བསོད་ནམས་ཆེན་པོའི་དཔལ་ལ་བརྟེན་ནས་རྒྱལ་པོ་ངེད་ཀྱི་ལུང་། ས་སྐྱ་པཎྜི་ཏ་ཀུན་དགའ་རྒྱལ་མཚན་དཔལ་བཟང་པོ་ལ་གོ་བར་བྱེད་པའི་གཏམ། ངེད་ཕ་མ་དང་གནམ་སའི་དྲིན་ལན་འཇལ་བའི་ཕྱིར། ལམ་གྱི་བླང་དོར་མ་ནོར་བ་སྟོན་ཤེས་པའི་བླ་མ་གཅིག་དགོས་པ་བརྟག་པ་བྱས་དུས་ཁྱོད་དུ་འདུག་པས། ལམ་གྱི་དཀའ་ཚེགས་ལ་མ་བལྟ་བར་ཡོང་དགོས། གལ་ཏེ་ན་སོ་རྒས་ཟེར་ན་སྔོན་ཐུབ་པའི་དབང་པོས་སེམས་ཅན་གྱི་དོན་དུ་ལུས་གྲངས་མེད་སྦྱིན་པར་གཏོང་བ་ཇི་ཙམ་ཕྱོད་ཀྱི་ཆོས་གོ་བའི་དམ་བཅའ་དང་ཨེ་འགལ། ངས་མཐའི་ཁྲིམས་ར་བླངས། དམག་དཔུང་ཆེན་མོས་བཟ་དེད་བྱས་ནས་སེམས

ཅན་མང་པོ་ལ་གནོད་པ་བྱས་ན་མི་སྡུག་པ་ཨེ་ཡིན། དེས་ན་སངས་རྒྱས་ཀྱི་བསྟན་པ་དང་སེམས་ཅན་མང་པོ་སོམས་ལ་ཁྲིད་མགྱོགས་པར་ཤོག ཉི་མ་ནུབ་ཕྱོགས་ཀྱི་བཙྲེ་རྣམས་ཁྲིད་ཤེས་སུ་འཇུག་པ་ཡིན། གནང་སྦྱིན་ལ་དངུལ་བྲེ་ཆེན་ལྔ། གོས་ཆེན་གྱི་ཆོས་གོས། སྨུ་ཏིག་གི་ཚོམ་བུ་ཅན་ལ་སྨུ་ཏིག་སྟོང་ཕྲག་དྲུག་དང་ཉིས་བརྒྱ། གོས་ཡུ་ཏང་གི་རིང་འགག ལྷམ་འཇོབ་དང་བཅས་པ། ཁ་ཏི་ཁ་ཚང་མ་ཡུག་གཉིས། ཐོན་ཏི་ཁ་ཚང་མ་ཡུག་གཉིས། གོས་ཆེན་སྣ་ལྔ་ཡུག་ཉི་ཤུ་རྣམས་ཡོད། འདིའི་ལོན་མ་རྗོར་སྲི་མགོན་དང་། དཔོན་རྗེ་དར་མ་གཉིས་བཏང་བ་ཡིན། འབྲུག་ལོ་ཟླ་བ་བརྒྱད་པའི་གནམ་གང་ལ་བྲིས།[༡༧] ཞེས་པ་ལྟར་རོ།།

མིག་སྔར། རྒྱལ་ནང་དུ་གདན་ཞུའི་ཆབ་ཤོག་འདིའི་ཁུངས་ལུང་བཙུན་ཞིང་བདེན་པར་བཟུང་ཡོད་ལ། ཕྱིའི་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སྨྲ་བ་ཚོས་ཀྱང་ད་ཡོད་ཧོར་གྱི་ཁབ་སོ་ནང་ཁུལ་གྱི་འབྲེལ་ཡོད་ཡིག་ཚགས་སོགས་འཚོལ་ཞིབ་བརྒྱུད། གོ་ཏན་གྱིས་ས་པཎ་ལ་སྤྲིངས་པའི་ཆབ་ཤོག་འདི་ཀོ་གཞི་ནས་ཧོར་གྱི་རྗེ་བོས་རང་འོག་ཏུ་མ་བཀུག་པའི་རྒྱལ་ཕྲན་སོགས་ལ་སྤྲིངས་པའི་ཁྲིད་ཆོས་འབུར་དུ་ཐོན་སྣང་ངོ།།[༡༨] ཞེས་བདེན་པར་འཐད་ན་ཡང་། ཆབ་ཤོག་འདི་ཀོ་དོན་དངོས་སུ་སུ་ཞིག་གིས་བྲིས་ཤིང་། ས་པཎ་གདན་འདྲེན་མཁན་ནི་སུ་ཞིག་ཡིན་པར་སོམ་ཉིས་ཆེངས་འདུག་སྟེ། «ས་སྐྱའི་གདུང་རབས»ལས། གདན་འདྲེན་མཁན་ནི་ཨེ་ཆེན་གོ་ཏན་ཡིན་ཏེ། དེ་ནི་ཅིང་གར་རྒྱལ་པོའི་ཚ་བོ་ཡིན་ན་ཡང་དེར་ཧྲི་ལའེ་ནོ་ཡན་གྱི་སྲས་ཡིན་ཞེས[༡༩] གསལ་པོར་འཁོད་ཡོད་དོ། ཧྲི་ལའེ་ནི་ཨོ་གོ་ཐེལ་གྱི་ནུ་བོ་དང་གོ་ཏན་གྱི་ཁུ་བོ་ཡིན་དགོས་སོ།།

དེ་ཡང་གོ་ཏན་གྱི་སྐབས་དེའི་མིང་ཐོབ་བམ་གོ་གནས་ཀྱི་ཐད་དུ།«ཧོར་ཡིག་གསར་མ»ལས། རྒྱལ་སྲས་གོ་ཏན་ནི་ཡོན་ཐའི་ཚུང་གི་སྲས་གསུམ་པ་ཡིན་ལ། ཐའི་ཚུང་ལོ་བདུན་པར་ཧོར་དམག་སྐོར་གསུམ་དུ་བགོས་ཏེ་སུང་ལ་དཕུང་འཇུག་བྱས་ཤིང་། གོ་ཏན་གཙོས་པའི་ཧོར་དམག་རྣམས་ཆེན་དང་གུང་དུ་ཆོལ་ནས་ཐད

ཀར་རྗོཙ་(蜀)ཙུ་ཕྱིན་ནོ༎ ……རྒྱལ་ཡུམ་ནི་མ་ཀྲིན་གྱིས་དབང་བཟུང་ཞིང་གོ་ཏན་གྱིས་ལང་ཞུབ་མ་ནས་རྒྱལ་ས་ཚུགས་པ་སྔེ་རྗེ་བོའི་དབང་གསོལ་ཏེ་འབངས་རྣམས་གུས་ཤིང་བཀུར་བར་བྱས་སོ༎ཞེས་འཁོད་པར་མཐོང་ན་ཡང་། 《ཧོར་གྱི་བྱུང་བ》དང་《ཧོར་གྱི་དེབ་ཐེར་སྔོན་པོ》།《ཧོར་གྱི་ཆོས་འབྱུང་》སོགས་ལས་གོ་ཏན་ནི་གོ་ཡུག་གི་རྗེས་སུ་རྒྱལ་སྲིད་སྐྱོང་བར་བཤད་ལ། བཤད་ཚུལ་འདི་ཀ་དང་《ཧོར་གྱི་གསང་རྣམ》། 《ཧོར་ཡིག》སོགས་བསྡུར་ཏེ་དཔྱད་ན་ལོ་ཚིགས་ཐད་ཚད་ལྟག་མང་དུ་ཡོད་པ་ཤེས་ཐུབ་ཏེ། གནས་ཚུལ་ངོ་མ་ནི། ༡༢༤༡པར། ཨོ་གོ་ཐེལ་སྐུ་འདས་རྗེས། བཙུན་མོ་ནི་མ་ཀྲིན་ཐོ་ལེ་གུ་ནས་གཡོ་སྒྱུའི་ཐབས་ཀྱིས་དབང་འཕྲོག་པས་ན། ལོ་རྒྱུས་དེབ་ཐེར་སོགས་སུ་ནི་མ་ཀྲིན་སྲིད་སྐྱོང་ཞེས་གྲགས་ཤིང་། ནི་མ་ཀྲིན་ངན་ཙུབ་སྙིར་གཉེར་དང་རང་མིན་ཁྱད་བསད་ཀྱིས་ནང་བློན་ཆེན་མོ་ཏེན་ཧེ་(滇海)དང་ཡ་ལོ་བ་ཁྲི་(牙老瓦赤)གཉིས་འཛིན་བཟུང་གི་འདུན་པ་བཅིངས་ཡོད་པ་དེ་ཁོང་རྣམ་གཉིས་ཀྱིས་མཁྱེན་ནས་ལང་ཧུར་བྲོས་ནས་གོ་ཏན་གྱིས་སྲུང་ཞིང་སྐྱབས་པ་གནང་བ་དང་། དེ་ཡང་ཅིང་གར་རྒྱལ་པོའི་ཁྲིམས་ལུགས་རྒྱབ་ཏུ་བསྐྱུར་བས། ཁབ་སོ་ནང་ཁྲུལ་གྱི་ཁྲིམས་སྲོལ་མི་གཅིག་པ་དང་སྲིད་བཀའ་མང་དུ་ཐོན་པ། རྗེ་བོ་རྣམས་ཕྱོགས་སོ་སོ་ནས་སྐོར་བསྒྲིགས་ཏེ་རང་ཐད་ནས་སྲིད་བསྐྱངས་པའི་རྣམ་པ་མངོན་ནོ༎ རྒྱལ་པོའི་སྲིད་ཁྲི་རྗེས་སྐྱོང་བའི་ཐད་དུ། རྒྱལ་པོ་ཨོ་གོ་ཐེལ་མ་གཤེགས་སྔོན་དུ་གོ་ཁྲིའི་སྲས་ཧྲི་ལེ་མོན་སྲིད་ཁྲིར་འགོད་པར་གཏན་ཁེལ་བྱས་ན་ཡང་། རྒྱལ་ཡུམ་ནི་མ་ཀྲིན་གྱིས་རང་གི་དབང་ཤུགས་སྤྱད་དེ་སྲས་ཀོས་ཡུག་སྲིད་ཁྲིར་བསྐོས་སོ༎ ཀོས་ཡུག་སྲིད་ཁྲི་ལ་མངའ་གསོལ་རྗེས། རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་འཇིགས་ཉེན་ལྡོག་པའི་ཆེད་དུ། གོ་ཏན་གསོད་འདོད་ཀྱི་ཁྲིམས་དང་འགལ་བའི་ནི་མ་ཀྲིན་གྱི་སྙིག་ངན་ཚོགས་པའི་འགོ་གཙོ་ཕྲ་ཐི་མ་(法提玛)དང་ཨོ་ཏུ་ཚི་ཧེ་མན་(奥都剌合蛮)གཉིས་ལ་གསོད་ཁྲིམས་བཅད་པ་དང་ཏེན་ཧེ་དང་ཡ་ལོ་བ་ཁྲི་གཉིས་དེ་སྔའི་གོ་གནས་ལ་སླར་ཡང་བསྐོས་སོ༎ གོ་

ཏན་དེ་བཞིན་དུ་རྗེ་བོའི་སྲིད་ཁྲིར་འགོད་མ་ཐུབ། དེ་ཡང་གོ་ཏན་གྱིས་དུས་ཡུན་རིང་པོ་བརྒྱུད་དེ་ཐུབ་བྱུང་དང་། རྩོ་ཐུབ་ཁུལ་དུ་དམག་བསྐུར་ཞིང་སྟོབས་དང་གཟི་དཔལ་མངོན་པར་མཐོ་བས་ན། བོད་པ་རྣམས་ཀྱིས་ཀྱང་དེ་ནི་དབང་སྲིད་ཆེས་ཆེ་བ་མངའ་བའི་རྗེ་བོ་ཆེན་པོ་ཡིན་པར་སེམས་སོ།། དེ་ཡང་༡༢༤༤ལོར་གདན་ཞུའི་ཆབ་ཤོག་སྲིངས་བའི་རྣམ་པ་རྒྱུད་ས་པཎ་མཆོག་གདན་དྲངས་བ་ནི། ཧོར་གྱི་ཀྲུང་དབྱང་སྲིད་གཞུང་གི་ཚབ་ཏུ་སྲིངས་པ་ལས་ས་གནས་རྗེ་བོའི་གོ་གནས་ཕར་སྲིངས་བ་མིན་ཏེ། འདི་ཀོ་ལང་ཧྲུ་ནས་ཞལ་འཛོམས་པའི་ཕན་འབྲས་དང་ནུས་པ་སོགས་ལས་ཀྱང་ར་སྤྲོད་ཐུབ་ཏེ། གོ་ཏན་ནི་ཧོར་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་སྐུ་ཚབ་དང་ས་པཎ་ནི་བོད་ལྗོངས་ས་གནས་ཀྱི་སྐུ་ཚབ་ཡིན་པ་ཤེས་ཐུབ་བོ།།

དེ་ཡང་ས་པཎ་གཙོས་བོད་ལྗོངས་མཐོ་རིམ་མི་སྣ་ཚོས་ཀྱང་གསལ་ལེར་རྟོགས་པ་ནི། གསར་དུ་དར་ཞིང་སྟོབས་འབྱོར་དྲག་ཏུ་འབར་བའི་ཧོར་གྱི་དམག་དཔུང་དེའི་དོ་ཟླར་འགྲན་ཐུབ་པ་གཅིག་ཀྱང་མེད་དེ། སོག་པོའི་མཐོ་སྒང་ནས་ཀྱང་ཡོན་ནང་ཁུལ་དང་དེ་ནས་ཨེ་ཤ་ཡ་དང་ཨོའུ་གླིང་སོགས་སུ་གཡུལ་གྱིས་པ་ལ་གཏོར་ན་མི་འཐོར་བ་མེད་པ་དང་འཐབ་ན་མི་རྒྱལ་བ་མེད་པ་ཞིག་ཡིན་ལ། དུས་ཡུན་རིང་པོར་གྱིས་ཐོར་ཡ་བྲལ་དང་ཕན་ཚུན་གཏོགས་མེད་པའི་བོད་ལྗོངས་ས་གནས་ལ་མཚོན་ན། དེའི་དོ་ཟླར་འགྲན་པའི་ནུས་མཐུ་ཡེ་ནས་མེད་ཕྱིར། བོད་ལྗོངས་ཀྱི་མ་འོངས་པ་དང་ལས་དབང་ལ་སེམས་ནས་ཧོར་ལ་མགོ་སྒྲུར་བ་ནི་ཐབས་ཀྱི་མཆོག་ཡིན་པར་འདོད་དོ།།

ཡིན་ཡང་། ཧོར་བོད་འབྲེལ་ཡོད་ཀྱི་ཡིག་ཚགས་དུ་མར་གོ་ཏན་གྱིས་ས་པཎ་ལང་ཀྲུར་གདན་དྲངས་པ་ནི་གོ་ཏན་ལ་ཁང་ནད་བྱུང་བས་རྐྱེན་གྱིས་དང་། ལ་ལར་ས་པཎ་ལམ་ལ་མ་ཆས་སྔོན་ཁུ་བོ་གྲགས་པ་རྒྱལ་མཚན་གྱིས། རྗེས་སོར་བྱུང་ཕྱོགས་ནས་པོ་ཉའི་བསུ་བ་ཐོན་ངེས་ཏེ། ཐེ་ཚོམ་མེད་པར་སོང་དང་། འདི་ནི་བསྟན་པ་དང་འགྲོ་བ་ཐམས་ཅད་ལ་དགེའོ།།(༡༠) ཞེས་ལུང་བསྟན་པར་བཤད་དོ།།

«ས་སྐྱའི་གདུང་རབས»ལས་ཀྱང་གོང་སྨོས་ཀྱི་ཚུལ་རྣམས་དང་མཐུན་པའི་ལྟ་བ་ཡོད་པ་ཕྱུད། ད་དུང་མཁན་པོ་པཎ་ཆེན་ཤཱཀྱ་སེང་གེས་གསོལ་བ་བཏབ་ཏེ་ས་པཎ་ལ་དེ་བཞིན་གྱི་གྲོས་གཞི་བཏོན་ཅིང་སྐད་དོ།།[༣༧] ལྟ་བ་འདི་ཀོ་ནི་བླ་སྤྲུལ་རྣམས་ཀྱིས་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་ལྟ་བའི་ཆ་ནས་བཏོན་པ་གསལ་ལེར་རྟོགས་ཐུབ། སྐབས་དེར་གོ་ཏན་ལ་ཀང་ནད་ཐོགས་པ་བདེན་པ་ཡིན་སྲིད་ཀྱང་དེ་ནི་ས་པཎ་མཆོག་གདན་འདྲེན་པའི་དམིགས་བྱ་ཁོ་ནའམ་གཙོ་བོ་མིན་ཏེ། ཆབ་སྲོག་ཏུ་སྒྱུར་དུ་སློབས་དགོས་ཞེས་གསལ་ལེར་བྲིས་ཡོད་ལ། འགོར་འགྱངས་སམ་བསྣད་བཏགས་ན་མི་ཆོག་སྟེ། དེ་ལས་ཟློག་ན་དམག་གི་དཔུང་བསྒྱུར་ནས་རྩད་གཅོད་ངེས་སོ།། ཞེས་བཀོད་ཡོད་པའི་རྒྱུ་མཚན་ལས་ཀྱང་རྟོགས་ཐུབ་པོ།།

གོ་ཏན་གྱིས་ས་པཎ་གདན་དྲངས་བ་དེའི་ངོ་བོའི་ཆ་ནས་བལྟས་ན་དེ་ནི་ཆོས་ལུགས་བེད་སྤྱད་དེ་ཆབ་སྲིད་ལ་ཞབས་ཞུ་བསྒྲུབ་པ་ཡིན་ཏེ། ས་པཎ་གྱི་གོ་གནས་དང་སྙན་གྲགས་ལ་བརྟེན་ནས་བོད་ལྗོངས་གྲུབ་མཐའ་སོ་སོ་བའི་དབང་ཤུགས་དེ་ཏོར་ལ་མགོ་བཏགས་དགོས་པའི་བསླབ་བྱའམ་འབོད་སྐུལ་གནང་བ་མ་ཟད་ས་སྐྱ་བ་ལས་ཚབ་ཏུ་བསྐོས་ནས་བོད་པ་རྣམས་བདེ་བར་བཀོད་པ་ཡིན་ནོ།། གཞན་དུ་གོ་ཏན་གྱིས་ས་པཎ་མཆོག་གདན་དྲངས་བ་ནི་ལང་ཇུའི་ཁུལ་དུ་བསྟན་པ་སྤེལ་རྒྱུའམ་ཁོང་གི་དབང་བསྒྱུར་ས་བརྟན་དུ་གཏོང་བར་རྒྱབ་སྐྱོར་མཛད་དགོས་པ་མ་ཟད། རང་དང་རང་གི་སྲིད་དབང་ཇེ་བརྟན་དང་འབྱོར་ཕྱུག་རྒྱས་པར་གསོལ་སྨོན་བཏབ་པའི་ཆེད་དུ་ཡང་ཡིན་ནོ།། ས་པཎ་ཀྱང་མིག་རྒྱང་རིང་བོས་ཕྱོགས་གཅིག་ནས་རང་མི་རིགས་ཀྱི་མ་འོངས་བ་དང་ལས་དབང་ལ་བསམ་པ་དང་། ཕྱོགས་གཞན་ཞིག་ནས་བསྟན་པའི་གཟི་དཔལ་ལྷག་པར་འབར་བའམ་རང་གི་གྲུབ་མཐའ་གོང་དུ་སྤེལ་བའི་སྐད་དུ། དགུང་ལོ་བགྲེས་པའི་དཀའ་ངལ་ལ་མ་འཛེམས་པར་སྐུ་ཚ་གཉིས་དང་མཉམ་དུ་ལང་ཇུ་ལ་ཕེབས་སོ།།

སྦྲགས་མཆན།

(༡) ས་ནང་ཚེ་ཕྲིན་གྱིས་བརྩམས་ཤིང་ཏའོ་རོན་ཏེ་ཧུས་ཞུ་བསྒྱུར་བྱས་པའི་《ཧོར་གྱི་བྱུང་བ》ནང་སོག་མི་དམངས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་༡༩༨༠ལོར་དཔར། P༡༥༧—༡༥༩དུ་གསལ།

(༢) ཞའི་ཙོ་ཧྲན་གྱིས་འགྱུར་འཆན་འགོད་པའི་《ཧོར་གྱི་དེབ་ཐེར་སྔོན་པོའི་འགྱུར་མཆན》ནུབ་བྱང་མི་རིགས་སློབ་གྲྭ་ཆེན་མོའི་ཞིབ་འཇུག་ཁང་གིས་༡༩༨༠ལོའི་ཟླ་བཅུ་བར་ཕྱོགས་པར་དུ་བཏབ། P༣༠—༣༣ལ།

(༣) སུམ་པ་མཁན་པོ་ཡེ་ཤེས་དཔལ་འབྱོར་གྱིས་བརྩམས་ཤིང་། ཕུ་བྲུན་ཁྲིན་དང་ཚེ་རིང་གིས་བསྒྱུར་བའི་《ཆོས་འབྱུང་དཔག་བསམ་ལྗོན་བཟང》ཀན་སུའུ་མི་དམངས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་༡༩༩༤ལོའི་ཟླ་བདུན་པར་དཔར། ༧༧༡—༧༧༣ལ།

(༤) ཧྲུན་ཁྲིན་ཙོང་གིས་རྒྱ་ཡིག་དུ་བསྒྱུར་བའི་《རྗེ་སེང་ཧོར་གྱི་ལོ་རྒྱུས》སྟོད་ཆ། ཀྲུང་ཧྭ་དཔེ་ཁང་གིས་༡༩༦༣ལོའི་ཟླ་དྲུག་པར་དཔར། P༡༣༩ལ།

(༥) པང་ཧྲུ་རན་དང་ཁྲིན་ཆེན་དབྱིན་གྱིས་རྩོམ་སྒྲིག་བྱས་པའི་《ཧོར་བོད་མི་རིགས་འབྲེལ་བའི་ལོ་རྒྱུས》ཀྲུང་གོ་སྤྱི་ཚོགས་ཚན་རིག་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་ནས་༡༩༨༥ལོའི་ཟླ་བཅུ་བར་དཔར། P༡༤—༡༥

(༦)(༨)《ཙི་ཀྲི་ཐུན་ཙན་འཐུད་མ》སྐབས་བརྒྱ་དང་བཅུ་དྲུག་པ།

(༧)《ཧོར་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ཐའི་ཙུང་གི་སྐོར》ལས།

(༩)《ཧོར་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ཀྲའོ་ཨ་གི་ཐྭན་གྱི་སྐོར》ལས།

(༡༠) གོ་ཧི་ཆེན་གྱི་རྒྱ་ཡིག་ཏུ་བསྒྱུར་བའི་《དེབ་ཐེར་སྔོན་པོ》བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་༡༩༨༥ལོའི་ཟླ་གསུམ་པར་དཔར།P༦༠ གོ་ཧི་ཆེན་གྱིས་རྒྱ་ཡིག་ཏུ་བསྒྱུར་བའི་《དེབ་ཐེར་དཔྱིད་ཀྱི་རྒྱལ་མོའི་གླུ་དབྱངས》P༨༨ མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་༡༩༨༣ལོའི་ཟླ་བདུན་པར་དཔར། ཕུ་བྲུན་ཁྲིན་དང་ཚེ་རིང་གིས་རྒྱ་ཡིག་ཏུ་བསྒྱུར་བའི་《ཆོས་འབྱུང་དཔག་བསམ་ལྗོན་བཟང》P༣༧༡པ།ཀན་སུའུ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་༡༩༩༤ལོའི་ཟླ་བདུན་པར་དཔར།

(༡༡)《དེབ་ཐེར་མཁས་པའི་དགའ་སྟོན》གླེགས་བམ་"མ"P༡༩བར་དེ་མཚུངས་

སུ་བཀོད་འདུག

(༡༢) བང་ཕུ་རིན་དང་ཁྲིན་ཆིན་དཱཇིན་གྱིས་རྩོམ་སྒྲིག་བྱས་པའི་«ནོར་བོད་མི་རིགས་འབྲེལ་བའི་ལོ་རྒྱུས»ཀྲུང་གོ་སྤྱི་ཚོགས་ཚན་རིག་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་ནས༡༩༨༥ལོའི་ཟླ་བཅུ་བར་དཔར།

(༡༣) གོ་དེ་ཆིན་གྱིས་རྒྱ་ཡིག་ཏུ་བསྒྱུར་བའི་«དེབ་ཐེར་སྔོན་པོ»P༦༠བོད་ལྗོངས་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་༡༩༨༥ལོའི་ཟླ་གསུམ་པར་དཔར།

(༡༤) «རྗེ་འཇམ་དབྱངས་བཞེད་པའི་སྐུ་ཕྲེང་རིམ་བྱོན»རབ་བརྟན་བཞི་བའི་སྐོར། P༧

(༡༥) [ཨ་མེ་རི་ཀ] དཔེ་ལེས་བརྩམས་པའི་«ནོར་གྱིས་བོད་ལྗོངས་དབང་དུ་བསྒྱུར་བའི་དུས་ཀྱི་མཐའ་དཔྱོད»ཞེས་པ་སྟེ། «ཏ་ཛོ་ཡ་གླིང་ཞིབ་འཇུག»དེབ་སོ་བདུན་པའི་ཡང་རིམ་དང་པོ། ༡༩༧༧ལོར།

(༡༦) རྒྱལ་དབང་ལྔ་བ་བློ་བཟང་རྒྱ་མཚོས་བརྩམས་པའི་«དེབ་ཐེར་དཔྱིད་ཀྱི་རྒྱལ་མོའི་གླུ་དབྱངས»P༨༨—༨༩པར། མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་༡༩༨༣ལོར་དཔར། «ཆོས་འབྱུང་དཔག་བསམ་ལྗོན་བཟང»དུ་ཡང་དེ་བཞིན་བཀོད་སྣང་ངོ་།།

(༡༧) «ས་སྐྱའི་གདུང་རབས»སྡེ་དགེའི་དཔར་མ།P༦༧པ།འདིར་རྒྱ་ཡིག་ཏུ་བཀོད་པ་ནི་«བོད་ལྗོངས་ས་གནས་ནི་ཀྲུང་གོའི་ཁྲལ་དུ་མེད་པའི་སའི་ཆ་ཤས་ཤིག་ཡིན»(དཔྱད་ཡིག་ཕྱོགས་བསྒྲིགས།) P༩༠ནས་དྲངས། བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་༡༩༨༦ལོའི་ཟླ་བརྒྱད་པར་དཔར།

(༡༨) [ཧྥ་རན་སི] ཧྲན་པེ་ཧྲིས་བརྩམས་པའི་«ཅིང་གར་རྒྱལ་པོའི་སྐབས་ཀྱི་ནོར་གྱི་ལོ་རྒྱུས་དང་སུམ་པ་འཁན་པོའི་ཆོས་འབྱུང་དཔག་བསམ་ལྗོན་བཟང»ཞེས་པ་སྟེ་ཀུན་ཧྲུན་གྱིས་༡༩༧༡ལོར་པ་ལི་ནས་དཔར་དུ་བཏབ་པའི་«ལ་ལུ་དྲན་གསོའི་དཔྱད་རྩོམ་ཕྱོགས་བསྒྲིགས»ནས་བཤུས་ཤིང་བསྒྱུར། «བོད་རིགས་ཞིབ་འཇུག་གི་འགྱུར་རྩོམ་ཕྱོགས་བསྒྲིགས»ཞེས་པར་བཀོད་པ་སྟེ་ཀྲུང་དབྱང་མི་རིགས་སློབ་གྲྭ་ཆེན་མོའི་བོད་རིགས་ཞིབ་འཇུག་ཁང་གིས་བསྒྲིགས་ཤིང་༡༩༨༣ལོའི་ཟླ་གསུམ་པར་དཔར།

(༡༩) «ས་སྐྱའི་གདུང་རབས་ལས་ཆོས་རྒྱལ་ས་པཎ་ཀུན་དགའ་རྒྱལ་མཚན་གྱི་སྐོར་

གླིང་བ》ཞེས་པ་སྟེ། 《བོད་ལྗོངས་ཞིབ་འཇུག》(རྒྱ་ཡིག་མ) ༡༩༩༠ལོའི་དེབ་གཉིས་པའི་P༧༩ལ།

(༣༠) སྟག་ཚང་བཙུན་པ་དཔལ་འབྱོར་རྡོ་རྗེས་བརྩམས་ཤིང་ཁྲིན་ཆིན་དབྱིན་གྱིས་རྒྱ་ཡིག་ཏུ་བསྒྱུར་བའི《རྒྱ་བོད་ཡིག་ཚང་ཆེན་མོ》ཞེས་པའི་ཤོག་ངོས་༣༡༠ལ། བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་༡༩༨༦ལོའི་ཟླ་བཅུ་གཉིས་པར་ཐེངས་དང་པོར་དཔར་བའོ། གཞན་དུ། ཁྲིན་ཆིན་དབྱིན་དང་བུ་ལེ་ཙིས་རྒྱ་ཡིག་ཏུ་བསྒྱུར་བའི་《ཧོར་གྱི་ཆོས་འབྱུང》ཞེས་པའི་P༥༣དུ་གསལ།

(༣༡) ཏང་ཙིན་གྱིས་རྒྱ་ཡིག་ཏུ་བསྒྱུར་བའི་《དེབ་ཐེར་དམར་པོ》P༣༡༩དང་གཞན་དུ། 《ས་སྐྱའི་གདུང་རབས་ལས་ཆོས་རྒྱལ་ས་པཎ་གྱི་སྐོར་གླེང་བ》ཞེས་པ་སྟེ། 《བོད་ལྗོངས་ཞིབ་འཇུག》(རྒྱ་ཡིག་མ) ༡༩༩༠ལོའི་དེབ་གཉིས་པའི་P༧༩དུ་གསལ།

གཉིས་པ། ཞལ་འཛོམས་ཀྱི་བརྒྱུད་རིམ་དང་མཇུག་འབྲས།

གཅིག གོ་དན་དང་ས་པཎ་གཉིས་ལྷན་རྫུ་ནས་ཞལ་བཞེས་རྒྱལ།

རྒྱལ་སྲས་གོ་དན་གྱིས་ཆོས་རྒྱལ་ས་པཎ་ལ་སྤྲིངས་པའི་ཆབ་ཤོག་དེར་མཛའ་བརྩེ་དང་འཇིགས་ཉམས་གཉིས་ལྡན་ཅན་ཞིག་ཡིན་ཏེ། གདན་འདྲེན་ཞུས་པ་ཡིན་ནའང་། དེ་བཞིན་དུ་མ་བྱུས་ན་དྲག་པོ་དམག་གི་ཁ་ལོ་བསྒྱུར་ངེས་པའི་འཇིགས་སྣང་སྐུལ་བའི་དོན་ཀྱང་འདུ་བ་གསལ་ལེར་རྟོགས་ངེས་སོ།། ས་པཎ་ལང་ཚུར་མ་འབྱོར་སྔོན་ལ། བོད་ཀྱི་ས་གནས་དབང་ཤུགས་སོ་སོ་དང་། གྲུབ་མཐའི་དབང་ཤུགས་སོ་སོ་མ་བསྡུས་ངང་གིས་འདུས་ཏེ་ཕྱོགས་ཡོངས་ནས་འབྲེལ་གཏུགས་ཐབས་ཇུས་ཐད་གྲོས་གཞི་བརྟན་པ་མ་ཟད། བོད་ཀྱི་མ་འོངས་པའི་རེ་བ་ཐམས་ཅད་ས་པཎ་ལ་བཅོལ་ལོ།། ས་པཎ་ཀྱང་དེ་རྣམས་དང་མཉམ་དུ་གནས་ཚུལ་གྱི་འབྱུང་འགྱུར་ཐད་ནན་ཏན་སྔོས་བསམ་གཞིགས་བགྱིས་ཤིང་། ཏུར་བརྟོན་སྔོས

གཅིག་མཐུན་གྱི་དགོངས་དོན་གཞིར་བླངས་སོ།།

དེ་ཡང་གསལ་ལེར་རྟོགས་རྒྱུ་ཞིག་ནི། དགུང་ལོ་རེ་གསུམ་ལ་སོན་པའི་ས་པཎ་མཆོག་གིས་བགྲེས་པའི་དཀའ་ངལ་ལ་མ་འཛེམས་པར་རི་ཀླུང་མང་པོ་བརྒྱལ་ནས་ལང་ཀྲུར་ཕེབས་ཏེ་གོ་ཏན་དང་མཇལ་བཞེས་པའི་བྱེད་ཚུལ་ཁོ་ན་འདི་ལས་ཀྱང་ཁོང་གི་འདུན་པ་ལྷུན་གྱིས་གྲུབ་ཡོད་པའི་རྣམ་པ་ཞིག་མཐོང་ཐུབ་བོ།། དེ་ནས་ཁོང་གིས་ཀྱང་ས་སྐྱ་དགོན་གྱི་བྱ་བ་འགངས་ཆེ་བ་རྣམས་ཇི་ལྟར་བྱ་དགོས་པར་བཀོད་སྒྲིག་བྱས་ཤིང་། འོ་ཡུག་པ་བསོད་ནམས་སེངྒེ་དང་ཤར་པ་ཤེར་འབྱུང་གཉིས་གདན་ས་སྤྱིའི་ཁ་ཏ་བཛིད་ཁུར་ལ། ནང་གཉེར་བ་གྲོམ་པ་ཤཱཀྱ་བཟང་པོར་བསྟད་དོ།།[2] དེ་ནས་༡༢༤༤ལོར་ཁོང་གིས་སྐུ་ཚ་གཉིས་དང་རིག་གནས་ཆེ་ཆུང་ལྷའམ་མདོ་སྔགས་རིག་གནས་ཀུན་ལ་ནང་བྱན་ཆུད་པའི་མཁས་བ་སྐོར་ཞིག་དང་གསང་སྔགས་ཀྱི་གླེགས་བམ་མང་པོ་དང་བཅས་གཙང་གི་ས་སྐྱ་དགོན་ནས་ལམ་ལ་ཆས་སོ།། དེ་ཡང་ས་སྐྱ་བའི་ཁྲི་བ་བསྐོ་བའི་གོམས་སྲོལ་ལྟར་ན་འགྲོ་མགོན་འཕགས་པ་ནི་གྲུབ་མཐའ་འདིའི་ཁྲི་བའི་རྗེས་འཛིན་ཡིན་ཡང་། ས་པཎ་དང་ཁ་མི་བྲལ་བ་ནི་ཁོང་གིས་རབ་དང་རིམ་པའི་སྒོ་ནས་ཆོས་ཀྱི་ཤེས་བྱའི་སློབ་གསོ་གསན་རྒྱུ་དེ་ཡིན་ལ། གཞུང་ལ་ལར། ས་པཎ་ནི་ལོ་ན་ཕྲ་བའི་ཚ་བོ་རྣམ་གཉིས་དང་བཅས་ཧོར་དུ་སླེབས་དོན་ནི་བཙན་གྱིས་གདན་དྲངས་བའི་རེ་བ་སྐོང་ཆེད་དང་ཚ་བོ་རྣམ་གཉིས་ནི་མིའི་གཏའ་མར་བྱེད་དགོས་སམ་སྙམ་པ་ཡིན་ནོ།།[3] ཞེས་བཀོད་པའི་ལྟ་བ་འདིར་གསེར་ཞུན་མ་འདྲེས་པ་མིན་ཏེ། ས་པཎ་འཁོར་དང་བཅས་པ་ལྷ་སར་སླེབས་རྗེས་དེ་གའི་མཐོ་རིམ་མི་སྣ་རྣམས་དང་ཡང་ཅིག་གྲོས་མོལ་ཞིབ་ཏུ་བགྱིས་ཤིང་། ཧོར་ལ་མགོ་བཏགས་པའི་ཆ་རྐྱེན་དང་རེ་བ་སོགས་ཀྱི་ཐད་ཐམས་ཅད་ཀྱི་དགོངས་དོན་ལྷུར་ལངས་སོ།།

ས་པཎ་དང་བཅས་པ་ལམ་བར་གྱི་བྱོན་ཚུལ་ཐད། བོད་དང་ཧོར་གྱི་ལོ་རྒྱུས་དེབ་ཐེར་སོགས་སུ་ཐ་ར་ཐོ་རེ་བཀོད་སྣང་སྟེ། དཔེར་ན་འགྲོ་འགོན་འཕགས་པའི་

དགེ་ཚུལ་གྱི་སྡོམ་པ་བཞེས་པའི་ཐད། ལམ་གསེང་ཟུལ་ཕུ་ལ་སླེབས་པའི་སྐབས། ས་སྐྱ་པཎྜི་ཏས་འཁན་པོ་བཞེས་ཤིང་། ཟུལ་ཕུ་འཁན་པོ་ཆོས་རྒྱལ་བྱང་ཆུབ་ཉིད་ཟླ་མར་མཛད་ནས་རབ་ཏུ་བྱུང་ཞིང་། བསྟན་པའི་སྒོར་ཞུགས་སོ།།[༣] ཞེས་འཁོད་ཡོད་ལ། ཅུང་མ་འགོར་བར་འགྲོ་མགོན་འཕགས་པ་སྐུ་མཆེད་གཉིས་འཁོར་དང་བཅས་ཐོག་མར་ལང་ཀྲུར་སླེབས་པ་སྟེ། «དཔག་བསམ་ལྗོན་བཟང» ལས། ༡༢༤༥ ལོར་ཁོང་སྐུ་མཆེད་གཉིས་ལང་ཀྲུར་འབྱོར་རོ།།[༤] ཞེས་བཀོད་ཡོད་དོ།། ས་པཎ་ནི་༡༢༤༦ ལོའི་ཟླ་བརྒྱད་པར་ལང་ཀྲུར་འབྱོར་རོ།། ལམ་བར་དུ་ལོ་གཉིས་ཙམ་ལྷག་ལ་བསྐྱོད་པ་ནི་འཕྲིམ་འགྲུལ་སྟབས་མི་བདེ་བ་ཡིན་ཤོས་ཆེ་ཡང་གཙོ་བོ་དབུས་དང་གཙང་གི་བརྟེ་དང་འབངས་མི་སེར་སྐྱ་རྣམས་དང་མུ་འབྲུད་ནས་བསམ་འཆར་བརྗེ་རེས་སོགས་ཀྱི་རྐྱེན་པས་དུས་འགྱངས་བ་ཨེ་ཡིན་སྙམ་པའོ།།

དོན་དངོས་སུ་ནའང་། ས་པཎ་མཆོག་ལང་ཀྲུར་ཕེབས་ཏེ་ཏོར་ལ་མགོ་སྒྲུར་བའི་གྲོས་མོལ་གནང་རྒྱུའི་ཐད་མི་སྐོར་ཞིག་གིས་འཐད་པར་མ་བཟུང་བའི་རྣམ་པ་བསྟན་ཕྱོང་ཏེ། ས་པཎ་དབུས་སུ་སླེབས་སྐབས་བཀའ་བདམས་པའི་བརྟེ་ནམ་འཁའ་འབུམ་གྱིས་ལྷ་བ་དེ་ཐོག་པའི་འཇིགས་ཉེན་སྐྱུལ་ཕྱོང་ངོ།།[༥] དེ་བས་ཁོང་ཉིད་ཀུང་མགྱོགས་པར་མ་བཞུད་པར་མུ་འབྲུད་ནས་བྱ་བ་འདིའི་དགོས་ངེས་རང་བཞིན་དང་བདེན་པའི་རང་བཞིན་ཐད་གྲོས་བརྟན་དགོས་པ་ལ་དམིགས་པ་ཡིན་ནོ།།

ས་པཎ་གྱིས་ལམ་བར་དུ་ཆོས་ཀྱི་བཀོད་པ་མང་དུ་བཤམས་པ་སྟེ། དཔེར་ན། མདོ་ཁམས་སུ་སླེབས་སྐབས། ཁོང་གིས་སྟོན་པ་བློ་གྲོས་རབ་གསལ་གྱིས་བརྟན་པའི་ཆོས་ཀྱི་གནད་ཀ་མང་པོར་ལན་གནང་བ་དང་། མདོ་སྨད་ལ་བསྐྱོད་སྐབས། རྣལ་འབྱོར་བ་ཚུར་མ་པ་དང་མཉམ་དུ་རྩོད་གླེང་མང་དུ་བགྱིས་ལ། ཧོ་སེང་ཁྲུལ་དུ་སླེབས་སྐབས་ཁོང་ལ་གསེར་གྱིས་བརྒྱན་པའི་དར་གོས་ཕུལ་བ་སོགས་མང་དུ་ཡོད་པ་ལྟར་རོ།།[༦] དེ་ཡང་«དཔའ་རིས་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཚགས་བདམས་སྒྲིག»ལས།

༡༣༩༩ལོར་ས་པཎ་ཤར་དུ་བྱོན་པ་སྟེ། དཔལ་རིས་ཆོས་འཁོར་དར་རྒྱས་གླིང་(དཔལ་རིས་བོད་རིགས་རང་སྐྱོང་རྫོང་ཨན་ཡོན་གྲོང་རྡལ་དང་ཏ་ལམ་ལེ་བར་བཞི་ཙམ་ལས་མི་འདའ)དུ་བཞུགས་སྒྲོང་བ་མ་ཟད། དེ་སྐབས་བཀའ་རྒྱུད་པའི་དགོན་སྡེ་ཆུང་བ་འདི་ཀོ་རྒྱ་རྗེ་ཆེར་སྤེལ་དེ་ས་སྐྱ་བའི་དགོན་དུ་བསྒྱུར་རོ།།[༧] ས་དེའི་མང་ཚོགས་རྣམས་ཀྱིས་དེང་གི་བར་དུ་ས་པཎ་མཆོག་ལ་གུས་ཤིང་བཀུར་བའི་དྲན་སེམས་བཟུང་ཡོད་དེ། ཁོང་ཆོས་བཞེད་པ་ལྟར་ན་ས་པཎ་ལང་གྲུ་ནས་བཞུགས་སྐབས་དབྱར་དུས་གནམ་གཤིས་ཏ་ཙང་དྲོ་སྐབས་དགོན་པ་འདི་ནས་བཞུགས་པ་སྟེ། ས་འདིའི་ཆགས་དབྱིབས་མཛོ་ཕྱིར་དབྱར་དུས་ཀྱང་བསིལ་ཞིང་འཇམ་པ་ཡིན་པས་ཕྱིར་རོ།། ས་པཎ་གྱིས་ལོ་གཉིས་རིང་ལ་དགའ་བ་ཁྱད་དུ་བསད་དེ་མཐར་༡༣༩༨ལོར་ལང་གྲུར་སླེབས་པ་ཡིན་ནོ།།

དེ་ཡང་ས་པཎ་ལང་གྲུར་འབྱོར་བའི་ས་གནས་ཀྱི་ཐད་དུ། བརྩམས་ལ་ལྟ་བའི་《ས་སྐྱའི་གདུང་རབས》དང་། 《རྒྱ་བོད་ཡིག་ཚང་ཆེན་མོ》སོགས་སུ་འང་འདྲ་མཚུངས་བར་བཀོད་ཡོད་དེ། དེ་དག་ཏུ་ས་པཎ་མཆོག་དགུང་ལོ་རེ་ལྔ་སྟེ་མེ་ཏའི་ལོའི་ཟླ་བརྒྱད་པར་ལང་གྲུར་སླེབས་སོ།།[༨] ཞེས་སྣང་སྟེ། གཞན་དུ་དཔེར་ན། 《ཐུབ་བཀན་གྲུབ་མཐའ》དང་《ཧོར་གྱི་ཆོས་འབྱུང་》། 《ཧོར་གྱི་དེབ་ཐེར་སྔོན་པོའི་འགྱུར་མ》སོགས་སུའང་དེ་བཞིན་དུ་བཀོད་སྣང་ངོ་།།[༩] བོད་ཀྱི་དེབ་ཐེར་ཁྲོད་ལང་གྲུ་ལ་byang ngosསྟེ་བྱང་ངོས་ཞེས་མང་དུ་བཀོད་ཡོད་རྒྱུན་རྗེས་འཇུག་པ་མང་པོས་བྱང་ཕྱོགས་ཀྱི་ཧེ་ལིན་ལ་འཁྲུལ་བར་བཟུང་ཡོད་དེ། དོན་དངོས་སུ་ཐ་སྙད་འདི་ཀོ་ཡང་བྱང་ཕྱོགས་ཀྱི་སྤྱི་སྟོན་པ་ཞིག་མ་ཡིན་ལ་བྱེ་བྲག་ཏུ་ཧེ་ལིན་སྟོན་པ་དེ་བས་ཀྱང་མིན་ནོ།། དེ་ཡང་རྒྱ་ནག་གི་《ཆིན་པེན་ཅི་ལྀ秦边纪略》དེབ་གཉིས་པའི་《ལང་གྲུའི་སྐོར།凉州卫》སུའང་ཏང་ཁྲིན་མཁར་ནི་ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་ཡུན་ཁྲང་རྗེ་བོའི་དབྱར་གནས་ཡིན་དེ། སྐབས་དེར་དེ་ལ་ཨོར་རྡོ་མཁར་ཞེས་འབོད་ལ། མཁར་ཤུལ་དེང་ཡང་མཇལ་དུ་ཡོད་དོ། ཞེས་དང་།

ཡོན་གྱིས་རྒྱལ་སྲས་གོ་ཏན་ཡུན་ཁྲང་གི་རྗེ་བོར་བསྐོས་ཤིང་ཙོ་བྲང་བྱང་ངོས་སུ་བཏབ་པ་སྟེ་དེང་གི་ཡུན་ཁྲང་པོའོ་ཞེས་པ་དེ་ཡིན་ཞིང་། ཏང་ཁྲིན་（黄城儿）གྱི་གནས་ཤུལ་དང་ཡུན་ཁྲང་རྗེ་བོའི་བང་སོ་དེང་གི་བར་ཤུལ་ཙམ་མཐོང་ཐུབ་བོ། ཞེས་བཀོད་པ་མཐོང་ངོ་། དེ་ལྟར་བཤད་ཟིན་བཞིན་གོ་ཏན་ལ་ལང་ཞུབ་མ་ནས་རྒྱལ་ས་བཙུགས་པའི་ས་གནས་འགངས་ཆེན་ཞིག་ཡོད་རྒྱེན། བྱང་ངོས་ནི་ལང་ཀྲུ་མཁར་བྱང་ཕྱོགས་སུ་ཡོད་པའི་གོ་ཏན་གྱི་ཁབ་སོ་དེར་བྱའོ།

དེ་ཡང་བོད་ཀྱི་དེབ་ཐེར་སོགས་སུ་ས་པཎ་མཆོག་བཞུད་སའི་ས་དེའི་སྒྲ་བསྒྱུར་ལ། lang chu \ langju \ lang jus \ lang grovu \ lang gruཞེས་མང་དུ་སྣང་ན་ཡང་དེ་ནི་མིང་གཅིག་སྒྲ་དུ་མར་མཆེད་པ་ཡིན་ནོ། 《ལང་ཀྲུའི་དཀར་ཆག》དུ། བོད་སྐད་དུ་བསིལ་ཐང་ངམ་བསིལ་ལྗོངས་（bsil thang）ཞེས་དང་རྒྱ་སྐད་དུ་凉州 ཞེས་བྱ་ལ། སྤྱིའི་མིང་ལ་ལང་ཀྲུ་སྡེ་བཞི་ཞེས་གྲགས་སོ།（lang jus sde bzhi）[10] ཞེས་སྣང་ངོ་། བསིལ་ཐང་ནི་ལང་ཀྲུའི་དོན་འགྱུར་ཡིན་ནོ། དེ་ཡང་སྒྲའི་འགྱུར་སོའི་ཆ་ནས་ཞུ་སྐབ་པའི་《བོད་ཀྱི་སྲིད་དོན་རྒྱལ་རབས》ལས་ཀྱང་ལང་ཀྲུ་ལ་ལན་གྲུ་ཞེས་འཁྲུལ་བར་བཀོད་ཡོད་དོ།[11] གཞན་དུ། ཧོར་གྱི་དེབ་ཐེར《ཐུབ་བསྟན་རིན་ཆེན་སྒྲོན་མེ胜教宝灯》ཞེས་པར། ས་པཎ་༡༣༩༨ལོར་ལན་གྲུ་གྲོང་ཁྱེར་དུ་སླེབས་ཤིང་། སྐབས་དེར་ཧོར་གྱི་རྒྱལ་པོ་གོ་ཏན་ཡང་དེར་སླེབས་སོ།[12] ཞེས་པའང་འཁྲུལ་བའི་རྒྱུ་ཤག་ཅིག་ལས་གཞན་དུ་མ་འདས་སོ།

ས་པཎ་འཁོར་དང་བཅས་པ་ལང་ཀྲུར་འབྱོར་རྗེས། དེ་མ་ཐག་གོ་ཏན་དང་ཞལ་བཞེས་མ་ཐུབ་སྟེ། རྒྱུ་མཚན་ནི་སྐབས་དེར་གོ་ཏན་ཧེ་ལན་དུ་གོ་ཡུག་ཧོར་གྱི་གོང་མར་བསྐུར་བའི་ཚོགས་ཆེན་དུ་ཕྱུགས་པས་སོ། དེར《འཛམ་གླིང་འདུལ་བ་པོའི་ལོ་རྒྱུས》ཁྲིད་བཀོད་པ་ལྟར་ན། སྤྱིར་གོ་ཏན་གྱིས་ཐེངས་འདིར་ཧོར་གྱི་གོང་མའི་གསེར་ཁྲི་ལ་བསྙེགས་འདོད་ཆེ་ན་ཡང་། དེ་ཡང་ཏུ་རན（ཨོ་གོ་ཐེལ）གྱི་

སྲས་རྣམས་ལས། གོ་ཡུག་ནི་སྐྱེ་གཟུགས་ལེགས་ཤིང་མཐུ་སྟོབས་ལྡན་པ། བཙན་ཞིང་སྲ་རྩུགས་པ། དབང་འོག་བསྒྱུར་བ་ལ་མཁས་པའི་གྲགས་པ་མཐོ་ཤིང་། ཁོང་ནི་སྲས་ཀྱི་ཆེ་བ་དང་དཀའ་སྡུག་སེལ་བའི་ལག་ལེན་ལ་བྱུང་བ་མ་ཟད་སྐྱིད་སྡུག་གི་གོ་འབྱེད་པའི་ཉམས་མྱོང་ཀྱང་ཏ་ཅང་ཟབ་ལ། གོ་ཏན་ནི་དེ་ལས་ཕྱོག་ཞིང་རྒྱུན་དུ་ནད་ཀྱི་ཆིངས་བ་ཡིན་ནོ།། ཧྲི་ལི་སོན་ནི་ད་དུང་ལོ་ཆུང་བའི་བྱིས་པ་ཞིག་དང་གཞན་རྣམས་ཀྱང་གོ་ཡུག་རྗེ་བོར་བསྐོ་བར་འཐད་པ་བྱུང་ངོ་།།(༡༣) ཞེས་བཀོད་ནའང་། དོན་དངོས་སུ་དེ་ལྟ་མིན་ཏེ། ཨོ་གོ་ཐེལ་མ་གཤེགས་གོང་ལ་གོ་ཁྲིའི་སྲས་ཧྲི་ལི་སོན་རྗེ་བོར་བསྐོ་བའི་གྲོས་ཐག་བཅད་ན་ཡང་། ཁོང་གཤེགས་རྗེས་བཙུན་མོ་ནེ་མ་ཁྲིན་གྱིས་ཁོང་གི་བཀའ་ཕྱོག་ནས་རང་གི་སྲས་གོ་ཡུག་རྒྱལ་བོར་བསྐོ་བའི་ཐག་བཅད་པ་སྟེ། ༡༣༩༨ལོའི་ཟླ་བདུན་པར། རྗེ་བློན་རྣམས་བསྡུས་ཏེ་གོང་མ་བསྐོ་བའི་སྟ་གོན་བྱས་པ་ལྟར་རོ།། འོན་ཀྱང་། པ་ཏུ་(拔都)དང་རིགས་ཉུས་ཚོ་འབྲང་(亲宗)སོགས་ད་དུང་མ་ཐོན་ཙོན་ལ། ནེ་མ་ཁྲིན་གྱིས་རང་འཐད་ནས་བུ་གོ་ཡུག་རྒྱལ་བོར་བསྐོས་སོ།། གོ་ཡུག་ནི་གཞོན་པའི་དུས་ནས་ནད་ཀྱིས་གདུང་ཞིང་། རྒྱལ་སྲིད་སྐྱོང་བའི་མཐུ་སྟོབས་དམན་ཕྱིར། བྱ་བ་ཐམས་ཅད་ནེ་མ་ཁྲིན་གྱིས་བཟུང་བ་དང་། གོ་ཡུག་རྒྱལ་བོའི་ཁྲི་ལ་འཁྱིངས་བའི་དུས་ཏེ། ཡོན་ཏེན་ཙུང་གི་སྐབས་སུ་དབང་དམ་པ་ནེ་མ་ཁྲིན་གྱིས་བཟུང་ཡོད་དོ།། གོ་ཏན་ཧི་ལན་ནས་ཕྱིར་ལང་དྲུར་སླེབས་པ་སྟེ། ༡༣༩༧ལོར་(མེ་མོ་ལུག་གི་ལོའི་ཟླ་དང་པོ་) གཟོད་ས་པཎ་དང་མཉམ་དུ་ལང་དྲུ་ནས་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་དོན་སྙིང་ཆེས་མཐོ་བའི་ཐོག་མའི་ཞལ་བཞེས་གནང་ངོ་།།(༡༩)

གཉིས། གོ་ཏན་དང་ས་པཎ་གཉིས་གྲོས་མཇལ་ཚུལ།

གོ་ཏན་དང་ས་པཎ་ཞལ་འཛོམས་རྗེས། ཕན་ཚུན་བར་བག་ཆགས་ཟབ་མོ་ཐེབ་པ་སྟེ། འབྲེལ་ཡོད་བོད་ཀྱི་དེབ་ཐེར་སོགས་སུ། བོད་ཀྱི་གྲུབ་མཐའ་སོ་སོའི་

འདོད་ཚུལ་དང་བོད་ས་གནས་ཀྱི་དམངས་སྲོལ་མང་དུ་སྤྲོས་བས་གོ་ཏན་དགའ་བ་ལྷག་པར་བརྟས་སོ།། ཞེས་དང་། རྒྱལ་བོས་ཡིད་ཆེས་ཆེན་པོ་བྱུང་ངོ་།།[༡༦] ཞེས་མང་དུ་འཁོད་ཡོད་ལ། གོ་ཏན་ནི་ཧོར་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་སྐུ་ཚབ་དང་ས་པཎ་ནི་བོད་ས་གནས་ཀྱི་སྐུ་ཚབ་སྟེ་ཕན་ཚུན་གྲོས་བསྡུར་རབ་དང་རིམ་པ་གནང་ངོ་།། གྲོས་ཚོགས་འདིའི་མཇུག་འབྲས་ནི།《ས་པཎ་གྱིས་བོད་ཀྱི་ལྷ་སྡེ་ཡོངས་ལ་སྤྲིངས་པའི་བསླབ་བྱའི་བཀའ་ཤོག》འདི་ཀོ་ཡིན་ནོ།། གཞན་དུ། ཧོར་བོད་ཡིག་ཚགས་སོགས་སུ་ས་པཎ་གྱིས་ལང་ཙ་ནས་རིགས་སོ་སོའི་བརྡེ་དང་མང་ཚོགས་རྣམས་ལ་ཆོས་ཀྱི་བྱིན་རླབས་ཤིང་། གསོ་བྱེད་ཀྱི་ལག་ལེན་བསྟར་བས། ཧོར་དང་ཡུ་གུར། ས་དེའི་བོད་པ། གཞན་ནས་ཐོན་པའི་རྒྱའི་བརྡེ་རྣམ་པས་ཡིད་རྟོན་ཆེན་པོ་ཐོབ་ཅིང་ཆོས་གསན་པའི་མང་ཚོགས་ཏ་ཅང་མང་ལ་དེའི་སྐབས་པའི་གྲགས་པ་ལྷག་པར་ཆེའོ།། ཞེས་བཀོད་པ་མང་དུ་མཐོང་ལ། དེ་ཡང་ཆོས་རྒྱལ་ས་པཎ་ལང་ཙར་མ་འབྱོར་སྔོན་དུ་གོ་ཏན་གྱི་གམ་དུ་བོད་ཀྱི་བཙ་དེ་འགའ་ཡོད་ནའང་། དེ་རྣམས་ལ་སངས་རྒྱས་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་ཤེས་བྱའི་ཚད་མི་མཐོ་བས་ཚེ་འཕྲུལ་སྔོན་ལམ་མཛད་སྐབས་ཡེ་ཀ་ཝུན་[༡༧] དང་ཧོར་གྱི་གདོད་མའི་ཆོས་ལུགས་ས་མན་གྱི་གྲྭ་བ་རྣམས་གྲལ་མགོར་བཞུགས་པ་ཡིན་ནོ།། དེའི་རྗེས་སུ། ཆོས་རྒྱལ་ས་པཎ་དང་གོ་ཏན་གཉིས་གྲུབ་མཐའ་སོ་སོའི་འདོད་ལུགས་མང་དུ་བརྗེ་རེས་བྱས་ཤིང་། དེ་སྐབས་ལི་ཡུལ་གྱི་འཁན་པོ་རྣམ་པས་མཚམས་སྦྱོར་གནང་བའི་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་གཞི་རྩའི་སྟེང་གོ་ཏན་གྱི་སངས་རྒྱས་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་གྲུབ་མཐའ་སོ་སོ་རྒྱུད་ལ་མཁྱེན་པར་བྱས་སོ།། དེ་བས། རྒྱལ་པོ་ཡང་ཐུགས་ཤིན་ཏུ་མཉེས་པར་གྱུར་ནས་དེ་རིང་ཕྱིན་ཨེ་ཀ་ཝུན་དང་ལྷ་པ་ཚོ་བཏྲེའི་གྲལ་མགོར་སྡོད། ཐམས་ཅད་ཀྱི་གྲལ་མགོར་བླ་མ་ཆོས་རྗེ་པ་བཞུགས། སྨོན་ལམ་འདེབས་པའི་སྐབས་སུ་སྔོན་ལ་བཏྲེས་སྨོན་ལམ་ཐོབ་གསུངས་པའི་ལན་བྱུང་ནས་ཧོར་གྱི་རྒྱལ་ཁམས་སུ་རབ་ཏུ་བྱུང་བའི་དབུ་འཕང་བསྟོད་དོ།།[༡༨] ཞེས་པ་ལྟར། གོ་ཏན་རང་ཉིད་ཀུང་ཧོར་གྱི་གསེར་གྱི་གདུང་རྒྱུད་

ལས་བོད་རྒྱུད་ནང་བསྟན་ལ་གུས་ཞིང་བླ་སྤྲུལ་རྣམས་ལ་བཀུར་བ་ཞིག་ཏུ་གྱུར་རོ།། ཧོར་གྱི་ལོ་རྒྱུས《ཐུབ་བསྟན་རིན་ཆེན་སྒྲོན་མེའི》ཁྲིད། ས་པཎ་གྱིས་རྒྱལ་སྲས་གོ་ཏན་ལ་ཐེག་ཆེན་སེམས་བསྐྱེད་དང་ཀྱེ་རྡོར་གྱི་དབང་སོགས་ཟབ་ལ་རྒྱ་ཆེ་བའི་ཆོས་མང་པོ་གནང་བས་ཧོར་གྱི་རྒྱལ་ཁམས་ཀྱི་སྐྱེ་རྒུ་དག་དཀོན་མཆོག་མཆོད་པ་སོགས་དགེ་བ་བསྒྲུབ་པ་དང་། མི་དགེ་བའི་ལས་ལམ་ཆ་ཤས་ཀྱིས་སྤངས་ནས་སངས་རྒྱས་ཀྱི་བསྟན་པ་རིན་པོ་ཆེ་ལ་གཞུག་པར་མཛད་དོ།། ཞེས་དང་། 《གསེར་གྱི་ལོ་རྒྱུས》ལས། སྐྱེ་རྒུ་ཐམས་ཅད་སྤྲོ་བ་འབུམ་འགྱུར་གྱིས་ས་པཎ་མཆོག་གི་བཀའ་ཆོས་ཡིད་ལ་ཆིངས་བ་སྟེ། མཐའ་འཁོབ་ཧོར་གྱི་ཡུལ་དུ་སངས་རྒྱས་ཆོས་ལུགས་ཐོག་མར་སྤེལ་བ་ལགས་སོ།། ཞེས་དང་། 《ཧོར་གྱི་བྱུང་བ》ལས་ཀྱང་། འདི་ནི་སངས་རྒྱས་ཆོས་ལུགས་ཧོར་དུ་དར་བའི་ཐོག་མའོ།། ཞེས་དང་། 《ཧོར་གྱི་ལོ་རྒྱུས་གསེར་གྱི་འཁོར་ལོ་སྟོབས་སྟོང་ཅན》ལས། འདི་ནི་སངས་རྒྱས་ཆོས་ལུགས་ཧོར་དུ་དར་བའི་ཐོག་མའོ།།[༢༩] ཞེས་དང་། དེ་མིན་གྱི་ཧོར་བོད་ཡིག་ཚགས་སོགས་སུ། སྐབས་དེར་གོ་ཏན་ནད་ཀྱིས་བཟུང་ཞིང་། ཐེངས་མང་པོར་སྨུ་སྟེགས་པའི་ལུགས་ཀྱིས་སེལ་ཐབས་བྱས་ཀྱང་མ་འགྲུབ་ལ། མཐར་ས་པཎ་གྱིས་སེང་གེའི་ང་རོས་ནད་ཀྱི་སྡུག་བསྔལ་ལས་གྲོལ་བར་བྱས་སོ།།[༣༠] ཞེས་བཀོད་ལ། ས་པཎ་ནི་གསོ་བྱེད་གཞུང་ལའང་ཤིན་ཏུ་མཁས་ཏེ། གོ་ཏན་གྱི་ནད་སེལ་རྗེས་ཁོང་ལ་དེ་བས་ཡིད་ཆེས་དང་དད་གུས་བྱས་སོ། སྐབས་དེར། གོ་ཏན་གྱིས་ས་པཎ་ལ་གནམ་མཆོད་བགྲེས་སོང་(祭天长老)ཞེས་པའི་ཆོས་ཀྱི་འགོ་དཔོན་དུ་བཀུར་བ་སྟེ། དེ་ནི་ས་མན་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་གོམས་སྲོལ་ལྟར། ལྷའི་སྐུ་འཕྲུལ་དང་ལྡན་པ་རྣམས་ཀྱི་བཀུར་མིང་དུ་ཟད་དོ།།

གོ་ཏན་གྱིས་ས་པཎ་ཉིད་ཆོས་ལུགས་མཛད་སྒོ་ཕྱི་བ་ལ་ཧ་ཅང་འཐད་པའམ་རྒྱབ་སྐྱོར་ཆེན་པོ་གནང་བ་སྟེ། ལང་ཧྲུ་མཁར་གྱི་ཕྱི་འདབས་སུ་ཆེད་དུ་ས་པཎ་ལ་གཟིམ་ཁང་དང་དགོན་སྡེ་བཞེངས་བ་ནི། ཤར་དུ་སྤྲུལ་པའི་སྡེ་(རྒྱ་སྐད་དུ་མཆོད་

ཧེན་དཀར་པོ་ཞེས་པ་སྟེ་དེང་གི་བྲུའུ་བེ་དང་ལེ་དབར་༩༠ཡོད་པའི་ས་ན་ཆགས་སོ།) དང་གཞན་དུ་དགོན་པ་མང་པོ་ཞིག་བསྐྱར་གསོའམ་གསར་དུ་བཏབ་པ་ལས་གཙོ་བོ་སྟོ་ཏུ་ལྷ་ཁང་སྟེ་ (རྒྱ་སྐད་དུ་གསེར་གྱི་མཆོད་རྟེན་ཏུ་གྲགས) དང་། ཤུབ་ཏུ་པད་མོའི་སྡེ། ཁྱུང་དུ་རྒྱ་མཚོའི་སྡེ་སོགས་ཡོད་དོ།། དགོན་སྡེ་སོ་སོར་ཆོས་རྭ་བཞེངས་ཤིང་དགོས་པ་ཐམས་ཅད་དེ་བཞིན་དུ་བསྩལ་ལོ།།[༣༢] གོ་ཏན་རང་ཉིད་ཀྱང་དེ་སྔ་ཐེངས་མང་པོར་ཆོས་རྒྱལ་མཆོག་ལ་ཐེག་ཆེན་གྱི་དགོངས་དོན་ཟབ་མོ་མང་དུ་ཞུས་ཤིང་བརྟེ་དང་མང་ཚོགས་ཐམས་ཅད་ཀྱང་ཆོས་རྒྱལ་ལ་དད་གུས་ལྷག་པར་ཆེའོ།།[༣༣] ས་པཎ་གྱིས་ཆོས་གནང་སྐབས། ལོ་ཙཱ་བ་བཞིས་འདྲ་མིན་གྱི་སྐད་རིགས་སྟེ་ཧོར་སྐད་དང་། ཡུ་གུར་སྐད། རྒྱ་སྐད་དང་ཨ་མདོ་སྐད་དུ་བསྒྱུར་བ་ཡིན་ཏེ། ཆོས་གནང་བའི་གཞི་ཁྱོན་ཧ་ཅང་ཆེ་ཞིང་ཆོས་གསན་མཁན་དེ་བས་མང་བ། ཆོས་ཀྱི་མཛད་སྒོ་ཕྱོགས་སུ་རྒྱས་པའི་རྣམ་པ་འདི་ཀོས་ཀྱང་། སྐད་རིགས་མི་འདྲ་ཞིང་ཆོས་ལུགས་དད་སོ་ཡང་མི་གཅིག་པའི་བརྟེ་རྣམས་ཆོས་འོག་ཏུ་བཅུག་ཞིང་། རྗེས་འཇུག་པ་རྣམས་ཐེག་ཆེན་དུ་ཞུགས་པ་སྟེ། བསྡོམས་ན་ཆོས་རྒྱལ་ས་པཎ་གྱིས་བརྟེ་བགྲང་ལས་འདས་པ་ཞིག་ལ་ཆོས་ཀྱི་བསླབ་བྱ་གནང་བས་བསྟན་པ་ཉིན་རེར་དར་རྒྱས་གོང་འཕེལ་དུ་ཕྱིན་ནོ།།[༣༤] ས་པཎ་གྱིས་ཧུར་བརྩོན་རྒྱུད་སངས་རྒྱས་བསྟན་པ་དེ་ལང་ཙུ་ནས་རིམ་གྱིས་འབར་ལ། དེ་ཡང་འདི་དག་ཐམས་ཅད་ལ་གལ་ཏེ་གོ་ཏན་གྱིས་རྒྱབ་སྐྱོར་མེད་ན་ཧ་ཅང་འགྲུབ་དཀའོ།།དེའི་སྐབས་སུ། འགྲོ་མགོན་འཕགས་པ་ཡང་གོ་ཏན་གྱི་བཀའ་ལྟར་སུ་མཐུད་ནས་ཁྲུ་བོའི་གམ་ནས་ཆོས་གསན་ཞིང་། ཕྱག་ན་རྡོ་རྗེའི་གནས་ཚུལ་ཇི་འདྲ་བར《རྒྱ་བོད་ཡིག་ཚངས་ཆེན་མོ》ལས་འདི་ལྟར་བཀོད་ཡོད་དེ། ཁོང་གི་ས་སྐྱ་པཎྜི་ཏ་དང་འགྲོ་མགོན་འཕགས་པའི་གམ་ནས་ཆོས་མང་དུ་གསན་ཞིང་། རྒྱལ་པོ་གོ་ཏན་གྱིས་ཧོར་ཆས་སུ་སྒྲས་པ་མ་ཟད་ཀོང་ཇོ་མོ་ཁ་ཏོན་དེའི་བཙུན་མོར་བསྩལ་ཏོ།།[༣༥] ཞེས་བཀོད་པ་མཐོང་ངོ་།།

དེ་ལྟར་ས་སྐྱ་དགོན་ནས་མི་མངགས་ཏེ་ས་པཎ་ཕྱིར་སླེབས་པར་ཞུ་བ་གནང་ན་ཡང་དེ་བཞིན་མ་འགྲུབ་པ་ནི། ས་པཎ་གྱི་དགོངས་པར་ཁོང་ལང་ཏྲུ་ནས་སྡོད་པ་དེ་ཕྱིར་སླེབས་པ་ལས་ཀྱང་བསྟན་པ་སྤེལ་བར་ཕན་ཐོག་ཆེའོ་སྙམ་ནས་དེར་སྡོད་པ་ཡིན་ལ། ཁོང་གིས་བོད་ཀྱི་དགོན་པ་སོ་སོ་དང་པཎྜི་ཏ་རྣམས་ལ་ཆོས་ཀྱི་སྦྱིན་པ་མང་དུ་བསྐུར་ཞིང་《བྱང་ཆུབ་ལམ་གྱི་འཇུག་སྒོ》དང་གཞན་དུ་བྱམས་ཆོས་གླེགས་བམ་མང་པོ་སོགས་ཀྱང་བརྫངས་སྐལ་དུ་བསྐུར་རོ།།[༣༥] འདི་ཙམ་གྱི་ཆ་ནས་བཤད་ནའང་། ས་པཎ་གོ་ཏན་གྱི་གམ་དུ་སླེབས་པ་ནི་བོད་ལྗོངས་ཧོར་གྱི་མངའ་འོག་ཏུ་བཀུར་དགོས་པའི་དོན་ཆེན་འགྲུབ་པའི་ཆེད་དུ་ཡིན་པ་ཤུད། ད་དུང་དེ་གར་བསྟན་པ་རྒྱ་ཆེར་སྤེལ་བ་ལ་དམིགས་པ་ཤེས་ཐུབ་བོ།།

གསུམ། བསླབ་བྱའི་བཀའ་ཤོག་དང་དེའི་སྒྲིངས་ཚུལ།

གོ་ཏན་དང་ས་པཎ་གཉིས་ཡང་ཡང་གྲོས་བསྡུར་བྱས་ཤིང་། ཞི་བདེའི་སྒོ་ནས་གཅིག་ཐག་ཆོད་རྗེས། བོད་ལྗོངས་ས་གནས་ཧོར་གྱི་མངའ་འོག་ཏུ་བཀུར་དགོས་པའི་ཐག་བཅད་པ་སྟེ། ཕན་ཚུན་བར་གྱི་ཁོངས་གཏོགས་ཀྱི་འབྲེལ་བ་དང་། ཐེམ་ཐོ་ཞིབ་བཤེར། ཁྲ་ལག་འདོན་སྐྱལ། དཔོན་རིགས་བསྐོ་བཞག་སོགས་ཀྱི་ཆར། ས་པཎ་གྱིས་བོད་ལྗོངས་ལྷ་སྡེ་མི་སྡེ་ཡོངས་ལ་བསྐུར་བའི་བཀའ་ཤོག་བྲིས་པ་སྟེ། དེ་ནི་སྔན་གྲགས་ཆེ་བའི་《ས་སྐྱ་པཎྜི་ཏས་བོད་ཀྱི་ལྷ་སྡེ་མི་སྡེ་ཡོངས་ལ་གནང་བའི་བསླབ་བྱའི་བཀའ་ཤོག》ཞེས་པ་དེ་ཡིན་ནོ།། བསླབ་བྱའི་བཀའ་ཤོག་འདི་ཀོ་དེང་གི་བར་དུ《ས་སྐྱའི་གདུང་རབས》སུ་གཉེར་ཚགས་ལེགས་པོ་བྱས་ཡོད་དོ།། བསླབ་བྱའི་བཀའ་ཤོག་ཁྲིད་བསྟན་པའི་དབང་འོག་ཏུ་བཀུར་དགོས་པའི་རྩ་དོན་དང་ཆ་རྐྱེན་གཙོ་བོ་ནི་ཕལ་ཆེར་འདི་ལྟ་སྟེ། བོད་ལྗོངས་ས་གནས་ཀྱི་བཙེ་དང་འབངས་མི་རྣམས་ཀྱིས་རང་ཉིད་ཧོར་གྱི་འབངས་མིར་གཏོགས་པའི་ཁས་ལེན་ཡོད་དགོས་པ་དང་། ས་གནས་སོ་སོའི་བཙེ་དང་འབངས་མི་རྣམས་ཀྱི་སྲིད་ཕྱོགས་ཀྱི་བྱ་བ་ཐམས་ཅད་ཧོར་གྱིས་མངགས་པའི་དཔོན་རིགས་ཀྱིས་བདག་གཉེར་

དོ་དམ་བྱེད་པ། ཆོས་ལུགས་སམ་དགོན་སྡེའི་བྱ་བ་ཐམས་ཅད་ཀྱང་ཧྲོར་གྱི་བསྐོ་བཞག་གནང་བའི་ས་སྐྱ་བའི་འགོ་དཔོན་གྱིས་དོ་དམ་བྱེད་དགོས་སྟེ། གལ་སྲིད་འདི་ལྟར་བགྱིས་ན། བོད་ལྗོངས་ས་གནས་སུ་དེ་སྔའི་འགན་དབང་བཞེས་ཡོད་པའི་བཙེ་རྣམས་དེ་བཞིན་དུ་སྲིད་ཕྱོགས་ཀྱི་འགན་དབང་བཞེས་ཆོག་ལ། རྗེས་སོར་དེའི་བསྐོ་བཞག་ནི་ས་སྐྱ་བའི་འགོ་དཔོན་གྱིས་འདེམས་དགོས་ཏེ། ཧྲོར་གྱི་གསེར་ཡིག་གི་བཀའ་བསྟོས་དགོས་པ་དང་། ད་ར་ཁ་ཆེའི་(ཧྲོར་གྱི་དམག་དམངས་ཀྱི་བྱ་བ་དོ་དམ་མཛད་པའི་སྲིད་འཛིན་པ་ཆེས་མཐོ་བའི་གོ་གནས) མིང་ལྟར་དབང་འཛིན་གྱི་འབངས་བློན་རྣམས་བསྐུར་དགོས་སོ།། བོད་ལྗོངས་ས་གནས་ཀྱི་དཔོན་གནས་ཅུང་མཐོ་བ་རྣམས་ཀྱང་གསེར་ཡིག་པས་ཧྲོར་གྱི་བཀའ་ལུང་མནོས་ཏེ་གཟོད་བསྐོ་བཞག་མཛད་དགོས། དཔོན་རིགས་སོ་སོའི་ས་སྐྱའི་གསེར་ཡིག་པ་དང་གྲོས་མཛད་དགོས་པ་མ་ཟད་དེའི་འཐད་པ་བྱུང་དགོས་པ་ལས། རང་འདོད་ཀྱིས་བྱ་བ་བྱེད་མི་ཆོག་སྟེ། དེ་ལས་ལྡོག་ན་གུ་ཡངས་སུ་མི་འཇོག་གོ ས་གནས་སོ་སོའི་ཧྲོར་གྱི་དབང་འཛིན་ཏུ་འདུ་འདོད་པ་རྣམས་ངེས་པར་དུ་ཡི་གེ་ལེགས་པོ་གསུམ་བགྱི་དགོས་ཤིང་ཡི་གེ་སོ་སོར་ས་གནས་དཔོན་རིགས་ཀྱི་མིང་དང་། དེའི་དབང་འཛིན་གྱི་མི་སྡེ་དང་མི་གྲངས། འདབ་ནོར་དུ་ཕུལ་བའི་རིགས་དང་དེའི་གྲངས་ཚད་སོགས་གསལ་ལེར་བཀོད་ནས་གཅིག་ངེད་ལ་བསྐུར། གཅིག་ས་སྐྱར་ཞོག གཅིག་རང་རང་དཔོན་གྱིས་བཟུང་། དེ་མ་ཟད་ད་དུང་ཡང་ངོ་བལྟས་པ་འདི་ཡིན། མ་བལྟས་པ་འདི་ཡིན་ཟེར་བའི་ས་ཁྲིས་ལེགས་པོ་བགྱི་དགོས་སྟེ། ཤིན་མ་ཕྱིད་ན་ངོ་མ་བལྟས་པའི་ཞོར་ལ་བལྟས་པ་ཚོ་ཡང་བརྟག་དོགས་ཡོད་ངེས་སོ།། ས་པཎ་གྱིས་བསླབ་བྱའི་བཀའ་ཤོག་ཏུ་ས་གནས་སོ་སོས་འདབ་ནོར་དུ་ཕུལ་དགོས་པའི་རིགས་ཀྱང་གསལ་བོར་བཀོད་ཡོད་དེ། དེ་དག་ནི་གསེར། དངུལ། གླང་པོ་ཆེའི་མཆེ་བ། མུ་ཏིག་རྫོག་པོ་ཆེ་བ། མཚལ། བཙོད། ཙ་ཏྲ། གི་ཝང་། སྟག་གཟིག་གུང་གསུམ། སྲམ། བོད་སྣམ། དབུས་ཕྲུག་བཟང་པོ་སོགས་དང་དེ་

མིན་གྱི་ཡུལ་གྱི་ཐོན་རྫས་ཁྱད་པར་བ་སོགས་སོ།། དེ་ཡང་ས་པཎ་ལང་ཧུ་ལ་སླེབས་པའི་སྔ་རོལ་དུ་དབུས་གཙང་གི་བརྙེ་སེར་སྐྱ་སོགས་དང་འབྲེལ་གཏུགས་སྤྱོད་པ་མ་ཟད། ས་གནས་དབང་ཤུགས་ཐམས་ཅད་ཀྱི་དགོངས་དོན་ཅི་ཡིན་བཅར་འདྲི་བྱས་ཀྱིན། སྐབས་དེར་བོད་ལྗོངས་ས་གནས་སོ་སོའི་དཔོན་རིགས་རྣམས་ཀྱིས་བཀའ་ཤོག་ཏུ་སྣང་བའི་ཆ་རྐྱེན་འདི་དག་ལྷུར་ལེན་པ་མ་ཟད་ས་སྐྱ་བའི་གོ་གནས་ལ་ཡང་ཁས་ལེན་བྱུང་ངོ་།། ཧོར་གྱི་དབང་བསྒྱུར་བའི་སྲོལ་རྒྱུན་གྱི་བྱེད་ཐབས་ལྟར་ཐེམ་ཐོ་ཞིབ་བཤེར་བྱས་ཏེ་ས་ཕྱོགས་གཅིག་གི་མི་གྲངས་དང་འདབ་ནོར་དུ་ཕུལ་བའི་རྣམ་པ་དང་གྲངས་སོགས་གཏན་ཁེལ་བྱས་པ་མ་ཟད། དཔོན་རིགས་མངགས་ནས་དེ་རྣམས་བསྡུ་ཐབས་བྱེད་པ་སོགས་ནི་བོད་ལྗོངས་ས་གནས་དེ་ཧོར་གྱི་མངའ་འོག་ཏུ་གཏོགས་པའི་རྣམ་པ་གསལ་ལེར་མངོན་པ་ཡིན་ལ། དེ་ནས་བཟུང་ཧོར་གྱིས་ཀྱང་བོད་ལྗོངས་ས་ཁུལ་དོ་དམ་བྱེད་པའི་ལས་ལག་ཏུ་བསྟར་རོ།། དཔོན་རིགས་མངགས་པ་དང་གོ་གནས་བསྐོ་བཞག ཝུ་ལག་འདོན་སྤྲུལ་སོགས་ལས་ཧོར་གྱིས་བོད་ལྗོངས་དབང་དུ་བསྒྱུར་བའི་དབང་གཙོ་བཟུང་ཡོད་པ་ལྷུག་གེར་མངོན་པ་འདིར་བསྟན་བྱའི་བཀའ་ཤོག་གི་གལ་ཆེའི་རང་བཞིན་ལ་དགོངས་ནས་མ་ཡིག་ཇི་བཞིན་དུ་བཀོད་པ་འདི་ལྟ་སྟེ།

ཨོཾ་སྭ་སྟི་སིདྡྷཾ། བླ་མ་དང་མགོན་པོ་འཇམ་དཔལ་དབྱངས་ལ་ཕྱག་འཚལ་ལོ། དཔལ་ལྡན་ས་སྐྱ་པཎྜི་ཏས། དབུས་གཙང་མངའ་རིས་དང་བཅས་པའི་དགེ་བའི་བཤེས་གཉེན་ཡོན་མཆོད་རྣམས་ལ་སྤྲིངས་པ། སངས་རྒྱས་ཀྱི་བསྟན་པ་དང་། སེམས་ཅན་སྤྱི་དང་སྒོས་བོད་སྐད་སྨྲ་བ་ཐམས་ཅད་ལ་ཕན་པར་བསམས་ནས་ཧོར་ནང་དུ་འོང་། ངེད་འབོད་མཁན་ལ་ཡོན་བདག་ཆེན་པོ་ཤིན་ཏུ་དགྱེས། འཕགས་པ་སྤུན་འདི་འདྲ་བའི་ཆུང་བ་ནས་ཁྲིད་ནས་འཁོར་དང་བཅས་པ་འོང་བ་དེ་ངེད་ལ་བསམ་པ་ཡིན། ཁྱོད་མགོས་ངོ་བལྟས་པ་ཡིན། གཞན་ཆོ་རྐང་པས་ངོ་བལྟས་པ་ཡིན། ཁྱོད་ངས་བོས་པ་ཡིན། གཞན་ཆོ་སྐྲག་ནས་འོང་པ་ཡིན། དེ་ངས་མི་ཤེས་པ་ཨེ་ཡིན། འཕགས་པ་སྤུན་གྱིས་སྔར་ཡང་བོད་ཀྱི་ཆོས་ནི་ཤེས་པར་

འདུག ད་དུང་ཡང་འཕགས་པ་ལ་བོད་ཆོས་སློབ། ཕྱག་ན་རྡོ་རྗེས་ཧོར་ཡིག་དང་ཧོར་སྐད་སློབ། ངས་མི་ཆོས་ཀྱིས་བསྐྱངས། ཁྱོད་ཀྱིས་ལྷ་ཆོས་ཀྱིས་བསྐྱངས་ན་ཤཱཀྱ་ཐུ་བའི་བསྟན་པ་ཡང་ཕྱིའི་རྒྱ་མཚོའི་མཐའ་ཚུན་ཆད་ཁྱབ་པར་མི་འགྲོ་བ་ཨེ་ཡིན་གསུངས་སོ།། རྒྱལ་པོ་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་འདི་ཕྱིར་སངས་རྒྱས་ཀྱི་བསྟན་པ་དང་། སློས་དཀོན་མཆོག་གསུམ་ལ་ཤིན་ཏུ་གུས། ཁྲིམས་ལུགས་བཟང་པོས་འཁོར་ཐམས་ཅད་ལེགས་པར་སྐྱོང་ཞིང་། ཁྱད་པར་དུ་ཡང་ངེད་ལ་གཞན་ལས་ལྷག་པའི་ཐུགས་ལ་འདོགས་པར་བྱུང་། ཁོང་གི་ཞལ་ནས ཁྱོད་རང་བློ་བདེ་བར་ཆོས་ཤོད། ཁྱོད་ལ་གང་དགོས་ངས་སྟེར་བ་ཡིན། ཁྱོད་བཟང་པོ་གཏོང་བ་ངས་ཤེས། ངས་བཟང་པོར་ཨེ་གཏོང་གནམ་ཤེས་གསུངས། ཁྱད་པར་འཕགས་པ་ཐུན་ལ་ཐུགས་འདོགས་ཆེ་བར་འདུག རང་ཤེས་ཁྲིམས་ལུགས་འཁྲུར་ཤེས་ན་རྒྱལ་ཁམས་ཐམས་ཅད་ལ་ཕན་པར་བྱ་སྙམ་པའི་ཐུགས་དགོངས་བཟང་པོ་ཅིག་འདུག སློས་ཁྱོད་རང་གི་མི་སྡེ་བོད་རྣམས་ལ་ཁྲིམས་ལུགས་ལེགས་པར་སློབས། སྐྱིད་དུ་འཇུག་པ་ངས་ཤེས་གསུངས་པ་དང་། རྒྱལ་པོ་དང་རྒྱལ་རྒྱུད་རྣམས་ཚེ་རིང་བའི་སྨོན་ལམ་རིམ་གྲོ་བ་ཐམས་ཅད་ཀྱིས་འབད་པར་ཞུ། སྐབས་དོན་ཧོར་འདིའི་དམག་སྡེ་གྲངས་ལས་འདས། འཛམ་བུ་གླིང་ཐམས་ཅད་ཁོང་གི་མངའ་རིས་སུ་འདུག་སྙམ་པའི་བསམ་པ་ཅིག་འདུག ཁོང་རང་དང་མཐུན་པ་ཚེ་སྐྱིད་སྡུག་ཁོང་རང་དང་མཉམ་པར་བྱེད། ཁོང་ལ་ཞེ་ཐག་པས་གང་ཟེར་ལ་མ་ཉན་ན་ངོ་བལྟས་པ་ཡིན་ཟེར་བའི་མིང་གིས་མི་ཆོག་པ། རྡིང་བརླག་པར་བྱེད་པ་ཅིག་འདུག ཡུ་གར་གྱི་རྒྱལ་ཁམས་འདི་ཡང་མ་བརླག་པར་གོང་དུ་ཕན། མི་ནོར་རྣམས་ཁོང་གིས་བླངས་ནས། ཡིག་མཁན་ཨོར་གཉེར་བ། བུ་དགའ་ཐམས་ཅད་ཁོང་གིས་བྱེད། རྒྱ། མི་ཉག སོག་པོ་ལ་སོགས་པ་མ་བརླག་གོང་དུ་ཧོར་འདྲ་བཏང་ཡང་ཅི་ཟེར་མ་ཉན་པས། བརླག་པའི་རྡིང་ལ་འགྲོ་ས་མ་རྙེད་ནས་ངོ་བལྟ་དགོས་བྱུང་། འོན་ཀྱང་དེ་རྡིང་ཅི་ཟེར་ཉན་པས་ད་ལྟ་ཐ་ཐད་སོ་སོ་ན་བུ་དགའ་ཨོར་གཉེར། དམག་དཔོན། ཡིག་མཁན་ལ་སོགས་པ་ཁོང་རང་གི་མི་ཆེན་རེ་བསྐོས་པ་མང་། འོ་སྐོལ་མི་སྡེ་ངན་ལ་གཟིགས་བས་ཐབས་སྒྲ་ཚོགས་ཀྱི་སྒོ་ནས་བྲིས་པས་ཐར་དུ་རེ། ཐག་རིང་བས་མི་ཡོང་དུ་རེ། འཐབ་པས་ཐུབ་ཏུ་རེ་ནས། གཡོ་སྒྱུ་ཐོལ་གསུམ་བྱས

པས་བརྟག་ཀྱང་བརྟག ཐ་ཐད་སོ་སོ་ནས་ཇོ་བལྟས་པའི་ཚོ་མང་། བོད་ངན་ལ་གྱོང་བའི་སྟབས་ཀྱིས་ཐྭན་དང་གཡོག་གི་ཐྱེ་ཐག་མ་གཏོགས་པ། དཔོན་པོར་བསྐོས་པ་བརྒྱ་ལ་རེ་འགའ་ཙམ་ལས་མ་མཐོང་། བོད་ཇོ་བལྟས་པ་མང་ཡང་འདབ་ནོར་ཞུང་བའི་སྟབས་ཀྱིས་མི་ཆེན་ཚོ་རྟིང་ནས་མ་མགུ་བའི་གནད་ཅིག་གདའ། ན་ནིང་ནས་ལོ་འགའ་ལ་སྟོད་དུ་དམག་སོང་བ་མེད། ངས་བི་རི་ཁྲིད་ནས་ཇོ་བལྟས། འདིར་ཤིན་ཏུ་ཇོ་བལྟ་ལེགས་པས། སྟོད་མངའ་རིས། དབུས་གཙང་བ་རྣམས་ཇོ་བལྟས། བི་རི་ཐ་ཐད་ཚོ་ཡང་ཇོ་བལྟ་བར་ཡོད་བྱུས་པས། ད་བར་ལ་དམག་མ་སོང་བ་དེས་ཕན་པ་ཡིན་ཏེ། སྟོད་ཀྱི་མི་རྣམས་དེ་ཚོ་མི་ཤེས་ཏེ་མཆིས། དེ་སྐབས་སུ་འདི་ན་མར་ཇོ་བལྟས་པ་ཡིན་ཀྱང་འདབ་ནོར་ལེགས་པོ་མ་བྱུས་པ་དང་། ཀློ་མ་གཏད་པ་ཀུན་ལ་དམག་བརྒྱབ་ནས་མི་ནོར་ཐམས་ཅད་གཏོར་བ་དེ་ཁྲིད་རྣམས་ཀྱིས་ཐོས་ཏེ་མཆིས། དམག་བརྒྱབ་པ་དེ་ཚོ་ཡུལ་བཙན། མི་དཔའ། དམག་མང་། གོ་ཆ་སྲ་ཞིང་མདའ་མཁས་པ་རྣམས་ཀྱིས་ཐུབ་ཏུ་རེ་བྱུས་པས་བརྟག་འདུག མི་རྣམས་ཀྱི་བསམ་པ་ལ། ཏོར་ཁོ་རང་ཝུ་ལག་དང་དམག་ཁྲལ་ཆུང་། གཞན་ཚོ་ཝུ་ལག་དང་དམག་ཁྲལ་ཆེ་བསམ་སྙེ་གཞན་ཚོ་བས་ཏོར་རང་ཝུ་ལག་དང་དམག་ཁྲལ་ཆེ། དེ་དང་སྒྱུར་ན་གཞན་ཚོ་ཆུང་བར་གདའ། ད་དུང་ཡང་ཅི་ཟེར་གྱི་ངག་ལ་ཉན་ན་ཁྲིད་རྣམས་ཀྱི་ཡུལ། ས་ཕྱོགས་ཀྱི་མི་སྡེ། སོ་སོའི་དཔོན་གང་ཡོད་པ་དེ་དཔོན་དུ་བསྐོ། ས་སྐྱ་བའི་གསེར་ཡིག་པ་དང་། དངུལ་ཡིག་པ་བོས་ལ། ངེད་ཀྱི་ད་ར་ཁ་ཆེ་འདི་བསྐོས་ན་འཐད་པ་ཡིན་ཟེར་བའི་ཇོ་སྒྲོད་ཀྱིས་ལ། ཕར་འགྲོ་ཚུར་འགྲོའི་བང་ཆེན་པ་གོ་ཆོད་པ་ཚུད། དེ་ནས་དཔོན་གྱི་མིང་། མི་སྡེའི་གྲངས། འདབ་ནོར་གྱི་ཚད་ཡི་གེ་ལེགས་པོ་གསུམ་གྱིས་ལ། གཅིག་ངེད་ལ་བསྐུར། གཅིག་ས་སྐྱར་ཞོག གཅིག་རང་རང་དཔོན་གྱིས་བཟུང་། ཡང་ཇོ་བལྟས་པ་འདི་ཡིན། མ་བལྟས་པ་འདི་ཡིན་ཟེར་བའི་ས་རིས་ལེགས་པོ་གྱིས། ཤན་མ་ཕྱེད་ན་ཇོ་མ་བལྟས་པའི་ཞོར་ལ་བལྟས་པ་ཚོ་ཡང་བརྟག་དོགས་ཡོད། ས་སྐྱ་བའི་གསེར་ཡིག་པས་ཡུལ་གང་ཡིན་པའི་དཔོན་དང་གྲོས་གྱིས་ལ། སེམས་ཅན་ལ་ཡང་ཕན་པར་གྱིས་ལ་རང་ཚོད་དབང་ཆེ་མ་བྱེད། ཡུལ་དཔོན་གྱིས་ཀྱང་ས་སྐྱ་བའི་གསེར་ཡིག་པ་དང་གྲོས་མ་བྱུས་པར་རང་ཚོད་མ་བྱེད། གྲོས་མ་བྱུས་པར་རང་

ཚོད་བྱེད་པ་ཁྲིམས་ལ་མེད། ཉེས་པ་ལ་ཐུག་ན་འདི་ན་ཞུ་བ་དཀའ། དེར་ཐམས་ཅད་བློ་མཐུན་པར་གྱིས། རྟོར་གྱི་ཁྲིམས་ལུགས་བྱས་ན་ལེགས་པོ་འོང་། གསེར་ཡིག་པ་བསུ་སྐྱེལ་དང་ཞབས་ཏོག་ལེགས་པོ་གྱིས། འདིར་ཡང་གསེར་ཡིག་པ་ཡོང་བ་ཀུན་ལ་གཞན་འདྲི་བའི་སྟོན་ལ་མ་ཐོས་སམ་འཐབ་བམ། གསེར་ཡིག་པ་ཚོ་ཉ་ར་ལེགས་པོ་བྱས་སམ། ཞུ་ལག་བྱུང་ངམ། ངོ་བལྟས་པ་རྣམས་བརྟན་ནམ་བྱ་བ་དེ་ཚོ་སྟོན་ལ་འདྲི་བར་འདུག གསེར་ཡིག་པ་དེ་མ་མགུ་ན་གནོད་ཐུབ་པའི་གཏམ་གཏོང་བར་ངེས། མགུ་ན་ཕན་ཐོགས་ནུས་པ་ཅིག་གདའ། གསེར་ཡིག་པའི་ངག་ལ་མ་ཉན་ན་བྱས་ཀྱང་དཀའ་བར་མཐོང་། འདིར་མི་གང་དྲག་པ་དང་འདབ་ནོར་ཕྱིར་ནས་འོང་བ་ཚོ་བཟང་པོར་གཏོང་བར་གདའ། རང་རེ་ཚོ་ཡང་བཟང་པོ་བྱ་སྙམ་པའི་བསམ་པ་ཡོད་ན། ངེད་རང་གི་དཔོན་པོ་ཀུན་འདབ་ནོར་བཟང་པོ་བཟུང་ལ་ས་སྐྱ་བའི་མི་དང་འགྲོགས་ལ་སྡོན། འདབ་ནོར་འདི་ཙམ་གཅིག་འདབ་ཟེར་བའི་གྲོས་གྱིས། འདིར་ངས་ཀྱང་གྲོས་བྱེད། དེ་ནས་རང་ཡུལ་འོངས་ནས་རང་གཞན་ཐམས་ཅད་ལ་ཕན་པར་འོང་། ཕྱིར་ངས་ཀྱང་ན་ཉིང་ནས་མི་བཏང་ནས་འདི་ལྟར་བྱས་ན་ལེགས་བྱས་ནས་གྲོས་བསྟན་པ། ཁྱེད་རང་རྣམས་ཀྱིས་ཀྱང་དེ་བཞིན་བྱེད་པའི་རིགས་སུ་མེད་པ་འདུག བརྟགས་པའི་རྗེས་ལ་ཁྱེད་ཐ་དད་ཚོ་ཅི་ཟེར་ཉན་པ་ཅིག་འདོད་པ་ཡིན་ནམ། ཅི་ཟེར་བ་ཡིན་ཡང་མ་གོ ཕྱིས་སུ་སྐྱ་བ་རྟོར་གསེབ་ཏུ་སོང་བ་ཡིན་ཏེ་ངེད་ལ་མ་ཕན་ཟེར་བ་དེ་མི་གསུང་བར་ཞུ། ངས་བདག་པས་གཞན་གཅེས་པའི་བསམ་པ་བྱས་ནས། བོད་སྐད་སྨྲ་བ་ཐམས་ཅད་ལ་ཕན་པའི་ཕྱིར་དུ་རྟོར་གསེབ་ཏུ་འོང་བ་ཡིན་ཏེ། ངས་ཅི་ཟེར་ལ་ཉན་ན་ཕན་པར་འདུག ཁྱེད་རྣམས་ཀྱིས་འདིའི་སྣང་ཚུལ་མ་མཐོང་། ཐོས་པ་རྣམས་ལ་ཡིད་ཆེས་པ་ཤིན་ཏུ་དཀའ། དེའི་སྟོབས་ཀྱིས་ད་དུང་བཏུབ་པར་འོང་སྙམ་སྟེ། བདེ་བའི་འཕྲོ་ལ་གློ་བུར་དུ་འདྲེས་མནན་པ་ལྟ་བུའི་འཐིབ་གནོན་ཅིག་བྱུན་ནས་དབུས་གཙང་གི་བུ་ཚ་དང་མི་ལ་སོགས་པ་རྟོར་གསེབ་ཏུ་སོང་གིས་དོགས། ངེད་ནི་ལེགས་ཉེས་ཅི་བྱུང་ཡང་ང་ལ་འགྱུར་པ་མེད། བླ་མ་དཀོན་མཆོག་གི་བྱིན་རླབས་དང་བཀའ་དྲིན་གྱིས་ད་དུང་ལེགས་པོ་འོང་བའང་སྲིད། ཁྱེད་རང་རྣམས་ཀྱང་དཀོན་མཆོག་ལ་གསོལ་བ་ཐོབ། རྒྱལ་པོས་ངེད་ལ་སུ་དང་ཡང་མི་འདྲ་བའི་ཐུགས་ལ

བཏགས། དེའི་སྟོབས་ཀྱི་རྒྱ་བོད། ཡུ་གུར། མི་ཉག་ལ་སོགས་པའི་དགེ་བཤེས་མི་ཆེན། ཡུལ་མི་གཅིག་པ་ཐམས་ཅད་ཀྱིས་ངོ་མཚར་ཆེ་སྙམ་ནས་ཆོས་ཉན་པ་དང་། གུས་པ་ཆེ་བ་འདུག ངེད་འདིར་འོང་པ་རྣམས་ལ་ཧོར་གྱིས་ཅི་འདྲ་བྱེད་སྙམ་པའི་དོགས་པ་མི་དགོས། ཐམས་ཅད་ཀྱི་ཐུགས་ལ་བཏགས་ནས་བཟང་པོར་ཡོད་པས། ངེད་ཀྱི་ཕྱོགས་ནས་ཐམས་ཅད་བློ་བདེ་བར་བཞུགས་པས་ཆོག འདབ་ཉེར་ལ་གསེར། དངུལ། གླང་པོ་ཆེའི་མཆེ་བ། སུ་ཏིག་ཛོག་པོ་ཆེ་བ། མཚལ། བཙོད། རུ་རྟ། གི་ཝང་། སྟག་གཟིག་གུང་གསུམ། སྲམ། བོད་སྣམ། དབུས་ཕྲུག་བཟང་པོ། འདི་ན་དེ་ཚོ་དགའ་བར་འདུག སྤྱིར་ནོར་ལ་འདིར་གཙིགས་ཆུང་ཡང་ རང་རང་གི་ཡུལ་ན་གང་བཟང་གི་ནོར་རྫས་འོང་བས་ཆོག་པ་ཡིན། གསེར་ཡོད་ན་གང་འདོད་འོང་བར་འདུག་པས་དགོངས་མཛོད། སངས་རྒྱས་ཀྱི་བསྟན་པ་ཕྱོགས་མཐའ་དག་ཏུ་རྒྱས་པར་གྱུར་ཅིག། མངྒ་ལམ།།[༡༨] ཞེས་འཁོད་འདུག་གོ།

རྒྱལ་པོ་གོ་དན་དང་ཆོས་རྗེ་ས་པཎ་གཉིས་ཀྱི་ཐེངས་འདིའི་ཞལ་འཛོམས་ནི་ལོ་རྒྱུས་སྟེང་གི་དོན་ཆེན་ཞིག་ཡིན་ཏེ། འདི་ཀོ་ནི་བོད་ལྗོངས་ས་གནས་དང་ཧོར་གྱི་དབང་བསྒྱུར་ཚོགས་པའི་བར་ཐད་ཀར་མངོན་པའི་ཆེས་སྔ་བའི་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་འབྲེལ་བ་ཚུགས་པ་ཡིན་དེ། ཕན་ཚུན་གྲོས་མོལ་ཞིབ་ཏུ་བགྱིས་པ་བརྒྱུད། མཐར་བདེ་བླག་གིས་གྲོས་གཞི་འདི་ཀོ་བརྟན་པ་ཡིན་ནོ།། གོ་དན་གྱིས་ས་པཎ་ལ་བོད་ལྗོངས་ས་གནས་བདག་སྐྱོང་གི་དབང་གནང་ཞིང་། དེ་ཀོ་བརྒྱུད་བོད་ལྗོངས་ལ་དབང་དུ་བསྒྱུར་བའི་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་དམིགས་ཡུལ་འགྲུབ་པར་བྱས་པ་སྟེ། རྗེས་སོར་ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་ཀྲུང་དབྱང་གིས་བོད་ལྗོངས་སུ་སྲིད་འཛིན་ལམ་ལུགས་ལག་ཏུ་བསྟར་བའི་རྨང་བརྟན་པོ་བཏང་ངོ།། གོ་དན་གྱིས་རྒྱབ་སྐྱོར་དང་རོགས་རམ་བརྒྱུད། ས་པཎ་ཡང་དེང་ཐོག་གི་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་འགོ་འཛིན་ཞིག་ནས་དེ་མ་ཐག་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་དབང་བསྒྱུར་བ་ཞིག་གི་ཁྲི་ལ་འཁྱེངས་ཤིང་བོད་ལྗོངས་ས་གནས་སོ་སོའི་མང་ཚོགས་ལ་དབང་དུ་བསྒྱུར་བའི་གོ་གནས་ཐོབ་པ་མ་ཟད་ཧོར་གྱིས་བོད་ལྗོངས་སུ་སྲིད་འཛིན་དོ་དམ་བྱ་བའི་སྐུ་ཚབ་ཏུ་ཡང་གྱུར་རོ།།

ལང་ཏྲུ་ནས་ཞལ་བཞེས་པའི་རིམ་པ་འདི་ཀོ་བརྒྱུད། ས་པཎ་གྱི་མིག་རྒྱང་རིང་བ་དང་དཀའ་བ་ལྷུར་ལེན་པ། གོ་ཏན་དང་མཉམ་འབྲེལ་སློས་ཞི་བདེའི་སློ་ནས་བོད་ལྗོངས་དབང་དུ་བསྡུ་བའི་གནད་ཀ་གྲོལ་ཏེ་ཆབ་སྲིད་ཐད་ཀྱི་འབྲེལ་བ་ཐོག་མར་བཙུགས་པ་སྟེ། བོད་ལྗོངས་ས་གནས་དེ་ཀྲུང་དབྱང་སྲིད་དབང་དུ་གཏོགས་པའི་གོམས་ཁ་དང་པོ་བསྒྱུར་རོ།། ལང་ཏྲུའི་ཞལ་འཛོམས་ཀྱི་མཇུག་འབྲས་ལ་དགེ་མཚན་མཐོ་ཞིང་སྙིང་པོ་ཟབ་པ་ཞིག་ཡིན་ཏེ། བོད་ལྗོངས་སྤྱི་ཚོགས་བདེ་འཇགས་ཀྱི་འགན་ལེན་བཞེས་པས་བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་ཀྱི་ཚེ་སྲོག་དང་ཡོངས་སྤྱོད་དེ་འཐབ་འཁྲུག་གི་གནོད་པ་ལས་ཐར་ཞིང་ཧོར་བོད་མི་དམངས་ཀྱི་དཔལ་འབྱོར་དང་། རིག་གནས་འབྲེལ་འདྲིས་ཐད་ལྷག་པར་སྲ་བརྟན་ཏུ་བཏང་ངོ་།། དེ་ནི་ཧོར་བོད་མི་དམངས་ཀྱི་གཞི་རྩའི་ཁེ་ཕན་དང་མཐུན་པ་མ་ཟད་ཀྲུང་གོའི་ལོ་རྒྱུས་འཕེལ་བའི་ཆོས་ཉིད་ཀྱི་གོམས་སྲོལ་དང་ཡང་མཐུན་པ་ཡིན་ནོ།།

༡༢༥༡ལོར། གོ་ཏན་དང་ས་པཎ་གཉིས་སྔ་ཕྱིར་ལང་ཏྲུ་ནས་དགོངས་པ་རྫོགས་པ་སྟེ། སྐབས་དེར་གོ་ཏན་ནི་དགུང་ལོ་ཞེ་དྲུག་དང་ས་པཎ་ནི་དགུང་ལོ་བདུན་ཅུར་སླེབས་པ་ཡིན་ནོ།། ཁོང་རྣམ་གཉིས་གཤེགས་པའི་ལོ་ཚིགས་ཐད་ཧོར་བོད་ལོ་རྒྱུས་དེབ་ཐེར་སོགས་སུ་དགོངས་དོན་གཅིག་ཏུ་མ་བབས་ན་ཡང་། ད་དུང་དམ་པར་སུ་ནི་སྔ་བ་དང་སུ་ནི་འཕྱི་བའི་ཐད་《ཁྲུ་ཐུན་ཏན—ཧོར་བོད་འབྲེལ་བའི་ཐོག་མའི་བྱུང་བ》ཞེས་པའི་དཔྱད་རྩོམ་དུ་ས་པཎ་ལོ་སྔོན་དུ་འདས་ཤིང་གོ་ཏན་ལོ་སྨད་དུ་འདས་པར་བཞེད་མོད་(༣༧) ཀྱང་། བོད་ཀྱི་ཡིག་ཚགས་མང་ཤོས་སུ་ལྷགས་མོ་ཕག་གི་ལོ་སྨལ་པོ་ཟླ་བའི་ཡར་ཚེས་བཅུ་བཞིའི་ཐོ་རངས་ཀྱི་ཆ་ལ་སྣ་ཚོགས་རྒྱལ་མཚན་དང་རོལ་མོའི་སྒྲ་དང་། སྤྲུའི་མཆོད་པ་སྣ་ཚོགས་དང་། ས་གཡོ་བ་དང་བཅས་པས་ཞི་བར་དགཤེགས་པར་གྱུར་ཏོ།། ཞེས་དང་གཞུང་ལ་ལར་ལང་ཏྲུའི་སྤྲུལ་པའི་སྡེ་ནས་གཤེགས་ཤིང་། ས་དེ་ནས་དུར་གསོའི་མཆོད་རྟེན་ཞིག་བཞེངས་ཏེ་རིང་བསྲེལ་མང་ཤོས་མཆོད་རྟེན་དཀར་པོར་ཕུལ་བ་དང་ཉུང་ཤོས་ས

སྐུ་ནས་སྲི་ཞུ་མཛད་ཅིང་། ༡༣༥༣ ལོའི་ཟླ་བརྒྱད་པར་ཆོས་རྒྱལ་འགྲོ་མགོན་འཕགས་པ་སོགས་ཀྱིས་རབ་གནས་ཀྱི་ཆོ་ག་མཛད་པར་གསུངས་སོ།

མཆན་འགྲེལ།

(༡) པཎ་ཆེན་བསོད་ནམས་གྲགས་པས་བརྩམས་ཤིང་ཧྭང་ཅན་གྱིས་རྒྱ་ཡིག་ཏུ་བསྒྱུར་བའི་《དེབ་ཐེར་གསར་མ》P༣༡༨ལ་གསལ། བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་༡༩༨༩ལོའི་ཟླ་བཞི་བར་པར་དུ་བཏབ། གཞན་དུ་ཁྲིན་ཆིན་དབྱིན་གྱིས་རྒྱ་ཡིག་ཏུ་བསྒྱུར་བའི《རྒྱ་བོད་ཡིག་ཚངས་ཆེན་མོ》P༣༠༡ལ་གསལ། བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་༡༩༨༦ལོའི་ཟླ་བཅུ་གཉིས་པར་དཔར།

(༢) [དབྱི་ཏ་ལི] ཏུའུ་ཅིས་བརྩམས་ཤིང་ལིས་ཡུག་ཡུ་དང་ཉིན་རའི་ལིན་གྱིས་རྒྱ་ཡིག་ཏུ་བསྒྱུར་བའི་《བོད་ལྗོངས་དུས་རབས་བར་མའི་ལོ་རྒྱུས》P༡༩ལ་གསལ། ཀྲུང་གོ་སྤྱི་ཚོགས་ཚན་རིགས་ཁང་མི་རིགས་ཞིབ་འཇུག་སོའུ་ནས་༡༩༨༠ལོའི་ཟླ་བདུན་པར་དཔར། གཞན་དུ། ཀྲ་ཆི་ སི་ཚན་གྱིས་བརྩམས་པའི་《ཧོར་བོད་ལོ་རྒྱུས་ཞིབ་འཇུག》P༩༡ལ་གསལ། ཐའེ་ཝན་ཀྲུང་ཀྲིན་དཔེ་ཁང་ནས་དཔར།

(༣) སྟག་ཚང་རྫོང་པ་དཔལ་འབྱོར་བཟང་པོས་བརྩམས་ཤིང་ཁྲིན་ཆིན་དབྱིན་གྱིས་རྒྱ་ཡིག་ཏུ་བསྒྱུར་བའི་《རྒྱ་བོད་ཡིག་ཚངས་ཆེན་མོ》P༣༠༣ལ་གསལ། བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་༡༩༨༦ལོའི་ཟླ་བཅུ་གཉིས་པར་དཔར། གཞན་དུ། ངག་དབང་ཀུན་དགའ་བསོད་ནམས་ཀྱིས་བརྩམས་ཤིང་ཁྲིན་ཆིན་དབྱིན་གྱིས་འགྱུར་མཆན་མཛད་པའི་《ས་སྐྱའི་གདུང་རབས་ངོ་མཚར་བང་མཛོད》ལས་འགྲོ་མགོན་འཕགས་པའི་སྐོར། འདི་ཀོ་《བོད་ལྗོངས་ཞིབ་འཇུག》(རྒྱ་ཡིག་མ) ༡༩༨༦ལོའི་དེབ་དང་པོའི་P༡༡༣ནའང་བཀོད་ཡོད།

(༤) བཞེད་ཚུལ་འདི་ཀོ་《ས་སྐྱའི་གདུང་རབས་ངོ་མཚར་བང་མཛོད》དང་མི་གཅིག་སྟེ། དེའི་ལྷ་སོར་སླེབས་ཚུལ་མ་མཐོང་ངོ་།།

(༥) [དབྱི་ཏ་ལི] L· པེས་ཏ་ཁས་བརྩམས་ཤིང་ཁྲིན་ཏེ་ཀྲིས་བསྒྱུར་བའི་《བོད་

དང་སྲུང་རྒྱལ་རབས་ཛོར་བར་གྱི་འབྲེལ་བ》P༡༧༧ལ་གསལ། འདི་ཀོ་《ཕྱི་རྒྱལ་དུ་བོད་རིག་པ་ཞིབ་འཇུག་གི་དཔྱད་རྩོམ་ཕྱོགས་བསྒྲིགས》དེབ་དང་པོར་བཀོད་ཡོད། བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་༡༩༨༥ལོའི་ཟླ་བཅུ་བར་དཔར།

(༦) ངག་དབང་ཀུན་དགའ་བསོད་ནམས་ཀྱིས་བརྩམས་ཤིང་ཀྲིག་རོན་ཉེན་གྱིས་འགྱུར་མཆན་འགོད་པའི་《ས་སྐྱའི་གདུང་རབས་ལས་ཆོས་རྒྱལ་ས་པཎ་གྱི་སྐོར》(སྐད་ཆ) འདི་ཀོ་《བོད་ལྗོངས་ཞིབ་འཇུག》(རྒྱ་ཡིག་མ) ༡༩༩༠ལོའི་དེབ་གཉིས་པར་གསལ།

(༧) 《དཔའ་རིས་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཚགས་ཕྱོགས་བསྒྲིགས》P༡༣༣ ༡༣༤ལ་གསལ། ཀན་སུའུ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་༡༩༩༤ལོའི་ཟླ་གསུམ་པར་དཔར། གཞན་དུ། ཕུ་བུན་ཁྲིན་གྱིས་རྩོམ་སྒྲིག་བྱས་པའི་《ཀན་སུའུ་དང་མཚོ་སྔོན་ཁུལ་གྱི་བོད་ཀྱི་དགོན་སྡེ》ཞེས་པའི་P༥༥༨ལ་གསལ། མཚོ་སྔོན་མི་དམངས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་༡༩༩༠ལོའི་ཟླ་གསུམ་པར་བཏབ།

(༨) 《ས་སྐྱའི་གདུང་རབས་ལས་ཆོས་རྒྱལ་ས་པཎ་གྱི་སྐོར》(སྐད་ཆ) 《བོད་ལྗོངས་ཞིབ་འཇུག》(རྒྱ་ཡིག་མ) ༡༩༩༠ལོའི་དེབ་གཉིས་པའི་P༨༣ལ་གསལ། གཞན་དུ། ཁྲིན་ཆིན་དབྱིན་གྱིས་རྒྱ་ཡིག་ཏུ་བསྒྱུར་བའི་《རྒྱ་བོད་ཡིག་ཚང་ཆེན་མོ》P༣༠༡ལ་གསལ།

(༩) ལིག་ལིས་ཅན་གྱིས་རྒྱ་ཡིག་ཏུ་བསྒྱུར་བའི་《བུའུ་བཀྲན་གྲུབ་མཐའ》P༩༣དུ། འགྲོ་མགོན་འཕགས་པ་ས་པཎ་དང་མཉམ་དུ་ལང་ཏྲུར་ཕེབས། ཞེས་དང་། ནུབ་ངོས་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་གོ་ཏན་གྱིས་སློབ་དཔོན་དུ་བཀུར། ……ཞེས་པ་མཐོང་ལ། 《ཧོར་གྱི་ཆོས་འབྱུང》P༤༣དུ་ས་སྐྱ་པཎྜི་ཏ་ནི་དགུང་ལོ་རེ་ལྔ་ལ་སླེབས་པ་སྟེ་མེ་ཕོ་རྟའི་ལོ་(༡༣༤༦)ལ་ལང་ཏྲུའི་གོ་ཏན་གྱི་ཁབ་སོར་སླེབས་ཞེས་དང་། 《ཧོར་གྱི་དེབ་ཐེར་སྔོན་པོའི་འགྱུར་མཆན》P༤༥ནས་༤༦བར་དུ་ས་པཎ་དགུང་ལོ་རེ་ལྔ་ལ་ལང་ཏྲུར་ཕེབས་ཏེ་རྒྱལ་པོ་གོ་ཏན་དང་མཇལ་བར་གསུངས་སོ།།

(༡༠) ཕུ་ཞི་མ་ཧོ་བ་སྤེ་སར་ཡས་བརྩམས་ཤིང་དབང་ཆེན་དོན་གྲུབ་ཀྱིས་བསྒྱུར་བའི་《ལང་ཏྲུའི་གདན་རབས》ཞེས་པ་སྟེ། 《ཀྲུང་གོ་བོད་ཀྱི་ཤེས་རིག》(རྒྱ་ཡིག་མ) ༡༩༨༨ལོའི་དེབ་བཞི་བའི་P༡༠༩ལ་གསལ།

(༡༡)ཞྭ་སྐབ་པ་དབང་ཕྱུག་བསྟན་དར་གྱིས་བརྩམས་ཤིང་ལིས་ཡུག་ཡུས་བསྒྱུར་བའི་《བོད་ཀྱི་སྲིད་དོན་རྒྱལ་རབས》ཀྲུང་གོའི་སྤྱི་ཚོགས་ཚན་རིག་ཁང་མི་རིགས་ཞིབ་འཇུག་སོའུ་ནས་༡༩༧༨ལོའི་ཟླ་བཅུ་བར་དཔར་བའི་P༥༧དུ་འདི་ལྟར་བཀོད་ཡོད་དེ། "བོད་ལྗོངས་ཀྱི་བཀོད་པ་ལྟར་ན། པཎ་གྱིས་གོ་ཏན་མཇལ་ཡུལ་ནི་ཀན་སུའུ་ལན་གྲུ་ཡིན་ནོ།" ཞེས་ཁོད་འདུག་གོ།

(༡༢)《ཐུབ་བསྟན་རིན་ཆེན་སྒྲོན་མེ》P༡༤༣ནས༡༥༠བར་དུ་གསལ། གཞན་དུ། ཀྲ་ཆི་སི་ཆན་གྱིས་བརྩམས་པའི་《ཧོར་བོད་ལོ་རྒྱུས་ཞིབ་འཇུག》P༣༦དུའང་དེ་ལྟར་བཀོད་འདུག ཐའི་ལྭན་ཀྲུང་ཀྲིན་དཔེ་ཁང་ནས་དཔར།

(༡༣)ཀྲི་ཧྲི་ཉེས་བརྩམས་ཤིང་ཧོ་ཀའོ་ཆིས་བསྒྱུར་བ། ཐུན་ཏུའུ་ཅན་གྱིས་ཞུ་དག་མཛད་པའི་《འཛམ་གླིང་འདུལ་བ་པོའི་ལོ་རྒྱུས》སྟོད་ཆའི་P༣༩༤ལ་གསལ། ནང་སོག་མི་དམངས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་༡༩༨༡ལོར་དཔར།

(༡༤) (༡༥) (༡༨) ཀྲིག་རོང་ཉེས་འགྱུར་མཆན་མཛད་པའི་《ས་སྐྱའི་གདུང་རབས་ལས་ཆོས་རྒྱལ་ས་པཎ་ཀུན་དགའ་རྒྱལ་མཚན་གྱི་སྐོར་གླིང་བ》(སྨད་ཆ) ཞེས་པ་སྟེ། 《བོད་ལྗོངས་ཞིབ་འཇུག》(རྒྱ་ཡིག་མ) ༡༩༩༠ལོའི་དེབ་གཉིས་པའི P༨༣ལ་གསལ། གཞན་དུ། 《རྒྱ་བོད་ཡིག་ཚང་ཆེན་མོའི》P༣༠༡ལའང་གསལ།

(༡༦)ཐག་དགོན་པ་དཀོན་མཆོག་བསྟན་པ་རབ་རྒྱས་ཀྱིས་བརྩམས་ཤིང་། ཞུ་རྒྱུན་སོགས་ཀྱིས་བསྒྱུར་བའི་《མདོ་སྨད་ཆོས་འབྱུང་》P༣༦དུ་གསལ། ཀན་སུའུ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་༡༩༨༩ལོའི་ཟླ་བཞི་བར་དཔར།

(༡༧)eka vun(也里可温)ཞེས་པ་ནི་ཡེ་ཤུའུ་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་ཆོས་དཔོན་གྱི་མིང་དུ་འབོད་པའི་ཞེ་ཚིག

(༡༩)ཐྲན་པའོ་ལེང་གིས་བརྩམས་པའི་《ཧོར་བོད་ལོ་རྒྱུས་ཞིབ་འཇུག》P༣༨ནས་༣༩བར་དུ་གསལ། མཚོ་སྔོན་མི་དམངས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་༡༩༩༣ལོའི་ཟླ་བརྒྱད་པར་དཔར།

(༢༠)《ས་སྐྱའི་གདུང་རབས་ལས་ཆོས་རྒྱལ་ས་པཎ་ཀུན་དགའ་རྒྱལ་མཚན་གྱི་སྐོར》(སྨད་ཆ) P༨༣ནས་༨༣བར་དུ་གསལ། གཞན་དུ། 《ཆོས་འབྱུང་དཔག་བསམ་ལྗོན

བཟང་»P༧༧༣ནས་༧༧༤བར་དང་། «རྟོར་གྱི་དེབ་ཐེར་སྔོན་པོའི་འགྱུར་མཆན»གྱི་P༤༥ནས་༤༨བར་དུའང་བཀོད་འདུག་གོ།

(༣༡) ཕུ་ཞི་མ་རྟོ་བ་སྡེ་སར་ཡས་བརྩམས་ཤིང་དབང་ཆེན་དོན་འགྲུབ་ཀྱིས་བསྒྱུར་བའི་«ལང་རྫུའི་གདན་རབས»ཞེས་པ་སྟེ། «ཀྲུང་གོ་བོད་ཀྱི་ཤེས་རིག»(རྒྱ་ཡིག་མ) ༡༩༨༨ལོའི་དེབ་བཞི་པར།

(༣༣) (༣༣) «ས་སྐྱའི་གདུང་རབས་ལས་ཆོས་རྒྱལ་ས་པཎ་ཀུན་དགའ་རྒྱལ་མཚན་གྱི་སྐོར་གླེང་བ»(སྨད་ཆ) P༨༣ལ་གསལ།

(༣༤) སྟག་ཚང་རྫོང་པ་དཔལ་འབྱོར་བཟང་པོས་བརྩམས་ཤིང་། ཁྲིན་ཆེན་དབྱིན་གྱིས་བསྒྱུར་བའི་«རྒྱ་བོད་ཡིག་ཚང་ཆེན་མོ»P༣༠༦ལ་གསལ།

(༣༥) «ས་སྐྱའི་གདུང་རབས་ལས་ཆོས་རྒྱལ་ས་པཎ་ཀུན་དགའ་རྒྱལ་མཚན་གྱི་སྐོར་གླེང་བ»(སྨད་ཆ) P༨༦ལ་གསལ།

(༣༦) «བོད་ས་གནས་ནི་ཀྲུང་གོའི་ཆ་ཤས་ཁ་བྲལ་ཐབས་མེད་པ་ཞིག་ཡིན»(ཡིག་ཚགས་ཕྱོགས་བསྒྲིགས) P༤༡ནས་༤༤བར་དུ་གསལ། བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་༡༩༨༦ལོའི་ཟླ་བརྒྱད་པར་དཔར། གཞན་དུ་རྒྱལ་ཁབ་ནང་ཁུལ་དུ་ད་དུང་། སྤྲུ་ཞབས་བང་ཡོས་རྒྱ་འགྱུར་མ་སྟེ། «རྟོར་གྱི་ལོ་རྒྱུས་དང་བྱང་ཕྱོགས་མི་རིགས་ཞིབ་འཇུག་དཔྱད་རྩོམ་ཕྱོགས་བསྒྲིགས»ཞེས་པ་སྟེ། ནན་ཅན་སློབ་གྲྭ་ཆེན་མོའི་ལོ་རྒྱུས་སྡེ་ཁག་གིས་བསྒྲིགས། ༡༩༧༨ལོའི་དེབ་གསུམ་པར་བཀོད་པ་དང་། ཝིས་ཡུག་ཡུ་དང་ཧྲིན་རའི་ཝིན་གྱིས་དབྱིན་ཇིའི་སྐད་ལས་བསྒྱུར་བ་སྟེ། «བོད་ལྗོངས་ཀྱི་དུས་རབས་བར་མའི་ལོ་རྒྱུས»ཞེས་པའིP༡༤ནས་༡༩བར་དུ་གསལ། དེ་ནི་ཀྲིག་རོང་ཉེས་རྒྱ་འགྱུར་མ་སྟེ་«བོད་ལྗོངས་ཞིབ་འཇུག»(རྒྱ་ཡིག་མ) ༡༩༩༠ལོའི་དེབ་གཉིས་པའི་P༨༦ནས་༨༧བར་དུ་གསལ་ལོ།།

(༣༧) ཀྲིག་ཆེན་ཧྲུའུས་བརྩམས་པའི་«ཁྲེ་ཐུན་ཧན—རྟར་བོད་འབྲེལ་བའི་ཐོག་མའི་ཐུང་བ»ཞེས་པ་སྟེ། «ནང་སོག་སློབ་གྲྭ་ཆེན་མོའི་རིག་གཞུང་དུས་དེབ»༡༩༦༣ལོའི་དེབ་དང་པོའི་P༡༠༨ལ་གསལ།

(༣༨) «ས་སྐྱའི་གདུང་རབས་ལས་ཆོས་རྒྱལ་ས་པཎ་ཀུན་དགའ་རྒྱལ་མཚན་གྱི་སྐོར་གླེང་བ»(སྨད་ཆ) ཞེས་པ་སྟེ། «བོད་ལྗོངས་ཞིབ་འཇུག»(རྒྱ་ཡིག་མ) ༡༩༩༠ལོའི་དེབ་

གཉིས་པའི P༨༡ལ་གསལ། གཞན་དུ། «རྒྱ་བོད་ཡིག་ཚང་ཆེན་མོ» P༣༠༣དང་། «མདོ་སྨད་ཆོས་འབྱུང» P༡༩༠ «ལང་ཚོའི་གདན་རབས» P༡༡༦སོགས་སུའང་གསལ་ལོ།

གསུམ་པ། བསླབ་བྱའི་བཀའ་ཤོག་གི་སྐོར།

རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་བདེ་འཇགས་གཅིག་གྱུར་དང་། རིགས་སོ་སོའི་བར་གྱི་མཛའ་བརྩེ་མཐུན་སྒྲིལ་ཇི་དམ་ཇེ་རྒྱས་སུ་གཏོང་རྒྱུ་ནི་ཀྲུང་ཧྭ་མི་རིགས་ཀྱི་ཐུན་མོང་གི་ཁེ་ཕན་དང་མཐུན་པ་མ་ཟད། དེ་ནི་རང་རྒྱལ་གྱི་ལོ་རྒྱུས་འཕེལ་བའི་ཆོས་ཉིད་ཀྱི་གོམས་འདྲིས་ཤིག་ཀྱང་ཡིན་ལ། ཀྲུང་ཧྭ་མི་རིགས་ཀྱི་ཡུན་རིང་བའི་ལོ་རྒྱུས་དང་མཚར་སྡུག་འོད་སྟོང་འབར་བའི་རིག་གནས་དེ་ཡང་དེ་བཞིན་དུ་རིགས་སོ་སོའི་མི་དམངས་རྣམས་ཀྱིས་ཀུན་ནས་གྲུབ་པའམ་དར་རྒྱས་གོང་འཕེལ་དུ་ཕྱིན་པ་ཡིན་ནོ།། གོ་ཏན་དང་ས་པཎ་གཉིས་ལང་ཚུ་ནས་ཞལ་འཛོམས་གནང་བ་དང་ས་པཎ་གྱིས་བོད་ལ་བསྒྱུར་བའི་བསླབ་བྱའི་བཀའ་ཤོག་འདིར་གྲུབ་འབྲས་ནྲབས་པོ་ཆེ་ཐོན་པ་སྟེ། ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་སྙིང་པོ་གཞལ་དུ་མེད་པའི་ཡིག་ཚད་དམ་བསླབ་བྱའི་བཀའ་ཤོག་འདིའི་བྱུང་བ་ཡང་རང་རྒྱལ་གྱི་ལོ་རྒྱུས་འཕེལ་བའི་བགྲོས་དང་མཐུན་པ་མ་ཟད་རིགས་སོ་སོའི་མི་དམངས་རྣམས་ཀྱི་ཐུན་མོང་གི་རེ་འདུན་དང་ཡང་མཐུན་པ་ཡིན་ནོ།། དེ་ཀོས་རང་རེའི་གཅིག་གྱུར་གྱི་མི་རིགས་མང་བའི་རྒྱལ་ཁབ་འདི་ལྷག་པར་འབྲུས་ཚང་བ་དང་སྲ་བརྟན་གོང་འཕེལ་དུ་བཏང་བ་ཕུད་བོད་ལྗོངས་སྤྱི་ཚོགས་སུ་འབྱུད་ནས་དར་ཞིང་རྒྱས་པ་དང་། བོད་རིགས་མི་དམངས་བདེ་སྐྱིད་ཀྱི་དཔལ་ལ་འགོད་པའི་སྐྱ་རེངས་ཐོག་མར་དྲངས་པ་ཡིན་ནོ། དེ་ཡང་«བསླབ་བྱའི་བཀའ་ཤོག»འདི་ནི་གྲོས་མོལ་གྱི་གཞི་མའམ་མཉམ་འབྲེལ་སྤྱི་བསྒྲགས་ཡིན་ནོ་ཞེས་ཀྱང་

བརྗོད་ཚོག་སྨམ་སྟེ། དེས་ཕན་ཚུན་གྱི་བསམ་འཆར་དང་རེ་འདུན་གཅིག་གྱུར་བྱས་ཤིང་བུན་སོང་དུ་བགྱུར་དགོས་པའི་རྩ་དོན་དང་ཆ་རྐྱེན་མངོན་པར་བཏོན་པ་ཡིན་པས་དེའི་ཕན་ནུས་ནི་ཟད་དུ་མེད་ལ། བརྗོད་བྱའི་སྙིང་པོ་དེ་བས་གཞལ་དཀའ་སྟེ། སྐབས་དེར་རམ་ཡང་ན་ཕྱི་མའི་ཕྱི་མ་བར་དུ་ཤུགས་རྐྱེན་ཆེན་པོ་ཐེབས་པ་ཡིན་ནོ།

གཅིག བསླབ་བྱའི་བཀའ་ཤོག་གི་ནང་དོན་གཙོ་བོ།

༡、ཧོར་གྱི་དབང་བསྒྱུར་བས་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་ལ་དད་གུས་དང་ཆོས་རྒྱལ་ས་པཎ་ལ་བསྡོ་བཀུར་གྱི་སྙིང་པོ་འབུར་དུ་ཐོན་ཡོད་དེ། བསླབ་བྱའི་བཀའ་ཤོག་ཏུ། རྒྱལ་པོ་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་འདི་སྤྱིར་སངས་རྒྱས་ཀྱི་བསྟན་པ་དང་། སྒོས་དཀོན་མཆོག་གསུམ་ལ་ཤིན་ཏུ་གུས། ཁྲིམས་ལུགས་བཟང་པོས་འཁོར་ཐམས་ཅད་ལེགས་པར་སྐྱོང་ཞིང་། ཁྱད་པར་དུ་ཡང་ངེད་ལ་གཞན་ལས་ལྷག་པའི་ཐུགས་ལ་དགོས་པར་བྱུང་། ཞེས་དང་། ཁྱད་པར་འཕགས་པ་སྤྱན་ལ་ཐུགས་འདོགས་ཆེ་བར་འདུག་ཅེས་གོ་ཏན་གྱི་གསུང་ཇི་བཞིན་དུ་བསྐུར་བས་ཆབ་ཤོག་གི་བདེན་པའི་རང་བཞིན་མངོན་པར་ཤར་ལ། ངས་མི་ཆོས་ཀྱིས་བསྐྱངས། ཁྱོད་ཀྱིས་ལྷ་ཆོས་ཀྱིས་བསྐྱངས་ན་ཤཱཀྱ་མུ་ནེའི་བསྟན་པ་ཡང་ཕྱིའི་རྒྱ་མཚོའི་མཐའ་ཚུན་ཆད་ཁྱབ་པར་མི་འགྲོ་པ་ཨེ་ཡིན། ཞེས་དང་། འཕགས་པ་སྤྱན་གྱིས་སྔར་ཡང་བོད་ཀྱི་ཆོས་ནི་ཤེས་བར་འདུག ད་དུང་ཡང་འཕགས་པ་བོད་ཆོས་སློབ། ཕྱུག་ན་རྫ་རྫེས་ཧོར་ཡིག་དང་ཧོར་སྐད་སློབ། ཅེས་གསུངས་པ་ལྟར་རོ།།

༣、བོད་ཀྱི་ལྷ་སྡེ་མི་སྡེ་ཡོངས་ལ་ཡོན་གྱི་མངའ་འོག་ཏུ་བགྱུར་དགོས་པའི་ཕན་གནོད་ཀྱི་མཇུག་འབྲས་མངོན་པར་བསྟན་ཡོད་དེ། བསླབ་བྱའི་བཀའ་ཤོག་ཏུ། སྐབས་དོན་ཧོར་འདིའི་དམག་སྡེ་གྲངས་ལས་འདས། ཞེས་འཐབ་ལ་དོ་ཟླ་མེད་པ་སྟེ། ལྷ་སྡེ་མི་སྡེ་ཡོངས་ཀྱིས་དུས་དཔག་ཞིང་བབ་དང་བསྟུན་ནས་ལེགས་ཉེས་ལ་བསམ་གཞིགས་བགྱི་དགོས་པ་ལས་སྟོང་སེམས་གཞན་ཅི་ཡང་བཅིངས་མི་

ཊང་ལ། དེང་རྟོར་གྱི་མངའ་འོག་ཏུ་བཀུར་བ་ནི་དུས་ཀྱི་འཁོར་ཕྱོགས་ཤག་ཅིག་ཡིན་ཏེ་དེ་དང་བསྟུན་ན་ཕན་འབྲས་ཆེ་བ་དང་འགལ་ན་འཇིགས་ཉེན་ཆེ་བ་སྟེ། ཡུ་གུར་གྱི་རྒྱལ་ཁམས་འདི་ཡང་མ་བརླག་པར་གོང་དུ་ཕན། མི་ནོར་རྣམས་ཁོང་གིས་བླངས་ནས། ཡིག་མཁན། ནོར་གཉེར་བ། བུ་དགའ་ཐམས་ཅད་ཁོང་གིས་བྱེད། རྒྱ། མི་ཉག སོག་པོ་ལ་སོགས་པ་མ་བརླག་གོང་དུ་རྟོར་འདྲ་བཏང་ཡང་ཅི་ཟེར་མ་ཉན་པས། བརླག་པའི་རྗེང་ལ་འགྲོ་ས་མ་རྙེད་ནས་ངོ་བལྟ་དགོས་བྱུང་། ཞེས་པ་ལྟར་ངེད་བོད་ཀྱི་མ་འོངས་པའི་འཕེལ་ཕྱོགས་ཀྱང་གོང་བཞིན་འདེམས་གསེས་གནང་རྒྱུ་སྟེ། འོ་སྐོལ་མི་སྡེ་ངན་ལ་གྱོང་བས་ཐབས་སྣ་ཚོགས་ཀྱི་སྒོ་ནས་བྲོས་པས་ཐར་དུ་རེ། ཐག་རིང་བས་མི་ཡོང་དུ་རེ། འཐབ་པས་ཐུབ་ཏུ་རེ་ནས། གཡོ་སྒྱུ་ཟོལ་གསུམ་བྱས་པས་བརླག་ཀྱང་བརླག ཞེས་བཀོད་པ་ལྟར་རོ།།

༣、ས་སྐྱ་བ་གཙོས་རྟོར་དུ་བཀུར་ཞིང་། རྟོར་གྱིས་བོད་ཀྱི་བྱ་བ་བདག་ཏུ་གཉེར་བའི་སྐབས་ཚབ་ཏུ་བསྐོས་པའི་འགན་དབང་གནང་ཟིན་པ་ཁྱད་དུ་བསྒྲགས་པ་སྟེ། གོ་ཏན་གྱིས་ས་སྐྱ་བའི་གསེར་ཡིག་པ་དང་། དངུལ་ཡིག་པ་བོས་ལ། ངེད་ཀྱི་ད་ར་ཁ་ཆེ་འདི་བསྐོས་ན་འཐད་པ་ཡིན། ཞེས་པ་མ་ཟད་ས་སྐྱ་བའི་གསེར་ཡིག་པ་དང་བོད་ས་གནས་སོ་སོའི་དཔོན་རིགས་རྣམས་ལ་ས་སྐྱ་བའི་གསེར་ཡིག་པས་ཡུལ་གང་ཡིན་པའི་དཔོན་དང་གྲོས་གྱིས་ལ། སེམས་ཅན་ལ་ཡང་ཕན་པར་གྱིས་ལ་རང་ཚོད་དབང་ཆེན་མ་བྱེད། ཡུལ་དཔོན་གྱིས་ཀྱང་ས་སྐྱ་བའི་གསེར་ཡིག་པ་དང་གྲོས་མ་བྱས་པར་རང་ཚོད་མ་བྱེད། ཅེས་རེ་བ་ནན་གྱིས་སྐུལ་ཞིང་། གཞན་དུ་དོན་གྱི་གནས་ལུགས་རྟོགས་ཤིང་ཕན་གནོད་ཀྱི་གོ་འབྱེད་མཁས་པར་བསྟན་ཡོད་དེ། གལ་ཏེ་ཁྲིམས་ལ་མཐོང་བ་མེད་པར་གྲོས་མ་བྱས་ཤིང་རང་ཚོད་བྱེད་ན། ཁྲིམས་དང་འགལ་ཞིང་ཉེས་པ་ལ་ཐུག་ན་འདི་ན་ཞུ་བ་དཀའ་ཕྱིར། དེར་ཐམས་ཅད་མཐུན་པར་བྱས་ནས་རྟོར་གྱི་ཁྲིམས་ལུགས་བྱས་ན་ལེགས་པོ་འོངས། ཞེས་བསྟན་པ་དེས་གྲུབ་བོ།།

༤、རྟེན་གྱི་མངའ་འོག་ཏུ་བཀུར་དགོས་པའི་ཆ་རྐྱེན་དང་རེ་འདུན་རྗེས་པར་ཞུས་པ་སྟེ། ལྷ་སྡེ་མི་སྡེ་དང་ཡུལ་དཔོན་སོ་སོས་སྔར་ཡོད་གོ་གནས་རང་འཛུགས་སུ་འཛོག་འདོད་ན། ངེས་པར་དུ། བཀའ་ལྟར་བརྩིས་ཏེ་རྟེན་གྱི་དབང་འོག་ཏུ་བཀུར་དགོས། དེ་ཡང་རྟེན་པ་ནི་གཉིས་རྒྱུད་འཕྲུལ་གཙོད་ཅན་ཡིན་པས། ཁ་ནས་བརྩི་ཞིང་ཁྲིམས་ལྟར་མི་བགྱི་བ་ཡོད་ན་མི་ཆོག་སྟེ། རྒྱུ་མཚན་དེ་བས་དབང་འོག་ཏུ་བཀུར་ཞིང་དཔོན་གྱི་གོ་གནས་ལ་ད་དུང་འཁྱིངས་འདོད་ན། བྱ་སྤྱོད་དངོས་མ་ལག་ཏུ་བསྟར་དགོས་ཏེ། དཔོན་གྱི་མིང་། མི་སྡེའི་གྲངས། འདབ་ནོར་གྱི་ཚད་ཡི་གེ་ལེགས་པོ་གསུམ་གྱིས་ལ། གཅིག་ངེད་ལ་བསྐུར། གཅིག་ས་སྐྱར་ཤོག གཅིག་རང་རང་དཔོན་གྱིས་བཟུང་། ཞེས་དང་། ཡང་ངོ་བལྟས་པ་འདི་ཡིན། མ་བལྟས་པ་འདི་ཡིན་ཟེར་བའི་ས་རིས་ལེགས་པོ་གྱིས། ཤན་མ་ཕྱེད་ན་ངོ་མ་བལྟས་པའི་ཞོར་ལ་བལྟས་པ་ཚོ་ཡང་བརླག་དོགས་ཡོད། ཞེས་དང་། གསེར་ཡིག་པ་བསུ་སྐྱེལ་དང་ཞབས་ཏོག་ལེགས་པོ་གྱིས། ཞེས་དང་། གསེར་ཡིག་པའི་ངག་ལ་མ་ཉན་པར་རང་ཚོད་དུ་བྱེད་ཅིང་། འགལ་བ་སློང་ན་ཉེས་སྐྱོན་རང་གི་ཁུར་དགོས་སོ་ཞེས་བསྟན་པ་ལྟར་རོ།།

༥、རྟེན་ལ་ཕུལ་བའི་འདབ་ནོར་གྱི་རིགས་གསལ་ལེར་བཀོད་པ་སྟེ། བོད་ཀྱི་ལྷ་སྡེ་མི་སྡེ་དང་ཡུལ་དཔོན་རྣམས་ལ། འདབ་ནོར་ཕུལ་བ་རྣམས་ལ་ལང་ཛུ་ནས་གཟབ་རྒྱས་མཆོད་སྟོན་མཛད་རྒྱུའི་ཚུལ་ལྟག་པར་སྦྲེས་ཏེ། མགྱོགས་སྒྱུར་སྔོས་ས་སྐྱ་བའི་གསེར་ཡིག་པ་དང་ཚུར་ཤོག་ལ། འདབ་ནོར་གྱི་རིགས་དང་ཚད་ཀྱི་གྲོས་ཐག་མཛད་རྒྱུ་མ་ཟད། འདབ་ནོར་ལ་གཙོ་བོ་གསེར། དངུལ། གླང་པོ་ཆེའི་མཆེ་བ། མུ་ཏིག་རྫོག་པོ་ཆེ་བ། མཚལ། བཙོད། ཏུ་རུ། གི་ཝང་། སྟག་གཟིག་གུང་གསུམ། སྲམ། བོད་སྣམ། དབུས་ཕྲུག་བཟང་པོ། སོགས་དགོས་པའི་དགོངས་པ་བཏོན་ནོ།།

གོང་དུ་དྲངས་པའི་བསླབ་བྱའི་བཀའ་ཤོག་གི་ཚིག་དོན་ལ་ལ་ཏ་ཅང་གལ་ཆེ

བར་མཐོང་ཕྱིར་མཉམ་འཛོག་དགོས་པ་གཅིས་ཏེ།

གཅིག་ཏུ་ན། ས་པཎ་གྱིས་གོ་ཏན་ལ་རྗེ་བོརགསོལ་བ་དེར་སྙིང་བོ་གཞན་དང་མི་འདྲ་བ་མཆིས་ཏེ། ཐ་སྙད་འདི་ནི་གོ་ཏན་ལ་བརྩི་འཛོག་གི་ཆ་ནས་སམ་ས་པཎ་རང་ཉིད་རྩོངས་བའི་ཆ་ནས་བཀོད་པ་ཞིག་ཡི་ནས་མ་ཡིན་ཏེ། ༡༣༩༨ལོར་ས་པཎ་ལང་ཏྲུར་འབྱོར་སྐབས། གོ་ཏན་དེར་མི་བཞུགས་པར་བྱང་ཕྱོགས་ཏེ་ཡིན་ཏུ་གོ་ཡུག་རྗེ་བོའི་ཁྲི་ལ་གསོལ་བའི་ཚོགས་ཆེན་དུ་ཞུགས་པ་ཡིན་ལ། དེ་གཉིས་ལས་གོ་ཡུག་ནི་ཧོར་གྱི་རྗེ་བོ་ཡིན་ལ་གོ་ཏན་ནི་རྗོང་དཔོན་གྱི་འབྲེལ་བ་ཞིག་ཏུ་གྲུབ་འདུག་པ་ཁོང་གིས་གསལ་ལེར་མཁྱེན་ན་ཡང་། འདིར་རྗེ་བོར་བཀུར་བའི་རྒྱུ་མཚན་གང་ཡིན་ཞེ་ན། དེའི་གསང་གནད་གཙོ་བོ་ནི་༡༣༩༩ལོར་གོ་ཏན་གྱིས་གོང་མའི་བཀའ་ལུང་ལྟར་ས་པཎ་གདན་དྲངས་པའི་རྒྱུ་མཚན་ལས་གཞན་དུ་མ་འདས་ཏེ། ས་པཎ་ནི་རིག་པའི་གནས་ལ་མཁྱེན་སྦྱན་ཡངས་སྟབས་གོང་མའི་བཀའ་ལུང་ནི་རྒྱལ་བོའམ་རྗེ་བོའི་གནང་བ་ཅན་ཡིན་པ་ལས་མི་ཕལ་ཞིག་གིས་སྒྲིངས་པ་ལ་གོང་མའི་བཀའ་ལུང་ཞེས་པ་མི་འབྱོར་བ་གསལ་ལེར་མཁྱེན་ནོ།། དེ་བས། ཁོང་གིས་ཀྱང་བསླབ་བྱའི་བཀའ་ཤོག་ཏུ་རྗེ་བོ་ཞེས་གསོལ་ཞིང་གོ་ཏན་གྱིས་ཁོང་ཉིད་སྤྱན་དྲངས་ཏེ་ལང་ཏྲུ་ནས་ཞལ་འཛོམས་ཤིང་མཐར་བོད་དུ་བསླབ་བྱའི་བཀའ་ཤོག་འདི་ཀོ་སྒྲིངས་བ་སོགས་ཐམས་ཅད་པོ་གོ་ཏན་གྱི་བཀའ་ལུང་ལྟར་མ་བགྲིས་བ་གཅིག་ཀྱང་མེད་པ་མཚོན་ལ། གོ་ཏན་ནི་ཧོར་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་ཁབ་སོའི་ཚབ་ལྟར་བོད་ལྗོངས་ཧོར་གྱི་མངའ་འོག་ཏུ་བཀུར་དགོས་པའི་ལས་ལྣབས་པོ་ཆེ་གྲུབ་པ་ཡིན་ཏེ། དེ་ནི་ཧོར་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་རྗེ་བོའི་སྐུ་ཚབ་བམ་གཞུང་ཚབ་ཡིན་པ་ལས་ས་གནས་འགོ་དཔོན་ཞིག་གི་ཚབ་ལྟར་འོང་བ་ནི་གཏན་ནས་མ་ཡིན་ནོ།།

དེ་ཡང་༡༣༣༥ལོར་གོ་ཏན་གྱིས་ཡབ་རྒྱལ་བོའི་བཀའ་ལྟར་དེང་གི་ཀན་སུའུ་(陇)དང་ཟི་ཁྲོན་(蜀)སོགས་སུ་དམག་གི་བསྐུར་བ་བཙམས་པའི་སྐབས་སུ་བོད་ལྗོངས་ཀྱང་ཚུར་འདུ་དགོས་པའི་བཀའ་ལུང་བགོས་ཨེ་ཡོད་ཅེ་ན། འདི་ལ་

(དབྱི་ཏ་ལི) པིས་ཏ་ཁས་བརྩམས་པའི་《བོད་དང་སྤུང་ཁྱོར་བར་གྱི་འབྲེལ་བ》ཞེས་པ་ལས། དེ་ཡང་ཁོང་རང་གི་འདོད་མོས་སམ་ཡང་ན་ཡབ་རྒྱལ་པོའི་བཀའ་ལུང་ལྟར་བགྱི་བ་གང་ཡིན་ཀྱང་། ཁོང་གི་བློ་ཁ་དེ་བོད་དུ་གཏད་ཡོད་དེ། སྐབས་དེར་བོད་ཕྱིངས་ལ་མཚོན་ན་རྒྱལ་ཕྲན་སོ་སོས་དགོན་སྡེའི་བར་འགལ་བ་མང་དུ་བསླངས་བས་ཕྱོགས་ཐམས་ཅད་ནས་རྙོག་འཛིང་གི་གནས་སུ་གྱུར་ཡོད་དོ།། ཞེས་དང་། ཁོ་ཡུག་གིས་བོད་ཀྱི་དགོན་སྡེ་ཁག་ལ་དངོས་པོའི་ཡོངས་སྤྱོད་ཀྱུ་ནོམ་པ་བརྫངས་བ་སྟེ། གསེར་སྲང་ཆེ་བ་བཞི་དང་། དངུལ་སྲང་ཆེ་བ་ཉི་ཤུ། དེ་མ་ཟད་སོག་སྣམ་ཙ་ཆེན་ཉིས་བརྒྱ་ལྷག་བསྐུལ་ཏོ།།[7] ཞེས་གསུངས་པ་འདིར་དོན་གྱིས་ཕྱུག་པ་མཐོང་སྟེ། དེ་ལས་ཡབ་རྗེ་རྒྱལ་པོ་ཨོ་གོ་ཐེལ་གྱི་སྐབས་སུ་བོད་དང་འབྲེལ་ཙམ་ཡོད་པ་ཤུད། ཁོ་ཡུག་གིས་བོད་ཀྱི་ཆོས་ལུགས་འགོ་ཁྲིད་མི་སྣ་གྲོགས་སུ་བཀུག་སྟེ་བོད་ཀྱི་སྲིད་དོན་གཉེར་བའི་རྣམ་པ་དང་ཐབས་ཇུས་ལག་ཏུ་བསྟར་སྤྱོང་བ་མཐོང་ཐུབ་བོ།། དེའི་ཕྱིར་དེ་ལས་ཀྱང་གོ་ཏན་གྱིས་ཀན་སུའུ་དང་ཡི་ཁྲོན་སོགས་སུ་དམག་གི་བསྐུར་བ་བརྩམས་སྐབས་ཞོར་དུ་བོད་ཀྱི་སྲིད་དོན་གཉེར་འདོད་པའི་ཕྱོག་སྒྱུར་གྱི་འོས་འགན་ཞིག་བཞེས་ཡོད་པ་ཤེས་ཐུབ། དེ་ནི་ཧོར་རྒྱལ་རབས་ཀྱིས་བོད་ཀྱི་སྲིད་ཇུས་ཐད་བརྟན་པའི་གཅིག་མཐུན་རང་བཞིན་ཡིན་ཏེ། ཆོས་ལུགས་ཚོགས་ཁག་བེད་དུ་སྤྱད་ནས་བོད་ལྗོངས་དབང་དུ་བསྒྱུར་བའམ་བོད་ཀྱི་གནད་དོན་སེལ་བ་ནི་ཧོར་གྱིས་སྐབས་དོན་དུ་བབས་པའི་བྱེད་ཕྱོགས་ཡིན་པ་དེའོ། བྱེད་ཕྱོགས་དང་སྲིད་ཇུས་འདི་ཀོ་ནི་བོད་ལྗོངས་ཀྱི་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་གནས་ཚུལ་གཞིར་བཟུང་ཏེ་གཏན་ལ་ཕབ་པ་ཡིན་ཏེ། སྐབས་དེར་བོད་ལ་མཚོན་ན་གཅིག་སྒྱུར་གྱི་སྲིད་དབང་མེད་སྟབས་གཞི་ཁྱོན་ཆེ་ཞིང་རྩ་འཛུགས་ཡོད་པའི་སྒོ་ནས་དྲག་ཤུགས་སྐོས་དམག་འགོག་གི་ལས་སྒྲིལ་དཀའ་ན་ཡང་། བོད་ཀྱི་ས་ཡངས་ཤིང་རྒྱ་ཆེ་བ། གནམ་གཤིས་འཁྱག་ཞིང་གྲང་བ། སའི་གནས་བབས་ཧ་ཅང་མི་སྙོམས་པས་ཧོར་གྱིས་དྲག་ཤུགས་ཁོ་ནས་དབང་དུ་བསྒྱུར་དཀའོ།། དེ་ཡང་།

བོད་དང་ཧོར་གྱི་ཡིག་ཚངས་སོགས་སུ་༡༣༠༧ལོར་གོང་མ་ཅིང་གར་རྒྱལ་པོས་བོད་དུ་དམག་དྲངས་ཤིང་ཚ་འདམ་གཞུང་ནས་བོད་ཀྱི་ཞོ་ཤ་དང་མཇལ་ལ། ཕྱིར་བོད་ལ་འགྲོ་སྐབས་ས་སྐྱའི་བླ་ཆེན་རྣམས་ལ་ཡི་གེ་ཕུལ་ཏེ་རང་ཉིད་བསྟན་པར་ཞེན་ཏུ་མོས་པའི་ཞུ་བ་མཛད་པ་མ་ཟད། དཔུང་སྟོད་མངའ་རིས་སྐོར་གསུམ་གྱི་བོད་འབངས་ཁྲི་བརྒྱད་ཅུ་ལྷག་དབང་དུ་བསྡུ་རྒྱུ་དང་། ༡༣༡༨ལོའི་སྔོན་ལ་ཨོ་ཁོ་ཐེལ་ཀྱི་བོད་དུ་ཞོ་ཤ་མངགས་ཏེ་ས་སྐྱའི་ཁྲི་རབས་གསུམ་པ་འཁོན་གྲགས་པ་རྒྱལ་མཚན་གདན་འདྲེན་ཚུལ་སོགས་ལའང་བདེན་པའི་ཆས་སྟོང་བས་མ་ངེས་ཏེ་བཞེད་ཚུལ་ཙམ་ལས་ཀྱང་གོང་མ་དེ་རྣམ་གཉིས་ཀྱི་སྐབས་སུ་བོད་དང་འབྲེལ་བ་ཡོད་པའི་རྣམ་པ་ཙམ་ཤར་ཐུབ་བོ།། དེ་ཡང་གོང་མ་ཅིང་གར་རྒྱལ་པོས་སྐབས་དེར་ནུབ་ཕྱོགས་འདུལ་བའི་དཔུང་གི་ཁ་ལོ་བསྒྱུར་ཞིང་། ནུབ་རྒྱུད་ཀྱི་རྒྱལ་ཕྲན་རྣམས་ཆམ་ལ་ཕབ་པ་བརྒྱུད་ཐད་ཀར་དུ་བོད་ལྗོངས་ཀྱང་དབང་དུ་བསྒྱུར་བར་སྔ་གོན་མཛད་ན་ཡང་། བོད་ཀྱི་སའི་ཆགས་དབྱིབས་དེ་གཞན་དང་མི་འདྲ་བའི་ཐུན་མིན་གྱི་ཁྱད་ཆོས་ཞིག་ཡོད་པ་ཁོ་ནས་ཁོང་གི་དེ་སྔའི་དྲན་ཕྱོགས་ཀྱི་བློ་ཁ་བསྒྱུར་བ་སྟེ། མཁས་ཤིང་མཛངས་པའི་ཆབ་སྲིད་པ་དང་དམག་དཔོན་པ་ཞིག་ཏུ་འགྱིངས་པའི་གོང་མ་ཅིང་གར་རྒྱལ་པོ་ལ་མཚོན་ནའང་བོད་ལྗོངས་གནད་དོན་གྱི་ཚར་བསམ་གཞིག་གཏིང་དཔོག་པ་ཞིག་བགྱི་དགོས་ཤིང་། དོན་དངོས་དང་མཐུན་ཞིང་བཀོད་སྒྲིག་བབ་དང་མཐུན་པ་ཞིག་མཛད་དགོས་སོ།། དེ་ཡང་ཆོས་ལུགས་བེད་དུ་སྤྱད་དེ་ཆབ་སྲིད་ལ་ཞབས་ཞུ་སྒྲུབ་པ་ནི་ཁོང་གི་འཐབ་ཇུས་ཀྱི་བྱེད་ཐབས་འབའ་ཞིག་ཀྱང་ལགས་སྟེ། དེ་ལྟར་ཁོང་གིས་ཅིན་རྒྱལ་རབས་ལ་དམག་དྲངས་ཤིང་། ནེ་མལ་ཆབ་ལ་ཕབ་པ། ཏ་ཆི་སོ་དབང་དུ་བསྡུ་སྐབས་ཀྱང་ཕྱོགས་ཆ་གཅིག་ནས་ས་མན་ཆོས་ལུགས་བེད་སྤྱད་དེ་གནམ་ལ་གསོལ་བ་བཏབ་ཞིང་ལྷ་ཡི་རོགས་སྐྱོར་དགོས་པའི་སྨོན་ལམ་དང་བཅས་རང་སེམས་ཇེ་བརྟན་དུ་བཏང་ཞིང་དཔའ་ངར་ཆེར་བསྐྱེད་པའི་ཐབས་འཛིན་མྱོང་ངོ་།། སྐབས་དེར་བོད་ལྗོངས་སུ་སླར་ཡང་གཅིག་

སྒྱུར་གྱི་ རྒྱལ་ རབས་ མ་ ཚུགས་ པ་ དང་ ནང་ ཁུལ་ དུ་ གྲུབ་ མཐའ་ སོ་ སོར་ གྱིས་ བའི་ དངོས་དོན་ལ་བསམ་ནས། ཅིང་གར་རྒྱལ་པོས་གྲུབ་མཐའི་དབང་ཤུགས་བེད་དུ་ སྤྱད་དེ། སྔན་ གྲགས་ རྒྱས་ བའི་ ཆོས་ ལུགས་ འགོ་ ཁྲིད་ མི་ སྣ་ ཞིག་ ཆེད་ དུ་ སྐྱོར་ ཏེ་ གྲུབ་མཐའི་ དབང་ ཤུགས་ སོ་ སོ་ དང་ ས་ གནས་ དབང་ ཤུགས་ པ་ རྣམས་ ཧོར་ ལ་ བཀུར་དགོས་པའི་བསླབ་བྱ་གནང་རྒྱུ་ནི་ཐབས་ཀྱི་མཆོག་ཡིན་པར་སེམས་སོ།། དེ་ བས་བོད་ དང་ ཧོར་ གྱི་ ཡིག་ ཚངས་ སོགས་ སུའང་ དེ་ དང་ བོད་ ལྫོངས་ ཆོས་ ལུགས་ དབར་འབྲེལ་ཡོད་ཚུལ་བཀོད་པ་ཡིན་ནོ་སྐམ། དེ་ལྟར་གོང་མ་ཅིང་གར་རྒྱལ་པོ་ མ་གཤེགས་སྔོན་བོད་ལྫོངས་ཀྱི་གནད་དོན་ཐད་དུ་རང་གི་རྗེས་འཛིན་མཁན་ཨོ་ཁོ་ ཐེལ་ལ་སྤྲར་ནས་བཀའ་བསྒོས་ཡོད་པ་ཤ་སྟག་ཡིན་ནོ། དེ་བས་གོང་མ་ཅིང་གར་ རྒྱལ་པོ་ནས་ཨོ་ཁོ་ཐེལ། གོ་ཡུག གོ་ཏན་སོགས་ལ་བྲུག་པའི་བར། བོད་ལྫོངས་ མངའ་འོག་ཏུ་བསྡུ་བར་སྤྲར་ནས་སྣ་གོན་ཡོད་པ་ཕྱུད་དེ་དེ་བཞིན་དུ་བགྱི་བའི་ ཐབས་ཀུང་བཀོད་ཡོད་དོ།། དེ་ཡང་༡༣༩༩ལོར་གོ་ཏན་གྱིས་ས་པཎ་ལ་ཕྲུལ་བའི་ «གདན་ཞུའི་བཀའ་ཤོག»ཁྲིད་དུའང་ཁོང་དང་ཡབ་རྒྱལ་པོའི་འདོད་ཚུལ་མངོན་ པར་གསལ་བ་མཐོང་ཐུབ་སྟེ། གདན་ཞུའི་བཀའ་ཤོག་ཏུ་ངེད་ཕ་མ་དང་གནམ་ སའི་དྲིན་ལན་མཇལ་བའི་ཕྱིར། ལམ་གྱི་བླང་དོར་མ་ནོར་བ་སྟོན་ཤེས་པའི་བླ་མ་ གཅིག་དགོས་པ་བརྟག་པ་བྱས་དུས་ཁྱོད་དུ་འདུག་པས། ལམ་གྱི་དཀའ་ཚེགས་ལ་ མ་བལྟ་བར་ཡོང་དགོས། དེས་ན་སངས་རྒྱས་ཀྱི་བསྟན་པ་དང་སེམས་ཅན་མང་པོ་ སོམས་ལ་ཁྱོད་མགྱོགས་པར་ཤོག ཉི་མ་ནུབ་ཕྱོགས་ཀྱི་བརྟེ་རྣམས་ཁྱོད་ཤེས་སུ་ འཇུག་པ་ཡིན། ཞེས་གསུངས་གནང་པ་ལྟར་རོ།།[3] དེ་ཡང་ས་པཎ་ལང་ཧྲུར་ འབྱོར་རྗེས། གོ་ཏན་གྱིས་ས་པཎ་དང་ཁོང་གི་སྐུ་ཚ་འཁོར་དང་བཅས་པར་སྣེ་ ལེན་གཟབ་རྒྱས་དང་དད་གུས་ཆེན་པོ་མཛད་དོ།། གོ་ཏན་གྱིས་ཀུང་བོད་ཀྱི་ཆོས་ ལུགས་སྟེ་གྲུབ་མཐའ་སོ་སོ་ཕྱོགས་ཡོངས་ནས་བེད་དུ་སྤྱོད་པའི་རྨང་གཞིའི་སྟེང་ ཁོང་གི་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་དམིགས་འདུན་ཏེ། བདེ་སྒྲག་སྐྱོས་བོད་ལྫོངས་ཧོར་གྱི་མངའ་

འོག་ཏུ་བསྡུས་པའི་འོས་འགན་གྲུབ་པ་ཡིན་ནོ།། དེ་མ་ཟད་གོ་དན་གྱིས་རྗེས་སོར་མོན་གོལ་ཧན་དང་སེ་ཆེན་རྒྱལ་པོས་བོད་ལྗོངས་དབང་དུ་བསྒྱུར་བའི་སྔང་བཏང་བ་ཡིན་ཏེ། དེ་གཉིས་ཀྱིས་ཕལ་ཆེར་གོ་དན་གྱི་བོད་ལྗོངས་དབང་དུ་བསྒྱུར་བའི་བྱེད་ཐབས་ཞར་སྣང་ནས་བོད་ཀྱི་ཆོས་ལུགས་དང་གྲུབ་མཐའི་དབང་ཤུགས་སོགས་ཀྱི་ཆར་ནུས་པ་ལྡན་པའི་བྱེད་ཐབས་ལག་ཏུ་བསྟར་བ་ཡིན་ནོ།།

གཉིས་སུ་ན། ཁྲིམས་ལུགས་བཟང་པོས་འཁོར་ཐམས་ཅད་ལེགས་པར་སྐྱོང་ཞེས་པའང་གསུམ་ཤིང་དུད་པའི་གཏམ་ཁོ་ནར་མ་མཐོང་སྟེ། ༡༢༣༥་ལོར་གོ་དན་གྱིས་གུང་ཁྲང་（དེང་གན་སུའུའི་ཆར་གཏོགས་）དུ་དམག་དྲངས་ཤིང་། དེ་སྐབས་ཙིན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་གུང་ཁྲང་གི་དམག་སྲུང་སྤྱི་ཁྱབ་པ་ཨང་ཧྲི་ཤན་འཁོར་དང་བཅས་པ་མགོ་སྒྲུར་བའི་དུས་སུ། གོ་དན་གྱིས་ཙིན་རྒྱལ་རབས་དེ་སྔ་ནས་འཇིགས་ཤིང་དེང་གི་བར་མགོ་མི་སྒྲུར་བས་སུ་ལ་འཇིགས་ཉེན་སྐྲུར་བ་ཡིན་ཞེས་དྲི་བ་ལ། ཨང་ཧྲི་ཤན་གྱིས་དེང་ཕྱོགས་སོ་སོ་ནས་དམག་གི་འདུ་འཛོ་འཁྲུག་པས་གང་ལ་གཏད་རྒྱུར་ཆ་མ་འཚལ་ལ། འདིར་སྐུ་ཉིད་ཀྱི་ཐུགས་རྗེ་ཆེན་མོའི་དམག་འཁོར་དང་བཅས་པ་འཐྲོག་བཅོམ་བསླུ་བ་མེད་པར་མཐོང་རྐྱེན་དེང་ནས་བཟུང་བཀུར་བར་བྱའོ།།[༡] ཞེས་ལན་ཕུལ་ཞིང་། རྗེས་སོར་གོ་དན་དམག་སྡེ་དང་བཅས་པ་དེང་གི་ཀན་སུའི་ཐན་ཁྲང་དང་འབྲུག་ཆུའི་ལྟེ་ཤར་མཚམས་ཀྱི་ཧོ་ཁྲུག་（河口）དང་། ཝུན་ཞན་（文县）སོགས་ཆམ་ལ་ཕབ་ཤིང་། དེང་གན་ལྷོའི་མངའ་ཁོངས་ཀྱི་ལིན་ཐན་དང་། ཐེ་བོ་སོགས་ཀྱི་བོད་ཀྱི་ཚོ་ཁག་རྣམས་ཀྱང་ཧོར་ལ་མགོ་བཏགས་བྱས་སོ།། དེ་སྔའི་ཙིན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་ཞི་ཁྲིག་གི་སྤྱི་ཁྱབ་པ་ཀྲའོ་ཨ་ཀོ་ཕན་（赵阿哥潘 བཙན་པོ་བོད་ཀྱི་གདུང་རྒྱུད་ཡིན་སྐད）ཧོར་ལ་མགོ་སྒྲུར་རྗེས། གོ་དན་གྱིས་དེ་ཀོ་ཐེ་བོའི་（དེང་གན་ལྷོའི་ཐེ་བོ་རྫོང་）ལྷོད་འཛུགས་སྤྱི་ཁྱབ་པར་བསྐོས་ཤིང་། ཁྱིས་འཐོར་དུ་སོང་བའི་བོད་ཀྱི་ཚོ་བ་རྣམས་གཅིག་ཏུ་བསྡུས་ཏེ་ཉིང་བ་བཟོ་བཅོས་དང་ས་ཞིང་ལེགས་བཅོས་ཀྱིས་ཐོན་སྐྱེད་གསར་དུ་སྤེལ་ལོ།།

རྗེས་སོར་གོ་ཏན་གྱིས་ཡང་ནུབ་མར་རྒྱལ་ས་ཚུགས་ཤིང་དེ་སྐབས་མི་ཉག་གི་བློན་པོ་ཀའོ་ཀྲི་ཡོའི་（高智耀）དགོངས་དོན་ལག་ཏུ་བསྟར་བ་སྟེ། ཧོ་ཞི་སྟོད་པར་བཏང་ན། ཡང་ནུབ་མར་བདེ་འཇགས་ཆེའོ།།[༩] ཞེས་པ་ལྟར། དེ་ལྟར་བགྱི་བའི་མཇུག་འབྲས་འབྱུར་དུ་ཐོན་ནོ།། མདོར་རྗེས་འདི་དག་ས་པཎ་གྱི་ཐོས་འཛིན་དུ་རྒྱུ་ཡོད་པ་ཁོ་ཐག་ཡིན་ལ། དེའི་ཁར་ཁོང་དང་ཚ་བོ་རྣམ་གསུམ་ལ་རྒྱས་སྟོན་ལྷག་པར་མཛད་པའི་སྒྲུང་ཚོར་བརྒྱུད། གཙོད་གོ་ཏན་ལ་གདེངས་འཇོག་གི་གཏམ་དེ་དང་དེ་འདྲ་བ་བསྟོད་པ་ཡིན་ནོ།།

གསུམ་དུ། དཔོན་གནས་ཀྱི་བསྐོ་བཞག་དང་འདབ་ནོར་ཞུལ་ཚུལ་སོགས་ལས་རྟོར་གྱིས་བོད་ལྗོངས་བདག་གིར་གཉེར་བའི་དབང་གཙོ་ཡོད་པ་མངོན་པར་མཐོང་ཐུབ་སྟེ། འདིས་ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱིས་བོད་ལྗོངས་ལ་ནུས་མཐུ་ཡོད་པའི་སྒོ་ནས་དབང་དུ་བསྒྱུར་བ་དང་བདག་གཉེར་དོ་དམ་བྱེད་པར་རྨང་བརྟན་པོ་བཏང་བ་ལེགས་སོ།།

བཞི་རུ། རྒྱལ་པོས་ངེད་ལ་སྲུ་དང་ཡང་མི་འདྲ་བའི་ཐུགས་ལ་བཏགས། དེའི་སྟོབས་ཀྱིས་རྒྱ་བོད། ཡུ་གུར། མི་ཉག་ལ་སོགས་པའི་དགེ་བཤེས་མི་ཆེན། ཡུལ་མི་གཅིག་པ་ཐམས་ཅད་ཀྱིས་ངོ་མཚར་ཆེ་སྙམ་ནས་ཆོས་ཉན་པ་དང་། གུས་པ་ཆེ་འདུག ཅེས་པ་འདིར་བོད་ཀྱི་གྲུབ་མཐའ་སོ་སོའི་དབང་ཤུགས་ཚུར་འགུག་པའི་ནུས་པ་ཆེན་པོ་དང་ལྡན་པ་མ་ཟད། བོད་ཀྱི་ཆོས་ལུགས་དང་གྲུབ་མཐའི་དབང་ཤུགས་སོ་སོར་དར་གུས་དང་སྲུང་སྐྱོབ་མཛད་ཐུབ་བོ།། ས་པཎ་མཆོག་ལང་ཐུར་མ་འཇོར་གོང་། གོ་ཏན་གྱིས་ཁབ་སོ་ནང་ཁྲལ་དུ་ཚོ་འཕྲུལ་སློན་ལམ་མཛད་སྐབས། ཅིན་ཆོས་ལུགས་དང་ས་མན་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་བཀྲེ་རྣམས་བོད་ཀྱི་བཀྲེ་རྣམ་པའི་གོང་དུ་བཞུགས་དགོས་ཤིང་། ས་པཎ་གྱིས་གོ་ཏན་ལ་ཆོས་ཀྱི་གསུངས་གླེང་མཛད་ཅིང་ཆོས་དོན་ཐམས་ཅད་གོ་བར་བཅུག་ལ། གོ་ཏན་ཀྱང་བོད་ཀྱི་ཆོས་ལུགས་ལ་སྔར་ལས་ལྷག་པའི་གོ་ཐོས་བྱུང་བ་སྟེ། རྒྱལ་པོ་ཡང་ཤིན་ཏུ་མཉེས་པར་

སྒྱུར་ནས་དེ་རིང་ཕྱིན་ཨེ་ཀ་ཙུན་དང་ལྷ་པ་ཚོ་བརྩེའི་གྲལ་མགོར་སྡོད། ཐམས་ཅད་ཀྱི་གྲལ་མགོར་བླ་མ་ཆོས་རྗེ་པ་བཞུགས། སྔོན་ལམ་འདེབས་པའི་སྐབས་སུ་སྟོན་ལ་བརྟེན་སྨོན་ལམ་ཐོབ་གསུངས་བའི་ལུང་བྱུང་ནས་ཧོར་གྱི་རྒྱལ་ཁམས་སུ་རབ་ཏུ་བྱུང་བའི་དབུ་འཕང་བསྟོད་དོ།།[༥] དེ་ཡང་བོད་ཀྱི་ལྷ་སྡེ་མི་སྡེ་རྣམས་ས་པཎ་གྱིས་བསྒྱུར་བའི་བསླབ་བྱའི་བཀའ་ཤོག་བསྒྲགས་རྗེས། ལག་ལེན་དུ་ཐོག་མར་མངོན་པ་ནི། ས་སྐྱ་བར་ཉེར་བསྡད་ཅིང་ཐབས་ལམ་སྣ་ཚོགས་པས་ཧོར་ལ་མགོ་བཏགས་བྱུང་བའམ་ཧོར་གྱི་མཐོ་རིམ་དབང་བསྒྱུར་བའི་རྒྱབ་སྐྱོར་ལ་བརྟེན་ནས་འཚོ་བ་གསར་པ་ཞིག་ལ་བསྐྱིགས་འདོད་ཀྱི་སེམས་པ་མངོན་པ་དེ་ཡིན་ནོ།། སྐབས་དེར་བོད་དུ་གྲུབ་མཐའི་དབང་ཤུགས་ཅུང་ཆེ་བ་ནི། བོད་མཐའ་འཁོབ་ཀྱི་ཡུལ་ཁམས་ན། དགེ་འདུན་གྱི་སྡེ་ནི་བཀའ་གདམས་ཆེ། ངོ་བསྒྲུང་ནི་སྟག་ལུང་ཆོས་རྗེ་མཁས། གཟི་བརྗིད་ནི་འབྲི་གུང་སྤྱན་སྔ་ཆེ། ཆོས་ནི་ས་སྐྱ་པཎྜི་ཏ་མཁས།[༦] ཞེས་པ་ལྟར། དགོན་སྡེ་མང་ཞིང་དབང་ཤུགས་ཆེས་ཆེ་བ་ནི་བཀའ་གདམས་པ་ཡིན་ཡང་། བཀའ་གདམས་པ་ནི་དེ་སྔར་རྗེ་ལྷ་ཁང་དང་རྭ་སྒྲེང་དགོན་གྱི་དོན་རྐྱེན་ལས་ཧོར་ལ་ཞེན་པའི་ཚུལ་མ་མཐོང་ངོ་།། བཀའ་བརྒྱུད་པའི་གྲུབ་མཐའི་དབང་ཤུགས་ཀྱང་དེ་མ་ཐག་ཧོར་གྱི་མཐོ་རིམ་དབང་བསྒྱུར་བར་མགོ་བཏགས་སམ་ཉེར་གཏད་པ་ཡིན་ལ། ཀརྨ་བཀའ་བརྒྱུད་པའི་བླ་ཆེན་ཀརྨ་པཀྴི་དེ་བས་ཀྱང་ཧོར་ལ་ཉེར་གཏད་པའི་རྣམ་པ་ཆེས་གསལ་ལོ། ༡༢༥༣ལོར། གོང་མ་སེ་ཆེན་རྒྱལ་པོས་ལིག་ཕན་རི་བོའི་（六盘山）འདབ་གཞུང་དུ་ཆོས་རྒྱལ་འགྲོ་མགོན་འཕགས་པ་དང་མཇལ་རྗེས། སུ་འཐུད་ནས་ཏ་ལིས་བརྒྱུད་དེ་ཁམས་ཕྱོགས་སུ་དམག་བསྒྱུར་སྐབས་ལྷ་སའི་འཚུར་ཕུ་དགོན་དུ་བང་ཆེན་མངགས་ཏེ་ཀརྨ་པཀྴི་གདན་དྲངས་བར་ཞུ་བ་ལ། ཀརྨ་པཀྴི་ཀྱང་དེ་བཞིན་དུ་ཁམས་སུ་བྱོན་ནས་ཁོང་དང་ཞལ་མཇལ་གནང་། སེ་ཆེན་རྒྱལ་པོའི་བསམ་པར། ཀརྨ་པཀྴི་དང་འགྲོ་མགོན་འཕགས་པ་གཉིས་ལ་མཉམ་དུ་རྒྱབ་སྐྱོར་དང་བེད་སྤྱོད་རྒྱུར་དགོངས

ནས་ཀརྨ་པཀྴི་ལ་ཁོང་གི་གམ་དུ་བཅར་དགོས་པའི་བཀའ་གནང་ཡང་། མཐར་ཀརྨ་པཀྴི་དེ་བཞིན་མ་བྱས་པར་ཀན་སུའུ་དང་ཉིན་ཞ། ནང་སོག་སོགས་སུ་ཕེབས་ནས་བསྟན་པ་རྒྱ་ཆེར་མཛད་ལ། ༡༢༥༨ལོར། མོན་གོལ་ཧན་གྱིས་ཧེ་ལན་དུ་གདན་དྲངས་བ་མ་ཟད་གུ་ཤྲིའི་ཚ་ལོ་གནང་ཞིང་རྗེས་སོར་ཁོང་ལ་གསེར་སྐུད་ཀྱིས་བརྒྱན་པའི་ཞྭ་ནག་ཞིག་དང་།(འདི་ནས་བཟུང་ཀརྨ་ཞྭ་ནག་པའི་སྤྲུལ་སྐུ་བྱུང་ཞིང་རྗེས་སོར་ཀརྨ་བཀའ་བརྒྱུད་པའི་སྲོལ་འབྱེད་ཀརྨ་དུས་གསུམ་མཁྱེན་པ་ཀརྨ་ཞྭ་ནག་པའི་སྐུ་ཕྲེང་དང་པོ་དང་ཀརྨ་པཀྴི་སྐུ་ཕྲེང་གཉིས་པར་འདོད་པ་ཡིན་ནོ) གསེར་ཐམ་ཞིག་ཀྱང་གནང་ལ། སྐབས་དེར་བཀའ་བརྒྱུད་པའི་དབང་ཤུགས་དང་ཁེ་བཟང་དེ་ས་སྐྱ་བ་ལས་ཀྱང་ཇེ་མཐོར་ཕྱིན་ནོ། ཡིན་ན་ཡང་། ༡༢༥༩ལོར་མོན་གོལ་ཧན་སུང་རྫོང་མའི་ཟི་ཁྲོན་ཧེ་ཀྲིག་གི་ཏའོ་ཡུ་མཁར་(今四川合川钓鱼城)དུ་དམག་གི་ཁ་ལོ་བསྒྱུར་སྐབས་གཡུལ་ངོར་ནས་སྐུའི་བཀོད་པ་རྫོགས་རྐྱེན། ཀརྨ་པཀྴི་སྔར་ཡང་ཧེ་ལན་དུ་དམག་སྡོད་པའི་ཨ་རི་བོ་གའི་ཕྱོགས་སུ་གཏད་པ་དང་སེ་ཆེན་རྒྱལ་པོ་ཨ་རི་བོ་ག་དང་རྒྱལ་པོའི་གོ་གནས་རྩོད་པས་མཐར་སེ་ཆེན་ཧན་རྒྱལ་བར་གྱུར་ནས་རྒྱལ་པོའི་ཁྲི་ལ་འཛེགས་པ་ཡིན་ནོ། ཀརྨ་པཀྴི་ནི་ཨ་རི་བོ་གར་རྒྱབ་སྐྱོར་ཏེ་སེ་ཆེན་ཧན་དང་གོ་གནས་རྩོད་པའི་རྐྱེན་གྱིས་འཛིན་བཟུང་བྱས་ཤིང་། མཐར་བོད་དུ་ཕྱིར་མངགས་ན་ཡང་གྲུབ་མཐའ་འདི་ཀོ་ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་དུས་མཇུག་ཙམ་དུ་གཟོད་དར་ཞིང་རྒྱས་པར་ཕྱིན་པ་མ་ཟད་ཡོན་གོང་མའི་ཡིད་ཆེས་དང་ཕྱོགས་ཞེན་ཀྱང་ཐོབ་པ་ཡིན་ནོ།།

དེ་ཡང་བཀའ་བརྒྱུད་པའི་འགོ་གཙོ་ཀརྨ་པཀྴི་ལ་ཧོར་གྱི་མཐོ་རིམ་དབང་བསྒྱུར་བའི་རིགས་སྐོར་ཆེན་པོ་ཐོབ་པའི་ཐ་གཞུག་ཏུ་གྲུབ་མཐའ་གཞན་རྣམས་ཀྱང་དེ་ལ་ཉེ་བར་གཏད་པ་སྟེ། དཔེར་ན། ཕག་མོ་གྲུབ་པ་ལ་ཧུ་ལའི་ཧུས་སྤྲོད་པའི་མཆོད་གཞིས་མི་སེར་ཐེམ་གྲངས་ཉིས་སྟོང་བཞི་བརྒྱ་སུམ་ཅུ་སོ་བརྒྱད། འབྲི་གུང་པ་ལ་མོང་གོལ་ཧན་གྱིས་སྤྲོད་པའི་མཆོད་གཞིས་མི་སེར་ཐེམ་གྲངས་སུམ་སྟོང་

ཟླ་བ་བརྒྱ་སུམ་ཅུ། ཚལ་པ་ལ་སེ་ཆེན་ཏན་གྱིས་སྤྲོད་པའི་མཚོད་གཞིས་མི་སེར་ཐེམ་གྲངས་སུམ་སྟོང་བདུན་བརྒྱ། གཡའ་བཟང་པ་ལ་ཧུ་ལའི་ཧུས་སྤྲོད་པའི་མཚོད་གཞིས་མི་སེར་གྲངས་སུམ་སྟོང་། སྟག་ལུང་པ་ལ་ཨ་རི་བོ་གས་སྤྲད་པའི་མཚོད་གཞིས་མི་སེར་ཐེམ་གྲངས་ལྔ་བརྒྱ། ས་སྐྱ་བ་ལ་གོ་ཏན་རྒྱལ་བོས་མངའ་རིས་བསྐོར་གསུམ་ཕུད་པའི་ལ་སྟོད་ལྷོ་བྱང་གཉིས་དང་། གུར་མོ་ཆུ་མིག ཤངས། ཞུ་ལུ། ཡར་འབྲོག་བཅས་ཁྲི་སྐོར་བདུན་གྱི་ས་ཆ་དང་། མི་སེར་ཐེམ་གྲངས་ཆིག་ཁྲི་སྟོང་མེད་བརྒྱད་བརྒྱ་བརྒྱད་ཅུ་གྱ་ལྔ་སྤྲད་ཡོད་པ་རེད།[༧] ཞེས་པ་ལྟར་རོ།།

གཉིས། བསླབ་བྱའི་བཀའ་ཤོག་གི་དོན་སྙིང་གལ་ཆེན།

བསླབ་བྱའི་བཀའ་ཤོག་འདིར་སྙིང་བོ་ཆེན་པོ་ལྡན་ཏེ། ཐོག་མར་དེ་ནི་ལོ་རྒྱུས་འཕེལ་བའི་བགྲོས་དང་བསྟུན་ཞིང་སྐབས་དེའི་བོད་མི་དམངས་ཀྱི་གྲུབ་མཐའི་དབང་ཤུགས་མང་ཆེ་བ་དང་ཡུལ་གྱི་དབང་ཤུགས་མང་ཆེ་བའི་ཐུན་མོང་གི་རེ་འདུན་མངོན་པར་མཚོན་པ་དང་། དབུས་གཙང་གི་བརྟེ་བུ་སློབ་སྦྱིན་བདག་དང་བཅས་པ་སོགས་སྐྱེ་བོ་ཐམས་ཅད་ཀྱིས་མཐོང་པ་ཙམ་གྱིས་སོ་སོར་དགའ་མགུ་ཡི་རང་ཞིང་ཡིད་སྤྲོ་བ་མཆོག་ཏུ་ཐོབ་པར་གྱུར་རོ།།[༨] ཞེས་དང་། བོད་ལྗོངས་ནི་ལོ་ངོ་༩༠༠ལྷག་གི་རིང་ལ་གྱེས་འཐོར་དུ་ཕྱིན་ཞིང་ཕན་ཚུན་འཁྲུག་སློང་རྒྱུན་མ་ཆད་པས་རྒྱ་ཆེ་བའི་འབངས་མི་རྣམས་སྡུག་བསྔལ་གྱིས་མནར་བས་ཐམས་ཅད་ཀྱིས་ཞི་བདེ་སྐྱིད་འཇགས་ཀྱི་འཚོ་བའི་ཁོར་ཡུག་ཞིག་ལ་རེ་བསྐུགས་བྱེད་པ་དང་། ས་པཎ་མཆོག་སྐུ་ཚབ་གཙོ་བས་དཔྱོད་ལྡན་པ་དང་མཐོ་རིམ་མི་སྣ་མང་ཆེ་བས་ཀྱང་སྤྱི་ཚོགས་འཕེལ་རྒྱས་ཀྱི་འདུན་པར་དམིགས་པ་དང་རང་དང་དབང་ཤུགས་ཆུང་བ་རྣམས་ཀྱི་ཁེ་བཟང་ལ་དགོངས་ནས་གཅིག་གྱུར་གྱི་ལས་འགུལ་པར་རྒྱབ་སྐྱོར་གནང་བ་སྟེ། ཁ་ཐལ་རྒྱབ་ཏུ་བསྐྱུར་ཞིང་འཁྲུག་རྩོད་ལ་སུན་སྣང་བྱུང་ནས་ཞི་བདེའི་དཔལ་ལ་སྨོན་འདུག་གོ། དེ་བས། བསླབ་བྱའི་བཀའ་ཤོག་བོད་དུ་འབྱོར་རྗེས། དེ་མ་ཐག་བོད་པ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་དགའ་བསུ་དང་རྒྱབ་སྐྱོར་ཆེན་པོ་ཐོབ་ལ།

ལྷག་པར་དུ་བཀའ་ཤོག་ཏུ་ས་པཎ་གྱི་ལངས་ཕྱོགས་གསལ་ཞིང་བློ་ཁ་བཏན་པ་འདི་ལ་ཡང་ཚུར་འགུག་པའི་ནུས་པ་ཆེན་པོ་དང་ལྡན་ཏེ། དཔེར་ན། སངས་རྒྱས་ཀྱི་བསྟན་པ་དང་། སེམས་ཅན་སྤྱི་དང་། སྒོས་བོད་སྐད་སྨྲ་བ་ཐམས་ཅད་ལ་ཕན་པར་བསམས་ནས་ཧོར་ནང་དུ་འོང་། ཞེས་དང་ངས་བདག་པས་གཞན་གཅེས་པའི་བསམ་པ་བྱས་ནས་བོད་སྐད་སྨྲ་བ་ཐམས་ཅད་ལ་ཕན་པའི་ཕྱིར་དུ་ཧོར་གསེབ་ཏུ་འོང་བ་ཡིན་ཏེ། ངས་ཅི་ཟེར་ལ་ཉན་ན་ཕན་པར་འདུག་ཅེས་དང་ངེད་ནི་ལེགས་ཉེས་ཅི་བྱུང་ཡང་ང་ལ་འགྱོད་པ་མེད། ཅེས་དང་ངེད་འདིར་འོང་བ་རྣམས་ལ་ཧོར་གྱིས་ཅི་འདྲ་བྱེད་སྙམ་པའི་དོགས་པ་མི་དགོས། ཞེས་བཀོད་པ་སྟེ། ཁོང་གིས་དངོས་སུ་ནའང་དེ་ལྟར་བྱེད་པ་སྟེ་བོད་ལྗོངས་ཞི་བདེ་གཅིག་གྱུར་གྱི་ལམ་ལ་འགོད་ཆེད་རང་གི་དཀའ་བའི་གནད་ལ་མ་འཛེམས་པར་མཐར་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པའི་སྒོ་ནས་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་འོས་འགན་ཆེན་མོ་འདི་ཀོ་གྲུབ་པར་བྱས་སོ། ཁོང་ནི་གཏམ་སྤྱོད་གཅིག་ཏུ་མཐུན་ཞིང་གཞུང་དྲང་ཞིང་གནོད་སེམས་མེད་པ་ཞིག་ཡིན་ཏེ། ཁོང་གི་ས་སྐྱའི་ལེགས་བཤད་དུའང་ཁ་ཐུལ་ལ་ངོ་ལོག་དང་གཅིག་གྱུར་ལ་རྒྱབ་སྐྱོར། འཁྲུག་སློང་ལ་སུན་ཞིང་ཞི་བདེ་ལ་སྨོན་པ། ཡ་ང་བའི་གདུག་རྩུབ་ཀྱི་དབང་བསྒྱུར་ལ་ཞེ་ནས་སྡང་ཞིང་སྡུག་བསྔལ་དུ་ལྷུང་བའི་མི་དམངས་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་འདུན་པ་དང་བློ་ཁ་གཏད་ཕྱོགས་ལ་སྙིང་རྗེ་སྐྱེ་བ། བཙན་པོའི་ཁ་མནོན་དང་ཉམས་ཆུང་གི་རྒྱབ་རྩར་ལངས་ཏེ་སྡིག་པ་རྒྱབ་ཏུ་སྐྱུར་ཞིང་དགེ་བ་ལྷུར་ལེན་པའི་ཀུན་སྤྱོད་ཀྱི་ལྟ་ཚུལ་དང་དྲང་བདེན་གྱི་འདུ་ཤེས་སོགས་ཀུན་ནས་མངོན་ཡོད་དེ། དཔེར་ན། རྗེ་བོས་འབངས་ལ་མི་གནོད་པར།། རིགས་པའི་ལམ་གྱི་དབྱ་རྣམས་བསྟུ།། ས་ལའི་ཤིང་ལས་སྤོས་ཀྱི་རྒྱུ།། གཟུགས་པ་མང་ན་སྐམ་པར་འགྱུར།། ཞེས་པ་ལྟར་ཁོང་ནི་དུས་རབས་འཕེལ་བའི་ཐ་སོར་འཁྱིངས་ཞིང་བོད་རིགས་མི་དམངས་ཡོངས་ཀྱི་རེ་འདུན་ཉག་ཅིག་མཚོན་པར་བྱེད་པའི་རླབས་ཆེན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་མི་སྣ་ཞིག་ཏུ་ཁྲམས་པར་སུས་ཀྱང་བསྙོན་དུ་མེད་དོ།།

གཉིས་སུ་སྐབས་དེར་ཧོར་རྒྱལ་རབས་ཀྱིས་བོད་དུ་བསྟར་བའི་སྲིད་ཇུས་ཀྱི་བྲང་བདེན་གྱི་ཆ་དང་ནུས་ལྡན་གྱི་དབང་གཙོ་ཟིན་ཡོད་པ་མངོན་པར་གསལ་བ་སྟེ། གོ་ཏན་དང་ས་པཎ་གཉིས་ཞི་བདེ་སྒོས་བོད་ལྗོངས་ཧོར་གྱི་དབང་འོག་ཏུ་བཀུར་བའི་གྲོས་གཞི་བཏྟན་པ་ཡིན་ཏེ། དེ་ནི་དྲག་ཤུགས་ཀྱིས་བོད་ལྗོངས་དབང་དུ་བསྒྱུར་བའི་གནད་དོན་སེལ་བའི་ཆབ་ཏུ་བྱས་རྗེན་དེའི་ནུས་པ་ནི་དམག་སྡེ་འབུམ་གྱིས་ཁ་ཡོ་བསྒྱུར་བ་ལས་ཀྱང་ལྷག་གོ་ཞེས་བརྗོད་ཚོག་པ་མ་ཟད། དེས་ཧོར་བོད་བར་གྱི་དམག་སྤྲུར་གྱི་གནོད་རྐྱེན་མཐའ་དག་མེད་པར་བྱས་པས་ཐབས་ཀྱི་མཆོག་ཏུ་བརྗོད་པ་ནི་བདེན་པའི་དོན་གྱིས་ཁྱུག་པར་མཐོང་ངོ༎ གོ་ཏན་གྱིས་ས་སྐྱ་བར་རྒྱབ་སྐྱོར་བྱས་ཤིང་དེར་བོད་ལྗོངས་ཀྱི་བྱ་བཞག་མཛད་པའི་ལས་ཆབ་ཏུ་བསྐོས་ལ། ས་སྐྱ་བ་ཡང་དེ་དང་བསྟུན་ནས་བོད་ཀྱི་གྲུབ་མཐའ་སོ་སོ་དང་ཡུལ་གྱི་དབང་ཤུགས་སོ་སོར་དབང་བསྒྱུར་བའི་གོ་གནས་རྙེད་དོ༎ བོད་ཀྱི་དབང་ཤུགས་སོ་སོའི་ཕྱོགས་ཁག་རྣམས་ཀྱང་ས་སྐྱ་བའི་དབང་གཙོ་ལ་ཁས་ལེན་བྱུང་བ་རྒྱུད། དཔོན་གནས་ཀྱི་བསྐོ་བཞག་ལྟར་བླངས་ཤིང་རང་འདོད་སྒོས་ཁྲལ་འབུལ་བྱས་པ་མ་ཟད་ཁུར་བཙོན་སྒོས་ཧོར་གྱི་མཐོ་རིམ་དབང་བསྒྱུར་བ་རྣམས་དང་འབྲེལ་བཙུགས་པས། བོད་ལྗོངས་ཀྱི་རྣམ་པ་སྟོད་འཇགས་དང་མི་དམངས་ཀྱི་འཚོ་བའི་བདེ་སྐྱིད་ཀྱི་ཆར་ལྷག་པར་ཛེ་བཟང་དུ་ཕྱིན་པ་སྟེ། འདི་ཀ་ཡང་ཧོར་གྱིས་བོད་དུ་བསྟར་བའི་སྲིད་ཇུས་མཆོག་ཤོས་ཤིག་ཡིན་ནོ༎ རྗེས་སོར་གོང་མ་སེ་ཆེན་རྒྱལ་པོས་ཀྱང་ཐབས་མཆོག་དེ་ཀ་བེད་སྤྱད་ནས་སུ་འཕྲུད་དུ་བོད་ལ་དབང་བསྒྱུར་བྱས་རྗེན་དེར་ནུས་མཐུ་ཆེན་པོ་དང་ལྡན་ཚུལ་ལྷག་པར་ར་སྤྲོད་བྱས་པ་ཡིན་ནོ༎ ཡིན་ཡང་ཐབས་མཆོག་འདི་ཀ་ནི་གོ་ཏན་ཁོ་ནས་དགོངས་དོན་མ་ཡིན་ཏེ་སྔར་བཤད་ཟིན་བཞིན་འདི་ནི་གོང་མ་ཅིང་གར་རྒྱལ་པོ་དང་ཨོ་གོ་ཐེལ། གོ་ཡུག་སོགས་ཀྱི་རིང་ལ་གཏན་ཁེལ་བྱས་ཟིན་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ༎ གོ་ཏན་གྱི་གཞལ་དུ་མེད་པའི་བྱས་རྗེས་ནི་ཐབས་མཆོག་དེ་ཉིད་དེ་བཞིན་དུ་དངོས་སུ་ལག་ཏུ་བསྟར་ཞིང་མངོན་པར་གྲུབ་པ་

ཡིན་ནོ།། དེ་ཡང་བྱེད་ཐབས་འདི་ལ་ཡང་དག་པའི་ཆ་ཡོད་ཅེས་པ་ནི། དེ་ནི་སྐབས་དེའི་བོད་ལྗོངས་ཀྱི་གནས་ཚུལ་ངོ་མ་དང་མཐུན་ཞིང་ཕྱི་ཡུལ་གྱི་ཆོས་ཉིད་དང་ཡང་བསྟུན་པ་ལས་རང་གི་བློ་བཟོ་དང་སྟོང་གཏམ་ནི་ཡེ་ནས་མིན་ནོ།། སྐབས་དེའི་བོད་ལྗོངས་ནི་གསར་དུ་དར་བའི་བཀས་བཀོད་ཞིང་ཁྲན་བདག་པོ་དང་ཆོས་ལུགས་དབང་ཤུགས་གཉིས་འབྲེལ་དམ་པོར་མཆིས་ཤིང་ས་གནས་སོ་སོའི་དབང་ཤུགས་དང་ཕན་ཚུན་བར་འཁྲུག་རྩོད་དང་གྲུབ་མཐའ་གཞན་པའི་བར་གྱི་འགལ་བ་སྣ་ཚོགས་པས་བོད་ལྗོངས་སིལ་བུར་འཐོར་བའི་གནས་སུ་གྱུར་ལ། སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་རྣམ་པ་རྙོག་འཛིང་དང་གྲུབ་མཐའ་སོ་སོ་ཕན་ཚུན་ཁས་ལེན་མེད་པར་རང་དོན་རང་གིས་གཉེར་བའི་ཚུལ་དུ་འདུག་པ་དེ༡༢༣༠ལོར་དོར་ཏ་ནག་པོས་བོད་དུ་དམག་བསྒྱུར་བའི་སྐབས་སུ་ཕྱོགས་ཐམས་ཅད་མངོན་པར་བརྗོད་དོ།། དོར་ཏ་ནག་པོ་བོད་ལྗོངས་བྱང་ཕྱོགས་ཁུལ་དུ་སླེབས་སྐབས་བཀའ་གདམས་པའི་ལྷ་རིས་དྲག་ཆས་ཀྱིས་གསོལ་བ་རྒྱུད་སྟབས། དེས་ཀྱང་དེ་བཞིན་དུ་དྲག་ཆས་བསྒྱུར་ཏེ་རྭ་སྒྲེང་དགོན་ཚུར་བླངས་ཤིང་བཙེ་བརྒྱ་ཕྲག་དུ་མ་དམར་གསོད་བྱས་ཤིང་རྗེ་ལྷ་ཁང་མེར་བསྲེགས་ལ། རྭ་སྒྲེང་དང་རྗེའི་ལྷ་ཁང་གི་བར་དུ་ཆགས་པའི་བཀའ་བརྒྱུད་པའི་སྟག་ལུང་དགོན་དང་སྐྱིད་ཆུའི་སྟོད་རྒྱུད་ཀྱི་འབྲི་གུང་དགོན་སོགས་ཏོར་དམག་དང་འཛིང་རེས་མ་བྱས་རྐྱེན་དེར་གནོད་རྐྱེན་མ་ཐེབས་སོ།། བོད་ལྗོངས་སུ་ཕན་ཚུན་གཏོགས་མིན་ཞིང་རང་ལས་གཞན་བདག་ཏུ་མི་གཉེར་བའི་རྣམ་པ་འདི་ཀོ་ཅིན་རྒྱལ་རབས་དང་། མི་ཉག སུང་ལྔོ་མ། ཏ་ཞིས་སོགས་དང་མི་འདྲ་སྟེ། རྒྱུ་མཚན་དེ་བས་གཅིག་གྱུར་གྱི་བྱེད་ཐབས་ཀྱང་ཐུན་མོང་དུ་བཀོལ་མི་རུང་ངོ་།།

རྒྱུ་མཚན་ནི། ༡、བོད་ལྗོངས་ནི་རྩ་འཛུགས་ཡོད་པའི་སྔ་ནས་གཞི་ཁྲིན་ཆེ་བའི་བོད་པ་ཡོངས་ཀྱིས་འགོག་རྒོལ་བྱེད་པའི་ཚོགས་པ་སློང་མི་ཐུབ་ཡང་། དེ་ནི་ས་ཡངས་ཤིང་རྒྱ་ཆེ་བ། གནམ་གཤིས་འཁྱག་ཞིང་གྲང་བ། སའི་གནས་དབྱིབས་ངོ་མི་སྙོམས་པས་དྲག་ཆས་ཀྱིས་བསྒྱུར་བ་ཁོ་ནས་དབང་དུ་བསྡུ་བའི་ལས་འགྲུབ་པར་

དཀའོ།། གོང་མ་ཅིང་གར་རྒྱལ་པོས་ཀྱང་སྐབས་དེར་བོད་ཡུལ་རྒྱུད་ནས་ཧོར་དུ་ལོག་འདོད་ཀྱི་འདུན་པ་མ་གྲུབ་ལ། གོ་ཏན་ནི་ཧོར་ནུབ་ལམ་གྱི་དམག་སྡེ་བསྐུར་བ་ཁོ་ན་ཙམ་སྟེ་དམག་སྟོབས་དེ་ཅིང་གར་རྒྱལ་པོའི་སྐབས་དང་བསྟུར་ཐབས་མེད་པས་དམག་སྡེས་བསྐུར་བ་ཙམ་གྱིས་ཡོངས་སུ་ཕམ་པར་བྱེད་པ་ནི་དངོས་སུ་ནའང་དཀའ་བའི་གནས་ཞིག་ཡིན་པ་ལ་ཁག་མེད་དོ།། དེ་ཡང་ཕྱོགས་ཙམ་ནས་རྐོལ་ཞིང་རིམ་གྱིས་དུམ་བུ་རེར་དབང་དུ་བསྐུར་བའི་ཆ་ནས་བཤད་ནའང་དུས་ཡུན་རིང་པོར་དེར་དམག་སྡོད་བྱུང་རྒྱུ་ནི་འགྲུབ་ཐབས་མེད་པ་ཞིག་གོ དེ་བས་གོ་ཏན་གྱིས་དེ་ཐར་ཀན་སྦུའུ་དང་ཟི་ཁྲིན་སོགས་ལ་རྐོལ་བའི་བྱེད་ཐབས་དེ་ལག་ཏུ་མ་བསྟར་རོ།། ༢ 、བོད་ལྗོངས་སུ་མིང་ཐོབ་གཉིས་ལྡན་གྱི་མི་སྣ་ཞིག་འཚོལ་ཞིབ་རྒྱུད་ནས། དེར་རྒྱབ་སྐྱོར་ཞིང་པེད་སྤྱད་ནས་བོད་ལྗོངས་དབང་དུ་བསྐུར་བའི་སྐུ་ཚབ་ཏུ་བསྐོ་བ་ནི་སྐབས་དེར་མཚོན་ན་དེ་ལས་འོས་པའི་དཔེ་གཞན་མེད་པའི་ཚུལ་དུ་འདུག་གོ དོར་ཏ་ནག་པོ་གཙོས་བོད་དུ་དམག་དྲངས་ཤིང་ར་སྒྲེང་དང་རྒྱལ་ལྷ་ཁང་གི་དོན་རྐྱེན་རྒྱུད་དེ་མ་ཐག་བོད་ཀྱི་ལྷ་སྡེ་མི་སྡེ་རྣམས་དང་འབྲེལ་གཏུགས་ཤིང་འགྲོ་འོང་སྤེལ་བ་ཡིན་ཏེ་བོད་ཆོས་ལ་གུས་ཤིང་འགྲོ་སྒྲོན་བཏང་ནས་དགོན་པ་སླར་གསོ་བའི་ལས་སྤེལ་བ་དེ་ཡིན་ནོ།། བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་དེབ་ཐེར་དུ་ཧོར་དམག་གིས་དགོན་སྡེ་བརླག་ཞིང་དགེ་འདུན་པ་བསྒྲངས་རྗེས། གནོད་འགྱོད་སྐྱེས་ཤིང་སླར་གསེར་དངུལ་གྱི་སྦྱིན་པ་མང་དུ་བཏང་སྟེ་རྒྱལ་ལྷ་ཁང་ཞིག་གསོ་མཛད་པ་སྟེ། ཧོར་དོར་ཏོག་འགྱོད་ནས་གསེར་བྲེ་དངུལ་བྲེ་མང་པོ་ཕྱིན་ནས་ལྷ་ཁང་གསོ་བའི་བཀོད་པ་བྱས། ལྷ་ཁང་བར་བ་ཞང་ལྷས་གསོས། དར་གྱི་ལྷ་ཁང་གསོ་མ་ཐུབ། བྱ་གྲགས་ལྷ་ཁང་གསོས་པའི་རྟེན་གྱི་གཙོ་བོ་ཐུབ་པ་བཞེངས། རབ་གནས་ལེགས།[༦] ཞེས་དང་། «རྗེ་འཇམ་དབྱངས་བཞེད་པའི་གདུང་རབས»ལས་ཀྱང་དེ་བཞིན་བཀོད་ཡོད་དོ།། དེ་ཡང་དགེ་འདུན་པ་རྣམས་ཀྱི་བཙམས་ཆོས་སུ་དོར་ཏ་ནག་པོའི་བྱེད་ཐབས་འདི་ལ་ཡིད་སེམས་འཕང་བའམ་ནོངས་འགྱོད་སྐྱེས་པའོ་

ཞེས་འགྲེལ་མཛད་འདུག་པ་ལས་ཪྻར་ཧ་ནག་པོས་ཁྲར་དུ་བཞེས་པའི་གསང་བའི་འོས་འགན་དེ་ཤེས་པ་ཤིན་ཏུ་དཀོན་ནོ།། དེང་གི་སྐབས་སུ་ཪྻར་ཧ་ནག་པོས་བོད་དུ་དམག་དྲངས་པའི་རྒྱུ་མཚན་ཐད་བགྲོ་གླེང་བགྱི་དུས་དེ་སྔའི་དགོན་པ་བརྟག་ཚུལ་དང་དགེ་འདུན་པ་བསྒྲངས་ཚུལ་སོགས་དོན་རྐྱེན་འདི་དང་འདིའི་ཐད་ནས་ཞིབ་ཏུ་འཇུག་པ་ནི་ཆེས་མི་རིགས་སྟེ་མིག་རྒྱངས་ཕྱོགས་ཡོངས་སུ་བསྟོད་དགོས་པ་ཤིན་ཏུ་གཅེས་སོ།། ཪྻར་ཧ་ནག་པོས་གཙང་གི་ས་སྐྱ་བའི་དབང་ཤུགས་ཅུང་ཆེ་བ་མཁྱེན་ནས་ས་སྐྱའི་ཁྲི་བ་ས་སྐྱ་པཎྜི་ཏ་ནི་རིག་པའི་གནས་ལྔར་ནང་བྱུན་ཚུད་ཅིང་ཆོས་ལའང་ཤིན་དུ་མཁས[10] སྟེ་བོད་པ་ཡོངས་སུ་སྙན་གྲགས་རྒྱས་ཤིང་ཤུགས་རྐྱེན་ཟབ་པ་མ་ཟད་དེས་ས་གནས་ཀྱི་ཆབ་སྲིད་དང་དཔལ་འབྱོར་དབང་ཤུགས་ཐད་ཀར་ལག་ཏུ་བསྒྱུར་བའི་གནས་ཚུལ་མཐའ་དག་རྟོགས་རྗེས་དེ་མ་ཐག་གོ་ཏན་གྱི་སར་ཕོ་ཉ་མངགས་ཏེ་དེ་དེ་བཞིན་དུ་ཞུས་པ་ཕུད། རྒྱལ་བོས་ཕོ་ཉ་མངགས་ནས་དེ་ཀོ་གདན་དྲངས་པའི་དགོངས་འཆར་ཀྱང་བརྟོན་པ་ཡིན་ནོ།། གོ་ཏན་གྱིས་ཞུ་དོན་མཁྱེན་རྗེས། ༡༢༤༤ལོར་ཪྻར་ཧ་ནག་པོ་གསེར་ཡིག་པར་བསྐོས་ཏེ་ས་པཎ་ལ་གདན་ཞུའི་བཀའ་ཤོག་དང་དངོས་པོའི་སྐྱེས་མང་དུ་ཕུལ། བཀའ་ཤོག་ཏུ་མགྱོགས་པར་སླེབས་དགོས་པའི་སྐུལ་འདེད་བཏང་བ་དང་། ཉི་མ་ནུབ་ཕྱོགས་ཀྱི་བརྟེ་རྣམས་ཁྱེད་ཤེས་སུ་འཇུག་པ་ཡིན། ཞེས་དང་། དམག་དཔུང་ཆེན་པོས་བརྡ་དེད་བྱས། ཞེས་འཇིགས་སྣང་སྐུལ་བ་དང་། སངས་རྒྱས་ཀྱི་བསྟན་པ་དང་སེམས་ཅན་མང་པོ་སོགས་ལ་ཞེས་སེམས་འགུག་པ་སོགས་ལས་བསམ་གཞིགས་གཏིང་དཔག་པ་དང་རེ་བ་ཁ་ཚ་པོ་བཟུང་ཡོད་པ་ཤེས་ཐུབ་པོ། ༣ དོན་དངོས་ཀྱི་གནས་ཚུལ་ལྟར་ཐབས་ཇུས་བཀོད་པ་དང་ཕྱི་ཡུལ་གྱི་ཆོས་ཉིད་དང་མཐུན་པར་ལག་ཏུ་བསྟར་བ། དེའི་ཁར་ཏུར་བརྩོན་གྱིས་འགྲུབ་པར་བྱེད་པ་ནི་ཧོར་གྱིས་བོད་ལྟོངས་དབང་དུ་བསྒྱུར་བའི་ལས་མཛོན་པར་གྲུབ་པའི་རྒྱུ་རྐྱེན་གཙོ་བོ་ཞིག་ཅིག་ཡིན་ནོ།།

དེ་ཡང་《ས་པཎ་གྱིས་བོད་དུ་དྲངས་པའི་བསླབ་བྱའི་བཀའ་ཤོག》གི་ལོ་

རྒྱུས་ཀྱི་དོན་སྙིང་གཙོ་བོ་འདི་ལས་མ་འདས་པ་མིན་ཏེ། དེ་ཀོ་ནི་ཕྱོགས་ཆ་གཙོ་བོ་ནས་བསྡོམས་ཏེ་བཀོད་པ་ཙམ་དུ་ཟད་དོ།།

དེ་ཡང་བསླབ་བྱའི་བཀའ་ཤོག་གི་དགེ་མཚན་ནི། ཐོག་མར། དུས་དེ་ནས་བཟུང་བོད་ལྗོངས་ནི་ཀྲུང་གོའི་ཁྲལ་དུ་མེད་པའི་ཆ་ཤས་ཤིག་ཏུ་གྱུར་ལ། བོད་ལྗོངས་ས་གནས་དང་ཀྲུང་ཡོན་རྒྱལ་རབས་བར་ཆབ་སྲིད་ཐད་ཁོངས་གཏོགས་དང་ཁོངས་གཏོགས་ཅན་གྱི་འབྲེལ་བ་དངོས་སུ་གྲུབ་པ་སྟེ། དེ་ལས་ཀྱང་ཁུངས་བཙུན་པར་བཤད་ན་ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱིས་བོད་ལྗོངས་ཀྲུང་ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་དབང་འོག་ཏུ་དངོས་སུ་བསྡུས་པའམ་ནུས་མཐུ་ཡོད་པའི་སྒོ་ནས་བོད་ལྗོངས་ཀྱི་བྱ་གཞག་ལ་བདག་གཉེར་དོ་དམ་གྱི་བྱེད་ཐབས་ལག་ཏུ་བསྟར་བའི་དུས་འགོ་ནི་ས་པཎ་དང་གོ་ཏན་གཉིས་ལང་ཀྲུ་ནས་ཞལ་འཛོམས་པའམ་ས་པཎ་གྱིས་བོད་དུ་བསླབ་བྱའི་བཀའ་ཤོག་གནང་བའི་དུས་ནས་ཡིན་ནོ་ཞེས་བརྗོད་ཆོག་གོ། བསླབ་བྱའི་བཀའ་ཤོག་ཏུ་ས་སྐྱ་བ་གཙོས་འགོ་ཁྲིད་དེ་ཧོར་གྱི་དབང་འོག་ཏུ་བཀུར་ཡོད་ཚུལ་གསལ་བསྒྲགས་ནན་ཏན་དུ་བྱས་ཡོད་པ་མ་ཟད་རྗེ་དཔོན་གོ་ཏན་དགའ་བསུ་དང་དད་གུས་ཆེན་པོ་ཐོབ་སྟེ་ས་པཎ་ཁུ་དཔོན་རྣམ་གསུམ་པོར་རྒྱས་སྟོན་དང་གཟིགས་སྐྱོང་ཆེན་མོ་བྱས་ཏེ་ངེད་ལ་གཞན་ལས་ལྷག་པའི་ཐུགས་ལ་འདོགས་པར་བྱུང་། ཁྱད་པར་འཕགས་པ་སྤུན་ལ་ཐུགས་འདོགས་ཆེ་བར་འདུག་ཅེས་པ་ལྟར་གོ་ཏན་གྱིས་ས་སྐྱ་བར་བོད་ལྗོངས་ཀྱི་ཆོས་སྲིད་བྱ་བ་བདག་ཏུ་གཉེར་བའི་སྐུ་ཚབ་ཀྱི་བཀའ་ལུང་གནང་ཟིན་པ་ནི་ཁྱོད་རང་གི་མི་སྡེ་བོད་རྣམས་ལ་ཁྲིམས་ལུགས་ལེགས་པར་སློབས། སྲིད་དུ་འཇུག་པ་ངས་ཤེས། ཞེས་དང་ད་དུང་ཡང་ཅི་ཟེར་གྱི་ངག་ལ་ཉན་ན་ཁྱེད་རྣམས་ཀྱི་ཡུལ། ས་ཕྱོགས་ཀྱི་མི་སྡེ། སོ་སོའི་དཔོན་གང་ཡོད་པ་དེ་དཔོན་དུ་བསྐོ། ས་སྐྱ་བའི་གསེར་ཡིག་པ་དང་། དངུལ་ཡིག་པ་བོས་ལ། ངེད་ཀྱི་ད་ར་ཁ་ཆེ་བསྐོས་ན་འཐད་པ་ཡིན། ཞེས་དང་དེར་ཐམས་ཅད་བློ་མཐུན་པར་གྱིས། ཧོར་གྱི་ཁྲིམས་ལུགས་བྱས་ན་ལེགས་པོ་འོང་། ཞེས་དང་ངེད་རང་གི་དཔོན་པོ་ཀུན་འདབ་ནོར་

བཟང་པོ་བཟུང་ལ་ས་སྐྱ་བའི་མི་དང་འགྲོགས་ལ་ཅོན། ཞེས་པ་ལྟ་བུ་སོགས་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་འབྲེལ་གཏུགས་སམ་ཆབ་སྲིད་ཐད་ཁོངས་གཏོགས་དང་ཁོངས་གཏོགས་ཅན་གྱི་འབྲེལ་བ་གྲུབ་པ་འདིས་གོང་མ་སེ་ཆེན་རྒྱལ་པོས་ཀྱང་གོ་ཕྱོགས་ཡོངས་ནས་གཅིག་གྱུར་བྱས་རྗེས་ཀྱང་དབྱང་གིས་བོད་ལྗོངས་ས་གནས་སུ་སྲིད་འཛིན་བདག་སྐྱོང་གི་ཐབས་ལག་ཏུ་བསྟར་བའི་ རྨང་གཞི་བཏང་བ་ཡིན་ནོ།། ཧོར་རྒྱལ་རབས་ཚུགས་པ་ནས་བོད་ལྗོངས་ས་གནས་དེ་ཀྱང་གོའི་སྲིད་འཛིན་མངའ་ཁོངས་ཞིག་ཏུ་བསྙོན་མེད་དུ་གྱུར་ལ། འགྲོ་མགོན་འཕགས་པར་གུ་ཤྲི་སྟེ་གོང་མའི་དབུ་བླའི་ཆོ་ལོ་གནང་ཞིང་ཙུང་གྲི་ཡོན་(རྗེས་སོར་ཞོན་གྲིན་ཡོན་ཏུ་བསྒྱུར)གྱི་བྱ་བའི་འགན་དབང་བཞེས་པ་སྟེ། དེ་ནི་གཙོ་བོ་བོད་ཀྱི་ཆོས་སྲིད་ཀྱི་བྱ་བ་དོན་དུ་གཉེར་བ་ཡིན་ནོ། ཧོར་སེ་ཆེན་རྒྱལ་པོའི་སྐབས་སུ་ཞིང་བཅུ་གཅིག་ཡོད། བོད་ཆོལ་ཁ་གསུམ་དེ་ཞིང་གཅིག་ཏུ་མ་འཐུས་ཀྱང་། བླ་མའི་བཞུགས་གནས་དང་བསྟན་པ་དར་ས་ཡིན་པའི་ཆ་ནས་ཞིང་གཅིག་ཏུ་བགྲང་བ་ཡིན་ནོ།།[22] ཞེས་པ་ལྟར་ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱིས་བོད་དུ་ཐེམ་ཐོ་ཞིབ་བཤེར་དང་། ཁྲུ་ལག་འདོན་སྐྱུལ། དཔོན་གནས་བསྐོ་བཞག ས་ཚིགས་བཀོད་སྒྲིག་དང་དམག་སྡོད་ཀྱི་བྱ་བ་མང་དུ་སྤེལ་བ་སྟེ་ཀྱང་ཡོན་གྱི་ས་ཁུལ་གཞན་པ་ལྟར་བདག་གཉེར་དོ་དམ་གྱི་ལས་ལག་ཏུ་བསྟར་རོ།།

བོད་ལྗོངས་ས་གནས་དེ་ཧོར་གྱི་རྒྱལ་རབས་ཆེན་པོ་ནས་ཡོན་རྒྱལ་རབས་དངོས་སུ་ཚུགས་པའི་བར་མེས་རྒྱལ་གྱི་ཁྲལ་དུ་མེད་པའི་སའི་ཆ་ཤས་ཤིག་ཏུ་གྱུར་ལ། འབྲེལ་ཡོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཚགས་སོགས་སུ་བོད་ལྗོངས་ནི་ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་སའི་ཆ་ཤས་ཡིན་ཞེས་དང་ཡོན་རྒྱལ་རབས་སྐབས་སུ་བོད་ལྗོངས་ས་གནས་དེ་ཀྱང་གོའི་སའི་ཁྱོན་དུ་གཏོགས་སུ་གཏོགས་སོ།། ཞེས་དང་བོད་ལྗོངས་ས་གནས་ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་ས་ཁྱོན་དུ་གཏོགས་པར་བྱས་སོ།། ཞེས་དང་བོད་ལྗོངས་ནི་ཡོན་རྒྱལ་རབས་སྐབས་སུ་གཟོད་ཀྱང་ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་མངའ་ཁོངས་སུ་གྱུར་བ་ཡིན། ཞེས་མང་དུ་བཞེད་ཀྱང་ཐུགས་དགོངས་གཅིག་ལ་ཁེལ་འདུག་སྟེ་ཐམས་ཅད་ཀྱིས

གྲུང་གོའི་སྲིད་འཛིན་མངའ་ཁོངས་དང་གྲུང་གོའི་སྐྱ་ནུབ་ཀྱི་མཐའ་མཚམས་སོགས་དུས་འདི་ནས་བཟུང་སྲ་ཞིང་བརྟན་པོར་གྱུར་ཞིང་གྲུང་གོའི་གཞི་ཁྲོན་རྒྱལ་ཁབ་དུས་འདི་ནས་བཟུང་ཕྲལ་དུ་མེད་པར་གྱུར་བ་བསྟན་པ་ཡིན་ནོ།། སྔར་ནས་ཀྱང་མང་དུ་བཤད་ཟིན་བཞིན། བོད་ལྗོངས་ས་གནས་མེས་རྒྱལ་གྱི་གཞི་ཁྲོན་དུ་གཏོགས་སོང་བ་ནི་སྔ་བུར་གྱི་བྱུང་བ་ཞིག་མ་ཡིན་ཏེ། དེ་ནི་གྲུང་གོའི་ལོ་རྒྱུས་འཕེལ་བའི་མཐའ་འབྲས་ཞིག་མེད་ཅིག་ཏུ་ཁྲམས་སོ།། གཞན་དུ། ད་དུང་གསལ་བཤད་དགོས་པ་ནི། བོད་ལྗོངས་ནི་གནའ་ནས་བཟུང་གྲུང་གོའི་ཆ་ཤས་ཤིག་ཡིན། ཞེས་དང་བོད་ལྗོངས་ནི་དེང་ཐོག་ནས་གྲུང་གོའི་གཞི་ཁྲོན་གྱི་ཆ་ཤས་ཤིག་ཡིན། སོགས་སུ་བཞེད་པ་དེར་ཚན་རིག་གི་ཚད་ཐུབ་མེད་དེ། གནའ་ནས་བཟུང་ཞེས་དང་དེང་ཐོག་ནས་ཞེས་པར་དོན་གྱིས་སྟོང་ཞིང་རྟོག་འཛིང་ཆེ་སྟེ། ལོ་རྒྱུས་འཕེལ་བའི་རྒྱུད་རིམ་གསལ་པོ་ཞིག་མཐོང་དུ་མེད་ལ། གྲུང་ཧྭ་མི་རིགས་འབྲས་མང་རྒྱུ་གཅིག(多元一体)དུ་གྲུབ་ཚུལ་དང་གོང་དུ་སྤེལ་བའི་ཆ་ཡང་མཐོང་དུ་མེད་དེ། རྒྱུ་མཚན་ནི་གྲུང་ཧྭ་མི་རིགས་ནི་མི་རིགས་ཀྱི་ཕྱོག་པ་གཅིག་ཏུ་མངོན་པ་ཅན་ཡིན་ཏེ་དེ་ནི་ལོ་ངོ་སྟོང་ཕྲག་དུ་མ་རྒྱུད་པ་ལས་གྲུབ་པའི་རྐྱེན་གྱིས་སོ།། རྒྱུད་རིམ་འདིར་སྣ་མང་བའི་མི་རིགས་གཅིག་ཏུ་བསྡུས་པའི་རྒྱུད་རིམ་ལྡན་པ་མ་ཟད་སྣ་མང་ས་ཁོངས་གཅིག་ཏུ་གྱུར་བའི་རྒྱུད་རིམ་ཀྱང་ལྡན་ཏེ། བོད་མི་རིགས་གྲུང་ཧྭ་མི་རིགས་སྣ་མང་གཞི་གཅིག་ཏུ་གཏོགས་པར་བྱས་པ་ཡང་ཚུལ་དེ་ལས་གཞན་དུ་མ་འདས་སོ།།

ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་རྗེས་ནས་བཟུང་གྲུང་ཡོན་གྱི་རྒྱལ་རབས་སོ་སོ་དང་གྲུང་དབྱང་སྲིད་གཞུང་སྐབས་རིམ་བྱོན་གྱིས་བོད་ལྗོངས་ཕྱོགས་ཡོངས་སུ་བདག་ཏུ་གཉེར་བའི་དབང་གཙོ་བཟུང་ཡོད་ལ། ཐམས་ཅད་ཀྱིས་བོད་ལྗོངས་ས་གནས་དེ་སྲིད་འཛིན་གྱི་མངའ་ཁོངས་ཞིག་ཏུ་བཅད་ཡོད་དོ། དེ་བས། གོ་ཏན་དང་ས་པཎ་ནས་འགོ་བཟུང་བའི་ལང་ཚྭའི་ཞལ་འཛོམས་དང་ས་པཎ་གྱིས་བོད་ལ་བསྐུར་བའི་བསླབ་བྱའི་བཀའ་ཤོག་གི་དགེ་མཚན་ནི་སྲིད་མཐའི་བར་དུ་བསྒྲིངས་བ་ཡིན་

ནོ།།

གཉིས་སུ་ན། ཡོན་རྒྱལ་རབས་དང་བོད་ལྗོངས་བར་ཆོས་ལུགས་ཀྱིས་སྦྲེལ་བའི་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་འབྲེལ་བ་དེ་རྗེས་སོར་ཀྲུང་ཡོན་རྒྱལ་རབས་དང་ཀྲུང་དབྱང་སྲིད་གཞུང་རིམ་བྱུང་གིས་ཀྱང་དེ་ལྟར་མཛད་ལ། གོ་ཏན་དང་ས་པཎ་གྱི་ཆབ་སྲིད་དང་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་འབྲེལ་གཏུགས་སམ་མཉམ་འབྲེལ་བགྱི་བ་ལས་བོད་ལྗོངས་དབང་དུ་བསྡུ་བའི་དོན་རྣམས་སེལ་བར་བྱས་ཤིང་བོད་ལྗོངས་ས་ཁུལ་ཀྲུང་དབྱང་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་ཁོངས་སུ་གཅིག་ཏུ་བསྡུ་བའི་གོམས་ཁ་ཐོགས་མར་བསྒྱུར་རོ།། ཧོར་གྱིས་ས་སྐྱ་བར་བོད་ལྗོངས་བདག་ཏུ་གཉེར་བའི་དབང་གཙོ་དང་། ས་སྐྱ་བ་ནི་ཧོར་གྱིས་མངགས་པའི་སྐུ་ཚབ་ཡིན་པ་བརྒྱུད་ས་སྐྱ་བའི་གོ་གནས་དེ་གྲུབ་མཐའ་གཞན་དག་དང་ཡུལ་གྱི་དབང་ཤུགས་སོ་སོ་ལས་རྗེ་མཐོར་ཕྱིན་ལ། སེ་ཆེན་རྒྱལ་པོས་བསྟན་པའི་ཆོས་ལ་གོང་བཀུར་བྱས་པ་དེ་ཡོན་རྒྱལ་རབས་སྐབས་ཀྱི་ཆབ་སྲིད་ལ་དགེ་མཚན་ལྷག་པར་ཤར་རོ།། ༡༢༦༠ལོར་ས་པཎ་གྱི་ཆོས་ཀྱི་གོ་གནས་རྗེས་མཛད་པ་འགྲོ་འགོན་འཕགས་པར་གུ་ཤྲིར་བཀུར་ཞིང་། གཡུ་ཡི་ཐམ་ག་གནང་སྟེ། ཀྲུང་ཡོན་ས་ཁུལ་གྱི་ཆོས་ཀྱི་རྗེ་བོར་བསྐོས་ཤིང་གནམ་འོག་གི་ཆོས་ལུགས་ཐམས་ཅད་རྩུར་བཀུར་བར་བྱས་སོ།།[༡༢] ༡༢༦༩ལོར་ཡོན་རྒྱལ་རབས་སྲིད་གཞུང་གིས་ཙུང་ཀྲི་ཡོན་ཚུགས་ཤིང་། གནམ་འོག་གི་ཆོས་ལུགས་དང་བོད་ཀྱི་སྲིད་དོན་དོན་དུ་གཉེར་བ[༡༣]སྟེ། འགྲོ་མགོན་འཕགས་པ་དེའི་བྱ་བ་མཛད་པའི་འགོ་དཔོན་གྱི་འགན་བཞེས་སོ།། ༡༢༧༠ལོར་འགྲོ་མགོན་འཕགས་པའི་གོ་གནས་དེ་ཏི་ཤྲི་ཏ་པའོ་ཕང་དུ་འཕར་ཞིང་གཡུ་ཡི་ཐམ་ཀ་དང་བཅས་ཆོས་ལུགས་ཀུན་གྱི་བདག་པོར་གསོལ་ལོ།།[༡༤] ཞེས་དང་། ཏི་ཤྲིའི་བཀའ་ལུང་དེ་ཉི་མ་ནུབ་ཕྱོགས་སུ་ཁྱབ་པར་བྱས་སོ།།[༡༥] ཞེས་པ་ལྟར་རོ།། ཏི་ཤྲིའི་བསྐོ་བཞག་གནང་བ་དེ་ཡང་ཡོན་རྒྱལ་རབས་སྐབས་ཀྱི་གཏན་ཁེལ་གྱི་སྒྲིག་སྲོལ་ཞིག་ཏུ་གྱུར་བ་སྟེ་རྒྱལ་པོ་རེ་ལ་ཏི་ཤྲི་རེ་བསྐོས་ཡོད་དོ།། ས་སྐྱ་བས་ཡོན་རྒྱལ་རབས་དང་བོད་ལྗོངས་བར་དུ་བརྟེན་པའི་

ཆབ་སྲིད་ཀྱི་སྲིད་བྱུའི་ནུས་པ་འདི་ལས་ལྷག་པ་ཞིག་གཞལ་དུ་མེད་དོ།། མིང་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་དུས་འགོར་ཧེ་ཀྲིག་（河州）སྟེ་དེང་གི་ཀན་སུའུ་ལིན་ཤ་（临夏）ནས་ཞི་ཨན་སྤྱི་ཁྱབ་བཀོད་འདོམས་ཀྱི་སྡེ་（西安行都指挥使司）ཞེས་པ་ཚུགས་ཤིང་དགོས་པ་གཙོ་བོ་ནི་རྒྱལ་ཡོངས་ཀྱི་བོད་པ་ཐམས་ཅད་བདག་ཏུ་སྐྱོང་རྒྱུ་དེའོ།། རྗེས་སོར་སླར་ཡང་མདོ་ཁམས་དང་དབུས་གཙང་གི་ལས་ཁུངས་གཉིས་སུ་ཕྱེ་ལ། མདོ་ཁམས་ཀྱི་སའི་ཆར་གཏོགས་པ་ནི། ཕལ་ཆེར་དེང་གི་ཀན་སུ་དང་མཚོ་སྔོན། ཟི་ཁྲོན་གྱི་དཀར་མཛེས། ཆབ་མདོ་སོགས་འདུས་ཡོད་ལ། དབུས་གཙང་གི་སའི་ཆར་གཏོགས་པ་ནི་དེང་གི་དབུས་དང་གཙང་གི་ས་ཆ་དག་ཡིན་ནོ།། ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་དུས་མཇུག་སྟེ་༡༣༧༣ལོར་ནམ་རྒྱལ་པ་བཟང་པོ་ཏི་ཤྲི་བསྐོས་ཤིང་། ཏི་ཤྲིའི་གོ་གནས་དེ་ཆོས་ཀྱི་གུ་ཤྲིར་བསྒྱུར་བ་མ་ཟད། དངུལ་གྱི་ཐམ་ཀ་གནང་ངོ་།།[༧༦] དེ་ནས་བཟུང་བོད་དུ་ཏི་ཤྲིའི་ལམ་ལུགས་མེད་པར་བྱས་སོ།། ཏི་ཤྲིའི་རྗེས་འཛུག་པའམ་གཞན་བརྗེ་རྣམས་ཀྱིས་མིང་མཚན་གནང་བར་ཞུ་བ་མཛད་པའི་ཐད་དུ། རྒྱལ་པོའི་ཁབ་སོ་ནས་ཆོས་ཀྱི་གུ་ཤྲི་ཆེན་པོ་དང་ཀོན་ཏིན་གུ་ཤྲི་སོགས་ཀྱི་ཆོ་ལོ་དང་གཡུ་ཡི་དབང་ཐེལ་གནང་བ་ཡིན་ནོ།། མིང་ཐའི་ཙུང་ཀྲུའུ་ཡོན་ཀྲང་གིས་ཀྲང་ལྷ་བ་གསལ་བའི་སློ་ནས་སངས་རྒྱས་ཆོས་ལུགས་བེད་དུ་སྤྱད་དེ་བོད་ སྐྱོངས་བདེ་བར་བསྒྱུར་བ་ཡིན་ཏེ། གོང་མ་ཧུང་ཝུའི་（洪武）དུས་འགོར། མིང་ཐའི་ཙུང་གིས་ཐང་གི་ནང་འགལ་ཞི་བར་བྱེད་པའི་ཐབས་ལ་དཔེ་གཞལ་ནས་བོད་དུ་ཡང་བོད་རང་གི་སྲོལ་ལྟར་པཎྜི་ཏ་རྣམས་གོང་དུ་བཀུར་ཞིང་དེ་ལྟར་མཛད་པ་ནི་ཐབས་ཀྱི་མཆོག་ཏུ་སེམས་སོ།།[༧༧] ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར་རོ།། མིང་དང་ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱིས་བོད་སྐྱོངས་བདག་གིར་གཉེར་བའི་སྲིད་ཇུས་ཀྱི་མི་མཐུན་ས་ནི། མིང་རྒྱལ་རབས་ཀྱིས་བོད་དུ་གྲུབ་མཐའ་སོ་སོར་རྒྱབ་སྐྱོར་ཏེ་ཐམས་ཅད་ནས་གོང་དུ་སྤེལ་བའི་སྲིད་ཇུས་ལག་ཏུ་བསྟར་བ་སྟེ་ཡོན་རྒྱལ་རབས་ལྟར་ས་སྐྱ་བ་ཁོ་ནར་རྒྱབ་སྐྱོར་བྱས་པ་ནི་མིན་ནོ།། ཡོང་ལའོ་（永乐）རྒྱལ་པོའི་སྐབས་སུ་དབང་

ཤུགས་ལྡན་པའི་གྲུབ་མཐའ་སོ་སོའི་འགོ་བར་ལྟ་ཕྱིར་ཆོས་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་གསུམ་དང་རྒྱལ་པོ་ལྔའི་མིང་ཐོབ་སྟེ་བསྔོམས་པས་བརྒྱད་ཙམ་གནང་ཞིང་། ཆོས་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་རྣམ་གསུམ་ཁྲིད་ཀརྨ་བཀའ་བརྒྱུད་པའི་ཏ་པའོ་ཆོས་རྒྱལ་གྱི་གོ་གནས་ཆེས་མངོན་པར་མཐོ་ཞིང་རྒྱལ་པོའི་གོ་གནས་དེ་དེ་ལས་དམན་ལ་གུ་ཤྲི་ཆེན་མོ་དང་གུ་ཤྲི་ལས་མཐོ་བར་བཞེད་དོ།། རྒྱལ་པོ་རྣམ་ལྔ་སོ་སོས་རང་རང་གི་མངའ་ཁོངས་བདག་ཏུ་གཉེར་རོ།།དེ་ཡང་། ཆོས་རྒྱལ་ཆེན་པོ་དང་། རྒྱལ་པོ། གུ་ཤྲི་ཆེན་པོ། གུ་ཤྲི བླ་མཆོད་སོགས་ཀྱི་དཔོན་གནས་བསྐོས་པ་ཕུད། ད་དུང་བོད་ཀྱི་མཐོ་རིམ་བཀྱེས་ཀུང་དཔོན་གནས་ཞུ་བ་ལ་མིང་རྒྱལ་རབས་ཀྱིས་ཀུང་དེ་བཞིན་མཛད་དེ་གུང་དབྱང་སྲིད་གཞུང་གི་ཐད་གཏོགས་དཔོན་རིགས་སུ་གྱུར་རོ།། གཞན་དུ། མིང་རྒྱལ་རབས་ཀྱིས་དབང་གནས་གནང་བྱིན་པའི་རིམ་པ་སོ་སོའི་མཐོ་རིམ་བཀྱེ་རྣམས་དང་རྟེན་འབུལ་གྱི་འབྲེལ་བ་ཀུང་གཏན་ཁེལ་བྱས་སོ།། ཆིང་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་དུས་འགོར་དགེ་ལུགས་པའི་བླ་ཆེན་རྒྱལ་བ་དང་པཎ་ཆེན་གཉིས་ལ་ཆོས་ལུགས་དང་ས་གནས་སྲིད་འཛིན་གྱི་དབང་གནང་བ་ཡིན་ནོ།། དེ་གཉིས་ཀྱི་སྤྲུལ་སྐུའི་ཡང་འཚོལ་ཐད་ངེས་པར་དུ་ཆིང་གོང་མའི་ཆོག་མཆན་གནང་དགོས་ཤིང་། གོང་མ་ཆན་ལུང་གི་རྗེས་ཙམ་དུ་གསེར་བུམ་དཀྲུགས་འདོན་གྱི་ལུགས་སྲོལ་དེ་ཡང་ངེས་པར་དུ་བོད་སྡོད་ཨམ་བན་གྱིས་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཚབ་བྱས་ཏེ་ཁྲི་ལ་གསོལ་བའི་མཛད་སྒོ་ཕྱི་དགོས་སོ། ཆིང་རྒྱལ་རབས་ཀྱིས་དགེ་ལུགས་པར་རྒྱབ་སྐྱོར་དང་བདག་སྐྱོང་གནང་བའི་དམིགས་འདུན་གཙོ་བོ་ཡང་དེ་ཀོ་གྲོགས་སུ་བཀུག་ནས་གཞན་རྣམས་ཚུར་བསྡུ་བར་དགོངས་པ་ལས་གཞན་དུ་མ་འདས་སོ།། ཆན་ལུང་གོང་མའི་གསུངས་ལྟར། དགེ་ལུགས་པ་གོང་དུ་བཀུར་བ་དེས་སོག་པོ་ཀུང་བདེ་བར་བསྐྱུར་བའི་ནུས་མཐུ་མི་དམན་པ་མཆིས་ཕྱིར་སྲུང་སྐྱོབ་གནང་དགོས་པ་གནད་དུ་ཆེའོ།།[༢༥] ཞེས་པ་འདི་ཀོ་ཡང་ཆིང་རྒྱལ་རབས་སྐབས་སུ་གཏན་དུ་ཁེལ་བའི་སྲིད་ཇུས་འབབ་ཞིག་ཏུ་ཁྲུམས་སོ།། རྒྱལ་བ་དང་པཎ་ཆེན་རྣམ་གཉིས་ཀྱི་སྤྲུལ་སྐུ་ཡང་

འཚོལ་དང་ཁྲི་ལ་མངའ་གསོལ་བ་སོགས་ཀྱི་ཆར་རྗེས་སོར་གྱི་སྐབས་རིམ་པའི་གྲུང་དབྱང་སྲིད་གཞུང་གིས་ཀྱང་དེ་དེ་བཞིན་དུ་རྒྱུན་འཛིངས་དང་ལག་ཏུ་བསྟར་བ་ཡིན་ནོ།།

གསུམ་དུ་ན། སྐབས་འདི་ནས་བཟུང་བོད་རྒྱུད་ནང་བསྟན་གྱིས་ཧོར་བོད་མི་རིགས་གཉིས་སམ་སོག་པོའི་མཐོ་སྐད་དང་མཚོ་བོད་མཐོ་སྐད་གཉིས་གཅིག་ཏུ་སྦྲེལ་བ་སྟེ། གོ་ཏན་དང་ས་པཎ་གཉིས་ཀྱི་རིང་ལ་ཆབ་སྲིད་ཐད་ཁོངས་གཏོགས་དང་ཁོངས་གཏོགས་ཅན་གྱི་འབྲེལ་བ་དངོས་སུ་ཚུགས་པ་དང་སེ་ཆེན་རྒྱལ་པོ་དང་འགྲོ་མགོན་འཕགས་པའི་སྐུ་རིང་ལ་ཆབ་སྲིད་དང་ཆོས་ལུགས་གཉིས་ཀྱི་ཆར་དེ་ལས་ཟབ་པའི་མཉམ་འབྲེལ་གནང་ཞིང་བོད་རྒྱུད་ནང་བསྟན་དེ་ཡང་ཧོར་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཆོས་ལུགས་སུ་གྱུར་རོ།། ཏི་ཤྲིའི་ལུགས་སྲོལ་དེས་ཡོན་གྱི་ཆབ་སྲིད་ཐད་དགེ་མཚན་ཆེན་པོ་ཐོན་པ་སྟེ། སྐབས་རིམ་ཅན་གྱི་རྒྱལ་པོ་དང་ཆེན་མ། ཚུན་མ། རྒྱལ་སྲས། ཀོང་ཇོ་སོགས་རྒྱལ་པོའི་ཁབ་སོ་ནང་ཁྲུལ་ཚོགས་པ་དང་སྐུ་དྲག་ལ་ཐུག་པའི་བར་ཐམས་ཅད་ཀྱིས་སྐྱབས་སུ་མཆི་བའམ་བསྟན་པ་ལ་དད་མོས་ཤིན་དུ་ཆེའོ།། འདི་ནི་བོད་རྒྱུད་ནང་བསྟན་ཧོར་ཡུལ་དུ་ཁྱབ་པའི་ཐོག་མའམ་ཡང་ན་རིམ་པ་དང་པོའོ་ཞེས་བརྗོད་པ་ཡིན་ནོ།། «ཐུབ་བསྟན་རིན་ཆེན་སྒྲོན་མེ»ཁྲིད་བཀོད་པ་ལྟར་ན། ས་པཎ་གྱིས་རྒྱལ་པོ་གོ་ཏན་ལ་ཐེག་ཆེན་སེམས་བསྐྱེད་དང་ཀྱེ་རྡོར་དབང་སོགས་དངོས་སུ་བསྐུར་བས། ཧོར་བ་རྣམས་མི་དགེ་བའི་ལས་རྣམས་དོར་ཞིང་། བསྟན་པར་གུས་བ་ཆེན་པོ་བྱས་སོ། ཞེས་དང་། «ཧོར་གྱི་ཆོས་འབྱུང»ལས། མཐའ་འཁོབ་ཧོར་གྱི་ཡུལ་གྲུ་ཐམས་ཅད་དུ་སངས་རྒྱས་ཆོས་ལུགས་དར་བར་བྱས་སོ།། ཞེས་དང་། «གསེར་གྱི་ལོ་རྒྱུས»ལས། འབངས་རྣམས་སྒྲོ་བ་འདུམ་འགྱུར་གྱིས་ས་པཎ་གྱིས་གསུང་བའི་ཆོས་ཀྱི་གནས་ལུགས་ལྟར་ལངས་པས། མཐའ་འཁོབ་ཀྱི་ཧོར་ཡུལ་དུ་སངས་རྒྱས་ཆོས་ལུགས་ཐོག་མར་སྤེལ་ལོ།། ཞེས་དང་། «གསེར་གྱི་འཁོར་ལོ་སྟོབས་སྟོང་ཅན»དུ།འདི་

ནི་སངས་རྒྱས་ཆོས་ལུགས་ཧོར་དུ་ཐོག་མར་དར་བའི་འགོར་ངེས་སོ།། ཞེས་དང་ས་པཎ་གྱི་བསླབ་བྱའི་བཀའ་ཤོག་དུའང་ཐེངས་མང་པོར་སྤྱིར་སངས་རྒྱས་ཀྱི་བསྟན་པ་དང་། སྒོས་དཀོན་མཆོག་གསུམ་ལ་ལྷག་པར་གུས་པའི་ཚུལ་རྣམས་གསལ་འདེབས་བྱས་ཡོད་དོ།། ས་པཎ་མཆོག་ལང་ཇུ་ནས་ལོ་དྲུག་བདུན་ཙམ་ལ་བཞུགས་པའི་བར། སྤྲུལ་བའི་སྐུ་ནས་ཆོས་ཀྱི་མཛད་སྒོ་ཆེར་སྤེལ་ཏེ་ཆོས་དབང་གནང་བ་ལ། ལོ་ཙཱ་བ་བཞིས་ཁོང་གི་གསུང་ཇི་བཞིན་དུ་ཧོར་སྐད་དང་། ཡུ་གུར་སྐད། རྒྱ་སྐད། ཨ་མདོའི་སྐད་དུ་བསྒྱུར་བ་ཡིན་པས། མཛད་སྒོའི་གཟབ་རྒྱས་དང་མང་ཚོགས་ཀྱི་འདུ་འཛོམས། ཆོས་གསན་པའི་ཚོ་ག་སོགས་ཚད་གང་འདྲར་ཕྱུགས་པར་དྲན་པ་ཉིད་ཀྱིས་ཀུང་གསལ་ལེར་རྟོགས་ནུས་ལ། གལ་སྲིད་གོ་ཏན་གྱིས་རྒྱབ་སྐྱོར་དང་རོགས་རམ་མེད་ན་ལས་འདི་ཀོ་འགྲུབ་པ་ནི་མི་སྲིད་པ་ཞིག་ཡིན་ངེས་སོ།། ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་སྐབས་སུ་སངས་རྒྱས་བསྟན་པ་དེ་ཡོན་གྱི་ཆེས་མཐོ་བའི་དབང་བསྒྱུར་བས་དད་སོ་རྒྱུད་དེ་མ་ཐག་ཤར་དུ་མཆེད་ཅིང་བོད་ཀྱི་བཟོ་མང་པོ་ཞིག་ཀུང་དེ་དང་མཉམ་དུ་ཀྲུང་ཡོན་ཁུལ་དུ་བཞུད་དོ།། དཔེར་ན། «ཡོན་གྱི་ལོ་རྒྱུས»ལས། ཏི་ཤྲིའི་ཐུགས་སྲས་ལ་ཟི་ཁྲན་དང་ཟི་ཐུ། གོ་གུ། གསེར་ཡིག་པ་དང་དངུལ་ཡིག་པ་ནི་རྒྱུན་མ་ཆད་དོ།། ཞེས་དང་། དེ་ཡང་ཐིན་ལང་ཙོ་བྲང་དང་། ཅིན། ཏེ། ཏིན་ཞི་སོགས་ས་གནས་བརྒྱུད་སྐབས། བོད་ཀྱི་གསེར་ཡིག་པའི་འགྲོ་འོང་ནི་རྒྱུན་མ་ཆད་པ་མཐོང་ལ། ཆིབས་པའི་ཚོགས་དང་དཔོན་པོའི་སྐྱེས་སུ་ཕུལ་བ་ནི་དེ་བས་ཀུང་བསམ་གྱིས་མི་ཁྱབ་བོ།། ……རྨུན་ཡོན་གྱི་ལམ་དུ། དེ་ཡང་ཟླ་དང་པོ་ནས་བདུན་པའི་བར་དུ། ཙོ་ཉའི་འགྲོ་འོང་གི་ཐེངས་བརྒྱད་བརྒྱ་ལྔ་བཅུ་དང་། རྟ་ནི་བརྒྱད་བརྒྱ་དང་བཞི་བཅུ་ལྷག་ལས་འདས་སྐད་དོ།། རྒྱལ་བློན་སོ་སོས་ཙོ་ཉ་མངགས་ཐེངས་རེར་མི་བཅུ་ལྷག་ཞི་ཤུར་བྱུད་པ་ཡོད་སྐད་དོ།། ཞེས་དང་ཏ་ཏེ་ (大德) ལོ་དགུ་བ་ནས་བཅུ་བར་ (སྤྱི་ལོ་༡༣༠༥—༡༣༠༨) བསྡོམས་རྩིས་བྱས་པ་ལྟར་ན། ལང་ཇུར་བྱོན་པའི་བོད་ཀྱི་བཟོ་དེ་

༨༥༠ ལྷག་ལས་རྒྱལ་ཞིང་ཆིབས་པ་༡༥༩༣ ལྷག་ལས་འདས་སྐད་དོ༎ ས་སྐྱའི་གདན་རབས་ལས་ཀྱང་། དེ་ལྟར་ཧོར་ཡུལ་གྱི་འབངས་རྣམས་ཐེག་ཆེན་གྱི་ཆོས་ལ་བཀོད་ཅིང་། སྟོན་པའི་ཆོས་དེ་ཉི་མའི་གཟི་བྱིན་ལྟར་ཡུལ་ཀུན་ལ་འཕྲོས་སོ༎ ཞེས་བཀོད་པ་ལྟར་རོ༎ བོད་རྒྱུད་ནང་བསྟན་དེ་ཧོར་ཡུལ་དུ་ལོ་བརྒྱ་ལྷག་གི་རིང་ལ་གཙོ་བོ་སྨྲི་ཚོགས་མཐོ་རིམ་དུ་དར་ཞིང་རྒྱས་པ་སྟེ། རྒྱལ་པོ་དང་བཙུན་མོ། རྒྱལ་སྲས། གོང་ཛོ། གཞན་སྐུ་དྲག་རྗེ་བོ་རྣམས་དབང་གནང་བ་དང་ཆོས་སྐོར་ཞུགས་པ། བློ་སྤྲུལ་རྣམས་ལ་དད་ཅིང་གུས་པར་བྱེད་པ་ལས། ཧོར་གྱི་རྒྱ་ཆེ་བའི་འབངས་མི་རྣམས་དེ་བཞིན་དུ་དེ་སྔའི་གདོད་མའི་ས་མན་ཆོས་ལུགས་ལ་གུས་ཤིང་བཀུར་བ་ལས་བསྟན་པའི་སྐོར་ཞུགས་མ་ཐུབ་པའམ་ཡང་ན་ཡོན་རྒྱལ་རབས་སྐབས་སུ་བོད་རྒྱུད་ནང་བསྟན་དེ་རྒྱལ་པོའི་ཁབ་སོའམ་རྗེ་བོའི་ཕོ་བྲང་ནང་ཁུལ་དང་ཧོར་གྱི་སྐུ་དྲག་རྣམས་སུ་དར་ཞིང་རྒྱས་པ་ལས་འབངས་མི་ཕལ་བ་རྣམས་སུ་དར་རྒྱས་བྱུང་མེད་ལ། རྣ་ཐང་གི་ཤུགས་འཕྲོག་རྣམ་པས་འགྲོ་གྲོན་རྒྱ་ཆེར་བཏང་ནས་ཆོས་ཀྱི་བྱ་སྤྱོད་སྒྲིལ་བའམ་དགོན་སྡེ་བཞེངས་བ་སོགས་ཀྱི་ལས་འགྲུབ་ཐབས་མེད་དོ༎ དེས་ན་བོད་རྒྱུད་ནང་བསྟན་དེ་ཧོར་གྱི་སྨྲི་ཚོགས་སུ་དར་རྒྱས་གོང་འཕེལ་དྲག་ཏུ་ཕྱིན་པའམ་ཧོར་བ་རྣམས་དད་ཞིང་གུས་པའི་ཆོས་ལུགས་ཀོ་ནའམ་གཙོ་བོར་གྱུར་བ་ནི་མིང་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་གོང་མ་བན་ལིས་ (万历) དུས་ཀྱི་རྗེས་སོར་བྱུང་བའི་བྱ་བ་ཡིན་ཏེ། ཧོར་བ་རྣམས་དགེ་ལུགས་པའི་ཆོས་སུ་བསྒྱུར་བ་ནི་ཨལ་ཐན་ཧན་ (俺答汗) གྱི་དུས་ཡིན་ནོ༎[༡༩] ཞེས་གསུངས་བས་གྲུབ་བོ༎

༡༥༧༨ ལོའི་ཟླ་༥་བར་ཧོར་གྱི་གཡོན་རུ་ཚོ་བ་ཐོ་མུ་ཐེའི་ (土默特) ཚོ་དཔོན་ཆེན་མོ་ཨལ་ཐན་ཧན་དང་བོད་སྡོངས་དགེ་ལུགས་པའི་བླ་ཆེན་བསོད་ནམས་རྒྱ་མཚོ་རྣམ་གཉིས་མཚོ་སྔོན་ནས་ཞལ་འཛོམས་ཤིང་།ཨལ་ཐན་ཧན་གྱིས་བསོད་ནམས་རྒྱ་མཚོ་ལ་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པ་རྡོ་རྗེ་འཆང་ཏ་ལའི་བླ་མ་ཞེས་པའི་ཚོ་ལོ་གནང་ཞིང་ཏ་ལ་ཞེས་པའི་མིང་མཚན་དེ་དུས་དེ་ནས་བཟུང་བསྟད་པ་ཡིན་ལ།

ཏ་ལའི་བླ་མའི་སྐུ་ཕྲེང་རིམ་བྱོན་གྱི་ཡང་སྤྲུལ་འཚོལ་བའི་སྲོལ་ཡང་དེ་ནས་གཏན་ལ་ཕབ་པ་ཡིན་ནོ།། བསོད་ནམས་རྒྱལ་མཚན་གྱིས་ཨལ་ཐན་ཧན་ལའང་ཁྲབ་བདག་རྡོ་རྗེ་འཆིང་ཞེས་པའི་མིང་མཚན་བསྟུལ་དོ།། ཨལ་ཐན་ཧན་ནི་འཁོར་ལོ་བསྒྱུར་བའི་རྒྱལ་པོའི་ཚ་ནས་དགེ་ལུགས་པའི་ཆེས་མཐོ་བའི་རྒྱབ་སྐྱོར་མཁན་དང་བདག་པོ་ཆེན་མོར་གྱུར་བས་ཧོར་གྱི་ཆབ་སྲིད་དབང་ཤུགས་དེ་དང་བོད་ཀྱི་ཆོས་ལུགས་དབང་ཤུགས་གཉིས་ཡང་ཅིག་དམ་ཟབ་ཀྱི་འབྲེལ་བ་བྱུང་བ་ཡིན་ནོ།། ཧོར་བོད་མི་རིགས་ཀྱི་འབྲེལ་བ་དེ་མགོ་འཛུག་བར་ཐམས་ཅད་དུ་ཆོས་ལུགས་དང་ཆབ་སྲིད་སྦྲེལ་བའི་སྲིད་བྱུ་རྒྱུད་ནས་གྲུབ་པའམ་ཚུགས་པ་ཡིན་ཏེ། ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་དུས་རབས་སོ་སོར་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་རྒྱབ་སྐྱོངས་ཡང་ཕྱོགས་ཀུན་ནས་མི་འདྲ་ན་ཡང་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་སྲིད་བྱུ་འདི་ཀོས་སྣ་ཕྱིར་འབྲེལ་འབྲུད་པ་ཡིན་ནོ།། ཧོར་བོད་མི་རིགས་བར་བྱུང་བའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་དོན་རྐྱེན་ཆེན་མོ་གང་གི་ཚ་ནས་བལྟས་ན་ཡང་། དེ་དང་ཆོས་ལུགས་དབར་ཁྲལ་དུ་མེད་པའི་འབྲེལ་བ་མཆིས་པ་རྟོགས་ཐུབ་བོ།།[༡༠] ཨལ་ཐན་ཧན་དང་བསོད་ནམས་རྒྱ་མཚོ་མཉམ་འབྲེལ་གྱིས་ཧོར་བོད་མི་རིགས་གཉིས་ཀྱི་འབྲེལ་བ་དེ་གོང་དུ་སྤེལ་བའི་དུས་སྐབས་གསར་བ་ཞིག་ཏུ་བསྐྱིགས་ཤིང་དགེ་ལུགས་པའི་ཆོས་དེ་ཧོར་ཡུལ་དུ་དར་བར་སྟར་མེད་ཀྱི་ལམ་རྒྱུན་གསར་པ་ཞིག་ཀྱང་གཏད་པ་ཡིན་ནོ།། དགེ་ལུགས་པ་དེ་ཧོར་གྱི་བཀས་བཀོད་པ་རྣམ་པས་རྒྱབ་སྐྱོར་ཆེན་པོ་བརྒྱུད་གདོད་མའི་ས་མན་ཆོས་ལུགས་ལས་རྣམ་པར་རྒྱལ་བའམ་དེའི་གོ་སར་འཁྱིངས་ཤིང་། དུས་དེ་ནས་བཟུང་དགེ་ལུགས་པ་ཡང་རིམ་གྱིས་ཧོར་གྱི་གཡས་རུ་དང་གཡོན་རུ། ཁ་ཁར། བེ་ལ་བྲུ་སོགས་ཧོར་གྱི་ཡུལ་གྲུ་སོ་སོར་རྒྱ་ཆེར་མཆེད་ཅིང་ཧོར་བ་ཐམས་ཅད་དད་ཅིང་གུས་པའི་ཆོས་ལུགས་སུ་གྱུར་བ་ཡིན་ནོ།། འདི་ནི་བོད་རྒྱུད་ནང་བསྟན་དེ་ཧོར་ཡུལ་དུ་དར་བའི་དུས་སྐབས་ཕྱི་མར་འདོད་དོ།། དུས་རབས་བཅུ་བདུན་པ་ནས་བཟུང་། གུ་ཤྲི་ཧན་དང་རྒྱལ་དབང་སྐུ་ཕྲེང་ལྔ་བ། པཎ་ཆེན་སྐུ་ཕྲེང་བཞི་བས་ཐུན་མོང་སློས་ཧུར་བརྩོན་དང་དམ་ཟབ་ཀྱི་འབྲེལ་བ་

བརྒྱུད་ཧོར་བོད་མི་རིགས་གཉིས་ཀྱི་འབྲེལ་བ་དེ་སྔར་ལས་ལྷག་པར་ཇེ་དམ་དང་ཇེ་ཟབ་ཏུ་གྱུར་བ་མ་ཟད་དགེ་ལུགས་པའི་གྲུབ་མཐའ་དེ་ཡང་མཚོ་བོད་མདོ་སྨད་དང་སོག་པོའི་མདོ་སྨད་དུ་སྙན་པའི་གྲགས་པ་ཀུན་ནས་ཁྱབ་པར་བྱས་སོ།། གུ་ཤྲི་ཧན་གྱིས་རྒྱབ་སྐྱོར་ཆེན་མོ་བ་ཞིག་གི་ཆ་ནས་བོད་ཁྲི་སྐོར་བཅུ་གསུམ་དེ་རྒྱལ་དབང་ལྔ་བའི་དབང་བསྒྱུར་མངའ་ཁོངས་སུ་ཕུལ་བ་དང་། རྒྱལ་དབང་ལྔ་བས་ཀྱང་ཕྱོག་ཏུ་མེད་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་འོས་འགན་ཞིག་ཏུ་བསྒོམ་ནས་ཕོ་བྲང་པོ་ཏ་ལ་ནས་བཞུགས་སུ་གསོལ་ལོ།། དེ་མ་ཟད་གུ་ཤྲི་ཧན་གྱིས་སྤྱི་ལོ་༡༦༤༥ལ་གཙང་གི་བཀྲ་ཤིས་ལྷུན་པོའི་དགོན་བདག་བློ་བཟང་ཆོས་ཀྱི་ཉི་མ་ལ་པཎ་ཆེན་ཧྭ་ར་ཏ་ཞེས་པའི་ཆོ་ལོ་གནང་སྟེ་གཞིས་ཁ་རྩེ་འདབ་འབྲེལ་གྱི་ས་གནས་སོགས་དེའི་དབང་བསྒྱུར་མངའ་ཁོངས་སུ་བཅད་ཅིང་། དུས་དེ་ནས་བཟུང་པཎ་ཆེན་སྐུ་ཕྲེང་རིམ་བྱོན་གྱི་སྤྲུལ་སྐུ་འཚོལ་བའི་སྲོལ་ཡང་བཙུགས་པ་ཡིན་ལ། པཎ་ཆེན་ཞེས་པ་ཡང་དུས་དེ་ནས་བཟུང་བསྟད་པར་བྱས་སོ།། རྗེས་སོར། ཆིང་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་གོང་མས་ཐབས་ཀྱིས་སྒོ་ནས་ཧོར་གྱི་བཀས་བཀོད་པ་རྣམས་ཀྱི་འཁོར་ལོ་བསྒྱུར་བའི་རྒྱལ་པོ་དང་ཆོས་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་ཞེས་པའི་དབང་ཆ་ཚུར་བླངས་ཏེ་རྒྱལ་བ་དང་པཎ་ཆེན་གཉིས་ལ་དངོས་སུ་མཚན་གནས་གནང་བ་མ་ཟད་ཧོར་ཡུལ་དུ་འབྲས་ལྗོངས་བསྟན་པ་ཧོ་ཐོག་ཐུ་དང་ལྕང་སྐྱ་ཧོ་ཐོག་ཐུའི་སྤྲུལ་སྐུ་རིམ་བྱོན་གྱི་སྲོལ་བཙུགས་པས་དགེ་ལུགས་པའི་གྲུབ་མཐའ་དེ་ཧོར་ཡུལ་དུ་དེ་ལས་ལྷག་པར་དར་རྒྱས་སུ་ཕྱིན་པ་སྟེ་དེའི་དགེ་མཚན་ཧོར་གྱི་སྤྱི་ཚོགས་འཚོ་བའི་ཕྱོགས་ཀུན་དུ་ཁྱབ་པར་བྱས་སོ།།

གོང་དུ་སྨྲས་པ་བཞིན། ཧོར་བོད་མི་རིགས་ཆེན་པོ་གཉིས་ཀྱི་བར་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་སྲིད་བྱུ་ལས་གྲུབ་པའི་མཛའ་གཅུགས་ཀྱི་འབྲེལ་བ་དེ་ནི་མགོ་མཇུག་བར་དུ་ཧོར་བོད་མི་རིགས་གཉིས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་དཔལ་འབབ་རིང་མོའི་ཁྲོད་ཀྱི་འབྲེལ་བ་གཙོ་བོར་ཁྱམས་ཤིང་། བོད་རྒྱུད་ནང་བསྟན་དེ་ཡང་བོད་དང་ཧོར་གྱི་ཡུལ་དུ་དུས་ཡུན་རིང་པོའམ་ཕྱོགས་ཡོངས་ནས་དམ་ཟབ་ཏུ་གྱུར་ཞིང་གོང་དུ་འཕེལ་བའི་

ཐུན་མོང་གི་ཆོས་ལུགས་དད་སོ་ཞིག་ཏུ་གྱུར་ལ། དེས་མཚོ་བོད་མཐོ་སྒང་དང་སོག་པོའི་མཐོ་སྒང་གཞི་གཅིག་ཏུ་སྦྲེལ་བ་ཡིན་པ་ཕུད། གྲུང་གོའི་བྱང་ཕྱོགས་དང་ནུབ་བྱང་། ལྷོ་ནུབ་ས་ཁུལ་གྱི་སྲུ་བརྟན་དང་གཅིག་གྱུར་ཐད་དུའམ་མཐའ་མཚམས་ཀྱི་རིགས་སོ་སོའི་བར་གྱི་ཆབ་སྲིད་དང་དཔལ་འབྱོར་འབྲེལ་གཏུགས་པའི་ཆར་གོང་དུ་འཕེལ་བའི་ཤུགས་བསྣན་པ་སྟེ། འདིའི་དགེ་མཚན་ནི་ཇི་འདྲའི་ཟབ་ཅིང་རིང་བ་ལ་ཨང་།།

གསུམ། མཆོད་ཡོན་གྱི་འབྲེལ་བ་ཞེས་པའི་གོ་དོན།

གོང་མ་ཅིང་གར་རྒྱལ་པོ་ནས་སེ་ཆེན་རྒྱལ་པོའི་བར་དུ་ཆབ་སྲིད་དང་ཆོས་ལུགས་དེ་ཕན་ཚུན་འབྲེལ་བ་མེད་པའམ་སོ་སོ་བ་ཡིན་པའི་ལྟ་ཚུལ་གཞི་ནས་བཅིངས་མེད་ལ། སེ་ཆེན་རྒྱལ་པོས་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་གོང་དུ་བཀུར་ཞིང་འགྲོ་མགོན་འཕགས་པ་ལ་མཐོང་ཆེན་གནང་བ་ནི་གཙོ་བོ་དེ་ཀོ་ཐབས་སུ་བཀུག་ནས་བོད་རྣམས་ཚུར་བསྡུ་བའི་ཆེད་དུ་ཡིན་ལ། བོད་ཀྱི་ཡུལ་ཁམས་བདེ་བླག་གམ་ནུས་པ་ལྡན་པའི་སྒོ་ནས་དབང་དུ་བསྒྱུར་བར་བསམ་པ་སྟེ། ཏི་ཤྲིའི་བཀའ་དེ་བཀའ་ལུང་དང་མཉམ་དུ་བོད་ཡུལ་དུ་ཁྱབ་ནའང་། ཏི་ཤྲིའི་དབང་ཤུགས་དང་གོ་གནས་ཐམས་ཅད་ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་གོང་མས་བསྩལ་བ་ཡིན་ལ། བོད་ཀྱི་གྲུབ་མཐའ་སོ་སོའི་དབང་ཤུགས་ཀྱི་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་དབང་གནས་དང་ཕན་འདྲས་ཀྱང་བསྡོམས་བཅོས་ཀྱི་ཚུལ་དུ་བཤད་ན་ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་གོ་གནས་བསྒྱུར་བ་ལས་མ་རྙེད་པ་གཅིག་ཀྱང་མེད་དོ།། དེ་བས་བོད་ཀྱི་གྲུབ་མཐའ་སོ་སོ་ནི་དོན་དངོས་སུ་ཆབ་སྲིད་ཐད་དུ་ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་དབང་བསྒྱུར་བར་ཉེར་གཏད་པ་མ་ཟད་དེར་ཞབས་ཞུ་སྒྲུབ་པའི་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་ཚོགས་ཁག་ཅིག་ཡིན་ཞེས་ཀྱང་བརྗོད་ཆོག་ལ། བོད་ཀྱི་གྲུབ་མཐའ་སོ་སོའི་དབང་ཤུགས་དང་ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་དབང་བསྒྱུར་བའི་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་འབྲེལ་བ་ནི་བོད་སྡོངས་ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་ཆབ་སྲིད་མངའ་ཁོངས་སུ་གཏོགས་པར་བྱས་པའི་འབྲེལ་

བསྒྱུར་བའི་སྔོན་འགྲོ་ཀྱང་ཡིན་པས། ཆོས་ལུགས་དང་ཆབ་སྲིད་གཉིས་སྲིད་བྱུ་གཅིག་ཏུ་སྒྲིད་པ་ལས། གཙོད་ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་དབང་བསྒྱུར་བ་དང་བོད་ཀྱི་གྲུབ་མཐའ་སོ་སོའི་བར་གྱི་འབྲེལ་བ་ཐམས་ཅད་གྲུབ་པ་ལས་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་འབྲེལ་བ་ཁོ་ན་གྲུབ་པ་ནི་ཡེ་ནས་མ་ཡིན་ནོ།། ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་དབང་བསྒྱུར་པ་དང་བོད་ཀྱི་གྲུབ་མཐའ་སོ་སོ་ཕན་ཚུན་བཀོལ་སྤྱོད་དང་ཕན་ཚུན་བར་ཕན་གནོད་ཀྱི་འབྲེལ་བ་དམ་པོ་ཡོད་དེ། ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་དབང་བསྒྱུར་བས་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་འབྲེལ་བ་འདི་དང་བསྟུན་ནས་རང་ཉིད་ཀྱི་ཆོས་ལུགས་དགོས་མཁོ་སྐོང་ཐུབ་པར་བྱས་པ་མ་ཟད་ནུས་པ་ལྡན་པའི་སྒོ་ནས་བོད་ཀྱི་སྲིད་འཛིན་མངའ་ཁོངས་ལ་བདག་སྐྱོང་གནང་བའི་ལས་ཀྱང་མངོན་པར་གྲུབ་པ་ཡིན་ནོ།། བོད་ཀྱི་གྲུབ་མཐའ་སོ་སོའི་དབང་ཤུགས་ཀྱིས་ཀྱང་དེ་བཞིན་དུ་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་འབྲེལ་བ་འདི་ཀོ་གཞི་རྩར་བཟུང་ནས་ཆབ་སྲིད་ཐད་ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་དབང་བསྒྱུར་བར་ཉེ་བར་གཏུད་པ་མ་ཟད་དེ་ལས་ཆབ་སྲིད་དང་། དཔལ་འབྱོར། ཆོས་ལུགས་ཀྱི་ཁེ་ཕན་ཡང་ཐོབ་པ་ཡིན་པས། ཆོས་ལུགས་དང་ཆབ་སྲིད་ཀྱིས་དེ་གཉིས་ཀྱི་འབྲེལ་བ་གཞི་གཅིག་ཏུ་དམ་པོར་སྒྲིལ་བ་ཡིན་ནོ།།

ཧི་ཁྲི་འགྲོ་མགོན་འཕགས་པར་མཆོད་ན། དེའི་སྒོ་གནས་ཇི་འདྲ་ཁྱད་དུ་འཕགས་ཤིང་སྙན་གྲགས་རྒྱས་པའམ། གནམ་གྱི་འོག ས་ཡི་སྟེང་གི་མིང་མཚན་ཇི་འདྲ་གསལ་ཞིང་དེ་ལས་ལྷག་པ་གཞན་འགོད་དུ་མེད་པའི་ཚད་ལ་ཐུགས་ཀྱང་ཙང་། དེ་ཡང་ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཁབ་སོ་ནང་ཁྲུལ་གྱི་མཐོ་རིམ་པའི་དཔོན་རིགས་ཞིག་ལས་གཞན་དུ་མ་འདས་ལ། ཁོང་གིས་རྩུང་གྲི་ཡོན་གྱི་བྱ་བ་དོན་དུ་གཉེར་བ་སྟེ། རྒྱལ་ཡོངས་ཀྱི་སངས་རྒྱས་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་ལས་དོན་དང་བོད་ཀྱི་དམངས་སྲིད་དང་དམག་སྲིད་ཀྱི་བྱ་གཞག་ཐམས་ཅད་ལ་བཀོད་འདོམས་གནང་བ་ཡང་ཐམས་ཅད་པོ་ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་ཁབ་སོ་ནང་ཁྲུལ་གྱི་དཔོན་རིགས་ཞིག་གི་ཆ་ནས་འགན་བཞེས་པ་ཡིན་ནོ།། དེ་ཡང་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་གྲུས་ལུགས་མཛད་སྒོའི་ཐད་ཁོང་དང་

སེ་ཆེན་རྒྱལ་པོའི་བར་བླ་སློབ་ཀྱི་འབྲེལ་བ་མཆིས་ན་ཡང་། དམག་དྲུས་ཀྱི་བྱ་བ་ཆེན་སོའི་ཐད་ཁོང་གིས་དེ་བཞིན་དུ་གོང་མའི་བཀའ་ལ་ཉན་དགོས་ཤིང་དེའི་ཆར་རྒྱལ་བློན་གྱི་འབྲེལ་བ་གྲུབ་པ་ལ་བསྟོན་དུ་མེད་དོ།། ཁོང་ལ་བོད་དུ་སྲིད་དབང་ལས་ཁྲུངས་དང་སྐུ་བཅར་བློན་པོ་སོགས་ཆེད་དུ་བཀོད་ཡོད་ནའང་བློན་ཆེན་ཞིག་གི་ཚུལ་ལས་མ་འདས་པའི་ས་སྐྱ་དཔོན་ཆེན་དང་ཁྲི་སྐོར་སོ་སོའི་ཁྲི་དཔོན་སོགས་ཀྱི་བསྐོ་བཞག་ཐམས་ཅད་ཡང་ཁོང་གིས་མིང་ཐོ་མཚམས་སྦྱོར་བ་ཙམ་ལས་ངེས་པར་དུ་ཡོན་གོང་མའམ་རྒྱལ་པོའི་ཁབ་སོ་ནས་ཚོག་མཆན་གནང་བ་ལས་གཟོད་འགན་དབང་བཞེས་དགོས། བོད་ལྗོངས་ས་གནས་ཀྱི་དཔོན་གནས་བསྐོ་བཞག་དང་གོ་གནས་འཕེབས་པ། ཉེས་ཆད་གཅོད་པ་དང་ཐ་ན་ཤི་ཁྲིམས་གཅོད་པ་སོགས་ཀྱི་དབང་ཆ་ཐམས་ཅད་པོ་ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་དབང་བསྒྱུར་བར་མངའ་བ་ཡིན་ནོ།། གཞན་དུ་བོད་དུ་སྤྱི་ཚོགས་ཀོ་གནས་ཆེས་མཐོ་བའི་ས་སྐྱ་འཁོན་གྱི་གདུང་རབས་ནང་ཁུལ་གྱི་གདུང་རྒྱུད་ངོས་འཛིན་དང་། ཁྲི་བའི་རྒྱུད་འཛིན། ཀྱིད་གཞིའི་འདུམ་འགྲིལ་སོགས་ཀྱི་གནད་དོན་ཐམས་ཅད་པོ་ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་གོང་མས་བཀའ་གནང་བ་ལས་གཟོད་ལག་ཏུ་བསྟར་དགོས་སོ།། དེ་བས་ཆབ་སྲིད་ཐད་ཀྱི་ཁོངས་གཏོགས་འབྲེལ་བ་དེ་ནི་ཆེས་འགངས་ཆེ་བ་ཞིག་ཏུ་མཐོང་ངོ་།།

འོན་ཀྱང་། ལོ་རྒྱུས་རིབ་ཐེར་ལ་ལའི་ཁྲོད་དུ་བོད་ཀྱི་གྲུབ་མཐའ་སོ་སོའི་དབང་ཤུགས་དང་ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་དབང་བསྒྱུར་བ་གཉིས་ཀྱི་འབྲེལ་བ་ནི་བླ་མ་དང་སྦྱིན་བདག་གི་འབྲེལ་བའམ་མཆོད་ཡོན་གྱི་འབྲེལ་བའོ་ཞེས་བརྗོམས་ཚིག་བཀོད་ཡོད་དེ་འདིར་དཔེ་མཚོན་དུ་འོས་པ་ཅུང་ཙམ་དྲངས་ན། སྤྱི་ལོ་༡༣༨༥ལ་གོང་མ་སེ་ཆེན་རྒྱལ་པོ་འདས། ད་ལྟ་ངེད་རྣམས་ཀྱིས་རྟོར་བས་བོད་ཀྱི་དམག་སྲིད་ཀྱི་དབང་ཆ་ཇི་ལྟར་དབང་མཛད་པ་མཐོང་ཐུབ་སྟེ། དེ་ཡང་དེའི་མགོ་མ་ནི་༡༣༩༧ལོར་ས་པཎ་ཧོར་གྱི་རྒྱལ་སྲུས་གོ་ཏན་ལ་མགོ་བཏེགས་པ་དེ་ཡིན་ལ། དོན་དངོས་སུ་སྐབས་དེའི་བོད་ཀྱི་སྲིད་དབང་དེ་བོད་པ་རང་གིས་བཟུང་ཡོད། གོང་མ་

སེ་ཆེན་རྒྱལ་པོའི་སྐབས་སུ་ཧོར་གྱི་དབང་བསྒྱུར་བ་དང་བོད་ཀྱི་བླ་སྦྲུལ་རྣམ་པའི་འབྲེལ་བའི་ཆར་འགྱུར་ཤོག་ཆེན་པོ་བྱུང་བ་སྟེ། གོ་ཏན་གྱིས་ས་པཎ་ལ་སྤྲིངས་བའི་ཡི་གེ་དང་སེ་ཆེན་རྒྱལ་པོས་འགྲོ་མགོན་འཕགས་པར་སྤྲིངས་པའི་ཡི་གེ་གཉིས་ཞིབ་ཅིང་དཔྱད་ན། སྔ་མ་ནི་རྗེ་བོ་དང་བློན་འབངས་ཀྱི་ཆ་ནས་དང་། ཕྱི་མ་ནི་མཆོད་ཡོན་གྱི་འབྲེལ་བ་གྲུབ་ཡོད་པ་མངོན་སུམ་དུ་མཐོང་ཐུབ་བོ།། ཡིག་ཚད་འདི་ནི་གཞན་དུ་འཚོལ་དུ་མེད་པའི་ཨེ་ཤ་ཡ་ཁུལ་གྱི་མཆོད་ཡོན་གྱི་འབྲེལ་བའི་དོན་སྟོན་པ་ཡིན་ནོ།། འདི་ནས་འཛིག་རྟེན་ཕལ་པའི་དབང་ཤུགས་ལ་རྒྱབ་ཏུ་སྐྱོར་བ་དེས་ཆོས་ལུགས་དབང་ཤུགས་ཀྱི་བསམ་པའི་བརྟེན་བྱར་བསྒྱུར་བས། འབྲེལ་བ་འདི་ཀོར་ནུབ་ཕྱོགས་ཀྱི་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ཐ་སྙད་ཀྱིས་བཀྲལ་ཐབས་མེད། ང་ཚོས་ཀྱང་སེ་ཆེན་ཧན་གྱིས་འགྲོ་མགོན་འཕགས་པར་ལྷ་སྟངས་ཇི་འདྲ་བ་བཟུང་ཡོད་པ་ཤེས་ཐུབ། ཁོང་གིས་འཕགས་པར་བློ་གཅེས་པ་དེ་ཡང་འཕགས་པ་ནི་རང་གི་སློབ་དཔོན་དང་བོད་ཀྱི་ཆེས་མཐོ་བའི་སྐུ་ཚབ་ཡིན་པས། དེ་ལ་བརྟེན་ནས་ཆོས་གསན་པ་མ་ཟད་འཕགས་པ་ཉིད་མདོ་སྔགས་སོགས་སུ་དངོས་སུ་སྐྱེལ་མ་བྱས་པ་འདི་ལས་ཀྱང་ཕན་ཚུན་མཉམ་འབྲེལ་དང་བསྟི་བཀུར་གྱི་འབྲེལ་བ་ཆགས་ཡོད་པ་གསལ་པོར་མཐོང་ངོ་།། མཆོད་ཡོན་གྱི་འབྲེལ་བ་འདི་ཀོ་ནི་ཧོར་གྱི་སེ་ཆེན་རྒྱལ་པོ་དང་བོད་ཀྱི་འགྲོ་མགོན་འཕགས་པའི་རིང་ལ་ཚུགས་པ་སྟེ། འདི་ནི་ཧོར་བོད་བར་གྱི་ཆབ་སྲིད་དང་ཆོས་ལུགས་ཐད་ཀྱི་གཞི་རྩ་ཡང་ཡིན་ནོ།། རྗེས་སོར་མིན་གྲིག་རྒྱལ་པོ་དང་རྒྱལ་དབང་བར་གྱི་འབྲེལ་བ་ཡང་དེ་ལས་གཞན་དུ་མ་འདས་སོ།། དེ་ཡང་ཆིང་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་ཉམས་རྒུད་ལས་མཆོད་ཡོན་གྱི་འབྲེལ་བ་འདི་ཀོ་ཡང་༡༩༡༡ལོ་ནས་ཉམས་པར་བྱས་སོ།།[༣༢] ཞེས་པ་ལྟ་བུའོ།།

བླ་མ་དང་ཡོན་བདག་གི་འབྲེལ་བའམ་མཆོད་ཡོན་གྱི་འབྲེལ་བ་ཞེས་པ་ཐམས་ཅད་ནི་ཆོས་ལུགས་པ་རྣམས་ཀྱིས་འཛིག་རྟེན་ཡོན་བདག་པས་སངས་རྒྱས་ཆོས་ལུགས་པ་རྣམས་ལ་སྦྱིན་པ་བསྟུལ་བའི་འབྲེལ་བ་དེར་གོ་བ་ཡིན་ལ། བོད་ཀྱི་

བརྩེས་ཀྱང་ཀྱང་དབྱང་རྒྱལ་རབས་ཀྱིས་བོད་ཀྱི་བརྩེ་དང་དགོན་པའི་བདག་སྐྱོང་ཐད་སྦྱིན་པ་སྣ་ཚོགས་བྱེད་པར་བཏགས་པའི་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་ཐ་སྙད་ཞིག་ཀྱང་ལགས་སོ།། རྒྱ་ནག་སྐད་ཀྱི་檀越 ཞེས་པ་ནི་ཡོན་བདག་གམ་སྦྱིན་བདག་གི་དོན་ཡིན་པ་ཕུད་སྦྱིན་པ་མཛད་པའི་བྱ་བ་ལ་ཡང་གོ་བ་སྟེ། སྦྱིན་པ་བསྔལ་བྱའི་ཡུལ་དུ་འབངས་མི་སེར་སྐྱ་འདུ་བ་ཕུད་དཔོན་ཆེན་མི་དྲག་དང་རྒྱལ་པོ་རྒྱལ་སྲས་ཀྱང་འདུ་བ་སྟེ་ཁོང་ཚོས་རང་གི་ལོངས་སྤྱོད་དམ་ཡང་ན་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་རྒྱུ་ནོར་སོགས་དཀོན་མཆོག་གསུམ་ལ་མཆོད་པ་དེར་ཆོས་ཀྱི་སྦྱིན་པ་རྒྱ་ཆེར་མཛད་པའོ་ཞེས་བྱའོ།། དེ་ལས་རྟོགས་སླ་བ་ནི་ཆོས་ཀྱི་སྦྱིན་པ་མཛད་པའི་འབྲེལ་བ་འདི་ནི་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་བལྟ་བ་གཞིར་བླངས་བ་ཡིན་ནོ།། གལ་སྲིད་ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་དབང་བསྒྱུར་བས་བོད་རྒྱུད་ནང་བསྟན་ལ་སྐྱབས་སུ་འཇུག་པའམ་དད་གུས་བྱེད་པ་དང་བང་མཛོད་ཀྱི་སྒོ་ཕྱེ་ནས་བརྩེ་རྣམས་ལ་གསོལ་རས་གནང་བའི་དོན་སྙིང་ཁོ་ན་ཙམ་གྱིས་ཆ་ནས་བཤད་ན། ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་དབང་བསྒྱུར་བ་དང་བོད་ཀྱི་གྲུབ་མཐའ་སོ་སོའི་བར་ལ་མཆོད་ཡོན་གྱི་འབྲེལ་བ་ལྡན་ནོ་ཞེས་བརྗོད་ནའང་མི་ཆོག་པ་མེད་མོད། གནད་འགག་གཙོ་བོ་ནི་ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་དབང་བསྒྱུར་བ་དང་བོད་ཀྱི་གྲུབ་མཐའ་སོ་སོའི་བར་ཕྱོགས་ཐམས་ཅད་ཀྱི་འབྲེལ་བ་ནི་བླ་མ་དང་ཡོན་བདག་གི་འབྲེལ་བའོ་ཞེས་པ་ནི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་དོན་དངོས་དང་མི་མཐུན་པའམ་སེམས་པའི་འཁྲིར་སོ་གཞན་དུ་ཤོར་བ་ཡིན་ནོ།།

འབངས་མི་སེར་སྐྱ་བས་བརྩེར་སྦྱིན་པ་མཛད་པ་ནི་རང་གི་སེམས་པའི་རྒྱུད་ལས་སྐྱེ་བའི་ཕྱིར་རང་གི་ལོངས་སྤྱོད་ཕུལ་བ་ལ་འགལ་བ་མེད་ཕྱིར་འདི་ནས་མི་བཤད་ལ། རྒྱལ་པོ་དང་བླ་མའི་བར་གྲུབ་པའི་མཆོད་ཡོན་གྱི་འབྲེལ་བ་འདི་ཀོ་ནི། གལ་ཏེ་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་འབྲེལ་བ་རྒྱབ་ཏུ་སྐྱུར་ནས་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་འབྲེལ་བ་ཁོ་ནའི་ཐད་ནས་བཤད་པ་ནི་འཐད་དཀའ་བ་ཞིག་ཡིན་ནོ།། གོང་མ་སེ་ཆེན་རྒྱལ་པོ་དང་འགྲོ་མགོན་འཕགས་པའི་འབྲེལ་བ་ནི་ཕྱར་བཤད་ཟིན་བཞིན་འདིར་བསྐྱར་བའི་ངལ་བ་

མི་དགོས་ཤིང་འདིར་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་བྱུང་བ་དངོས་ལས་ཐོན་པའི་དཔེ་ཞིག་བཀོད་ནས་རྒྱལ་པོ་དང་བརྩེ་བར་གྱི་སྦྱིན་མཛད་ཀྱི་མ་ངོ་རྟོགས་པར་བྱེད་པ་ལ། དེ་ཡང་བོད་རྒྱལ་ཁྲི་གཙུག་ལྡེ་བཙན་（སྤྱི་ལོ་༨༡༥—༨༣༨）གྱི་རིང་ལ་རབ་ཏུ་བྱུང་བར་འབངས་ཁྱིམ་བདུན་གྱིས་སྦྱིན་པ་དགོས་པའི་ལུགས་སྲོལ་གཏན་ཁེལ་བྱས་པ་མ་ཟད། རབ་བྱུང་བར་འཛུབ་སྟོན་བྱེད་ན་འཛུབ་གུ་གཅོད་པ་དང་ལྷང་མིག་གིས་བལྟས་ན་མིག་འདོན་པའི་བཅའ་ཁྲིམས་ཀྱང་བཟོས་སྦྱོང་ལ། ཁོང་གིས་རབ་བྱུང་བ་མཐོ་སར་བཀུར་ཞིང་དགོན་སྡེ་རྒྱ་ཆེར་བཞེངས་པ་མ་ཟད། རབ་བྱུང་བ་ཡང་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་སྲིད་དོན་གཙོ་བོ་གཉེར་ཆོག་པའི་བཀས་བཅད་པ་ཡིན་ནོ།། ཁོང་ནི་བཙན་པོའི་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སུ་ཆོས་ལ་དད་གུས་ཆེས་ཆེ་བའི་བཙན་པོ་ཞིག་ཡིན་ལ་ཆོས་ཀྱི་སྦྱིན་པ་ཆེས་ཆེར་མཛད་མཁན་ཞིག་ཀྱང་ཡིན་ནོ།། ཁྲི་གཙུག་ལྡེ་བཙན་དང་རབ་བྱུང་བའི་བར་དུ་གྲུབ་པའི་སྦྱིན་མཛད་ཀྱི་འབྲེལ་བ་འདི་ཀོ་ཡང་ཆོས་ལུགས་ཐད་ཀྱི་འབྲེལ་བ་ཙམ་སྟེ་ཁོང་གིས་སངས་རྒྱས་ཆོས་ལུགས་ལ་རྒྱབ་སྐྱོར་ཆེན་པོ་མཛད་པའི་རྣམ་པ་ཞིག་ཡིན་པ་ལས། ཆབ་སྲིད་ཐད་དུ་ཁོང་ནི་དེ་བཞིན་དུ་བཙན་པོའི་རྒྱལ་རབས་དབང་དུ་བསྒྱུར་བའི་རྒྱལ་པོ་ཡིན་ནོ།། ཁོང་གིས་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་རྒྱུ་ནོར་དང་འབངས་མི་སེར་སྐྱ་བ་རྟེན་གསུམ་ལ་གུས་པར་ཕུལ་ན་ཡང་། ཕུལ་ཟིན་པའི་ས་ཞིང་དང་འབངས་ཁྱིམ། རབ་བྱུང་བ་དེ་རྣམས་ཀྱང་ཁོང་གི་དབང་བསྒྱུར་མངའ་ཁོངས་སུ་གཏོགས་པ་ལས་གཞན་གྱི་མ་ཡིན་ནོ།། ཁྲི་གཙུག་ལྡེ་བཙན་གྱི་བྱེད་ཚུལ་དེ་དང་ཀུན་ནས་མཚུངས་པར་ད་དུང་ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་ཁྲིན་ཙུང་（成宗）དང་། རིན་ཙུང་（仁宗）། ཐི་ཏིན་རྒྱལ་པོ（泰定帝）། ཝུན་ཙུང（文宗）། ཧྭའི་ཙུང（惠宗）སོགས་ཡོད་ལ། དེ་རྣམས་ཀྱིས་ཀྱང་ཀྲུང་ཡོན་གྱི་ས་ཞིང་མང་པོ་སངས་རྒྱས་ཆོས་ལུགས་པའི་དགོན་སྡེར་ཕུལ་བ་དང་དེ་དང་ཀྲུང་ཡོན་གྱི་སངས་རྒྱས་ཆོས་ལུགས་པའི་བར་དུའང་སྦྱིན་མཛད་ཀྱི་འབྲེལ་བ་གྲུབ་པ་ཡིན་ནོ།། གནས་ལུགས་གཅིག་ཏུ་བབས་པ་ནི་ཡོན་རྒྱལ་རབས

ཀྱི་རྒྱལ་པོ་འདི་དག་གིས་ས་ཞིང་དེ་རྣམས་དགོན་པར་ཕུལ་བའི་རྐྱེན་གྱིས་ཁོང་བ་ཚོ་ས་ཞིང་དེ་ཀོའི་དབང་བསྒྱུར་བ་མིན་པ་མིན་ནོ། དེ་ལས་རྟོགས་པ་ནི་ཆབ་སྲིད་ཐད་ཀྱི་ཁོངས་གཏོགས་ཀྱི་འབྲེལ་བ་ནི་ཆོས་ལུགས་འབྲེལ་བ་ལས་ཀྱང་གཙོ་བོའི་འབྲེལ་བ་ཞིག་གམ་ཡང་ན། ཆོས་ལུགས་ཀྱི་འབྲེལ་བ་ནི་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ཁོངས་གཏོགས་འབྲེལ་བའི་རྨང་གཞིའི་སྟེང་རྩུགས་པའི་འབྲེལ་བ་ཞིག་ཡིན་ནོ།།

ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་དབང་བསྒྱུར་བ་དང་བོད་ཀྱི་གྲུབ་མཐའི་དབང་ཤུགས་བར་ཆབ་སྲིད་དང་། ཆོས་ལུགས་གཉིས་སྲིད་ཟུང་སྦྲེལ་བའི་འབྲེལ་བ་འདི་ཀོས་བོད་ལྗོངས་ཀྱང་དབྱང་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་ཆབ་སྲིད་མངའ་ཁོངས་སུ་གཏོགས་པར་བྱས་པ་མ་ཟད། དེའི་རྗེས་སོར་མིང་དང་ཆིང་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་སྐབས་སུ་ཀྱང་ཡོན་དང་བོད་ཀྱི་འབྲེལ་བའི་རྨང་ཡང་ཕལ་ཆེར་བཏང་ཟིན་པ་ཡིན་ནོ།། མིང་རྒྱལ་རབས་སྲིད་གཞུང་དང་ཆིང་རྒྱལ་རབས་སྲིད་གཞུང་གིས་ཀྱང་ཕལ་ཆེར་བོད་ཀྱི་ཆོས་ལུགས་མི་སྣ་བརྒྱུད་དེ་བོད་ལྗོངས་དབང་དུ་བསྒྱུར་བའམ་དེར་བདག་སྐྱོང་མཛད་པ་ཡིན་ཏེ། བོད་ཀྱི་བཀའ་བརྒྱུད་པ་དང་དགེ་ལུགས་པའི་གྲུབ་མཐའ་སོགས་ཀྱང་དེ་བཞིན་དུ་ཀྱང་ཡོན་རྒྱལ་རབས་ལ་ཉེར་གཏད་ནས་དཔལ་འབྱོར་གྱི་ཁེ་བཟང་མང་དུ་ཐོབ་པ་ཕུད་ཆབ་སྲིད་ཐད་མཐུབ་ཁྲིད་དང་དམག་དོན་ཐད་རོགས་སྐྱོར་ཆེན་པོ་མཛད་པ་ཡིན་ནོ།། དཔེར་ན། ༡༧༡༧ལོར་གོར་ཁའི་ཚོ་བའི་སྐྱ་དྲག་ཚེ་དབང་རབ་བརྟན་གྱིས་དམག་དྲངས་ནས་བོད་ལ་ཛ་ལོག་བྱས་པ་སྟེ། བོད་དུ་དགྲ་གྲོགས་ཀྱི་དབྱེ་བ་མེད་པར་འཐོག་བཅོམ་ཉིན་གསུམ་ལ་བྱས་ཤིང་། ཛ་ལོག་པས་ལྷ་རྟེན་མང་པོ་ཕྲད་དུ་གཏོར་ཞིང་། དུས་ཡུན་རིང་པོར་གཏེར་དུ་གཉེར་བའི་ལྷག་བསམ་དག་པའི་རྟེར་བ་རྣམས་ཀྱི་ཕུལ་བའི་རིན་པོ་ཆེ་རྣམས་འཐོག་བཅོམ་བྱས་པ་མ་ཟད་རྒྱལ་དབང་ལྔ་པའི་གདུང་རྟེན་ལ་ཡང་གོང་བཀྲུར་མ་བྱས་སོ།།[༣༣] ཞེས་པ་ལྟར། ༡༧༣༠ལོར་ཆིང་སྲིད་གཞུང་གི་དམག་དཔུང་ལ་བོད་ཀྱི་དམག་དམངས་ཀྱིས་རམ་འདེགས་རོགས་སྐྱོར་བརྒྱུད་གོར་ཁའི་དམག་སྡེ་ཐེངས་དུ་མར་ཆམ་ལ་ཕབ་པ་མ་ཟད་

མཐར་གཞན་ཡུལ་དུ་དེད་དོ།། གོང་མ་ཁང་ཤིའི་བུ་བཅུ་བཞི་བ་ཡོན་ཐི་(允禵) རྒྱལ་པོའི་ཚབ་བྱས་ཏེ་རྒྱལ་དབང་སྐུ་ཕྲེང་བདུན་པ་སྐལ་བཟང་རྒྱ་མཚོར་གསེར་གྱི་སྤྱགས་མ་དང་ཐམ་ག་དངོས་སུ་གནང་བ་མ་ཟད། དེ་ཉིད་མཆོ་སྔོན་གྱི་སྐུ་འབུམ་བྱམས་པ་གླིང་ནས་ལྷ་སའི་པོ་བྲང་པོ་ཏ་ལར་ཁྲི་ལ་གསོལ་བའི་བར་དམག་དཔུང་ཆེན་མོའི་རམ་བཏེགས་ཏེ་སྐྱེལ་མ་བྱས་སོ།།

དེ་ཡང་ཕྱིའི་རྒྱལ་ཁབ་ཏུ་པར་དུ་བཏབ་པའི་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་དེབ་ཐེར་ཏེ། དབྱིན་ཇུ་བ་ལིས་ཅེ་ཧྲིན་གྱིས་༡༩༨༣ལོར་བརྩམས་ཤིང་ཉེའུ་ཡོ་(纽约)དཔེ་སྐྲུན་ཁང་ནས་པར་དུ་བཏབ་པའི་«བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་རགས་བསྡུས»དང་ཧྲུན་ཤུ་ལ་ཧེས་བརྩམས་ཤིང་༡༩༤༧ལོར་པར་དུ་སྐྲུན་པའི་«བོད་ཀྱི་གནས་བབས»སོགས་སུ་མཚོད་ཡོན་གྱི་འབྲེལ་བར་དེ་ལས་དགོད་བྲོ་བའི་ལྷ་བ་བཀོད་པ་སྟེ།ལིས་ཅེ་ཧྲིན་གྱི་བརྩམས་ཆོས་སུ་འདི་ལ་ཨེ་ཤ་ཡ་བར་མ་ལྟར་གྱི་དགེ་བའི་བཤེས་གཉེན་(ཆོས་དཔོན་)དང་མཁན་པོའི་འབྲེལ་བའི་དོན་སྤྱི་ཞིག་ཏུ་འགྲེལ་མཛད་པ་མ་ཟད་དོན་སྤྱི་འདིར་འཛིག་རྟེན་པའི་དབང་ཤུགས་(སྦྱིན་བདག་ལ་གོའོ)ཀྱིས་དངོས་པོའི་རོགས་སྐྱོར་ལས་ཆོས་ལུགས་དབང་ཤུགས་(མཁན་པོར་གོའོ)ཀྱི་བསམ་པའི་རོགས་སྐྱོར་ཐོབ་པ་ལས།སྲུ་ནི་དབང་བསྒྱུར་བ་དང་སུ་ནི་དབང་བསྒྱུར་ཅན་གྱི་ཐད་དུ་འདི་དང་དེའོ་ཞེས་གསལ་པོར་གཏན་ཁེལ་མེད་དོ།། དེང་ཧྲུན་ཤུ་ལ་ཧེས་ལུང་འདི་ལས་ཤེས་རྟོགས་གསར་བ་ཞིག་རྙེད་པ་སྟེ། ཡང་ཅིག་དེ་ནི་(sui qeneris) སྟེ་རང་ཐད་ནས་གྲུབ་པ་ཞིག་དང་དཔེ་ཟླ་འགོད་དུ་མེད་པའི་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་འབྲེལ་བ་ཞིག་ཏུ་འགྲེལ་བཤིས་པ་སྟེ་དངོས་སུ་ནའང་ཅི་ཡིན་སྙམས་ལ་ཆ་མ་འཚལ་བ་ཞིག་ཏུ་གྱུར་སྣང་ངོ།།[༣༣] དོན་དམ་པར། ཨེ་ཤ་ཡ་བར་མ་ལྟར་གྱི་དོན་སྤྱི་ཞིག་གམ་རང་ཐད་ནས་གྲུབ་པ་ཞིག་གང་ཙུང་ཡིན་ནའང་དེའི་དམིགས་ཡུལ་ནི་ཀྲུང་གོ་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱིས་བོད་དུ་བསྟར་བའི་དབང་གཙོའི་འབྲེལ་བ་དེར་ཁས་ལེན་མི་བྱེད་པ་དེའོ།།

ཡིས་ཅི་ཧྲིན་གྱི་《བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་རགས་བསྡུས》ཞེས་པ་ནི། དང་ཐོག་ནས་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ཕྱོགས་ཆ་ནས་བོད་ལྗོངས་དེ་ཀྲུང་གོར་གཏོགས་མིན་པའི་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ཕྱུང་པོ་ཞིག་ཡིན་ཚུལ་དུ་བདེན་དཔང་བྱེད་པ་ཡིན་ལ། ཧྲན་ཕུ་ལ་ཧྲིའི་《བོད་ཀྱི་གནས་བབས》ཞེས་པ་ཡང་དེ་བཞིན་དུ་མི་སེར་སྤྱིལ་བའི་རང་ལུགས་པས་ཀྲུང་གོར་བཙན་འཛུལ་བྱེད་པའི་ཐབས་ཇུས་ཀྱི་ངོས་ལེན་ཞིག་ཏུ་མཐོང་ལ། དེ་ནི་མི་སེར་སྤྱིལ་བའི་རང་ལུགས་པ་ཚོས་ཀྲུང་གོར་བཙན་འཛུལ་བྱེད་པའི་ཐབས་ཇུས་དང་ལང་ཕྱོགས་ཕྱིར་མངོན་པ་ཡིན་ལ། མང་མཐའ་ཡང་ལྟ་བ་དེར་ཕྱོགས་པ་རྣམ་པའི་ཁྲབ་བསྒྲགས་ཀྱི་ཡོ་བྱད་ཅིག་ཏུ་གྱུར་བ་ལས་གཞན་དུ་མི་འགྱུར་རོ།།[༣༤] ཞེས་པ་ལྟར། རྒྱུ་མཚན་དེ་བས་དེར་བཀོད་པའི་མཆོད་ཡོན་གྱི་འབྲེལ་བ་དང་སྤྱིར་བཏང་གི་འཇིག་རྟེན་པའི་ཡོན་བདག་གིས་སངས་རྒྱས་ཆོས་ལུགས་པར་གཏོང་བའི་སྦྱིན་པའི་འབྲེལ་བ་ལ་ཐུན་མོང་གི་ཁྱད་ཆོས་ཡོད་མིན་ནོ།།

སྟྲགས་མཆན།

(༡)(དབྱི་ཏ་ལི) L· པེས་ཏ་ཁས་བརྩམས་ཤེང་ཁྲིན་ཏེ་ཀྲིས་བསྒྱུར་བའི་《བོད་དང་སྲུང་སྐྱོར་བར་གྱི་འབྲེལ་བ》ཞེས་པ་སྟེ། 《རྒྱལ་ཕྱིའི་བོད་རིག་པའི་འགྱུར་རྩོམ་ཕྱོགས་བསྒྲིགས》དེབ་དང་པོར་གསལ། བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་༡༩༨༥ ལོའི་ཟླ་བཅུ་བར་དཔར།

(༢)(༡༡)《བོད་ས་གནས་ནི་ཀྲུང་གོའི་ཁྲལ་དུ་མེད་པའི་སའི་ཆ་ཤས་ཤིག་ཡིན》P༤༠ 《ས་སྐྱའི་གདུང་རབས》ལས་ཞུ་བསྒྱུར་བྱས་པ་སྟེ་བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་༡༩༨༦ ལོར་པར་དུ་བཏབ་པོ།

(༣)《ཡོན་གྱི་ལོ་རྒྱུས》ལས།

(༤)《ཡོན་གྱི་ལོ་རྒྱུས》ལས།

(༥)གྲིག་རོང་ཉེས་འགྱུར་མཆན་འགོད་པའི་《ས་སྐྱའི་གདུང་རབས་ལས་ཆོས་རྒྱལ་ས་པཎ་ཀུན་དགའ་རྒྱལ་མཚན་གྱི་སྐོར་གླེང་བ》(སྨད་ཆ) 《བོད་ལྗོངས་ཞིབ་འཇུག》

༡༩༩༠ལོའི་དེབ་གཉིས་པའི་ཤོག་ངོས་༨༢ཏུ་གསལ།

(༦) རྒྱལ་དབང་ལྔ་པས་བརྩམས་ཤིང་གོ་རུ་ཆེན་གྱིས་བསྒྱུར་བའི་«དེབ་ཐེར་དཔྱིད་ཀྱི་རྒྱལ་མོའི་གླུ་དབྱངས»P༨༨ མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་༡༩༨༢ལོར་བཏབ།

(༧) ཁྲིན་ཆེན་དཔྱིན་གྱིས་རྒྱ་ཡིག་ཏུ་བསྒྱུར་བའི«བོད་ཀྱི་ཆོས་སྲིད་ཟུང་འབྲེལ་སྐོར་བཤད་པ»P༢༨—༢༩ མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་༡༩༨༥ལོར་བཏབ།

(༨) ཁྲིན་ཆེན་དཔྱིན་གྱིས་རྒྱ་ཡིག་ཏུ་བསྒྱུར་བའི་«ས་སྐྱའི་གདུང་རབས»P༩༤ བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་༡༩༨༩ལོར་བཏབ།

(༩) གོ་རུ་ཆེན་གྱིས་རྒྱ་ཡིག་ཏུ་བསྒྱུར་བའི་«དེབ་ཐེར་སྔོན་པོ»P༦༠བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་༡༩༨༥ལོར་བཏབ།

(༡༠) ཤེག་ཤེས་ཆན་གྱིས་བསྒྱུར་སྒྲིག་བྱས་པའི་«བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་འབྲུད་མ» ཧྲང་ཧའེ་སློབ་གྲྭ་ཆེན་མོའི་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་༡༩༤༥ལོར་བཏབ།

(༡༢) «ཡོན་གྱི་ལོ་རྒྱུས»ལས།

(༡༣) ཕང་ཞུན་གྱིས་བརྩམས་པའི་«འགྲོ་མགོན་འཕགས་པའི་ལམ་ཡིག»ལས།

(༡༤) «ཡོན་གྱི་ལོ་རྒྱུས»ལས།

(༡༥) (༡༦) (༡༧) «མིང་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས»ལས།

(༡༨) «དབུས་གཙང་སྤྱུལ་ཞིབ»ཀྱི་སྐད་ཀྱི་དོན་ལས།

(༡༩) ཝེ་ཡོན་གྱིས་བརྩམས་པའི་«ཧྲིན་ཝུ་ཅིས|圣武记»ཡོད་བཅུ་གཉིས་པ།

(༢༠) ཧྥན་པའོ་ལེང་གིས་བརྩམས་པའི་«བོད་རྒྱུད་ནང་བསྟན་དང་ཧོར་བོད་བར་གྱི་འབྲེལ་བ»ཞེས་པ་སྟེ། «ནུབ་བྱང་མི་རིགས་ཞིབ་འཇུག»༡༩༨༨ལོའི་དེབ་གཉིས་པར།

(༢༡) ཞྭ་སྒབ་པ་དབང་ཕྱུག་བསྟན་དར་གྱིས་བརྩམས་ཤིང་ལིས་ཡུག་ཡུས་བསྒྱུར་བའི་«བོད་ཀྱི་སྲིད་དོན་རྒྱལ་རབས»གྲུང་གོ་སྤྱི་ཚོགས་ཚན་རིག་ཁང་མི་རིགས་ཞིབ་འཇུག་སོའུའི་ལོ་རྒྱུས་ཞིབ་འཇུག་ཁང་གི་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སྡེ་ཁག་གིས༡༩༧༨ལོའི་ཟླ་བཅུ་བར་སྒྲུམ་དཔར་དུ་བཏབ་པ་ལས།

(༢༢) (དབྱི་ཏ་ལི) ཏུའུ་ཆིས་བརྩམས་ཤིང་ལིས་ཡུག་ཡུ་དང་ཏིན་རའེ་ལིན་གྱིས་བསྒྱུར་བའི་«བོད་ཀྱི་དུས་རབས་བར་མའི་ལོ་རྒྱུས»གྲུང་གོའི་སྤྱི་ཚོགས་ཚན་རིག་ཁང་མི་

རིགས་ཞིབ་འཇུག་སྒོའུ་༡༩༨༠ལོར་ཕྱགས་པར་དུ་བཏབ་པ་ལས།

(༣༣) (༣༩) ལི་ཧྲིན་ཆིས་བརྩམས་པའི་《སྐུ་ཞབས་ཧྲན་ཕུ་ལ་ཧེའི་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ལྟ་ཚུལ་སྐོར་ལ་དཔྱད་པ》ཞེས་པ་སྟེ།《ཀྲུང་གོའི་བོད་ལྗོངས》༡༩༩༡ལོའི་དབྱིད་དེབ་དུ་གསལ་ལོ།།

ལེའུ་གསུམ་པ།

ཡིད་རྟའི་ཞལ་འཛོམས་ཀྱི་ཕན་འབྲས་དང་སྐྱིད་པོའི་སྐོར།

དང་པོ། ཡོན་རྒྱལ་རབས་སྲིད་གཞུང་གིས་བོད་ལྗོངས་བདག་གཉེར་ཚུལ།

རྡོར་གྱིས་བོད་ལྗོངས་བདག་ཏུ་གཉེར་བའི་དབང་གཙོ་ཟིན་པ་ནི་གོ་དན་གྱི་སྐབས་ནས་འགོ་བཟུང་བ་ཡིན་ཏེ། དེ་ཀོ་《ས་སྐྱ་པཎྜི་ཏས་བོད་དུ་སྤྲིངས་པའི་བསླབ་བྱའི་བཀའ་ཤོག》ཁྲོད་གསལ་པོར་མཐོང་ཐུབ་ལ། དེ་ཡང་ཁྲིམ་ཐོའམ་ཐེམ་ཐོ་ཞིབ་བཤེར་དང་ད་ར་ཁ་ཆེའི་བསྐོ་གཞག་ཐམས་ཅད་ལས་རྡོར་གྱི་ལུགས་ཀྱི་དམངས་སྲིད་དང་དམག་ཁྲུངས་མཁོ་འདོན་གྱི་ལམ་ལུགས་དེ་ཕྱོགས་ཐམས་ཅད་ནས་བོད་དུ་ཚུགས་ཡོད་པ་ར་སྤྲོད་བྱེད་ཐུབ་བོ།།(7) ཞེས་བཀོད་པ་དེ་ལས་ཀྱང་ཤེས་ཐུབ་ན་ཡང་། རྡོར་གྱིས་བོད་དུ་ནུས་ལྡན་གྱི་བདག་གཉེར་དང་དོ་དམ་ལག་ཏུ་བསྟར་བ་ནི་མོང་གོལ་རྒྱལ་པོ་དང་སེ་ཆེན་རྒྱལ་པོའི་སྐབས་ནས་བཟུང་འགོ་བཙམས་པ་ཡིན་ནོ།།

གཅིག རྡོར་གྱིས་བོད་ལྗོངས་ནང་བསྟན་ཐབས་སུ་བཀོལ་ཚུལ།

དེ་ཡང་༡༢༤༧ལོར་རྒྱལ་སྲས་གོ་དན་དང་ཆོས་རྗེ་ས་པཎ་ལང་ཀྲུ་ནས་ཞལ་འཛོམས་ཏེ་བོད་ལྗོངས་རྡོར་གྱི་དབང་འོག་ཏུ་བཀུར་དགོས་པའི་གྲོས་གཞི་བཏབ་ཟིན་པ་ནས་བོད་ཀྱི་གྲུབ་མཐའ་སོ་སོའི་ཁྲོད་ས་སྐྱ་བར་རྡོར་གྱིས་མཐོང་ཆེན་གནང་ཞིང་དེའི་སྐྱན་གྲགས་ཉིན་རེར་རྗེ་རྒྱས་དང་དབང་ཤུགས་ལྷག་པར་ཆེ་རུ་སོང་ལ། ལྷག་པར་དུ་འགྲོ་མགོན་འཕགས་པ༡༢༥༢ལོར་སེ་ཆེན་རྒྱལ་པོ་དང་ཞལ་བཞེས་པ་

ནས་དེའི་འབྲེལ་བའང་ལྷག་པར་ཇེ་ཟབ་ཏུ་སོང་ངོ་།། ༡༣༦༠ལོ་སྟེ། སེ་ཆེན་རྒྱལ་པོ་ཁྲི་ལ་མངའ་གསོལ་བའི་དུས་འགོར། འགྲོ་མགོན་འཕགས་པར་གུ་ཤྲིར་བཀུར་ཞིང་གཡུ་ཡི་དབང་ལུང་གནང་བ་[༢] ནས་ཡང་ཅིག་གནམ་འོག་གི་ཆོས་ལུགས་དོན་དུ་གཉེར་བའི་བརྩེ་རྣམས་བདག་གིར་གཉེར་བའི་ཚུང་གྲི་ཡོན་ཞེས་པའི་འགན་དབང་ཀྱང་ཐྲག་ཏུ་བཞེས་ཤིང་རྒྱལ་པོའི་ཁབ་སོ་ནང་ཁྲུལ་དུ་ཆེད་དུ་གོ་འཕང་ཞིག་བསྟད་ཡོད་དོ།། དེའི་རྗེས་ཙམ་སྟེ། ༡༣༧༠ལོར་ཏི་ཤྲི་ཏ་དཔོན་ཆོས་རྒྱལ་དུ་འཕར་ཞིང་གཡུ་ཡི་དབང་ལུང་གནང་བའོ།།[༣] དེ་ནས་བཟུང་ས་སྐྱ་བའི་དབང་ཤུགས་དེ་མཐོན་པོའི་རྩེར་སོན་པ་སྟེ་བོད་ཀྱི་ཆོས་སྲིད་གཉིས་ཆར་གྱི་དབང་ཆེན་ལག་རྩེར་སོན་ཞིང་བོད་ལྗོངས་སུ་ལོ་ངོ་བརྒྱ་ལ་ཉེ་བ་ཞིག་ལ་དབང་བསྒྱུར་བའི་གོ་འཕང་བརྟན་པོའི་རྨང་བཏིང་བ་ལགས་སོ།། ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཡོངས་ལ། ཏོར་གྱི་སྲིད་གཞུང་གིས་ས་སྐྱ་བའི་ཆོས་དཔོན་བཅུ་གསུམ་ལྷག་ཏི་ཤྲིར་བསྐོས་ཤིང་། རྒྱལ་པོའི་ཁབ་སོ་ནང་ཁྲུལ་དུ་དབང་དང་ཆོས་ཀྱི་བཀོད་པ་མང་དུ་བཤམས་ལ། ཡོན་རྒྱལ་རབས་སྲིད་གཞུང་གིས་ཀྱང་ས་སྐྱ་བར་དགོས་པ་གང་འདོད་བསྐུལ་བ་སྟེ་བོད་རྒྱུད་ནང་བསྟན་ལ་གུས་ཤིང་བཀུར་བ་ནི་རྒྱལ་པོ་ཡོན་ཡུང་ཚུང་དང་ཐེ་ཧྲིན་གྱི་རྗེས་ཙམ་དུ་ཕལ་ཆེར་དད་པའི་རྩེར་ཕྱིན་པ་ཡིན་ནོ།། ཞེས་པ་ལས་ཤེས་ཐུབ་བོ།།[༤]

གཞན་དུ། ཡོན་རྒྱལ་རབས་སྲིད་གཞུང་གིས་ས་སྐྱ་བར་བསླུ་བྲིད་ཀྱི་ཆེད་དུ་ཆབ་སྲིད་ཐད་གཉེན་སྒྲོར་དང་རྒྱལ་པོའི་དབང་ཆ་གནང་སྟོལ་གྱི་བྱེད་ཐབས་མང་པོ་ལག་ཏུ་བསྟར་བ་སྟེ། གཞན་དུ་བཀོད་པ་ལྟར་ན་ཡོན་རྒྱལ་རབས་འཛིགས་པའི་བར་དུ། ས་སྐྱའི་གདུང་རྒྱུད་ཀྱི་མི་མང་པོ་ཞིག་ལ་ཡོན་གྱི་ཀོང་ཇོ་གནང་བ་མ་ཟད་དེ་ལས་མི་གསུམ་ལ་དེ་ཕྱར་པའི་ལན་དབང་གི་ཚོ་ལོ་ཡང་གནང་སྒྲོང་ངོ་།། དེ་གསུམ་ཀོ་ནི། འགྲོ་མགོན་འཕགས་པའི་སྐུ་གཅུང་ཕྱག་ན་རྡོ་རྗེ་དང་ས་སྐྱ་འཁོན་གྱི་གདུང་རྒྱུད་བསོད་ནམས་བཟང་པོ། ཀུན་དགའ་ལེགས་པོ་འབྱུང་གནས་རྒྱལ་

མཚན་དཔལ་བཟང་པོ་སོགས་ཡིན་ནོ།། དེ་ཡང་ཕྱག་ན་རྡོ་རྗེ་ལ་པའི་ལན་དབང་གི་ཚོ་ལོ་གནང་བ་དེར་《རྒྱ་བོད་ཡིག་ཚངས་ཆེན་མོ》ལས། ཕྱག་ན་རྡོ་རྗེ་ལང་ཙར་འགྱུར་རྗེས་རྒྱལ་པོ་གོ་ཏན་གྱིས། ཧོར་ཆས་སུ་བཅུག དཔོན་མོ་མེ་ག་བདུན་གནང་། སེ་ཆེན་རྒྱལ་པོ་དང་མཇལ་ནས། པའི་ལན་དབང་གི་མིང་དང་། གསེར་གྱི་ཐམ་ཁ། ཐོང་ཧི་གཡས་གཡོན་གྱི་ཁྲིམས་ར་དང་བཅས་པ་གནང་། བོད་སྤྱིའི་སྙིང་དུ་བཀོས། སྤྱིར་བོད་དང་སྔོས་ས་སྐྱ་བ་ལ། དབང་གི་ལུང་ལས་ཁ་གནང་ཐུན་མ་ཡིན་ནོ།། ཞེས་བཀོད་པ་མཐོང་ལ། བསོད་ནམས་བཟང་པོར་པའི་ལན་དབང་གི་ཚོ་ལོ་གནང་ཚུལ་དེ་ཙང་རྟོག་འཛིང་ཆེ་སྟེ། 《ཡོན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡུང་ཙུང་གི་སྐོར》ལས། ཀྲི་གྲའི(至治)ལོ་དང་པོའི་ཟླ་བཅུ་གཉིས་པའི་མཇུག་ཏུ། བསོད་ནམས་བཟང་པོར་པའི་ལན་དབང་གི་མིང་དང་གསེར་གྱི་ཐམ་ཁ་གནང་། ཞེས་དང་། 《ཡོན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ཐའི་ཏིན་གྱི་སྐོར》ལས། ཐའི་ཏིན་ལོ་གསུམ་པའི་ཟླ་ལྔ་བར། ཏི་ཧྲིའི་གཅུང་བསོད་ནམས་བཟང་པོས་བོད་ཆོལ་ཁ་གསུམ་གྱི་ལས་སྣེ་བཞེས། ཀོང་ཇོ་གནང་། དབང་གི་མིང་བསྩལ། ཞེས་པ་སྟེ་སྐབས་འདིའི་དབང་གི་མིང་ཞེས་པ་ནི་པའི་ལེན་དབང་ལ་བྱའོ།། དེ་ཡང་《ཡོན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ཧྲི་ལའོའི་སྐོར》དུའང་བསོད་ནམས་བཟང་པོར་ཐའི་ཏིན་གྱི་སྐབས་སུ་ཀོང་ཇོ་གནང་ཞིང་པའི་ལེན་དབང་གི་མིང་གནང་བའི་ཚུལ་ཡང་ཡང་བཟློས་ཕྱིར་སྔ་ཕྱིའི་ལུང་ལ་འགལ་བ་ཙང་ཟད་མཆིས་ན་ཡང་། 《ཡོན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་རྒྱལ་རྒྱུད་ཀྱི་སྐོར》ལས། ཀྲི་གྲའི་ལོ་དང་པོར་བསོད་ནམས་བཟང་པོར་པའི་ལེན་དབང་གི་མིང་གནང་། རྗེས་སོར་རབ་ཏུ་བྱུང་ཞིང་ཐའི་ཏིན་ལོ་བཞི་པར་རབ་བྱུང་ལས་ལོག་པས་བསྐྱར་དུ་གནང་ངོ་།། ཞེས་པ་ལས་བསོད་ནམས་བཟང་པོར་པའི་ལེན་དབང་གི་མིང་དེ་ཐེངས་གཉིས་ལ་གནང་བ་སྟེ་ཐེངས་དང་པོ་ནི་ཡུང་ཙུང་གི་སྐབས་དང་ཐེངས་ཕྱི་མ་ནི་ཐེ་ཏིན་གྱི་སྐབས་སུ་ཡིན་པ་མཐོང་ཐུབ་བོ།། འོན་ཀྱང་། 《ས་སྐྱའི་གདུང་རབས་ངོ་མཚར་བང་མཛོད》ཁྲིད་བཀོད་པ་དེ་འདི་དང་ཙུང་མི་མཐུན་པའི་ཆ་

མཆིས་ཏེ། བསོད་ནམས་བཟང་པོ་གཞོན་དུས་རྒྱ་ནག་ཏུ་ཐེབས་ཤིང་རྒྱལ་པོ་ཨུ་པ་ཏས་པའི་ལེན་དབང་གི་མིང་བསྒྱུལ་བ་མ་ཟད་ཀོང་ཇོ་ཕུ་ཏ་གན་གནང་ངོ༎ ཞེས་བཀོད་པ་སྐབས་འདིའི་རྒྱལ་པོ་ཨུ་པ་ཏ་ནི་ཡོན་རིན་ཙུང་འི་མིས་པ་ཏེར་ཏ(爱育黎拔力八达)ཡིན་ཏེ་འདི་དང་《ཡོན་གྱི་ལོ་རྒྱུས》སུ་བཀོད་པ་དེར་ཕན་ཚུན་འགལ་བ་ཡོད་དེ། ཀུན་གྱི་མཁྱེན་གསལ་ལྟར་《ཡོན་གྱི་ལོ་རྒྱུས》སུ་བཀོད་པ་དེར་བདེན་པའི་ཆ་མང་དུ་མཆིས་སོ༎ 《ས་སྐྱའི་གདུང་རབས་ངོ་མཚར་བང་མཛོད》ཁྲོད་བཀོད་པའི་བསོད་ནམས་བཟང་པོར་པའི་ལེན་དབང་གི་མིང་གནང་བ་དེ་ནི་ཐེངས་དང་པོ་ཡིན་ཏེ་སྐབས་དེ་ནི་ཡོན་ཡུང་ཙུང་ཁྲི་ལོ་དང་པོ་སྟེ་ཡོན་རིན་ཙུང་གི་སྐབས་མིན་པ་ཤེས་ཐུབ་ཕྱིར་དེ་ལྟར་བཀོད་པ་ནི་ཕལ་ཆེར་ཡོན་རིན་ཙུང་ཁྲི་ལ་བཞུགས་མིན་གྱི་ཆ་མ་རྟོགས་པ་འདྲའོ༎ བསོད་ནམས་བཟང་པོའི་གཙུང་ཀུན་དགའ་ལེགས་པོ་འབྱུང་གནས་རྒྱལ་མཚན་དཔལ་བཟང་པོ་ཡང་《ས་སྐྱའི་གདུང་རབས་ངོ་མཚར་བང་མཛོད》ཁྲོད་བཀོད་པ་ལྟར་ན་དེ་ལ་ཡང་པའི་ལེན་དབང་གི་མིང་དང་རྒྱལ་པོའི་ནུ་མོ་ཁབ་ཏུ་བཞེས་ཏེ་བོད་ཆོལ་ཁ་གསུམ་གྱི་དབང་པོར་བསྐོས་ཚུལ་གསུངས་ན་ཡང་རྒྱལ་པོ་སུ་ཡིན་པར་ཞིབ་རྒྱུས་སུ་བྲིས་མེད་དོ༎ དེ་ལས་ད་དུང་དེའི་སྲས་གྲགས་པ་རྒྱལ་མཚན་ལ་ཡང་པའི་ལེན་དབང་གི་མིང་གནང་ཚུལ་བྲིས་ཡོད་ལ་རྒྱལ་པོས་ཀོང་ཇོ་གནང་མིན་དེ་ཞིབ་ཏུ་སྨྲས་མེད་དོ༎

དེ་ཡང་ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་དབང་བསྒྱུར་བས་གདོད་མ་ནས་བཟུང་ཆོས་ལུགས་དང་ཆབ་སྲིད་གཉིས་གཞི་གཅིག་ཏུ་སྦྱར་བ་ལས་ཕན་ཚུན་འབྲེལ་མེད་སོ་སོར་མཆིས་པ་ཞིག་ཏུ་མི་བཟོ་⁽⁴⁾ལ། ཁོང་བ་ཆོས་བོད་རྒྱུད་ནང་བསྟན་ལ་དེ་འདྲའི་བཙོ་མཐོང་ཆེ་དོན་ཡང་དེ་ཀོ་ནུབ་ཕྱོགས་ཁུལ་ཏུ་ཀུན་ནས་དར་དུ་འཇུག་པ་ཕུད། དམིགས་བྱ་གཞན་ཅིག་ནི་དེ་ཀོ་ཐབས་སུ་སྤྱད་ནས་བོད་ལྗོངས་བདེ་སྐྱག་སྐོས་དབང་དུ་བསྒྱུར་རྒྱུ་དེ་ཡིན་ནོ༎ 《ཡོན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ཏྲེ་ལོའི་སྐོར》ལས་མངོན་གསལ་དུ་བཀོལ་པ་ལྟར། ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཆོས་ལ་ལྷག་པར་གུས་ཤིང་། ནུབ་

ཡུལ་ཐམས་ཅད་ཚུར་འགུག་པ་ལ་ཡོན་གོང་མས་བོད་ཀྱི་ས་ཁྱོན་ཕྱོགས་མཐར་བསྐྱེད་ཅིང་འབངས་རྣམས་དཔའ་ཞིང་བརྟུལ་ཕོད་པས་གཞན་གྱི་ལུགས་ཀྱིས་གཞན་ཡུལ་བཏུལ་དགོས་སྙེ་བོད་ཀྱི་སར་དཔོན་དང་དབང་གནས་བསྐོས་ཤིང་ཏྲི་ཤྲིའི་དབང་མཛད་ཀྱི་ལུགས་བྱས་སོ།། ཞེས་པ་དེར་སྐུ་ཞབས་ཧྲིན་རའེ་ལིན་གྱིས་ཀྱང་། ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱིས་ཅི་ནུས་ཀྱིས་སངས་རྒྱས་ཆོས་ལུགས་གོང་དུ་བཀུར་བ་ནི་གནའ་རབས་བོད་ཀྱི་བཙན་པོས་བཎྜེ་རྣམས་ལ་དམིགས་བསལ་གྱི་གོ་གནས་གནང་བའི་བྱེད་ཐབས་ལག་ཏུ་བསྟར་བའི་ཚུལ་ལ་ལད་བཟློས་བྱེད་པ་ལས་མ་འདས་ཏེ། བོད་ཀྱི་བཎྜེ་རྣམ་པས་ཀྱང་དེ་ཀོ་བཙན་པོ་ལྟར་ཆེས་མཐོ་བའི་ཐུན་མོང་གི་བདག་པོར་བཀུར་བ་བརྒྱུད་གནམ་འོག་གཅིག་སྒྱུར་གྱི་ལས་དེ་འགྲུབ་པར་དམིགས་པ་ཡིན་ནོ།།[༦] ཞེས་གསུངས་སོ།། འོན་ཀྱང་སངས་རྒྱས་ཆོས་ལུགས་པའི་གོ་གནས་དེ་ཇི་འདྲ་མཐོ་ཡང་དེ་དང་ཡོན་རྒྱལ་རབས་བར་གྱི་འབྲེལ་བ་ནི་ཀྲུང་དབྱང་དང་ས་གནས་ཀྱི་ཁོངས་གཏོགས་དང་ཁོང་གཏོགས་ཅན་གྱི་འབྲེལ་བ་ཡིན་ནོ།།

དེ་ལ་ཡོན་རྒྱལ་རབས་དབང་བསྒྱུར་བའི་བོད་རྒྱུད་ནང་བསྟན་ལ་གུས་བ་ལྷག་པར་ཆེ་བའི་དམིགས་འདུན་ཏ་ཅང་གསལ་བར་མཐོང་ན་ཡང་། སློ་རིག་སྨྱུང་བོར་གནས་བའི་པཎྜེ་རྣམ་པས་དགོས་པ་ཅིའི་ཕྱིར་དུ་མ་རྟོགས་པ་ཡིན་ཅེ་ན། དེ་ནི་དང་ཐོག་ས་པཎ་ཉིད་ལང་ཇུ་ཧུ་གྲོས་ལ་ཕེབས་ཤིང་ཕྱི་སོར་ཡོན་གྱི་ཁབ་སོ་ནང་ཁུལ་དུ་ཆོས་ཀྱི་སྐྱོར་བ་བརྩམས་པས། བོད་ཀྱི་དཔོན་རིགས་ཆེ་མ་ཆུང་གསུམ་གྱི་འགོ་བར་བསྐོས་པའི་ས་སྐྱ་བའི་ཏི་ཤྲི་ཉིད་གོང་མའི་བཀའ་ལ་ཞོག་ཐུབ་པ་གཅིག་ཀྱང་མེད་ལ་རྒྱུ་རྐྱེན་དེས་ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱིས་བོད་ལྗོངས་བདག་ཏུ་གཉེར་བར་མཐུན་རྐྱེན་གང་ལེགས་སྦྱིན་པ་མ་ཟད་མིས་རྒྱལ་གཅིག་སྒྱུར་གྱི་ལས་མཛད་པར་འགྲུབ་པར་སྐུལ་མ་ཆེན་པོ་ཐེབས་སོ། དེ་བས་ཧོར་རྒྱལ་པོས་བོད་ལྗོངས་ཀྱི་འབྲུག་སྒྲིང་ཞོད་འཛུགས་སུ་བཏང་བའམ་ཐེམ་ཐོ་ཞིབ་བཤེར་དང་དཔོན་རིགས་བསྐོ་

བཞག དམག་སྡོད་ཀྱི་སྲིག་གཞི་བཙུགས་པ་སོགས་ཀྱི་ཚར་ཐམས་ཅད་པོ་བོད་ཀྱི་ཆོས་ལུགས་དགེ་འདུན་པ་རྣམ་པས་རྒྱབ་སྐྱོར་མཉམ་འབྲེལ་དང་ཕྲལ་དུ་མེད་དོ་ཞེས་བརྗོད་ཆོག་གོ།

གཉིས། བོད་དུ་སྲིད་འཛིན་ལམ་ལུགས་གཏན་ལ་དབབ་ཚུལ།

ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་སྐབས་སུ། ཧོར་གྱི་དབང་བསྒྱུར་བས་བོད་དུ་སྤྱོད་གོ་ཆོད་པའི་སྲིད་འཛིན་སྒྲིག་གཞི་རབ་དང་རིམ་པ་གཏན་ལ་ཕབ་པ་སྟེ། དེ་ཡང་བོད་ལྗོངས་ནི་ཕྱོགས་ཐམས་ཅད་ནས་ཧོར་གྱི་དབང་འོག་ཏུ་མ་བཀུར་བའི་སྔ་རོལ་དུ། དེ་ནི་སྲིད་འཛིན་འཁོར་ཞིག་ཏུ་གྱུར་ཤིང་གྲུབ་མཐའ་སོ་སོར་ལངས་པ། ཕན་ཚུན་གཅིག་ལ་གཅིག་མི་ཚུད་པའི་གནས་སུ་གྱུར་ཡོད་རྐྱེན་གྲུབ་མཐའ་དེ་རྣམས་ཧོར་གྱི་དབང་འོག་ཏུ་ཚུད་པ་ལ་སྔ་ཕྱིར་རབ་དང་རིམ་པའི་རྒྱུད་རིམ་ཞིག་ཡོད་དེ། དཔེར་ན་ཆེས་ཐོག་མ་ནི་སྟོད་མངའ་རིས་ཀྱི་ཆ་ཡིན་ལ་ཕྱིས་སུ་དེང་གི་མཚོ་སྔོན་ཞར་ཕྱོགས་ཀྱི་ཁྲི་ཀ་སོགས་བོད་ཁུལ་རྣམས་ཀྱང་རབ་དང་རིམ་པའི་སྒོ་ནས་ཧོར་དུ་བཀུར་བར་བྱས་པ་ལྟར་རོ།།

ཧོར་གྱིས་བོད་དུ་ཐོག་མར་བཙུགས་པའི་སྲིད་འཛིན་སྒྲིག་གཞི་ནི་དབུས་གཙང་གི་ཁྲི་སྐོར་ཡིན་ནོ།།

དེ་ལ་《དེབ་ཐེར་གསར་མ》ལས། རྒྱལ་པོའི་བཀའ་ལུང་བསྒྲགས་པ་དང་ཁྲལ་བསྡུ་བའི་ཆེད་བོད་དུ་ཐེམ་ཐོ་ཞིབ་བཤེར་བྱས་པ་མ་ཟད་བོད་ཁྲི་སྐོར་བཅུ་གསུམ་དུ་ཕྱེ་བ་ཡིན། ཞེས་པ་ལྟར། ཐེངས་འདིའི་ཐེམ་ཐོ་ཞིབ་བཤེར་ནི་༡༣༦༨ལོར་ཐེམ་ཐོ་བཀོད་པ་དེར་བྱ་ཞིང་། ཡང་ཧོར་གྱི་《ཁྲལ་ལུགས་ཀྱི་བྱུང་བ》(正法源流)ཞེས་པ་ལས། འགྲོ་མགོན་འཕགས་པ་དགུང་ལོ་སོ་བཞི་སྟེ་༡༣༦༨ལོ་ལ། ས་སྐྱའི་དཔོན་ཆེན་ཤཱཀྱ་བཟང་པོ་བོད་ཁྲི་སྐོར་བཅུ་གསུམ་གྱི་ཁྲི་དཔོན་དུ་བསྐོས་སོ།། ཞེས་བཀོད་པ་ལྟར་ན། དབུས་གཙང་དུ་ཁྲི་སྐོར་བཅུ་གསུམ་དུ་ཕྱེ་བ་དེ་སྤྱི་ལོ་༡༣༦༨ལས་བརྒལ་མེད་པ་མཐོང་ཐུབ་བོ།། བོད་ཀྱི་ཁྲི་

སྐོར་བཅུ་གསུམ་ནི། ལ་སྟོད་ལྷོ་བྱང་དང་། གུར་མོ། ཆུ་མིག ཤངས། ཞ་ལུ་སྟེ་གཙང་གི་ཁྲི་སྡེ་བརྒྱ་མ། འབྲི་གུང་། ཚལ་པ། ཐང་པོ་ཆེ་པ། ཕག་གྲུ། གཡའ་བཟང་སྟེ་དབུས་ཀྱི་ཁྲི་སྡེ དབུས་གཙང་གཉིས་ཀྱི་མཚམས་སུ་ཡར་འབྲོག་ཁྲི་སྐོར་གཅིག་བཅས་པ་ཡིན་ནོ།། འོན་ཀྱང་། དབུས་གཙང་གི་ཁྲི་སྐོར་བཅུ་གསུམ་དེ་དུས་ཐུང་ཞིག་ཏུ་ཕྱེ་བ་མ་ཡིན་ཏེ། ……དབུས་གཙང་གི་ཁྲི་སྐོར་བཅུ་གསུམ་དེ་ཧོར་གྱིས་དབུས་གཙང་ས་ཁུལ་གྱི་དབང་བསྒྱུར་དེ་རིམ་གྱིས་འབྲུས་ཚང་ཞིང་སྲ་བརྟན་དུ་ཡོང་བ་དང་བསྟུན་ནས་རིམ་གྱིས་གཏན་ལ་ཕབ་པ་ཡིན་ནོ།།(༧) ༡༣༦༨ལོར་བོད་དུ་ཨུ་ལག་འདོན་སྐྱལ་དང་བསྟུན་ནས་མཐར་བོད་ཁྲི་སྐོར་བཅུ་གསུམ་དུ་ཕྱེ་བ་ཙམ་དུ་ཟད་དོ།།

དབུས་གཙང་གི་ཁྲི་སྐོར་བཅུ་གསུམ་དུ་ཕྱེ་བ་དེར་བརྒྱུད་རིམ་ཆེན་པོ་གཉིས་ཡོད།

བརྒྱུད་རིམ་དང་པོ་ནི་མོང་གོལ་རྒྱལ་པོས་བོད་སྡོངས་བདག་ཏུ་གཉེར་བའི་སྐབས་ཡིན་ཏེ། ༡༢༥༡ལོར་མོང་གོལ་ཧན་རྒྱལ་པོའི་ཁྲི་ལ་འཁྱིངས་མ་ཐག་དམག་སྤྱི་ཆེན་མོ་ཧེ་ལའི་ཏེ་(和里解)ལ་བཀའ་བསྒོས་ཏེ་བོད་དུ་དམག་དྲངས་ཤིང་དབུས་གཙང་ས་ཁུལ་དབང་དུ་བསྡུས་པ་ཡིན་ལ། དེ་ཡང་ཧོར་བ་ཚོས་དབང་དུ་བསྡུས་པའི་ས་གནས་དེ་རྒྱལ་པོར་ཕུལ་བའི་ས་བགོས་དབང་སྤྲོད་ཀྱི་ལམ་ལུགས་ལྟར་དབུས་གཙང་ས་ཁུལ་དེ་ཡང་༡༢༥༣ལོར་ཕྲིམ་ཐོ་བཀར་ནས་རྗེ་བོའི་བགོ་སྐལ་དུ་སྤྲད་དོ།། དེ་ཡང་མོང་གོལ་རྒྱལ་པོས་འབྲི་གུང་པ། སེ་ཆེན་རྒྱལ་པོས་ཚལ་པ། ཧུ་ལ་ཧུས་ཕག་མོ་གྲུ་པ་རྣམས་མཆོད་གནས་སུ་བཟུང་སྟེ། བོད་རྣམས་རྒྱལ་པོ་སོ་སོས་རིས་སུ་བཅད་དེ་བདག་པོ་མཛད་པ་རྣམས་མཆོད་གནས་སོ་སོར་སྤྲུར་རོ།།(༨) ཞེས་པ་ལྟར། བགོ་སྐལ་དུ་སྤྲད་རྗེས་ངེས་པར་ཏུ་བདག་གཉེར་དོ་དམ་གྱི་ལམ་ལུགས་ཞིག་ཀྱང་རབ་དང་རིམ་པའི་སྒོ་ནས་འཛུགས་དགོས་སོ།། ཡིན་ཡང་། སྐབས་དེའི་ཧོར་བ་ཚོའི་འཐབ་རྣམ་ཀྱི་འགན་ཁུར་གཙོ་བོ་ནི་སྲུང་སྐྱོ་མར་རྐོལ་བ་

བརྩམས་རྒྱུ་དེ་ཡིན་ལ་བོད་ཀྱི་ས་ཁྲུལ་དབང་དུ་བསྡུ་བ་ནི་ཕྱོགས་ཀུན་ནས་སྲུང་སྐྱོ་མའི་མཐའ་སྐོར་བའི་དམག་འཐབ་ཀྱི་རྟུས་འགྲུབ་པའི་དགོས་པའི་ཆེད་དུ་ཡིན། རྒྱུ་མཚན་དེ་བས་སོང་གོལ་རྒྱལ་པོ་སྐབས་དེར་ད་དུང་དབུས་གཙང་ས་ཁྲུལ་དུ་རབ་དང་རིམ་པའི་དབང་བསྒྱུར་གྱི་ལམ་ལུགས་འཁྲུས་ཆང་བ་ཞིག་འཛུགས་པའི་ཁྲིམ་ལོང་མེད་པ་ཡིན་ནོ།། དེའི་ཕྱིར། སོང་གོལ་རྒྱལ་པོས་ས་གནས་དབང་ཤུགས་ཀྱི་ཕྱོགས་སུ་འཁྱིར་བའི་དབུས་གཙང་ས་ཁྲུལ་དུ་ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་བཀའ་ལུང་ལྟར་སྲིད་འཛིན་ཁྲི་དཔོན་བསྐོས་པ་སྟེ། དབང་ཤུགས་ཅུང་མཐོ་བའི་ས་གནས་འགོ་བ་ཞིག་ལ་ཁྲི་དཔོན་གྱི་བཀའ་བསྩོས་ཤིང་ཁྲི་སྐོར་ཀྱང་བཙུགས་ཏེ་ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་ཚབ་ཏུ་དབུས་གཙང་ས་ཁྲུལ་ལ་བདག་གཉེར་དོ་དམ་བྱེད་པ་ཡིན་ནོ།།

དེ་ཡང་སོང་གོལ་རྒྱལ་པོས་དབུས་གཙང་བདག་ཏུ་གཉེར་བའི་རྟུས་བརྟེན་པའི་ལྟེ་བ་ནི་དབུས་ཡིན་རྐྱེན་གཙང་གི་ཁྲི་སྐོར་རྣམས་ཕལ་ཆེར་སྐབས་འདི་ཙམ་དུ་ཚུགས་པ་ཡིན་ནོ།།

དབུས་གཙང་དུ་ཁྲི་སྐོར་བཙུགས་པའི་རྒྱུད་རིམ་གཉིས་པ་ནི་གོང་མ་སེ་ཆེན་རྒྱལ་པོའི་སྐབས་ཡིན་ཏེ། སེ་ཆེན་རྒྱལ་པོས་བོད་ལྗོངས་བདག་ཏུ་གཉེར་བའི་སྐབས་སུ། ཕལ་ཆེར་སོང་གོལ་རྒྱལ་པོའི་ཁྲི་སྐོར་བསྡུ་བའི་བྱེད་ཐབས་རྒྱུན་འཁྱོངས་བྱས་ཏེ་གཙང་གི་ཁྲི་སྐོར་རྣམས་ཀྱང་ཕྱེ་བ་ཡིན་ཏེ་དཔེར་ན། གཙང་གི་ཞ་ལུའི་ཁྲི་སྐོར་བཙུགས་པའི་རྒྱུད་རིམ་ལ་《རྒྱ་བོད་ཡིག་ཚང་ཆེན་མོ》ལས། བླ་མ་ཧྥགས་པ་ལ་རཀྵི་ཏ་གོང་དུ་ཕྱིན། ཧོར་ཨོལ་ཇ་དུ་རྒྱལ་པོ་དང་མཇལ་དུས། བོད་དབུས་གཙང་ན། ངེད་ཀྱི་ཞང་པོ་ཞལ་ལུ་ཁྲི་དཔོན་བྱ་བ་ཡོད་པ་ལ། ལུང་ལས་ཀ་བཟང་པོ་གནང་དགོས་ཞུས་པས། བླ་མའི་ཞང་པོ་ཡིན་ན། ངེད་ཀྱིའང་ཞང་པོ་ཡིན་དུ་ཆུག་ལ། ཁྲི་སྟོང་བྱིན་པོས་ཕུད་དུ་ཁྲུར་ཅིག མི་རབས་ཀྱི་བར་ལ། ཁྲི་བསྐོར་འཛགས་སུ་ཆུག་ཞེས་གསུངས་སོ།། གཙང་གི་ལ་སྟོད་བྱང་མའི་ཁྲི་སྐོར་ཀྱང་དུས་དེ་ཙམ་དུ་ཚུགས་པ་ཡིན་ཏེ། མདོར་ན། ༡༣༤༨ལོར་ཁྲིམ་ཐོ་བཀོད་པའི་

བར་དུ་དབུས་གཙང་གི་ཁྲི་སྐོར་བཅུ་གསུམ་དུ་ཕལ་ཆེར་བཅད་ཟིན་པ་ཡིན་ནོ།། ཡིན་ཡང་། ཁྲི་སྐོར་བཅུ་གསུམ་དུ་ཕྱེ་བ་དེ་ཡང་མི་ཁྱིམ་ཁྲི་འདུ་དགོས་པའི་ཚད་ཐུབ་ཀྱི་ངེས་པ་མེད་དེ། ༡༢༦༨ ལོར་ཁྱིམ་ཐོ་འགོད་སྐབས་དེར་སྟོང་སྡེ་དང་བརྒྱ་སྡེ་སོགས་མང་པོ་ཀྱང་འདུ་ཕྱིར་མི་གྲངས་ཀྱི་མང་ཉུང་དེ་སོ་སོ་མི་མཐུན་པའི་ཆ་མང་དུ་མཆིས་ལ་འབབས་ཁྱིམ་ཁྲི་སྐོར་ལ་ཐུད་པ་གཅིག་ཀྱང་མེད་དོ།། དོན་དངོས་སུ་དེ་རྣམས་ནི་ཧོར་གྱི་དབང་བསྒྱུར་བས་བོད་དབུས་གཙང་ས་ཁུལ་དུ་ཕྱེ་བའི་སྲིད་འཛིན་གྱི་སྒྲིག་གཞི་ཞིག་ཡིན་ཏེ། བོད་དུ་ཁྲི་སྐོར་ཕྱེ་བ་ནི་ཧོར་པ་རྣམས་ཡིན་ལ། དེ་ནི་ཧོར་གྱི་དབང་བསྒྱུར་བ་ཚོས་དབུས་གཙང་ཁ་ཐོར་དུ་མཆིས་པའི་ཕྱི་ཡུལ་གྱི་རྣམ་པར་དགོངས་ནས་ས་གནས་ཁྱད་ཆོས་ལྟར་ལག་ཏུ་བསྟར་བའི་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་བྱེད་ཐབས་འབའ་ཞིག་ཏུ་མཐོང་ངོ་།།[༡] ཞེས་གསུངས་པ་དེ་བཞིན་ནོ།།

ཡོན་རྒྱལ་རབས་སྲིད་གཞུང་གིས་རྒྱལ་ཡོངས་ཀྱི་བོད་ཀྱི་ས་ཁུལ་དུ་བཙུགས་པའི་ཆེས་མཐོ་བའི་སྲིད་འཛིན་སྒྲིག་གཞི་ནི་མདོ་སྨད་ཐོན་ལྷེ་ཟི་དང་། མདོ་ཁམས་ཐོན་ལྷེ་ཟི། དབུས་གཙང་གི་ཐོན་ལྷེ་ཟི་སྟེ་ཐོན་ལྷེ་ཟིའི་ཁྲི་དཔོན་ནི་རྒྱལ་པོས་ཐད་ཀར་དུ་བསྐོ་བཞག་བྱས་པའམ་ཏི་ཤྲིས་འོས་སྦྱོར་གནང་བ་བརྒྱུད་གཏོད་ཁྲི་དཔོན་དུ་བསྐོས་པ་ཡིན་ནོ།།

༡、མདོ་སྨད་ཐོན་ལྷེ་ཟི། འདི་ལ་ཐོན་ལྷེ་ཟིའི་ཁྲི་དཔོན་ལྔ་དང་། དབང་བསྒྱུར་སྡེ་གནས་ནི་ཧོ་ཀྲིག་ཁུལ་དུ་མཆིས། དེའི་ཁྱབ་ཁོངས་ནི་དེང་གི་མཚོ་སྔོན་དང་། ཀན་སུའུ་ཞིང་ཆེན་གྱི་བོད་པ་སྤྱི་དང་ཟི་ཁྲོན་གྱི་རྔ་བ་དང་དཀར་མཛེས་བོད་རིགས་རང་སྐྱོང་ཁུལ་གྱི་བྱང་ཕྱོགས་ས་གནས་སོགས་འདུ་ལ། སྐབས་དེའི་ཟི་ལིང་ཀྲིག་(西宁州 དེང་མཚོ་སྔོན་ཟི་ལིང་ཁུལ་དུ་མཆིས་སོ) ནི་འདིའི་ཆར་མི་གཏོགས་ཏེ། དེ་ནི་སྐབས་དེའི་ཀན་སུའུ་ཞིང་ཆེན་དུ་གཏོགས་སོ།།

༢、མདོ་ཁམས་ཐོན་ལྷེ་ཟི། འདི་ལ་ཐོན་ལྷེ་ཟིའི་ཁྲི་དཔོན་བཞི་དང་། དེའི་དབང་བསྒྱུར་ཁྱབ་ཁོངས་ནི་དེང་གི་ཟི་ཁྲོན་ཞིང་ཆེན་གྱི་རྔ་བ་དང་དཀར་མཛེས

བོད་རིགས་རང་སྐྱོང་ཁུལ་གྱི་ས་ཕྱོགས་མང་ཆེ་བ་དང་བོད་ལྡོངས་ཆབ་མདོ་ས་ཁུལ་གྱི་ཕྱོགས་ཆ་གཅིག་ཀྱང་འདུས་སོ། དེ་ཡང་མདོ་སྨད་དང་མདོ་ཁམས་ཐོན་ལྷེ་ཧྲེ་གཉིས་ཀྱི་ཁྲབ་ཁོངས་སུ། ཉེ་འགྲམ་ནང་སའི་དཔོན་རིགས་ཀྱང་མང་དུ་འདུ་སྟེ། དེ་རྣམས་ཀྱང་སོ་སོར་ཧྲན་ཞི་དང་ཧྲེ་ཁྲིན་ཞིང་ཆེན་དུ་དཔོན་གྱི་གོ་གནས་བཟུང་བ་ཡིན་ནོ།། བོད་རིགས་འདུས་སྡོད་ཀྱི་ཁུལ་དུ་ཐོན་ལྷེ་ཧྲེའི་སྒྲིག་གཞི་བཙུགས་ཡོད་པ་སྦུད། ད་དུང་ཨན་ཧྲུ་ཧྲེ(安抚使)དང་ཀྲའོ་ཐོ་ཧྲེ(招讨使)། ཁྲི་སྐོར། སྟོང་སྐོར་གྱི་དཔོན་ཀྱང་མང་དུ་བསྐོས་ཡོད་དེ། དེ་རྣམས་ཀྱིས་ས་གནས་དེའི་དམག་སྲིད་ཀྱི་འགན་བཞེས་ཡོད་དོ།།(༡༠)

༣、དབུས་གཙང་གི་ཐོན་ལྷེ་ཧྲེ། འདི་ལ་ཐོན་ལྷེ་ཧྲེ་ཁྲི་དཔོན་ལྔ་དང་། དེའི་དབང་བསྒྱུར་ཁྲབ་ཁོངས་ནི་དབུས་དང་གཙང་། མངའ་རིས་ཁུལ་སོགས་ཡིན་ལ། ཐོན་ལྷེ་ཧྲེའི་འགན་དབང་ཞུད་ད་དུང་དབུས་གཙང་གི་ཏོར་དམག་དབང་དུ་གཉེར་བའི་ཡོན་ཧྲེ(元帅)གཉིས་དང་། མངའ་རིས་སྐོར་གསུམ་དུ་ཡོན་ཧྲེ་གཉིས་བསྐོས་ཡོད་དོ། བོད་ཁྲི་སྐོར་བཅུ་གསུམ་ནི་དབུས་གཙང་གི་ཐོན་ལྷེ་ཧྲེའི་ཁོངས་སུ་གཏོགས་སོ།།

དེ་ཡང་དབུས་གཙང་གི་ཐོན་ལྷེ་ཧྲེ་མ་ཚུགས་སྔོན་ལ། ཧོར་གྱི་དབང་བསྒྱུར་བས་ས་དེ་ནས་གནས་སྐབས་སུ་དམག་དམངས་དབང་དུ་བསྒྱུར་བའི་སྒྲིག་གཞི་སྟེ-དབུས་གཙང་མངའ་རིས་སྐོར་གསུམ་གྱི་དམག་དམངས་ཁྲི་སྡེ་བཙུགས་སྐྱོང་ལ། དེ་ནི་དབུས་གཙང་ཐོན་ལྷེ་ཧྲེའི་ སྔ་སོ་དང་དེའི་འགན་དབང་ནི་ཕྱི་སོར་གྲུབ་པའི་ཐོན་ལྷེ་ཧྲེ་དང་ཕལ་ཆེར་འདྲ་མཚུངས་སྟེ། བོད་ཁྲི་སྐོར་བཅུ་གསུམ་ལ་དབང་བསྒྱུར་སྟ་བ་ནི་སྒྲིག་གཞི་འདི་ལས་མ་འདས་སོ།།

དབུས་གཙང་གི་ཐོན་ལྷེ་ཧྲེའི་ཐོག་མའི་འགན་བཞེས་མཁན་དེ་དུས་རྒྱུན་དུ་ས་སྐྱའི་དཔོན་ཆེན་གྱིས་བཞེས་པ་ཡིན་ཏེ། དཔོན་ཆེན་ཞེས་པ་ནི་བཙན་པོ་བོད་ཀྱིས་བླ་མར་བཀུར་བའི་མིང་དུ་ཟད་(༡༡)ཕྱིར། དེ་ནི་རྒྱུན་པར་ཏི་ཤྲིའི་ཐུགས་

སྲུས་དང་གཉེན་ཉེས་བཞེས་པ་ཡིན་ཏེ། དེ་ཡང་ཏྲི་ཁྲིའི་དབང་ནི་དུས་རྒྱུན་དུ་ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱིས་གནང་བའི་ས་གནས་དང་འབངས་མིའི་རྗེ་བོར་བསྐོས་པའི་ཐོབ་ཐང་ཞིག་ཡིན་རྐྱེན་དེ་ལ་ཁོང་གིས་བསྐོ་བཞག་བྱས་པའི་གཉེན་ཉེ་དུ་དེར་ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱིས་ཚོག་མཆན་གནང་ནས་ས་གནས་དང་འབངས་མི་དོན་དུ་གཉེར་བའི་ཞུ་བ་མཛད་པའི་དགོས་པའམ་དབང་ཆ་ཡོད་པ་ཡིན་ནོ།། དེའི་ཕྱིར། དཔོན་ཆེན་ཞེས་པའི་གོ་གནས་འདི་ནི་ཏྲི་ཁྲིས་ས་གནས་ཀྱི་རྗེ་དཔོན་གྱི་ཚུལ་དུ་བསྐོས་ཤིང་དཔོན་རིགས་གཞན་རྣམས་ལ་ཡང་དབང་དུ་བསྒྱུར་ཆོག་པའི་གོ་གནས་ཤིག་ཡིན་ལ། གོ་གནས་དེ་ནི་ཕལ་ཆེར་ཏྲི་ཁྲི་ལ་དབང་བའི་ས་གནས་ཀྱི་དཔོན་སྤྱིའི་གོ་གནས་དང་མཚུངས་སོ།།[༧༣] ས་སྐྱའི་དཔོན་ཆེན་དེ་ཐྲ་ཕྱིར་ཉེར་བཞི་བྱོན་པ་དང་དེའི་ཁར་མི་གསུམ་ལ་དཔོན་ཆེན་གྱི་གོ་གནས་ཡང་བསྐྱར་མཛད་པས་བསྡོམས་པས་ཉེར་བདུན་བྱོན་པ་ཡིན་ནོ།། དཔོན་ཆེན་དང་པོ་ཤཱཀྱ་བཟང་པོ་ནི་འགྲོ་མགོན་འཕགས་པའི་སྐབས་སུ་སེ་ཆེན་རྒྱལ་པོས་བོད་ཆོལ་ཁ་གསུམ་གྱི་དམག་དམངས་ཁྲི་སྐོར་གྱི་མིང་དང་གསེར་གྱི་ཐམ་ག་བསྟུལ་ཏེ་དབུས་གཙང་གི་དཔོན་ཆེན་དུ་བསྐོས་པ་ཡིན་ནོ།།[༧༤]

དཔོན་ཆེན་ལྷ་བ་བྱང་ཆུབ་རིན་ཆེན་གྱི་རྗེས་ཙམ་ནས་ས་སྐྱའི་དཔོན་ཆེན་གྱིས་རྟག་ཏུ་ཐོན་ལྷེ་ཐིའི་འགན་ཀྱང་ཞོར་དུ་བཞེས་བས། ཕྱོགས་གཅིག་ནས་དེ་ཀོས་ཏྲི་ཁྲིར་དབང་བའི་ས་གནས་ཀྱི་སྤྱི་དཔོན་ཞིག་གི་ཚབ་ཏུ་ས་སྐྱ་བའི་ཁེ་ཕན་ལ་བསམ་པ་དང་། དེ་ལ་ཏྲི་ཁྲིའི་ས་ཞིང་བདག་ཏུ་གཉེར་བ་དང་། དགོན་སྡེ་འདེབས་པ། ལྷ་སྐུ་བཞེངས་བ་སོགས་ཀྱི་དབང་ཡོད་ལ། ཕྱོགས་གཞན་ཞིག་ནས་དེ་ཀོས་དབུས་གཙང་གི་ཐོན་ལྷེ་ཐིའི་འགན་ཀྱང་ཞོར་དུ་བཞེས་ཕྱིར་དབུས་གཙང་ཁྲི་སྐོར་བཅུ་གསུམ་ལ་བཀོད་འདོམས་ཀྱི་དབང་ཆེན་མངའ་ལ། དམག་དོན། ཁྲིམས་ལས། ཏ་ཟམ། ཐེམ་ཐོ་ཞིབ་བཤེར་སོགས་སྲིད་འཛིན་གྱི་བྱ་བ་དོན་དུ་གཉེར་བ་ཕུད་ད་དུང་ས་གནས་ཀྱི་ཀྲོད་གཞི་མང་པོ་སེལ་དགོས་པའི་ལས་ཀྱང་

མཆིས་སོ།།མདོར་ན། ས་སྐྱ་དཔོན་ཆེན་གྱིས་དབུས་གཙང་གི་ཐོན་ལྷེ་ཐེའི་འགན་དབང་ཞོར་དུ་བཞེས་པ་དེ་རིམ་གྱིས་དབུས་གཙང་གི་ཆེས་མཐོ་བའི་སྲིད་འཛིན་ཁྲི་དཔོན་དུ་གྱུར་རོ།།

གཞན་དུ། གོང་ནས་སྨྲོས་པ་ལྟར་བོད་ཁུལ་དུ་ཐོན་ལྷེ་ཐེ་དེ་རྣམས་བཙུགས་ཡོད་པ་ཕུད། ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི“郡县土番之地”ཞེས་པའི་ཙ་དོན་གཞིར་བཟུང་ སྟེ། ནང་སའི་ཉེ་འགྲམ་གྱི་བོད་པའི་ཁུལ་དུའང་ནང་སའི་སྲིད་འཛིན་ས་ཁུལ་གྱི་དབྱེ་མཚམས་ལྟར་ལཱུ་(路)དང་། ཧྥུ(府)། ཀྲིག་ཞན་(州县)སོགས་ཀྱང་བཙུགས་པ་ཡིན་ནོ།།[༡༩]

ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱིས་བོད་སྐྱོངས་བདག་གིར་གཉེར་བའི་གཞུང་དབྱུང་སྲིད་གཞུང་ནི་སོན་གྲི་ཡོན་ཡིན་ཏེ། དེའི་ཐོག་མའི་མིང་ལ་ཙུང་གྲི་ཡོན་ཞེས་བྱ་ཞིང་། ཀྲི་ཡོན་ལོ་དང་པོ་སྟེ་སྤྱི་ལོ་༡༣༩༦ལ་ཚུགས་ཤིང་། ཀྲི་ཡོན་ལོ་ཉེར་ལྔ་བ་སྤྱི་ལོ་༡༣༨༨པར། བླ་ཆེན་སངས་རྒྱས་དགོངས་དོན་ལྟར་ཙུང་གྲི་ཡོན་གྱིས་བོད་ཀྱི་ཐོན་ལྷེ་ཐེ་དང་། དམག་དམངས་རྒྱ་ནོར་ཐམས་ཅད་བདག་གིར་གཉེར་བའི་ལས་ཏ་ཅང་ལྷེ་བས་གཅིས་སུ་འཛིན་དགོས་པ་གནད་དུ་ཆེ་ཕྱིར་མིང་ལ་སོན་གྲི་ཡོན་ཞེས་བསྒྱུར་ཞིང་གོ་གནས་ཀྱང་ཇེ་མཐོར་བཏང་སྟེ་དཔུལ་གྱི་ཐམ་ག་གསུམ་གྱིས་དབང་བསྒྱུར་བར་བྱས་སོ།།[༡༥] ཞེས་པ་ལྟར། གོ་གནས་ཀྱི་རིམ་པ་ཇེ་མཐོར་བཏང་བ་སྟེ། དེར་ཀྲུང་ཧྲོ་ཧྲིན(中书省)དང་། ཧྲུ་མའི་ཡོན(枢密院)། ཡུ་ཧྲི་ཐེ(御史台)སོགས་ཀྱི་ལས་ཁུངས་ཀྱང་ཆེ་ཡོད་དོ།། བླ་ཆེན་སངས་རྒྱས་སོན་གྲི་ཡོན་གྱི་ལས་འཛིན་བའི་འགན་ཀྱང་ཞོར་དུ་བཞེས་པ་སྟེ། ལས་འཛིན་པ་དེ་དེང་ཐོག་གཉིས་ཙམ་ལས་མ་བསྐོས་ཤིང་རྗེས་སོར་མི་བཙུར་འཕར་རོ།།

སོན་གྲི་ཡོན་ལ་བོད་ཁུལ་གྱི་ཐོན་ལྷེ་ཐེ་དང་། ཨན་ཧྥུ་ཐེ(安抚司)། ཀྲོ་ཐའོ་ཐེ་(招讨司)སོགས་ལ་ཁ་ལོ་བསྒྱུར་བའི་དབང་ཆ་ཡོད་དེ། དེའི་འགན་ཁུར་ནི། ཆོས་ལ་བཀུར་བའི་དགེ་འདུན་དང་བོད་ཀྱི་མངའ་ཁོངས་ཀྱི་བྱ་བ་ཐམས་

ཅད་བདག་གིར་གཉེར་བ་སྟེ། བོད་དུ་དེར་གཏོགས་ཀྱི་བྱ་བ་ཞིག་བྱུང་ཚེ། དེ་མ་ཐག་དེའི་ཁོངས་གཏོགས་ལས་ཁུངས་ཀྱིས་ཐག་གཅོད་བྱེད་དགོས་ལ། དེ་ལ་ཡང་གོ་གནས་དང་ཐོབ་ཐང་གི་མཐོ་དམན་གྱི་ཁྱད་པར་ཡོད་དེ། ཕར་ཕྱོགས་ཀྱི་ལས་ཆེན་པོ་བཞམས་པ་ལ་རྒྱ་མའི་ཡོན་གྱིས་གྲོས་གཞི་འགོད་དགོས་པ་ལྟ་བུའོ།།[༢༦] དེ་ཀོས་གནམ་འོག་གི་ཆོས་ལུགས་ཐམས་ཅད་ལ་དབང་དུ་བསྒྱུར་བ་མ་ཟད། བོད་ཀྱི་དམག་སྲིད་ཀྱི་བྱ་བའང་དོན་དུ་གཉེར་བ་ཡིན་ཏེ། དེར་ཡོན་རྒྱལ་རབས་སྐབས་ཀྱི་མཁས་པ་ཀྲུའུ་ཏེ་རོན་(朱德润)གྱིས། རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་མངའ་ཁོངས་གཅིག་ཏུ་སྣང་ན་ཡང་། ནུབ་ཕྱོགས་ཀྱི་ས་ཁྱོན་ལྷག་པར་ཡངས་ཤིང་། དེར་ས་ནི་འཁྲུག་ཞིང་གྲང་ལ། མི་ནི་དཔའ་ཞིང་རྣོད་པས། རྒྱལ་ཁྲིམས་ཀྱིས་དབང་དུ་མི་ཏུལ་བའང་ཡོད་དེ། སངས་རྒྱས་ཆོས་ལུགས་ཀྱིས་དབང་དུ་ཐུལ་བའམ་དེར་འཇུག་པ་ནི་ཐབས་ཀྱི་མཆོག་ཏུ་མཐོང་ངོ་།། དེ་བས་ཐ་ཚུའི་ནུབ་ཕྱོགས་སམ་བོད་ཀྱི་ནུབ་རྒྱུད་དང་རྒྱ་གར་སོགས་ཀྱི་ཆར། དེའི་དམག་སྐར་དང་། ཐབས་དང་བཀོད་པ། གཟིངས་སུ་བསྐོད་ཅིང་བསྡུགས་པའི་ལས་ཐམས་ཅད་ཎོན་ཀྲི་ཡོན་གྱི་ཁོངས་སུ་འདུ་བས། དེས་ནུབ་ཕྱོགས་མཐའ་འཁོབ་ཀྱི་ཡུལ་ཐམས་ཅད་ཡུན་རིང་པོར་དབང་དུ་བསྒྱུར་རོ།།[༢༧] ཞེས་པ་ལྟར་རོ།།

དེ་ཡང་ཎོན་ཀྲི་ཡོན་གྱི་མིའི་མངགས་བཞུགས་ཐད་དུ། «ཡོན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་དཔོན་གནས་ཀྱི་སྐོར»ལས་གཏན་ཁེལ་བྱས་པ་ལྟར་ན། མིའི་མངགས་བཞུགས་ནི་རང་གི་འདམས་དགོས་ཤིང་། དེ་ནི་དམག་འབངས་ཐམས་ཅད་ལ་དབང་དུ་བསྒྱུར་བས་ན་དགེ་འདུན་པ་དང་གྲོང་མི་མཉམ་འཛོམས་བྱ་དགོས་སོ།། ཞེས་པ་མ་ཟད། ཡོན་ཧྲི་ཕལ་བ་དེ་ངེས་པར་དུ་དགེ་འདུན་པ་ཡིན་དགོས་ཤིང་དེ་ཀོ་ཡང་ཧི་ཤྲིས་ཚོག་མཆན་གནང་དགོས་པ་ནི་བརྒྱུད་དགོས་པའི་ཐབས་ལམ་འབའ་ཞིག་ཏུ་མཐོང་ངོ་།། ཎོན་ཀྲི་ཡོན་གྱི་དབང་འོག་གི་བོད་ཀྱི་ས་ཁུལ་གཞན་དག་གི་སྲིད་འཛིན་ལས་ཁུངས་རབ་དང་རིམ་པའི་ཁྲི་དཔོན་ཀྱང་དགེ་འདུན་པ་དང་གྲོང་མི་

གཉིས་ཀས་ཁུར་དགོས་སྟེ། ཡོན་རྒྱལ་རབས་སྲིད་གཞུང་གིས་མོན་གྲི་ཡོན་གྱི་མིའི་མངགས་བཞུགས་ཀྱི་ཐད་དུ་དགེ་འདུན་དང་གྲོང་མི་གཉིས་ལྡན་གྱི་བྱེད་ཐབས་འདི་ཀོ་བེད་དུ་སྤྱད་དོན་ནི། དེའི་དོན་སྙིང་ཟབ་མོ་ནི་སྐབས་དེའི་བོད་ཁུལ་གྱི་དཔོད་གནས་ཚུལ་དང་མཐུན་ཞིང་། དགེ་འདུན་པ་ཡང་ས་གནས་ཀྱི་ཤུགས་དྲག་པ་རྣམས་དང་འདྲ་མཚུངས་པའི་འགན་དབང་བཞེས་ཏེ་ཕན་ཚུན་ཤུགས་སྙིལ་བའི་སྒོ་ནས་བོད་ཁུལ་དབང་དུ་བསྒྱུར་རྒྱུ་དེའོ།[༡༨] ཞེས་བཀོད་པ་ལྟར་རོ།།

དེ་ཡང་མོན་གྲི་ཡོན་གྱིས་ཏི་ཤྲིའི་འགན་གཙོ་བཞེས་པ་དེ་ནི་མིང་ཙམ་ལས་དོན་དངོས་སུ་འགན་གཙོ་ལག་ཏུ་བསྟར་མཁན་ནི་ཡོན་ཏི་ཡིན་ནོ།། ཏི་ཤྲིའི་འགན་དབང་གཙོ་བོ་ནི་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་བྱ་བ་དང་། རྒྱལ་པོ་དང་བཙུན་མོ་དང་། རྒྱལ་སྲས་དང་། ཀོང་ཇོ་སོགས་ལ་ཆོས་ཀྱི་དབང་ལུང་གནང་ཞིང་། བསྟན་པའི་བྱ་བ་རྒྱ་ཆེར་མཛད་ནས་དགེ་འདུན་པ་རྣམས་ཆོས་འོག་ཏུ་འགོད་རྒྱུ་དེ་ཡིན་པ་ལས། གྲོང་མིའི་བྱ་བ་ཐམས་ཅད་དེའི་ཉེར་བསྐྱོད་པའི་དཔོན་ཆེན་རྣམས་ཀྱིས་བཞེས་དགོས་པ་ལས་ཏི་ཤྲིས་དོན་གཉེར་མི་བྱེའོ།།[༡༩] དེ་བས། «དེབ་ཐེར་སྔོན་པོ» ལས། རབ་བྱུང་བས་རབ་བྱུང་བའི་བྱ་བ་དོན་དུ་གཉེར་བ་ལས། འཇིག་རྟེན་པའི་བྱ་བ་ཐམས་ཅད་སྐབས་རིམ་པར་བསྐོས་པའི་དཔོན་ཆེན་རྣམས་ཀྱིས་བཞེས་དགོས་སོ།། ཞེས་བཀོད་པ་ལྟར་རོ།།

མདོར་ན། མོན་གྲི་ཡོན་དང་ཟྭོན་ལྷི་ཟི། ཁྲི་དཔོན། དཔོན་ཆེན་སོགས་ཀྱིས་སྲིད་འཛིན་གྱི་མ་ལག་འཁྲུས་ཚང་བ་ཞིག་ཡོངས་སུ་ཚུགས་ཤིང་། དེས་ཡོན་རྒྱལ་རབས་སྲིད་གཞུང་གིས་བོད་ལྗོངས་བདག་ཏུ་གཉེར་བའི་བྱེད་ནུས་གཙོ་བོ་འདོན་པའི་ལས་ཁུངས་གྲུབ་པ་ཡིན་ནོ།།

གསུམ། ཟླེ་དཔོན་མཐའ་རུ་བསྐྱོད་ཅིང་སྲིད་གཞུང་དུ་བཅའ་སྡོད་དམག་གི་དཔུང་སྡེ་བཙུགས་པ།

དེ་ཡང་བོད་ཀྱི་ས་ཁུལ་ནི་ཏི་ཤྲིས་དབུ་མཛད་པའི་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་ཁྲབ་ཁོངས་

སུ་མོན་གྱི་ཡོན་ལྷ་བར་བཟུང་བའི་སྲིད་འཛིན་མ་ལག་གི་དབང་འོག་ཏུ་བསྡུས་ཡོད་ནའང་། ཡོན་རྒྱལ་རབས་སྲིད་གཞུང་གིས་དུས་དང་རྣམ་པ་ཀུན་ཏུ་དམག་དོན་གྱིས་འཇིགས་སྣང་སྐུལ་བའི་ནུས་པ་ཁྱད་པར་ཅན་དེ་ཀོར་མཐོང་ཆེན་བྱ་དང་བྱེད་བཞིན་མཆིས་སོ།།

རྗེ་དཔོན་མཐའ་རུ་བསྐྱོད་པ་ནི་ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱིས་རྒྱལ་པོའི་ཁབ་སོ་ནང་ཁུལ་གྱི་རྗེ་དཔོན་ཉིད་མཐའ་མཚམས་ཀྱི་ལྟེ་བ་གཙོ་བོར་དམག་དྲངས་བའི་དམག་སྲིད་ཀྱི་བྱེད་ཐབས་འགངས་ཆེ་བ་ཞིག་ཏུ་མཐོང་ལ། དེའི་དམིགས་ཡུལ་ནི་མཐའ་བཞིའི་ཡུལ་ཕྲན་དབང་དུ་བསྡུས་ཏེ་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་བཀོད་པ་རྗེ་རྒྱས་སུ་འགྲོ་བའི་ཆེད་དུའོ། ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་རྗེ་དཔོན་མཐའ་རུ་བསྐྱོད་པའི་ལམ་ལུགས་ནི་ཧན་གྱི་ཡུལ་དཔོན་རྣམས་ཀྱི་ས་བགོས་དབང་སྒྲུབ་ཀྱི་ལམ་ལུགས་དེ་རིམ་གྱིས་འཕེལ་འགྱུར་བྱུང་བའི་མཐའ་འབྲས་ཡིན་ལ། ས་བགོས་དབང་སྒྲུབ་ཟིན་པའི་རྗེ་དཔོན་རྣམས་ལ་དེའི་དབང་བསྒྱུར་ཁྱབ་ཁོངས་ནང་དུ་རང་བདག་གི་དབང་ཆ་ཆེས་མཐོ་བ་མངའ་སྟེ་དེ་ཀོ་རང་བཙན་གྱི་རྒྱལ་ཁབ་བཞིན་ཏུ་གྱུར་ཡོད་དོ།། ཡོན་རྒྱལ་རབས་དངོས་སུ་ཚུགས་རྗེས། ས་བགོས་དབང་སྒྲུབ་ཀྱི་ལམ་ལུགས་དེ་གུང་དབྱང་གི་དབང་ཆ་གཅིག་བསྡུས་ཀྱི་ལམ་ལུགས་དང་ཕན་ཚུན་ཕྲལ་མེད་དུ་གྱུར་བས། སེ་ཆེན་རྒྱལ་པོས་ཐབས་དང་བཀོད་པ་སྣ་ཚོགས་འཛིན་ནས་རྗེ་དཔོན་གྱི་ཆེད་དབང་ལག་ཏུ་སོན་ཐབས་བྱས་པ་དང་། ཡང་རྒྱ་ནག་བློན་ཆེན་ཧེ་ཅིན་（郝经）དང་། ལི་ཧོ་ལི་（刘好礼）སོགས་ཀྱི་དགོངས་འཆར་ལྟར་རྨ་བྱིར་རྒྱལ་སྲས་གཞན་རྣམས་ལ་ཡུལ་དཔོན་གྱི་དབང་བསྐྱལ་ནས་མཐའ་མཚམས་ཀྱི་ལྟེ་བར་མངགས་ནས་ཡུལ་དེའི་དམག་སྲིད་ཀྱི་བྱ་བ་དོན་དུ་གཉེར་དུ་བཅུག་པ་ཡིན་ནོ།།

ཡོན་རྒྱལ་རབས་སྐབས་སུ་བོད་དུ་མངགས་པའི་རྗེ་དཔོན་ནི་ཞི་ཕིན་ཝང་（西平王）དང་དེའི་རྒྱལ་རྒྱུད་ཀྲིན་ཞི་ཝུ་ཅིན་ཝང་（镇西武靖王）སོགས་ཡིན་ནོ། ཞི་ཕིན་ཝང་གི་ཐོག་མ་ནི་གོང་མ་སེ་ཆེན་རྒྱལ་པོའི་སྲས་བདུན་པ་ཨོ་ལི་ཁྲི་（

奥鲁赤)ཞེས་པ་ཡིན་ལ། དེ་ནི་ཀྲི་ཡོན་ལོ་དྲུག་པར་(༡༢༦༩) མདོ་ཁམས་སྨད་ཀྱི་སྲུམ་མདོ་མཁར་གྱི་ཀྲིན་ཞི་(镇西)ཝེ་བྲང་དུ་རྗེ་དཔོན་དུ་བསྐོས་པ་སྟེ།[༣༠] སྲུམ་མདོ་མཁར་ནི་དེང་གི་མཚོ་སྔོན་ཧུ་ཀྲུ་རྫོང་(互助县)གི་སྲུམ་མདོ་ཞེས་པ་དེ་ཡིན་ནོ།།[༣༡] རྗེས་སོར་ཨོ་ལི་ཁྲིའི་སྲས་པ་ཏི་མ་ཏི་ཙ་(八的麻的加)ཡབ་རྒྱལ་གྱི་རྗེས་བསྐྱངས་ཏེ་ཞི་ཕིན་ཝང་གི་དབང་ཁུར་ཞེང་། དེའི་སྲས་ཀུན་དགའ་དཔལ་(贡哥班)གྱིས་ཡོན་ཧེ་ཙུང་ཀྲི་ཡོན་ལོ་གསུམ་པར་(元惠宗至元三年 ༡༣༣༧) ཞི་ཕིན་ཝང་གི་ཚོ་ལོ་བཞེས་སོ།། ཨོ་ལོ་ཁྲིའི་སྲས་ཆུང་བ་ཐེ་མུར་སྦོ་ཁས་(铁木儿不花)ཏ་ཏེ་(大德)ཁྲི་ལོ་དང་པོ་(༡༢༩༧)ལ་ཀྲིན་ཞི་ཝུ་ཅིན་ཝང་གི་བཀའ་བསྩལ་ལོ།། དེ་ནས་ཡང་སྲས་ཆོས་དཔལ་གྱིས་ཡབ་རྒྱལ་པོའི་རྗེས་བསྐྱངས་ཤིང་དེའི་སྲས་ཏང་ཐུ་དཔལ་(党兀班)བོད་ཀྱིས་བཀྲོངས་རྗེས། སྲས་ཆུང་བ་པུ་ན་ཧྲིས་(卜纳剌)ཡབ་རྒྱལ་པོའི་ཀྲིན་ཞི་ཝུ་ཅིན་ཝང་གི་རྗེས་བསྐྱངས་པ་སྟེ། ཨོ་ལི་ཁྲི་རྒྱལ་རྒྱུད་ཀྱིས་མིང་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་དུས་འགོར་ཀྲིན་ཞི་ཝུ་ཙུན་ཝང་པུ་ན་ཧྲིས་བོད་ཀྱི་ཡུལ་ཁམས་དེ་མིང་རྒྱལ་རབས་ལ་ཕུལ་ནས་མགོ་བཏགས་པའི་བར་དུ་བོད་ཀྱི་ཡུལ་ཁམས་དབང་དུ་བསྒྱུར་བ་ཡིན་ནོ།། དེ་ཡང་དེ་རྣམས་ཀྱིས་བོད་དུ་དབང་བསྒྱུར་བའི་མཛད་རྗེས་ལ་《རྒྱ་བོད་ཡིག་ཚང་ཆེན་མོ》ལས་སེ་ཆེན་རྒྱལ་པོའི་བཙུན་མོ་ཆུང་བའི་སྲས། ཨ་རོག་ཆེ། ཉི་མ་ནུབ་ཕྱོགས་ཤེས་སུ་བཅུག་ནས། རྒྱ་བོད་འཚམས་སུ་བཞུགས། དབུས་གཙང་དུའང་ཕྱིན་ནས། ཛོ་ལོག་མང་པོ་མནན། དེའི་སྲས་ཐེ་མུར་སྦོ་ཁས་ཀྱང་། གདན་ས་ཆེན་པོའི་ཞབས་ཏོག་དང་། ཁྲིམས་ལ་ཕན་པའི་བྱ་བ་བཟང་པོ་མང་པོར་བྱས། ……མ་ཆུང་པའི་བུ་ཆོས་དཔལ་ལ། ཅིང་དབང་གི་མི་ཕྱིན། དབུས་གཙང་དུ་ཕྱིན། རྒྱལ་གྱི་སྡེ་རིའི་ག་ཞོལ་དུ། སྟོད་ཧོར་གྱི་དམག་དཔུང་བཏུལ། འབྲི་ཁྲུ་སྒོམས་པ་ཁྲིམས་ལ་བསྒྲལ། དེའི་བུ་རྒྱུད། པད་མ་ཏ། རི་སྒིང་དབང་དང་། ཕྲད་ཛ་

དབང་ལ་སོགས་པ། ག་ཆུ་ན་ནོད་པ་རྣམས་ཡིན་ཅིང་། ཞེས་བཀོད་པ་ལྟར། འདིར་གསལ་འདེབས་བྱ་དགོས་པ་ཞིག་ནི། དེར་འཁོད་པའི་རྒྱལ་གྱི་རྩེ་རིའི་ག་ཞོལ་དུ། སྟོད་ཧོར་གྱི་དམག་དཔུང་བཅུལ། འབྲི་ཁུ་སྒོམས་པ་ཁྲིམས་ལ་བསྒྲལ། ཞེས་པ་ནི་༡༣༨༠ལོར་བསླངས་པའི་འབྲི་གུང་གླིང་ལོག་ལ་གོ་བ་མངོན་སུམ་ཚད་མས་གྲུབ་ཡོད་དེ། དེ་ལྟ་ན་འབྲུག་སྒོང་དེར་ཞུགས་པའི་ཅིང་དབང་ནི་ཐེ་སུར་སྒོ་ཁ་ཡིན་དགོས་པ་ལས་ཆོས་དཔལ་མིན་ནོ།། དེ་ཡང་༡༣༨༠ལོར་བསླངས་པའི་འབྲི་གུང་གླིང་ལོག་ནི། ས་སྐྱ་པ་དང་འབྲི་གུང་བས་ཕག་གྲུ་བཀའ་རྒྱུད་པའི་འདེམ་བསྐོས་ཐད་ཐུགས་དགོངས་མ་མཐུན་པར་རྩོད་པ་མང་དུ་བགྱིས་པ་ལས་བྱུང་བ་ཡིན་ལ། དེར་འབྲི་གུང་བས་ནུབ་ཕྱོགས་ཀྱི་ཧོར་དམག་ས་སྐྱ་བར་དྲངས་བས། ས་སྐྱའི་དཔོན་ཆེན་ཨ་གྱ་ལོང་（阿加仑）གིས་གོང་མ་སེ་ཆེན་རྒྱལ་པོ་ལ་རོགས་སྐྱོར་དགོས་པའི་ཞུ་བ་མཛད་པས། དེས་ཞི་ཐིན་ཕང་ཐེ་སུར་སྒོ་ཁ་འཁོར་དང་བཅས་པར་བཀའ་ཕབ་ནས་དབུས་གཙང་དུ་དམག་དྲངས་ཤིང་། དཔོན་ཆེན་ཨ་གྱ་ལོང་གིས་སྔ་དྲངས་པའི་བོད་ཁྲི་སྐོར་བཅུ་གསུམ་གྱིས་མཉམ་འབྲེལ་བགྱིས། མཐར་ནུབ་ཕྱོགས་ཀྱི་ཧོར་དམག་ཕམ་པར་བྱས་ཀྱིན། འབྲི་གུང་བ་ལ་གནོད་རྐྱེན་ཆེན་པོ་ཐེབས་སོ།།

དོན་རྐྱེན་ཆེ་བ་གཞན་ཞིག་ནི་ཐིན་ཏིན་གྲི་གྲའི་སྐབས（平定至治༡༣༢༡ལོ་ནས་༡༣༢༣ལོའི་བར）མདོ་ཁམས་ཀྱི་ཚ་སྤུ་ལང་（参卜郎）གིས་བསླངས་པའི་འབྲུག་སྒོང་དེར་བྱ་ཞིང་། ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྲུང་དབྱང་དབང་བསྐུར་བ་ཅན་དབང་ཆོས་དཔལ་སོགས་ཀྱིས་དམག་དཔུང་གི་ཁ་ལོ་བསྒྱུར་ཏེ་ཐའི་ཏིན་ལོ་དང་པོའི་（泰定元年）ཟླ་གསུམ་པར་ཟི་ཁྲོན་ཞིང་གི་སྲིད་དོན་གཉེར་མཁན་ཉིང་ཀྱ་ཐེ་（囊加台）ནོན་གྱི་ཡོན་ཧྲིར་བསྐོས་ནས། ནུབ་ཕྱོགས་ཀྱི་ཟིང་འཁྲུག་འཛུགས་པར་བྱས་སོ།།[༢༢] ཞེས་པ་ལྟར་དེའི་ཕྱི་ལོར་ཚ་སྤུ་ལང་མགོ་བཏགས་པར་བྱས་སོ།།

དེ་ཡང་ཞི་ཙིན་ལྷང་དང་ཅིན་ལྷང་སོགས་ལ་བོད་དུ་དམག་སྲིད་ཀྱི་དབང་ཆ་ཆེན་པོ་མངའ་ཕྱིར། ལོ་རྒྱུས་སྨྲ་བ་འགས། ཨ་རོག་ཆེ་དང་དེའི་བུ་རབས་ཚ་རྒྱུད་སོགས་ནི་དུས་དང་རྣམ་པ་ཀུན་དུ་བོད་ཀྱི་ཆེས་མཐོ་བའི་དམག་སྲིད་སྡེ་དཔོན་དུ་འདོད་ན་ཡང་།[༣༣] གཞི་ལ་སྦྱར་ན་དེ་ལྟ་མིན་ནོ།། ཅིའི་ཕྱིར་ཅེ་ན། དེ་ཡང་རྗེ་དཔོན་ནི་རྒྱལ་པོའི་ཁབ་སོ་ཞིག་གི་ཚབ་ཙམ་དུ་ས་ཕྱོགས་ག་གེ་མོ་ཞིག་ཏུ་མངགས་པའི་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་འཁྲུངས་ཚབ་ཡིན་ཏེ། དེ་དང་མཉམ་དུ་དེ་ལ་ཡུལ་ཕྱོགས་དེའི་ཞིང་(行省)དང་། ཡོན་(行院)སོགས་ཀྱི་བར་ལའང་རང་རང་སོ་སོའི་འགན་དབང་རེ་ཡོད་པས། ཕན་ཚུན་གཅིག་ལ་གཅིག་གཏོགས་པ་མིན་ཏེ། དེར་ད་དུང་ཞིང་དང་ཡོན་གྱི་ཁྲི་དཔོན་གྱི་འདམ་ཁྲིད་དང་ལྟ་རྟོག་བྱེད་དགོས་པ་ཡིན་ནོ།།[༣༩] དེའི་ཕྱིར། ཕྱོགས་མཐར་མངགས་པའི་རྗེ་དཔོན་ལ་ཕྱོགས་ཆ་གཅིག་ནས་དམག་སྲིད་ཀྱི་དབང་ཆ་ཆེན་པོ་ལྡན་པ་ཡེ་ནས་མི་སྲིད་དོ།། བོད་ལ་མཚོན་ནའང་ཚུལ་དེ་ལས་མ་འདས་ཏེ། ཞི་ཙིན་ལྷང་དང་ཅིན་ལྷང་གང་ཡིན་ཀྱང་དེ་ལ་ཐྲོན་ལྷེ་ཐྲིའི་བྱ་བ་དང་། དཔོན་ཆེན་གྱི་བསྐོ་བཞག་གི་དབང་ཏིལ་ཙམ་མེད་པ་ཐུད། ཡུལ་དེ་ནས་ཝུ་ལག་འདོན་སྐྱུལ་གྱི་དབང་ཡང་མེད་དོ།། བོད་དུ་ཝུ་ལག་འདོན་སྐྱུལ་གྱི་ལས་དེ་ཤོན་ཀྲི་ཡོན་གྱིས་བགྱིས་པ་ཡིན་ཏེ། ཐྲོན་ལྷེ་ཐྲི་དང་དཔོན་ཆེན། ཞི་ཙིན་ལྷང་། ཅིན་ལྷང་སོགས་རྗེ་བོའི་ཕོ་བྲང་དུ་བཞུགས་དགོས་པ་ལས་དམག་སྲིད་ཀྱི་མགོ་འདོན་དེ་གྲུང་དབྱུང་ནས་ཐུད་དགོས་ཤིང་། ཐིང་འབྲུག་ལངས་ཚེ་གཏོང་བཀའ་ལྟར་དམག་གི་སྟངས་སྟབས་བསྒྱུར་དགོས་སོ།།

ཕྱོགས་མཐར་མངགས་པའི་རྗེ་དཔོན་དང་མཉམ་དུ་དམག་སྲིད་ལག་ཏུ་བསྟར་བ་ནི་ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱིས་བོད་ཀྱི་ལྟེ་བར་ཚུགས་པའི་རྟར་དམག་གི་སྡེ་ཡིན་ཏེ། «ཡོན་གྱི་ལོ་རྒྱུས»ལས་བཀོད་པ་ལྟར་ན། མོང་གོལ་ཏན་གྱིས་ཧེ་ལི་ཏེ་(和里解)ལ་བཀའ་བསྒོས་ནས་བོད་དུ་རྟར་དམག་དང་རྒྱ་དམག་མཉམ་དུ་བསྒྱུར་བ་ཡིན་ནོ།། ཞེས་པ་ལས་དེ་སྐར་མོང་གོལ་ཏན་གྱི་སྐབས་ནས་བཟུང་བོད་དུ་རྟར

དམག་གི་བཅའ་སྡོད་ཚུགས་ཡོད་པ་ཤེས་ཐུབ་བོ།། སྐབས་འདིའི་ཧོར་གྱི་བཅའ་སྡོད་དམག་ཅེས་པ་ནི་༡༢༢༨ལོར་བོད་དུ་ཕྱིན་པའི་དོར་ཏ་ནག་པོའི་ཁ་ལོ་ཡིན་ཏེ། དེ་ཀོ་སྐབས་དེར་ད་དུང་ཀན་སུའུ་དང་མཚོ་སྔོན་སོགས་སུ་མཆིས་ཤིང་། ཐེངས་འདིར་ཧི་ལི་ཏའི་དམག་ཏ་དང་མཉམ་དུ་བོད་དུ་ཕྱིན་པ་ཡིན་ནོ།།[༣༥] དེའི་རྗེས་སུ་དབུས་གཙང་གི་ཐོན་ཞི་ཐི་ཚུགས་པ་དང་མཉམ་དུ་དབུས་གཙང་གི་ཧོར་དམག་དོན་དུ་གཉེར་བའི་ཡོན་ཧྲེ་（元帅）གཉིས་ཀྱང་དུས་མཉམ་དུ་བསྐོས་པ་སྟེ། དེས་བོད་དུ་སྡོད་པའི་ཧོར་དམག་ཆེད་དུ་གཉེར་བ་ཡིན་ཏེ། རིམ་གྱིས་གཏན་ཁེལ་གྱི་སྒྲིག་སྲོལ་ཞིག་ཏུ་གྱུར་བ་ཡིན་ནོ།།

ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱིས་བོད་དུ་ཕྱོགས་ཐམས་ཅད་ནས་བཅའ་སྡོད་དམག་གི་སྒྲིག་གཞི་བཙུགས་པ་ནི་ཀྲི་ཡོན་ཁྲི་ལོ་བཅུ་བདུན་པ（༡༢༨༠）ནས་ཡིན་ཏེ། ལོ་དེར། གོང་མ་སེ་ཆེན་རྒྱལ་པོས་བཀའ་ལྟར་སང་གས་ཧོར་དམག་ཁྲི་བདུན་གྱི་སྟེང་དུ་མདོ་སྟོད་སྨད་དང་བཅས་པས། དམག་འབུམ་ཕྲག་གཅིག་གི་སྟེ་དྲངས་ཏེ་བླ་མ་འགྲོ་མགོན་འཕགས་པའི་དོ་ཞར་ལངས་བའི་ས་སྐྱའི་དཔོན་ཆེན་གཉིས་པ་ཀུན་དགའ་བཟང་པོར་གོལ་ཞིང་། བྱ་རོག་ཚང་གི་མཁར་ཆམ་ལ་ཕབ་ཏེ་ཀུན་དགའ་བཟང་པོ་ཁྲིམས་ལ་བསྒྲལ་ལོ།།[༣༦] དེ་དང་མཉམ་དུ། སང་གས་བོད་ཀྱི་ལུང་གཞུང་མང་པོ་རུ་དམག་དྲངས་ཏེ་སྲུང་ནས་སྡོད་པ་སྟེ། «རྒྱ་བོད་ཡིག་ཚང་ཆེན་མོ»ལས། སྤྱོམ་ཕོར་སྨད་ནས། ཉེ་མ་མགོན་དང་། དར་དགེས་མགོ་བྱས། དམག་རག་བཏུས། བརྒྱ་དང་དྲུག་ཅུ། སློབ་དཔོན་ཧྲན་ཕ་ལའི་སྐུ་བསྲུང་ལ་བཞག ཧོར་དམག་སྟོང་སྐོར་བདུན་གྱི་ནང་ནས། བདུན་བརྒྱ། སྟོད་ཧོར་གྱི་སོ་ཁ་བསྲུང་མི་ལ་བཞགས། གནམ་དགོན་སར་དུ། ཞུ་དམར་ཆུག་གིས་མགོ་བྱས། ཧོར་དམག་གྲངས་ཅན་བཞི་བརྒྱ་བཞག ཚོ་ཁས་མགོ་བྱས། སྨ་རག་གི་དམག སེ་རི་རོང་ལ་བཞག ཞུས་ཕུར་གྱི་དམག ཞྭགས་རྩེ་བྲི་ཁྲུ་དང་། ཡ་འབྲོག་དུ། དུང་རེང་གི་ཁ་གཏོན་ལ་བཞག རོར་བན་ཐུ་མན་གྱི་དམག་གདན་ས་སྐྱའི་ཞབས་

ཏོག་ལ། འདམ་ན་མར། ནང་རོང་ལ་སོགས་བྱང་གི་རྩ་ཁ་ལ་བཞག་པའང་། དགོན་སྡེ་སོ་སོའི་བདེ་འཇགས་ལ་བསམ་པའོ།། ཞེས་པ་ལྟར། དམག་གི་བཀོད་སྒྲིག་རྒྱ་ཆེ་ཞིང་གསིགས་བྱའང་ཏ་ཅང་གསལ་སྟེ། ཕྱོགས་གཅིག་ནས་བོད་ནང་ཁུལ་གྱི་ཐྲིང་འཁྲུག་ལ་དགོངས་པ་སྟེ། ཡོན་གྱུང་དབྱང་སྲིད་གཞུང་གིས་བོད་ལ་ཐད་ཀར་དབང་བསྒྱུར་བའི་རྣམ་པ་མངོན་པ་ཡིན་ལ། ཕྱོགས་གཞན་ཞིག་ནས་ཏོར་དམག་གིས་བོད་སྐྱོངས་གཞོམས་པར་དོགས་པའི་ཆ་ནས་སོ།།[༣༤]

བཞི། ཁྲིད་ཐབས་གཞན་པ་ལག་ཏུ་བསྟར་ཚུལ།

༡、འཇའ་མོའི་བཀོད་འཛུགས་དང་ཝུ་ལག་གི་ལམ་ལུགས་ཁྱབ་གདལ་དུ་གཏོང་ཚུལ།

ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱིས་བོད་སྐྱོངས་དབང་དུ་བསྒྱུར་བ་དེ། དགེ་འདུན་པ་འཚམས་ལེན་ཞུ་བཅར་དང་། དཔོན་རིགས་ཀྱི་འགྲོ་འོངས། བཀའ་ཡིག་བསྒྲགས་པ། དམག་སྐར་གྱི་བཅའ་སྡོད། ཐེམ་ཐོ་ཞིབ་བཤེར། ཝུ་ལག་འདོན་སྤྲུལ་གྱི་ཐད་ནས་སམ་ཡང་ན། དཔལ་འབྱོར་རིག་གནས་ཀྱི་འབྲེལ་འདྲིས་ཀྱི་ཆ་ནས་བལྟས་ན་ཡང་། ཐོག་མར་ས་ཕྱོགས་གཞན་དང་གཞན་པའི་བར་དུ་སྟབས་བདེ་བའི་འགྲིམ་འགྲུལ་འཕྲུས་ཚང་བ་ཞིག་ཡོད་དགོས་པ་ནི་མངོན་སུམ་དུ་ཤར་བའི་ལས་འགངས་ཆེན་ཞིག་ཏུ་མཐོང་ངོ་།།

གོང་མ་སེ་ཆེན་རྒྱལ་པོ་ཁྲི་ལ་གསོལ་བའི་དུས་འགོ་ཙམ་ནས་བོད་དུ་འཇའ་མོ་བཙུགས་པའི་ལས་ལ་སྔ་གོན་བགྱིས་པ་སྟེ། «རྒྱ་བོད་ཡིག་ཚང་ཆེན་མོ»ལས། རྒྱལ་པོ་ལུང་གིས་རིང་ལ། བོད་ཁྲིང་པོ་འོག་ཏུ་ཆུག་ཡོད་པར་འདུག་ཟེར་བའི་གཏམ་སྙན་ཐོབ་པ་དེས་ཚོག ……ས་སྐྱ་མན་ལ། འཇའ་མོ་ཆེ་ཆུང་དུ་འོས། ས་འཇམ་རྩུབ། མི་སྡེ་དར་རྒུད། རྒྱ་འཇམ་ལ་དཔེས་ལས་ཚུགས་སྲོག་བླ་མ་འཕགས་པ་ཡར་ཕེབས་དུས། འབྱོན་ལམ་བདེ་དགོས་པ་ཡིན། ཡང་དོན་གཅིག་ལ། ཁྲིད་སོན་ཇིང་དབེན་དུ་བཀོད་པ་ལ། བོད་ཀྱི་གནས་ལུགས་རྣམས་ཞིབ་པར་གོ་ན།

གནས་པའི་བྱ་བ་ཆེན་པོ་བྱེད་པ་དང་། མི་མང་པོ་ལ་ཕན་པ་ཡིན་པས་སོང་ཤིག་གསུངས་ནས། བླ་མའི་བཀའ་ཤོག་དང་། རྒྱལ་པོའི་འཇའ་ས་དགོས་པ་རྣམས་གནང་། དུས་སྨན་འཁོར་མང་པོ་དང་བཅས་པའི་ཡར་ཕྱིར་གྱི་ཚས། བོད་ཀྱི་བན་སྐྱ་ཀུན་མགོ་དྲག་རིམ། ཕྱིར་དགོས་ལ། གནང་སྦྱིན་གྱི་ཆར་རྒྱུན་བཟང་པོ་དང་བཅས་པ། གན་མཛོད་ཆེ་ཆུང་ནས་བསྐུར་ཏེ། ཡར་ཡོང་། ཐོག་མར་བོད་དུ། བསྟན་པ་ཕྱི་དར་གྱི། ཆོས་བྱུང་བ་ཡིན་པས། མདོ་སྨད་ཀྱི་ས་དན་ཏིག་ཤེལ་གྱི་ལྷ་ཁང་དང་། མདོ་སྟོད། གཙོ་མདོ་བསམ་འགྲུབ། གཙང་། དཔལ་ལྡན་ས་སྐྱ་རྣམས་སུ་རིམ་པར། མི་མང་པོ་བསགས། ལ་གང་འོད་(གང་ལ་གང་འོས)ཀྱི་གནང་སྦྱིན་སྤྲད། བཀའ་ལུང་རྣམས་བསྒྲགས་ཤིང་། རྒྱ་བོད་ཀྱི་སོ་འཚམས་ནས། ས་སྐྱ་མན་ལ་འཇམ་ཆེན། ཀུན་དྲིལ་ཉི་ཤུ་ཙ་བདུན་གཙུགས(བཙུགས)། སོ་སོར་ཕྱེ་ན། མདོ་སྨད་པ་འཇམ་པས། འཇའ་མོ་བདུན། མདོ་སྟོད་ལ། འཇའ་མོ་དགུ། དབུས་གཙང་ལ་འཇའ་མོ་བཅུ་གཅིག དེའི་ནང་ནས་ཀྱང་། དབུས་པ་འཇའ་མཇའ་མོ་འཛིན་དགོས་པ་ལ། སོག་ཤག ཙི་བར། ཤ་ཕོ། ཀོང་། དགོན་གསར། གྱ་བ་དང་བདུན། གཙང་པས་འཛིན་དགོས་ལ། སྟག ཚོང་འདུས། དར་ལུངས། གྲོམ་མདའ་རང་དང་བཞི་བཙུགས། སོ་སོའི་ཁྲི་སྐོར་རྣམས་ཀྱིས། འཇམ་སྐྱོར་འདབ་པའི་བཀོད་པ་བྱས། ཞེས་པ་ལྟར། ཡིག་ཚགས་འདི་ལས་ཤེས་རྟོགས་བྱུང་བ་ནི། ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱིས་བོད་དུ་འཇའ་མོ་ཐོག་མར་བཙུགས་པ་ནི་འགྲོ་མགོན་འཕགས་པ་བོད་དུ་མ་སླེབས་སྔོན་གྱི་སྤྱི་ལོ་༡༢༦༤ཡིན་ཏེ། འཇའ་མོ་བཙུགས་པའི་དམིགས་བྱ་ཡང་ཕྱོགས་གཅིག་ནས་མགྲོ་མགོན་འཕགས་པ་བོད་དུ་འབྱོར་བདེ་བའི་ཆེད་དུ་དང་། ཕྱོགས་གཞན་ཞིག་ནི་ཡོན་རྒྱལ་རབས་སྲིད་གཞུང་གིས་བོད་དང་འབྲེལ་འདྲིས་དང་དེར་དབང་བསྒྱུར་གྱི་ཆར་ཕན་འབྲས་དཔག་ཏུ་མེད་པ་འདོན་ཐུབ་པའི་ཆ་ནས་སོ།། ཐེངས་འདིར་བཙུགས་པའི་འཇའ་མོ་ནི། ཐོག་མར་རྒྱ་བོད་གཉིས་ཀྱི་འཚམས་ནས་བཟུང་བ་དང་། དེ་ནས་

རིམ་གྱིས་མདོ་སྨད་དང་མདོ་ཁམས། དབུས་གཙང་། མཐར་ས་སྐྱ་ལ་ཐུག་པའི་བར་སྟེ། དབུས་གཙང་དང་། མདོ་སྨད། མདོ་ཁམས་ཀྱི་འཇམ་ཆེན་གསུམ་བཙུགས་པ་དང་། འཇམ་ཆེན་དང་འཇམ་ཆེན་བར་དུ་འཇམ་ཆུང་མང་དུ་ཡོད་ལ། པན་ཚུན་ལམ་བར་གྱི་རིང་ཐུང་འདྲ་མིན་ནོ།། འཇའ་མོའི་གྲངས་ཚད་དེ་དུས་སྐབས་སོ་སོར་ཕལ་ཆེར་གཅིག་ཏུ་མི་སྣང་སྟེ། དབུས་གཙང་དང་། མདོ་ཁམས། མདོ་སྨད་ཀྱི་འཇམ་ཆེན་གསུམ་པོ་དེ་ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་སྐབས་སུ་ཕལ་ཆེར་འཇའ་མོ་ཆེ་མ་ཆུང་གསུམ་སོ་ལྔ་ཙམ་རྒྱུན་འཁྱོངས་བྱས་པ་ཡིན་ལ། བོད་ཁྲུལ་ཡོངས་ལ་འཇའ་མོ་བཞི་བཅུ་ལྷག་ཡོད་སྐད་དོ།།[༣༨]

ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་འཇའ་མོ་དེ་གྲུང་དབྱང་གིས་གཅིག་གྱུར་གྱི་བདག་གཉེར་བྱེད་པ་སྟེ། དེའི་བདག་གཉེར་པ་ལ་འཇའ་མོའི་བཀའ་ལུང་དང་བཀའ་ཤོག་ཕུད། ད་དུང་ཐོ་ཐོ་ཧོ་སན་(脱脱禾孙)གྱི་ལྟེ་གནས་ཚུགས་ཡོད་དེ། དེའི་དྲུང་བོར་འབྱེད་དགོས་སོ།།[༣༩] དབུས་གཙང་གི་འཇའ་མོ་ནི་དབུས་གཙང་གི་ཟློན་ལྷེ་ཟྀའི་དཔོན་རིགས་ཀྱིས་བདག་གཉེར་བྱེད་པ་ཡིན་ལ། ཡོན་རྒྱལ་རབས་གྲུང་དབྱང་གིས་རྒྱལ་ཡོངས་ཀྱི་སངས་རྒྱས་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་བྱ་བ་དང་། བོད་ཀྱི་སྲིད་འཛིན་བྱ་བའི་འགན་དབང་ཐམས་ཅད་བཞེས་པའི་ཧོན་གྲི་ཡོན་གྱིས་ཀྱང་བོད་ཀྱི་འཇའ་མོའི་བྱ་བ་དོན་དུ་གཉེར་དགོས་སོ།།[༤༠] བོད་ཀྱི་འཇའ་མོའི་བདག་གཉེར་མཁན་ལ་འཇམ་དཔོན་དང་། འཇའ་མོའི་དངོས་ཟྲས་མགོ་སྐྱོད་དང་། མི་དང་ཕྱུག་ཟློག་གི་ཁྲལ་ཝུ་ལག་ཆེད་དུ་གཉེར་མཁན་སོགས་ཡོད་དེ། འཇའ་མོའི་འགྲོ་འོངས་བར་ཆད་མེད་པའི་ཁག་ཐེག་བྱས་ཡོད་དོ།། བོད་ཀྱི་འཇམ་ཆེན་གསུམ་གྱི་སར་ཡང་། ཐོ་ཐོ་ཧོ་སན་གྱི་ཞིབ་བཤེར་ལྟེ་བ་ཆེད་དུ་ཚུགས་ཡོད་དེ། དཔེར་ན་མདོ་སྨད་ཀྱི་ཟློན་ལྷེ་ཟྀ་སི་ཏུ་ཡོད་རྗེ་རྨའི་མངའ་འོག་ཏུ། ཉིན་ཧི་(宁河 དེང་གན་སུའུ་ཧི་ཀྲིན་རྫོང་和政县)རུ་ཐོ་ཐོ་ཧོ་སན་ལྔ་དང་། ཅི་ཧྲི་ཀྲིག་(积石州 དེང་མཚོ་སྔོན་ཞིན་ཧྭ་རྫོང་|循化县)ཡོད་རྗེ་རྨ་རུ་ཐོ་ཐོ་ཧོ་སན་གཅིག་བསྐོས་

ཡོད་དེ། ཕར་འགྲོ་ཚུར་འོངས་བ་ཐམས་ཅད་ཐོ་ཐོ་ཧེ་སན་གྱི་དཔྱད་བཤེར་འཛིན་ཡིག་(མར་ཕབ་པའི་འགྲོ་འོངས་ཚོག་འཆན་གྱི་ཡི་གེའམ་གསེར་དངུལ་གྱི་འཛིན་རྟགས་སྣ་ཚོགས)གནང་བ་བརྒྱུད་གཟོད་འཇའ་མོ་བརྒྱུད་དགོས་སོ།།

འཇའ་མོའི་འགན་དབང་གཙོ་བོ་ནི་ཕར་འགྲོ་ཚུར་འོངས་གི་ཕོ་ཉ་དང་ཚོང་གཉེར་བ་ལ་འགྲོ་འདུག་ཉལ་འཚག་གི་མཐུན་རྐྱེན་གནང་བ་སྟེ། དེ་རྣམས་ལ་འདུག་སའི་ཁང་པ་དང་། ཉལ་སའི་སྦྲ་གུར། བཀྲེས་སྐོམ་བྱུང་ཚེ་ཟ་འཕྲུང་ཡོད་པ་[༣༡]ཞིག་གི་གོ་ཆོད་དགོས་སོ།། རྗེས་སོར། དམག་གི་དགོས་པ་ལ་བསམ་ནས་ཆེད་དུ་དམག་འཛམ་ཀྱང་བཙུགས་པ་ཡིན་ནོ།། འཇའ་མོའི་ཡོངས་སྤྱོད་དེ་གཙོ་བོ་ཨུ་ལག་འདོན་སྐྱེལ་གྱི་ལམ་ལུགས་སྒྲིལ་བ་བརྒྱུད་སྐོང་ཅི་ཐུབ་བྱས་པ་ཡིན་ཏེ། འཇའ་མོ་ཚུགས་ཡོད་པའི་སར་འབངས་ཁྲིམ་ནས་གཏན་ཁེལ་གྱི་འཇའ་ཁྲིམ་བཀར་ཏེ་ཨུ་ལག་ཞིབ་བཤེར་གྱི་ལས་འགན་བཞེས་པ་དང་། དེ་ཀོས་དངོས་སུ་འཛམ་ས་ནས་ཨུ་ལག་འདོན་དགོས་པ་མ་ཟད་ད་དུང་འཇའ་མོའི་མཁོ་སྤྲོད་ཀྱི་འབྲུ་རིགས་དང་རྟ་པའི་ཆར་རྩིས་ཞིབ་མོ་རྒྱག་དགོས་སོ།།

དེ་ཡང་ཁྲལ་ཨུ་ལག་གི་ཁས་ཀ་ཚིད་དྲག་པའི་དབང་གིས། ཁྲལ་འབངས་རྒྱུན་མི་ཆད་པར་བྲོས་བྱོལ་དུ་སོང་བས་འཇའ་མོའི་ལས་མ་འཁྱོངས་བའང་མང་དུ་ཡོད་ཕྱིར། ཡོན་རྒྱལ་རབས་སྲིད་གཞུང་གིས་དེའི་ཆར་འགྲོ་གྲོན་མི་གཏོང་ཀ་མེད་དུ་གྱུར་རོ།། དེ་ལ་«ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས»སུ་རྒྱུན་འབྱམས་སུ་བཀོད་པ་མཐོང་སྟེ། དཔེར་ན་ཀྲི་ཡོན་ཁྲི་ལོ་ཉེར་ལྔ་བའི་(༡༣༥༥)ཟླ་བཅུ་བའི་ལྕགས་ཕོ་སྤྲེལ་གྱི་ཉིན། དབུས་གཙང་གི་ཐོན་ལྷེ་ཐེ་གཞོན་ནུ་དབང་ཕྱུག་གིས་བཀྲེས་ལྟོགས་སུ་ལུས་པའི་རང་ཁོངས་དམག་འཛམས་ཐེམ་དུད་རྣམས་ལ་སྐྱོབ་གསོ་གནང་བ་དང་། སང་གས་ཀྱང་གོང་དུ་སྐྱོབ་གསོ་གནང་རོགས་ཞུས་པར། གོང་མས་དངུལ་སྲང་ཉིས་སྟོང་ལྔ་བརྒྱ་གནང་། ཞེས་དང་། ཀྲི་ཡོན་ཁྲི་ལོ་ཉེར་དགུའི་(༡༣༠༣)ཟླ་དགུ་བའི་ཤིང་ཕོ་སྤྲེལ་གྱི་ཉིན། དབུས་གཙང་གི་ཐོན་ལྷེ་ཐེས། འབྲི་གུང་གླིང་

ལོག་ནས་བཟུང་། འཇམས་ཁག་རྣམས་རིམ་བཞིན་སྟོངས། འབངས་རྣམས་དབུལ་ཞིང་གུད་པས་མགོ་སྐྲོད་བྱ་ཐབས་བྲལ། ཞེས་ཞུས་པར། གོང་མས་དབུས་གཙང་གི་ས་ཚིགས་ལྔ་ལ། ས་ཚིགས་རེར་ཏ་ལྔ་བརྒྱ་དང་། གནག་ཕྱུགས་ཉིས་བརྒྱ། ལུག་ལྔ་བརྒྱ་སོགས་ཀྱི་དོད་ཡོངས་རྫོགས་དངུལ་རྐྱང་སྤྲོད་དགོས་པ་དང་། དམག་དུད་བདུན་བརྒྱ་སུམ་ཅུ་སོ་དྲུག་ལ། དུད་ཚང་རེར་དངུལ་སྲང་བརྒྱ་དང་ལྔ་བཅུ་སྤྲོད་དགོས་པའི་བཀའ་ཕབ། ཞེས་དང་། ཡན་ཡིའུ་ཁྲི་ལོ་དང་པོའི་(༡༣༡༩)ཟླ་བཞི་པའི་ཚེས་གསུམ་ཉིན་ཀྲུང་ཧྲུའུ་བྱ་བའི་ལས་ཁུངས་ཀྱིས་བོད་ཀྱི་འཇམས་ས་ཚུགས་ལ་སྐྱབ་གསོ་རྒྱ་དངུལ་ཀྲུང་ཐུང་ཏ་ཟིག་ཅིག་ཁྲི་སྤྲོད་དགོས་པའི་སྙན་ཞུ་ཕུལ། ཞེས་པ་ལྟར་ན་ཡང་། འཇམས་ཚུགས་ཀྱི་དབུལ་ཕོངས་དེ་ད་དུང་ཕྱོགས་ཐམས་ཅད་ནས་མ་སེལ་བའི་ཆ་མང་དུ་ཡོད་དོ།། དེ་བས། སྲིད་གཞུང་གིས་ཀྱང་འཇམས་ཚུགས་ཀྱི་འུ་ལག་འདོན་སྐྱལ་གྱི་ལམ་ལུགས་དེ་ཡང་ཡང་བཅོས་ཐེང་བསྒྱུར་རོ།།

༡༣༦༨ལོར། ཡོན་རྒྱལ་རབས་སྲིད་གཞུང་གིས་བོད་དུ་མི་སྡེ་དུད་ཚང་གཏན་ལ་ཕབ་རྗེས། མུ་འབྲུད་ནས་ཁྲི་སྐོར་སོ་སོས་འཇམས་ཚུགས་ལ་འུ་ལག་མགོ་སྐྲོད་ཀྱི་ལུགས་མདོན་གསལ་དུ་མཛད་པ་སྟེ། དཔེར་ན་ལ་སྟོད་ལྷོ་བྱང་དང་མངའ་རིས་ཀྱི་དུད་ཁྲིམ་གྱིས་ས་སྐྱའི་འཇམས་ཆེན་ལ་མགོ་སྐྲོད་མཛད་པ་དང་། ……ཚུ་མིག་ཁྲི་སྐོར་གྱི་དུད་ཁྲིམ་སུམ་སྟོང་དང་གསུམ་གྱིས་སྟག་ལུང་གི་འཇམས་ཆེན་ལ་མགོ་སྐྲོད་མཛད་པ། ཞ་ལུ་ཁྲི་སྐོར་གྱི་དུད་ཁྲིམ་སུམ་སྟོང་བརྒྱད་བརྒྱ་དགུ་བཅུ་གོ་གཉིས་དང་། དེའི་ཁར་བྱ་རོག་ཚང་གི་དུད་ཚང་བརྒྱད་བརྒྱ་སུམ་ཅུ་སོ་ཉིས་ཕུད་པའི་ལྷག་མ་སུམ་སྟོང་དང་དྲུག་བཅུས་ཁྲོམ་སྟོད་ཀྱི་འཇམས་ཆེན་ལ་མགོ་སྐྲོད་མཛད་དགོས་པའི་བཀའ་བཅོས་སོ།། ……[༣༣] དེ་ཡང་༡༣༨༠ལོར།སང་ག་དམག་ཏ་འཁོར་དང་བཅས་པ་བོད་དུ་འབྱོར་རྗེས། བོད་ཀྱི་འཇམས་ཚུགས་ལ་ཕྱོགས་ཐམས་ཅད་ནས་ལེགས་སྒྲིག་ཆེན་པོ་མཛད་པ་སྟེ། དབུས་དཙང་གི་ཁྲི་སྐོར་

སོ་སོའི་དུད་ཚང་རྣམས་འཛམས་ཚུགས་ནས་སྤོད་མི་དགོས་པར་ཕྱིར་འཛིན་ཞིང་། བོད་དུ་སྤོད་པའི་ཧོར་དམག་གིས་དེའི་ཁྲལ་ཕུ་ལག་གི་ལས་ཐམས་ཅད་བཞེས་པའི་ལུགས་བཙས་ཏེ་དབུས་པ་ཁྲི་སྐོར་རྣམས་ཀྱིས། དུད་ཏ་མགོའི་སྟེང་ནས། ཏ་ཁལ་པ་བཞོན་མ། ཤས་ལུག འཛམས་བརྒྱགས་ཀྱི་ནས། ཕྱམ་ཐེར། སྤྲ། སྣ། གདན། ཁལ་ཞགས། ཐབ་ཆ། གདན་ཆས། སྨན་རིན། དུད་མི་དང་བཅས་པ། ཧོར་ལ་སྟེར་བའི་ཁྲིམས་བཅས་ནས། དབུས་པ་བྱང་དུ་སྤོད་མི་དགོས་པ། ཧོར་དམག་རྣམས་ལ། བོད་ཇས་ཀྱི་འཛམས་སྐྱོར་འདི་རྣམས། ལོ་ལོ་བཞིན་སོང་པ་འབུལ་བ་རྣམས་ལ། འཛའ་མོ་ཕུ་ལག་ཀུན་མ་སྟོངས་པ་བྱུང་པས། ཀུན་ལ་ཕན་པར་བྱུས་སོ།། ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར་རོ།།(༡༡)

དེ་ཡང་ཚོགས་མཚམས་སོ་སོར་འཛའ་མོ་བཙུགས་པ་འདིས། ཡོན་རྒྱལ་རབས་སྲིད་གཞུང་དང་བོད་ཀྱི་ཆབ་སྲིད་དང་དཔལ་འབྱོར་གྱི་འབྲེལ་འདྲིས་ཐད་སྟབས་བདེ་བའི་མཐུན་རྐྱེན་མང་དུ་སྤྲད་པ་མ་ཟད། བོད་ལྗོངས་དབང་དུ་བསྒྱུར་བའི་བྱེད་ཐབས་མང་པོ་ལག་ཏུ་བསྟར་བ་ལའང་བརྗོད་དུ་མེད་པའི་ནུས་པ་ཐོན་པ་ཡིན་ནོ།།

༡、ཐེམ་དུད་ཞིབ་བཤེར་གྱི་སྐོར།

དེ་ཡང་དུས་ངེས་པར་དུད་ཁྲིམ་ཞིབ་བཤེར་མཛད་པ་ནི་ཧོར་གྱི་གོམས་སྲོལ་ཉིང་བ་ཞིག་ཏུ་ཁྲམས་འདུག་སྟེ། དེ་ཀོ་ནི་ས་ཚོགས་ག་གེ་མོ་ཞིག་དངོས་སུ་ཧོར་ལ་དབང་བའམ་ཧོར་གྱི་དབང་བསྒྱུར་ཁྲབ་ཁོངས་སུ་གཏོགས་པ་མངོན་པར་མཚོན་ཡོད་དོ།། རྗེས་སོར་བོད་དུའང་བྱེད་ཐབས་འདི་ཀོ་ལག་ཏུ་བསྟར་བ་སྟེ། བོད་དུ་ཐེམ་དུད་ཞིབ་བཤེར་བྱེད་པ་དེ་བོད་ལྗོངས་དབང་འོག་ཏུ་བསྡུ་ཟིན་པར་འདོད་པའི་རྐྱེན་rtsaslen(ཐེམ་དུད་ཞིབ་བཤེར་མཛད་པ)ཞེས་པའི་ཐ་སྙད་དེའི་གོ་དོན་ཡང་འགྱུར་བ་སྣ་ཚོགས་བརྒྱུད་རིམ་གྱིས་རྒྱ་ནག་གི་归顺 ཞེས་པའི་དོན་དུ་གྱུར་རོ།།(༡༩)

༡༣༥༣ ལོའི་ཟླ་རོལ་དུ་མོང་གོལ་ཧན་གྱིས་བོད་ སྡོངས་བདག་ ཏུ་གཉེར་འཛོད་ཀྱི་ སྟ་གོན་བགྱིས་པའི་ སྐབས་ནས་བཟུང་ བོད་ དུ་ ཐེམ་ དུད་ ཞིབ་ བཤེར་མཛད་སྤྱོང་སྟེ། ཐེངས་འདིར་ཐེམ་དུད་ཞིབ་བཤེར་མཛད་པ་ནི་རྒྱལ་ཡོངས་སུ་ཐེམ་དུད་ཞིབ་བཤེར་མཛད་པ་དང་མཉམ་དུ་བྱུས་པ་སྟེ། མོང་གོལ་ཧན་གྱིས་འགྲོ་མགོན་འཕགས་པར་གསེར་ཡིག་པར་རམ་འདེགས་སྐོས་མཉམ་དུ་བོད་ཀྱི་ཐེམ་དུད་ཞིབ་བཤེར་བྱེད་པའི་ལུང་གནང་ངོ་།། འགྲོ་མགོན་འཕགས་པས་དབུས་གཙང་གི་མཐོ་རིམ་མི་སྣར་ སྤྲིངས་བའི་བཀའ་ཤོག་དུའང་ཚུལ་འདི་གསལ་ལེར་བཀོད་ཡོད་དེ། རྒྱལ་སྲས་མོང་གོལ་ཧན་ཁྲི་ལ་བཀོད་ཟིན་པ་དང་། ལྷག་པར་ངེད་ལ་ཐུགས་ཁུར་ཟབ་བཞེས་གནང་། ……རྒྱལ་པོས་ངེད་ལ་ཐུགས་དགོངས་ལྟར། གསེར་ཡིག་པ་མངགས་ནས་དབུས་གཙང་དུ་ཐེམ་དུད་ཞིབ་བཤེར་དང་། ས་མཚམས་དབྱེ་བ་སོགས་ཀྱི་ལས་བགྱི་བ་ལ་དགེ་འདུན་པའི་སྡེ་དང་བཅས་ཕྱོན་པའོ།། ངེད་ཀྱིས་དགེ་བཤེས་རྡོ་རྗེ (朵儿只·不鲁克) དང་སུང་ཕུ་ཧྲེ (孙不率) ཁྱེད་སར་མངགས་པ་སྟེ་གནས་ཚུལ་ཞིབ་མོ་དེ་ལ་དྲི་བར་ཞུ། ཞེས་བཀོད་པ་ལྟར་རོ།།(༣༥)

ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཚུགས་རྗེས་བོད་དུ་ཐེམ་དུད་ཐེངས་དུ་མར་མཛད་པ་སྟེ། ཐེངས་དང་པོ་ནི་གོང་མ་སེ་ཆེན་རྒྱལ་པོ་གསེར་ཁྲི་ལ་མངའ་གསོལ་བའི་དུས་འགོ་སྟེ། རྒྱལ་པོས་སློབ་ཆེན་དཔོན་ལ་བཀའ་བསྩལ་ཏེ་བོད་དུ་ཐེམ་དུད་ཞིབ་བཤེར་དང་འཛའ་མོ་བཙུགས་པའི་ལས་བགོས་སོ། དཔོན་འཁོར་དང་བཅས་པ་མདོ་སྨད་ནས་མདོ་ཁམས་དང་། དེ་ནས་ས་སྐྱ་བརྒྱུད་དབུས་སུ་ཕྱིན་མོད། འོན་ཀྱང་ཁོང་གིས་ཞིབ་བཤེར་མཛད་པ་ནི་བརྒྱུད་ལམ་འདི་དག་གི་ཐེམ་དུད་ཡིན་ཏེ་རྒྱུ་མཚན་ནི་དཔོན་འཁོར་དང་བཅས་པ་ཐེངས་འདིར་བོད་དུ་ཕྱིན་དོན་གཙོ་བོ་ནི་བོད་དུ་འཛའ་མོ་བཙུགས་པའི་ཆེད་དུ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ། ༡༣༦༨ ལོར། གོང་མ་སེ་ཆེན་རྒྱལ་པོས་གསེར་ཡིག་པ་ཨ་མགོན་དང་མི་གླིང་གཉིས་བོད་དུ་མངགས་ནས་ས་སྐྱའི་

དཔོན་ཆེན་ཁྲི་རབས་དང་པོ་ཤཱཀྱ་བཟང་པོ་དང་མཉམ་དུ་ཐེམ་དུད་ཞིབ་བཤེར་ཐེངས་གཉིས་པ་མཛད་པ་སྟེ། ཐེངས་འདིར་ཐེམ་དུད་ཞིབ་བཤེར་མཛད་པའི་གཞི་ཁྱོན་ཏ་ཅང་ཆེ་སྟེ། དབུས་གཙང་དང་མངའ་རིས་ཀྱི་དགེ་འདུན་དང་གྲོང་པ་ཐམས་ཅད་ཞིབ་བཤེར་གྱི་ཁོངས་སུ་བསྡུས་སོ།། དེ་ཡང་《རྒྱ་བོད་ཡིག་ཚངས་ཆེན་མོ》ལས་བཀོད་པ་ལྟར་ན། ཐེངས་འདིར་ཞིབ་བཤེར་མཛད་མི་ལ་ད་དུང་སི་ཏུ་ཨ་ཤི་ཅེ་(司徒阿什杰)ཞེས་པ་ཞིག་ཀྱང་ཡོད་དེ། ཁོང་གིས་སྟོད་མངའ་རིས་སྐོར་གསུམ་དང་། ཞ་ལུའི་ཁྲི་སྐོར་མན་ནས་འབྲི་གུང་ཁྲི་སྐོར་ཡན་གྱི་ཐེམ་དུད་ལ་ཞིབ་བཤེར་མཛད་པའི་ལས་བཞེས་ཤེང་། ཨ་མགོན་དང་མི་གླིང་གཉིས་ཀྱིས་སྟོད་མངའ་རིས་སྐོར་གསུམ་དང་ཞ་ལུའི་ཁྲི་སྐོར་ཡན་གྱི་ཐེམ་དུད་ལ་ཞིབ་བཤེར་མཛད་པ་ཡིན་ནོ།།

དེའི་རྗེས་སུ། ཡོན་རྒྱལ་རབས་སྲིད་གཞུང་གིས་ཡང་ཅིག་༡༣༨༧ལོ་དང་། ༡༣༣༩ནས་༡༣༣༥ལོའི་བར་དུ་སྔ་ཕྱིར་བོད་དུ་ཐེངས་གཉིས་ལ་ཐེམ་དུད་ཞིབ་བཤེར་མཛད་པ་སྟེ། ༡༣༨༧ལོར་ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱིས་བློན་ཆེན་དོ་བྲེ་ཨ་ནུ་གན་(多苏阿努干)ཞེས་པ་བོད་དུ་མངགས་ནས་དཔོན་ཆེན་གཞོན་ནུ་དབང་ཕྱུག་གི་རོགས་སྐྱོར་བརྒྱུད་པ་དང་། ཕྱི་མ་ནི་བློན་ཆེན་དོ་བྲེ་ཨ་ནུ་གན་དང་གེ་ཆ་ཏ་ཕིན་ཀྲང་རན་(格洽达平章仍)ཞེས་པ་གཉིས་མངགས་ཏེ་བོད་ཀྱི་དཔོན་ཆེན་གཞོན་ནུ་དབང་ཕྱུག་དང་མཉམ་དུ་ཐེམ་དུད་ཞིབ་བཤེར་གྱི་ལས་བགྱིས་པ་ཡིན་ནོ།། དེ་ཡང་ཐེམ་དུད་ཐེངས་གཉིས་ལ་བགྱིས་པ་འདིར། དབྱི་ཏ་ལི་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་མཁས་མཆོག་ཕེཊ་ཏ་ཁའི་དགོངས་པ་ལྟར་ན། ཐེམ་དུད་ཞིབ་བཤེར་སྔ་མ་ནི་༡༣༦༨ལོར་ཞིབ་བཤེར་མཛད་པའི་མཇུག་བསྡོམས་ཡིན་ལ། དེ་ནི་བློན་ཆེན་སང་གས་རྒྱལ་ཡོངས་ཀྱི་གཞི་ཁྱོན་ནས་ཐེམ་དུད་ཞིབ་བཤེར་བྱས་པ་དང་བསྟུན་ནས་བགྱིས་པ་ཡིན་ཞིང་། ཕྱི་མ་ནི་ཉམས་རྒྱུད་དུ་སོང་ཟིན་པའི་ཧོར་གྱི་དབང་བསྒྱུར་བས་བོད་ལྗོངས་དབང་བསྒྱུར་གྱི་བྱེད་ཐབས་སུ་བརྟན་དུ་གཏོང་ཆེད་ཐེམ་

དུད་ཞིབ་བཤེར་མཛད་པ་ཡིན་པར་འདོད་དོ།།(༣༨)

སླ་ཞབས་ཀྲ་ཆེ་སི་ཆན་གྱིས་ཀྱང་། ཡོན་རྒྱལ་རབས་སྲིད་གཞུང་གིས་བོད་དུ་ཐེམ་དུད་ཞིབ་བཤེར་མང་དུ་མཛད་པ་ནི་མདོར་ན། དམག་མི་བསྡུ་བ་དང་ཁྲལ་བསྡུ་བ་མི་དང་རྒྱུ་ནོར་གྱི་དགོས་པ་གཞི་རྩར་བཟུང་ནས་(༣༩) དེ་ཀོ་ལག་ཏུ་བསྟར་བ་ཡིན་ནོ་ཞེས་གསུངས་སོ།།

༣、"ཏ་མགོ"འམ་ཏྲེའི་ལམ་ལུགས་ལག་ཏུ་བསྟར་ཚུལ།

ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱིས་ཁྲི་ཡོན་ཁྲི་ལོ་དྲུག་པ་（༡༣༦༨ལོ）ནས་བཟུང་རྒྱལ་ཡོངས་སུ་ཏྲེའི་ལམ་ལུགས་ལག་ཏུ་བསྟར་བ་སྟེ། འབངས་མི་སེར་སྐྱ་བ་ཐམས་ཅད་རང་སྡེར་བགོས་ཤིང་། དུད་ཁྱིམ་ལྔ་བཅུ་ཏྲེ་གཅིག་ཏུ་བཅད་པ་ཡིན་ནོ།། "ཏྲེ" ཞེས་པ་གཞི་རིམ་གྱི་སྤྱི་ཚོགས་རྩ་འཛུགས་ཆེས་ཆུང་བ་ཞིག་གི་ཆ་ནས་ཚུགས་ཤིང་དེའི་དམིགས་ཡུལ་ནི་ཞིང་ལས་ཐོན་སྐྱེད་གོང་དུ་སྤེལ་ཏེ་སྤྱི་ཚོགས་སྒྲིག་གཞི་བདེ་འཇགས་སུ་གཏོང་བ་ལས་མ་འདས་སོ།། བོད་དུ་དར་བའི་རིགས་འདྲའི་ཏྲེའི་ལམ་ལུགས་ཀྱི་རྩ་འཛུགས་ལ"ཏ་མགོ"ཞེས་བྱ་སྟེ། བོད་ཀྱི་ཡིག་ཚགས་སུ་བཀོད་པ་ལྟར་ན། ཏ་མགོ་གཅིག་ལ་དུད་ཁྱིམ་ལྔ་བཅུ་ཡོད་པས། རྒྱ་ཡུལ་གྱི་ཏྲེའི་ལམ་ལུགས་དང་གཉིས་སུ་མ་མཆིས་སོ།། ཏ་མགོ་དང་བོད་ཀྱི་དམག་སྲིད་སྒྲིག་སྟངས་སམ་ཁྲི་སྐོར་གྱི་རྩ་འཛུགས་ལ་ཁྱད་པར་ཆེ་སྟེ། དེ་ནི་དམག་དོན་དང་སྲིད་འཛིན་གྱི་རྩ་འཛུགས་ཞིག་ཡེ་ནས་མ་ཡིན་ཏེ། དེ་ལས་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་རྩ་འཛུགས་ཞིག་ཡིན་ནོ།།

བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་དེབ་ཐེར་སོགས་སུ་ཁྲི་སྐོར་སོ་སོས་ཏ་མགོ་གཞིར་བཟུང་ནས་འཇའ་སོར་ཁྲལ་ཨུ་ལག་འདོན་དགོས་པའི་ཚུལ་མང་དུ་བཀོད་ཡོད་པ་མཐོང་ལ། དེར་ཏ་མགོ་ནི་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་རྩ་འཛུགས་ཞིག་ཡིན་པ་ནི་ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱིས་བོད་ཀྱི་འབངས་མི་སེར་སྐྱ་བ་ལས་ཁྲལ་བསྡུ་བའི་ཆེས་དམའ་བའི་སྡེ་ཡིན་པར་མཐོང་ལ། འདི་དང་རྒྱ་ཡུལ་གྱི་ཏྲེའི་ལམ་ལུགས་ཡང་ཁྲལ་བསྡུ་བའི་ཆེས་དམའ་བའི་སྡེ་ཞིག

ཡིན་པ་ཏ་ཙང་འདྲ་མཚུངས་ཏེ། རྒྱུ་མཚན་དེ་བས། བོད་དུ་དར་བའི་ཏ་མགོའི་རྩ་འཛུགས་དེ་ཡང་ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་སྐབས་སུ་རྒྱུན་འབྱམས་སུ་བསྟར་བའི་"ཏྲེའི"(༡༨)ལམ་ལུགས་ཡིན་ནོ་ཞེས་བརྗོད་པ་ཡིན་ནོ།།

༩、བོད་དུ་དབུལ་སྐྱོབ་བྱས་པའི་སྐོར།

ཡོན་རྒྱལ་རབས་སྲིད་གཞུང་གིས་བོད་ས་གནས་སུ་སྲིད་འཛིན་དོ་དམ་ལག་ཏུ་བསྟར་བའམ་དམག་དོན་གྱི་སྒྲིག་གཞི་བཙུགས་པ་དང་མཉམ་དུ། ད་དུང་དུས་རྒྱུན་དུ་དབུལ་སྐྱོབ་ཉམས་གསོའི་བྱེད་ཐབས་ཀྱང་ལག་ཏུ་བསྟར་བ་སྟེ། བོད་དུ་ཐན་པ་དང་། སེར་བ། ཁ་ངས། སད། ནད་ཡམས། ས་འགུལ་སོགས་རང་བྱུང་གི་གནོད་འཚེ་རྒྱུན་པར་ཕོགས་པས་འབངས་མིའི་འཚོ་བར་བརྗོད་དུ་མེད་པའི་གནོད་རྐྱེན་ཐེབས་ཕྱིར་ཡོན་རྒྱལ་རབས་སྲིད་གཞུང་གིས་རྒྱུན་མི་ཆད་པར་དངོས་པོའི་སྐྱོབ་གསོ་གནང་བ་ཡིན་ཏེ། དཔེར་ན་ཀྲི་ཧྲུན་(至顺)ལོ་དང་པོར་(༡༣༣༠ལོ)མདོ་སྨད་ཀྱི་འབངས་རྣམས་ལ་བཀྲེས་ལྟོགས་བྱུང་བས། འབྲུ་རིགས་ཀྱི་སྐྱོབ་གསོ་གནང་དགོས་པའི་བཀའ་བསྩལ་ལོ།། དེ་མ་ཟད་ད་དུང་ཐར་ནས་བཤད་ཟིན་བཞིན་འཇམ་ཚུགས་ཀྱི་དབུལ་འབངས་རྣམས་ལ་དངོས་པོའི་སྐྱོབ་གསོ་གནང་བ་ཡང་དེ་བཞིན་དུ་ཡོན་རྒྱལ་རབས་སྲིད་གཞུང་གིས་སྐྱོབ་གསོའི་བྱེད་ཐབས་ལག་ཏུ་བསྟར་བ་ཡིན་ནོ།། བྱེད་ཐབས་འདི་དག་གིས་བོད་ས་གནས་སུ་ཐོན་སྐྱེད་ཀྱི་སླར་གསོ་དང་། སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་བདེ་འཇགས་ཐད་ཕན་འབྲས་ཆེན་པོ་བཏོན་པ་ཡིན་ནོ།།

སྦྲགས་མཆན།

(༡)ཀྲ་ཆི་སི་ཆན་གྱིས་བརྩམས་པའི《ཧོར་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ཞིབ་འཇུག་དཔེ་ཚོགས》ཞེས་པ་ལས། 《ཆེན་པོ་ཧོར་གྱིས་བོད་སྐྱོང་བདག་ཏུ་བྱས་ཚུལ》ཞེས་པར་གསལ།ཐེ་ཕན་ཞའོ་ཏེ་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་༡༩༨༠ལོར་པར་དུ་སྐྲུན།

(༢) «ཡོན་གྱི་ལོ་རྒྱུས»ལས།

(༣) ཕང་ཞིན་གྱིས་བརྩམས་པའི་«འགྲོ་མགོན་འཕགས་པའི་ལམ་ཡིག»ལས།

(༤) (༥) (༡༤) (༡༨) ཧན་རའི་ལིན་གྱིས་བརྩམས་པའི་«ཡོན་དང་མིང་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་ཀྲུང་དབྱང་སྲིད་གཞུང་དང་བོད་ས་གནས་སྲིད་གཞུང་བར་གྱི་འབྲེལ་བ»ལས། ཀྲུང་གོ་བོད་ཀྱི་ཤེས་རིག་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་༡༩༨༩ལོའི་ཟླ་༢པར་སྐྲུན།

(༥) (༢༥) ཧྲན་པའོ་ལིང་གིས་བརྩམས་པའི་«ཧོར་བོད་འབྲེལ་བའི་ལོ་རྒྱུས་ཞིབ་འཇུག»མཚོ་སྔོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་༡༩༩༣ལོའི་ཟླ་༨པར་སྐྲུན།

(༧) ཧྲིན་ལྷེ་རོན་གྱིས་བརྩམས་པའི་«ཡོན་རྒྱལ་རབས་སྐབས་སུ་དབུས་གཙང་དུ་ཁྲི་སྐོར་བཅུ་གསུམ་ཚུགས་པའི་སྐོར་གླེང་བ»ལས་བཏུས་ཤིང་། «ཡོན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ཞིབ་འཇུག»བོད་ལྗ་བར་གསལ།

(༨) རྒྱལ་དབང་ལྔ་བས་བརྩམས་ཤིང་གོ་དུ་ཆེན་གྱིས་བསྒྱུར་བའི«དེབ་ཐེར་དཔྱིད་ཀྱི་རྒྱལ་མོའི་གླུ་དབྱངས»ལས་བཤུས། མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་༡༩༨༣ལོའི་ཟླ་༧པར་སྐྲུན།

(༩) (༡༧) (༣༨) ཧྲིན་ལྷེ་རོན་གྱིས་བརྩམས་པའི་«ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྲུང་དབྱང་སྲིད་གཞུང་གིས་བོད་ལྗོངས་བདག་གིར་གཉེར་ཚུལ»ལས། «ལོ་རྒྱུས་ཞིབ་འཇུག»༡༩༨༨ལོའི་དེབ་༣པའི་སྟེང་།

(༡༠) ཕང་ཕུ་རིན་དང་སའོ་ཧྲུན་ཆིན་གྱིས་བསྡུ་བསྒྲིགས་བྱས་པའི་«བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་གནད་བསྡུས»ལས། ཟི་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་༡༩༨༡ལོའི་ཟླ་༧པར་སྐྲུན།

(༡༡) (༡༣) (༢༦) (༣༢) སྟག་ཚང་རྫོང་པ་དཔལ་འབྱོར་བཟང་པོས་བརྩམས་ཤིང་། ཁྲིན་ཆིན་དབྱིན་གྱིས་བསྒྱུར་བའི་«རྒྱ་བོད་ཡིག་ཚང་ཆེན་མོ»ལས། བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་༡༩༨༦ལོའི་ཟླ་༡༢པར་སྐྲུན།

(༡༣) ཁྲིན་ཆིན་དབྱིན་གྱིས་བརྩམས་པའི«ཡོན་རྒྱལ་རབས་སྐབས་སུ་དབུས་གཙང་གི་དཔོན་ཆེན་སྐོར་གླེང་བ»ལས། «ཡོན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ཞིབ་འཇུག་དཔེ་ཚོགས»བོད་བཞི་བར་གསལ།

(༡༥) (༡༦) «ཡོན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་དཔོན་རིགས་ཀྱི་སྐོར»ལས།

(༡༩) (༣༥)ཀཱ་ཆེ་སི་ཆེན་གྱིས་བརྩམས་པའི་«ཧོར་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ཐོར་བུ»ལས་བཤུས་པ་སྟེ། «ཧོར་བོད་བར་གྱི་འབྲེལ་བ་དང་དེས་ཀྱང་ཡོན་ལ་ཐོན་པའི་ཤུགས་རྐྱེན»ལས། ཐེ་ལྷན་ཞའོ་ཧེ་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་༡༩༨༠ལོར་སྐྲུན།

(༣༠) «ཡོན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་མེས་པོའི་སྐོར»ལས།

(༣༡) རིན་ཆེན་བཀྲ་ཤིས་ཀྱིས་བརྩམས་པའི་«ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱིས་མདོ་སྨད་ས་ཁུལ་དབང་དུ་བསྒྱུར་ཚུལ་མདོར་བཤད»ཞེས་པ་སྟེ། «ཡོན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ཞིབ་འཇུག་དཔེ་ཚོགས»པོད་བཞི་བར་གསལ།

(༣༢) «ཡོན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ཐའི་ཧྲན་གྱི་སྐོར»ལས།

(༣༣) རིན་ཆེན་བཀྲ་ཤིས་ཀྱིས་བརྩམས་པའི་«ཞི་ཤིན་ལྷང་དང་བོད་ཀྱི་འབྲེལ་བ»ཞེས་པ་ལས་བཤུས། «ཀྲུང་དབྱང་མི་རིགས་སློབ་གྲྭ་ཆེན་མོའི་རིག་གཞུང་དུས་དེབ»༡༩༨༨ལོའི་དེབ་༣པར་གསལ།

(༣༤) ཤིས་གྲི་ཨན་གྱིས་བརྩམས་པའི་«ཡོན་རྒྱལ་རབས་སྐབས་སུ་རྫེ་དཔོན་ཕྱོགས་མཐར་བསྐྱོད་པའི་སྐོར»ཞེས་པ་ལས། «ཡོན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ཞིབ་འཇུག་དཔེ་ཚོགས»པོད་བཞི་བར་གསལ།

(༣༥) རིན་ཆེན་བཀྲ་ཤིས་ཀྱིས་བརྩམས་པའི་«ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྲུང་དབྱང་སྲིད་གཞུང་གི་བོད་རིགས་བློན་ཆེན་སང་ག»ཞེས་པ་སྟེ། «བོད་ལྗོངས་ཞིབ་འཇུག»༡༩༨༤ལོའི་དེབ་༣པར་གསལ།

(༣༨) ཚའི་གྲི་ཧྲོན་གྱིས་བརྩམས་པའི་«ཡོན་རྒྱལ་རབས་སྐབས་སུ་བཙུགས་པའི་བོད་ཀྱི་འཇམ་ཚུགས་ཀྱི་སྐོར་གླེང་བ»ཞེས་པ་སྟེ། «བོད་ལྗོངས་ཞིབ་འཇུག»༡༩༨༤ལོའི་དེབ་༤བར་གསལ།

(༣༩) (༣༡) «ཡོན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ལས་སོ་དམག་གི་སྐོར»ལས།

(༣༠) བློ་བཟང་ཆོས་འཕྲོར་དང་ཁྲིན་ཆེན་དབྱིན་གྱིས་བརྩམས་པའི་«ཡོན་རྒྱལ་རབསཀྱིས་བོད་ཀྱི་ས་ཁུལ་དུ་བཙུགས་པའི་འཇའ་མོའི་སྐོར་གླེང་བ»ཞེས་པ་སྟེ། «ནུབ་བྱང་གི་ལོ་རྒྱུས་དང་ས་གནས་ཞིབ་འཇུག» ༡༩༨༤ལོའི་དེབ་དང་པོར་གསལ།

(༣༣) «བོད་ས་གནས་ནི་ཀྲུང་གོའི་ཆ་ཤས་བྲལ་ཐབས་མེད་པ་ཞིག་ཡིན» (ལོ་རྒྱུས་

ཡིག་ཆ་འདམས་བསྒྲིགས) ཞེས་པར་གསལ། བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་༡༩༨༦ལོའི་ཟླ་༨པར་སྐྲུན་པའི་ཤོག་གྲངས་༧༩།

(༣༩) [དབྱི་ཏ་ལི] ཏུའུ་ཅིས་བརྩམས་ཤིང་ལིས་ཡུག་ཡུ་དང་ཏྲིན་རའེ་ལིན་གྱིས་བསྒྱུར་བའི་«བོད་ཀྱི་དུས་རབས་བར་མའི་ལོ་རྒྱུས» ཀྲུང་གོའི་སྤྱི་ཚོགས་ཚན་རིག་ཁང་མི་རིགས་ཞིབ་འཇུག་སོའུས་༡༩༨༠ལོར་ལྷུགས་པར་དུ་བཏབ་པ་ལས།

(༣༥) «ཧོར་བོད་འབྲེལ་བའི་ལོ་རྒྱུས་ཞིབ་འཇུག» ཞེས་པའི་ཤོག་གྲངས་༩༣པར་གསལ།

(༣༦) [དབྱི་ཏ་ལི] པིས་ཏ་ཁས་བརྩམས་ཤིང་། ཏྲིན་ལྷེ་རོན་གྱིས་བསྒྱུར་བའི་«ཧོར་གྱིས་བོད་དུ་ཐེམ་དུད་ཞིབ་བཤེར་བྱས་ཚུལ་སྐོར་གླེང་བ»ཞེས་པ་སྟེ། «ཕྱི་རྒྱལ་དུ་བོད་རིག་པ་ཞིབ་འཇུག་གི་འགྱུར་རྩོམ་ཕྱོགས་བསྒྲིགས»བོད་དང་པོ། བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་༡༩༨༥ལོའི་ཟླ་༡༠པར་སྐྲུན་ནོ།

གཉིས་པ། བོད་ཀྱི་སྤྱི་ཚོགས་གོང་དུ་འཕེལ་བའི་སྐོར།

ཡོན་རྒྱལ་རབས་སྲིད་གཞུང་གིས་བོད་ལྗོངས་ས་ཁུལ་དབང་དུ་བསྒྱུར་བ་དེས། བོད་ལྗོངས་ལོ་ངོ་བཞི་བརྒྱ་ལྷག་གི་རིང་ལ་ཁ་བྲལ་གྱིས་འཐོར་བྱུང་བའི་རྗེས། རྒྱལ་ཡོངས་གཅིག་གྱུར་ཆེན་མོ་བྱུང་བའི་ཁྲུབ་ཁོངས་སུ་བོད་ལྗོངས་ནང་ཁུལ་དུ་ཡང་སྟོད་འཛགས་གཅིག་གྱུར་བྱུང་བའི་རྣམ་པ་ཕྱིར་མངོན་པ་སྟེ། དེ་ཀོས་བོད་ལྗོངས་སྤྱི་ཚོགས་དཔལ་འབྱོར་གྱི་སྟར་གསོ་དང་གོང་དུ་སྤེལ་བའི་ཆར་མཐུན་རྐྱེན་གང་ལེགས་མང་དུ་བསྟན་པ་ཡིན་ནོ།། ཡོན་རྒྱལ་རབས་སྲིད་གཞུང་གིས་བོད་དུ་ཐེམ་ཐོ་ཞིབ་བཤེར་དང་། བོད་ཁྲི་སྐོར་བཅུ་གསུམ་དུ་ཕྱེ་བ། འཇའ་མོ་འཛམ་ཚུགས་བཙུགས་པ་སོགས་ཀྱིས་ཕྱོགས་ཐམས་ཅད་ནས་ས་གནས་སོ་སོའི་དབང་ཤུགས་དང་གྲུབ་མཐའ་སོ་སོའི་དབང་ཤུགས་གཉིས་རང་རང་སོ་སོའི་དོན་དུ

བསྙངས་པའི་འབྲུག་རྫོང་གི་ཕྱོགས་ཆ་མང་པོ་ཞིག་ཞི་ཞིང་དུལ་བར་བྱེད་པ་དང་། སྤྱི་ཚོགས་སྒྲིག་གཞི་བདེ་འཇགས་སུ་གཏོང་བ། རྒྱ་ཆེ་བའི་ཞིང་འབྲོག་མི་དམངས་ཀྱིས་ཀྱང་རང་ས་ནས་སྐྱིད་པའི་དཔལ་ལ་རོལ་ཞིང་ཐོན་སྐྱེད་གོང་དུ་སྤེལ་བའི་འདུན་པ་ཤུགས་ཆེར་སྐྱུལ་ནས་གཏན་ཁེལ་གྱི་ལུགས་ལྟར་ཁྲལ་འུ་ལག་འཇལ་བ་དང་། རང་གི་རྒྱུ་ནོར་ཡོངས་སྤྱོད་སྐོར་ཞིག་ལ་སྲུང་སྐྱོབ་ཐོབ་པ། ཐོན་སྐྱེད་ཀྱི་བརྩོན་སེམས་ཇེ་ཆེར་བརྟས་པ་སོགས་འགྱུར་བ་ཆེན་པོ་བྱུང་བ་སྟེ། དེ་ལྟ་དང་བསྟུར་ན། ཕྱོགས་ཆ་གཅིག་ནས་འབྲུག་རྫོང་འཇགས་ཤིང་བདེ་ཞིང་སྐྱིད་པའི་དཔལ་ལ་བཀོད་པ་ཡིན་ནོ་ཞེས་བརྗོད་ཆོག་གོ།

གཅིག གྲུབ་མཐའ་ཁག་སོ་སོ་དར་རྒྱས་བྱུང་རྒྱུ།

དུས་རབས་བཅུ་གསུམ་པའི་སྟོད་ཀྱི་ཆར། བོད་ཀྱི་སྤྱི་ཚོགས་ཡོངས་ལ་ སྔར་མེད་ཀྱི་ཁྱད་ཆོས་ཤིག་མངོན་པར་ཤར་བ་སྟེ། དེ་ནི་གསར་དུ་བྱུང་བའི་ས་གནས་བཀས་བཀོད་བདག་པོ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་དབང་ཤུགས་དེ་གྲུབ་མཐའི་དབང་ཤུགས་དང་འབྲེལ་དམ་པོར་སྦྲེལ་ནས་རང་ལ་ཡང་ཆོས་གོས་ཀྱིས་ཡོངས་སུ་བརྒྱན་པར་བྱས་པ་སྟེ། དེ་ནི་བཀས་བཀོད་བདག་པོ་དང་དགོན་བདག་གི་འགན་གཉིས་ལྷན་མཉམ་དུ་བཞེས་སོ།། དཔེར་ན། ཡར་ཀླུང་ཇོ་བོའི་གདུང་རྒྱུད་ཀྱིས་ལྷ་སའི་ཤར་ཕྱོགས་ཀྱི་མལ་གྲོ་གུང་དཀར་ཁུལ་གྱི་ཆོས་ཁ་དགོན་དང་སྐྱིད་ཕྲུག་དགོན་སོགས་བསྒྱུར་བའི་དབང་ལག་ཏུ་རྙེད་ཇེས། སུ་འབུད་ནས་ཀོང་པོ་དང་དྭགས་པོ་ས་ཁུལ་གྱི་དགོན་སྡེ་བཅུ་ལྷག་ཙམ་ཡང་དབང་དུ་བསྡུས་པ་སྟེ། དགོན་སྡེ་ཚོགས་པའི་འགོ་དཔོན་ལྷ་འགྲོ་བའི་མགོན་པོ་(༡༡༨༤༡༢༥༩ལོ)ལ་དགོན་བདག་མངགས་ཚོག་པའི་ཁྱད་དབང་ལྡན་པ་མ་ཟད། ད་དུང་བུ་དགོན་སོགས་ཀྱི་ཞིང་བྲན་དོན་དུ་གཉེར་བའི་ས་གནས་དཔོན་རིགས་སྟེ་མི་དཔོན་ཡང་མངགས་བཙོལ་ཚོག་པའི་ཁྱད་དབང་ལྡན་ནོ། འབྲི་གུང་བཀའ་རྒྱུད་པ་ནི་ཕ་རབས་ཚ་རྒྱུད་བརྒྱུད་ནས་ཁམས་ཕྱོགས་ཀྱི་ཅོག་རོའི་གདུང་རྒྱུད་ནས་ཐར་ཐབས་མེད་ལ་རྒྱུ་རྐྱེན་དེས་དེ་

ལའང་འབྲི་གུང་བཀའ་བརྒྱུད་པའི་གདུང་རབས་ཞེས་བརྗོད་པ་ཡིན་ནོ།། དེ་མ་ཟད་ད་དུང་མགར་གྱི་གདུང་བརྒྱུད་ཀྱིས་དབང་དུ་བསྒྱུར་བའི་ཚལ་པ་བཀའ་བརྒྱུད་པ་དང་། རླངས་ཀྱི་གདུང་བརྒྱུད་ཀྱིས་དབང་དུ་བསྒྱུར་བའི་ཕག་གྲུ་བཀའ་བརྒྱུད་པ་སོགས་ཀྱང་ཚུལ་དེ་ལས་མ་འདས་སོ།། དེ་ལྟར་གཞུང་འདི་ནས་ཀྱང་ཡང་ཡང་བཤད་ཟིན་པའི་གཙང་གི་འཁོན་གྱི་གདུང་བརྒྱུད་ས་སྐྱ་བ་ཡང་འདི་ལས་གཞན་དུ་མ་མཆིས་ཏེ། ས་སྐྱའི་ཁྲི་བ་ནི་སྐབས་དེའི་ཆོས་སྲིད་གཉིས་ཆར་དབང་བསྒྱུར་གྱི་གོ་འཕང་ལྷག་པར་མཐོ་བའི་བོད་ལྗོངས་ཀྱི་དབང་ཤུགས་ཆེས་མཐོ་བའི་མི་སྣ་ཞིག་ཏུ་གྱུར་ཡོད་དོ།།

དེ་ལས་རྟོགས་ཐུབ་པ་ནི། བོད་ལྗོངས་ཀྱི་གྲུབ་མཐའི་དབང་ཤུགས་སོ་སོའི་བར་དུ་ཕན་ཚུན་མཛའ་ཞིང་མཐུན་པའམ་དགྲ་ཟླར་ལངས་བ་གང་ཡིན་ཀྱང་། དེ་ཀུན་ཐད་ཀར་དུ་བོད་ལྗོངས་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་མ་འོངས་པའི་འགྱུར་སོ་དང་འབྲེལ་བ་ལྡན་ནོ།། ཡོན་རྒྱལ་རབས་སྲིད་གཞུང་གིས་བོད་ལྗོངས་དབང་དུ་བསྒྱུར་བ་དེ་ཏ་ཅང་བདེ་བླག་གམ་ཐུས་པ་མངོན་གསལ་དུ་ཐོན་པའི་ཆར་མཉམ་འཇོག་དགོས་པའི་རྒྱུ་ཞག་ཅིག་ནི། དེ་དང་ཆོས་ལུགས་བར་གྱི་འབྲེལ་བ་འོས་ཤིང་མཚམས་པར་སྒྲིར་བ་སྟེ། སངས་རྒྱས་ཆོས་ལུགས་ནི་བོད་དང་ཡོན་རྒྱལ་རབས་གཉིས་ཕན་ཚུན་གཅིག་ཏུ་སྒྲིལ་བའི་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་དར་སྐུད་ཞིག་ཏུ་གྱུར་བ་ཡིན་ནོ།།

༡༢༦༠ལོར། གོང་མ་སེ་ཆེན་ཏན་རྒྱལ་པོའི་ཁྲི་ལ་འཛེགས་རྗེས།དེ་མ་ཐག་འགྲོ་མགོན་འཕགས་པར་གུ་ཤྲི་དང་། དངུལ་གྱི་དབང་གནང་ཞིང་། ཀྲུང་ཡོན་གྱི་ཆོས་རྗེར་བསྐོས་པ། གནམ་འོག་གི་ཆོས་ལ་དབང་བསྒྱུར་བའི་ཆོ་ལོ་སོགས་གནང་པ་ཡིན་ནོ།།[1] ཞེས་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་དེ་རྒྱལ་བསྟན་དུ་དངོས་སུ་བཀས་མཛད་ཅིང་། ཐམས་ཅད་བོད་པའི་ལུགས་ལྟར་བྱས་པ་ཡིན་ནོ།། ༡༢༦༥ལོར། འགྲོ་མགོན་འཕགས་པ་རྒྱལ་པོའི་བཀའ་ལུང་ལྟར་ས་སྐྱར་ཕྱིན་ཞིང་། བོད་དུ་ས་གནས་སྲིད་གཞུང་དང་ཐོན་ལྟེ་ཟེ་བཙུགས་པ་མ་ཟད། བོད་ཁྲི་

སྐོར་བཅུ་གསུམ་དུ་ཕྱེ་སྟེ། དཔོན་ཆེན་གྱི་ལམ་ལུགས་ཐོག་མར་བཏོད་པ་ཡིན་ནོ།། ༡༣༧༠ལོར། འགྲོ་མགོན་འཕགས་པས་བཀའ་ལྟར་ཏོར་ཡིག་གསར་པ་མཛད་ནས་ཕུལ་བ་དང་སེ་ཆེན་རྒྱལ་པོས་བཀའ་བསྒྲགས་ནས་རྒྱལ་ཡོངས་སུ་ཁྱབ་པར་བྱས་ཤིང་། ཁོང་ཉིད་ཡང་ཏི་ཤྲི་ཏ་པོ་ཆོས་རྒྱལ་དུ་འཕར་ཞིང་། དངུལ་གྱི་དབང་གནང་ནས། རྒྱལ་ཁབ་དུ་མའི་ཆོས་ལུགས་དོན་དུ་གཉེར་རོ།།[3] དེ་བས་འགྲོ་མགོན་འཕགས་པ་ནི་ཡོན་རྒྱལ་རབས་གོང་མའི་ཏི་ཤྲི་དང་པོར་བཀུར་བ་སྟེ། ཡོན་རྒྱལ་རབས་ནས་མིང་རྒྱལ་རབས་བར་དུ། ཏ་པོ་ཆོས་རྒྱལ་ནི་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་ཆོས་ལུགས་འགོ་འཛིན་མི་སྣའི་ཆེས་མཐོ་བའི་ཚོ་ལོར་གྱུར་རོ།།

སེ་ཆེན་རྒྱལ་པོས་འགྲོ་མགོན་འཕགས་པ་ལ་གསང་སྔགས་ཀྱི་དབང་ཐེངས་གསུམ་ལ་ཞུས་[3]རྒྱུན་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་དང་སློས་སུ་ས་སྐྱ་བའི་གོ་གནས་དེ་སྔར་ལས་ལྷག་པར་མཐོ་རུ་བཀུར་བ་དང་། བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་དེ་ཡང་རྒྱལ་པོས་སྐྱབས་སུ་མཆི་བ་དང་དད་ཞིང་གུས་པ་ནས་དེ་མ་ཐག་རྒྱལ་པོའི་ཁབ་སོ་དང་དེའི་གོང་འོག་གཡས་གཡོན་ཐམས་ཅད་ཀྱི་དད་ཅིང་བཀུར་བའི་ཡུལ་དུ་གྱུར་རོ།། གོང་མ་སེ་ཆེན་རྒྱལ་པོ་དང་འགྲོ་མགོན་འཕགས་པ་གཉིས་ཀྱིས་ཀྱང་ཁོང་ཚོའི་ཆབ་སྲིད་དང་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་ཆར་དགོངས་ནས་ཕན་ཚུན་གྱི་འབྲེལ་བ་ལྷག་པར་ཇེ་ཟབ་ཏུ་གྱུར་ལ། ཡོན་རྒྱལ་རབས་སྲིད་གཞུང་དང་བོད་ལྗོངས་ས་གནས་སྲིད་གཞུང་གི་ཆབ་སྲིད་དེ་ཁོངས་གཏོགས་དང་ཁོངས་གཏོགས་ཅན་གྱི་སྲིད་འཛིན་དབང་བསྒྱུར་གྱི་འབྲེལ་བ་དེ་ཡང་རིམ་གྱིས་སྲ་བརྟན་དང་འབྲུས་ཚང་བར་གྱུར་རོ།།

ས་སྐྱ་བར་དེ་འདྲའི་གོང་བཀུར་ཐོབ་པ་དེས་གྲུབ་འཐའ་གཞན་དག་གི་བར་ལའང་འདྲ་མིན་གྱི་ཤུགས་རྐྱེན་ཐེབས་པ་སྟེ། གྲུབ་འཐའ་གཞན་རྣམས་ཀྱིས་ཀྱང་རང་གི་ཁེ་ཕན་ལ་སེམས་ནས་རྗེས་ལུས་ཀྱི་གནས་སུ་ལྷུང་མི་འདོད་པར་ཐབས་དང་བཀོད་པ་སྣ་ཚོགས་ཀྱིས་ཧུར་བརྩོན་སྒོས་ཡོན་རྒྱལ་རབས་སྲིད་གཞུང་གི་དབང་བསྒྱུར་ཚོགས་ཁག་དང་འབྲེལ་དམ་པོར་བཅིངས་ནས་དེས་རོགས་སྐྱོར་ཐོབ་པར་

དམིགས་ལ། དེ་ཡང་ས་སྐྱ་བ་དང་རྒྱབ་འགལ་གྱི་གནས་སུ་མ་ལྷུང་བར་ནང་སེམས་སུ་དགོངས་པ་ཧི་འདྲ་འཆར་ཡང་ཕྱིའི་རྣམ་པའི་སྟེང་ས་སྐྱ་བའི་འགོ་འཛིན་གྱི་གོ་འཕང་དེར་ཁས་ལེན་མི་སྟེར་ཐབས་ཀྱིས་དབེན་པ་སྟེ། རང་འདོད་ཀྱིས་བླང་དོར་མི་བྱ་ཞིང་འབྲུག་སྐོང་གི་བྱ་བ་དེ་བས་ཀྱང་བྱ་མི་སྲིད་ལ། གལ་སྲིད་དེ་འདྲའི་བྱ་བ་བྱུང་ནའང་ངེས་པར་དུ་ཕམ་ཁ་ཆེན་མོ་མྱོང་ངེས་སོ།། དཔེར་ན་༡༣༧༠ལོར་བསྐྱངས་བའི་འབྲི་གུང་གླིང་ལོག་གི་དོན་རྐྱེན་དེ་ཉི་གཞི་ནས་གྲུབ་འཐའ་གཞན་དག་གིས་ས་སྐྱ་བའི་དབང་ཤུགས་ལ་ངོ་རྒོལ་བྱུང་བའི་མཐའ་འབྲས་ཀྱི་མ་དཔེ་ཞིག་ཏུ་ཟད་དོ།། དེ་བས། དུང་དཀར་བློ་བཟང་འཕྲིན་ལས་མཆོག་གིས་བརྩམས་པའི་《བོད་ཀྱི་ཆོས་སྲིད་ཟུང་འབྲེལ་སྐོར་བཤད་པ》ཞེས་པ་ལས། དེ་ནས་འགྲོ་མགོན་འཕགས་པའི་གཙུང་པོ་ཕྲུག་ནའི་སྲས་ཟེར་བས། རབ་བྱུང་ལྔ་བའི་ལྕགས་འབྲུག (སྤྱི་ལོ་༡༣༨༠ལོ) ནས་ལོ་བརྒྱད་རིང་སྲིད་དབང་བཟུང་། འདིས་སྲིད་དབང་བཟུང་ནས་ལོ་གཅིག་སོང་རྗེས་འབྲི་གུང་དུ་སྤྱན་སྔ་བཅུ་གཉིས་པ་རིན་ཆེན་རྡོ་རྗེ་འདས་ནས་དེའི་ཚབ་ཏུ་རིན་པོ་ཆེ་གྲགས་པ་ཡེ་ཤེས་བསྐོས་ཤིང་། ཁོང་གིས་རང་ཉིད་ཀྱི་དཔོན་པོ་སྣག་ཚ་གྲགས་སློ་པ་ས་སྐྱའི་བླ་མ་ཡེ་ཤེས་རིན་ཆེན་ལ་ཕུལ། དེ་ལ་ས་སྐྱ་བས་འབྲི་གུང་གི་གདན་སར་བསྐོ་རྩིས་བྱེད་སྐབས་བཅུ་གཉིས་པ་རིན་ཆེན་རྡོ་རྗེའི་གཙུང་རྒྱལ་པོ་གྲགས་པ་རིན་ཆེན་གྱིས་བསྐྱངས། དེའི་དོན་དུ་ས་སྐྱ་བས་འབྲི་གུང་པར་ཁ་མཆུ་སློང་རྩིས་བྱས་ཀྱང་། གཙུང་རྒྱལ་པོ་གྲགས་པ་རིན་ཆེན་གྱི་རྒྱབ་ཏུ་འབྲི་གུང་པ་ཡོངས་རྫོགས་ལངས་པར་བརྟེན་ས་སྐྱ་བ་དང་འབྲི་གུང་པ་གཉིས་འཁྲུགས་པའི་འགོ་དེ་ནས་ཚུགས་ཏེ……(༩) ཞེས་པ་ལྟར་རོ།།

དོན་དངོས་སུ། ༡༣༣༧ལོ་ནས་བཟུང་བོད་ཀྱི་གྲུབ་མཐའ་ཁག་སོ་སོས་ཧོར་དུ་ཕོ་ཉ་མངགས་ཏེ་ཧོར་གྱི་སྐུ་དྲག་པས་རྒྱབ་སྐྱོར་མཛད་མིན་ལ་རེ་བ་ལྷག་པར་ཆེངས་ཡོད་པ་མཐོང་ཏེ། 《བོད་ཀྱི་ཆོས་སྲིད་ཟུང་འབྲེལ་སྐོར་བཤད་པ》

ཞེས་པ་ལས། སྐབས་དེར་ས་སྐྱ་བས་ཨོ་གོ་དའི་རྒྱལ་པོ་ལ་མགོ་བཏགས་ཞུས་ཤིང་། དེ་དང་འདྲ་བར་ཕག་མོ་གྲུ་པ་དང་། གཡའ་བཟང་བ་གཉིས་ཀྱིས་རྒྱལ་སྲས་ཧུ་ལའི་ཧུ་ལ་མགོ་བཏགས་ཞུས་པ་དང་། འབྲི་གུང་པ་དང་། གཙང་མགུར་མོ་བས་རྒྱལ་སྲས་སེ་ཆེན་ཏན་ལ་མགོ་བཏགས་ཞུས་པ། སྟག་ལུང་པས་རྒྱལ་སྲས་ཨ་རི་བོ་ག་ལ་མགོ་བཏགས་ཞུས་རྗེས་ཁོ་ཚོར་རྒྱལ་པོ་དང་རྒྱལ་སྲས་སོ་སོའི་མངའ་ཁོངས་བོད་ཀྱི་ས་གནས་ཁག་ནས་རྒྱ་ཁྲིན་ཏ་ལམ་འདྲ་བའི་མཆོད་གཞིས་སྤྲད་པ་རེད།[5] ཞེས་པ་ལྟར། སྐབས་དེར་བོད་ཧོར་བར་གྱི་འབྲེལ་བ་དེ་བཟང་ངན་གང་ཡིན་རུང་། རྗེས་སོར་འགྱུར་བ་ག་འདྲ་བྱུང་ཀྱང་རུང་། བོད་ཀྱི་གྲུབ་འཐའ་ཁག་སོ་སོས་མ་སྐྱུལ་རང་འདོད་ཀྱིས་ཧོར་གྱི་དབང་བསྒྱུར་ཚོགས་ཁག་པར་ཉེར་གཏད་ནས་རང་ཉིད་ཀྱི་རྒྱབ་རྟེན་སར་འགྱུར་མིན་ལ་བརྟེན་བཞིན་པ་ནི་སྨྲས་མ་དགོས་ཏེ། དེ་ཡང་ཧོར་གྱི་གོང་མ་ཧེ་ལའི་ལ་ཐུག་པའི་བར་དུ་འབྲེལ་བ་འདིར་འགྱུར་ལྡོག་མ་བྱུང་བར་དེ་བཞིན་དུ་རྒྱུན་འཁྱོངས་བྱས་དང་བྱེད་བཞིན་མཆིས་སོ།། དཔེར་ན་༡༣༥༣ལོར་གོང་མ་སེ་ཆེན་རྒྱལ་པོ་དང་འགྲོ་མགོན་འཕགས་པ་གཉིས་ཞལ་བཞེས་སྐབས། དེ་དང་མཉམ་དུ་ཀརྨ་བཀའ་བརྒྱུད་པའི་བླ་ཆེན་ཀརྨ་པཀྴི་ཡང་གདན་དྲངས་ན་ཡང་། རྗེས་སོར་ཀརྨ་པཀྴི་གོང་མ་སེ་ཆེན་རྒྱལ་པོའི་གམ་དུ་བཞུགས་མ་འདོད་པར་༡༣༥༨ལོར་མོང་གོལ་ཏན་གྱི་སར་གཏད་པ་དང་མོང་གོལ་ཏན་གྱིས་བརྩི་བཀུར་མཐོན་པོ་གནང་ངོ་།། མོང་གོལ་ཏན་གྱིས་ཁོང་ལ་གསེར་གྱི་དབང་ལུང་གནང་ཞིང་གུ་ཤྲིར་བསྐོས་པ་ཕུད། ད་དུང་ཞྭ་ནག་པོ་ཞིག་བསྩལ་བ་སྟེ། དུས་དེ་ནས་བཟུང་ཀརྨ་ཞྭ་ནག་པའི་སྤྲུལ་སྐུ་འཚོལ་བའི་སྲོལ་བཏོད་དོ། མོང་གོལ་ཏན་འདས་རྗེས། ཀརྨ་པཀྴི་ཡང་ཅིག་སེ་ཆེན་ཏན་གྱི་དགྲ་ཟླར་བླངས་བའི་ཨ་རི་བོ་གའི་སར་གཏད་ཅིང་། སེ་ཆེན་ཏན་རྒྱལ་པོའི་ཁྲི་ལ་བསྙེགས་རྗེས། ཀརྨ་པཀྴི་ལ་ཉེས་ཆད་དམ་བརྩི་འཛོག་དྲང་བོར་མ་བྱས་ན་ཡང་། རྗེས་སོར་ཁོང་ཉིད་གཙང་ཕྱོགས་སུ་མངགས་ཏེ་བསྟན་པའི་འཁོར་ལོ་བསྒྱུར་བའི་སྐལ་བ་སྦྱིན་ནོ།།

ཀཱ་སྨ་བཀའ་རྒྱུད་པའི་དབང་ཤུགས་དེ་ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་མཇུག་ཙམ་ནས་དར་རྒྱས་གོང་འཕེལ་དུ་ཕྱིན་ལ། དུས་དེ་ཙམ་ནས་བཟུང་གཟོད་ཡོན་གོང་མས་བརྩི་མཐོང་མཛད་པ་ཡིན་ནོ།།

ཡོན་རྒྱལ་རབས་སྲིད་གཞུང་གིས་དུས་དང་རྣམ་པ་ཀུན་དུ་བོད་ཀྱི་གྲུབ་འཐའ་ཁག་སྣེ་ལྷག་པར་དུ་ས་སྐྱ་བ་བོད་ལྗོངས་དབང་དུ་བསྒྱུར་བའི་སྐུ་ཚབ་ཏུ་བསྐོས་ཤིང་། དེ་ཚོར་ནུས་ལྡན་གྱི་བཀོད་སྒྲིག་དང་བེད་དུ་སྤྱོད་པ་བརྒྱུད་གཟོད་བོད་ལྗོངས་དབང་བསྒྱུར་དང་དོ་དམ་གྱི་ལས་ལག་ཏུ་བསྟར་བ་ཡིན་ནོ།། བོད་ཀྱི་གྲུབ་མཐའ་ཁག་སོ་སོའི་དབང་ཤུགས་དང་ཡོན་རྒྱལ་རབས་དབང་བསྒྱུར་མཐོ་རིམ་པའི་བར་གྱི་འབྲེལ་བ་དམ་ཟབ་ཏུ་སོང་བ་འདིར་དགོས་པ་ལྷག་པར་ཐོན་པ་སྟེ། ཕན་ཚུན་བར་ཆབ་སྲིད་དང་། དཔལ་འབྱོར། ཆོས་ལུགས་སོགས་གང་གི་ཆ་ནས་ཀྱང་དགོས་པ་ལྷག་པར་ཐོན་ནོ།།

དེ་ཡང་ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་དང་སྐུ་དྲག་ཐམས་ཅད་ཀྱིས་བོད་རྒྱུད་ནང་བསྟན་ལ་བརྩི་མཐོང་དང་སྐྱབས་འཇུག་ལྷག་པར་བཙལ་བ་འདྲིས། བོད་ཀྱི་གྲུབ་མཐའ་ཁག་སོ་སོའི་དབང་ཤུགས་དེར་ཡོན་རྒྱལ་རབས་དབང་བསྒྱུར་ཚོགས་ཁག་གིས་བྱུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་བརྩི་མཐོང་མཛད་པ་ཡིན་ཏེ། བོད་ཀྱི་བསྟེ་མང་པོ་རྒྱུན་པར་མཁར་གྲོང་དུ་བཞུགས་ཤིང་དེ་ལ་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ཁྱད་དབང་ཆེན་པོ་མངའ་སྟེ། དེ་ཀོ་ཡོན་རྒྱལ་རབས་སྲིད་འཛིན་ལྟེ་བའི་རིམ་པ་ཁྱད་པར་ཅན་ཞིག་ཏུ་གྱུར་ཡོད་ལ། རིམ་པ་འདིའི་ཆེས་མཐོ་བའི་སྐུ་ཚབ་ནི་ཏི་ཤྲཱི་ཡིན་ནོ།། གོང་མ་སེ་ཆེན་རྒྱལ་པོས་འགྲོ་མགོན་འཕགས་པ་ཏི་ཤྲཱིར་བསྐོས་པ་འདི་ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་གདན་ཁྲིལ་གྱི་སྲིག་གཞི་ཞིག་ཏུ་གྱུར་བ་སྟེ། དེ་ནས་བཟུང་ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་གོང་མ་སོ་སོར་ཏི་ཤྲཱི་རེ་བསྐོས་པ་ཡིན་ནོ། ཏི་ཤྲཱི་ཞེས་པ་ནི་དེ་བཞིན་དུ་གོང་མའི་བླ་མར་གོ་བ་སྟེ་དེའི་གོ་གནས་ཀྱི་མཐོ་དམན་དེ་མ་བཤད་ཀྱང་ཀུན་གྱིས་མཁྱེན་གསལ་ལྟར་རོ། ཏི་ཤྲཱིའི་བཀའ་དེ་གོང་མའི་དབང་ལུང་དང་མཉམ་དུ་ནུབ་ཕྱོགས

སྤུ་འབྱམས་པར་ཁྱབ་པ་སྟེ། ཙོ་ཇོ་བརྒྱ་ལྷག་གི་རིང་ལ། དེ་ཀོར་གཉེང་འཛོག་དང་བསྩི་མཐོང་གནང་བ་ཐམས་ཅད་པོར་རྒྱལ་པོའི་ཁབ་སོ་ནང་ཁྲུལ་དུ་གོ་གནས་མ་བསྐུལ་བ་གཅིག་ཀྱང་མེད་ལ། རྒྱལ་པོའི་བཙུན་མོ་དང་རྒྱལ་སྲས་གང་ཡིན་ཀྱང་། དབང་ལུང་ཐོབ་པ་ལས་དེ་ལ་དད་ཅིང་གུས་བར་བྱེད་པ་དང་། རྒྱལ་པོའི་ཁབ་དང་དཔོན་རིགས་བརྒྱ་ཕྲག་དུ་མ་ཚོགས་པའི་སར། ཏི་ཤྲི་ལ་ཆེད་དུ་བཞུགས་ཁྲི་ཞིག་བཀོད་ཡོད་པ་མ་ཟད། གོང་མ་སོ་སོ་ཁྲི་ལ་གསོལ་བའི་སྐབས་ནས་ཏི་ཤྲི་ལ་གོང་བཀུར་གྱི་བཀའ་གནང་བ་མ་ཟད། བཀའ་ཡིག་དེ་ཀོ་སྲད་བུར་བརྒྱུས་ནས་ཕུལ་པ་ཡིན་ནོ།། ཏི་ཤྲི་ལ་དེ་འདྲའི་བསྩི་འཇོག་དང་གོང་བཀུར་ཐོབ་པ་ཡིན་ནོ།།[༦] ཞེས་པ་ལྟར། ཏི་ཤྲིའི་བསྐོ་བཞག་གི་ཐད་དུ། རྒྱལ་པོས་ཀྱང་ངེས་པར་དུ་གཡུ་ཡི་དབང་གནང་དགོས་པ་མ་ཟད་བཀའ་ལྟར་ཁྱབ་བསྒྲགས་བྱེད་དགོས་ལ། ལྷག་པར་དུ་འགྲོ་མགོན་འཕགས་པ་༡༣༨༠ལོར་གཤེགས་རྗེས། གོང་མ་སེ་ཆེན་རྒྱལ་པོས་ཡང་ཅིག་དེ་ལ་གནམ་གྱི་འོག ས་ཡི་སྟེང་། རྒྱ་གར་གྱི་ལྷའི་སྲས་པོ། ཡི་གེ་རྩོམ་མི། སྤྲུལ་བའི་སངས་རྒྱས། རྒྱལ་ཁམས་འཛུགས་སྐྱོང་མི། སྔ་ངག་གི་རྒྱ། པཎྜི་ཏ་འཕགས་པ་ཏི་ཤྲི[༧] ཞེས་པ་ལས་གནམ་གྱི་འོག ས་ཡི་སྟེང་། ཞེས་པའི་མིང་ཐོབ་ཁྱད་པར་ཅན་འདི་ནི་འགྲོ་མགོན་འཕགས་པ་གཤེགས་རྗེས་ཆེད་དུ་བསྐོས་པ་ཞིག་ལས་ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་ཏི་ཤྲི་སོ་སོ་འདས་རྗེས། ཐམས་ཅད་ལ་དེ་འདྲའི་དབང་གནས་ཐོབ་མི་སྲིད་དོ།།

ཏི་ཤྲི་ཕུད་ད་དུང་བོད་ཀྱི་བཀྲེ་མང་པོ་ཞིག་ལ་ཡང་ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་དབང་བསྒྱུར་མཐོ་རིམ་པས་བསྩི་མཐོང་ཆེན་པོ་གནང་བ་སྟེ། བཀྲེ་འདི་དག་ཐམས་ཅད་པོ་ས་སྐྱ་བ་ཁོ་ན་མ་ཡིན་ཏེ། དེར་གྲུབ་མཐའ་གཞན་པའི་བཀྲེ་ཀྱང་འདུས་ལ། དེ་དག་ལས་ལ་ལར་ཝང་（王）གི་གོ་གནས་གནང་ཡོད་པ་དང་། ལ་ལ་དང་རྒྱལ་པོའི་ཁབ་སོ་ནང་ཁྲུལ་དུ་གཉེན་གྱི་འབྲེལ་བཙུགས་ཡོད་པ། ལ་ལར་རྒྱལ་སྲས་དང་རྗེ་དཔོན་སོགས་ཀྱིས་བླ་མར་བཀུར་ཡོད་པ། ལ་ལ་ནི་རྒྱལ་པོའི་ཁབ་སོ་ནང་ཁྲུལ་

དུ་དཔོན་གྱི་ལས་གནས་བཞེས་ཡོད་དེ། དཔེར་ན་འགྲོ་མགོན་འཕགས་པའི་གཙུང་ཡེ་ཤེས་འབྱུང་གནས་ནི་གོང་མ་སེ་ཆེན་རྒྱལ་པོའི་སྲས་ལྷ་བ་ཡུན་ནན་ཝང་ཧེ་གེ་ཁྲི(云南王忽哥赤)ཡི་བས་བླ་མར་བཀུར་ཡོད་ལ། ཀརྨ་བཀའ་བརྒྱུད་པའི་སྐུ་ཕྲེང་གསུམ་པ་ཀརྨ་རང་བྱུང་རྡོ་རྗེ་ནི་དེ་སྐར་ཉིན་ཙོང་（宁宗）ལ་ཆོས་ཀྱི་དབང་ལུང་མཛད་སྐབས་དེའི་བླ་མར་བཀུར་བ། རྙིང་མ་བའི་བླ་ཆེན་ཤཱཀྱ་འོད་ནི་ཆོས་ཀྱི་སྦྱོར་བ་རྒྱ་ཆེར་མཛད་པའི་དབང་གིས་གོང་མ་སེ་ཆེན་རྒྱལ་པོས་ཆོས་ཀྱི་བཤེས་གཉེན་དུ་བསྙོས་པ་ཡིན་ནོ།། དེ་ལྟར་ཁོང་ཚོར་འདྲ་མིན་པའི་མིང་ཐོབ་དང་མཚན་སྙན་ཐོབ་པ་མ་ཟད་རང་གི་གཞི་རྩའི་ཁེ་ཕན་ཀྱང་མང་དུ་སྒྲུང་པ་སྟེ། དཔེར་ན་༡༣༤༩ལོར་བསྒྲགས་པའི་《སྲུ་རྟིག་བཀའ་ཤོག》ཏུ་གཏན་ཁེལ་བྱས་པ་ལྟར། ཚུལ་ཁྲིམས་བསྲུང་བའི་དགེ་འདུན་པ་རྣམས་ལ། དམག་སྤྱི་ཆེན་མོ་དང་། སོ་བ། མཁར་སྲུང་བ། ཏ་ར་ཁ་ཆེ། གསེར་ཡིག་པ་གང་ཡིན་ཀྱང་བརྙས་བཅོས་དང་། ཁྲལ་འུ་ལག་སོགས་ཅི་ཡང་བསྡུ་མི་ཆོག་སྟེ། ……དགེ་འདུན་པའི་མཆོད་བཞེས་དང་གཟིམ་ཤག་སོགས་སུ་གསེར་ཡིག་པ་རྣམས་སྡོད་མི་ཆོག་ལ། ཟས་གོས་ཡོངས་སྦྱོད་དང་ཁྲལ་འུ་ལག་དེ་བས་ཀྱང་བསྡུ་མི་ཆོག་གོ གནས་ཚུལ་ག་འདྲ་བྱུང་ཡང་དགོན་སྡེར་དབང་བའི་ས་ཞིང་དང་། ཆུ་ཐྲན། ཆུ་འཐག་སོགས་རྫོད་ལེན་དང་། ཚུར་བབ། བཙན་ཤེད་གྱིས་ཚོང་ཟོང་བྱེད་མི་ཆོག་གོ།[८] དེ་མ་ཟད་ད་དུང་གནས་ཚུལ་ཁྱད་པར་བ་ཞིག་ཡོད་པ་ནི། བོད་ཀྱི་ཆོས་ལུགས་མཐོ་རིམ་མི་སྣ་དེ་ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་སྲིད་དབང་བདག་གཉེར་གྱི་གྲལ་དུ་ཚུད་པ་སྟེ། དེར་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ཁྱད་དབང་ཀྱང་ལྡན། དེ་རྣམས་ནི་རྒྱུན་པར་གྲུབ་མཐའི་དབང་ཤུགས་སམ་དགོན་སྡེ་ཁག་གི་འབྲུས་ཚབ་ཀྱི་ཆ་ནས་དེར་ཞུགས་པ་སྟེ། རྒྱུ་མཚན་དེ་བས་ཁོང་རྣམས་ནི་གྲུབ་མཐའི་ཁེ་ཕན་གྱི་འབྲུས་ཚབ་ཡིན་པ་གསལ་ལེར་རྟོགས་ནུས་སོ།།

བོད་ཀྱི་གྲུབ་མཐའ་ཁག་དཔལ་འབྱོར་གྱི་ཐད་ནས་ཀྱང་ཁེ་བཟང་མང་དུ་རྙེད་པ་སྟེ། ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་སོ་སོར་ཐེངས་རེར་ཆོས་ཀྱི་དབང་ལུང་

གནང་སྐབས། རྒྱལ་པོས་ཀྱང་ཆོས་ཀྱི་སྦྱིན་པའི་ཚབ་ཏུ་ཧྲི་ཤྲི་ལ་ངེས་པར་དུ་དངོས་པོའི་ལོངས་སྤྱོད་ཀྱུ་ནོམ་པ་ཞིག་བསྟུལ་དགོས་ཏེ། ལྷག་པར་དུ་རྒྱལ་པོས་བསྟུལ་བའི་གནང་སྦྱིན་སྣ་ཚོགས་གྲངས་ཀྱི་མང་ཉུང་དང་ཐེངས་མང་ཉུང་དེ་གཞི་ནས་བསམ་ཡུལ་ལས་འདས་པ་ཞིག་གནང་ཡོད་དེ། དཔེར་ན《ཡོན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་རིན་ཐུང་གི་སྐོར》ལས་བཀོད་པ་ལྟར་ན། ༡༣༡༣ལོར། ཕོ་ཉ་མངགས་ཏེ་བོད་ཀྱི་དགེ་འདུན་པར་གསེར་སྲང་སྟོང་ལྔ་དང་། དངུལ་སྲང་ཁྲི་གཉིས་སྟོང་ལྔ། དར་གོས་དུམ་བུ་གསུམ་ཁྲི་དགུ་སྟོང་དགུ་བརྒྱ་བསྟུལ་བ་དང་། 《ཡོན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡུན་ཐུང་གི་སྐོར》ལས་བཀོད་པ་ལྟར་ན། ༡༣༣༡ལོར། ཕོ་ཉ་མངགས་ཏེ་གཙང་གི་ས་སྐྱའི་དགེ་འདུན་པར་གསེར་སྲང་ཉིས་བརྒྱ་ལྔ་བཅུ། དངུལ་སྲང་ཉིས་སྟོང་ཉིས་བརྒྱ། ཆོས་གོས་ཉིས་ཁྲི། དར་གོས་དང་གདུགས། ཛ་བཟང་པོ་སོགས་མང་ཉུང་མི་འདྲ་བ་མང་དུ་བསྟུལ་ལོ། ཞེས་དང་། ཡང་ལོ་དེའི་ཟླ་བཅུ་གཉིས་པར་ཧྲི་ཤྲི་ཀུན་དགའ་བློ་གྲོས་བཟང་པོར་བོད་དུ་དབང་ལུང་གནང་དགོས་པའི་བཀའ་ཕབ་པ་དང་མཉམ་དུ་གསེར་སྲང་སྟོང་དང་སུམ་བརྒྱ་ལྔ་བཅུ། དངུལ་སྲང་སྟོང་བཞི་དང་བརྒྱ་མེད་ལྔ་བཅུ། དར་གོས་དུམ་བུ་ཁྲི། ཁྲའོ་ཐུམ་ང་ལྔ། གཞན་དུ། ཁོང་ཚོས་ད་དུང་ཆོས་ཀྱི་སྦྱོར་བ་མང་དུ་བརྩམས་ཤིང་དགོན་སྡེ་གསར་དུ་བཞེངས་པ་སོགས་ཀྱི་ཅེད་ཐབས་བཀོལ་ནས་དེ་བཞིན་དུ་དངོས་པོའི་སྦྱོར་བ་བསམ་གྱིས་མི་ཁྱབ་པ་ཐོབ་བོ།།

བོད་ཀྱི་གྲུབ་མཐའི་དབང་ཤུགས་དེ་ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་ཆབ་སྲིད་དང་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་འབྲེལ་བ་བརྒྱུད་རང་ཉིད་གོང་དུ་འཕེལ་བའི་ཁེ་བཟང་མང་དུ་རྙེད་པ་སྟེ། ཡོན་གྱིས་རྒྱལ་མཁར་དང་རྒྱལ་ཡོངས་ཀྱི་ས་གནས་སོ་སོར་སངས་རྒྱས་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་དགོན་སྡེ་མང་དུ་བཞེངས་ཤིང་། དགོན་སྡེ་འདི་དག་ལས་མང་ཆེ་བ་བོད་རྒྱུད་ནང་བསྟན་གྱི་དགོན་སྡེ་ཡིན་པས་རྒྱུན་པར་བོད་ཀྱི་དགེ་འདུན་པས་ཁྲི་བ་མཛད་པའམ་ཐད་ཀར་བཞེངས་འགྲུབ་ཀྱི་ལས་སུ་ཞུགས་པ་སྟེ། དེ་ཡང་གཙོ་བོ་ཧྲི་ཤྲིའི་

འགོ་མཛད་པའི་བོད་ལྗོངས་ཀྱི་དགེ་འདུན་པས་བདག་གཉེར་དོ་དམ་བྱེད་པ་ཡིན་ནོ།། བྱེད་ཐབས་འདི་ཀོས་བོད་རྒྱུད་ནང་བསྟན་དེ་བོད་དུ་མ་ཟད་ཀྱང་ཡོན་དང་ཅང་ནན་ (江南) ས་ཁུལ་དུའང་དར་ཞིང་རྒྱས་པར་ཕྱིན་ནོ།། བོད་ཀྱི་དགེ་འདུན་པས་དགོན་སྡེ་བཞེངས་འགྲུབ་དང་ཆོས་ཀྱི་སྒྲུར་བ་བཙམས་སྐབས། ཆབ་སྲིད་དང་དཔལ་འབྱོར་གྱི་ཆ་ནས་ཁེ་ཕན་མང་དུ་ཐོབ་པ་མ་ཟད། ད་དུང་གནམ་འོག་གི་དགེ་འདུན་ཐམས་ཅད་བདག་གིར་བྱས་ཤིང་། གཙོ་བོ་སངས་རྒྱས་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་བྱ་བ་དོན་དུ་གཉེར་བ་ཡིན་ནོ།། ཞེས་པའི་གོ་གནས་དང་ཁྱད་དབང་ཀྱང་ལྡན་པ་ཡིན་ནོ།།

མདོར་ན། ཡོན་རྒྱལ་རབས་སྐབས་སུ་བོད་ཀྱི་གྲུབ་མཐའ་སོ་སོའི་དབང་ཤུགས་དེ་ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་དབང་བསྒྱུར་ཚོགས་པར་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ཐད་ནས་སྐྱབས་བཅོལ་ཆེན་པོ་བྱས་ཤིང་། དེ་ཀོ་བརྒྱུད་རང་ཉིད་ལའང་ཆབ་སྲིད་དང་དཔལ་འབྱོར། ཆོས་ལུགས་སོགས་ཀྱི་ཆར་སྣར་མེད་ཀྱི་ཁེ་བཟང་ཐོབ་པ་སྟེ། རྒྱུ་འདིས་རྐྱེན་པས་ཡོན་རྒྱལ་རབས་སྲིད་གཞུང་གིས་བོད་ལྗོངས་བདག་གཉེར་དང་དོ་དམ་གྱི་ཆར་དེ་བས་ཀྱང་མཐུན་རྐྱེན་བཟང་པོ་སྦྱིན་པ་མ་ཟད། བོད་ཀྱི་གྲུབ་མཐའ་སོ་སོ་ཡང་དེ་དང་བསྟུན་ནས་ཁེ་བཟང་མང་དུ་རྙེད་ཅིང་རང་ཉིད་དར་རྒྱས་གོང་འཕེལ་དུ་སོང་བ་ཡིན་ནོ།། གྲུབ་མཐའ་སོ་སོ་རང་ཐད་ནས་ཁེ་བཟང་རྙེད་ཅིང་ཐམས་ཅད་རང་སོས་ལྷར་དར་ཞིང་རྒྱས་པར་ཕྱིན་པ་འདིས་བོད་ཀྱི་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་རྣམ་པ་སྔོད་འཛུགས་དང་། ཐོན་སྐྱེད་གོང་དུ་སྤེལ་བའི་ཆར་དགེ་བ་མང་དུ་སྨྲུན་ལ། ལྷག་པར་དུ་གླེང་དགོས་པ་ཞིག་ནི། ཏི་ཤྲིའི་གོ་གནས་ལ་འཁྱིངས་པའི་འགྲོ་མགོན་འཕགས་པར་མཚོན་ན། རང་ཉིད་ཀྱི་གྲུབ་མཐའ་གོང་དུ་སྤེལ་བར་སྟོབས་ཤུགས་ཡོད་རྒུ་བཏོན་པ་ཕུད། གྲུབ་མཐའ་གཞན་པའི་ཆར་ཡང་ཕལ་ཆེར་རང་དང་འདྲ་མཉམ་གྱི་སྐྱོད་སྟངས་བཟུང་ཡོད་དེ། ཐེངས་ཤིག་ལ་གོང་མ་སེ་ཆེན་རྒྱལ་པོས་འགྲོ་མགོན་འཕགས་པར། བོད་དུ་ས་སྐྱ་པའི་གྲུབ་མཐའ་ཕུད་གྲུབ་

མཐའ་གཞན་པ་རྒྱུན་འབྱམས་སུ་དར་མི་ཆོག་པར། ས་སྐྱ་བ་ལས་གཞན་པའི་གྲུབ་མཐའ་རྣམས་སྤུབ་པར་དགོངས་པ་ལ། འགྲོ་མགོན་འཕགས་པས་རྒྱལ་པོ་ལ་ཞུས་དོན། བོད་ས་གནས་སུ་ཆོས་ལུགས་འདྲ་མིན་སྣ་ཚོགས་ཡོད་པ་ཚང་མ་སོ་སོའི་དད་པ་བྱེད་ཡུལ་མི་འདྲ་བ་དང་། བོན་པོའི་ཆོས་ལུགས་ཕྱུད་པའི་དེ་བྱིངས་ཚང་མ་སངས་རྒྱས་ཆོས་ལུགས་གཅིག་གི་ཁོངས་སུ་གཏོགས་པ་ལ་ཁྱད་པར་མེད་ཅིང་། སོ་སོའི་དད་མོས་ལ་རང་དབང་མ་བྱུང་ན་གོང་མ་ཁྲིད་རང་གི་ཆབ་སྲིད་དང་སྟན་གྲགས་གཉིས་ཀར་གནོད་པ་མ་ཟད། ངེད་ས་སྐྱ་བའི་ཆོས་ལུགས་ལ་ཡང་ཕན་ཐོགས་མི་འདུག་པས། ཆོས་ལུགས་གྲུབ་མཐའ་མི་འདྲ་བ་རྣམས་རང་རང་སོ་སོའི་དད་མོས་ལ་རང་དབང་ཡོད་པ་བྱེད་དགོས།[༩] ཞེས་གསུངས་པས། མཐར་རྒྱལ་པོས་ཀྱང་དེ་བཞིན་དུ་བྱས་སོ།། དགོངས་པ་འདི་ལས་འགྲོ་མགོན་འཕགས་པ་ནི་རང་གཤིས་དང་ཀུན་སྤྱོད་ཆེན་པོ་ལྡན་པ་ཞིག་མཚོན་ཡོད་པ་མ་ཟད། མགོ་མ་འཐོམ་པར་བློ་རིག་དྲང་པོའི་སྒོ་ནས་ཕྱོགས་ཡོངས་ལ་བསམ་པའི་སྐྱེ་བོ་དམ་པ་ཞིག་ཡིན་པ་དེ་བས་ཀྱང་མཚོན་ཡོད་དོ།། ཁོང་ནི་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ལ་ཤེས་རྟོགས་ཡོད་པ་མ་ཟད། བོད་ཀྱི་ད་ཡོད་ཀྱི་སྤྱི་ཚོགས་འགལ་བར་ལྟ་བའི་སྤྱན་དཀྱུས་གསལ་བ་ཞིག་ཀྱང་ཡིན་ཏེ། སྐབས་དེར་བོད་དུ་གྲུབ་མཐའ་མང་དུ་མཆིས་ཤིང་། རང་རང་སོ་སོར་དབང་ཤུགས་རེ་ཡོད་པའི་གནས་ཚུལ་འོག་གྲུབ་མཐའ་གཅིག་གིས་གྲུབ་མཐའ་གཞན་དག་གཅིག་ཏུ་བསྒྱུར་བའི་ནུས་པ་ཧ་ཅང་ཞན་ལ། དེ་ཡང་མང་ཚོགས་ཀྱི་གཞི་ཁྱོན་ཧ་ཅང་ཆེ་བའི་ཆོས་ལུགས་དད་མོས་ཀྱི་གནད་དོན་འདིར། བཀག་སྡོམ་དང་རྩིས་མེད་དུ་གཏོང་བ་ནི་དེ་བས་ཀྱང་མི་རིགས་ཏེ། དེ་ཀོ་རང་སོ་ནས་ལུགས་རེ་བཟུང་ནས་རང་གི་གྲུབ་མཐའི་འདོད་པ་དང་བསྟུན་ཞིང་རང་མོས་ཀྱིས་དད་མོས་དང་རང་མོས་སྤྲོས་གོང་དུ་སྤེལ་དགོས་པ་ཁོ་ན་ལས་བྱེད་ཐབས་གཞན་པ་ཡོད་མིན་ལ། གཞན་དུ་སྐབས་དེའི་བོད་ཀྱི་གྲུབ་མཐའ་སོ་སོའི་བར་དུ་ཕལ་ཆེར་ཕན་ཚུན་འཁོག་རྙོལ་མི་བྱ་ཞིང་། རང་སོ་ནས་བདེ་བར་གནས་པ།

ཕྱོགས་སུ་ཁྱེར་ཀྱང་མཉམ་དུ་འཚོ་བ། རང་མོས་སྐོས་སྒང་དུ་སྤེལ་བའི་སྟོད་འཛུགས་ཀྱི་རྣམ་པ་ཞིག་རྒྱུན་འཁྱོངས་བྱས་ཡོད་པའི་ཚུལ་ཡང་མངོན་པར་བསྟན་ཡོད་དོ།

གཉིས། ས་སྐྱ་བས་ཆོས་སྲིད་ཟུང་འབྲེལ་གྱི་ལམ་ལུགས་ཐོག་མར་བཙུགས་ཚུལ།

ས་སྐྱ་བའི་གྲུབ་མཐའ་དེ་ཡོན་རྒྱལ་རབས་སྲིད་གཞུང་གི་རོགས་སྐྱོར་ཆེན་པོ་མཛད་པ་བརྒྱུད། དེ་ཡང་ཆོས་ལུགས་ཐད་ནས་ས་ངེས་ཅན་ཟིན་ཡོད་པ་ཕུད། ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ཐད་ནས་ཀྱང་གྲུབ་མཐའ་གཞན་ལས་འཕགས་པའི་ཁྱད་དབང་ཞིག་བཟུང་ཡོད་དེ། ས་སྐྱ་བའི་ཆབ་སྲིད་དང་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་དབང་ཤུགས་དེ་རིམ་གྱིས་གོང་འཕེལ་དང་སྲ་བརྟན་དུ་གྱུར་བ་བརྒྱུད། དེ་ཡང་དེང་ཐོག་གི་གྲུབ་མཐའི་དབང་ཤུགས་དེ་རིམ་གྱིས་ཆོས་སྲིད་ཟུང་འབྲེལ་གྱི་བོད་ས་གནས་སྲིད་དབང་དུ་འགྱུར་འགོ་བཙམས་སོ།།

ཆོས་ཀྱི་དབང་མཛད་པ་ནི་གནམ་འོག་གི་དགེ་འདུན་དབང་དུ་གཉེར་བའི་ཏི་ཤྲི་འགྲོ་མགོན་འཕགས་པ་ཡིན་ལ། སྲིད་ཀྱི་དབང་འཛིན་པ་ནི་འགྲོ་མགོན་འཕགས་པའི་གཅུང་པའི་ལེན་དབང་ཕྱག་ན་རྡོ་རྗེའི་སྐབས་ནས་འགོ་བཙམས་པ་སྟེ། ༡༢༦༥ལོར། ཁོང་སྐུ་གཅུང་རྣམ་གཉིས་གོང་མའི་བཀའ་ལུང་ལྟར་བོད་དུ་ཕྱོག་སྟེ་རིམ་པ་སོ་སོའི་སྲིད་དབང་སྒྲིག་གཞི་འཛུགས་པའི་འཆར་གཞི་ཐོག་མར་འགོད་ལ། དེར་བོད་ཁྲི་སྐོར་བཅུ་གསུམ་དུ་ཕྱེ་ཚུལ་ཀྱང་འདུས་སོ།། འགྲོ་མགོན་འཕགས་པ་སླར་རྒྱལ་པོའི་ཁབ་སོར་སླེབས་རྗེས། ཕྱག་ན་རྡོ་རྗེ་ཉིད་གོང་མ་སེ་ཆེན་རྒྱལ་པོའི་བཀའ་ལྟར་བོད་ཆོལ་ཁ་གསུམ་གྱི་ཁྲིམས་དཔོན་དུ་བསྐོས་ནས (ཁྲིམས་དཔོན་ཞེས་པ་ནི་ཞལ་ལྔེ་པའམ་དོན་གཅོད་པའི་དོན་ཏེ།ཧོར་ཆེན་པོའི་སྐབས་སུ་ས་ཕྱོགས་ག་གེ་མོ་དབང་དུ་བསྒྱུར་བའི་སྲིད་འཛིན་དཔོན་རིགས་ཐོག་མ་དེ་ལ་བྱའོ) བོད་དུ་བཞུགས་ཏེ་ཡོན་རྒྱལ་རབས་སྲིད་གཞུང་གི་ཚབ་ཏུ་བོད་ལྗོངས

ཀྱི་སྲིད་དབང་བདག་གཉེར་དོ་དམ་བྱེད་པ་ཡིན་ནོ།། ༡༣༤༧ལོར། ཐུག་ན་ཇོ་ཛེ་སྐུ་ཕྱུ་ངན་ལས་འདས་ཤིང་། དེ་ཡང་འགྲོ་མགོན་འཕགས་པས་ཡར་ཞུ་བྱས་པ་ལྟར་གོང་མ་སེ་ཆེན་རྒྱལ་པོས་སྐབས་དེར་ས་སྐྱའི་ཁྲི་བ་བཞེས་པའི་ཤཱཀྱ་བཟང་པོ་ཉིད་ས་སྐྱའི་དཔོན་ཆེན་དུ་བསྐོས་ཤིང་། དེ་ཀོར་ཐུག་ན་ཇོ་ཛེའི་གོ་གནས་དང་དབང་ཆ་སྤྲད་པ་ཡིན་ནོ།། དེའི་རྗེས་ཙམ་ནས་བཟུང་། ས་སྐྱའི་དཔོན་ཆེན་གྱི་གོ་གནས་འདི་ཀོ་བོད་ལྗོངས་ཀྱི་ཆེས་མཐོ་བའི་སྲིད་འཛིན་ཁྲི་དཔོན་དུ་གྱུར་བ་སྟེ། དེ་ནི་ཏི་ཤྲིས་མིང་རྟགས་བཀོད་ཅིང་རྒྱལ་པོས་བསྐོ་བཞག་གནང་བའི་བྱེད་ཐབས་བརྒྱུད་པ་ཡིན་ལ་རིམ་གྱིས་གཏན་ཁེལ་གྱི་ཁྲིག་སྲོལ་ཞིག་ཏུ་གྱུར་རོ།། དེ་ཡང་ཤཱཀྱ་བཟང་པོ་ས་སྐྱའི་དཔོན་ཆེན་དུ་བསྐོས་པ་དང་མཉམ་དུ་དེ་ལ་ད་དུང་དབུས་གཙང་སྐོར་གསུམ་གྱི་དམག་དམངས་ཁྲི་སྐོ་ཞེས་པའི་དབང་ཡིག་ཐོབ་པ་ཕུད། ས་སྐྱའི་དཔོན་ཆེན་ལ་ལ་ཞིག་ད་དུང་ཞོར་དུ་ཡོན་རྒྱལ་རབས་སྲིད་གཞུང་གི་ཐོན་ལྷེ་ཐེའི་དཔོན་གནས་ཀྱང་བཞེས་ཡོད་དོ།། དེ་བས། ས་སྐྱའི་དཔོན་ཆེན་འགོ་མཛད་པའི་བོད་ཀྱི་སྲིད་འཛིན་དབང་ཤུགས་དེ་ནི་ཡོན་རྒྱལ་རབས་སྲིད་གཞུང་གིས་ཐད་ཀར་ཚོད་འཛིན་བྱས་པ་ཡིན་ནོ།། གཞན་དུ། དཔོན་ཆེན་ནི་ཏི་ཤྲིས་མིང་རྟགས་འགོད་དགོས་པའི་ཕྱིར་ན། དེ་དག་དང་ས་སྐྱ་འཁོན་གྱི་གདུང་རྒྱུད་བར་གྱི་འབྲེལ་བ་དེ་ཧ་ཅང་དམ་ཟབ་ཡིན་པ་མ་ཟད་ས་སྐྱ་བའི་ཁེ་བཟང་གི་སྐད་དུ། ཡོན་རྒྱལ་རབས་སྐབས་ཀྱི་ཏི་ཤྲི་ཕལ་ཆེ་བ་ཞིག་ནི་ས་སྐྱ་འཁོན་གྱི་གདུང་རྒྱུད་དམ་ཡང་ན་དེ་དང་འབྲེལ་བ་ཧ་ཅང་ཟབ་པ་ཅན་ཡིན་ཕྱིར། བོད་ཀྱི་ཆབ་སྲིད་དང་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་དབང་ཤུགས་དེ་དོན་དངོས་སུ་ཐམས་ཅད་པོ་གཙོ་བོ་ས་སྐྱ་བའི་དབང་ཤུགས་ཀྱིས་དབང་དུ་བྱས་ཡོད་དོ།།

ཏི་ཤྲི་དང་ས་སྐྱའི་དཔོན་ཆེན་བར་གྱི་ཆོས་ལུགས་དང་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་དབང་འཛིན་དེའི་དབྱེ་མཚམས་ནི་སྟོས་མེད་ཀྱི་ཚུལ་དུ་དབྱེ་བ་ཞིག་མ་ཡིན་ཏེ། དེ་ཡང་ཏི་ཤྲིས་ཨོན་ཀྲི་ཡོན་གྱི་བྱ་བ་དོན་དུ་གཉེར་བ་དང་ཏི་ཤྲིའི་དབང་ལུང་དེ་རྒྱལ་པོའི་

བཀའ་དང་མཉམ་དུ་བོད་དུ་ཁྱབ་པ་ཞེས་པ་ལས་གསལ་ལེར་རྟོགས་ཐུབ་པ་ནི། ཏི་ཤྲི་ནི་ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱིས་བོད་དུ་བསྐོས་པའི་ཆེས་མཐོ་བའི་ཁྲི་དཔོན་ཡིན་པ་རྟོགས་ཐུབ་བོ།། དེ་ཡང་ཏི་ཤྲི་ལ་བོད་ཀྱི་སྲིད་འཛིན་བྱ་བར་ཐེ་གཏོགས་བྱེད་ཚོག་པའི་ཁྱད་དབང་ལྡན་པའི་ཕྱིར་ན། སྐབས་རིམ་པའི་ས་སྐྱའི་དཔོན་ཆེན་དེར་ཡོན་རྒྱལ་རབས་སྲིད་གཞུང་གིས་གནང་བའི་འགན་དབང་སྤྱོད་དུ་ཡོད་པ་ཤུད། ད་དུང་ངེས་པར་དུ་དེ་དང་མཉམ་དུ་ཏི་ཤྲི་དང་ས་སྐྱའི་ཁྲི་བའི་དགོངས་པ་ལྟར་བྱ་བ་དོན་དུ་གཉེར་དགོས་ཏེ། ཧུར་བརྩོན་སློས་ས་སྐྱ་བའི་གྲུབ་མཐའི་དོན་དུ་ཞབས་ཞུ་བསྒྲུབས་དགོས་སོ། དཔེར་ན་དཔོན་ཆེན་མང་པོ་དབང་མཛད་སྐབས་ཐམས་ཅད་པོ་ཚུལ་བཞིན་དུ་བཀུར་དགོས་སྟེ། འབངས་མི་མང་པོ་རྩ་འཛུགས་བྱས་ཏེ་ས་སྐྱ་བར་དགོན་སྡེ་གསར་བ་བཞེངས་པ་དང་གྲུང་ལྷེབས་རྩིགས་པ་སོགས་བྱས་སོ།། དེ་ཡང་ས་སྐྱའི་དཔོན་ཆེན་དང་པོ་ཤཱཀྱ་བཟང་པོས་ས་སྐྱའི་གསེར་ཁང་ཆེན་མོ་བཞེངས་པ་ཤུད། ས་སྐྱའི་ཚོགས་ཁང་ཆེན་མོའི་གྲུང་ལྷེབས་ཀྱང་རྩིགས་པ་ཡིན་ལ། ས་སྐྱའི་དཔོན་ཆེན་གཉིས་པ་ཀུན་དགའ་བཟང་པོས་རིན་ཆེན་སྒང་དང་། ལྷ་ཁང་བླ་བྲང་སོགས་བཞེངས་པ་ཤུད་དེའི་གྲུང་ལྷེབས་ཀྱང་རྩིགས་ཟིན་པ་ཡིན་ནོ། རྗེས་སོར་བྱོན་པའི་དཔོན་ཆེན་བྱང་རྡོ་དང་། ཨ་གྲུ་སློན་སོགས་ཀྱིས་ས་སྐྱའི་གྲུང་ལྷེབས་ཕྱི་མ་དང་། ཐོན་པོ་རིའི་གྲུང་ལྷེབས། ཁང་གསར་དགོན་པ་སོགས་བཞེངས་འགྲུབ་བྱས་པ་ཡིན་ནོ།། ཁོང་ཚོས་དེ་ལྟར་བྱ་དོན་ཡང་ཏི་ཤྲི་དང་ས་སྐྱའི་ཁྲི་པ་སོགས་ལ་སྨྲོ་བ་བསྐྱེད་པའི་ཕྱིར་དུ་དང་། རང་གི་གོ་གནས་སྲ་བརྟན་དུ་གཏོང་བར་དམིགས་པ་ཡིན་ནོ།། དེ་ཡང་ཏི་ཤྲི་དང་ས་སྐྱའི་དཔོན་ཆེན་སོ་སོའི་ཆ་ནས་འཐུས་ཚབ་རེ་ཡོད་པའི་ཆོས་ལུགས་དང་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་དབང་འཛིན་དེ་ཕན་ཚུན་འདྲ་འདྲེས་སམ་མཉམ་འདྲེས་བྱས་པ་བརྒྱུད་རིམ་གྱིས་བོད་ཀྱི་ཆོས་སྲིད་ཟུང་འབྲེལ་གྱི་ལམ་ལུགས་ཏུ་གྱུར་བའི་གཞི་རྩའི་རྣམ་པ་ཞིག་ཏུ་གྱུར་རོ།། དེ་དང་སྲིད་འཛིན་དབང་ཤུགས་ཀྱི་མ་ལག་གཉིས་གོང་དུ་འཕེལ་བའི་ཆར་གཅིག་རམ་གཅིག་

འདེགས་ཀྱི་ཚུལ་དུ་གནས་ཤིང་། ཆོས་ལུགས་དབང་ཤུགས་མ་ལག་དེ་ཡང་གོང་འཕེལ་ཆེན་པོ་བྱུང་བ་ཡིན་ནོ།། ཏི་ཧྲི་འགྲོ་མགོན་འཕགས་པས་བོད་དུ་རང་ལ་བླ་བྲང་གི་རྩ་འཛུགས་ཞིག་ཚུགས་པ་སྟེ། དེར་གསོལ་དཔོན་དང་། གཟིམ་དཔོན། ཆོས་དཔོན། ཇ་དཔོན། འབྲོང་རྩེ། གྲོ་དཔོན། ཐབ་དཔོན། བཙན་དཔོན། གདན་དཔོན། རྒྱམ་དཔོན། ཧ་དཔོན། འཇོ་དཔོན། ཁྲི་དཔོན་སོགས་དཔོན་རིགས་འདྲ་མིན་བཅུ་གསུམ་ལྷག་ཙམ་བསྐོས་ཡོད་དེ། དེ་རྣམས་ཀྱིས་བླ་བྲང་དང་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་བྱ་བ་དོན་དུ་གཉེར་བ་ཡིན་ནོ།། ཏི་ཧྲི་རིམ་བྱོན་བརྒྱད་པ་ཀུན་དགའ་བློ་གྲོས་བཟང་པོའི་སྐབས་སུ། གཙེན་གཙུང་ཙུང་མང་བའི་དབང་གིས་ཡང་ཅིག་ས་སྐྱའི་དགོན་ནང་ཁུལ་དུ་བླ་བྲང་ཁག་བཞིར་གྱེས་པ་སྟེ། གཙེན་གཙུང་སོ་སོས་བླ་བྲང་རེའི་ཁྲི་པ་མཛད་ཅིང་། ཡབ་འདས་རྗེས་སྲས་ཀྱིས་རྗེས་འཛིན་པ་ཡིན་ནོ།། དེ་རྣམས་ལས་ས་སྐྱའི་དགོན་བདག་ཀྱང་འདེམ་གསེས་བྱས་པ་ཡིན་ནོ།། དེ་ཡང་ས་སྐྱའི་དབང་ཤུགས་ཧྲེ་གྲུབ་མཐའི་དབང་ཤུགས་གཞི་རྩ་བཟུང་ནས་མངོན་པར་གྲུབ་པའི་ཆོས་སྲིད་ཟུང་འབྲེལ་གྱི་ལམ་ལུགས་དེ་ནི་བོད་ཀྱི་སྤྱི་ཚོགས་ཆབ་སྲིད་ལམ་ལུགས་ལ་འགྱུར་བ་ཆེན་པོ་བྱུང་བའི་མངོན་གསལ་གྱི་མཚོན་རྟགས་ཤིག་ཏུ་ངེས་སོ།།

དེ་ཡང་ས་སྐྱ་བའི་ཆོས་སྲིད་ཟུང་འབྲེལ་གྱི་ས་གནས་སྲིད་གཞུང་དེས་གྲུབ་མཐའ་ཁག་སོ་སོའི་དབང་ཤུགས་ཀྱི་དོན་དུ་འཁྱེར་བའི་བོད་ཀྱི་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་མ་ངོ་དེ་ཕྱོགས་ཐམས་ཅད་ནས་མཇུག་བསྒྲིལ་པར་མ་ནུས་ཀྱང་། སྐབས་དེར་མཚོན་ན་ས་སྐྱའི་སྲིད་དབང་དེ་གྲུབ་མཐའ་སོ་སོའི་དབང་ཤུགས་ཁྲོད་ལོ་ངོ་བརྒྱ་ལྷག་ཙམ་ལ་དབུ་འཛིན་པའི་གོ་གནས་ཟིན་ཡོད་པ་དེས་བོད་ལྟོངས་སྤྱི་ཚོགས་དེ་ས་ཕྱོགས་གཞན་དང་བསྡུར་ན་ཙུང་སྡོད་འཇགས་ཀྱི་གནས་སུ་ཚུད་ཡོད་པ་གསལ་འདེབས་བྱས་ཡོད་པ་མ་ཟད། བོད་ཀྱི་ས་གནས་དེ་དེ་སྔའི་ཁ་བྲལ་གྱིས་འཐོར་ནས་དེང་གཅིག་གྱུར་གྱི་ཕྱོགས་སུ་འཕེལ་བཞིན་པའི་རྣམ་པའང་མངོན་པར་མཚོན་ཡོད་དོ།།

སྟོས་བཅོས་ཀྱི་ཚུལ་དུ་འདུག་པའི་སྟོད་འཛུགས་དང་གཅིག་སྒྱུར་ཆུང་བ་འདི་ཀོས་བོད་ཀྱི་དཔལ་འབྱོར་དང་རིག་གནས་གོང་དུ་སྤེལ་བའི་ཆར་ནུས་པ་ཟད་དུ་མེད་པ་ཐོན་པ་སྟེ། དེ་ཡང་བོད་ལྗོངས་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་ཆོས་སྲིད་ཟུང་འབྲེལ་གྱི་ལམ་ལུགས་དེ་བཀག་བཀོད་ཞིང་བྲན་ལམ་ལུགས་ཀྱི་གཞི་རྩའི་སྟེང་དུ་ཚུགས་པ་ཞིག་ཡིན་རྐྱེན། དུས་ཡུན་རིང་བ་ཇི་འདྲ་སོང་ན་དེའི་ངན་སྐྱོན་ཀྱང་དེ་བཞིན་དུ་ཇེ་ཆེར་འགྱུར་ངེས་པས། དུས་དང་རྣམ་པ་ཀུན་ཏུ་བོད་ལྗོངས་སྤྱི་ཚོགས་གོང་དུ་སྤེལ་བ་ལ་འགག་རྐྱེན་ཆེན་པོ་ཐེབས་ངེས་སོ།།

གསུམ། བོད་ཀྱི་རིག་གནས་ལྷ་འབྲུད་ནས་གོང་དུ་འཕེལ་ཚུལ།

ཡོན་རྒྱལ་རབས་སྐབས་སུ་བོད་ཀྱི་རིག་གནས་གོང་དུ་འཕེལ་བའི་ཆར་སྐྱར་མེད་ཀྱི་གསོན་ཤུགས་ཞིག་ངང་གིས་ཤར་བ་མ་ཟད། ལྷག་པར་དུ་དེ་དང་ཆོས་ལུགས་བར་ལ་འབྲེལ་བ་དམ་པོ་ཆགས་ཡོད་པ་དང་ངམ་ཤུགས་ནས་རྟོགས་ཐུབ་བོ།

ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་དུས་འགོར། གྲུབ་མཐའ་སོ་སོ་སྟེ་ཕྱོགས་སུ་ཞ་ལུ་པའི་གྲུབ་མཐའི་སྲོལ་འབྱེད་པ། སྔན་གྲགས་ཀྱི་བ་དན་ཕྱོགས་སུ་འཕྱིར་བའི་མཁས་པ་ཆེན་པོ་བུ་སྟོན་རིན་ཆེན་གྲུབ་（༡༢༩༠—༡༣༦༤）གྱིས་བཀའ་འགྱུར་དང་བསྟན་འགྱུར་ཆེན་མོར་ཞུ་དག་མཛད་པ་སྟེ། དེར་མཚན་འགྲེལ་འགོད་པ་དང་དཀར་ཆག་སྒྲིག་པའི་མཐུས་བོད་རྒྱུད་ནང་བསྟན་གོང་དུ་འཕེལ་བར་སྐུལ་མ་ཆེན་པོ་ཐེབས་ལ། མཁས་མཆོག་བཅོམ་ལྡན་རིག་པའི་རལ་གྲིས་ནང་ས་ནས་ཆོས་ཀྱི་གླེགས་བམ་མང་དུ་བསྡུས་ཏེ་སྣར་ཐང་དགོན་དུ་གཉེར་ཚགས་བྱས་ཤིང་། དེ་ཀོར་ཞུ་དག་དང་རྩོམ་སྒྲིག་བྱས་པ་ལས《སྣར་ཐང་དཀར་ཆག》ཞེས་པ་བྱུང་། རྗེས་སོར་དབུས་ཀྱི་ཚལ་པའི་ཁྲལ་གྱི་གུང་ཐང་དགོན་དུ་གླེགས་བམ་ལྷ་ཁང་བཞེངས་ཏེ་དེར་བསྡུས་པའི་གླེགས་བམ་ཙུང་འབུས་ཚང་བར་འདུག་རྐྱེན་དེ་ལ《ཚལ་པའི་དཀར་ཆག》ཞེས་བརྗོད་དོ། བུ་སྟོན་གྱིས《ཚལ་པའི་དཀར་ཆག》ལ་དངོས་སུ་ཞུ་དག་གནང་རྐྱེན་དེ་ལ་མ་དཔེ་ཞེས་ཀྱང་བྱ་ལ། ཁོང་གིས་ཞུ་དག་ཟིན་པ་དེར་

ཡང་ཅིག་འགྱུར་མཚན་འགོད་པའི་མཐར་《དཀར་ཆག་ཆེན་མོ》ཞེས་པ་གྲུབ་བོ། དེ་ཡང་ཧུ་དག་གི་ཚོད་ཏ་ཙང་དག་ཀྱེན་དེ་ལ་《བུ་སྟོན་དཀར་ཆག》ཞེས་ཀྱང་བྱའོ། 《བུ་སྟོན་དཀར་ཆག》ལ་བཀའ་འགྱུར་དང་བསྟན་འགྱུར་གཉིས་སུ་ཕྱེ་ཡོད་དེ། བཀའ་འགྱུར་ནི་སངས་རྒྱས་ཀྱིས་གསུངས་པའི་བཀའ་སྡེ་སྣོད་གསུམ་དང་། རྒྱུད་སྡེ་བཞི་བོད་སྐད་དུ་འགྱུར་བ་དེར་བྱ་ཞིང་། བསྟན་འགྱུར་ནི་རིག་གནས་སྐོར་དང་བཀའ་མདོ་རྒྱུད་ཀྱི་དགོངས་པ་འགྲེལ་བར་བྱེད་པ་དེར་བྱའོ།། བུ་སྟོན་གྱིས་བསྟན་འགྱུར་གྱི་འགྲེལ་བའི་དགོངས་དོན་དེ་དེ་བས་ཀྱང་གསལ་ལོ།། གཞན་དུ་ད་དུང་སྒྲ་རིག་པ་དང་། གསོ་བ་རིག་པ། བཟོ་རིག་པ། ནང་དོན་རིག་པའི་ཤེས་བྱ་ཡང་མང་དུ་འདུ་སྟེ། འདི་དག་ཐམས་ཅད་པོས་བོད་ཀྱི་རིག་གནས་དང་། གསོ་རིག འཁྲིད་བསྐྱེན་དང་བཟོ་རྩལ་སོགས་གོང་དུ་འཕེལ་བའི་ཆར་སྐུལ་འདེད་ཀྱི་ནུས་པ་བསམ་གྱིས་མི་ཁྱབ་པ་བཏོན་པ་ཡིན་ནོ།།[༡༠]

དེ་ཡང་འདིའི་སྐབས་སུ་བོད་ཀྱི་མཁས་པ་མང་པོས་དག་ཡིག་དང་བརྡ་སྤྲོད་ཀྱི་ཆར་ཞིབ་ཏུ་འཇུག་པའི་ལས་མ་དམན་པར་དེའི་སྐོར་གྱི་བརྩམས་ཆོས་མང་དང་མང་དུ་བརྩམས་པ་ནི། དཔེར་ན་འགྲོ་མགོན་འཕགས་པའི་ཐུགས་སྲས་གྲགས་པ་སེང་གེས་བརྩམས་པའི་《དག་ཡིག་གཏྲའི་རྒྱན་བཟང་》དང་།ས་སྐྱ་པཎྜི་ཏ་ཀུན་དགའ་རྒྱལ་མཚན་གྱིས་བརྩམས་པའི་《སུམ་རྟགས་དགོངས་འགྲེལ》སོགས་དང་། རིན་ཆེན་ཇོས་བརྩམས་པའི་《སུམ་རྟགས་དགོངས་འགྲེལ་མཁས་པའི་མགུལ་རྒྱན》ལ་སོགས་པ་ཏ་ཙང་མང་སྟེ། འདི་དག་གིས་བོད་ཡིག་སྦྱོར་སྒྲིག་གི་རྣམ་པ་དང་། ཐ་སྙད་གཅིག་གྱུར་དང་ཡིག་སྐད་གཅིག་གྱུར་དུ་གཏོང་བའི་ཆར་ནུས་པ་གལ་ཆེན་བཏོན་པ་ཡིན་ནོ།། བོད་ཀྱི་དཔར་ལས་ཀྱང་ཡོན་རྒྱལ་རབས་སྐབས་ནས་བཟུང་རིམ་གྱིས་དར་བ་སྟེ། དེ་དང་མཉམ་དུ་བོད་ཀྱི་རྩོམ་རིག་དང་། ལོ་རྒྱུས། སྒྱུ་རྩལ་བརྩམས་ཆོས་སོགས་ཀྱང་ཆར་ཤུལ་གྱི་ཤ་མོ་ཐང་ལ་བརྡོལ་བ་བཞིན་དུ་སྐྱེ་འགྲོའི་མིག་གི་དཔལ་དུ་མངོན་པར་ཤར་བ་ཡིན་ནོ།། བོད་ཀྱི་ཚིག་རྒྱན་རིག་པ་དེ་

ཡང་སྐབས་དེ་ནས་དར་ཞིང་རྒྱས་པ་སྟེ། ས་སྐྱ་པཎྜི་ཏ་ནི་ཚིག་རྒྱན་གྱི་རྩེབ་སྦྱོར་ལ་མཁས་པའི་མཁས་པ་ཆེན་མོ་ཞིག་ལགས་སོ།། ཁོང་གིས་བརྩམས་པའི་ས་སྐྱ་ལེགས་བཤད་ནི་ལེགས་བཤད་ཀྱི་སྔ་མ་ཡིན་པས། དེ་ཀོས་སྐབས་དེའམ་ཕྱི་སོར་ཚིག་རྒྱན་རྩོམ་རྩལ་དང་། དེར་ཞིབ་ཏུ་འཇུག་པར་ཤུགས་རྐྱེན་ཟབ་མོ་ཐེབས་སོ།། ཤོང་སྟོན་རྡོ་རྗེ་རྒྱལ་མཚན་གྱིས་ལེགས་སྦྱར་གྱི་«སྙན་ངག་མེ་ལོང»བོད་སྐད་དུ་བསྒྱུར་ཞིང་། ལོ་ཙྪ་བ་བློ་གྲོས་བསྟན་པས་ཞུ་དག་ཞིབ་མོ་བགྱིས་པ་ཕུད། དེ་ཀོ་གཞིར་བཟུང་ནས་ཞལ་ཁྲིད་གནང་ཕྱིར། བོད་ཀྱི་ཚིག་རྒྱན་ནི་རྣམ་པ་དེ་ཀོ་གཞིར་བཟུང་ནས་དར་བ་ཞིག་ཏུ་ཟད་དོ།། དེ་ཡང་དེ་སྔའི་མཁས་པ་ཆེན་པོ་མི་ལ་རས་པ་ཐུགས་སྲས་དང་བཅས་པའི་མགུར་གླུ་ཡང་སྙན་གྲགས་ཏ་ཅང་ཆེ་སྟེ། རྗེས་སོར་ཡང་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་རྩོམ་རྩལ་ཞིག་ཏུ་གྱུར་རོ།། སྐབས་འདི་ཙམ་དུ་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་དེབ་ཐེར་གྱི་གཞུང་ལ་གཙོ་བོ་བུ་སྟོན་རིན་ཆེན་གྲུབ་ཀྱིས་༡༣༣༣ལོར་རྩོམ་གྲུབ་བྱུང་བའི་«བུ་སྟོན་ཆོས་འབྱུང»སྟེ། འདི་ནི་ཁོང་གིས་ལོ་པཎ་ཤེས་རབ་གོ་ཆའི་«བོད་ཀྱི་ཆོས་འབྱུང»ལ་གཞིར་བཟུང་ཐོག་བརྩམས་པ་ཞིག་ཡིན་སྐད་དོ།། དེར་སངས་རྒྱས་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་དགོངས་དོན་གཙོར་བྱས་ཐོག་གཞན་དུ་ད་དུང་བོད་དང་ཉེ་འགྲམ་གྱི་མི་རིགས་གཞན་པ་བར་གྱི་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་འབྲེལ་བ་དང་། དམག་དོན་གྱི་འབྲེལ་བ་སོགས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱང་བཀོད་ཡོད་དོ།། རྗེ་བཙུན་བསོད་ནམས་རྒྱལ་མཚན་གྱི་༡༣༨༨ལོར་རྩོམ་གྲུབ་བྱུང་བའི་«རྒྱལ་རབས་གསལ་བའི་མེ་ལོང»ནི་དུས་རབས་ཀྱི་ཐད་དུ་བོད་ཀྱི་གནའ་རབས་ནས་འགོ་ཚུགས་ཏེ་ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་མཇུག་བར་དུ་ཐུག་ཡོད་ལ། ནང་དོན་ལ་གཙོ་བོ་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་བོ་རིམ་བྱོན་དང་བློན་པོ། བླ་སྤྲུལ་སོགས་ཀྱི་བྱོན་ཚུལ་དང་དེ་དག་གི་མཛད་རྗེས་སོགས་བཀོད་ཡོད་དོ།། གོང་དུ་བཤད་ཟིན་པའི་ལོ་རྒྱུས་དེབ་ཐེར་དེ་དག་ནི་སངས་རྒྱས་ཆོས་ལུགས་དང་རྒྱལ་བོ་བློན་པོ་རིམ་བྱུང་གི་མཛད་རྗེས་སོགས་བཀོད་ཡོད་ལ། དེར་དཔལ་འབྱོར་གྱི་གཞི་རྩ་དང་མཐུན་པའི་སྟེང་གི་བཀོད་པ་ཡང་མ་བཀོད་རང་མཚོན་ཡིན་

པས། ཕྱོགས་འདི་ཙམ་ནས་བོད་ཀྱི་སྤྱི་ཚོགས་དཔལ་འབྱོར་གྱི་འཕེལ་འགྱུར་རྟོགས་ཐུབ་པ་སྣ་ཟད། དེ་ཀོ་རང་ངོས་ནས་ཀྱང་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་རིག་གནས་ཀྱི་ཤུལ་རྗེས་བདག་སྐྱོང་བྱས་ཡོད་རྐྱེན། མེས་རྒྱལ་གྱི་རིག་གནས་བང་མཛོད་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པར་བྱས་ཡོད་དོ།། བོད་ཀྱི་བྲིས་འབུར་གྱི་སྒྱུ་རྩལ་དེ་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་གྱི་འཕེལ་རྒྱས་དང་འགྲོགས་ཏེ་ཡོན་དང་མིང་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་སྐབས་སུ་དར་ཞིང་རྒྱས་པར་ཕྱིན་ནོ།། ཡོན་རྒྱལ་རབས་སྐབས་སུ་བླུགས་པའི་ཟངས་ཀྱི་སྐུ་འདྲ་དང་མཆོད་རྟེན་འདྲ་མིན་སྣ་ཚོགས་དེང་གི་བར་དུ་བོད་ཀྱི་དགོན་སྡེ་ཁག་མང་པོར་མཐོང་དུ་ཡོད་དེ། དཔེར་ན་རྒྱལ་པོ་གོ་ཏན་གྱིས་ས་པཎ་རྗེས་དྲན་གྱི་ཆེད་དུ་དེའི་ཟངས་ཀྱི་སྐུ་འདྲ་ཞིག་བླུགས་ཡོད་པ་དེང་གི་བར་དུ་ལྷའུ་ལྷེ་གྲོང་ཁྱེར་གྱི་གནའ་རྫས་བཤམས་སྟོན་ཁང་དུ་བདག་གཉེར་བྱས་ཡོད་པ་ལྟ་བུའོ།། བོད་ཀྱི་ལྷ་སྐུ་བྲིས་འབུར་གྱི་སྒྱུ་རྩལ་དེ་ཡོན་རྒྱལ་རབས་ནས་མིང་རྒྱལ་རབས་བར་དུ་དེ་ལས་ཀྱང་ལྷག་པར་དར་ཞིང་རྒྱས་པ་སྟེ། དཔེར་ན་ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་དུས་འགོར་ས་སྐྱའི་དགོན་དུ་གསེར་གྱི་སྐུ་འདྲ་དང་རྒྱ་ཐིབས་བཞེངས་པའི་ལས་དར་ཆེ་བ་[22] ལྟ་བུའོ།། བོད་ཀྱི་གསེར་བྲིས་དེ་ཡང་ཕལ་ཆེར་ཡོན་རྒྱལ་རབས་སྐབས་ནས་བྱུང་བ་སྟེ། དཔེར་ན་ས་སྐྱའི་དགོན་དུ་བཞུགས་པའི་གཏེར་ཆོས་གསེར་བྲིས་མ་ལྟ་བུའོ།། ལྷ་བྲིས་ཀྱི་སྒྱུ་རྩལ་དེ་སྐབས་དེར་དགོན་སྡེ་ཁག་ཆེ་ཆུང་སོ་སོ་ནས་དར་ཞིང་རྒྱས་ལ། ལྡེབས་བྲིས་དང་ཐང་ཀ་སོགས་དགོན་སྡེ་ཆེན་པོ་ནས་མང་དུ་བཞེངས་པ་མ་ཟད་སྒྱུ་རྩལ་གྱི་ཚད་ཏ་ཅང་མཐོན་པོར་ཕྱིན་ཡོད་དེ། དཔེར་ན་གཙང་གི་ཞ་ལུ་དགོན་གྱི་ཀྱང་ལྡེབས་ཀྱི་ལྷ་མོའི་བྲོ་གར་ལྟ་བུ་དང་། ལྷ་ཉིད་དགོན་གྱི་ཀུན་དགའ་བཀྲ་ཤིས་དང་སྒྲོལ་དཀར་གྱི་ཐང་ཀ་ལྟ་བུ་སོགས་ཐམས་ཅད་པོ་སུང་དང་ཡོན་རྒྱལ་རབས་སྐབས་སུ་བོད་ཀྱི་བྲིས་འབུར་སྒྱུ་རྩལ་གྱི་ཉིང་བཅུད་དུ་ཁྲམས་སོ།།

བོད་ཀྱི་གསོ་བ་རིག་པ་དང་སྐར་རྩིས་རིག་པ་དེ་ཡང་ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་སྐབས་སུ་དར་རྒྱས་ཆེན་པོ་བྱུང་བ་སྟེ། སྐབས་འདིར་བྱུང་བའི་བོད་ཀྱི་《གསོ་རིག་

རྒྱུད་བཞི»ཞུ་དག་མ་དེ་བོད་ཀྱི་གསོ་རིག་དང་སོག་པོའི་གསོ་བ་རིག་པ་འཆད་ཉན་གྱི་སྨན་གཞུང་གཙོ་བོར་གྱུར་ལ། དེ་མ་ཟད་ད་དུང་ལོ་ཙཱ་བ་ཆེན་མོ་རིན་ཆེན་བཟང་པོ་ཁ་ཆེའི་ཡུལ་དུ་ཕྱིན་ནས་དེ་ཀའི་སྨན་རམས་པ་ཆེན་མོ་ཛྙཱ་ནག་པ་ལ་གསེར་སྲང་ཉིས་བརྒྱ་ཕུལ་ཏེ་དེ་ནས་སྦྱངས་པ་མཐར་ཕྱིན་བྱས་པའི་«ཡན་ལག་བརྒྱད་པའི་སྙིང་པོ་བསྡུས་པ་ལེའུ་བརྒྱ་དང་ཉི་ཤུའི་བདག་ཉིད་ཅན»དང་། «ཟླ་ཞེལ»ལ་མཆན་བཀོད་པ་མ་ཟད་དེ་ཀོ་བོད་ཡིག་ཏུ་བསྒྱུར་ནས་ཐུགས་སྲས་མང་དུ་བསྒྲངས་ལ། དེར་རོ་སྦྱང་ལྔ་སེང་གེ་གྲགས་དང་། ཞ་དཀར་ཡེ་ཤེས་འབྱུང་གནས། འོ་སྲུན་ཨ་ནུ། མང་པོ་རྗེ་བཙུན་སོགས་སྨན་པ་གྲགས་ཆེ་བ་བཞི་བྱོན་ནོ།། སྐབས་དེའི་བོད་ཀྱི་མཁས་པ་དང་བློ་སྦྱངས་མང་ཆེ་བ་ཞིག་ནི་བོད་ཀྱི་གསོ་བ་རིག་པར་ཤིན་ཏུ་མཁས་ཏེ། དཔེར་ན་ས་པཎ་གྱིས་དེ་སྐབས་རྒྱལ་པོ་གོ་ཏན་གྱི་ནད་སེལ་བར་བྱས་ཤིང་ཁོང་གི་ཕྱག་རྩོམ་དུའང་གསོ་བ་རིག་པའི་གཞུང་མང་དུ་ཡོད་པ་ལྟ་བུའོ།། བོད་ཀྱི་སྐར་རྩིས་རིག་པ་ནི་ཐང་རྒྱལ་རབས་སྐབས་སུ་བྱུང་ཞིང་། སུང་རྒྱལ་རབས་སྐབས་སུ་ཡོངས་སུ་གྲུབ་ལ། ཡོན་དང་མིང་རྒྱལ་རབས་སྐབས་སུ་ཞིང་ཕྱོགས་ལས་ཐོན་སྐྱེད་ཀྱི་དགོས་མཁོ་དང་མཐུན་ཕྱིར་སུ་འཕྲུད་ནས་དར་ཞིང་རྒྱས་པར་ཕྱིན་ནོ།། ཀརྨ་རང་བྱུང་རྡོ་རྗེས་༡༣༡༨ལོར་རྩོམ་གྲུབ་བྱུང་བའི་«བསྟན་རྩིས་ཀུན་བཏུས»དང་། བུ་སྟོན་རིན་ཆེན་གྲུབ་ཀྱིས་༡༣༢༨ལོར་རྩོམ་གྲུབ་བྱུང་བའི་«མཁས་པ་དགའ་སྐྱེད»(འདི་ཀོ་རྩིས་གཞུང་མིན་པ་འདྲ།བསྒྱུར་པ་པོས) སོགས་ཐམས་ཅད་པོ་ཡང་སྐར་རྩིས་སྐོར་གྱི་གཞུང་ཏན་ཏན་ཡིན་ནོ།།

ཡོན་རྒྱལ་རབས་སྐབས་སུ། བོད་ཀྱི་རིག་གནས་གོང་དུ་འཕེལ་བའི་གྲུབ་འབྲས་སམ་བྱས་རྗེས་དེ་ད་དུང་ཧོར་གྱི་རིག་གནས་ལ་ཤུགས་རྐྱེན་ཐེབས་ཚུལ་ལས་ཀྱང་རྟོགས་ཐུབ་སྟེ། «ཞེལ་གོང་ཞེལ་ཕྲེང་»ལས་བཀོད་པ་ལྟར་ན། ཧོར་གོ་ཏན་རྒྱལ་པོས་ས་པཎ་ལ་ཧོར་ཡིག་གསར་གཏོད་དགོས་པའི་བཀའ་ཕབ། པཎྜི་ཏས་ཀྱང་རྒྱལ་པོའི་བཀའ་བཞིན་ཧོར་ཡིག་བརྩམས་པ་ལ། ཞག་གཅིག་ལ་སེམས་ཞིང་།

སང་ཉིན་སྐྱ་རེངས་ཤར་བའི་དུས་སུ་བུད་མེད་ཞིག་གིས་པགས་པ་མཉེད་ཤིང་ཐོགས་པ་གཟིགས་པའི་རྐྱེན་འབྲེལ་གྱིས་སོག་ལའི་ཁ་དབྱིབས་ཅན་གྱི་ཧོར་ཡིག་བཟོས་ཤིང་། དེར་ཕོ་མོ་མ་ནིང་ངམ་གྲིམ་ལྟོད་ཞན་གསུམ་དུ་ཕྱེ་བ་ཡིན་ནོ།། ཞེས་བཀོད་པར་མཐོང་ལ། ཧོར་གྱི་བརྡ་སྤྲོད་《ཀྲི་ལི་ཁི་ཐོ竹路悬桃》ནང་ས་པཎ་གྱིས་ཧོར་ཡིག་མཛད་ཚུལ་བྲིས་ཡོད་དེ། ས་སྐྱ་པཎྜི་ཏ……ལང་ཧུར་འབྱོར་ཞིང་། ……དེར་ལོ་བདུན་ལ་བཞུགས། ……སྐབས་དེར། ས་སྐྱ་པཎྜི་ཏ་མཚན་མོར་ངལ་གསོ་དུས། ཡི་གེ་ག་འདྲ་བའི་ཧོར་ཡིག་བཟོ་བར་བསམ་ཤིང་། སང་ཉིན་སྐྱ་རེངས་ཤར་བའི་དུས་སུ། བུད་མེད་ཞིག་གིས་པགས་པ་མཉེད་ཤིང་ཐོགས་པ་གཟིགས་པའི་རྐྱེན་འབྲེལ་གྱིས་སོག་ལའི་ཁ་དབྱིབས་ཅན་གྱི་ཧོར་ཡིག་བཟོས་ཤིང་། དེར་ཕོ་མོ་མ་ནིང་དང་། དྲག་ཞན་བར་མ་གསུམ་དུ་ཕྱེ་བ་ཡིན་ནོ།།[༢༣] དཔེར་ན། a e i na ne ni ba be biལྟ་བུ་སོགས་སོ།ས་པཎ་གྱིས་མཛད་པའི་ཧོར་ཡིག་དེ་རྒྱ་ཁྱབ་ཏུ་གཏོང་མ་ཐུབ་ཕྱིར་ལོ་རྒྱུས་དེབ་ཐེར་སོགས་སུ་བཀོད་པ་ཏ་ཙང་ཉུང་ལ། རྒྱུ་རྐྱེན་དེ་བས་ཧོར་ཡིག་ཞིབ་འཇུག་པ་རྣམ་པས་ཀྱང་དེ་ནི་ངག་རྒྱུན་གྱི་བཤད་ཚུལ་ཞིག་ལས་ཚད་ཐུབ་ཀྱི་ལུང་རིགས་དང་བྲལ་བར་འདོད་དོ།། སེ་ཆེན་ཧན་རྒྱལ་པོའི་ཁྲི་ལ་མངའ་གསོལ་རྗེས། འགྲོ་མགོན་འཕགས་པར་ཧོར་ཡིག་གསར་བ་མཛད་དགོས་པའི་བཀའ་ཕབ། དེ་ལ་《ཡོན་གྱི་ལོ་རྒྱུས》ལས། ཀྲུང་ཐུང་（中统）ཁྲི་ལོ་དང་པོར། ཧི་ཙུའུ་（སེ་ཆེན་ཧན）རྒྱལ་པོའི་ཁྲི་ལ་མངའ་གསོལ་ཞིང་། འགྲོ་མགོན་འཕགས་པ་གུ་ཤྲིར་བཀུར་དེ་གཡང་ཏིའི་ཐམ་ག་གནང་ལ། ཧོར་ཡིག་གསར་བ་མཛད་དགོས་པའི་བཀའ་ཕབ།（དེ་དེ་བཞིན་དུ་མཛད་པ་ལགས་སོ།）ཡིག་ཕྱོག་སྟོང་ཙམ་ལས་མེད་ལ། དེར་གསལ་བྱེད་ཀྱི་ཡི་གེ་ཞེ་གཅིག་འདུས་སོ།། འདྲ་འབྲེལ་གྱི་ཡི་གེ་ཕན་ཚུན་སྦྱར་བ་དེར་སྦེབ་སྦྱོར་གྱི་ཚུལ་དང་བསྟུན་དགོས་ཤིང་། ཡི་གེ་ཉིས་སམ་གསུམ་སྦྲེལ་བའི་སྦྲེལ་ཅན་ལ་དབྱངས་ཀྱི་ང་རོ་དང་ལྡན་པ་ཡིན། ཡི་གེ་ཐམས་ཅད་ལ་སྒྲ་དྲག་ཞན་བར་མའི་ཁྱད་པར་ཆེའོ།། ཀྲི་ཡོན་ལོ་དྲུག་པར།

གོང་མའི་འཇའ་ས་ཕེབས་པ་སྟེ། དེར་ངེད་ཀྱིས་ལྟས་ན་ཡིག་སྐད་འབའ་ཞིག་ཐོག་ནས་གོང་མ་རིམ་བྱོན་སྐར་གྱི་ལོ་རྒྱུས་འགོད་རྒྱུ་ནི་གནའ་ནས་ད་བར་གྱི་རྒྱུན་སྲོལ་ལམ་ལུགས་ཤིག་ཡིན་འདུག། རང་རེའི་རྒྱལ་ཁབ་ནི་བྱང་ཕྱོགས་སོག་ཡུལ་ནས་རྩ་བ་ཙུགས་ཤིང་། ཡུལ་གྱི་གོམས་སྲོལ་སྟབས་བདེ་ལ་རྟེན་པ་དང་། ཡི་གེ་བཟོ་བའི་ཁོམ་པ་ཡང་མ་བྱུང་། རྒྱལ་རབས་འདི་པའི་ཡི་གེ་ཡང་ཡུ་གུར་གྱི་ཡི་གེ་དཔེ་བླངས་ཏེ་བེད་སྤྱོད་གཏོང་གི་ཡོད། ལིའི་ཅིན་ལ་སོགས་པའི་ཐག་རིང་རྒྱལ་ཁབ་རྣམས་ལ་རྟོག་ཞིབ་བྱས་པར་གཞིགས་ན། ཚང་མར་རང་རང་གི་ཡིག་རིགས་ཡོད་པ་རེད། ངེད་ཀྱི་ཆར་རང་རེ་དར་ཞིང་རྒྱས་ལ་སྲིད་དབང་ཞི་བར་སྐྱོང་ཡང་ཡིག་རིགས་མེད་པའི་སྐྱོན་ཆ་དེས་ལམ་ལུགས་འདི་ཡང་དངོས་ནས་ཆ་མི་ཚང་བ་ཞིག་ཏུ་གྱུར། རྒྱུ་མཚན་དེའི་ཕྱིར་ཆེད་མངགས་སུ་ཁྲི་འཕགས་པར་སོག་ཡིག་གསར་པ་གསར་བཏོད་བྱས་ཏེ་ཡིག་རིགས་མཐའ་དག་བརྗོད་བྱ་བདེ་ལ་ནང་དོན་གསལ་བའི་སོག་ཡིག་གསར་པར་བསྒྱུར་གནང་དགོས་པའི་བཀའ་ཕབ་པ་ཡིན། ད་ནས་བཟུང་། གོང་མའི་ཐམ་ཡིག་བཤམ་དུ་བཀྲམས་ཚད་ལ་སོག་ཡིག་གསར་པ་མཉམ་དུ་བེད་སྤྱོད་གཏོང་དགོས་ཤིང་། དེ་སྔའི་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཡི་གེ་དེ་ཞོར་དུ་སྦྱར་དགོས་པ་དང་། གཞུང་ཕྱོགས་ཀྱི་ལྷང་ཤུ་ཐམས་ཅད་སྔར་སྲོལ་བཞིན་བཀྲམས་དགོས། དེ་དང་ལྷན་དུ་འགྲོ་མགོན་འཕགས་པར་ཏཱ་ཡི་ཆོས་རྒྱལ་གྱི་གོ་གནས་སུ་འཕར་ཞིང་གཡང་ཏིའི་ཐམ་ག་བསྩལ་ལོ།[༡༣] འགྲོ་མགོན་འཕགས་པས་བོད་ཡིག་ལ་དཔེར་བླངས་ནས་གསར་དུ་བཏོད་པའི་ཧོར་ཡིག་འདིར། རྗེས་རབས་པ་རྣམས་ཀྱིས་འཕགས་ཡིག་གམ་ཟུར་ཡིག་མ་ཞེས་བརྗོད་ལ། དེ་ཀོ་ཧོར་གྱི་རིག་གནས་ལོ་རྒྱུས་སྟེང་གོ་ས་ངེས་ཅན་ཞིག་བཟུང་ཡོད་དོ།། ཧོར་ལ་དེ་སྔར་ཡིག་རིགས་མེད་རྐྱེན་སྲིད་ཞིའི་དོན་སྒྲུབ་པར་ངག་ལྷེ་ཙམ་དུ་ཟད་ལ་འགྲོ་འོང་གི་བཀའ་སོགས་ཁ་ནས་མ་བསྒྲགས་པ་གཅིག་ཀྱང་མེད་དོ།།[༡༩] ཞེས་པ་ལྟར་རོ།། རྗེས་སོར་ཡུ་གུར་གྱི་ཡི་གེ་བེད་སྤྱད་དེ་ཧོར་གྱི་སྐད་ལྟར་བྲིས་ན་ཡང་། དེ་ཀོས་ཧོར་སྐད་སྒྲ་བའི་དགོས་པ

ཐམས་ཅད་དེ་བཞིན་དུ་འགྲུབ་མ་ཐུབ་བོ།། འགྲོ་མགོན་འཕགས་པས་བརྩམས་པའི་ཧོར་ཡིག་གསར་བ་དེ་སྐབས་དེར་རྒྱལ་རབས་དེའི་ཡི་གེར་གཏན་ཁེལ་བྱས་ཏོན་ནི། གཙོ་བོ་ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་དཔོན་ཁག་གི་བཀའ་ཡིག་དང་དེ་རྣམས་ཀྱི་ཕབ་པའི་བཀའ་ཤོག་དང་། རྗེ་བཀོས། ཐྲགས་རྟགས། ཤོག་སྐོར་སོགས་སུ་བཀྲམས་པ་དེ་ཡིན་ལ། རྒྱ་ནག་གི་གཞུང་མང་པོ་ཞིག་ཀྱང་བསྒྱུར་བ་ཡིན་དེ། དཔེར་ན«ཙི་ཀྲི་ཐུན་ཅན»(资治通鉴)«ཀྲིན་ཀོན་སྲིད་ཐབས»(贞观政要)«ཏ་ཞའོ་ཡན་ཡུ»(大学衍义)ལ་སོགས་པ་ལྷ་བུ་དང་བོད་ཡིག་དང་ལེགས་སྦྱར་གྱི་སྐད་ལས་བསྒྱུར་བའི་ཆོས་གཞུང་ཀྱང་མང་དུ་འདུས་སོ།། འཕགས་ཡིག་འདིར་དབྱངས་གསལ་མང་རྒྱུན་བེད་དུ་སྤྱོད་སྐབས་རྟོག་འཛིང་ཏ་ཅང་ཆེ་སྟེ་ཕྱིས་ལ་མི་བདེ་བས་མཐར་ཧོར་གྱི་མཁས་བ་སོའུ་ཟི་ཅི་བོ་ཅེར་(苏思吉翰节尔)གྱིས་གསར་དུ་བཏོད་པའི་ཧོར་ཡིག་དེ་ཀོ་བེད་སྤྱད་པ་ཡིན་ནོ།།

དེ་ཡང་ས་པཎ་གྱི་«ས་སྐྱ་ལེགས་བཤད»དང་འགྲོ་མགོན་འཕགས་པའི«ཤེས་བྱ་རབ་གསལ»གཉིས་ཧོར་གྱི་གནའ་རབས་རིག་གནས་ལ་ཤུགས་རྐྱེན་ཟབ་མོ་ཐེབས་སྟོང་ངོ་།། «ས་སྐྱ་ལེགས་བཤད»དཔར་དུ་བཏབ་རྗེས་ཧོར་ཡུལ་དུའང་དགའ་བསུ་ཆེན་པོ་ཐོབ་པ་སྟེ། དུས་ཡུན་རིང་པོར་ཁ་སྐད་དང་ཡིག་སྐད་གཉིས་ཆར་ཡོངས་སུ་ཁྱབ་བསྒྲགས་བྱས་སྐབས་ཧོར་འགྱུར་མ་དང་གཞན་པའི་དཔར་མ་སྣ་ཚོགས། ལག་བྲིས་མ་མང་དུ་བྱུང་ངོ་།། དེ་སྔའི་དུས་རབས་བཅུ་གསུམ་པའི་མཇུག་དང་བཅུ་བཞི་བའི་སྟོད་ཙམ་དུ། «ས་སྐྱ་ལེགས་བཤད»ཧོར་ཡིག་ཏུ་བསྒྱུར་ཟིན་པ་མ་ཟད་འཕགས་ཡིག་གིས་དཔར་དུ་བཏབ་ན་ཡང་ཡིད་སྨྲོ་བ་ནི་དེང་གི་ཆར་ཆད་ལྷག་ལུ་ལ་ཙམ་ལས་གཞན་མང་པོ་མཐོང་དུ་མེད་དོ། དེར་ཨུ་རུ་སིའི་མཁས་པ་ཞིག་གིས་རྟོག་ཞིབ་བྱས་པ་ལྟར་ན། འཕགས་ཡིག་འགྱུར་མའི་ཆད་ལྷག་འདི་དག་ནི་ཧོར་ཡིག་འགྱུར་མའི་ཆེས་སྔ་བའི་དཔང་རྟགས་ཁོ་ནར་ཟད་ལ། དེ་ནི་འཇིག་རྟེན་པའི་བཟོད་བྱ་གཙོ་བོར་བཟུང་ཞིང་ཧོར་ཡིག་གིས་པར་དུ་བཏབ

པའི་སྐད་གྲགས་ཆེ་བའི་ཡིག་ཚགས་དང་པོ་ཡང་ཡིན་ནོ།། དེང་མཐོང་དུ་ཡོད་པའི་ཧོར་གྱི་འགྱུར་མ་དེ་ནི་ནང་སོག་གི་ཨོ་རོད་ཐི་ཚོ་བའི་མེར་གན་གེ་གན་(莫尔根格根)དང་ཚ་ཧར་(察哈尔)གྱི་མཁས་པ་ཆེན་མོ་ཚ་ཧར་དགེ་བཤེས་བློ་བཟང་འཕྲིན་ལས་ཀྱི་ཧོར་འགྱུར་མ་དེ་ཡིན་ནོ། སྔ་མ་ནི་དུས་རབས་བཅོ་བརྒྱད་པའི་དཀྱིལ་ཙམ་དུ་བསྒྱུར་ཞིང་པེ་ཅིན་ནས་པར་དུ་བཏབ་པ་ཡིན་ལ། ཕྱི་མ་ནི་དུས་རབས་བཅོ་བརྒྱད་པའི་མཇུག་ཙམ་དུ་བསྒྱུར་ཞིང་ཞོག་རྒྱུན་གྱིས་སྤྲས་ཕྱིར་རྫོད་བྱེད་སྐད་པའི་ངག་དང་ལྡན་དེ། ཚ་གན་ཨ་གི་ལ་(查干阿古拉)དགོན་དུ་ཐེངས་གཅིག་མ་ཡིན་དུ་མར་ཤིང་དཔར་དུ་བཏབ་བོ།། ཚ་ཧར་དགེ་བཤེས་བློ་བཟང་འཕྲིན་ལས་ནི་གཞན་དུ་ས་སྐྱ་ལེགས་བཤད་ཀྱི་ཧོར་འགྱུར་སྤྲགས་མཆན་མ་«གཏེར་མཛོད་འབྱེད་པའི་ལྡེ་མིག»གི་རྩོམ་པ་པོ་ཡང་ཡིན་ལ། གཞུང་འདི་ནི་༡༧༧༠ལོར་པཎ་ཆེན་སྐུ་ཕྲེང་ལྔ་བ་པེ་ཅིན་ལ་ཕེབས་པའི་རྗེས་འབྲེལ་དུ་ཤིང་དཔར་དུ་བཏབ་པ་ཡིན་ནོ།། གཞུང་དེར་ས་པཎ་གྱི་«ས་སྐྱ་ལེགས་བཤད»དུ་འཁོད་ཡོད་པའི་གཏམ་རྒྱུད་དང་ལྷ་སྲུང་དུམ་བུ་ཞེ་བདུན་ལྷག་དྲངས་ཡོད་དོ།། དེ་ཡང་ནུབ་ཕྱོགས་ཧོར་གྱི་ཡུལ་དུ་ཛ་ཡ་པཎྜི་ཏས་(༡༥༠༠—༡༦༦༣)བརྩམས་པའི་ཐོའོ་ཐི་ཧོར་གྱི་ཡི་གེས་(托忒蒙古文)བེད་སྤྱད་དེ་དུས་རབས་བཅུ་བདུན་པའི་དཀྱིལ་ཙམ་དུ་བསྒྱུར་བའི་«ས་སྐྱ་ལེགས་བཤད»དེ་རྒྱུན་འཛམས་སུ་ཁྱབ་ཡོད་ལ། དེ་སྔའི་ཕུ་རུ་ས་པི་ལི་ཡ་ཐི་(布里亚特)རང་སྐྱོང་ལྗོངས་མཐུན་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་པི་ལི་ཡ་ཐི་ཧོར་བའི་ཁྲོད་ནས་ཀྱང་«ས་སྐྱ་ལེགས་བཤད»ཧོར་འགྱུར་མ་རིགས་མི་འདྲ་བ་གསུམ་པར་དུ་བཏབ་སྟོང་བ་མ་ཟད་དེ་རྣམས་ཕྱོགས་སུ་ཁྱབ་ཡོད་དོ།། དེ་ཡང་«ས་སྐྱ་ལེགས་བཤད»ལ་ཧོར་བ་རྣམས་ཀྱི་དགའ་བསུ་ཆེན་པོ་དང་ཡིད་སེམས་མགུ་བ་དེ་འདྲ་ཐོབ་པའི་རྐྱེན་གྱིས་དེ་ཀོར་དཔེ་ བླངས་པའི་ཧོར་ཡིག་གི་བརྩམས་ཆོས་རབ་དང་རིམ་པ་བྱུང་བ་ཡིན་པ་མ་ཟད། ད་ན་ཧོར་གྱི་རྩོམ་རིག་ཁྲོད་དུའང་«ས་སྐྱ་ལེགས་བཤད»ཀྱི་རིག་གཞུང་ཞིག་ཀྱང་གྲུབ་ཡོད་དོ།།

འགྲོ་མགོན་འཕགས་པ་སྐུ་ཚེ་གང་པོར་བརྩམས་གཞུང་སུམ་ཅུ་ལྷག་ཡོད་པ་ལས། དེ་སྐབས་རྒྱལ་པོའི་ཆེད་དུ་བཞེངས་པའི་གསེར་ཡིག་ཞིག་དང་། ཤེས་བྱ་རབ་གསལ》ནི་བརྗོད་བྱ་རྗོད་བྱེད་གཉིས་ཆར་ཆེས་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པར་སྣང་ངོ་།[༡༥] དེ་ལ་མཁས་པ་ཆེན་མོ་ཁྲིན་ཡན་ཁེས་（陈寅恪）《ཤེས་བྱ་རབ་གསལ་དང་ཧོར་གྱི་བྱུང་བ》ལས། 《ཤེས་བྱ་རབ་གསལ》ནི་ཧྲི་ཞྲིས་རྒྱལ་སྲས་སེ་ཆེན་གྱི་ཆེད་དུ་བཞེངས་པའི་གསེར་ཡིག་མ་ཡིན་ལ། དེ་ནི་ཚིགས་སུ་བཅད་པའི་རྩོམ་ཚུལ་གཞིར་བཟུང་ཞིང་བོད་ཀྱི་ཆོས་གཞུང་བསྒྱུར་བའི་འགྱུར་རྙིང་མ་ལྷུར་བསྒྱུར་བ་ཡིན་པས་བོད་རྒྱུད་ནང་བསྟན་གྱི་ཆར་སྐྱེལ་མ་ཆེན་པོ་མ་ཐོན་ཀྱང་། ཧོར་མི་རིགས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ལྷ་ཚུལ་གསར་པ་དང་བྱེད་ཐབས་ཀྱི་ཆར་ཤུགས་རྐྱེན་ཟབ་མོ་རིངས་ནས་ཐེབས་ཡོད་དོ།། དེ་བས《ཧོར་གྱི་བྱུང་བ》ཞེས་པ་ནི་ཡོན་རྒྱལ་རབས་འཛིན་པའི་རྗེས་ཀྱི་ལོ་སུམ་བརྒྱ་འདས་བར་གཟོད་བརྩམས་པ་ཞིག་ཡིན་རུང་དེའི་བརྗོད་བྱ་དང་རྗོད་བྱེད། རྩོམ་ལུས་སོགས་ནི་དངོས་སུ་ན《ཤེས་བྱ་རབ་གསལ》གཞིར་བཟུང་བ་ནི་བཤད་མ་དགོས་པ་ཞིག་ཏུ་ངེས་སོ།། དེང་གནའ་བོའི་མཁར་གྲོང་ཧོ་ལིན་（和林）དུ། ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་ཡི་གེ་མཁྱེན་པ་ཤིན་ཏུ་དཀོན་ན་ཡང་། 《ཧོར་གྱི་བྱུང་བ》ནི་གོང་མ་ཆན་ལུང་གི་སྐབས་ནས་བཟུང་རིམ་པར་ཤར་ནུབ་ཀྱི་ཡིག་རིགས་མང་དུ་བསྒྱུར་བ་ཡོད་（མན་ཇུའི་ཡི་གེ་དང་།རྒྱ་ཡིག འཇར་མན་གྱི་ཡི་གེ་སོགས）ལ། དེང་གི་བར་ལྷག་པར་དུ་ཉིན་ཇུ་ཤར་ཕྱོགས་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཞིབ་འཇུག་གི་གཞུང་གཙོ་བོར་གྱུར་ཡོད་དོ།། ཡིན་ཡང་སོག་པོའི་རིག་གནས་གཟི་དཔལ་འདྲེན་པའི་ཆོས་རྒྱལ་འགྲོ་མགོན་འཕགས་པ་ནི། དེང་གི་དུས་འདིར་མཛལ་བྱའི་བསོད་ནམས་སུ་ཤར་བ་ནི་ཡེ་ནས་མི་སྲིད་དོ།། ཞེས་སོ།།

ཟུར་མཆན།

（༡）（༣）（༡༥）ཞང་ཞིན་གྱིས་བརྩམས་པའི་《འགྲོ་མགོན་འཕགས་པའི་ལམ་

ཡིག》ཞེས་པ་ལས།

(༣)(༨) ཁྲིན་ཆེན་དཔྱིན་གྱིས་རྒྱ་ཡིག་ཏུ་བསྒྱུར་བའི་《ས་སྐྱའི་གདན་རབས་ངོ་མཚར་བང་མཛོད》ཞེས་པ་ལས་བཏུས། བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་༡༩༨༩ལོར་སྤེལ།

(༤)(༥)(༩) ཁྲིན་ཆེན་དཔྱིན་གྱིས་རྒྱ་ཡིག་ཏུ་བསྒྱུར་བའི་《བོད་ཀྱི་ཆོས་སྲིད་ཟུང་འབྲེལ་སྐོར་བཤད་པ》ཞེས་པ་ལས། མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་༡༩༨༡ལོར་སྤེལ།

(༦)(༡༣)《ཡོན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ཧྲི་ལོའི་སྐོར》ལས།

(༧) ཐའོ་ཙུང་ཡིས་བརྩམས་པའི་《སྟོ་སྡེའི་སོ་ནམ》དུམ་བུ་ཉེར་གཉིས་པ་ལས།ཀྲུང་ཧྭ་དཔེ་ཁང་གིས་༡༩༨༠ལོར་སྤེལ།

(༡༠) ཧོང་རྫུན་ཧྲིན་གྱིས་བརྩམས་པའི་《བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་མདོར་བསྡུས》ཞེས་པ་ལས། མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་༡༩༨༥ལོར་སྤེལ།

(༡༡) ལིག་ལིས་ཅན་གྱིས་བསྒྱུར་བསྒྲིགས་བྱས་པའི་《བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་འབྲུད་མ》ཞེས་པ་ལས། ཏཱ་ཞི་སློབ་གྲྭ་ཆེན་མོའི་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་༡༩༤༥ལོར་སྤྲུན།

(༡༢) གྲིག་ཆེན་ཧྲིའུས་བརྩམས་པའི་《ཁྲེ་ཐྲུ་ཧན—ཧོར་བོད་འབྲེལ་བའི་བྱེད་པོ》ཞེས་པ་སྟེ། 《ཡོན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་དཔྱད་རྩོམ་ཕྱོགས་བསྒྲིགས》ཞེས་པའི་ཤོག་ངོས་༨༧དང༩༧དུ་གསལ། མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་༡༩༨༤ལོར་པར་དུ་སྐྲུན།

(༡༤) ཐྲུའུ་ཆིས་བརྩམས་པའི་《མོན་ཐེར་ལོ་རྒྱུས་གནད་བསྡུས》ཞེས་པའི་དུམ་བུ་ཞི་ལྔ་བ་ལས།

གསུམ་པ། གཅིག་གྱུར་གྱི་མི་རིགས་མང་པོའི་རྒྱལ་ཁབ་སྨུ་འབྲུད་ནས་སྲ་བརྟན་དང་གོང་དུ་འཕེལ་ཚུལ།

སེ་ཆེན་ཏན་གྱིས་སྲུང་སྐྱོ་མ་སྟུབ་རྗེས་ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཚུགས་པ་བརྒྱུད་

ཕྱོགས་ཐམས་ཅད་ནས་ཀྱང་གོའི་ལོ་རྒྱུས་སུ་གཞི་ཁྱོན་ཆེན་མོའི་གཅིག་གྱུར་བྱུང་བ་སྟེ། སྐབས་དེར་ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་མངའ་ཁོངས་ལ་རྒྱའི་ཡིག་ཚངས་སུ“北逾阴山，西极流沙，东尽辽左，南越海表”[༧] ཞེས་པ་ལྟར། དེ་སྔར་དར་ཞིང་རྒྱས་པའི་ཏང་དང་ཐང་རྒྱལ་རབས་དང་བསྡུར་ན། ཤར་དང་ལྷོའི་ཕྱོགས་སུ་རྒྱ་ཆེར་མ་བསྐྱེད་ཅིང་། ནུབ་དང་བྱང་གི་ས་མཚམས་དེ་དེ་ལས་ཀྱང་རིང་དུ་བརྒལ་བར་མཐོང་ངོ་།།[༣] གཅིག་གྱུར་ཆེན་མོ་འདི་འདྲ་བྱུང་བ་ནི་དེ་སྔའི་སུང་དང་། ལའོ། ཅིན། མི་ཉག ཏ་ལིས། བོད། ཀོ་ཁྲང་། ལའོ་ནུབ་མ་སོགས་རྒྱལ་ཕྲན་སོར་ལངས་ཀྱི་རྣམ་པ་གཞི་གཅིག་ཏུ་སྒྲིལ་ཞིང་། ཀྲུང་གོ་རྒྱལ་ཁབ་ལོ་ངོ་སུམ་བརྒྱ་ལྷག་གི་རིང་ལ་ཁ་ཕྲལ་གྱིས་འཁོར་གྱི་རྣམ་པ་དེའང་ཕྱོགས་ཡོངས་ནས་མཇུག་རྫོགས་པར་བྱས་སོ།། དེ་ཡང་རྒྱལ་ཡོངས་ཀྱི་རིགས་སོ་སོའི་མི་དམངས་བར་གྱི་ཆབ་སྲིད་དང་། དཔལ་འབྱོར། རིག་གནས་ཐད་ཀྱི་འབྲེལ་འདྲིས་དེ་ཡང་དེ་སྔའི་གཞི་རྩའི་སྟེང་སུ་འཕྲུད་ནས་ཇེ་དམ་དུ་སོང་ལ། གྲངས་ཉུང་མི་རིགས་མང་ཤོས་ཤིག་ཀྱང་ཡོན་ཁྲུལ་དུ་གཞི་འཆོས་ནས་སྡོད་པ་དང་མཉམ་དུ་ཤིང་ཚོའི་ཐོན་སྐྱེད་ལག་རྩལ་དང་ཚན་རིག་རིག་གནས་ཀྱང་དྲངས་འོངས་བ་སྟེ། དེ་ཀོས་རྒྱ་མི་རིགས་ཀྱི་ཆབ་སྲིད་དང་རིག་གནས་འཚོ་བ་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པར་བཏང་ལ། རྒྱ་རིགས་མང་ཤོས་ཤིག་ཀྱང་དེ་བཞིན་དུ་ཧོར་དང་ཡུ་གུར། ཡུན་ནན། ཏུང་པེ་སོགས་སུ་གནས་སྤོར་བའམ་དེའི་དམག་ཏུ་ཞུགས་པས་རྒྱ་ནག་ཡུལ་གྱི་སྔོན་ཐོན་གྱི་ཞིང་ལས་དང་། ལག་རྩལ་བཟོ་ལས་ཀྱི་ཐོན་སྐྱེད་ཡོ་ཆས་དང་ཐོན་སྐྱེད་ལག་རྩལ་ཀྱང་དེ་དག་ཏུ་དྲངས་བ་མ་ཟད། ས་དེ་གའི་རིགས་སོ་སོའི་མི་དམངས་རྣམས་དང་ལྷན་དུ་ཧུར་བརྩོན་སྒྲོས་མཐའ་མཚམས་སྡོག་འདོན་དང་སྲུང་སྐྱོབ་གནང་བ་ཡིན་ནོ།། རྒྱལ་ནང་གི་རིགས་སོ་སོའི་མི་དམངས་རྣམས་བར་ཆད་མེད་པའི་ཁྲིམ་གཞི་ཆེན་མོ་འདིའི་ཁྲོད་དུ་ཕན་ཚུན་འདྲེས་ནས་སྡོད་པ་དང་། མཛའ་མཐུན་གྱི་འགྲོ་འོང་བརྒྱུད་དེ་མཉམ་དུ་ངལ་རྩོལ་དང་འཚོ་བཞེས་གནང་

བའི་ཁྲིད། ཕན་ཚུན་རིགས་རམ་དང་། མཉམ་དུ་གོང་འཕེལ་གྱི་བརྒྱུད་རིམ་ནང་མི་རིགས་འདྲ་འདྲེས་ཀྱི་མཐོ་རྡབས་ཀྱང་དྲག་ཏུ་འཕྱུར་བ་ཡིན་ནོ།། དེ་བས། གཅིག་གྱུར་གྱི་མི་རིགས་མང་པོའི་རྒྱལ་ཁབ་འདི་ལ་ཡང་སྐྱ་འབྱོད་ནས་སྲ་བརྟན་དང་གོང་དུ་འཕེལ་བའི་གོ་སྐབས་བྱུང་བ་ཡིན་ནོ།།

གཅིག ཀྲུང་དབྱང་དང་མཐའ་མཚམས་བར་གྱི་འབྲེལ་བར་ཤུགས་བསྐྱོན་བྱུང་ཚུལ།

ཡོན་རྒྱལ་རབས་སྐབས་སུ་རང་རྒྱལ་གྱི་གྲངས་ཉུང་མི་རིགས་སོ་སོ་ཕྱོགས་ཡོངས་ནས་དར་རྒྱས་གོང་འཕེལ་དུ་སོང་བ་དེ། ཐོག་མར་ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱིས་གཅིག་གྱུར་གྱི་ལས་འགྲུབ་པའམ་ནུས་ལྡན་གྱི་དབང་བསྒྱུར་བྱེད་པ་དང་འབྲེལ་བ་དམ་ཟབ་མཆིས་ལ། གཅིག་གྱུར་གྱི་དབང་ཤུགས་མངོན་པར་ཤར་བའི་ཡོན་རྒྱལ་རབས་སྲིད་གཞུང་གིས་དབང་བསྒྱུར་བརྒྱུད་གྲངས་ཉུང་མི་རིགས་སོ་སོ་འདུས་སྡོད་ཀྱི་མཐའ་མཚམས་ས་ཁུལ་དེ། ཀྲུང་དབྱང་དང་ནང་ས་བར་གྱི་འབྲེལ་བ་དེ་ལྷག་པར་ཇེ་དམ་དུ་ཕྱིན་ལ། གྲངས་ཉུང་མི་རིགས་སོ་སོའི་བར་གྱི་འགྲོ་འོང་དེའང་རྒྱུན་འཇམས་སུ་ཕྱིན་སྟབས་དེ་དག་གི་འབྲེལ་བ་ཕྱོགས་ཡོངས་ནས་འཕྲུས་ཚང་བར་ཕྱིན་ནོ།།

‘ཞིང་ཆེན’ལམ་ལུགས་གཏན་ཁེལ་བྱས་པ་དེ་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ཐད་ནས་ཀྲུང་དབྱང་དབང་བསྒྱུར་ལྟེ་བ་དང་འབྲེལ་བ་དམ་ཟབ་ཏུ་ཕྱིན་པའམ་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་གཅིག་གྱུར་སྲ་བརྟན་དུ་སོང་བ་མ་ཟད། རྒྱལ་ནང་གི་གྲངས་ཉུང་མི་རིགས་སོ་སོ་ཡར་རྒྱས་གོང་འཕེལ་གྱི་ཕྱོགས་སུ་འཁང་མཐུན་རྐྱེན་གང་ལེགས་མང་དུ་བཏོན་པ་ཡིན་ནོ།། སྐབས་དེར་རྒྱལ་ནང་དུ་བསྐོམས་པའི་ཞིང་ཆེན་བཅུ་ཙམ་བཙུགས་པའི་(ཀྲུང་ཧྲུའུ་ཞིང་ཆེན་དང་བཅུ་གཅིག་གོ)ཁྲིད། བྱེ་ཐང་བྱང་རྒྱུད་དུ་བཙུགས་པའི་དབང་བསྒྱུར་ལྟེ་བ་དེ་ཧི་ལན་དུ་ཡོད་ལ། དེའི་དབང་བསྒྱུར་ཁྱབ་ཁོངས་སུ

པེ་ཅར་མཚོའུ་དང་། ཅེན་ཆུ(谦河)། ཐང་ནུ་མཚོའུ(唐努乌梁海)སོགས་འདུས་སོ།། ལའོ་དབྱང་ཞིང་ཆེན་གྱི་དབང་འོག་ཏུ་ལྟེ་བ་བདུན་ཙམ་ཕྱེ་ཡོད་དེ། དེ་དག་ལས་ཁེ་ཡོན(开元)ལྟེ་བ་ནི་ཧེ་ལུང་ཅང་ཆུ་མོའི་འབྲིང་བརྒྱུད་དུ་དབང་བསྒྱུར་བྱེད་པ་དང་། ཧྲེ་ཏ་ཏ་(水达达)ལྟེ་བ་ནི་དེའི་སྨད་བརྒྱུད་དང་ཨོ་སོ་ལི་ཆུ་བོའི་འགྲམ་ངོགས་ཀྱི་ས་ཁུལ་དབང་དུ་བསྒྱུར་བ་ཡིན་ལ། ཡུལ་འདི་ནི་ཉེ་ཀྲིན་རིགས་ཀྱི་ཕ་མེས་ཡང་མེས་ཀྱི་འཚོ་བཞེས་གནང་བའི་གནས་ཀྱང་ཡིན་ནོ།། ཀན་སུའུ་ཞིང་ཆེན་གྱི་མངའ་ཁོངས་སུ་དེ་སྔའི་མི་ཉག་རིང་གི་ཤར་དུ་ཆ་ཆུ་དང་། ནུབ་ཏུ་ཡུ་མན(玉门)། སྷོ་དུ་ཞའོ་ཀོན(萧关)། བྱང་དུ་ཐེ་ཐང་ལ་སོན་པ་[༣] ཞེས་པ་ལྟར་དེའི་ས་གནས་མང་པོས་ཤིག་གཏོགས་སོ།། ཡུན་ནན་ཞིང་ཆེན་དུ་ས་གནས་ཁག་བགོས་དང་། དཔོན་རིགས་མངགས་སྐོད། ཁྲལ་ཟུལ་བསྡུ་སྒྲིད། ཆོས་ཀྱི་ལོངས་སྤྱོད་བཀྲམ་པའོ།།[༤] ཞེས་པ་ལྟར་ཀྱང་ཡོད་ནང་ས་དང་མཐུན་པའི་སྲིད་དབང་བདག་གཉེར་གྱི་ལམ་ལུགས་ལག་ཏུ་བསྟར་བ་ཡིན་ནོ།།

སྐབས་དེར་ཤིན་ཅང་དང་བོད་ལྫོངས་ནི་སོ་སོར་རྟོར་ཚ་ཏར་ཐའི་མངའ་འོག་དང་ཤོན་ཀྲི་ཡོན་གྱི་དབང་བསྒྱུར་ཁོངས་སུ་གཏོགས་པ་ཡིན་ནོ།། དེར་ཞིང་ཆེན་གྱི་ལུགས་སུ་མ་བྱས་ཀྱང་དེ་བཞིན་དུ་ཀྲུང་དབྱང་ནས་དཔོན་རིགས་མངགས་ཤིང་སྲིད་འཛིན་ལྟེ་བ་བཙུགས་ཏེ་ནུས་པ་ལྡན་པའི་སྒོ་ནས་དབང་དུ་བསྒྱུར་བ་ཡིན་ནོ།། དེ་ཡང་ཤིན་ཅང་གི་ས་གནས་གཙོ་བོ་ཨོ་ཏོན་(斡端)དང་། ཆེ་ཞན་(曲先)། ཨ་ལི་མ་ལི(阿里麻里)། པེ་ཧྲི་པ་ལི(别失八里)། ཧོ་ཀྲིག(和州)སོགས་སུ་ཀྲུང་དབྱང་སྲིད་གཞུང་གི་དམག་གི་འདུས་སྡོད་མངགས་པ་ཕུད། ད་དུང་༡༢༧༨ལོར་(ཁྲི་ཡོན་ཁྲི་ལོ་བཅོ་ལྔ་བ།) ཡུ་ཐུར་སོགས་སུ་དོན་གཅོད་དཔོན་གནས་ཀྱི་སྡེ་ཚོག་མར་བཙུགས་པ་ཡིན་ལ། ༡༢༨༡ལོར་(ཁྲི་ཡོན་ཁྲི་ལོ་བཅོ་བརྒྱད་པ) དེ་ཀོ་ཐུང་གི་ཏུ་ཧུ་ཧྥུར་(都护府)བསྒྱུར་ཞིང་༡༢༨༣ལོར་(ཁྲི་ཡོན་ཁྲི་ལོ་ཉི་ཤུ་བ) པེ་ཧྲི་པ་ལི་དང་། ཧོ་ཀྲིག་སོགས་སུ་ཐོན་ལྷེ་ཁྲེ་བཙུགས་ཏེ་སྲིད་

འཛིན་བདག་གཉེར་གྱི་ཆར་སུ་འབུད་ནས་ཤུགས་བརྟན་པ་ཡིན་ནོ།། བོད་ལྗོངས་ཡང་དེ་བཞིན་དུ་ཡོན་རྒྱལ་རབས་སྐབས་ནས་བཟུང་སུ་འབུད་ནས་རང་རྒྱལ་གྱི་སྲིད་འཛིན་ཁྲབ་ཁོངས་ཀྱི་ཆ་ཤས་ཤིག་ཏུ་གྱུར་ལ། ཡོན་རྒྱལ་རབས་སྲིད་གཞུང་གིས་བོད་ལྗོངས་སུ་དབུས་གཙང་མངའ་རིས་སྐོར་གསུམ་སོགས་ཀྱི་ཐོན་ལྷེ་ཐྲི་སི་ཧྲི་ཡོན་རྟེ་རྩ་བཙུགས་ཤིང་ཡོན་རྟེ་དང་། ཐོན་ལྷེ་ཐྲི། ཨན་རྩ་ཐྲི། ཀྲའོ་ཐའོ་ཐྲི་སོགས་ཀྱི་དཔོན་རིགས་མངགས་ནས་བོད་ལྗོངས་དབང་དུ་བསྒྱུར་བ་ཡིན་ནོ།།

དེ་ཡང་གོང་དུ་བཤད་ཟིན་པའི་ཀྱེ་ཐང་ཆེན་མོའི་ཀྲུང་ཕྱོགས་དང་། ཤར་ཀྲུང་། ནུབ་ཀྲུང་། ལྷོ་ནུབ་སོགས་མཐའ་ཁུལ་གྱི་ས་གནས་ཕུད་ལྷོ་ཀྲུང་གི་ས་གནས་ཐམས་ཅད་པོ་ཡོན་རྒྱལ་རབས་སྲིད་གཞུང་གིས་དབང་དུ་མ་བསྡུས་པ་གཅིག་ཀྱང་མེད་དོ།། སྐབས་དེར་ཀྲུང་དབྱང་གི་ཉེ་བར་འབོད་པའི་གནས་ཕྱོགས་ཁྲད་པར་ཅན་དུའང་དེང་གི་ཧི་པེ་དང་། ཧྲན་ཞི། ཧྲན་ཏུང་གི་ས་གནས་མང་པོ་འདུ་བ་ཕུད། ནང་སོག་གི་ས་གནས་སྐོར་ཞིག་ཀྱང་དེའི་ཁོངས་སུ་གཏོགས་པ་ཡིན་ལ། ས་གནས་ཁྲད་པར་ཅན་འདི་ཀོ་ནི་ཀྲུང་དབྱང་སྲིད་གཞུང་གིས་ཐད་ཀར་དབང་དུ་བསྒྱུར་བ་ཡིན་ནོ།། ཧེ་ནན་གླིང་ཕྲན་(海南岛)དང་ཐའེ་ཝན་(台湾)། ལྷོ་ཤར་མཚོ་འགྲམ་གྱི་ས་ཁུལ་སོགས་སུའང་ཡོན་རྒྱལ་རབས་སྲིད་གཞུང་གིས་དབང་བསྒྱུར་གྱི་ལྟེ་བ་བཙུགས་ཤིང་དཔོན་རིགས་མངགས་གཞིགས་མཛད་ནས་དེ་ཀོར་བདག་གཉེར་དོ་དམ་བྱེད་པ་ཡིན་ནོ།། དེར་བརྟེན་ཝང་ཏ་ཡོན་(汪大渊)གྱི་«མཚེའུ་དང་གླིང་ཕྲན་གྱི་སྡུད་བ岛夷志略»ཞེས་པར་བཀོད་པ་ལྟར་ན། ཡོན་རྒྱལ་རབས་སྲིད་གཞུང་གི་ཀྲི་ཡོན་ལོའི་སྐབས་སུ་ཕིན་ཧུ་(澎湖)ནས་ལྷུ་རྟོག་སྡེ་(巡检司)བཙུགས་ཤིང་། དེ་ཀོས་ཕིན་ཧུ་དང་ཐའི་ཝན་སོགས་བདག་གཉེར་དོ་དམ་བྱས་པ་ཡིན་ལ། ལོ་རེར་ས་འདི་ནས་ཚྭ་ཁྲལ་ཏིན་བཅུ་དང་སུང་ཉེར་ལྔ་བསྡུ་བ་མ་ཟད། དམག་གི་དཔུང་མངགས་ནས་སྲུང་ཞིང་སྐྱོད་པ་ཡིན་པར་འདོད་དོ།། འདི་ནི་ཀྲུང་དབྱང་སྲིད་གཞུང་གིས་ཐའི་ཝན་དུ་སྲིད་འཛིན་མ་ལག་

དངོས་སུ་བཙུགས་ཤིང་། རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་གཙོ་དབང་ལག་ཏུ་བསྟར་བའི་འགོ་ཀྱང་ཡིན་ནོ། དུས་དེ་ནས་བཟུང་ཐའི་ལྷན་དང་སྐམ་ས་བར་གྱི་ཁོངས་གཏོགས་དང་ཁོངས་གཏོགས་ཅན་གྱི་འབྲེལ་བ་དེ་ཡང་ཇེ་དམ་དུ་སོང་བ་ཡིན་ནོ།།

ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་རྒྱལ་ས་ཆེན་མོ་ནི་སྐབས་དེའི་ཆབ་སྲིད་དང་། དཔལ་འབྱོར། རིག་གནས་ཀྱི་ལྟེ་བ་ཡིན་པ་མ་ཟད། རྒྱལ་ནང་གི་གྲངས་ཉུང་མི་རིགས་སོ་སོ་ཕན་ཚུན་འབྲེལ་འདྲིས་དང་འགྲོ་འོང་བྱེད་པའི་ལྟེ་བའི་གནས་གཞི་ཀྱང་ཡིན་ནོ།། དེ་ནི་གྲུང་དབྱང་ནས་ས་གནས། ནང་ས་ནས་མཐའ་ཁུལ་གྱི་ཕྱོགས་བཞི་མཚམས་བརྒྱད་དུ་ས་ཚིགས་བསྒྲིངས་ཡོད་དོ།། དེ་ཡང་ཕྱོགས་སོ་སོར་རིང་དུ་བསྒྲིངས་བའི་ལམ་བར་དུ།འཛའ་མོ་དང་འཛམ་ཚིགས་འབྲུས་ཚང་བ་ཚུགས་ཡོད་ལ།དེ་ཡང་གཙོ་བོ་མཐའ་ཁུལ་གྱི་གནས་ཚུལ་ཤེས་རྟོག་དང་རྒྱལ་པོའི་བཀའ་ལུང་ཕྱོགས་སུ་ཁྱབ་པར་སྟབས་བདེ་བའི་ཆེད་དུའོ།།[༥] འཛམ་ཚུགས་ནི་འཛའ་མོ་བདག་ཏུ་གཉེར་བའི་ལས་ཁུངས་ཤིག་ཡིན་ལ། དེར་སྐམ་ས་དང་ཆུ་བསྐྱོད་གཉིས་སུ་ཕྱེ་ཡོད་དོ།། སྐམ་ས་ནི་ཕལ་ཆེར་ལི་བར་བརྒྱ་ཙམ་དུ་འཛའ་མོ་རེ་བཙུགས་པ་ཡིན་ལ། འཛའ་མོ་སོ་སོར་ངེས་གཏན་གྱི་འཛའ་ཁྱིམ་བཀོད་ཡོད་དོ།། དེས་གཙོ་བོ་ཞོན་རྟ་དང་འགྲོ་འོང་བའི་འགྲོ་འདུག་ཟས་གོས། འཁྲིམ་འཁྱལ་ཡོ་བྱད་སོགས་མཁོ་འདོན་བྱས་པ་སྟེ། རྒྱལ་ཡོངས་སུ་ཁྱོན་བསྡོམས་འཛའ་ཚུགས་༡༣༨༠ལྷག་ཡོད་དོ།། རྟ་ཟམ་ནི་མྱུར་སྐྱོབ་གཞུང་ཡིག་སོགས་སྟབས་བདེ་བར་འདྲེན་པ་ལ་ཆེད་དུ་བཙུགས་པའི་ལས་ཁུངས་ཤིག་སྟེ། དེ་དག་སོ་སོའི་བར་གྱི་ས་ལི་བར་བཅུ་ནས་ཉི་ཤུ་ཙམ་ལས་མ་འདས་སོ།། རྟ་ཟམ་རེར་རྟ་ཟམ་པ་ལྔ་ཙམ་བསྐོས་ཡོད་ལ་དེ་དག་གི་ལས་གཙོ་བོ་ཡང་གཞུང་ཡིག་སོགས་ཕར་འདྲེན་ཚུར་དྲངས་བར་མ་ནོར་མི་འཕྲུལ་བར་བྱ་རྒྱུ་དེ་ཡིན་ནོ།། གཞན་དུ། སྐབས་དེའི་ཆུ་ལམ་གྱི་འགྲིམ་འགྲུལ་དེ་ཡང་མྱུ་འབུད་ནས་དར་ཞིང་རྒྱས་པར་ཕྱིན་ཡོད་དེ། བྱེད་ཐབས་འདི་རྣམས་ལག་ཏུ་བསྟར་བ་བརྒྱུད་རྒྱལ་ནང་གི་གྲངས་ཉུང་མི་རིགས་སོ་སོའི་འབྲེལ་འདྲིས་དང་

འགྲོ་འོང་གི་ཆར་སྣབས་བདེ་བའི་མཐུན་རྐྱེན་གང་ལེགས་མང་དུ་བཏོན་ནོ།། དེ་བས་གཞན་དུ་སྔོད་ཀྱང་ཁབ་སོའི་ནང་དང་འདྲ།། རིང་དུ་ཕྱིན་ཡང་ཁྲིམ་སྐོར་བྱེད་ཙམ་མོ།།(༦) ཞེས་གྲགས་པ་ལྟར་རོ།། དེ་མ་ཟད་ཕྱིའི་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཕོ་ཉ་དང་། ཚོང་པ། སྒྲུ་བསྒྲིང་པ། ཆོས་ལུགས་པ་རྣམས་ཀྱང་གཅིག་འཕྲོར་གཅིག་འཐུད་ནས་སླེབས་ཡོང་བ་སྟེ། ལྷག་པར་དུ་དྲན་བསླངས་དགོས་པ་ཞིག་ནི་སྐབས་དེར་པར་ཟིག་དང་། ཨ་རབ། ཨི་ཤ་ཡ་དབུས་མ་སོགས་ཀྱི་ཏེ་ཏེ་ཡང་འགྲིམ་འགྲུལ་སྣབས་བདེ་ཞིང་ལམ་བར་དུ་ཉེན་ཁ་སོགས་ཆག་སྒོ་ཅི་ཡང་མེད་པའི་གནས་ཚུལ་ཁྱད་པར་བ་འདི་ཀོ་བརྒྱུད་ནས་མང་པོ་ཞིག་ཀྱང་གོར་མཆེད་ནས་གནས་འཆོས་པ་དང་། རྗེས་སོར་ཀྱང་གོ་ནས་གྲུབ་པའི་སྨུན་ཟླའི་མི་རིགས་གསར་བ་ཞིག་སྐྱེ་དེང་གི་ཏེ་རིགས་འདི་ཀོ་འགྲུབ་པར་ རྫང་བརྟན་པོ་བཏང་བ་ལགས་སོ།།

དེ་མ་ཟད་ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་ད་དུང་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་དང་། ཨི་སི་ལམ་ཆོས་ལུགས། ཀྲུང་ཡོན་གྱི་སངས་རྒྱས་ཆོས་ལུགས།ཏའོ་ཙོ་ཆོས་ལུགས། ཅིན་ཅོ་ཆོས་ལུགས་སོགས་ཆོས་ལུགས་འདྲ་མིན་སྣ་ཚོགས་མཉམ་འདྲེས་མཉམ་སྡོད་ཀྱི་བྱེད་ཐབས་བཀོལ་ནས་དེ་ཀོར་དད་མོས་རང་དབང་ཡིན་པར་བྱས་སོ།། འདི་ཡང་གྲངས་ཉུང་མི་རིགས་མང་པོ་གཅིག་གྱུར་བྱེད་ཐུབ་པའི་རྒྱུ་རྐྱེན་གཙོ་བོ་ཞིག་ཏུ་ཁྱམས་སོ།།

མདོར་ན།ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་གཅིག་གྱུར་ཆེན་མོ་དང་དེ་ཀོས་མཐའ་ཁུལ་གྱི་གྲངས་ཉུང་མི་རིགས་ས་གནས་སོགས་ལ་དབང་བསྒྱུར་བྱེད་པ་དེས་རྒྱལ་ནང་གི་མི་རིགས་གོང་དུ་སྤེལ་བར་སྐུལ་མ་ཆེན་པོ་ཐེབས་ལ། རིགས་སོ་སོར་འཕེལ་རྒྱས་ཆེན་མོ་བྱུང་བ་འདིས་སླར་ཡང་ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱིས་མི་རིགས་མང་བའི་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་གཅིག་གྱུར་དེ་སྲ་བརྟན་དང་འཕྲུས་ཚང་བར་ཤུགས་བསྐྱོན་ཆེན་པོ་མཛད་པ་ཡིན་ནོ།།

གཉིས། མཐའ་ཁུལ་གྱི་རིགས་སོ་སོའི་སྤྱི་ཚོགས་དཔལ་འབྱོར་

གོང་དུ་འཕེལ་ཚུལ།

ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་གཅིག་གྱུར་ཆེན་མོའི་བྱུང་བ་དང་རིགས་སོ་སོའི་བར་གྱི་འབྲེལ་འདྲིས། འགྲོ་འོང་གི་རྣམ་པ་སྔ་འབྱུད་ནས་སྲ་བརྟན་དུ་སོང་བ་འདིས་གྲངས་ཉུང་མི་རིགས་ས་ཁུལ་གྱི་སྤྱི་ཚོགས་དཔལ་འབྱོར་དར་རྒྱས་གོང་འཕེལ་ཐད་ཕན་པ་ཆེན་མོ་བཏོན་པ་ཡིན་ནོ།།

གནའ་ནས་བཟུང་ཁར་རྒྱང་གི་ཕྱུགས་འཚོ་དཔལ་འབྱོར་ཁོ་ནར་བརྟེན་པའི་སོག་པོའི་མཐོ་སྒང་དེ་ཡོན་རྒྱལ་རབས་སྲིད་གཞུང་གི་མཐོང་ཆེན་དང་རོགས་རམ་བརྒྱུད་ཞིང་ལས་ཐོན་སྐྱེད་དེ་མེད་པ་ནས་དར་བ། ཚུང་བ་ནས་ཆེ་བར་ཡར་རྒྱས་གོང་འཕེལ་དུ་ཕྱིན་པ་ཡིན་ནོ།། ༡༣༧༠ལོར་(ཁྲི་ཡོན་ཁྲི་ལོ་བདུན་པ)གོང་མ་སེ་ཆེན་རྒྱལ་པོས་བློན་ཆེན་ལིག་ཧོ་ལི་(刘好礼)ལ་ཡེ་ལན་ཀྲིག་སོགས་སྡེ་ལྔའི་དོན་གཅོད་པས་དེ་སྔ་དང་མི་མཐུན་པའི་བྱེད་ཐབས་ཀྱིས་ཡེ་ལང་སྐྱོང་བར་བྱས་སོ།། ཞེས་པ་ལྟར། ས་གནས་འདི་དག་ནི་དེ་སྔར་དམངས་སྲོལ་དུ་འཛིམ་བཟོ་མི་ཤེས་ཤིང་། ཆུ་ལ་བརྒལ་གཟིངས་ཀྱང་མེད་དོ།།[༧] ཞེས་དང་། ཟས་གོས་ལོངས་སྤྱོད་ནི་ལྷང་ལྷུག་གིས་བཟོས་པའི་ཕོར་བ་ཡིན་ལ། ཆུ་བོ་རྒལ་བྱེད་ནི་སྡོང་རྒྱང་གྲུ་གཟིངས་ཡིན། ཐོན་སྐྱེད་དང་འཚོ་བ་སོགས་ཐམས་ཅད་པོ་ཏ་ཅང་རྗེས་ལུས་ཡིན་ནོ།། བློན་ཆེན་ལིག་ཧོ་ལིས་གནས་ཚུལ་འདི་ཀོ་གོང་མར་ཞུས་ཤིང་གོང་མས་ཀྱང་དེ་བཞིན་དུ་ནང་ས་ནས་རྒྱ་རིགས་ཀྱི་བཟོ་བ་མངགས་ཏེ་འཛིམ་བཟོ་དང་། གྲུ་བཟོ། ཞིང་ལས་ཡོ་བྱད་སོགས་བཟོ་བའི་ལག་རྩལ་སློབ་བས་ཡུལ་དེའི་སྡོད་དམངས་ཀྱི་ཐོན་སྐྱེད་ལག་རྩལ་དང་འཚོ་བའི་ཆུ་ཚད་གོང་དུ་སྤེལ་བར་སྐུལ་མ་ཐེབ་བོ།། དེ་ཡང་ཡེ་ནི་སེ་ཆུ་བོའི་སྟོད་རྒྱུད་དུ་ཡོད་པའི་ཡེ་ལན་ཀྲིག་སོགས་སྡེ་ལྔ་ནི།། ཆར་ཅིས(乞儿吉思)། ཧན་ན(撼合纳)། ཅན་ཀྲིག(谦州)། དབུས(乌斯)། དབང་ཁོ(昂可剌)བཅས་པ་སྟེ། དེ་ནི་བྱེ་ཐང་ཆེན་མོའི་བྱང་ཕྱོགས་ཀྱི་ཞིང་ཆེན་ཚུགས་པ་ནས་དེའི་ཁོངས་སུ་གཏོགས་པར་བྱས་སོ། 《ཡོན་གྱི་ལོ་

རྒྱུས»་སུ་ཐེངས་མང་པོར་ཡོན་རྒྱལ་རབས་སྲིད་གཞུང་གིས་ས་གནས་འདི་དག་ཏུ་འབྲུ་རིགས་འཕོ་འདོན་དང་། ཚོ་སྐྱང་། སྐོར་དངུལ་གྱི་གནང་སྦྱིན། སྤྱན་གོས། ཞིང་ལས་ཡོ་བྱད། ཉ་རིགས་འཛིན་སྐྱུད་སོགས་གནང་བའི་ཚུལ་མང་དུ་བཀོད་ཡོད་ལ། འདི་དག་ཐམས་ཅད་བསྐྱལ་བྱའི་ཡུལ་ནི་གཙོ་བོ་ཞིང་ལས་པ་དང་། བཟོ་ལས་པ། འཛའ་མོ་བ་སོགས་ཡིན་ནའང་། ས་གནས་དེའི་ཐོན་སྐྱེད་ཐད་ནུས་པ་ཆེན་པོ་འདོན་ངེས་སོ།། ༡༣༨༨ལོ(ཁྲི་ཡོན་ལོ་ཉེར་ལྔ་བ)སྲིད་གཞུང་གིས་རྩ་འཛུགས་བརྒྱུད་ཡུལ་དེ་དག་ནས་རྫོན་ལས་སྤྱིལ་ཞིང་ཕྱི་ལོར་དམག་མི་ཉིས་སྟོང་ལྷག་གིས་ཆུ་ཀ་བྲངས་པས་ཞིང་ལས་ཐོན་སྐྱེད་གོང་འཕེལ་དུ་ཕྱིན་ནོ།། བློན་ཆེན་ཡའོ་ཐེ་ཧྲུས་(姚天福)ཀྱང་ཞིང་ལས་དང་ནགས་ལས་གོང་དུ་སྤེལ་བར་མཐོང་ཆེན་གནང་བ་སྟེ། འབངས་མི་རྣམས་དུས་དེ་ནས་བཟུང་འབྱོར་ཕྱུག་གི་འཚོ་བ་[༨]རོལ་བའི་འགོ་བཙམས་སོ།། དེ་བས། རྗེས་སོར་རྫོ་རིང་བཀོས་ཏེ་ཡའོ་ཐེ་ཧྲུ་དྲན་གསོ་བྱེད་པའི་སྲོལ་ཡོད་དོ།།

ལྷག་པར་དུ་ཡོན་རྒྱལ་རབས་སྲིད་གཞུང་གིས་དམག་གི་མཁོ་འདོན་གྲུབ་པའི་ཆེད་དུ་ནང་ཁུལ་དུ་བའི 卫 དང་། ཕྱི་རུ་ཞིང་ཆེན་བཙུགས་པ་ཐམས་ཅད་དམག་ཞིང་ཞོར་དུ་གཉེར་བའི་ཐབས་བཙུགས་སོ།།[༩] དམག་སྡོད་པའི་བྱེད་ཐབས་འདིའི་གཞི་རྒྱུན་ཧ་ཅང་ཆེ་བ་མ་ཟད། གྲུབ་འབྲས་ཀྱང་མངོན་གསལ་དུ་ཐོབ་པ་སྟེ། བྱེ་ཐང་བྱང་ཕྱོགས་ཀྱི་ཞིང་ཆེན་ཁོ་ནར་རྒྱ་ཁྲིན་ཆེན་དྲུག་སྟོང་བཞི་བརྒྱ་ཡོད་ལ། ཧི་ལན་དང་། ཆུ་ལྷ། ཧང་ཧེ། ཁྲིན་ཧེ་སོགས་ས་གནས་ཁུལ་དུ་དེར་ཞུགས་པའི་རྒྱ་དང་སོག་པོའི་ཞིང་དམག་བརྒྱད་སྟོང་ལྷག་ཡོད་སྐད་དོ།། ཡོན་ཐའེ་ཙུང་ཀྲི་ཧའི་སྐབས་སུ། ཧ་ཚི་ཧ་སི་བློན་ཆེན་དུ་བསྐོས་ཤིང་། ལས་ཞོར་བའི་འཁོར་དང་བཅས་ཧི་ལན་བདག་སྐྱོང་མཛད་སྐབས་ཆུ་ལ་ཀ་བཟོས་ཤིང་ཞིང་རྒྱ་སྟོང་ཕྲག་དུ་མར་ཆུ་བྲངས་ཏེ་ཁྲིན་ཧེའི་དམག་ཞིང་བདེ་བར་སྐྱོང་བས་ཚོ་ཁག་རྣམས་ལ་ཞིང་འདེབས་ལུགས་བསླབ་པའི་ལོ་རེར་འབྲས་རྒྱ་མ་ཉིས་སྟོང་ལྷག་བསྡུ་

ཐུབ་བོ།།[༢༠] ཞེས་དང་། གཞན་དུ་བཀོད་པ་ལྟར་ན། ཏ་ཡོན་ལོའི་སྟོན་ཁར། ཧེ་ལན་དུ་འབྲུ་རིགས་བྲེ་ཆེན་དགུ་ཁྲི་ལྷག་བསྡུ་ཐུབ་སྐད་དེ། དམག་ཞིང་གི་གྲུབ་འབྲས་ནི་གཡུར་དུ་ཟ་བ་མཐོང་ངོ་།། སྐབས་དེའི་ཞིང་འདེབས་པ་དང་ཀ་ལ་ཆུ་དྲངས་བའི་དམག་ཞིང་འདེབས་ལུགས་འདིས་ཧོར་མི་མང་པོ་ཞིག་ལ་ཞིང་ལས་ཐོན་སྐྱེད་ཀྱི་ལག་རྩལ་གོམས་པར་བྱས་པ་མ་ཟད་ཞིང་ལས་ཐོན་སྐྱེད་དོན་དུ་གཉེར་བར་བྱས་སོ།།

ཧོར་གྱི་ས་ཁུལ་དུ་ཞིང་ལས་གོང་དུ་འཕེལ་བ་དེས་ཕྱུགས་ལས་དང་གཞན་པའི་སྣ་མང་གི་དཔལ་འབྱོར་གོང་དུ་སྤེལ་བར་ཕན་ནུས་ཆེན་པོ་བཏོན་པ་མ་ཟད་ལྷུགས་རི་རིང་མོའི་འདབ་རྒྱུད་དུ་ཕྱུགས་ལས་སྒོ་འཚོ་ཕུད། སྒོ་ཕྱུག་སྐྱོང་བའི་འདུས་སྡོད་ཀྱི་འཚོ་ཐབས་ཤིག་ཀྱང་གསར་དུ་དར་ལ། ཧྥུན་ཀྲིག་(丰州)ཁུལ་དུ་དུང་ཞིང་ཕྱུགས་མཉམ་ལས་ཀྱི་འཚོ་ཐབས་ཞིག་ཀྱང་དར་བ་སྟེ་འདི་དག་ཐམས་ཅད་ནི་ཕྱུག་ལས་གོང་དུ་འཕེལ་བའི་མངོན་རྟགས་ཤིག་ཡིན་ནོ།། གཞན་དུ། ལག་བཟོ་ཡང་སྤར་གྱི་ཐབས་ཆག་གི་ཡོ་བྱད་བཟོ་བའི་ཀྲང་གཞིའི་སྟེང་འཛིམ་ལས་དང་ལྕགས་བཙུ་བ། ཁང་ཁྱིམ་བཟོ་བ་སོགས་ཀྱང་དར་བ་སྟེ་ཁེ་གཉེར་གྱི་ལག་བཟོ་དེ་རིམ་གྱིས་དར་བ་ཡིན་ནོ།། དཔལ་འབྱོར་གོང་དུ་འཕེལ་བ་བརྒྱུད་ཧོར་གྱི་ས་ཁུལ་དུ་གསར་དུ་བཞེངས་པའི་གྲོང་ཁྱེར་ཀྱང་མང་དུ་མངོན་པ་སྟེ། དེར་བཀོད་པ་ཙུང་ཆེ་བ་ནི་ཧེ་ལན(和林)། ཧྲང་ཏུ(上都)། ཁྲིན་ཧེ(称海)། ཅིན་ཀྲིག(谦州)། ཅི་ཉིན(集宁)སོགས་ཡིན་ལ།། ཧེ་ལན་དང་ཧྲང་ཏུ་ནི་ཧོར་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་ཆབ་སྲིད་དང་དཔལ་འབྱོར། དམག་དོན། རིག་གནས་སོགས་ཀྱི་ཐད་གོ་ས་ངེས་ཅན་ཟིན་ཡོད་པ་ཕུད། དེ་ནི་ཧོར་གྱི་འཕྲིམ་འགྱུར་ལྟེ་བ་ཀྱང་ཡིན་ནོ།། གྲོང་ཁྱེར་འདི་དག་གི་བྱུང་བའམ་གོང་དུ་འཕེལ་བ་ནི་རིགས་སོ་སོའི་མི་དམངས་རྣམས་ཀྱི་ངལ་རྩོལ་གྱི་ཉིང་བཅུད་དུ་ཁྱམས་ལ། དེ་ཀོས་ཧོར་ཡུལ་གྱི་དཔལ་འབྱོར་དར་རྒྱས་སུ་གཏོང་བ་དང་སྲུན་ཀྲུ་མི་རིགས་རྣམས་ཀྱི་རིག་གནས་

ཉིང་བཅུད་ཚུར་དྲངས་པའི་ཐད་གཞལ་དུ་མེད་པའི་ནུས་པ་བཏོན་པ་ཡིན་ནོ།། ཇ་ཐང་དུ་སྐབས་དེར་ད་དུང་དགོན་སྡེ་དང་། དེ་མ་ཟད་རྒྱ་རིགས་སྡོད་དམངས་ཀྱི་ཡུལ་སྡེ་ཀྱང་མང་དུ་བཞེངས་པའམ་ཆགས་པ་སྟེ། སྡོད་གནས་གསར་པའམ་གྲོང་ཁྱེར་གསར་པ་འདི་དག་ནི་ཏོར་གྱི་སྤྱི་ཚོགས་ཁྲོད་ཀྱི་གསར་བྱུང་གི་དངོས་པོར་གཏོགས་ལ་ཇ་ཐང་གི་མ་ངོར་ཕྱོགས་ཀུན་ནས་བྱུང་བའི་འགྱུར་བ་ཡང་ཡིན་ནོ།།

ཉེ་གྲེན་རིགས་ཀྱི་རྒྱུད་པ་རྣམས་སྡོད་པའི་ཁུལ་དུ། ༡༢༨༩ལོ་(ཁྲི་ལོན་ཁྲི་ལོ་ཉེར་གཅིག་པ) ནས་བཟུང་ཡོན་རྒྱལ་རབས་སྲིད་གཞུང་གིས་ཐེངས་མང་པོར་ཚུར་ཅིས་དང་སོག་པོ། རྒྱའི་དམག་དམངས་དྲངས་དེ་སྔ་ཕྱིར་ཚ་ཚི་ཧན་(茶刺罕 དེང་ཧེ་ལུང་ཅང་གི་བྱང་རྒྱུད) དང་། ཚི་ལན(刺伶 དེང་ཧེ་ལུང་ཅང་གི་ལྷོ་རྒྱུད) ཀྲོ་ཀྲིག(肇州 དེང་གི་ཧེ་ལུང་ཅང་ཉེ་འདབས) སོགས་སུ་ས་རྔོད་སློག་སྟེ་ཐོན་སྐྱེད་སྤེལ་བ་ལགས་སོ།།

སྟོང་ཞུལ་དང་ཧེ་ཧི།བོད་སོགས་གྲངས་ཉུང་མི་རིགས་འདུས་སྡོད་ཀྱི་“ཐང་ཐུ”(唐兀)ཁུལ་དུ།[11] སོག་པོའི་དུས་འགོར་ཐེངས་ལྔ་ལ་མི་ཉག་ལ་རྒོལ་བའི་བརྒྱུད་རིམ་ཁྲོད་གྲོང་སྡེ་ཐམས་ཅད་དམག་གི་སོར་ལས་ཕམ་ཞེས་པའི་གནས་སུ་ལྷུང་ཟིན་ནོ།། སེ་ཆེན་ཧན་ཁྲི་ལ་འགོད་རྗེས་ཀྱི་༡༢༦༩ལོར་(ཁྲི་ལོན་ཁྲི་ལོ་དང་པོ) བློན་ཆེན་ཀྲང་ཝུན་ཆན་(张文谦)ལ་མི་ཉག་གི་ལྟེ་བར་བསྐྱར་བའི་བཀའ་བསྒོས་ཤིང་། ཚན་རིག་པ་ཆེན་མོ་གོ་ཧྲིག་ཆན་(郭守敬)གྱིས་མི་ཉག་གི་ཆུ་སྐྱོང་ལྟ་རྟོག་དང་། བློན་ཆེན་ཏུང་ཝུན་ཡོན་(董文用)མི་ཉག་བློན་ཆེན་དུ་བསྐོས་ལ་ཁོང་གསུམ་གྱིས་ཧུར་བརྩོན་བརྒྱུད་(བདེ་བླག་སྒྲོས) ཐང་ལེ་(唐来) དང་། ཧན་ཡེན(汉延)། ཆིན་ཅ(秦家)སོགས་ཡ་ཆུའི་འབབ་ངོགས་བེད་དུ་སྤྱད་ནས་ས་ཞིང་ཆིན་དགུ་ཁྲི་ལྷག་རྨོས་ལ་བྲིས་སྤྱོལ་དུ་སོང་བའི་མི་ཁྲི་གྲངས་བཞི་ལྷ་ལྷག་ཕྱིར་བསྡུས་ཏེ་དེ་རྣམས་ལ་ས་ཞིང་དང་འབྲུ་རིགས། ཞིང་ལས་ཡོ་བྱད་སོགས་བསྐྱལ་ནས་ཞིང་ལས་ཐོན་སྐྱེད་སྐྱར་གསོ་བྱས་པ་མ་ཟད་ཡ་ཆུར་གྲུ་

གཟིངས་བཏབ་ནས་སུ་འཕྲད་དུ་ཚུར་འོང་བ་བསྟུས་ཤིང་། འཛིན་བཟུང་བ་རྣམས་ཀྱི་ཁྲིད་ནས་སྐོར་ཞིག་ཆིངས་བ་ལས་ཁྲོལ་ཏེ་སྲིད་འཛིན་བདག་གཉེར་དོ་དམ་གྱི་ལས་སུ་ཞུགས་པར་བྱས་སོ།། དེ་ཡང་ཀྲི་ཡོན་ཁྲི་ལོ་དང་པོ་ནས་ཀྲི་ཡོན་ཁྲི་ལོ་གསུམ་པའི་བར་གྱི་ལོ་གསུམ་པོ་ཁོ་ནའི་རིང་ལ། གོང་གི་དྲྭན་ཆེན་གསུམ་གྱི་ཧུར་བརྩོན་དང་ཡུལ་དེའི་རིགས་སོ་སོའི་མི་དམངས་རྣམས་ཀྱི་དཀའ་ངལ་བརྒྱུད། ཐང་སྲུ་ས་ཁུལ་ཐར་གྱི་རྗེས་ལུས་ཀྱི་རྣམ་པ་དེར་དམངས་སྤྱོལ་ཀུན་ནས་འགྱུར་བ། མི་ཉག་མངའ་ཁོངས་བདེ་བ། དམངས་ལ་དགེ་བ་ཐོན་པ་སྟེ་ཐོན་སྐྱེད་ཀྱི་ཕྱོགས་སུ་གོང་འཕེལ་ཆེན་པོ་བྱུང་བ་ཡིན་ནོ།། དེའི་རྗེས་སོར། ཡོན་རྒྱལ་རབས་སྲིད་གཞུང་གིས་ཡང་ཅིག་སོག་པོ་མི་ཉུང་བ་ཞིག་དང་སུང་སྟོ་མའི་སྡོད་དམངས་སྐོར་ཞིག་མི་ཉག་གི་ཀྲུང་ཞི་(中兴)ལམ་དུ་སྡོད་དུ་བཙུག་སྟེ་ཞིང་ལས་ཐོན་སྐྱེད་ཀྱི་ལས་སུ་བྱས་ཤིང་ལྷག་པར་ཏུ་སྤྲ་ཕྱིར་ཀྲུང་ཞི་དང་། ཡ་ཅི་ན(亦集乃)། སོའུ་ཀྲིག(肃州)། ཧྲ་ཀྲིག(沙州)། ཀྭ་ཀྲིག(瓜州)། ཀན་ཀྲིག(甘州) སོགས་སུ་དམག་ཞིང་གི་སྒྲིག་གཞི་གསར་དུ་ཚུགས་ཤིང་ཞིང་ལས་ཐོན་སྐྱེད་གོང་དུ་སྤེལ་བ་སྟེ་བསྡོམས་རྩིས་བྱས་པ་ལྟར་ན་སྐབས་དེར་ཀན་སུའུ་ཞིང་ཆེན་གྱི་མངའ་ཁོངས་སུ་དམག་ཞིང་དང་དམངས་ཞིང་ཆེན་ལྔ་སྟོང་ལྷག་ཡོད་སྐད་དོ།།

ཡུ་གུར། སོག་པོ་དང་གཞན་དུ་རྡུ་གུའི་སྐད་ཁོངས་ཀྱི་ཆར་གཏོགས་པའི་རྗེས་འཇུག་པ་རྣམས་འདུས་སྡོད་ཀྱི་ཤིན་ཏུ་ཅང་ས་ཁུལ་ནི་སྐབས་དེར་ཧེ་ཏུ་(海都)ཚོ་བ་གཙོ་མཛད་པའི་ནུབ་བྱང་གི་ཚོ་ཁག་འགས་བསླངས་པའི་ཟིང་འཁྲུག་གི་གནོད་རྐྱེན་ཐེབས་ན་ཡང་། སྤྱི་ཚོགས་དཔལ་འབྱོར་སྔ་འཕྲད་ནས་དར་རྒྱས་གོང་འཕེལ་དུ་ཕྱིན་པ་ཡིན་ཏེ། དེ་ཡང་ཞིང་ལས་ཐད་དུ་གཙོ་བོ་དམག་ཞིང་སྤེལ་བ་སྟེ། ༡༣༨༡ལོར(ཀྲི་ཡོན་ཁྲི་ལོ་བཅོ་བརྒྱད་པ)། སེ་ཆེན་ཏན་གྱིས་ཁྲི་དཔོན་ལ་བཀའ་བགོས་ཏེ་ཟོན་ལྷེ་ཟིའི་དྲྭན་ཆེན་ལ་ཨན་སིའི་རྒྱ་དམག་སྟོང་ལྷག་དང་བཅས་པེ་ཏྲི་པ་ལེར་དམག་གི་སྡོད་པ་བྱས་སོ།།[༢༡] ཕྱི་ལོར་ཡང་ཅིག་དམག་སྤྱི་ཆེན་མོ་ལི་

ཅིན་(李进)ལ་བཀའ་ཕབ་ཏེ་དཔུང་དང་བཅས་པ་པེ་ཧྲི་པ་ལིའི་ཁུལ་དུ་དམག་ཞིང་འདེབས་པར་ཕྱིན་ནོ།། ཞིང་ལས་ཡོ་བྱད་འཕོ་སྤྲོད་ཀྱི་ཆེད་དུ། ཡོན་རྒྱལ་རབས་སྲིད་གཞུང་གིས་༡༣༨༣ལོར་(ཁྲི་ཡོན་ཁྲི་ལོ་བཅུ་དགུ་བ) པེ་ཧྲི་པ་ལི་ནས་ལྷགས་རིགས་བཞུ་བའི་སྡེ་བཙུགས་ཏེ་ཞིང་ལས་ཡོ་བྱད་ཐོན་སྐྱེད་བྱེད་པ་དང་། ༡༣༨༦ལོར་(ཁྲི་ཡོན་ཁྲི་ལོ་ཉེར་གསུམ་པ) དམག་མི་གསར་བ་སྟོང་ལྔག་པེ་ཧྲི་པ་ལི་ནས་དམག་ཞིང་འདབ་པར་ཕྱིན་པ་དང་། ཕྱི་ལོར་ས་དེའི་ཆར་གཏོགས་པར་བྱས་སོ།།[༡༣] ༡༣༨༧ལོ་(ཁྲི་ཡོན་ཁྲི་ལོ་ཉེར་བཞི་བ) ནས་བཟུང་ཤིན་ཅང་སྟོ་ཁུལ་(ནན་ཅང་)དུའང་དམག་ཞིང་འདབ་པ་དང་། ཕྱི་ལོར་ཨོ་རའི་དང་ཁ་ཕྲིར་ནས་བཟོ་བ་སྟོང་ལྔག་ལྔ་བཅུར་ཉེ་བ་ཞིག་གིས་དམག་ཞིང་འདེབས་པ་ཡིན་ནོ།།[༡༩]། ༡༣༩༣ལོར(ཁྲི་ཡོན་ཁྲི་ལོ་སུམ་ཅུ་བ) ཆེར་ཅིས་པ་བདུན་བརྒྱ་ལྷག་ཁ་ཕྲིར་དྲངས་པ་དང་། ཧ་མི་(哈密)དང་ཧོ་ཀྲིག་(和州)ཁུལ་དུ་ཡོན་རྒྱལ་རབས་སྲིད་གཞུང་གིས་༡༣༨༦ལོར་(ཁྲི་ཡོན་ཁྲི་ལོ་ཉེར་གསུམ་པ) ཚོན་སྣང་དང་འབྲུ་རིགས་སོགས་བསྐྱལ་དེ་ཞིང་ལས་གོང་དུ་སྤེལ་བར་རོགས་སྐྱོར་བྱས་པ་ཡིན་ནོ།།

གཞན་དུ། སྐབས་དེར་ཤིན་ཅང་དུ་«མ་ཁེ་པོ་ལོའི་ལམ་ཡིག»ཏུ་བཀོད་པ་ལྟར་ཐ་ལི་མུ་(塔里木)འདམ་གཞུང་ཁུལ་གྱི་ཞིང་བ་རྣམས་དོན་དུ་གཉེར་བའི་ཁར་རྒྱང་གི་ལག་ཤེས་བཟོ་ལས་ཕུད། ཧོ་ཐན་(和田)དུ་སྲིད་གཞུང་གིས་གཉེར་བའི་བཟོ་གྲྭ་ཡོད་ལ། པེ་ཧྲི་པ་ལི་ནས་༡༣༧༦ལོར་(ཁྲི་ཡོན་ཁྲི་ལོ་བཅུ་གསུམ་པ) མཚལ་བྱུག་གི་བཟོ་གྲྭ་གསར་དུ་བཙུགས་པ་ཡིན་དེ། སྣམ་བུའི་གོས་འཐག་གི་ལས་སྤེལ་བ་[༡༥]སྟེ། དེས་དར་གོས་ཚོང་ལམ་གྱི་ལམ་དབུས་སུ་ཡོད་པའི་ཤིན་ཅང་ས་ཁུལ་དུ་ཚོང་ལས་དཔལ་འབྱོར་གོང་དུ་སྤེལ་བ་ཡིན་ལ། ཡོན་རྒྱལ་རབས་སྲིད་གཞུང་གིས་༡༣༨༠ལོར(ཁྲི་ཡོན་ཁྲི་ལོ་བཅུ་བདུན་པ) ཡུ་གུར་ནས་དངུལ་སྡེ་བཙུགས་ཤིང་།[༡༦] དངུལ་སྒོར་སྤེལ་བ་ཡིན་ནོ།། ༡༣༨༣ལོར་(ཁྲི་ཡོན་ཁྲི་ལོ་ཉི་ཤུ་པ) ཡང་ཅིག་དངུལ་མཛོད་བཙུགས་པ་མ་ཟད་དངུལ་སྒང་ཁྲི་ལྔག་པེ་ཧྲི་པ་ལི་

དང་རྫོ་ཞི། ཧྲང་ཧྲི་སོགས་ཀྱི་ཚོང་གཉེར་ལ་གཏོང་བར་བྱས་སོ།།[༡༧] དེས་ཚོང་ལས་གཉེར་ཞིང་ཚོང་ར་སྤེལ་དེ་ཚོང་ལས་དཔལ་འབྱོར་གོང་དུ་སྤེལ་བར་སྐུལ་མ་ཆེན་པོ་བཏོན་པ་ཡིན་ནོ།།

སྐབས་དེར་ཅིན་ཁྲི་(ཏའི་རིགས)དང་། རྡེ་ཡུ(ན་ཞི་རིགས།དབྱི་རིགས། ལི་སོ་རིགས་སོགས་ཀྱི་འབྱུང་སོ་དང་འབྲེལ་དམ་པོ་མཆིས)། པའི་བ(པའི་རིགས་ཀྱི་འབྱུང་སོ་དང་འབྲེལ་དམ་པོ་མཆིས)། ཕུ་པ(ཕུ་ལང་རིགས་དང་ཕུན་རིགས)། རྡེ་ཉེ(ཧ་ཉེ་རིགས)། ཨུ་ཁྲང་(འ་ཁྲང་རིགས)སོགས་སུ་འབོད་པའི་གྲངས་ཉུང་མི་རིགས་འདུས་སྡོད་ཀྱི་ཡུན་ནན་ཁུལ་དུ་ཡོན་རྒྱལ་རབས་སྲིད་གཞུང་གིས་ཐབས་ཤེས་མཆོག་ལག་ཏུ་བསྟར་བའི་རྐྱེན་གྱིས་ས་ཁུལ་འདི་དག་དུ་ཐོན་སྐྱེད་སྤེལ་བ་དེ་གཞི་ནས་མ་ཁེ་པོ་ལའོའི་ལམ་ཡིག་ཏུ་བཀོད་པ་དེ་དང་གུན་ནས་མཐུངས་ཏེ། སོ་ནམ་ལེགས་ཤིང་། ཉ་ལས་དར་བ། ཡུལ་མིས་ཚོང་ལས་གཉེར་ཞིང་། འབངས་རྣམས་སྐྱིད་ལ་བཀོད་དོ།། ཏ་ལིས་སོགས་སུ་ཞིང་བ་གྲང་ལིས་ཏའོས་ནང་སའི་དར་སྲུད་ལས་རིགས་ཀྱི་ལག་རྩལ་དེ་ཡུན་ནན་གྱི་ཤར་ཕྱོགས་དང་ཡི་བྲིན་ཡུ་པེན་(宜宾)སོགས་སུ་སྤེལ་བ་དེས་ཀྱང་ཡུལ་དེའི་སྡོད་དམངས་རྣམས་ཀྱི་ཡོང་སྒོ་ལྷབ་འགྱུར་བཅུ་ལྷག་འཕེལ་བར་བྱས་སོ།། དེ་ཡང་སའི་དེན་ཁྲི་གྲན་སི་ཧྲིན་(赛典赤赡思丁)ཡུན་ནན་ཞིང་ཆེན་གྱི་དོན་གཅོད་དཔོན་ཆེན་དུ་བསྐོས་པའི་༡༢༧༥ལོ་(ཁྲི་ཡོན་ཁྲི་ལོ་བཅུ་གཉིས་པ)ལ། གྲུང་ཆིན་(中庆)དང་། ཏ་ལིས(大理)། ཝེ་ཁྲི(威楚)། ཧྲོ་ཆིན(鹤庆)། ཆུས་ཅིན་(曲靖)སོགས་སུ་དམག་ཞིང་གི་སྡེ་བཙུགས་པ་མ་ཟད་སྲུང་ཧ་ཆུ་རགས་གྲུང་གསར་དུ་བཞེངས་པ་སྟེ། དེས་ས་ཞིང་མུའུ་ཁྲི་བཅུ་ལྷག་ཞིག་གི་ཆུ་འདྲེན་པར་བཞེད་དོ། ཡུན་ནན་དུ་མུ་འབུད་ནས་བཙུགས་པའི་དམག་ཞིང་གི་སྡེ་བསྡོམས་པའི་བཅུ་གཉིས་ལྷག་ཙམ་ཡོད་ལ་ས་ཁྲོན་ཕལ་ཆེར་ཆེན་བཞི་སྟོང་ལྷག་ཡོད་དོ།། སའི་དེན་ཁྲི་གྲན་སི་ཧྲིན་འདས་རྗེས་སྲས་ན་སུའུ་ཚི་ཧྲིན་(纳速剌丁)མུ་འབུད་ནས་ཞིང་

ཆེན་གྱི་ཁྲི་དཔོན་བཟུང་ལ། དེས་ཀྱང་དཔལ་འཁོར་གོང་དུ་སྤེལ་བར་མཐོང་ཆེན་གནང་ངོ་།། ལག་ཤེས་བཟོ་ལས་ཀྱི་དོན་གཉེར་དང་གསེར། དངུལ། ལྕགས་རིགས་གཏེར་གྱི་སྦྱོག་འདོན་དེས་ཡུན་ནན་ཁུལ་གྱི་སྤྱི་ཚོགས་དཔལ་འབྱོར་དེ་སྔ་འཕྲུད་ནས་གོང་དུ་འཕེལ་བར་བྱས་སོ།།

དེ་ཡང་མཚོ་བོད་མཐོ་སྒང་གི་བོད་ཀྱི་ཚོ་ཁག་རྣམས་སུ། ནང་སའི་འཛའ་མོ་ཁག་དང་ཀུན་ནས་འབྲེལ་ཡོད་པ་མ་ཟད་ཡོན་རྒྱལ་རབས་སྲིད་གཞུང་གིས་ད་དུང་ཆེད་དུ་ཏའོ་མིན་(碉门)དང་ལི་ཀྲིག་(黎州)གཉིས་སུ་(དེ་གཉིས་པོ་དེང་ཟྀ་ཁྲོན་གྱི་མངའ་འོག་ཏུ་མཆིས་ཤིང་སྐབས་དེར་བོད་ཀྱི་ས་ཁོངས་སུ་གཏོགས་ལ་སྔོན་གྲི་ཡོན་གྱིས་དབང་དུ་གཉེར་བ་ཡིན་ནོ)ཆེད་དུ་ཚོང་ར་ཕྱེ་བས། བོད་དང་ནང་ས་བར་གྱི་ཇ་དང་། རྟ། དར་གོས་སོགས་ཚོང་ལས་བརྗེ་སྤྲོད་ཀྱི་ཐད་དུ་སྟབས་བདེ་བའི་མཐུན་རྐྱེན་མང་དུ་བསྐྱལ་བ་ཡིན་ནོ།། ཕན་ཚུན་བར་གྱི་ཚོང་ལས་བརྗེ་སྤྲོད་བརྒྱུད་རྒྱ་བོད་མི་དམངས་བར་གྱི་འགྲོ་འོང་དེ་ཡང་ཉིན་རེར་ཇེ་མང་དུ་སོང་ངོ་།།

དེ་ལ་ཀྲུང་དབུས་(中南)དང་ཀྲུང་ཤར་(东南)ཁུལ་གྱི་རི་ཁྲུང་ཐག་རིང་གི་སྡོད་དམངས་དུ་འབོད་པའི་རིགས་སོ་སོའི་གྲངས་ཉུང་མི་རིགས་རྣམས་རྒྱ་ཚུའི་ཀྲུ་ཕྱོགས་སུ་ཕྱོགས་ཀུན་ནས་ཞིང་ལས་ཐོན་སྐྱེད་ཅུང་མགྱོགས་པའམ་གོང་འཕེལ་དུ་སོང་ཡོ་བའི་རྣམ་པའི་ཤུགས་རྐྱེན་དང་སྐུལ་འདེད་བརྒྱུད། དེའི་སྤྱི་ཚོགས་དཔལ་འབྱོར་ཀྱང་དེ་དང་བསྟུན་ནས་རང་ཤུགས་སྙོམ་དར་རྒྱས་དང་གོང་འཕེལ་ཆེན་པོ་བྱུང་བ་ནི་མ་བཤད་ཀྱང་ཀུན་གྱིས་མཁྱེན་པ་ལྟར་རོ།།

ཡིན་ཡང་། རིགས་སོ་སོའི་ས་ཁུལ་གྱི་སྤྱི་ཚོགས་དཔལ་འབྱོར་གྱི་འཕེལ་སོ་དེ་ཆ་མི་སྙོམས་པར་མཐོང་སྟེ། ལ་ལ་གོང་དུ་འཕེལ་བ་ཏ་ཅང་མགྱོགས་པ་མ་ཟད་གྲུབ་འབྲས་ཀྱང་མངོན་གསལ་ཐོབ་ཡོད་ལ། ལ་ལ་གོང་འཕེལ་གྱི་བགྲོས་དལ་ཕྱིར་སྤྱི་ཚོགས་དཔལ་འབྱོར་གྱི་རྣམ་པ་ཡང་མ་འགྱུར་སོ་ན་གནས་འདུག་གོ། རྣམ་པ་

འདི་ཡང་མིའི་རིགས་ཀྱི་སྤྱི་ཚོགས་གོང་དུ་འཕེལ་བའི་ཆོས་ཉིད་དང་མཐུན་པ་ཞིག་ཡིན་ཏེ། རིགས་སོ་སོ་རྣམས་ཕྱོགས་ཀུན་ནས་མཉམ་འགྲོགས་མཉམ་འདུག་དང་། མཉམ་ཟ་མཉམ་འཐུང་གི་མཐུན་རྐྱེན་འཛོམས་པ་ཧ་ཅང་དཀོན་པ་ལྟར་རོ།། ཡིན་ཡང་། སྐབས་དེའི་རྣམ་པ་སྤྱིའི་ཐད་ནས་བལྟས་ན། གྲངས་ཉུང་མི་རིགས་ཐམས་ཅད་པོར་འགྱུར་བའམ་གོང་འཕེལ་བྱུང་ཡོད་པ་མ་ཟད་འགྱུར་བ་འདི་ཀ་སྔོན་ཆད་བྱུང་མ་ཉུང་བ་ཞིག་ཏུ་མཐོང་ལ། དེ་སྔའི་ལོ་རྒྱུས་དུས་རབས་གང་ལ་མཆོན་ཡང་འདི་ནི་ཆེས་མངོན་གསལ་དུ་ཤར་བའི་གྲུབ་འབྲས་འབའ་ཞིག་ཏུ་མཐོང་ངོ་།།

གསུམ། མཐའ་ཁུལ་གྱི་རིགས་སོ་སོའི་རིག་གནས་དང་ཚན་རིག་དར་རྒྱས་གོང་འཕེལ་དུ་སོང་ཚུལ།

ཡོན་རྒྱལ་རབས་སྐབས་ཀྱི་རྒྱལ་ཁབ་གཅིག་གྱུར་དང་དཔལ་འབྱོར་གོང་དུ་སྤེལ་བའི་ལས་ཀླབས་པོ་ཆེ་དེ་ཀོས་ད་དུང་རྒྱལ་ནང་གི་རིགས་སོ་སོའི་བར་གྱི་རིག་གནས་བརྗེ་རེས་ཐད་དུའང་མཐུན་རྐྱེན་གང་ལེགས་སྦྲུན་པ་སྟེ། རིགས་སོ་སོའི་མི་དམངས་རྣམས་བདེ་འཇགས་གཅིག་གྱུར་གྱི་གཞི་ཁྲིམ་ཆེན་པོའི་ནང་དུ་བཀྲམ་ནས་སྡོད་པ་དང་ཕན་ཚུན་ཧེ་ན་པ། ཕན་ཚུན་དུ་སྙིགས་དོར་བཅུད་ལེན་དང་ཕན་ཚུན་སློབ་སྦྱོང་བྱས་ནས་མེས་རྒྱལ་གྱི་ཡུན་རིང་བའི་ལོ་རྒྱུས་དང་འཚར་སྡུག་འོད་སྡོང་འབར་བའི་རིག་གནས་འདི་ཀ་མཉམ་དུ་སྲུན་པ་ཡིན་ཏེ་རིགས་སོ་སོ་ཐམས་ཅད་པོས་རང་རང་གི་རིག་པའི་ཉིང་བཅུད་བཏོན་པ་ཡིན་ནོ།། དེ་ཡང་རིག་གནས་བརྗེ་རེས་དང་དཔལ་འབྱོར་གོང་འཕེལ་གྱི་ལས་ཀླབས་པོ་ཆེ་འདི་ཀ་བརྒྱུད་རིགས་སོ་སོར་ཀླབས་ཆེན་གྱི་བསམ་བློ་བ་དང་། ཆབ་སྲིད་པ། དམག་དོན་པ་སོགས་མང་དུ་བྱུང་བ་མ་ཟད་ད་དུང་མཁས་ཤིང་མཛངས་པའི་རྩོམ་རིག་པ། ཚན་རིག་པ། སྒྱུ་རྩལ་པ། ལོ་ཙཱ་བ་སོགས་ཀྱང་མང་དུ་བྱོན་པ་སྟེ། སྐབས་དེའི་ཧོར་བ་སེ་ཆེན་ཧན་དང་། པའེ་ཡ(伯颜)། ཡུ་གུར་བ་ལེན་ཞི་ཞན(廉希宪)། ཆེས་

ཏན་གྱི་ཡེ་ལིས་ཐའོ(耶律涛)། མི་ཉག་གི་ཀོ་ཀྲི་ཡའོ(高智耀)། ཧེ་ཧེའི་སེ་དེན་ཁྲི་ཀྲན་སི་ཏིན(赛典赤赡思丁)ལྟ་བུ་སོགས་རིགས་སོ་སོའི་མཛངས་མི་འདི་དག་གི་ཆེ་བ་མི་བཤད་པར་གཤམ་དུ་གྲངས་ཉུང་མི་རིགས་ཁྲོད་དེ་སྔར་བྱོན་པའི་འཁན་པོའམ་མཁས་པ་དག་གི་ཁྲིན་ལས་སམ་མཛད་རྗེས་ཁོ་ན་ཙམ་མདོར་བསྡུས་ནས་བཤད་ནའང་འདི་ལྟ་སྟེ།

ཧོར་ནི་དུས་རབས་བཅུ་གསུམ་པར་རང་གི་ཡི་གེ་གསར་དུ་བཏོད་པ་ནས་བཟུང་རང་རིགས་ཀྱི་སྐད་དང་ཡི་གེས་རང་མི་རིགས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་དེབ་ཐེར་དང་རིག་གནས་གཞུང་རྩོམ་བརྩམས་པ་ཡིན་དེ། «ཧོར་གྱི་གསང་རྣམ»ཞེས་པ་དེ་ནི་སྐབས་དེའི་བརྩམས་ཆོས་གྲགས་ཆེ་བའི་གཞུང་ཚབ་འབའ་ཞིག་ཏུ་གཏོགས་ལ། དེ་ཀོ་ནི་ཧོར་བའི་ཆེས་དཀོན་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཚགས་ཤིག་ཡིན་པ་མ་ཟད་མཉམ་པ་མེད་པའི་རིག་གཞུང་བརྩམས་ཆོས་ཤིག་ཀྱང་ཡིན་ཏེ་རིངས་ནས་བཟུང་རྒྱལ་ཁབ་ཕྱི་ནང་གི་ཧོར་རིག་པ་ཞིབ་འཇུག་གི་ཁྱབ་ཁོངས་སུ་མེད་དུ་མི་རུང་བའི་རིན་པོ་ཆེ་ཞིག་ཏུ་ཁྲམས་འདུག་ལ། ཧོར་ཡིག་མ་དང་རྒྱ་ཡིག་མ་ཟད། ཉེ་བའི་ལོ་བརྒྱའི་རིང་ལ་སྔ་ཕྱིར་ཞུ་རུ་སིའི་སྐད་དང་། འཛར་པན་གྱི་སྐད། ཧྥ་རན་སིའི་སྐད། འཛར་མན་གྱི་སྐད། དབྱིན་ཇིའི་སྐད་སོགས་ཡིག་རིགས་མི་འདྲ་བ་མང་དུ་བསྒྱུར་བ་མ་ཟད་རང་རྒྱ་ཁྱབ་པའི་རིག་པ་ཞིག་སྟེ། གསང་རྣམ་རིག་པ་ཞེས་པ་གྲུབ་པ་ཡིན་ནོ།།

སྔུང་དང་། ལའོ། ཅིན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་དེ་ཡང་ཧོར་བ་ཐའོ་ཐོ་(脱脱)དབུ་མཛད་ནས་བསྡུ་སྒྲིག་བྱེད་པ་ཞིག་ཡིན་ཏེ། དེར་རྒྱའི་ཡོན་ཏན་པ་འདུ་བ་མ་ཟད། མི་ཉག་གི་ཨོ་ཡུ་ལུན་ཐུ(斡玉伦徒)། ཞི་ཅེ(余阙)དང་། ཡུ་གུར་གྱི་ལེན་ཧེ་ཧྲན་ཧེ་ཡ(廉惠山海牙)། ཧྲ་ཚི་པཱན(沙刺斑)། ཆིས་ཀྲེ་ཏུའུ་(偰哲笃)སོགས་གྲངས་ཉུང་མི་རིགས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སྨྲ་བའི་བྱེད་པོ་ཡང་མང་དུ་འདུ་བ་ལྟར་རོ།། རྒྱལ་རབས་དེ་དག་གི་ལོ་རྒྱུས་དེབ་ཐེར་གསུམ་པོའི་རྩོམ་སྒྲུབ་བྱུང་བ

དེ་ས་དུས་རབས་གཅིག་གི་རིང་ལ་སིལ་འཐོར་དུ་བྱུང་བའི་ཡིག་ཚགས་རྣམས་ཕྱོགས་ཀུན་ནས་འབྱུས་ཚང་བར་གཉེར་ཚགས་ལེགས་པོ་བྱུང་བ་ཡིན་ནོ།། བོད་ཀྱི་དགེ་བཤེས་ཆེན་མོ་བུ་སྟོན་རིན་པོ་ཆེས་གྲུབ་མཐའི་ལྟ་བ་གཞིར་བཟུང་ཏེ་བརྩམས་པའི་《བུ་སྟོན་ཆོས་འབྱུང་》དང་། རྗེ་བཙུན་བསོད་ནམས་རྒྱལ་མཚན་གྱིས་བརྩམས་པའི་《རྒྱལ་རབས་གསལ་བའི་མེ་ལོང་》སོགས་ཀྱང་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་དེབ་ཐེར་གྲགས་ཆེན་དུ་ཁྲམས་པ་ལ་སུས་ཀྱང་བསྙོན་དུ་མེད་དོ།། ཉིང་སི་པན་མན་《囊丝本孟》(རྒྱ་འགྱུར་དུ་《ཁྲི་ལི་ཟོན་ཡེ་ཟི་ས་གནས་གདན་རབས车里宣慰使司地方志》ཞེས་ཟེར་རོ) ནི་ཏའི་རིགས་ཀྱི་སྐད་(傣语)དུ་བྲིས་པའི་ཞི་ཧྲང་པན་ནའི་(西双班纳)ལོ་ཐོགས་ཤིག་ཡིན་ལ། 《པའི་གུ་ཐུང་ཅི白古通纪》དང་《ཞོན་ཧྲུན་ཉན་ཡོན་ཀྲི་玄峰年运志》ཞེས་པ་གཉིས་ནི་ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་དུས་མཇུག་དང་མིང་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་དུས་འགོར་རྩོམ་སྒྲུབ་བྱུང་བའི་པའེ་རིགས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་གྲགས་ཆེ་བ་ཞིག་ཡིན་ནོ།། ལོ་རྒྱུས་དེབ་ཐེར་འདི་དག་ཕུད་སྐབས་དེར་གྲངས་ཉུང་མི་རིགས་ཀྱི་དམངས་སྲོལ་རིག་གནས་དེ་ཡང་ཕྱོགས་ཀུན་ནས་འཕྲོས་པ་སྟེ། སྙན་གྲགས་ཆེས་ཆེ་བ་ནི་བོད་ཀྱི་《གེ་སར་རྒྱལ་པོའི་སྒྲུང་》དང་། ཧོར་གྱི་《དྷ་ཕྲུག་ཤིག་དང་ཅིང་གར་རྒྱལ་པོའི་འཛངས་བློན་དགུའི་དྲི་བ་དྲིས་ལན》། 《ཅིང་གར་རྒྱལ་པོའི་རྟ་མཆོག་གཉིས》སོགས་ཡིན་ལ། དཔའ་བོའི་སྙན་རྩོམ་རིང་མོ་《གེ་སར་རྒྱལ་པོའི་སྒྲུང》ནི་བོད་དང་ཧོར། ཐུའུ་རིགས་(土族)སོགས་ཀྱི་ས་ཁུལ་དུ་སྙན་པའི་གྲགས་པ་ཆེས་ཆེར་འབར་ཞིང་ཀུན་གྱི་དགའ་བྱའི་ཡུལ་དུ་གྱུར་ཡོད་པ་མ་ཟད་ད་དུང་ཨུ་རུ་སུ་དང་། འཇར་མན། དབྱིན་ཇི། ཧྥ་རན་སི་སོགས་ཀྱི་སྐད་དུ་བསྒྱུར་བའི་དཔར་མ་དག་ཕྱི་གླིང་ཡུལ་དུའང་སྙན་པའི་གྲགས་པ་ཧ་ཅང་ཆེའོ།།

ཡོན་རྒྱལ་རབས་སྐབས་སུ་ནང་ས་ནས་སྡོད་པའི་རིགས་སོ་སོའི་གྲངས་ཉུང་མི་རིགས་རྣམས་རྒྱ་ནག་གི་ཡིག་རིགས་ལ་དགའ་ཞེན་དང་སྦྱངས་བརྩོན་ཆེ་བ་མ་

ཟད་ཕལ་མོ་ཆེས་དེ་ཉིད་ཀྱིས་གཞུང་རྩོམ་བྲི་བ་སོགས་གྲུབ་འབྲས་མངོན་གསལ་ཐོབ་ཡོད་དེ། དེར་མིང་ཐོབ་གཉིས་ལྡན་གྱི་སྙན་ངག་པ་ཆེན་མོ་ཡང་མང་དུ་འདུས྄ེ། དེ་སྔའི་དབང་འགུ་ཚོ་བའི(汪古)མ་ཙུ་ཁྲང་(马祖常)དང་། ཧེ་ཧེ་ས་ཏུ་ཚི(萨都剌)། ཡའོ་ཞན(迺贤)། ཏིན་ཧེ་ཉའེ(丁鹤年)། ཤུ་གུར་བ་ཧེ་ཡ(小云石海涯)། (འདིའི་མིང་ལ་རྒྱ་ནག་སྐད་དུ་ཀོན་ཡོན་ཧྲི་贯云石ཞེས་བྱ་ཞིང་།མཚན་ལ་ཟོན་ཀྲེར་酸斋 གྲགས་སོ།) ཧོར་བ་མུ་ཡན་ཐེ་མ(慕颜铁木)། ཉའེ་ཡུང་(聂镛)སོགས་ཡོད་དོ།། དེ་དག་གི་བརྩམས་ཆོས་གཙོ་བོ་ནི། མ་ཙུ་ཁྲང་གིས་བརྩམས་པའི་《ཧྲི་ཐའི་ཅེ石田集》དང་། ས་ཏུ་ཚིས་བརྩམས་པའི《ཡན་མན་ཅེ雁门集》 ཡའོ་ཞན་གྱིས་བརྩམས་པའི་《ཅིན་ཐཻ་ཅེ金台集》 ཏིན་ཧེ་ཉའེས་བརྩམས་པའི་《ཧེ་ཁྲའོ་ཅེ海巢集》 ཀོན་ཧྲི་ཡོན་དང་ཞོའུ་ཙེ་ཟྲའི་(མཚན་ལ་ཐེན་ཀྲེར་甜斋 གྲགས་སོ)མིང་མཚན་མཉམ་པའི་དབང་གིས་རྗེས་འཇུག་པ་རྣམ་པས་དེ་གཉིས་ཀྱི་བརྩམས་ཆོས་མཉམ་བསྒྲིགས་བྱས་པ་དེར《སོན་ཐེན་ལེ་ཧྥུ酸甜乐府》ཞེས་བརྗོད་དོ།། མུ་ཡན་ཐེ་མས་བརྩམས་པའི《ཡི་ཏུང་ཚི་ཀའོ伊东拙稿》དང་། ཉའེ་ཡུང་ནི་སྐབས་དེར་ཚིག་བཅད་(宫词)བྲི་བ་ལ་མཆོག་ཏུ་སྒྱུར་རོ།། གཞན་དུ། སྐབས་དེར་ཡོན་གྱི་སྙན་ངག་(元曲)རྩོམ་པའི་གྲངས་ཉུང་མི་རིགས་ཀྱི་རྩོམ་པ་པོ་དེང་ཡིག་ཚགས་སོགས་སུ་མཐོང་དུ་ཡོད་པ་ནི་ཉའེ་ཀྲིན་དང་། ཧོར།ཡུ་གུར། མི་ཉག ཧེ་ཧེ་སོགས་བཅུ་ལྷག་ཙམ་ཡོད་ལ། དེ་དག་གི་ཁྲོད་དུ་གྲགས་ཆེ་བ་ནི་ཉའེ་ཀྲིན་པ་ཕུ་ཚ་ལི་བུའུས蒲察李五(李直夫)བརྩམས་པའི་《ཧུ་ཐུ་ཕེ虎头牌》སོགས་སྒྲུ་གར་གྱི་བསྟན་བཅོས་བཅུ་གཉིས་ལྷག་ཡོད་སྐད་དོ།། ཁོང་གིས་བསྟན་བཅོས་དེ་དག་བརྩམས་སྐབས་བར་བར་དུ་ཉའེ་ཀྲིན་གྱི་ཁྱད་ཆོས་བཙུགས་པས་རིགས་སོ་སོའི་རིག་གནས་བརྗེ་རེས་ཀྱི་ཁྱད་ཆོས་མངོན་པར་ཤར་ཡོད་པ་དང་། ཧོར་བ་དབྱང་ཅིན་ཤན་(杨景贤)གྱིས་བརྩམས་པའི་《ནུབ་ཕྱོགས་འགྲིམ་པའི་ཟིན་ཐོ》སོགས་བསྟན་བཅོས་བཅོ

བརྒྱད[༧༨]ལྷག་ཡོད་དོ། དེ་ཡང་《ནུབ་ཕྱོགས་འགྲིམ་པའི་ཟིན་ཐོ》ལ་དེབ་དྲུག་ལྷག་ཡོད་དེ། དེ་ཉི་ད་ཡོད་ཡོན་གྱི་གར་གྱི་བསྟན་བཅོས་ཁྲིད་མཐོང་དཀོན་པའི་བསྟན་བཅོས་ཆེས་རིང་བ་ཞིག་ཏུ་ཁྲུམས་འདུག་པ་མ་ཟད། སྔང་དང་ཡོན་རྒྱལ་རབས་སྐབས་སུ་དམངས་ཁྲིད་དུ་དར་ཆེ་བའི་ཐང་སིན་བླ་མ་ནུབ་ཕྱོགས་སུ་ཆོས་གསན་པའི་གཏམ་རྒྱུད་དེའི་འཚོལ་བསྡུ་ལེགས་བསྒྲིགས་དང་གར་གྱི་རྩོམ་སྟངས་ལེགས་བཅོས་ཀྱི་ཐད་དུ་ཕན་འབྲས་ཆེན་པོ་བཏོན་ནོ།།

རང་རྒྱལ་རིགས་སོ་སོའི་སྐད་ཡིག་གི་ལོ་ཙཱའི་བྱ་བ་དེ་ཡང་ཡོན་རྒྱལ་རབས་སྐབས་སུ་ཕྱོགས་ཡོངས་ནས་དར་ཞིང་རྒྱས་པ་སྟེ། ལོ་ཙཱའི་ནང་དོན་དེ་རིག་གནས་ཀྱི་ཁྱབ་ཁོངས་སོ་སོར་མཐར་བསྐྱེད་པ་མ་ཟད་གྲངས་ཉུང་མི་རིགས་སོ་སོར་ཁྱུལ་དུ་བྱུང་བའི་ལོ་ཙཱ་བ་ཡང་མང་དུ་ཐོན་པ་ཡིན་ནོ།། དེ་ཡང་ཡུ་གུར་བ་ཨན་ཙང་(安藏)གིས་རྒྱ་ནག་གི《ཧྲང་ཧྲི》དང་།《ཀྲིན་ཀོན་སྲིད་ཐབས》《ཙི་ཀྲི་ཐུན་ཙན》《ཕུན་ཚོ本草》སོགས་ཆེན་པོ་ཧོར་གྱི་སྐད་དུ་བསྒྱུར་བ་དང་། ཨ་ལི་ཐེ་མུར་(阿伶帖睦尔)གྱིས་རྒྱ་ནག་གི《ཏ་ཧྲོ་ཡན་ཡུ大学衍义》ཞེས་པ་ཧོར་སྐད་དུ་བསྒྱུར་བ་ཡིན། པིས་ལེ་ན་ཧྲི་ལིས་(必兰纳失里)རྒྱ་ནག་གི་ཡི་གེ་དང་། སྐྲ། བོད་ཡིག་སོགས་ཀྱི་ཆོས་གཞུང་གི་བསྟན་བཅོས་ལྔ་དྲུག་ལྷག་ཡུ་གུར་སྐད་དུ་བསྒྱུར་བ་ཡིན་ནོ། ཏེ་ཏེ་བ་ཚ་ཏན་(察罕)གྱིས་ཧོར་ཡིག《ཧྲིན་ཐུའི་སྲིད་སྐྱོང་圣武开天记》ཞེས་པ་དང་།《སྲིད་རབས་བསྡུས་དོན纪年纂要》《ཐའི་ཙུང་གིས་ཅིན་རྒྱལ་རབས་བསྣུབས་ཚུལ太宗平金始末》སོགས་རྒྱ་ནག་སྐད་དུ་བསྒྱུར་ལ། ཧོར་བ་ཐའོ་ལི་ཏེས་(兀鲁带)རྒྱ་ཡིག་གི་ཐའི་ཙུང་དང་ཤན་ཙུང་། ཧྲི་ཙུའུ་སོགས་སྐུ་རབས་གསུམ་གྱི《སྲིད་སྐྱོང་གདན་རབས实录》ཞེས་པ་དེ་ཧོར་ཡིག་ཏུ་བསྒྱུར་ལ། པོ་ལོ་ཐེ་མུར་གྱིས་(孛罗铁木耳)རྒྱ་ཡིག་གི《ཤའོ་ཅིན孝经》ཞེས་པ་ཧོར་ཡིག་ཏུ་བསྒྱུར། ཨན་ཏུ་ཚི་(暗都剌)ནི་བསྟན་བཅོས་མང་པོར་བྱང་ཆ་ཆེ་ཞིང་རྒྱལ་ཁབ་ཏུ་མའི་སྐད་ལ་མཁས་པས་དབང་གིས་དེས་

སྐབས་སུ་ཧོར་ཡིག་གི་རྣམ་ཐར་མང་ཆེ་བར་ཞུ་དག་མཛད་པ་ཡིན་ནོ།།[༢༩] བོད་དུ་འགྲོ་མགོན་འཕགས་པས་བོད་ཡིག་གི་《སྡོམ་གཞུང་》ཞེས་པ་ཧོར་ཡིག་ཏུ་བསྒྱུར་ཞིང་། ཆོས་ཀྱི་འོད་ཟེར་གྱིས་བོད་ཡིག་གི་བསྟན་བཅོས་《བྱང་ཆུབ་ལམ་གྱི་འཇུག་རིམ》སོགས་ཧོར་ཡིག་ཏུ་བསྒྱུར་བ་ཡིན་ནོ།། གཞན་དུ། ད་དུང་བོད་དང་། རྒྱ། ཧོར། ཡུ་གུར་སོགས་རིགས་སོ་སོའི་དགེ་འདུན་པ་མཉམ་འབྲེལ་གྱིས་བོད་ཡིག་གི་བཀའ་འགྱུར་དང་བསྟན་འགྱུར་ཧོར་ཡིག་ཏུ་བསྒྱུར་བ་སྟེ་རིགས་སོ་སོའི་ཡིག་རིས་ཀྱིས་ཕན་ཚུན་འགྱུར་མཛད་པ་འདིས་ཀྱང་རིགས་སོ་སོའི་བར་གྱི་རིག་གནས་ཕྱོགས་ཀུན་ནས་བརྗེ་རེས་བྱེད་པ་ལ་སྐུལ་མ་ཆེན་པོ་ཐེབ་པ་ཡིན་ནོ།།

གྲངས་ཉུང་མི་རིགས་ཀྱི་གླུ་དབྱངས་དང་། བྲོ་གར། རི་མོ་སོགས་ནི་སྐབས་དེར་ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་སྒྱུ་རྩལ་དོ་རྣའི་ཁྲོད་ཀྱི་ཆེས་ལྟ་ན་སྡུག་པའི་འདབ་བརྒྱ་ཞིག་ཏུ་མཐོང་ལ། རང་རྒྱལ་གྱི་གྲངས་ཉུང་མི་རིགས་ནི་ཐོག་མ་ནས་གླུ་ལ་མཁས་ཤིང་བྲོ་ལ་བྱང་ཆེ་བ་ཞིག་ཡིན་པའི་ཁར་ཧོར་རྒྱལ་རབས་དབང་བསྒྱུར་བས་དགའ་ཞེན་དང་བརྩི་མཐོང་རྒྱུད་དེའི་སྐབས་ཀྱི་གླུ་གཞས་བྲོས་གར་གྱི་ཐད་མཐའ་འཁོབ་ཡུལ་མིའི་རྒྱ་ནག་གར་ལ་བརྟེན།། ནང་སའི་བུ་མོ་ཧོར་གྱི་སྙན་དབྱངས་ཁྲོལ།།[༣༠] ཞེས་གསར་དུ་དར་བའི་རྣམ་པ་མངོན་པར་ཤར་རོ།། ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་ཁབ་སོའི་ནང་ཁྲུལ་དུ་རྒྱ་དང་། ཧེ་ཧེ། མི་ཉག་སོགས་ཀྱི་གཞས་སྣ་གསུམ་ཡོད་ལ་གཞས་སྣ་རེ་ལའང་ཁག་གསུམ་རེ་ཕྱེ་བ། ཁག་རེ་ལ་མི་སུམ་བརྒྱ་ཉི་ཤུ་རྩ་བཞི་རེ་ཡོད་དེ། ཁབ་སོའི་རོལ་མོའི་སྡེ་ཁག་འདིར་ཁྱོན་བསྡོམས་མི་གྲངས་སྟོང་གཉིས་ནས་གསུམ་ལ་ཐུག་པ་ཞིག་ཡོད་ལ། རོལ་ཆས་ལའང་ཨ་རབ་ཀྱི་གླིང་བུ་(兴隆笛)དང་། པར་སིག་གི་ཧའོ་ཕུ་སི(火不思)། དེ་མ་ཟད་ཧོར་གྱི་སྒྲ་སྙན་པོ་བྱད་སོགས་མང་དུ་ཡོད་དོ། དེར་གླིང་བུ་དང་། ཧའོ་ཕུ་སི། ཧོར་གྱི་སྒྲ་སྙན(胡琴)སོགས་ནི་གུང་གོའི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཚགས་སུ་མངོན་པར་བྱུང་བའི་ཐོག་མ་ཡིན་ནོ།། སྐབས་དེར། ཞིང་གྲོང་གི་རི་མོ་བྲི་ལ་མཁས་པ་ནི་ཧེ་ཧེ་བ་ཀའོ་ཁི་ཀོང་(高

克恭)དང་། ཡུ་གུར་བ་ཧྲིན་ཡེ་ཧྥུ(丁野夫)། མི་ཧྲོག་དང་ཐེ་ཐེའུ་སོགས་ཀྱི་ལ་མཁས་པ་ནི་ཡུ་གུར་བ་པེན་ལུ(边鲁)། མི་དང་སྤྲོག་ཆགས་སོགས་ཀྱི་ལ་མཁས་པ་ནི་ཧོར་བ་ཧེ་ལིས་ཧོ་སུང་(和礼霍孙)། མི་ཧྲོག་གསེར་ཆེན་སོགས་ཀྱི་ལ་མཁས་པ་ནི་ཤའེ་ཀྲིན་བ་ཁྲི་བཙན་ཞི་བཙུན་(赤盏希曾)དང་སྨྱུ་གུའི་རི་མོ་ཀྱི་ལ་མཁས་པ་ནི་ཡུ་གུར་བ་པའི་ཡན་ཧྲོ་རིན་(伯颜守仁)སོགས་མང་དུ་བྱོན་པ་ལྟ་བུའོ།། དེ་དག་གི་ཁྲོད་དུ་ཀའོ་ཁེ་ཀོང་གི་རི་མོ་ནི་སྙན་པའི་གྲགས་པ་ཕྱོགས་སུ་རྒྱས་པ་སྟེ། མི་རྣམས་ཀྱིས་རྟག་ཏུ་དེ་དང་རི་མོ་བ་ཆེན་མོ་ཀྲའོ་མེན་ཧྥུ་(赵孟頫)གཉིས་གཞི་གཅིག་ལ་སྒྲིང་བ་ཡིན་ནོ།། ཁོང་གི་བརྩམས་ཆོས་ལ་《སྤྲིན་དཀར་རི་ལྗོང་གི་མཛེས་རྒྱན云横秀岭》དང་། 《སྨྱུག་ཤོག་སྨྱུ་གུའི་གཏམ墨竹坡石》སོགས་ཡོད་དོ།། ཡིག་མཁན་ལ་ཧེ་ཧེ་བ་ལིན་ལིན་(巙巙)ཡོད་དེ། ཁོང་གི་མཛུབ་རིས་ལ་ཅིན་མིའི་སྨྱུག་རིས་晋人笔意ཞེས་གྲགས་སོ།། ཡུ་གུར་བ་ཧྲིན་ཞི་མེན་(盛熙明)གྱིས་ཡིག་རིས་ཞིབ་འཇུག་གི་ལས་བགྱི་ཤིང་བརྩམས་ཆོས་ལ་《ཡིག་རིས་ཞིབ་འཇུག书法考》པོད་དགུ་ཅན་ཞིག་ཡོད་དོ།། ཧོར་བ་ཐའོ་ཐའོ་དང་། ཏའོ་ཐུང་(道童)། རྡོ་རྗེ་དཔལ་གྱི་མཛུབ་རིས་ཀྱང་སྙན་གྲགས་ཆེ་སྟེ། དེ་དག་མ་ཟད་ཆེན་པོ་ཧོར་གྱི་གོང་མ་རིམ་བྱོན་རྣམས་ལ་ཡང་རྩོམ་དང་ཡིག་རིས་ཀྱི་གོམས་པ་ཧ་ཅང་ཆེ་སྐད་དོ།།

ཡོན་རྒྱལ་རབས་སྐབས་སུ་ཚན་རིག་ལག་རྩལ་གྱི་བརྩེ་རིས་དང་། དེ་ཀོ་དར་རྒྱས་ཆེན་པོ་བྱུང་བ་རྒྱུད་གྲངས་ཙུང་མི་རིགས་ཀྱི་ཚན་རིག་པ་ཡང་མང་དུ་བྱུང་བ་སྟེ། ཁོང་ཚོས་གནམ་རིག་དང་། རྩིས། ས་གཤིས། ཆུ་བེད། ཞིང་ལས་རིག་པ། གསོ་བ་རིག་པ་སོགས་གང་ཅིའི་ཐད་ནས་གྲུབ་འབྲས་རླབས་ཆེན་བཏོན་པ་ཡིན་ལ། དེ་དག་ལས་སྙན་གྲགས་ཅུང་ཆེ་བ་ནི་ཧེ་ཧེའི་ཚན་རིག་པ་ཀྲན་སི་(赡思)དང་། གསོ་བ་རིག་པའི་གཞུང་ལ་མཁས་པ་ཧེ་སི་ཧེ་(忽思慧)། ས་དེ་མུ་ཧྲི་(萨德弥实)སོགས་ཡིན་ལ། ཡུ་གུར་བའི་ཞིང་ལས་བ་ཆེན་མོ་ལི་མེན་ཧྲན་(鲁明

善)དང་། ཧེ་ཧེའི་བཟོ་བཀོད་པ་ཆེན་མོ་ཡེ་ཧེ་ཏེར་(也黑迭儿)། ཉའེ་གྲིན་བའི་བསེང་སྨུལ་བ་ཆེན་མོ་ཏུ་ཧྲི་(都什)། གོ་གོ་ཁྲི་(阔阔出)གཅིན་གཙུང་སོགས་ཡོད་ལ། ཀྲུན་སི་ཟི་གནམ་རིག་དང་། ས་གཞིས། ཆུ་བེད། རྩིས་སོགས་ལ་ཧྲ་ཅང་མཁས་པ་ཞིག་ཡིན་ནོ།། ཁོང་གི་གདུང་རྒྱུད་ནི་ཤ་རོབ་གླིང་ལས་མཆེད་པར་འདོད་ལ། ཧོ་པེ་གྲིན་ཏིན་(河北真定)དུ་མི་རབས་གསུམ་ལ་བཞུགས་སྐད་དོ།། ཁོང་གིས་རྒྱ་ནག་གི་རིག་གནས་ལ་བྱང་གོམས་ཆེ་བའི་གཞི་རྩའི་སྟེང་། ༡༣༣༡ལོར(ཀྲི་ཀྲུ་ཁྲི་ལོ་དང་པོ) ཧྲིན་ལིས་(沈立)ཀྱིས་བརྩམས་པའི《ཆུ་རགས་ཀྱི་རྣམ་བཤད河防通议》དང་། ཀྲིག་ཅོན་(周俊)གྱིས་བརྩམས་པའི《ཆུའི་གདན་རབས་河事集》 ཅིན་ཏུ་རྫིས་རྩོམ་བསྒྲིགས་གནང་བའི《ཆུ་རགས་ཀྱི་རྣམ་བཤད河防通议》སོགས་ལྟ་བའི་རྒྱབ་རྟེན་དུ་བཙོལ་ནས་ལུང་དང་རིག་པའི་བརྡར་ཤ་བཅད་དེ《ཆུ་རགས་སྐྱར་དུ་གསོས་པའི་རྣམ་བཤད》ཞེས་པའི་པོ་ཏི་གཉིས་ཅན་གྱི་བསྟན་བཅོས་ཤིག་གསར་དུ་བསྒྲིགས་པ་ཡིན་ལ། དེ་ནི་དེང་སྐབས་མཐོང་དུ་ཡོད་པའི་དུས་རབས་བཅུ་བ་ནས་བཅུ་བཞི་བ་བར་གྱི་རྫ་ཆུའི་ཆུ་བེད་འཛུགས་སྐྲུན་སྐོར་གྱི་ཡིག་ཚགས་ཆེས་འགངས་ཆེ་བ་ཞིག་ཏུ་མཐོང་ངོ༎ གཞན་དུ། ཁོང་གི་བརྩམས་ཆོས་ལ་ད་དུང《ཀྲིན་དབྱང་གི་མཛེས་ལྗོངས镇阳风土记》དང་། 《ཏུང་དབྱང་གདན་རབས་ཀྱི་ཁ་སྐོང་续东阳志》 《ནུབ་ཕྱོགས་རྒྱལ་ཁམས་ཀྱི་ས་རིས西国图经》སོགས་ས་གཤིས་རིག་པའི་སྐོར་དང་། 《ནུབ་བརྒྱུད་རིགས་སོ་སོའི་རྟོག་བརྗོད西域异人传》དང་། 《ཅིན་ཨེ་ཙུང་གི་རྟོགས་པ་བརྗོད་པ金哀宗纪》 《ཀྲིན་ཏ་བློན་ཆེན་ཚོགས་ཀྱི་རྟོགས་པ་བརྗོད་པ正大诸臣列传》སོགས་མིའི་བཀོད་འབྲིའམ་རྣམ་པར་ཐར་བའི་སྐོར་སོགས་ཡོད་ལ། ཧི་སི་ཧེའི་བརྩམས་ཆོས་ལ《ཟས་ཐབས饮缮正要》ཞེས་པའི་པོད་གསུམ་ཅན་མ་ཞིག་ཡོད་དེ། དེ་ནི་རང་རྒྱལ་གྱི་རྒྱ་དང་། ཧོར། ཧེ་ཧེ། ཉའེ་གྲིན་སོགས་རིགས་སོ་སོའི་གྲངས་ཉུང་མི་རིགས་ཀྱི་བཟའ་བཏུང་ལོངས་སྤྱོད་ཐད་ཀྱི་

ཉམས་མྱོང་ཕྱུན་སུམ་ཚོགས་པ་ཕྱོགས་གཅིག་ཏུ་བསྡུས་པ་ཅན་ཡིན་ནོ།། ཏེ་སི་ཏེ་ནི་ཡོན་ཝུན་ཙུང་（元文宗）ཁྲི་ལོ་གསུམ་པ་བར་གྱི་བཟའ་བཏུང་སྐོར་གྱི་ཟས་སྨན་མཛད་པ་ཡིན་པས། གཞུང་འདིར་ཝུན་ཙུང་སྔོན་གྱི་རྒྱལ་པོ་རིམ་བྱུང་གི་བཟའ་བཏུང་ལོངས་སྤྱོད་གྱི་ནོམ་པ་ སྦེབ་ཇི་ལྟར་སྤྱོར་བའི་ཚུལ་གྱི་ཤེས་བྱ་མང་དུ་བསྡུས་ཡོད་དོ།། དེར་འཁོད་པའི་ཟས་རིགས་ཀྱི་སྐོར་ཐམས་ཅད་པོ་སྨན་སྦྱོར་གཞུང་ལུགས་གཞིར་བཟུང་ནས་འདེམ་གསེས་བྱེད་པ་ཡིན་ཏེ། ཙི་ཤིང་གི་རང་བཞིན་ངོ་བོ་དང་། སྦེབ་སྦྱོར་བའི་རྩལ། རོ་བཅུད་ཀྱི་སྦྱོར་སྟངས། བཟའ་བཏུང་འཕྲོད་བསྟེན་སོགས་ཕྱོགས་ཐམས་ཅད་ནས་རྒྱས་པར་སྤེལ་ཡོད་པ་མ་ཟད། ཤིང་ཏོག་དང་སྲོག་ཆགས་ཀྱི་འདྲ་དཔེ་ཀྱང་མང་དུ་བཀོད་ཡོད་ལ། དེར་འཁོད་པའི་ཟས་རིགས་མང་ཆེ་བ་ཧྲུའི་རྒྱལ་ཁབ་དང་རང་རྒྱལ་གྱི་གྲངས་ཉུང་མི་རིགས་ས་ཁུལ་གྱི་ཐོན་དངོས་དན་དན་ཡིན་པས། དེ་ཀོ་ལས་ཀྱང་ཡོན་རྒྱལ་རབས་སྐབས་སུ་རྒྱལ་ཁབ་ཕྱི་ནང་གི་དངོས་པོའི་དཔལ་ཡོན་བརྗེ་རེས་དང་འཚོ་བའི་གོམས་སྲོལ་དེ་ཕན་ཚུན་ཤན་ཤུགས་ཐེབས་ཡོད་པ་མངོན་པར་རྟོགས་ཐུབ་པོ།། ས་ཀྲེ་མུ་ཧྲེས་《རྡོན་གྲི་ཐང་གི་མཉམ་མྱོང་གཅེས་བསྡུས瑞竹堂经验方》ཞེས་པའི་བསྟན་བཅོས་བརྩམས་པ་དང་། ལུ་མེན་ཧྲན་གྱིས《ཞིང་སང་གི་ཟས་གོས་མདོར་བཤད农桑衣食撮要》ཞེས་པའི་བསྟན་བཅོས་པོད་གཉིས་ཅན་མ་ཞིག་བརྩམས་པ་ཡིན་ཏེ། དེ་ནི་ཟླ་ཚིགས་ལྟར་རང་རྒྱལ་གྲངས་ཉུང་མི་རིགས་ཀྱི་སོ་ནམ་གྱི་དུས་དང་བྱེད་ཐབས་སོགས་ཆེད་དུ་བྲིས་པའི་གཞུང་མཆོག་ཤོས་ཤིག་ཡིན་ལ། ཡོན་རྒྱལ་རབས་སྐབས་ཀྱི་སོ་ནམ་བྱེད་ཚུལ་གྱི་བསྟན་བཅོས་ཆེན་པོ་གསུམ་གྱི་ཐོག་མ་ཡང་དེ་ཡིན་ནོ།།（གཞན་གཉིས་པོ་ནི《ཞིང་སང་བསྡུས་དོན农桑缉要》དང་བང་ཀྲིན་གྱིས་བརྩམས་པའི《ཞིང་ཧྲེ农书》ཞེས་པ་དེ་ཡིན་ནོ） གཞུང་འདིར་ཀྲུང་ཡོན་ནང་སའི་རྒྱ་བོད་དང་ས་གཤིན་སྔོག་འདོན་གྱི་ཉམས་མྱོང་ཕྱུན་སུམ་ཚོགས་པ་གཅིག་ཏུ་བསྡུས་ཡོད་པ་མ་ཟད། ནུབ་བྱང་གྲངས་ཉུང་མི་རིགས་ཁུལ་གྱི་

ཞིང་ཕྱོགས་ལས་ཐད་ཀྱི་ཐོན་སྐྱེད་ཉམས་མྱོང་ཡང་བསྡུས་ཡོད་ལ། རྩོ་མའི་འདེབས་ཚུལ་དང་། སྡོང་བོ་འཛུགས་སྲོལ། སྔོ་རིགས་འདེབས་ཚུལ་སོགས་སོ་ནམ་གྱི་ལེགས་བཤད་མང་དུ་བསྡུས་པ་ཕུད་སྔོ་རིགས་གཉེར་ཚུལ་དང་། ཆང་བཙག་ཚུལ། དཀར་ཟས་བཟོ་བ་སོགས་འཚོ་བའི་ཤེས་བྱ་ཡང་མང་དུ་གཏོགས་སོ།། ཡེ་ཧེ་ཏེར་ནི་རྒྱལ་པོའི་ཁབ་སོ་ཆེན་མོའི་བཟོ་བཀོད་ཀྱི་རྩིས་འདོན་པ་དང་བཟོ་སྐྲུན་པ་ཡིན་ཏེ་སྐབས་དེར་སྙན་པའི་གྲགས་པ་འཛམ་གླིང་ཀུན་ལ་ཁྱབ་པའི་ཧན་པ་ལིའི་(汗八里)(ནུབ་ཕྱོགས་པ་རྣམས་ཀྱིས་རྒྱལ་པོའི་ཁབ་སོ་ལ་གོ་བའི་མིང་གི་འབོད་སྟངས་ཤིག)གྲུབ་ཆ་གཙོ་ཆེ་བ་ཞིག་ཏུ་ཡང་གྱུར་རོ།། ཏུ་ཧྲི་(都什)ནི་གཙང་གོ་གོ་ཁྲི་(阔阔出)དང་མཉམ་དུ་གོང་མ་སེ་ཆེན་རྒྱལ་པོའི་བཀའ་ལྟར་ཆུ་བེད་རྟོག་དཔྱོད་རུ་ཁག་ཞིག་གི་སྣེ་དྲངས་ནས་རྨ་ཆུའི་སྟོད་རྒྱུད་དུ་ཕྱིན་ཏེ། རྨ་ཆུའི་འབྱུང་ཁུངས་ཀྱི་ཆར་དངོས་ཡུལ་གྱི་རྟོག་ཞིབ་མཛད་པ་སྟེ། ཁོང་ཚོ་དེང་གི་ཀན་སུ་ཞིང་ཆེན་གྱི་ཀ་ཆུ་ནས་ལམ་ལ་ཆས་ཤིང་། ཀན་ཟི་རྒྱུད་དེང་གི་མཚོ་སྔོན་མགོ་ལོག་ཁུལ་དུ་སོན་པ་སྟེ། ཟླ་བཞི་ལྷག་གི་དཀའ་བ་ཁྱད་དུ་བསད་དེ་མཐར་དེང་གི་ཆུ་མ་ལེབ་རྫོང་གི་བྱང་ཤར་མཚམས་ཀྱི་མཚོ་ཁྲ་རྙེད་པ་སྟེ། དེས་ཕལ་ཆེར་རྨ་ཆུའི་འབྱུང་ཁུངས་གསལ་བར་ཕྱེས་པ་ཡིན་ནོ། སྐབས་དེའི་མི་རྣམས་ཀྱིས་བཟོས་པའི་རི་མོ་ཞིག་སྟེ་《རྨ་ཆུའི་འབྱུང་རིས河源图》ཞེས་པ་དེང་གི་བར་དུ་གཉེར་ཚགས་ལེགས་པོ་བྱས་ཡོད་དོ།། ༡༣༡༥ལོར(ཡོན་རིན་ཙུང་ཡན་ཡུ་ཁྲི་ལོ་གཉིས་པ།) ཧན་ལིན་ཞའོ་ཧྲིའི་(翰林学士)ཕན་ཨང་ཞའོས་(潘昂霄)གོ་གོའི་ངག་སྒྲོས་ལྟར་《རྨ་ཆུའི་བྱུང་རབས河源志》ཞེས་པའི་བསྟན་བཅོས་ཤིག་གྲུབ་པར་སྒྱུར་རོ།།

དེ་ཡང་ཡོན་རྒྱལ་རབས་སྐབས་སུ་ཚལ་པ་བཀའ་བརྒྱུད་པའི་དགེ་འདུན་ཚལ་པ་དགེ་འདུན་མགོན་པོ་ཐུ་ཕྱིར་ཐེངས་བདུན་ལ་ནང་སར་རིག་གནས་བསླབ་པར་ཕྱིན་ཞིང་། རྒྱ་ནག་གི་དཔར་བསྐོའི་ལག་རྩལ་བོད་དུ་སྤེལ་ནས་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཆོས་དང་། ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཚགས། རྩོམ་རིག་བརྩམས་ཆོས་སོགས་གཞུང་མི་འདྲ་

བ་མང་པོ་དཔར་དུ་བཀོས་ཤིང་། དེའི་ཁར་སྐབས་དེའི་བོད་ཀྱི་ཤོག་བཟོའི་ལག་རྩལ་ཡང་དར་བའི་རྗེར་ཕྱིན་པས། དཔར་མགྱོགས་ཤིང་གྲལ་དག་པའི་དཔར་ལས་དེ་དེ་སྔ་ཐམས་ཅད་ལག་སོར་ལ་བརྟེན་དགོས་པའི་རྗེས་ལུས་ཀྱི་རྣམ་པའི་ཚབ་ཏུ་བྱེད་པ་ཡིན་ལ། དགོན་པ་ཆེ་མ་ཆུང་གསུམ་ནས་དེ་མ་ཐག་དཔར་དང་དཔར་ཁང་ཕྱེ་བས་བོད་ཀྱི་རིག་གནས་སྤེལ་འཕྲུལ་ནས་དར་ཞིང་རྒྱས་བར་ཕྱིན་པ་ལ་སྐུལ་མ་ཆེན་པོ་ཐེབས་སོ།།

བསྡོམས་ཏེ་བཤད་ན། ཡོན་རྒྱལ་རབས་སྐབས་སུ་རང་རྒྱལ་གྱི་རིགས་སོ་སོའི་རིག་གནས་དང་ཚན་རིག་ཐད་ཐོབ་པའི་གྲུབ་འབྲས་རླབས་པོ་ཆེ་ཉི་ཕྱོགས་མང་པོ་ཞིག་ནས་མངོན་པར་ཤར་བྱུབ་སྟེ། ཀྲུང་ཧྭ་མི་རིགས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་དང་རིག་གནས་འདི་ཀོ་མངོན་པར་གྲུབ་པ་དེར་ཐམས་ཅད་ཀྱིས་ཤེས་པ་ཡོད་ཚད་བརྗོད་པ་ཡིན་ནོ།།

བཞི། མིང་རྒྱལ་མ་འཁྲུད་ནས་གཅིག་གྱུར་བྱུང་རྩལ།

གོང་དུ་གནད་དུ་བཟུང་ནས་སྨྲས་པ་དེ་ནི་རང་རྒྱལ་གྱི་གྲངས་ཉུང་མི་རིགས་རྣམས་ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་གཅིག་གྱུར་ཆེན་མོ་བརྒྱུད་དཔལ་འབྱོར་དང་རིག་གནས་སོགས་ཀྱི་ཆར་འགྱུར་བ་ཆེན་པོ་བྱུང་བའི་རྣམ་པ་དེ་ཡིན་ལ། དེ་ཡང་རང་རྒྱལ་དུ་མི་གྲངས་མང་བ་དང་། དཔལ་འབྱོར་དང་རིག་གནས་ཀྱི་ཆུ་ཚད་ཅུང་མཐོན་པོར་སོན་པའི་རྒྱ་རིགས་ནི་དེ་བས་ཀྱང་སྨོས་མ་དགོས་པ་ཞིག་ཏུ་འདུག་གོ ཡིན་ཡང་། འདིར་གླེང་དགོས་པ་ཞིག་ནི་སྐབས་དེའི་གྲངས་ཉུང་མི་རིགས་སོ་སོར་དེ་ལྟ་བུའི་འགྱུར་བ་ཆེན་པོ་བྱུང་བ་ནི་རྒྱ་རིགས་ཀྱིས་རོགས་སྐྱོར་མཛད་པ་དང་ཁྲལ་དུ་མེད་དོ།། འདི་ནི་རང་རེའི་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡུན་རིང་བ་དང་། མི་རིགས་མང་བ། རྒྱལ་ཁབ་གཅིག་གྱུར་གྱི་ལོ་རྒྱུས་འཕེལ་སོའི་མཐའ་འབྲས་ཞོག་ཏུ་མེད་པ་ཞིག་ཡིན་པའི་རྐྱེན་གྱིས་དང་། རིགས་སོ་སོ་ཕན་ཚུན་རྟེན་དང་བརྟེན་པ་ཅན་དུ་གནས་པ་འདི་ཡང་ལོ་རྒྱུས་འཕེལ་བའི་རྒྱུད་རིམ་ཁྲིད་མངོན་པར་གྲུབ་པས་སོ།། ཀྲུང་ཧྭ་མི་

རིགས་ནི་ལོ་ངོ་སྟོང་ཕྲག་དུ་མར་རྒྱུན་མི་ཆད་པའི་འཕེལ་སོ་བརྒྱུད་མཐར་གཅིག་གྱུར་གྱི་མི་རིགས་མང་བའི་རྒྱལ་ཁབ་འདི་ཀོ་གྲུབ་པ་ཡིན་ལ་གྲངས་ཉུང་མི་རིགས་དང་རྒྱ་རིགས་གཉིས་ནི་མཉམ་འབྲེས་མཉམ་སྡོད་ཅན་ཡིན་པ་ཤུད། དེ་ལ་གནས་ཡུལ་ངེས་ཅན་ཡང་ཡོད་པས་སོ་སོའི་བར་ཡུན་རིང་པོར་ཕན་ཚུན་རོགས་རམ་དང་། ཕན་ཚུན་རྟེན་དང་བརྟེན་པར་བྱེད་པའི་མཛའ་བརྩེའི་བརྒྱུད་རིམ་ཁྲིད་དཔལ་འབྱོར་དང་རིག་གནས་ཀྱི་འབྲེལ་འདྲིས་དེ་ཡང་རྒྱུན་མ་ཆད་ལ། སྔ་མང་བའི་དཔལ་འབྱོར་རིག་གནས་ཀྱི་རྣམ་པ་དེས་རིམ་གྱིས་འཐུས་ཚང་བའི་འཚོ་རྟེན་མ་ལག་ཆ་ཚང་བ་ཞིག་གྲུབ་པ་ཡིན་ནོ།། དེ་ཡང་རྒྱ་རིགས་ཀྱི་སྤྱི་ཚོགས་དཔལ་འབྱོར་དང་ཚན་རིག་རིག་གནས་གོང་དུ་འཕར་བའི་ཤུགས་རྐྱེན་ལས་རིགས་སོ་སོ་ཡང་མ་སྐྱུལ་རང་འདོད་ཀྱི་ཕན་ཚུན་འབྲེལ་འདྲིས་བྱུང་བའི་རྒྱུད་རིམ་ཁྲིད་སྔོན་འགྲོན་གྱི་ཕྱོགས་སུ་ཕྱོགས་པ་ནི་རྩ་བའི་ཆོས་ཉིད་ཞིག་ཡིན་ལ། སྔོན་འགྲོན་གྱི་ཕྱོགས་སུ་བསླབ་སྦྱངས་དང་དེའི་བཟང་ཆ་ཚུར་བསྡུས་ཏེ་རང་གི་མ་སྐྱོང་བའི་ཆ་སྐྱོང་ཅི་ཐུབ་བྱེད་པ་དང་། ཐབས་དང་ཤེས་པ་སྣ་ཚོགས་ཀྱིས་རང་ཉིད་ཀྱང་དར་ཞིང་རྒྱས་པའམ་འབྱོར་ཕྱུག་དང་ལྡན་པ། གཞན་པའི་རྗེས་བསྙེགས་ཐུབ་མིན་ལ་ཧུར་བརྩོན་བྱས་པ་ཡིན་ནོ།། དེ་ཡང་འདི་དང་འདི་འདྲ་བ་ནི་ཕན་ཚུན་གྱི་རོགས་རམ་དུ་ཟད་དེ། རྒྱ་རིགས་ཀྱིས་གྲངས་ཉུང་མི་རིགས་ལ་རོགས་སྐྱོར་མཛད་པ་དང་གྲངས་ཉུང་མི་རིགས་ཀྱིས་རྒྱ་རིགས་ལ་རོགས་སྐྱོར་མཛད་པ་ཡིན་ནོ།། དེ་བཞིན་དུ། གྲངས་ཉུང་མི་རིགས་སོ་སོའི་བར་དུའང་ཕན་ཚུན་རོགས་རམ་བྱེད་པ་ཡིན་ནོ།།

ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་གཅིག་གྱུར་ཆེན་མོ་འདིས་རང་རྒྱལ་གྱི་གྲངས་ཉུང་མི་རིགས་རྣམས་དུས་ཡུན་རིང་པོར་དར་རྒྱས་གོང་འཕེལ་དུ་འགྲོ་བར་མཐུན་རྐྱེན་གང་ལེགས་བསྐྲུལ་བ་ཡིན་ལ། རྒྱ་རིགས་ཀྱི་སྔོན་ཐོན་ཅན་གྱི་དཔལ་འབྱོར་དང་རིག་གནས་ཀྱི་ཤུགས་རྐྱེན་ལས་གྲངས་ཉུང་མི་རིགས་དར་རྒྱས་གོང་འཕེལ་དུ་ཕྱིན་

པར་སྐྲུལ་འདེད་ཀྱི་ནུས་པ་ཐོན་ནོ།། སྐབས་དེར་རྒྱ་རིགས་ལྟེ་བར་བཟུང་ཞིང་མི་རིགས་གཞན་རྣམས་དང་མཉམ་འདྲེས་བགྱིས་པའི་མཐོ་རླབས་དྲག་ཏུ་འཕྱུར་ལ། གྲངས་ཉུང་མི་རིགས་རྣམས་མཉམ་འདྲེས་དང་མཉམ་བསྲེས་ཆེན་པོ་བགྱིས་པ་འདིར་ཆབ་སྲིད་དང་། དཔལ་འབྱོར། རིག་གནས། ཚན་རིག ལག་རྩལ་སོགས་ཀྱི་ཆར་གྲུབ་འབྲས་ཆེན་པོའམ་དུས་ཡུན་རིང་བར་དར་ཞིང་རྒྱས་པའི་ཁ་བཟང་རྙེད་པ་ཡིན་ནོ།། གྲུང་ཏྭ་རིགས་སོ་སོའི་མི་དམངས་རྣམས་ཀྱིས་རང་ས་ནས་རང་རིགས་ཀྱི་རིག་གནས་དང་ལོ་རྒྱུས་གསར་བཏོད་དང་གོང་དུ་སྤེལ་བ་མ་ཟད། དེ་དང་མཉམ་དུ་ཐུན་མོང་སྔོས་གྲུང་ཏྭ་མི་རིགས་ཀྱི་རིག་གནས་དང་ལོ་རྒྱུས་ཀྱང་གསར་གཏོད་དང་གོང་འཕེལ་དུ་བཏང་བ་ལགས་སོ།། གྲངས་ཉུང་མི་རིགས་ཀྱི་གོང་འཕེལ་ཆེན་མོ་དང་། ཕན་ཚུན་གྱི་མཛའ་བརྩེའི་འབྲེལ་བ་དེ་ལྷག་པར་ཇེ་དམ་དུ་སོང་བ་འདིས། ཡང་ཅིག་ཡོན་རྒྱལ་རབས་དང་དེའི་རྗེས་ཀྱི་དུས་ཡུན་རིང་པོ་ཞིག་ལ་རྒྱལ་ཁབ་ནང་ཁུལ་དུ་གཅིག་གྱུར་བྱུང་བའི་ཐད་དུ་སྐྲུལ་མ་ཆེན་མོ་བཏོན་པ་ཡིན་ནོ།།

ཟུར་མཆན།

(༡)(༣)《ཡོན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་སའི་གདན་རབས》ཀྱི་སྐབས་དང་པོ་ལས།

(༣)《སྲུང་གི་ལོ་རྒྱུས་ཤྭའི་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་རྟོགས་བརྗོད་ཕྱི་མ》ལས།

(༤)《ཡོན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་སའི་དེན་ཁྲི་ཀྲན་སི་ཏྲིན་གྱི་རྣམ་ཐར》ལས།

(༥)《ཡོན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་སོ་དམག་གི་གདན་རབས》སྐབས་བཞི་བ་ལས།

(༦)《ལིན་ཡོན་གྱི་གསུང་འབོད麟原文集》པོད་ཕྱི་མའི་སྐབས་དྲུག་པ་ལས།

(༧)《ཡོན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ལིག་ཧྲོ་ལེའི་རྣམ་ཐར》ལས།

(༨)《ཡོན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡའོ་ཐེན་ཧྲུའི་རྣམ་ཐར》ལས།

(༩)《ཡོན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་སོ་དམག་གི་གདན་རབས》སྐབས་གསུམ་པ་ལས།

(༡༠)《ཡོན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ཏ་ཚི་ཏ་སིའི་རྣམ་ཐར》ལས།

(༡༡)ཚན་ཏ་ཞིས་བརྩམས་པའི《ལོ་རྒྱུས་ཉེར་གཉིས་པའི་དཔྱད་ཞིབ 廿二史考异》ཞེས་པ་ལས"ཐང་ཐུ་སྟེ་ཧོ་ཞི河西"ཞེས་དང་། ཕི་ཧྲོ་གྲུས་བརྩམས་པའི《ཡོན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་གསར་མ་རིགས་རུས་ཀྱི་སྐོར》ལས"ཐང་ཐུ་ཞེས་པ་སྟེ་གནའ་བོའི་མི་ཉག་གི་རྒྱལ་ཁབ་བོ"ཞེས་བཀོད་པར་མཐོང་ངོ་།།

(༡༢)(༡༦)《ཡོན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ཧྲི་ཙུའི་སྐབས་བརྒྱད་པ》ལས།

(༡༣)《ཡོན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ཧྲི་ཙུའི་སྐབས་བཅུ་གཅིག་པ》ལས།

(༡༤)《ཡོན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ཧྲི་ཙུའི་སྐབས་བཅུ་གཉིས་པ》ལས།

(༡༥)《ཡོན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་དཔོན་རིགས་ཀྱི་གདན་རབས》ལས།

(༡༧)《ཡོན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ཧྲི་ཙུའི་སྐབས་བཅུ་བ》ལས།

(༡༨)《ཞའི་ལེ་ཀེ་པོ续录鬼薄》ཞེས་པར་དེའི་སྐོར་གྱི་རིགས་སྣ་བཅོ་བརྒྱད་ཙམ་བྲངས་ཡོད་པ་འདིར་མ་བྲིས་སོ།(བསྒྱུར་པ་པོས)

(༡༩)《ཡོན་གྱི་ལོ་རྒྱུས》ལས།

(༢༠)ཡའི་ལི་ཁྲི་ཚའིས་བརྩམས་པའི་ཚིགས་བཅད་སྙན་ངག《ཡོན་ཧེ་ལ་ཕུལ་བ赠簿察元帅》ཞེས་པར་གོའོ།།

ལེའུ་བཞི་བ།

སོག་དཔོན་ཡབ་རྗེ་བཞུགས་སྐབས་ཀྱི་མདོད་རྩེས་དང་རིག་གནས་དངོས་རྣམ་སོགས་ཀྱི་སྐོར།

དང་པོ། རྒྱལ་པོ་སོག་དཔོན་དང་ཁོང་གི་འབྲེལ་ཡོད་མཛད་རྗེས་ཀྱི་སྐོར།

གཅིག སོག་དཔོན་གྱིས་རྒྱལ་སྲིད་ཐོག་མར་མཛད་ཚུལ།

དེ་ཡང་༡༢༢༧ལོར་ཇིང་གི་མངའ་བདག་པ་ཆེན་མོ་ཅིང་གར་རྒྱལ་པོ་བདེ་བར་གཤེགས་ཤིང་། གནས་སྐབས་སུ་རྒྱལ་སྲས་ཐོ་ལེས་（拖雷）སྲིད་བསྐྱངས། ༡༢༢༨ལོར་སྤྱི་དྲག་པ་ཆེན་མོ་དང་བློན་འབངས་རྣམས་ཁྲུ་ལུ་ལོ་ཆུ་བོའི་（克鲁伦河）འགྲམ་ཛོགས་སུ་གྲོས་ཀྱི་མཛད་སྒོ་རྒྱ་ཆེར་ཕྱེ་སྟེ་བདེར་གཤེགས་རྒྱལ་པོའི་བཀའ་ལྟར་སྲས་གསུམ་པ་ཨོ་ཁོ་ཐེལ་རྒྱལ་པོའི་ཁྲི་ལ་སྐྱལ་བར་བྱས་སོ།།

ཨོ་ཁོ་ཐེལ་གྱིས་༡༢༢༩ལོར་ཅིན་རྒྱལ་རབས་བསྣུབས་རྗེས། ཡང་ཅིག་སྲུང་སྟེ་མས་དེ་སྔའི་གྲོས་མཐུན་དང་འགལ་ཏེ་པེན་ཅི་（汴京）ལ་རྒོལ་བར་ཁ་གཡར་ཏེ་༡༢༣༥ལོའི་སྟོན་ཁར་དམག་ཁག་དུ་མར་བགོས་ཏེ་སྲུང་ལ་ཚོ་ལོག་བྱས་ཤིང་། རྒྱལ་སྲས་སོ་ཏན་གྱིས་རྒྱལ་པོའི་བཀའ་ལྟར་དཔུང་དང་བཅས་པ་ཤན་ཞི་ནས་ལམ་ལ་ཆས་ཤིང་ཐད་ཀར་ཐེ་ཁྲོན་དུ་ཕྱིན་ནས་དེ་སྐར་ཅིན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་དམག་དཔོན་ཆེན་མོས་དབང་དུ་མཛད་པའི་ཆེན་（དེང་གན་སུའུ་ཐེན་ཧྲེ天水ལ་གཏོགས）དང་། གུང་（དེང་གན་སུའུའི་ནུབ་རྒྱུད་དེ་陇西ལ་གཏོགས）སོགས་ས་ཁུལ་༢༠ལྷག་ཙམ་

དབང་འོག་ཏུ་བསྡུས། རྒྱལ་སྲས་གོ་ཏན་ཟི་ཁྲིན་ཕྱོགས་སུ་བཞུད་པའི་ལམ་བར་དུ་
དམག་མི་རྣམས་གུང་ཁྲང་མཁར་དུ་སྡོད་པས་ཅིན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་གུང་ཁྲང་གི་
མངའ་བདག་པ་ཆེན་མོ་ཝང་ཧྲི་ཤན་གྱིས་འབངས་དམག་འཁོར་དང་བཅས་པ་
ཁྲིད་ནས་ནོར་ལུག་དང་གསོལ་ཆང་། དར་གོས་རིན་པོ་ཆེ་སོགས་དང་བཅས་པས་
ལམ་བར་དུ་བསུ་བ་མཛད། གོ་ཏན་གྱིས་ཞལ་ནས་ཡོ་མང་པོའི་རིང་ལ། བདག་
གི་དམག་ཧྲ་ཐོན་པའི་སར་མི་རྣམས་མ་སྐྱུལ་རང་འགྲུལ་གྱིས་བཀུར་བར་བྱས་ལ།
ཁྱོད་ཁོ་ནས་དེང་གི་བར་དུ་དེ་ལྟར་མི་བྱ་དོན་ཅི། ཞེས་དྲི་བ་ལ། ཝང་ཧྲི་ཤན་
གུས་ཤིང་ཞུམ་པའི་སྒོ་ནས་གོང་ན་རྒྱལ་པོ་ཆེན་མོ་བཞུགས་ཤིང་། གཤམ་ནས
བློན་ཐ་ཤལ་བ་བདག་གིས་རྒྱལ་ཚོང་ཁེ་གཉེར་གྱིས་སྤྱོད་ཐབས་བསྟར་བ་འདི་ནི་
གང་ལ་བློ་དཀར་བ་རྣམས་ཀྱི་སྤྱོད་བྱའི་ལས་སུ་མ་མཐོང་ངོ༎ ཞེས་ཞུས་པ་ལ།
གོ་ཏན་གྱིས་སླར་ཡང་། ཅིན་རྒྱལ་རབས་འཛིགས་ནས་ལོ་ཞག་མང་དུ་སོང་ཡང་།
ཁྱེད་ཀྱིས་མགོ་མི་སྒྲུར་བར་སུ་ལ་ངོ་ལོག་བྱས་པ་ཡིན། ཞེས་ནན་གྱིས་དྲི་བ་ལ།
ཝང་གིས་དམག་དཔུང་ཆེན་མོའི་ཁ་ལོ་གཅིག་རྫེས་གཉིས་འཕྲུད་དུ་བསྒྱུར་བ་ལ།
བདག་ཀྱང་ཅི་བྱ་གཏོལ་མེད་ཀྱིས་གང་སར་གཏོད་དགོས་པ་མ་ཤེས་ཕྱིར་རྫོངས
ཐུན་གྱིས་གང་སར་ཀྱང་མ་གཏད་ལ། དེང་སྐུ་ཉིད་ཀྱིས་སེམས་རྒྱ་ཆེན་པོའི་བཀའ་
དྲིན་ལས་བདག་དང་འབངས་མི་རྣམས་ཐར་ཐབས་བྱུང་ཞིང་ཡུལ་ནོར་དེ་བཞིན་
དུ་སྲུང་ཕྱིར་ད་ལམ་ནས་ཁྱེད་སར་སྒྲུར་བ་ཡིན་ནོ༎ ཞེས་སླས་པས་གོ་ཏན་བྲུགས
དགྱེས་ཏེ་དེར་ཉེས་ཆད་མེད་པའི་བཀའ་བསྒྲགས་པ་མ་ཟད་དེ་སྔའི་གོ་གནས
བསྐྱལ་ཏེ་འཁོར་དང་བཅས་པ་སུ་འབྲུད་ནས་ཧྲུའི་（蜀）ས་ཁུལ་དུ་རོལ་བར་ཕྱིན
ནོ༎ ལོ་དེའི་དགུན་ཁར། གོ་ཏན་སུང་རྗེ་མའི་མེན་ཀྲིག་（岷州）（དེའི་དབང་
བསྒྱུར་མངའ་ཁོངས་ནི་དེང་གི་ཤན་ཞིའི་ལའོ་དབྱང་ཡིན་ནོ།）ཏུ་ཕྱིན་ཞིང་། ཀྲི་
ཀྲིག（知州）གི་དམག་དཔོན་ཆེན་མོ་ཀའོ་ཅ་（高稼）ཞེས་པ་བསད་དོ༎
༡༢༣༨ལོར། རྒྱལ་པོ་གོ་ཏན་གྱིས་ཝང་ཧྲི་ཤན་འཁོར་དང་བཅས་པ་ཏ་སན་གོན་

(大散关)ཞེས་པར་མངགས། དེ་ནི་དེང་གི་ཤན་ཞི་པའོ་ཅི་གྲོང་ཁྱེར་སྡེ་ཚན་(陕西宝鸡市)ཀྱི་ཏ་སན་(大散)ཞེས་པའི་རི་རྩེ་ན་ཡོད་ལ། དེ་ནི་ཆིན་ལིན་རི་བོའི་(秦岭)འགག་གཙོ་དང་བྲིན་དང་ཧྭན་བར་གྱི་འགྲིམ་འགྲུལ་གྱི་ལམ་ཉག་ཅིག་ཀྱང་ཡིན་པས། སློན་ཆེན་མའོ་ཀེ་(末哥)ལ་བཀའ་བསྒོས་ཏེ་ཨན་ཀྲིའུར་དང་བཅས་པ་དབྱིན་ཕིན་(阴平)དུ་ཕྱིན་པ་སྟེ་དེ་ནི་དེང་གི་ཀན་སུའུ་ཝུན་ཞན་(文县)ནས་མིན་ཧྲན་(岷山)རི་རྒྱུད་བརྒལ་དེ་ཟི་ཁྲོན་གྱི་ཕིན་ཝུ་(平武)དང་། ཅང་ཡུ་(江油)རྫོང་སོགས་བརྒྱུད་མཐར་ཅན་ཀེའི་(剑阁)ནུབ་ཕྱོགས་ནས་བྱུང་དེ་ཁྲིན་ཏུ་ནས་ཞལ་འཛོམས་པའི་གྲོས་མཛད་ལ། མོ་ཏན་རང་ཉིད་དང་སྲུང་གི་ལིས་ཁྲིག་(利州)གི་སྤྱི་དཔོན་ཚའོ་ཡུག་ཝུན་(曹友闻)གཉིས་དབྱང་ཕིན་གོན་(阳平关 དེང་ཤན་ཞི་ཉིན་ཅང་རྫོང་གི་ནུབ་བྱང་ཁུལ)དུ་གཡུལ་བཀྱེས་པས་ཚའོ་ཡུག་ཝུན་འཁོར་དང་བཅས་པ་རྨག་མེད་དུ་བཏང་ངོ༎ དེ་བས། མོ་ཏན་གྱིས་ལིས་ཁྲིག་དང་ཐོན་ཁྲིག་(潼州)སོགས་དབང་དུ་བསྡུས་སོ༎ སྐབས་དེར་དེ་སྔའི་ཅིན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་ཆིན་དང་གུང་སོགས་ས་ཁུལ་ཉེ་ཤུ་ལྷག་ཆེན་པོ་ཧོར་གྱི་དབང་འོག་ཏུ་བསྡུས་ཤིང་། ཧེ་ཁྲིག་(会州 དེང་ཀན་སུའུ་ཅིན་ཡོན་ས་ཁུལ་གྱི་སྡེ་ཚན) གི་སྤྱི་དཔོན་གོ་པིན་(郭斌)ཞེས་པ་ཕོ་ནས་མགོ་སྒྲིར་གཏན་ནས་མ་བྱས་སོ༎ ལོ་དེའི་དགུན་བཅུ་བར། རྒྱལ་པོས་ཨན་ཀྲིའུར་བཀའ་བསྒོས་ཏེ་ཆོལ་བར་བརྩམས་པ་ལ་གོ་པིན་གྱིས་རང་སྲོག་རང་གིས་བཅད་དོ༎ དེའི་རྗེས་ཙམ་དུ། མོ་ཏན་གྱིས་ཝུན་ཁྲིག་(དེང་ཀན་སུའུ་ཝུན་ཞན་རྫོང་གི་ནུབ་ཕྱོགས)དང་ཨན་ཀྲིའུར་གྱིས་ལུན་ཁྲིག་(龙州 དེང་ཟི་ཁྲོན་ཕིན་ཝུའི་སྡེ་ཤར)ནས་ཚུར་མཉམ་འཛོམས་བྱས་ཏེ་ལྷན་དུ་ཁྲིན་ཏུ་ཕྱོགས་སུ་དམག་གི་ཁ་ལོ་བསྒྱུར་རོ༎ དེ་ཡང་ཧོར་གྱི་དབུས་ལམ་བརྒྱུད་པའི་དམག་སྤྱི་ཆེན་པོ་ཆི་ཁྲི་(曲出)གཡུལ་ལས་གཤེགས་པས་མོ་ཏན་གྱིས་ཀྱང་བཀའ་ལྟར་དམག་གི་ཁ་ལོ་ཕྱིར་འཐེན་དེ་ལང་ཧྲུ་དམག་སྡོད་དེ་སྲུང་བར་བྱས་སོ༎ མོ་ཏན་གྱིས་དམག་མི་ཕྱིར་འཐེན་རྗེས་

ཁྲིན་དུ་སླར་ཡང་སྲུང་སྐྱོ་མའི་དབང་འོག་ཏུ་ཚུད་དོ།། ༡༢༩༠ལོའི་ཟླ་གཉིས་པ་དང་གསུམ་པའི་བར། གོ་ཏན་གྱིས་ཕྱང་ཧྲི་ཤན་དང་ཨན་ཀྲོའུར་གཉིས་མངགས་ནས་ཡང་ཅིག་ཁྲིན་ཏུའི་ཕྱོགས་སུ་དམག་གི་དཔུང་བསྐྱུར་བས་དེ་མ་ཐག་ཁྲིན་ཏུ་ཚུར་བསྡུས། ༡༢༩༡ལོར་རྒྱལ་པོ་ཨོ་ཁོ་ཐེལ་གཤེགས་ཤིང་སྲུང་ལ་རྒོལ་བའི་ལས་དེ་གནས་སྐབས་སུ་འཇགས་པར་བྱས་སོ།།

༡༢༩༣ལོའི་དཔྱིད་ཀར།རྒྱལ་ཡུམ་ནེ་མ་གྲིན་གྱིས་སྲིད་དབང་བཟུང་ཞིང་། གོ་ཏན་གྱིས་ལང་ནུབ་མཐའ་ནུབ་ངོས་（西凉）ནས་སྲིད་བཙུགས་དེ་རྒྱལ་ཁམས་ཁྲིམས་ལྟར་བསྐྱངས།[༡] ༡༢༥༡ལོར། གོ་ཏན་ཡང་ནུབ་ངོས་སུ་གཤེགས་པ་སྟེ་ཁོང་གིས་ནུབ་ངོས་སུ་ལོ་བཅུ་ཙམ་ལས་མ་སྡོད་དོ།། དེའི་བར་སྐབས་སུ་ནེ་མ་གྲིན་གྱིས་རྒྱལ་སྲིད་ལོ་ལྔར་བསྐྱངས་པ་དང་གོ་ཡུག་རྒྱལ་པོའི་ཁྲི་ལ་བསྐོས་ནས་ལོ་གསུམ་འགོར་བ། མཐར་རྒྱལ་པོ་ཆེན་མོའི་གོ་གནས་དེ་ཧྲི་ལིས་གདུང་རབས་སུ་གཏད་པ་ཡིན་ནོ།། གོ་ཏན་ལ་སྲས་ལྔ་ཡོད་དེ། སྲས་ཆེ་བའི་མིང་ལ་མུ་ལི་ཅེ་ཏི་（灭里吉歹）དང་། འབྲིང་བར་མོན་གི་ཏུ（蒙哥都）། ཆུང་བ་གསུམ་གའི་མིང་ལ་རིམ་གྱིས་ཀྲི་པི་ཐེ་མུར（只必贴木儿）། ཐེ་པེ་ལི（贴必烈）། ཆི་ལེ་ལུ་（曲烈鲁）ཞེས་བྱ་ཞིང་། ༡༢༥༣ལོར་སྲས་འབྲིང་བ་མོན་གི་ཏུ་དང་ཡུམ་ཆེན་ཆི་ལེ་ཅི་ཏི་ཐའི་ཉེ་（乞里吉忽贴尼 ཨོ་ཁོ་ཐེལ་གྱི་བཙུན་མོ་གསུམ་པ་ཡིན་ནམ་སྙམ）གཉིས་མོན་གི་ཏན་གྱིས་ནུབ་ངོས་སུ་བསྐྱེད་དེ་གོ་ཏན་གྱི་དབྱར་སའི་ཕྱུག་མཁར་དུ་སྡོད་པ་དང་མོན་གི་ཏུས་ནུབ་ངོས་ཀྱི་རྒྱལ་པོའི་ཁྲིར་གསོལ་ལོ།། ༡༢༥༨ལོར་མོན་གི་ཏུ་རྟུའི་ཕྱོགས་སུ་རྒོལ་བའི་ཕྱིར་དུ་ཕོ་བྲང་ནུབ་ངོས་དང་བྲལ་བར་བྱས་ལ། ༡༢༦༠ལོར་གོ་ཏན་གྱི་སྲས་གསུམ་པ་ཀྲི་པི་ཐེ་མུར་ཡབ་མེས་རྣམས་ལ་བློ་སེམས་དཀར་ནས་ནུབ་ངོས་ཀྱི་རྒྱལ་པོའི་ཁྲི་ལ་འཛོགས་ཏེ་རྒྱལ་སྲིད་མུ་འབྲུད་ནས་བསྐྱངས་བར་བྱས་སོ།།

༡༢༧༣ལོའི་ཟླ་བཅུ་གཅིག་པའི་ཚེས་ཉེར་གསུམ་ཉིན་ལ། རྗེ་བོ་ཀྲི་པའི་ཐེ་

ཧུར་གྱིས་ཕོ་བྲང་གསར་པ་ལེགས་འགྲུབ་བྱུང་ཞིང་མིང་ལ་ཡུན་ཁྲང་ཕོ་བྲང་ཞེས་བཏགས་པ་དང་། ཀྲི་པའི་ཟི་ཧུར་ལའང་མི་རྣམས་ཀྱིས་ཡུན་ཁྲང་གི་རྗེ་བོ་ཞེས་གསོལ་ལོ།། ཡུན་ཁྲང་ཕོ་བྲང་ནི་ནུབ་ངོས་ཕོ་བྲང་མཁར་(དེང་ལྷུ་ལྀ་མཁར)གྱི་བྱང་ཕྱོགས་སུ་ལི་བར་༣༠ལྷག་གི་ས་ན་ཆགས་ཤིང་། མིང་རྒྱལ་རབས་སྐབས་སུ་དེའི་མིང་ལ་ཡུན་ཁྲང་པའོ་(永昌堡)ཞེས་བསྒྱུར་བ་སྟེ། དེང་ལྷུ་ལྀ་གྲོང་ཁྱེར་ཡུན་ཁྲང་གྲོང་རྡལ་ཆགས་ས་དེ་ཡིན་ནོ།། «ཡོན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ཧྲི་ཙུའི་སྐོར»ལས་བསྟན་དོན། ཀྲི་ཡོན་ཁྲི་ལོ་བཅུ་བའི་ཟླ་བདུན་པའི་ཚེས་བཅུ་གཅིག་གི་ཉིན་(༡༣༧༣ལོའི་ཟླ་བརྒྱད་པའི་ཚེས་ཉེར་བཞི་ཉིན)ལ། ཞིང་ཆེན་གྱི་ནུབ་ངོས་ཕོ་བྲང་དེ་ཡུན་ཁྲང་སྡེར་གཏོགས་པར་བྱས་སོ།། ཞེས་དང་། «ཡོན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་སའི་གནད་རབས»ལས་བསྟན་པ་ལྟར་ན། ཀྲི་ཡོན་ཁྲི་ལོ་བཙོ་ལྔ་བར་(༡༣༧༨ལོ)། ཡུན་ཁྲང་གི་རྒྱལ་པོའི་ཕོ་བྲང་གི་སར་ཡུན་ཁྲང་སྡེ་བཙུགས་ནས་ནུབ་ངོས་ཀྱི་ཕོ་བྲང་དེ་དབང་འོག་གི་ཁུལ་ཞིག་ཏུ་བསྒྱུར་རོ།། ཞེས་ནུབ་ངོས་ཁུལ་ནི་ཡུན་ཁྲང་སྡེའི་མངའ་ཁོངས་ཀྱི་རྫོང་རིམ་པའི་སྲིད་དབང་ཞིག་ཏུ་གྱུར་རོ།། དེ་ཡང་ཡུན་ཁྲང་ཕོ་བྲང་གི་མཁར་བཙུགས་པའམ་དེར་ཡུན་ཁྲང་གི་སྡེ་བཙུགས་པའི་རྗེས་ཙམ་ནས། ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་ལང་ཧུའི་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ལྟེ་བ་ཡང་ནུབ་ངོས་ཕོ་བྲང་གི་མཁར་ནས་ཡུན་ཁྲང་ཕོ་བྲང་གི་མཁར་དུ་སྤོར་བ་ཡིན་ནོ།། «ཆེན་པོ་མིང་གི་སྲིད་སྐྱོང་གནད་རབས»ཀྱི་བམ་གྲངས་སོ་བདུན་པར། ཤན་ཞིའི་བཀོལ་འདོམས་ཧྲི་ཧི་ཀན་ཀྲིག་གིགཡོན་ཙའི་གནའ་རྗེས་ཞེས་པ་ལས། ཡུན་ཁྲང་མཁར་ནི་ལང་ཧུའི་མཁར་གྱི་བྱང་ཕྱོགས་སུ་ལི་དབར་༣༠ལྷག་གི་ས་ན་ཆགས་ཤིང་། ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་ཡུན་ཁྲང་སྡེས་དེ་ལ་དབང་བསྒྱུར་བར་བྱས་སོ།། ཞེས་དང་། ཡོན་སྐབས་ཀྱི་«གནའ་དེང་དཔེ་གཞུང་གི་དཀར་ཆག»ལས། ཡུན་ཁྲང་མཁར་ནི་ལང་ཧུའི་བྱང་ཕྱོགས་ཀྱི་ལི་དབར་༣༠ལྷག་གི་ས་ན་ཆགས་ཤིང་། ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་སྐབས་སུ་ཡུན་ཁྲང་སྡེ་བཙུགས་པ་ཡིན་ནོ།། ཞེས་གསུངས་སོ།།

གྲི་ཏ་ཁྲི་ལོ་གསུམ་པའི་ཟླ་བརྒྱད་པའི་ཚེས་ཉེར་ལྔའི་ཉིན་（༡༣༡༠ལོའི་ཟླ་དགུ་བའི་ཚེས་བཅོ་བརྒྱད་ཉིན）ལ། གྲི་པའི་ཐེ་མུར་ལོ་ན་རྒས་ཤིང་ནད་ཀྱིས་གཟིར་བ། དབུལ་ཞིང་ཕོངས་ན་ཡང་མ་གཤེགས་བར་དུ་རྒྱལ་པོའི་ཁབ་སོ་དེ་བཞིན་བསྐྱངས་ཐབས་བྱས།[༣] ཞེས་བཀོད་པ་སྟེ། ཁོང་ནི་ཀྲུང་ཐུང་（中统）ཁྲི་ལོ་དང་པོ་（༡༣༦༠ལོ）ནས་བཟུང་ནུབ་ངོས་ཀྱི་རྗེ་བོར་གསོལ་ལ། དེ་ནས་འདས་པའི་བར་དུ་ལོ་ལྔ་བཅུ་ལྷག་འགོར་ཟིན་པས། དེ་ལྟར་ན་ཁོང་བ་གཤེགས་དུས་སུ་དགུང་ལོ་དོན་བརྒྱད་ལ་བབ་འདུག་གོ གྲི་པའི་ཐེ་མུར་ལ་སྲས་མེད་ཕྱིར་དེའི་རྗེས་ཙམ་ནས་རྒྱལ་པོའི་སྲིད་རབས་བསྐྱངས་པའི་རྒྱུན་ཆད་དོ།།

ཡོན་ཡན་ཡུག་ཁྲི་ལོ་དང་པོ་（༡༣༡༩ལོ|元延祐元年）ཆི་ལེ་ལིའི་སྲས་པའི་ཐེ་མུར་（别贴木儿 གྲི་པའི་ཐེ་མུར་གྱི་ཚ་བོ）གྱིས་ཡུན་ཁྲང་རྗེ་བོའི་ཁྲི་ལ་འཛོགས་ཤིང་། ཡན་ཡུག་ཁྲི་ལོ་བཞི་པར་（༡༣༡༧ལོ）ཁོང་ཉིད་ལ་ཧྲུན་དབྱང་རྗེ་བོའི་（汾阳）མིང་གནང་ཞིང་དེའི་དབང་བསྒྱུལ་ལ་ཁོང་བའི་སྲས་ཡེ་ཧྲི་ཡེ་ཕུ་གན་（也速也不干）གྱིས་ཡུན་ཁྲང་རྗེ་བོའི་སྲིད་བསྐྱངས་བ་ཡིན་ནོ།། ཐའི་ཧྲིན་ཁྲི་ལོ་དང་པོའི་ཟླ་དགུ་བར་（༡༣༣༩ལོའི་ཟླ་དགུ་བའི་ཚེས་བཅུའི་ཉིན）ཡེ་ཧྲི་ཡེ་ཕུ་གན་ལ་ཡང་ཅིན་（荆）གྱི་རྗེ་བོ་ཞེས་པའི་མིང་དང་དེའི་དབང་བསྒྱུལ་བ་དང་། དེའི་སྲས་ཆེ་བ་ཐའོ་ཧོ་ཁྲིས་（脱火赤）ཡུན་ཁྲང་གི་སྡེ་སྲུང་སྐད་དོ།། གྲི་ཡོན་ཁྲི་ལོ་དང་པོར་（༡༣༣༥ལོ）ཡེ་ཧྲི་ཡེ་ཕུ་གན་གཤེགས་ཤིང་ཐའོ་ཧོ་ཁྲིས་ཅིན་གྱི་རྗེ་བོའི་སྲིད་བསྐྱངས་ཤིང་དེ་དང་མཉམ་དུ་ཡུན་ཁྲང་སྡེའི་བྱ་བ་ཐམས་ཅད་ཀྱང་དོན་དུ་གཉེར་བ་ཡིན་ནོ།། དེའི་རྗེས་ཀྱི་གྲི་ཡོན་ཁྲི་ལོ་གསུམ་པར་（༡༣༣༧ལོ）ཐའོ་ཧོ་ཁྲི་འདས་ཤིང་། དེའི་གཅུང་ཐའོ་ཐའོ་མུར་གྱིས་རྒྱལ་སྲིད་སྐྱོང་ངོ་།། ཅུང་མ་འགོར་བར་དེ་ཡང་འདས་རྐྱེན་དུས་དེ་ནས་བཟུང་ཡུན་ཁྲང་རྗེ་བོའི་ཁྲི་རབས་དེ་ཕྱོགས་ཐམས་ཅད་ནས་ཆད་སོང་བ་སྟེ། གྲི་གྲིན་ཁྲི་ལོ་གསུམ་པའི་ཟླ་བདུན་པར་（༡༣༩༣ལོ）། ཀྲུང་ཧྲིའུ་ཧྲིན་གྱི་ལུང་ལ། གོ་ཏན་གྱི་བཟུང་བའི་ཡུལ་དེ་བོད་

དང་འདྲེས་ཤིང་། ཐའོ་ཐའོ་སྨུར་འདས་པ་ནས་དེ་ཀོ་སྒྲོང་བའི་ཁྲི་རབས་ཀྱང་ཆད་སོང་ངོ་།། ཡུལ་དེའི་འབངས་མི་དང་ཕྱུག་ཟོག་ཐམས་ཅད་ཀྱང་སྐབས་རེར་བོད་ཀྱིས་འཕྲོག་བཅོམ་བྱུང་བས་ནམ་པ་འཇགས་སུ་མེད་དོ།། དེ་བས། དེ་ཀོ་ཡུན་ཁྲང་སོགས་ཀྱི་ཟོན་ལྷེ་ཐེ་སི་ཧྲུ་ཡོན་ཧྲེ་ཧྲུས་(永昌等处宣慰使司都元帅府)བདག་ཏུ་ཅེད་དགོས་པའི་གྲོས་ཐག་བཅད་དོ།།[༣] ཞེས་བསྒྲགས་པ་དང་དེའི་དབང་བསྒྱུར་མངའ་ཁོངས་ཀྱི་ལྟེ་བ་ནི་དེང་གི་ཡུན་ཁྲང་མཁར་རྫོང་གི་ས་གནས་དེ་ཡིན་ནོ།། དེ་ནས་ལོ་ཉེར་དྲུག་ཙམ་འདས་རྗེས་ཀྱི་གྲི་གྲིན་ཁྲི་ལོ་ཉེར་བརྒྱད་པར་(༡༣༦༨ལོ)ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱང་ཀུན་ནས་མཇུག་རྫོགས་པར་གྱུར་རོ།།

གཉིས། འབྲེལ་ཡོད་གོ་ཏན་གྱི་ཕྱག་རྗེས་སྐོར།

༡༣༥༣ལོར། མོན་གི་ཏན་གྱིས་རྗེ་བློན་རྣམས་ལ་སོ་སོའི་ཡུལ་གནས་སྤྲད་པ་སྟེ། མོན་གི་ཧྲི་དང་ཐའི་ཙུང་གི་བཙུན་མོ་ཆི་ལེ་ཅི་ཧྲི་ཐེ་ཉེ་གཉིས་དེ་སྐུ་རྒྱལ་པོ་གོ་ཏན་སྡོད་སའི་ནུབ་ཕྱོགས་སུ་བསྐྱེད་དོ།།[༤] ཞེས་དང་། མོན་གི་ཧྲི་ལ་བྱུས་རྗེས་ཧྲ་ཅང་ཆེ་བས། དེར་ཡབ་རྒྱལ་གོ་ཏན་གྱི་ནུབ་ངོས་ཕོ་བྲང་གི་ནུབ་ཀྱི་ས་དབང་བར་བྱས་ཤིང་། རྒྱལ་ཡུམ་ཆི་ཨེར་ཅི་སི་ཁོང་དང་མཉམ་དུ་ས་དེར་གནས་འཆའ་དགོས་པའི་བཀའ་བགོས་སོ།།[༥] ཞེས་པ་སྟེ། མོན་གི་ཧྲི་ནི་རྒྱལ་པོ་ཨོ་ཁོ་ཐེལ་གྱི་ཚ་བོ་ཡིན་ལ། རྒྱལ་པོ་གོ་ཏན་གྱི་སྲས་འབྲིང་བ་ཡིན་ནོ།། གོ་ཏན་གྱིས་དེང་གི་ཀན་སུ་ཞིང་ཆེན་སུ་ནན་(肃南)ཡུས་ཀུའུ་རིགས་རང་སྐྱོང་རྫོང་ས་མངའ་འོག་གི་ཧྭང་ཁྲིན་ཐན་ཞེས་པ་སྟེ་རྒྱ་ནག་སྐད་དུ་皇城滩 ཞེས་པའི་སར་སྔོ་མཁར་ཞིག་ཀྱང་བཙུགས་སྦྱོང་ལ། མཁར་ནང་དུ་དབྱར་དུས་ཀྱི་སྲོ་བསྲིང་ཕོ་བྲང་ཞིག་ཀྱང་བཞེངས་ཡོད་དེ། མཁར་ཤུལ་དེང་ཡང་མཐོང་དུ་ཡོད་དོ།། གོ་ཏན་འདས་རྗེས་ཁོང་གི་བང་སོ་ཡང་མཁར་དང་མི་རིང་བའི་སར་བསྐྲུངས་སོ།། ༡༣༥༣ལོར།མོན་

གི་ཏན་གྱིས་མོན་གི་ཏི་དང་རྒྱལ་ཡུམ་ཆི་ཨེར་ཅི་སི་གཉིས་གོ་ཏན་སྡོད་སའི་ནུབ་ངོས་སམ་གོ་ཏན་གྱི་ཕོ་བྲང་གི་ནུབ་རྒྱུད་དུ་བསྐྱིད་པ་དེ་ཡང་དོན་དངོས་སུ་དེ་སྐབས་གོ་ཏན་གྱི་སྒོ་མཁར་ཏེ་དབྱར་དུས་སོ་བསྲིང་གི་ཕོ་བྲང་དུ་ཕྱིན་པ་ཡིན་ནོ།། དེ་ཡང་སྒོ་མཁར་དང་། གོ་ཏན་གྱི་བང་སོ་སོགས་ཀྱི་ཆར་ལོ་རྒྱུས་དེབ་ཐེར་སོགས་སུ་བཀོད་པ་མང་སྟེ། «གོང་མ་ཆན་ལོང་སྐབས་ཀྱི་ཀན་སུའི་གདན་རབས»ཞེས་པའི་བམ་གྲངས་ཉེར་ལྔ་བའི་ལང་ཀྲུའི་ཕོ་བྲང་གི་བང་སོ་སོགས་ཀྱི་སྐོར་ཞེས་པར། ཡུན་ཁྲང་གི་རྫེ་པོ་གོ་ཏན་གྱི་བང་སོ་ནི་ཡུན་ཁྲང་རྫོང་གི་ལྷོ་ཤར་མཚམས་སུ་ལི་དཔར་བརྒྱ་དང་ཉི་ཤུ་ལྷག་ཡོད་པའི་ཨོར་རྡོ་མཁར་（斡耳朵城）དུ་ཡོད་ལ། དེའི་ནུབ་ཕྱོགས་སུ་བཙུན་མོའི་བང་སོ་ཡང་བཞེངས་ཡོད་དོ།། ཞེས་དང་། ཡང་གཞུང་དེའི་བམ་གྲངས་ཉེར་གསུམ་པའི་ལང་ཀྲུ་ཕོ་བྲང་གི་གནའ་ཤུལ་ལས། ཡུན་ཁྲང་རྫོང་གི་ཨོར་རྡོའི་གནའ་མཁར་ནི་རྫོང་དེའི་ལྷོ་ཤར་མཚམས་སུ་ལི་དཔར་བརྒྱ་དང་ཉི་ཤུ་ཡོད་པའི་ས་སྟེ། སྲོལ་རྒྱུན་དུ་ཡུན་ཁྲང་རྗེ་བོའི་སྒོ་མཁར་ཞེས་པའི་སར་ཆགས་ཡོད་ལ། ས་དེའི་མིང་ལ་ཏང་མཁར་ཞེས་བྱའོ།། དེར་ཡུན་ཁྲང་རྗེ་བོའི་དབྱར་དུས་ཀྱི་སོ་བསྲིང་ཕོ་བྲང་བཞེངས་ཡོད་དེ་མཁར་ཤུལ་དེང་ཡང་མངལ་དུ་ཡོད་དོ།། ཞེས་དང་། «ཆེན་པོ་ཆིང་གི་གདན་རབས»ཀྱི་ལང་ཀྲུའི་ཕོ་བྲང་གི་གནའ་རྗེས་ཞེས་པ་ལས། ཨོ་རྡོ་གནའ་མཁར་ནི་ཡུན་ཁྲང་རྫོང་གི་ལྷོ་ཤར་མཚམས་སུ་ལི་དཔར་བརྒྱ་དང་ཉི་ཤུ་ལྷག་ཡོད་པའི་ས་ན་འདུག་ཅིང་། སྲོལ་རྒྱུན་དུ་ཡུན་ཁྲང་རྗེ་བོའི་སྒོ་མཁར་དུ་གྲགས་ལ། ས་དེའི་མིང་ལ་ཏང་མཁར་ཞེས་བྱ་སྟེ། དེར་ཡུན་ཁྲང་རྗེ་བོའི་དབྱར་དུས་ཀྱི་སོ་བསྲིང་ཕོ་བྲང་ཡོད་དེ་མཁར་ཤུལ་དེང་གི་བར་མཐོང་དུ་ཡོད་དོ།། ……ཨོ་རྡོ་ཞེས་པ་གནའ་དུས་སུ་ཨོར་རྡོར་འབོད་པ་སྟེ་དེང་བཙོས་མཛད་པ་ཡིན་ནོ།། ཞེས་དང་། ཡང་གཞུང་དེའི་ལང་ཀྲུའི་ཕོ་བྲང་བང་སོའི་སྐོར་ཞེས་པ་ལས། ཡུན་ཁྲང་རྗེ་བོ་ཧོ་ཐུན་གྱི་བང་སོ་དེ་ཡུན་ཁྲང་རྫོང་གི་ལྷོ་ཤར་མཚམས་སུ་ལི་དཔར་བརྒྱ་དང་ཉི་ཤུ་ལྷག་འདས་པའི་ཨོ་རྡོ་མཁར་དུ་ཡོད་དོ།།

......ཧེ་ཐུན་ཞེས་པ་གནའ་དུས་སུ་གོ་ཏན་ལ་གོ་བ་སྟེ་དེང་བཅོས་མཛད་པ་ཡིན་ནོ།། ཞེས་དང་། རྒྱ་ནག་གི་《ཆིན་པེན་ཅི་ཡོ秦边纪要》ཞེས་པ་ལས། ཧང་མཁར་ཧེ། ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་སྐབས་སུ་ཡུན་ཁྲང་རྗེ་བོའི་སྒོ་མཁར་དུ་གྲགས་ཤིང་། སྐབས་དེར་ཨོར་རྡོ་མཁར་དུ་གྲགས་ལ། དེའི་དབྱར་དུས་སོ་བསྲིང་གི་ཕོ་བྲང་གི་ཤུལ་རྗེས་དེང་ཡང་མཐོང་དུ་ཡོད་དོ།། ཞེས་དང་། ཡོན་གྱི་སྐབས་སུ་རྒྱལ་སྲས་གོ་ཏན་ཡུན་ཁྲང་རྗེ་བོར་བསྐོས་ཤིང་། མཁར་གྱི་བྱང་ངོས་སུ་རྒྱལ་བོའི་ཕོ་བྲང་བཞེངས་བ་སྟེ། དེང་གི་ཡུན་ཁྲང་པའོ་ཞེས་པ་དེ་ཡིན་ནོ།། (ཡུན་ཁྲང་ཕོ་བྲང་ངམ་མཁར་ནང་གི་ཡུན་ཁྲང་རྗེ་བོའི་ཕོ་བྲང་ནི་རྒྱལ་བོ་གོ་ཏན་གྱི་སྲས་གསུམ་པ་ཀྲི་པའི་ཐེ་མུར་གྱིས་བཞེངས་པ་ལས་རྒྱལ་བོ་གོ་ཏན་གྱིས་བཞེངས་པ་ནི་མ་ཡིན་ནོ།། ཀྲི་ཡོན་ཁྲི་ལོ་དགུ་བར་བཞེངས་འགྲུབ་བྱུང་བ་ནི་རྒྱལ་བོ་གོ་ཏན་འདས་ཟིན་ནས་ལོ་ངོ་ཉེར་གཅིག་ཙམ་འགོར་སོང་ངོ་།) ཧང་མཁར་གྱི་རྒྱལ་བོའི་སོ་བསྲིང་ཕོ་བྲང་གི་ཤུལ་རྗེས་དེ་དང་ཡུན་ཁྲང་རྗེ་བོའི་བང་སོ་སོགས་དེང་སྐབས་ཀྱང་མཇལ་དུ་ཡོད་དོ།། ཞེས་དང་། ཡི་ཧོས་(俞浩)བརྩམས་པའི་《ནུབ་ཡུལ་དཔྱད་ཞིབ་ཀྱི་ཟིན་ཐོ》ཞེས་པ་ལས། ཧང་མཁར་ཧེ......ཡོན་རྒྱལ་རབས་སྐབས་སུ་ཡུན་ཁྲང་རྒྱལ་བོ་གོ་ཏན་གྱི་མངའ་ཁོངས་སུ་གཏོགས་ལ། ཧོར་གྱིས་དེ་ལ་ཨོར་རྡོ་མཁར་ཞེས་འབོད་པ་སྟེ། ས་ཆུ་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པས་ཕྱུགས་ལས་གཉེར་བར་མཐུན་རྐྱེན་བཟང་ངོ་།། ནུབ་བྱང་ནས་ཡུན་ཁྲང་རྫོང་གི་བར་དུ་ལི་དབར་བརྒྱ་དང་ཉི་ཤུ་ཡོད་དོ།། ཞེས་དང་། ཐའོ་པོ་ལེན་(陶保廉)གྱིས་བརྩམས་པའི་《ཞིན་ལའོ་ཧེའི་ལམ་ཡིག辛卯侍行记》ཞེས་པ་ལས། ཧང་ཁྲིན་ཐན་ཞེས་པ་ཡོན་སྐབས་སུ་ཡུན་ཁྲང་རྗེ་བོའི་ཕྱུགས་ར་ཡིན་ནོ། དེར་རྒྱལ་བོའི་སོ་བསྲིང་གི་ཕོ་བྲང་ཡང་ཡོད་དོ།། ཧོར་སྐད་ལས་ཨོར་རྡོ་མཁར་ཞེས་གྲགས་སོ།། ཞེས་སོགས་མང་དུ་བཀོད་ཡོད་པ་འདིས《ཡོན་གྱི་ལོ་རྒྱུས》དང་《ཡོན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་གསར་མ》སོགས་སུ་བཀོད་ཡོད་པ་དེ་དངོས་སུ་ར་སྤྲོད་བྱེད་ཐུབ་ལ། འདི་ལས་རྒྱལ་བོ་གོ་ཏན་གྱི་དབྱར་གྱི་ཕོ་བྲང་དང་

བང་སོ་སོགས་དེང་གི་ཀན་སུའུ་ཞིང་ཆེན་ཡུས་ཀུའུ་རིགས་རང་སྐྱོང་རྫོང་གི་མངའ་ཁོངས་ཀྱི་ས་ཆུ་ཕུན་སུམ་ཚོགས་ཤིང་གནམ་གཤིས་བསིལ་ཞིང་འཇམ་པའི་ཏང་ཁྲིན་ཐན་ཞེས་པར་ཡོད་པའང་བདེན་དཔང་བྱེད་ཐུབ་བོ།།

༡༩༤༡ལོ་དང་༡༩༤༣ལོར། བདག་ཐེངས་གཉིས་ལ་ཡུལ་ཕྱོགས་དེར་ཕྱིན་ནས་རྒྱལ་པོའི་སྒོ་མཁར་དང་དབྱར་དུས་སོ་བསྲིང་གི་ཕོ་བྲང་སོགས་དང་མཇལ་ལ། མཁར་དང་ཕོ་བྲང་གི་གྱང་རྩ་རྨག་རྫོག་རབ་རིབ་ཙམ་ཞིག་ད་དུང་འབྱེད་ཐུབ་བོ།། རྗེས་སོར་རིག་གནས་དངོས་རྫས་ཀྱིས་བརྟག་ཞིབ་བྱེད་པ་ལྟར་ན། སྒོ་མཁར་ཆགས་ཡོད་ས་ནི་སུའུ་ནན་ཏང་ཁྲིན་ཁུལ་གྱི་ཏུང་ཐན་ཞང་ཏང་ཁྲིན་སྡེ་ཚན་(肃南皇城区东滩乡皇城村)དུ་ཡོད་ལ། དེར་ལྷོ་མཁར་དང་བྱང་མཁར་གཉིས་ཡོད་དེ་(སྲོལ་རྒྱུན་དུ་མཁར་གོང་མ་དང་འོག་མ་ཞེས་སུ་འབོད་དོ)ཕན་ཚུན་དབར་ཐི་ཉིས་བརྒྱ་ལས་མ་འདས་སོ།། མཁར་སྒོའི་བཞེངས་ཚུལ་ནི་བྱང་ནས་ལྷོ་ཕྱོགས་སུ་གཏད་འདུག་སྟེ། རྡོ་ཚགས་ལས་གྲུབ་པ་ཡིན་ནོ།། ལྷོ་མཁར་གྱི་ཤར་དང་ནུབ་ཀྱི་རིང་ཚད་ལ་ཐི་སུམ་བརྒྱ་ཉི་ཤུ་དང་། ལྷོ་ནས་བྱང་གི་རིང་ཚད་ལ་ཐི་སུམ་བརྒྱ་ཡོད་དོ།། མཁར་སྲུང་གི་ཁྲིག་གཞི་དེ་རྟག་འཛིང་ཆེ་སྟེ། སྒོ་ཆེན་ནི་ལྷོ་ཕྱོགས་སུ་གཏད་འདུག་གོ མཁར་གྱང་གི་ཕྱོགས་བཞིར་ཕྱོགས་སོ་སོར་འཛིང་གོར་གྱི་ས་སྤུངས་ལྦ་རེ་བཞེངས་ཡོད་ལ་དེ་དག་སོ་སོ་བར་གྱི་རིང་ཚད་ཡང་གཅིག་ཏུ་སྣང་ངོ་།། མཁར་ནང་གི་ཟུར་བཞི་ན་ས་སྤུངས་སྤུ་བཞི་མ་རེ་བཞེངས་ཡོད་དོ།། མཁར་གྱི་ཕྱི་འགྲམ་དུ་མཁར་ཆུའི་བཞུར་ཤུལ་ཡོད་ལ། ཕྱི་ཕྱོགས་ཀྱི་ཆུ་བོའི་ཞེང་ཚད་ལ་ཐི་དགུ་དང་། ནང་ཕྱོགས་ཀྱི་ཆུ་བོའི་ཞེང་ཚད་ལ་ཐི་བཅུ་ཡོད། མཁར་གྱི་ཟུར་མཚམས་ཀྱི་ཆུ་བོ་དེ་གཉིས་བར་རིང་ཚད་མཐུན་པའི་ཀ་བ་ལྦ་རེ་ཡོད་དོ།། མཁར་ནང་བྱང་ངོས་སུ་ངོས་སྙོམས་པའི་བཟོ་སྟེགས་ཞིག་ཡོད་དེ་མཐོ་ཚད་ལ་ཐི་གཅིག་དང་། དེའི་ནུབ་བྱང་གི་ཟུར་དུ་རྡོའི་ཀ་བ་གོར་མོ་ཞིག་ཡོད་ལ་དེའི་ཐིག་ཚད་ལ་ལི་ཐི་ཉེར་བརྒྱད་ཡོད་དོ།། དེ་དག་མ་ཟད་ད་དུང་དབྱིབས་གཟུགས་དང་

ཁ་དོག་མི་འདྲ་བའི་སོ་ཕག་དཀར་སྟི་མའི་ཆད་ལྷག་མང་དུ་ཡོད་ལ། རྡོ་ཆག་ཞིག་གི་སྟེང་ན"陀王"ཞེས་པའི་ཡི་གེ་བརྐོས་ཡོད་པ་མཐོང་ངོ་། བྱང་མཁར་གྱི་བཟོ་དབྱིབས་གྲུ་བཞི་མ་ཅན་ཡིན་དེ། ངོས་རེ་རེའི་རིང་ཚད་ལ་མི་སུམ་བརྒྱ་གོ་ལྔ་ཡོད་ལ། མཁར་སྔོ་རྩ་ཕྱོགས་སུ་གཏད་འདུག་གོ། མཁར་གྱི་ཕྱི་འགྲམ་ན་མཁར་སྲུང་ཆུ་བོ་འབབ་ཤུལ་ཡོད་དོ།། མཁར་ནང་བྱང་ཤར་དང་ལྷོ་བྱང་གི་བར་ཚད་ལ་མི་སུམ་བརྒྱ་དྲུག་བཅུ་དང་། ཤར་នུབ་ཀྱི་ཞེང་ཚད་ལ་མི་བཅུ་གཅིག་དང་གྲངས་ཆུང་ལྔ་ཡོད་པའི་རྒྱ་ཁྲོན་དུ་མཁར་གྱང་ནང་མ་བཞེངས་ཡོད་ལ། དེའི་ནང་ཕྱོགས་ཀྱི་ཤར་នུབ་དུ་ད་དུང་བར་གྱང་ཞིག་གིས་བཅད་འདུག་གོ། ཧང་ཁྲིན་མཁར་ཤུལ་གྱི་བྱང་ངོས་དང་བར་ཐག་མི་རིང་བའི་སར་ཡུན་ཁྲང་རྫེ་བོའི་བང་སོ་དང་བཙུན་མོ་ཆེན་ཆུན་གཉིས་ཀྱི་བང་སོ་བཞེངས་ཡོད་དོ།། མཁར་ཤུལ་དེ་༡༩༨༡ལོར་ཀན་སུའུ་ཞིང་ཆེན་མི་དམངས་སྲིད་གཞུང་གིས་ཞིང་ཆེན་རིམ་པའི་རིག་གནས་དངོས་ཟས་སྲུང་སྐྱོབ་ཀྱི་ལས་ཁུངས་སུ་བཀས་བཅད་པ་ཡིན་ནོ།། (《སུའུ་ནན་རྫོང་གི་གདན་རབས》ཞེས་པར་གསལ།)

སྒྲུགས་མཆན།

(༡)《ཡོན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ཐའི་ཙུང་གི་སྐོར》ལས།

(༣)(༥)《ཡོན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་གསར་མ། ཐའི་ཙུང་སོགས་རྒྱལ་བློན་རྣམས་ཀྱི་རྟོགས་བརྗོད》ལས།

(༢)《ཡོན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་བློན་ཚོགས་ཀྱི་སྐོར》ལས།

(༤)《ཡོན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ཤན་ཙུང་གི་སྐོར》ལས།

གཉིས་པ། ལང་ཧྲུ་སྡེ་བཞི་དང་ས་པཎ་གྱི་སྐུ་རུས་རིང་བསྲེལ་སོགས་ཀྱི་སྐོར།

ཡང་ཧྲུའི་ཕྱོགས་སུ་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་དར་བའི་ལོ་རྒྱུས་ཧ་ཅང་རིང་སྟེ།

དེ་སྔའི་ཐང་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་ཀང་དེ་ཁྲི་ལོ་གཉིས་པའི་（广德二年 ༧༦༤ལོ）སྐབས་སུ་བཙན་པོ་བོད་ཀྱིས་ལང་ཀྲུའི་ས་ཁུལ་དབང་དུ་བཟུང་བ་ནས་བོད་ཀྱི་དགོན་སྡེ་མང་པོ་གསར་དུ་བཙུགས། རྙིང་མ་བའི་གྲུབ་མཐའ་ཡང་ཕལ་ཆེར་དུས་སྐབས་འདིར་ལང་ཀྲུར་མཆེད་པ་འདྲ།[1] རྒྱལ་རབས་ལྔ་དང་སུང་གི་བར་དུ། ལང་ཀྲུའི་ས་ཁུལ་དེ་སྔ་ཕྱིར་བོད་དང་མི་ཉག་རྒྱལ་རབས་གཉིས་ཀྱི་དབང་དུ་ཚུད་སྤྱོད་སྟེ། དེ་ཡང་མི་ཉག་གིས་དབང་དུ་བཟུང་བའི་སྐབས་སུའང་དེའི་མངའ་ཁོངས་སུ་བོད་པ་མང་དུ་འདུག། མི་ཉག་ནི་སངས་རྒྱས་ཆོས་ལུགས་ལ་དད་མོས་ཏ་ཙང་ཆེ་ཕྱིར་དེའི་ཆོས་ལུགས་སུ་སངས་རྒྱས་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་ཤན་ཡང་མང་དུ་ཞུགས་འདུག་གོ། རྒྱལ་རབས་ལྔའི་སྐབས་སུ། ལང་ཀྲུའི་ཉེ་འགྲམ་གྱི་ལི་བར་བཅུ་ལྷག་འགའི་སར་རྒྱ་མིས་ཞིང་ལས་དོན་དུ་གཉེར་བ་ཕུད།གཞན་ཐམས་ཅད་བོད་པ་ཤ་སྟག་ཡིན་ཏེ།[2] ཞེས་བཀོད་པ་དེ་ལས་ཀྱང་སྐབས་དེར་ལང་ཀྲུའི་ས་ཁུལ་དུ་བོད་དང་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་ཁྱབ་པའི་རྣམ་པ་ཙམ་མཐོང་ཐུབ་བོ། ཆེན་པོ་ཧོར་ནས་ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་སྐབས་སུ་བོད་ཀྱི་བླ་ཆེན་ཛ་ས་པཎ་དང་འགྲོ་མགོན་འཕགས་པ་སོགས་ལང་ཀྲུའི་ས་ཁུལ་དུ་འབྱོར་བའི་དབང་གིས་ས་གནས་དེ་དག་ཏུ་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་ཀྱང་དར་ཞིང་རྒྱས་པར་ཕྱིན་ནོ། ས་པཎ་གྱིས་བོད་པའི་ལུགས་ཀྱི་འབྱུང་བའི་གྲུབ་ཚུལ་ལྟར་ལང་ཀྲུའི་སྡེ་བཞི་ཐོག་མར་བཙུགས་ཤིང་། དེ་ཡང་ལང་ཀྲུའི་མཁར་ཉེ་བར་བཟུང་བ་ནི་རིའི་རྒྱལ་པོ་རི་རབ་ལྷུན་པོ་མཚོན་པ་ཡིན་ལ། ཕྱོགས་བཞིར་སྡེ་བཞི་བཙུགས་པ་ནི་གླིང་བཞི་མཚོན་པ་ཡིན་ནོ། དེ་ཐོག་མར་བཙུགས་པའོ་ཞེས་པ་དེ་ཡང་ཐམས་ཅད་པོ་གསར་དུ་བཙུགས་པ་མ་ཡིན་དེ། དེ་སྔའི་སངས་རྒྱས་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་དགོན་སྡེའམ་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་གྱི་གྲུབ་མཐའ་གཞན་པའི་དགོན་སྡེ་ཁག་ས་སྐྱ་བའི་གྲུབ་མཐའི་ལུགས་སུ་བྱུས་པ་ཡིན་ནོ། མིང་རྒྱལ་རབས་སྐབས་སུ་ད་དུང་ལང་ཀྲུའི་ཁུལ་དུ་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་གྱི་གྲུབ་མཐའ་དར་ཞིང་རྒྱས་བཞིན་ཡོད་དེ། དགོན་སྡེ་ལ་ལ་མིང་གོའི་སྐབས་སམ་རྒྱལ་

ཁབ་བཙུགས་པའི་སྔ་ཕྱིའི་བར་དུ་སྤུ་འབྲུད་ནས་དར་ཞིང་རྒྱས་པར་སོང་བ་ཡིན་ནོ།།

（ཚན་པ་འདིར་དྲངས་བའི་ལང་ཧྲུའི་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་གྱི་དགོན་སྡེ་སོ་སོ་སྐོར་གྱི་དཔྱད་ཡིག་གཙོ་བོ་སྟེ། མཆན་འགྲེལ་འགོད་པ་ཕུད་ཐམས་ཅད་《མདོ་སྨད་ཆོས་འབྱུང》ལས་དྲངས་པ་ཡིན་ནོ།）

གཅིག མཆོད་རྟེན་དཀར་པོ་དང་ས་པཎ་གྱི་སྐུ་རུས་རིང་བསྲེལ།

མཆོད་རྟེན་དཀར་པོ་ནི་ཝུ་ཝེ་མཁར་（武威城）གྱི་ལྷོ་ཤར་དུ་ལི་དབར་ཉི་ཤུ་ལྷག་ཡོད་པའི་ཝུ་ནན་གྲོང་རྫལ་པའི་ཐ་སྡེ་ཚུང་གི་ལིག་ཅ་ཐེ་གྲོང་（武南镇百塔村刘家台庄）ཞེས་པའི་ས་ན་ཡོད་ལ། དེའི་མིང་ལ་བོད་སྐད་དུ་ཤར་སྤྲུལ་བའི་སྡེ་ཞེས་བྱ་སྟེ།ཤར་ཕྱོགས་ཀྱི་སྤྲུལ་བའི་སྡེ་ཞེས་པའི་དོན་དུ་གོའོ།། མཆོད་རྟེན་དཀར་པོ་ནི་བོད་ཀྱི་མཆོད་རྟེན་ཞིག་སྟེ། དེར་རྒྱ་ནག་སྐད་དུ་བླ་མའི་མཆོད་རྟེན་（喇嘛塔）ཞེས་བྱའོ།། བླ་མ་ཞེས་པ་བོད་སྐད་དེ། སློབ་དཔོན་ནམ་དགེ་རྒན་གྱི་དོན་དུ་གོའོ།། དེ་ནི་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་གྱིས་བླ་སྤྲུལ་རྣམས་ལ་གུས་བའི་འབོད་ཚུལ་ཞིག་ཏུ་ངེས་སྟེ། དེའི་དེང་ཐོག་གི་ངོ་བོ་ནི་མོ་གནས་དང་ཡོན་ཏན་ཏ་ཅང་ཟབ་ཅིང་འགྲོ་བ་ཀུན་གྱི་བསླབ་བྱའི་ཡུལ་དང་བརྟེན་བྱའི་དེད་དཔོན་དུ་གྱུར་པ་ཅན་ཏེ། ཕྱིར་བཏང་གི་དགེ་འདུན་པ་དང་རིག་གནས་ཡོན་ཏན་གང་གི་ཆ་ནས་ཀྱང་ཁྱད་པར་ཆེའོ།། ཡིན་ཡང་རྒྱ་ནག་པ་རྣམས་ཀྱིས་བོད་དང་ཧོར་གྱི་དགེ་འདུན་པ་རྣམས་ལ་དུས་རྒྱུན་དུ་“བླ་མ་”ཞེས་འབོད་པ་ཡིན་ནོ།། དེ་བས། མཆོད་རྟེན་དཀར་པོ་ཡང་དོན་གྱིས་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་གྱི་དགོན་སྡེ་ཞིག་ཡིན་པ་ཤེས་ཐུབ་བོ།། དེར་ས་པཎ་གྱི་སྐུའི་རིང་བསྲེལ་བཞུགས་པའི་ཕྱིར་མཚན་ལ་རིང་བསྲེལ་མཆོད་རྟེན་ཞེས་ཀྱང་བྱའོ།། མཆོད་རྟེན་དཀར་པོ་སྡེ་རྒྱ་ནག་གི་སྐད་དུ་白塔寺 འམ་百塔寺 ཞེས་ཀྱང་ཐ་སྙད་ཡོད་དེ། གོང་མ་ཆན་ལུང་སྐབས་ཀྱི་《ཝུ་ཝེ་རྫོང་གི་གདན་རབས》ཞེས་པར“百塔寺”ཞེས་བཀོད་པ་མཐོང་ངོ་།། དེར་མཆོད་རྟེན་ཆེན་པོ་ཞིག་དང་ཁྱོགས་བཞི་མཚམས་བརྒྱད་དུ་མཆོད་རྟེན་ཆུང་

བ་གོ་དགུས་བརྒྱན་པས་ན་མིང་ལ་ཡང་དེ་ལྟར་བྱའོ༎ ཞེས་དང་། 《ཆེན་པོ་ཆིང་གི་གདན་རབས》ལས། མཆོད་རྟེན་དཀར་པོའི་ལྷ་ཁང་ནི་ཞུ་ལྀ་རྫོང་མཁར་ནས་ལི་དབར་བཞི་བཅུ་ལྷག་ཟིན་པའི་ལྷོ་ཤར་མཚམས་སུ་སྡེ། མཆོད་རྟེན་གཞན་ཡང་ཡོད་དོ༎ ཞེས་བཀོད་ཡོད་དོ།

མཆོད་རྟེན་དཀར་པོའི་ལྷ་ཁང་གི་བཞེངས་རིམ་དེ་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་མཚན་སྙན་མཐོ་བའི་བླ་ཆེན་ཞིག་དང་འབྲེལ་དམ་པོ་མཆིས་ཏེ། རྟོར་ནུབ་ངོས་ཀྱི་རྗེ་བོ་གོ་ཏན་གྱིས་ཆོས་རྗེ་ས་པཎ་སྤྱན་དྲངས། མི་ལུག་ལ་མཆོད་ཡོན་ཞལ་འཛོམས། དགའ་སྟོན་དང་གསུང་གླེང་སྐབས་དུ་མར་མཛད། ལན་ཅིག་ས་པཎ་གྱིས་ནུས་སྟོབས་ལ་སྤྲུ་མེད་ཚུལ་གསུངས་པར། རྒྱལ་པོས་པགས་པ་གསེར་མདོག་འཇའ་འོད་འཁྱུག་པ་ཅིག་བསྟན་ཏེ་ནུས་སྟོབས་ཀྱི་པགས་པ་ཡིན་ཟེར། འདི་ལ་ཡོན་ཏན་གཞན་ཅི་ཡོད་གསུངས་པས། འཇམ་ཞིང་ལེགས་པ་འདྲིས་ཆོག་མོད། ཁྱོད་ཀྱིས་ནུས་སྟོབས་ལ་སྤྲུ་ཡོད་པ་མ་ཚོར་འདུག་ཟེར། ཆོས་རྗེ་རང་གིས་དེའི་མགོ་ནས་བཟུང་སྟེ་སངས་རྒྱས་སྟོང་གི་སྐུ་སྤྲུ་རིས་སུ་ཡོད་པ་བསྟན་ཏེ་འདི་བསྐལ་བ་བཟང་པོའི་བྱང་སེམས་གང་འདུལ་གྱི་ལུས་བཟང་བ་ཡིན། ནུས་སྟོབས་འདྲ་བ་ཅིག་ཡོད་ནུང་ནུས་སྟོབས་མིན་གསུངས་པས་རྒྱལ་བློན་རྣམས་ཞལ་ཚ། དེའི་རྐྱེན་གྱིས་ཉམས་སད་ཕྱིར་སྐུ་མ་མཁན་ལ་གཙུག་ལག་ཁང་བཀོད་པ་ཆེས་བཀྲ་བ་སྐྲུལ་བཅུག རྒྱལ་པོས་ཆོས་རྗེ་གདན་དྲངས་ཏེ་ལྟན་དུ་ཕེབས། སྒོ་སྲུང་གི་ཁྲོ་བོ་ལ་བཀའ་བསྒོས། ཤིས་བརྗོད་མི་འགྱུར་ལྷུན་པོ་མ་འཕྲུལ་བརྩམས་ཀྱིས་ཕྱག་ནས་གཏོར། སྟན་ལ་བཞུགས་ནས་སྐུ་མ་བཤིག་པར་བརྩམས་ཀྱང་བཤིག་མ་ནུས། ཆོས་རྗེས་ཀྱང་འདི་དཀོན་མཆོག་གི་རྟེན་བྱས་པ་ཡིན་པས་འཇིག་མི་ཐུབ། ཁྱེད་ཆོས་བླ་མཆོད་ཐག་རིང་པོ་ཐོས་ཏེ་དམའ་ཅི་ཕེབས་བྱེད་པ་འདི་བྱ་བ་ལེགས་པོ་མིན་གསུངས་པས། རྒྱལ་པོ་འཇིགས་ཏེ་ཕྱག་བྱས་པ་ལམ་ཡིག་དང་ཆོས་འབྱུང་འགའ་རེ་ལས་བཤད། སྟག་ལུང་བའི་དཀར་ཆག་ཏུ། བྱང་སེམས་ནུས་སྟོབས་རྣམ་ཅན་གྱི་པགས་པ་རྒྱ་

མཆོའི་སྟེའི་ཟླུ་བདུད་འདུལ་ཆེད་ཆོས་རྗེ་ཉིད་ཀྱིས་བསྒོམས་ནས་བྱོན་ཞེས་གསུངས་ལ། མཆོད་རྟེན་བརྒྱ་རྩ་བརྒྱད་དུ་གྲགས་པའི་མཆོད་རྟེན་ཆེ་མ་ཆུང་དུ་མ་འདུག་པ་མིས་གྲངས་མི་ཐོན་ཅིང་མཁའ་འགྲོའི་སྤྲུལ་པའི་མཆོད་རྟེན་ཡིན་པས་སྤྲུལ་པ་སྟེ་ཐོགས་ཡང་ཟེར། སྟག་ལུང་པ་རང་ཉིད་དཔོན་གཡོག་བཅུས་ཉིན་གཅིག་ལ་མཆོད་རྟེན་རྣམས་ཐབས་སྣ་ཚོགས་ཀྱིས་བགྲང་བར་གྲངས་ངེས་ཅན་མ་བྱུང་ཞིང་། ཞི་བརྒྱད་དང་ཞི་དགུ་ལན་འགར་མཐུན་པས་ཞི་དགུ་ཡིན་ཟེར་བའི་ངག་སྒྲོས་བདེན་འདྲ་ཞེས་བཤད་དོ།།

ཤར་སྤྲུལ་པའི་སྡེ་ནི་དེ་སྔ་ལང་ཙུའི་ཁུལ་དུ་ཡོད་པའི་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་གྱི་དགོན་སྡེ་ཆེས་ཆེ་བ་ཞིག་ཡིན་ལ། བཞེངས་འགྲུབ་ཀྱི་ལོ་རབས་མི་གསལ་སྟེ། རྡོར་ནུབ་ངོས་ཀྱི་རྗེ་བོ་གོ་ཏན་གྱིས་སྐར་གསོ་བྱས། སྡེའི་ཤར་ནུབ་ཀྱི་རིང་ཚད་ལ་མི་བཞི་བརྒྱ་ཉི་ཤུ་དང་། ལྷོ་བྱང་གི་རིང་ཚད་ལ་མི་བཞི་བརྒྱ་བཞི་བཅུ་ཡོད། རྒྱ་ཁྱོན་ལ་མི་གྲུ་བཞི་མ་ཆིག་འབུམ་བརྒྱད་ཁྲི་བཞི་སྟོང་བརྒྱད་བརྒྱ་ཡོད་སྐད་དོ།། ཕྱོགས་བཞིར་ར་བས་དཀྱིལ་ཞིང་མེ་ཁྲི་（རྒྱ་སྐད་དུ烽墩 ཏེ།གནའ་དུས་སུ་མཐའ་མཚམས་སྲུང་བ་བོས་དགྲ་དང་འཕྲལ་ཚེ་དེ་མ་ཐག་མེ་སྤར་ཏེ་དུ་བ་འཕྱུར་བའི་རྟགས་ཀྱིས་རང་མི་ལ་བརྡ་སྤྲོད་པའི་བྱེད་ཐབས་ཤིག）བརྒྱད་ཙམ་འདུག་པ་རྒྱང་ནས་བལྟས་ན་མཁར་གྱང་དང་ཀུན་ནས་མཚུངས་སོ།། ཆོས་རྗེ་ཉིད་འདི་ནས་ལོ་ལྔ་ཙམ་བཞུགས། ཟབ་ཆོས་མང་དུ་གནང་། བདུན་བཅུ་པ་ལྷགས་ཕག་ལ་བཤེགས། གདུང་ཞུགས་འབུལ་ཞུས་པར། དབུ་ཐོད་ལ་ཀྱི་རྡོར། འཛམ་དབྱངས། བདེ་མཆོག ཐུབ་དབང་། ཕྱུས་མོའི་གདོང་ལ་སྨྲུན་རས་གཟིགས་ཁ་སར་པ་ཎི། སྒྲོལ་མ། མི་གཡོ་བ། ཕྱག་སོར་ལ་བྱམས་པ། ཨ་ཡིག་དང་ཧཱུྃ་ཡིག་འབྱུར་དོད། སྣན་གོང་གཉིས་ལ་རྣམ་རྒྱལ་མཆོད་རྟེན། རིང་བསྲེལ་ཀྱང་མང་དུ་ཐེབས། དགྲ་བཅོམ་ཞིག་དང་བྱང་སེམས་ཞིག་གི་སྐུ་རྟུས་དང་རིང་བསྲེལ། གཞན་རིང་བསྲེལ་བཅུ། གསེར་དངུལ་དང་སྟག་ཚས་ཁྲིས་པའི་གཟུངས་སྒྲོམ་

དང་ཆོས་ཚན་མང་པོ། འཛམ་སྐུ་འབུམ་ལྷག་བཅས་ནང་བཞུགས་ཀྱི་གདུང་རྟེན་བཀའ་གདམས་མཆོད་རྟེན་གྱི་དབྱིབས་ཅན་ལག་འདོམ་བཅུ་དྲུག་ཡོད་པ་བཞེངས་སོ།། སྟག་ཚང་རྫོང་པ་དཔལ་འབྱོར་བཟང་པོས་༡༩༣༩ལོར་བརྩམས་པའི་《རྒྱ་བོད་ཡིག་ཚང་ཆེན་མོ》སྐད་ཆའི་དཔལ་ལྡན་ས་སྐྱའི་གདུང་རབས་མདོར་བསྡུས་ལས། ས་སྐྱ་བ་རིམ་བྱོན་གྱི་རྟོགས་པ་བརྗོད་པ་ལྟར་ན་ས་པཎ་གྱི་རུས་རྟེན་ཡང་བྱང་ངོས་སྤྲུལ་པའི་སྟེ་རུ་བཞུགས་པ་སྟེ།བླ་མ་འདིས། གདན་ས་སུམ་བཅུ་སོ་ལྔ་མཛད། དགུང་ལོ་བདུན་ཅུ་པ། ཤུགས་སོ་ཕག་ལོ་སྨལ་པོ་ཟླ་བའི་ཚེས་བཅུ་བཞི་ལ། ངོ་མཚར་བའི་བལྟས་དུ་མ་དང་བཅས་ཏེ། བྱང་ངོས་སྤྲུལ་བ་སྟེའི་ལྷ་ཁང་དུ་གཤེགས་སོ།། དེ་ན་སྐུ་འབུམ་མཆོད་པའི་རྒྱན་དང་བཅས་པ་ཡང་བཞུགས་སོ།། ཞེས་དང་། ངག་དབང་ཀུན་དགའ་བསོད་ནམས་ཀྱི་བརྩམས་པའི་《ས་སྐྱའི་གདུང་རབས་ངོ་མཚར་བང་མཛོད》ལས། ལྷ་ཁང་བཞེངས་འགྲུབ་བྱུང་རྗེས་ཆོས་རྒྱལ་འགྲོ་མགོན་འཕགས་པ་སོགས་ཀྱིས་རབ་གནས་མཛད་པར་གསུངས་སོ།། སྤྲུལ་བ་སྟེའི་རྣ་བའི་ཕྱི་ལོགས་སུ་མཆོད་རྟེན་དཀར་པོ་ཁང་ཆུང་ཅན། སོ་ཕག་གི་མཆོད་རྟེན་གྲངས་མེད། ས་འབུམ་ཁ་ཤས་ཡོད་པ་ནི་རྒྱ་བན་གནས་སྲུང་འགའ་ཞིག་གི་དུར་ས་ཡིན་ནོ།། རྒྱ་བན་འདི་ནི་རུས་ལ་ལིག(刘)ཟེར་བ་ཅན་ཡིན་ཏེ། སྐུ་རབས་དང་པོའི་ལིག་པང་ཀྲི་(刘邦治)ནི་སྐུ་རབས་དེའི་ཨང་རིམ་གསུམ་པ་ཡིན་ལ། སྐབས་དེ་ནས་བཟུང་སྐུ་རབས་སོ་སོའི་ཨང་རིམ་གསུམ་པ་དེ་ངེས་པར་དུ་རབ་ཏུ་བྱུང་དགོས་པ་མ་ཟད་ཡིད་སེམས་དྲང་བའི་སྒོ་ནས་གནས་སྲུང་དགོས་པའི་ལུགས་སུ་བྱས་སོ།། དེང་བཞུགས་པའི་ལིག་ཅི་ཐའི་(刘吉泰)ཞེས་པ་ནི་རུས་ལིག་ཅན་གྱི་སྐུ་རབས་བཅུ་དགུ་པ་ཡིན་ལ། དེའི་བོད་མིང་ལ་ཚུལ་ཁྲིམས་རྒྱ་མཚོ་ཞེས་བྱའོ།། ཁོང་ནི་༡༠༣༧ལོའི་ལུགས་རྙིང་གི་ཟླ་ལྔ་བའི་ཚེས་ཉེར་བཞིའི་ཉིན་ལ་སྐྱེས་ཤིང་། ༡༠༨༣ལོར་ དཔའ་རིས་ དགོན་ གྱི་ ཆོས་ སྒོར་ ཞུགས།། ༡༠༨༥ལོར་ཕྱིར་རང་ཡུལ་དུ་ལོག་ནས་སྤྲུལ་བ་སྟེའི་གནས་ཞལ་སྲུང་བར་བྱས་སོ།།

དེང་སྐུ་ཕུང་བདེ་བའི་གཞིར་ནམ་རྒྱུན་དུ་རང་ཁྲིམ་ནས་ཆོས་གསུངས་ཀྱིན་བདའོ།།

མཆོད་རྟེན་དཀར་པོའི་སྡེ་ནི་༡༩༢༧ལོའི་ལུགས་རྙིང་གི་ཟླ་བཞི་བའི་ཚེས་ཉེར་གསུམ་ཉིན་ཏེ་ལིག་ཅི་ཐའི་མ་སྐྱེས་སྔོན་གྱི་ཟླ་གཅིག་གི་དུས་ཙམ་དུ་ཡུལ་དེར་ས་འགུལ་ཆེན་པོ་བྱུང་བ་ལས་འཇིགས་ཤིང་དེང་འཇལ་དུ་ཡོད་པ་ནི་རྟེན་རྙིང་ཙམ་སྙེ་གོ་ཐོས་ལྟར་ན་དེ་ནི་སཔཎ་གྱི་རུས་རྟེན་ཡིན་ནོ་ཟེར། རྟེན་གྱི་སྒང་གི་བཀོད་པ་ནི་གྲུ་བཞི་ཅན་ཡིན་ལ། རྟེན་ཕུང་ནི་ཟུར་གསུམ་ཅན་གྱི་བཀོད་པ་ཡིན་ནོ།། རྟེན་ཕུང་གི་ཞེང་ཚད་ལ་ཕལ་ཆེར་མི་བརྒྱད་ཙམ་འདུག་ལ། སྤྱིའི་མཐོ་ཚད་ལ་ཕལ་ཆེར་མི་ལྔ་ཙམ་ཡོད་། ཐམས་ཅད་སོ་ཕག་དཀར་ཅི་མས་གྲུབ་འདུག མཆོད་རྟེན་གྱི་སྒང་དང་རྟེན་ཕུང་སོགས་ལས་སོ་ཕག་གི་ཤུལ་རྗེས་ཡང་མཐོང་དུ་ཡོད་དེ། དེ་ལས་མཆོད་རྟེན་འདི་ཀོ་མ་འཇིགས་གོང་ཕྱི་ངོས་སུ་སོ་ཕག་སྔོན་མོ་སྦྱར་ཡོད་པ་ཤེས་ཐུབ་བོ།། དེ་འཇིགས་སྐབས་ཤུལ་ཀ་ནས་རིགས་འདྲའི་མཆོད་རྟེན་ཆུང་བ་མང་དུ་བཞེངས་འདུག་པ་ཕྱིར་བཏོན་པ་མ་ཟད། ད་དུང་མིང་རྒྱལ་རབས་ཞོན་ཏི་ཁྲི་ལོ་ལྔ་བར་ (སྤྱི་ལོ་༡༤༣༠) ལྷ་ཁང་མཆོད་རྟེན་བཅས་ལ་མེ་སྦྱར་བ་སླར་ཞིག་གསོ་བགྱིས་པའི་རྡོ་རིང་ཆུང་ཆུང་ཞིག་ཀྱང་བཏོན་པ་སྟེ་རྡོ་རིང་གི་ཡི་གེ་གཞམ་གསལ་ལྟར།

༄༅། །ལང་ཏུ་ལ་མཆོད་རྟེན་དཀར་པོ་གསར་དུ་བཅོས་པའི་ཀར་ཆགས།

མཁར་གྱི་ལྷོ་ཤར་མཚམས། ས་ལེ་བར་བཞི་བཅུ་ན། ཐར་རྒྱུའི་རྒྱལ་པོ་གང་གི་རིང་ལ་བཞེངས། མི་ཤེས་པའི་སྡེ་རྙིང་པ། དེ་ནས་མི་ཉག་གི་རིང་ལ་ཡང་གསོས། དེ་ནས་ཧོར་རྒྱལ་པོའི་དུས། རྒྱལ་བུ་ཨེ་ཅིན་ཀོ་ཏན་གྱིས(གྱིས)། ས་སྐྱ་པཎྜིཏ་གདན་དྲངས། སྡེ་འདིར་བཞུགས། ཞབས་ཏོག་དང་སྡེ་ལ་ཞིག་གསོས་བྱས། ཆོས་རྗེ་དེ་འདིར་འདས། གདུང་རིང་སྲེལ་བཞུགས་པའི་གནས་ལ། མཆོད་རྟེན་འདི། འཕགས་པ་ཏི་ཤྲིས་བཞེངས་པ་ཡིན། ཕྱིས་དམག་པོ་ཆེས་མི་བཏང་ཐམས་ཅད་མེད་པ་བཏང་འདུག། ཏའི་མིང་ཞོན་ཏེ་ལོ་བཞི་པ་ལ། བོད་ཀྱི་བན་དེ་དཔོན་ཞེན་ཐུང་ཏུའི་ཀུ་ཤྲི་བསོད་ནམས་རྒྱལ་མཚན། འགྲོ་རེས་ལ

དགོན་ཤུལ་འདིར་སླེབ(སླེབས)། སེམས་བསྐྱེད་བྱས། ལྷ་ཁང་དང་མཆོད་རྟེན་གསོ་བ་བསོད་སྙོམས་བྱེད་པ་དྲན། གོང་དུ་ཞུ་བ་བཏང་བ་ལ། རྒྱལ་པོའི་ལུང་གིས་རྫོང་ཡན་སྡེ་ཞེས་བཏགས་ཏེ་མིང་གནང་བ་ཡིན། ཟློན་ཏེ་ལོ་ལྔ་བ། ཟླ་བ་དྲུག་པའི་ཡར་ཚེས་ལ། སླར་མཆོད་རྟེན་གྲུབ་པ་ཡིན། དད་པ་ཅན་རྣམས་ཀྱི་རྒྱུ་དངོས་པོ་སོགས་ལས་ཀ་ཤིན་ཏུ་ཆེ་མོ་བྱུང་། ཡང་རྒྱལ་བུ་ཟུ་ཤང་ཏེན་ཤེལ་གྱིས་དད་པ་བྱས། བསོད་ནམས་རྒྱལ་མཚན་ལ་ཆོས་སྒྲུབ་པའི་གྲོགས་བཅོལ་ནས། གསེར་གྱིས་ཡུམ་དུམ་པ་བཅུ་བཞི་པ་བམ་པོ་སུམ་བརྒྱ་པ་བཞེངས་པ། མགྱོགས་པར་གྲུབ་པ་ཡིན། ཚ་ཚ་འབུམ་གཏེར་ཅིག་བཏབ་ནས་མཆོད་རྟེན་ཆེ་བའི་ནང་ན་བཞུགས་ཡོད། གྲོགས་ལྡན་པ་ཡང་། ཅིན་ཤུ་ཀན་སུའི་ཐའི་ཀྲུང་ཞང་ངན་དང་། ཙུང་པིང་ཀོན་ཕིང་ཕྱིང་ཅང་ཀྱུན་དུ་དུ་ལུ་གོང་དང་དུ་ཟེ་ཁྲིམས་པའི་གཙོ་བོ། དུ་ཧྲི་ཏུའི་ལྷུང་ཤིང་གིས། གཙོ་བྱས་སྦྱིན་བདག་དད་པ་ཅན་རྣམས་ཀྱིས། ཀར་ཆགས་འདི་མཆོད་རྟེན་ནང་དུ་བཞུགས་པ་ཡིན། དུས་ཕྱིས་ཡང་མི་ཡ་རབས་རྣམས་ཀྱིས་དད་པ་མཛོད། གནོད་པ་མ་བྱེད་བྱས་ན་ཉིག་པ་ཤིན་ཏུ་ཆེ། ཡུན་རིང་དུ་གནས་ན། སེམས་ཅན་ཐམས་ཅད་ལ་ཕན་པ་ཡིན། དེའི་དོན་དུ་ཀར་ཆགས་འདི་བཞག་པ་ཡིན། །།

ཏའི་མིང་ཟློན་ཏེ་ལོ་ལྔ་པ་ལྕགས་ཕྱིའི་ལོ་ཟླ་དྲུག་པའི་ནང་། བཀྲ་ཤིས་པའི་ཉི་མ་ལ་གྲུབ་པ་ཡིན།།

དགོའ།།

རྗེ་རིང་ཡི་གེར་也烨火端王 ཞེས་པ་ནི་རྒྱལ་བོ་གོ་ཏན་ལ་བྱ་ཞིང་། 《ཀྲུང་ཧྭ་མིང་མཛོད་ཆེན་མོ》ལས། 烨 དང་胆 སྒྲ་གཅིག་པར་གསུངས། སོག་སྐད་དུ亦(也)赫(烨)ཞེས་པ་ནི་རྒྱའི་ཆེན་པོའི་དོན་ཏེ། 也烨火端王 ཞེས་པ་དེ་བཞིན་དུ་རྒྱལ་བོ་ཆེན་པོ་གོ་ཏན་ཞེས་པའི་དོན་དུ་གོའ།། 撒失加班支答 ཞེས་པ་ས་སྐྱ་པཎྜི་ཏའོ།། གོང་མ་ཆན་ལུང་སྐབས་ཀྱི་《ལྷུ་ལྷེ་གདན་རབས》ལས། སྤྲུལ་བའི་སྐུ། མཁར་གྱི་སྟེ་ངོས་སུ་ལི་དབར་བཞི་བཅུ་ན་ཡོད། ཅེས་བཀོད་པ་མཐོང་ལ། རྗེ་རིང་དེའི་མཐོ་ཚད་ལ་ལི་མི་ལྔ་བཅུ་དང་། ཞེང་ཚད་ལ་ལི་མི་ཉེར་དགུ་ཡོད་སྐད་དོ།། དེ་དང་མཉམ་དུ་དེ་ལས་ཀྱང་ཅུང་ཆུང་བའི་རྗེ་རིང་

ཞིག་ཀྱང་རྙེད་པ་སྟེ་ཡི་གེ་གཤམ་གསལ་ལྟར།

མཆོད་རྟེན་དཀར་པོ་བཞེངས་རྒྱུ།

བློ་སེམས་དཀར་པོས་ཐུབ་བསྟན་གོང་དུ་བཀུར་བར། སྲུའུ་ཝོ་བྲང་གི་ནང་བློན་ཆེན་མོ་ཧྭང་ཁྲའོ་ཙུང་（黄潮宗）། རབ་བྱུང་བའི་མིང་ལ་ཧྥུ་ཅེ་（福聚）ཞེས་བྱ་ཞིང་། ཉམས་མེད་ཤཱཀྱའི་བསྟན་པ་དུས་མཐར་འབར་བར་ཤོག

རྟེན་གསུམ་འཕྲིན་ལས་རྒྱས་པར་དད་སེམས་ཐུགས་སུ་བཏོན་ཏེ། ནོར་གྱི་འབྱུལ་བ་མེད་པར་ཡོངས་སྤྱོད་ཅི་དགར་བསྒྲོལ་ལ་ཐུགས་ནི་རབ་ཏུ་རྒྱས་པས། ལང་ཚུ་（བྱང་ངོས）ནས་མཆོད་རྟེན་དཀར་པོ་སླར་གསོས། ཐུགས་ཀྱི་དགོངས་པ་ལྟར་ལྷ་ཁང་དུ་རིན་ཆེན་བྱང་ཆུབ་མཆོད་རྟེན་གསར་དུ་བཞེངས་ཤིང་བསོད་ནམས་བསགས་པའི་འབྲས། རྗེ་སྲིད་བར་དུ་བསྟན་པའི་རབ་མི་ཆད་པའི་མཛད་པ་བྱས།

སྲུའུའི་རྒྱལ་པོའི་འཕྲིན་ལས་ཀྱང་དུས་མཐའི་བར་དུ་བརྟན་ཅིང་བསྲིངས་པ་ཕུད། དེ་མཉམ་ནུང་ཆར་གྱིས་བཙས་པ་མེད་པར་འབྲུ་ལོ་གཡུར་དུ་ཟ་ཞིང་། རྒྱལ་ཁམས་ཡུན་དུ་བསྐྱངས་པ། མཐའ་མཚམས་བདེ་ཞིང་འཛུགས་པ། དམག་དམངས་སྐྱིད་པར་རོལ་བའི་དཔལ་འབར་ཅིག

བསྟན་པའི་གཟི་དཔལ་ཀུན་ནས་འབར་ཞིང་། ཡོངས་སྤྱོད་ལན་གསུམ་སྣོམས་པར་མཛད་པ། ཆོས་ཀྱི་བཀོད་པ་འདུན་པར་གསལ་བ། ཐུགས་ཀྱི་འཕྲིན་ལས་རྣམ་པར་དག་པས།

ཏ་མིང་ཐོན་ཏེའི་ལོ་དྲུག་པ། རབ་བྱུང་བདུན་པའི་ལྕགས་ཕག་གི་ལོའི་（སྤྱི་ལོ༡༩༣༠）ཟླ་དྲུག་པའི་ཡར་ངོས་ཀྱི་བཀྲ་ཤིས་པའི་ཉིན་ལ་སྲུའུའི་ཝོ་བྲང་གི་ནང་བློན་ཆེན་མོ་ཧྭང་ཁྲའོ་ཙུང་གིས་རྡོ་རིང་དུ་བསླངས།།

སྨིན་བདག་ནི་འཇམ་དབྱངས་ཀུན་མཁྱེན་གུ་ཤྲི་ཡར་རྒྱས（伊尔吉）བསོད་ནམས་རྒྱལ་མཚན་ལགས་སོ།།

འདིར་མཉམ་འཇོག་དགོས་པ་ནི། འཇམ་དབྱངས་ཀུན་མཁྱེན་གུ་ཤྲི་ཡར་རྒྱས་བསོད་ནམས་རྒྱལ་མཚན་ཞེས་པར་རྒྱ་ནག་གི་གཞུང་གཞན་དུ“伊尔畸”

ཞེས་སྤྱོད་སྣང་བ་ནི་དོན་དུ་མི་གཅིག་ལ་གོ་བ་སྟེ། ཁོང་གིས་མཆོད་རྟེན་དཀར་
པོ་དང་ཏ་ཧྥོ་དགོན་(大佛寺)གྱི་ཞིག་གསོའི་ཐད་ནུས་པ་འགངས་ཆེན་བཏོན་
པ་ཡིན་ནོ།

དེང་གནས་ཤུལ་མཇལ་དུ་ཡོད་པའི་མཆོད་རྟེན་དཀར་པོའི་ཤར་མཚམས་སུ་
ཆིང་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་གོང་མ་ཁང་ཤི་ཁྲི་ལོ་ཉེར་གཅིག་པའི་(སྤྱི་ལོ༡༨༢༣)སྐབས་
སུ་བཞེངས་པའི་《མཆོད་རྟེན་དཀར་པོ་སླར་བཞེངས་པའི་རྡོ་རིང་ཡི་གེ》ཞེས་པ་
འདུག་སྟེ། རྡོ་རིང་གི་ཡི་གེ་གཤམ་གསལ་ལྟར།

མཆོད་རྟེན་དཀར་པོ་སླར་བཅོས་པའི་ཡི་གེ

དེ་སྔར། རྒྱ་གར་གྱི་རྒྱལ་པོ་ཨ་ཤོ་ཀའི་རིང་ལ། ཆོས་ཀྱི་སྡེ་བཞི་ཁྲི་བརྒྱད་སྟོང་ལྷག་
བཞེངས་སྐད། དེར་ཅི་ནའི་ཡུལ་དུ་བཅུ་དྲུག་འདུས་པ་ལས། ཀན་གྲིག་གི་བན་ཧྲིག་སྡེ་(万
寿塔)དང་ཡང་ཧྲུའི་གུ་ཞིའི་སྡེ(姑洗塔)ཀྱང་གཏོགས་སོ॥ མཆོད་རྟེན་དཀར་པོ་ནི་
ནམ་བཞེངས་གི་ལོ་ཚིགས་མི་གསལ། ཉེ་ཆར་བོད་ཆོས་གླིགས་བམ་འགའ་ཞིག་ལ་ལོ་ནྟ་བགྱི་
སྐབས། དེ་ནི་རྒྱལ་པོ་གོ་དན་གྱིས་དབུས་གཙང་གི་པཎྜི་ཏ་ལང་ཧྲུར་གདན་དྲངས་ཏེ་
བཞུགས་པ་ཤེས། སྐབས་དེར། པཎྜི་ཏ་ནི་དགུང་ལོ་དྲུག་ཅུར་སོན་པ་སྟེ། དེ་ནས་ལོ་དྲུག་
ཅམ་བཞུགས་རྗེས་སྐུའི་བཀོད་པ་ཆོས་དབྱིངས་སུ་ཐིམ། གདུང་ཞུགས་འབུལ་ཞུས་པར།
ནམ་མཁའ་ནས་འཇའ་འོད་ཤར་བ་སོགས་ངོ་མཚར་བའི་ལྟས་མང་དུ་བྱུང་། ཞལ་སློར་བདེ་
མཆོག་ཨོ་ཡིག་དང་། དབུ་ཐོད་ལ་ཀྱེ་རྡོར། འཇམ་དབྱངས། བདེ་མཆོག ཐུབ་དབང་།
ཕྱུས་སོའི་གདུང་ལ་སྤྱན་རས་གཟིགས་ཁ་སར་པ་ཧི། སྒྲོལ་མ། མི་གཡོ་བ། ཕྱག་སོར་ལ་
བྱམས་པ། ཨ་ཡིག་དང་ཧཱུྃ་ཡིག་འབྱུར་དོད། སྙན་གོང་གཉིས་ལ་རྣམ་རྒྱལ་མཆོད་རྟེན།
རིང་བསྲེལ་ཀྱང་མང་དུ་ཕེབས་པ་ཐམས་ཅད་ལ་འཇའ་འོད་ཤར། རྒྱལ་པོ་དང་འབངས
མིས་མཐོང་བར་དད་གུས་ཀྱི་སྙིམ་པ་མ་སྨིན་པ་གཅིག་ཀྱང་མེད།བསོད་ནམས་བསགས་པའི་
མཐུ་ལས་མཆོད་རྟེན་དཀར་པོ་བཞེངས། པཎྜི་ཏའི་སྐུ་རུས་རིང་བསྲེལ་གདུང་རྟེན་དུ་བཞག
གཞན་མཆོད་རྟེན་ཐམས་ཅད་ལ་རིང་བསྲེལ་བཞུགས། རྒྱུ་མཚན་ཅི་ཡིན་གསུངས་པར་པཎྜི་
ཏ་ནི་ཀྱེ་རྡོར་གྱི་རྣམ་སྤྲུལ་ཏེ་སྐུ་ཕྲེང་ཉེར་ལྔ་བྱོན་པ་བདེ་བར་གཤེགས་པའང་བཀོད་པ་འདི་

འདྲ་སྣང་། འདི་ཀོ་ནི་བདག་གིས་ཁང་ཤེ་ཁྲི་ལོ་བཅུ་གཅིག་པ་(སྤྱི་ལོ་༡༨༧༣)ལ། གོང་མའི་བཀའ་ལྟར་ཅེ་ཉའེའི་སྡེའི(净宁寺 སྡེ་ཆེང་རྒྱལ་རབས་སྐབས་སུ་ལྷ་ཁང་སྡེ་ལ་དེ་ལྟར་འབོད)ཁྲི་ཐོག་ལྷེ་ཧྲི་ལ་ལང་ཀྲིན་(魏舍喇轮真)དང་ཏང་ཅི་སྡེའི་ལོ་ཏན་ལོ་དན་ཅིན་(弘济寺罗汉僧罗旦净)གདན་དྲངས་ནས་བོད་ཆོས་གླེགས་བམ་འགའི་སྙིང་པོར་འགྱུར་མཛད་སྐབས་གཟོད་ཤེས་རྟོགས་ཐུབ་ཙམ་རྙེད། དེ་ཡང་སྡེ་འདིའི་བསྟན་པའི་གཟི་བྱིན་དྲག་ཏུ་འབར་བ་སྟེ། འབྲེལ་ཡོད་ཡིག་ཚངས་ལྟར་ན། སྐྱེ་འགྲོ་གང་གིས་མཐོང་བའམ་རེག་པ་ཙམ་གྱིས་སམ། སྐོར་བ་ལན་ཅིག་དང་། ས་འདག་གིས་ཕྱུགས་པ་ཙམ་དང་། མ་ཎི་ལན་ཅིག་བཟླ་བ་ལས་དགེ་བ་བསམ་གྱིས་མི་ཁྱབ་པ་ཐོབ་ངེས་ཕྱིར་ཇི་སྲིད་བར་དུ་སྡིག་པ་ཕྲན་ཙམ་ཡང་སྤྱོང་བར་མི་བྱའོ།། ཞེས་དང་། ཡང་ན་མཆོད་རྟེན་འདིའི་འདག་བྱིལ་སྐབས་རེར་བྱ་བྱིའུ་འབའ་འབུ་སོགས་སྲོག་ཆགས་གང་ལ་བབ་ན་དེ་ཡང་མཐོ་རིས་སུ་འགྲོ་བར་བཞེད་དོ།། འདིར་བདག་སོགས་ཀྱང་ཡོན་ནང་སའི་སྐྱེ་འགྲོས་ཤེས་པ་ཏ་ཙང་དཀོན་ནོ།། ནུབ་ཕྱོགས་བོད་ཀྱི་བརྙེ་འདིར་བྱོན་ནས་མཇལ་བའི་རྒྱུན་ནི་མ་ཆད་དོ།། དེ་ནི་ཁོང་བ་ཆོས་འདིའི་གཟི་བྱིན་ནི་རྒྱལ་པོ་ཨ་ཤོ་གས་བཏབ་པའི་ཤུ་ཞེ་དང་བན་ཧྲིག་སྡེ་དང་བྱིན་རླབས་མཚུངས་པར་ཡིད་རྟོན་ཡོད་པས་སོ།། ཡིན་ཡང་། ངེད་ཀྱང་ཡོན་ནང་སའི་མི་རྣམས་ཀྱིས་དེའི་སྐོར་གྱི་ཤེས་བྱ་རྟོགས་དཀའོ།། དེ་ཡང་ཧོ་ཞིའི་ཁུལ་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་འཕེལ་འགྱུར་ལ་དཔྱད་ཞིབ་བརྒྱུད། ཏན་པི་ཏའེ་ཡིན་ཧྲི་ལོ་གཉིས་པ་(汉武帝元守二年 སྤྱི་ལོ་༡༣༡)ནས་བཟུང་ས་གནས་དེ་ཀོ་བདག་གཉེར་དང་དོ་དམ་བྱས་པ་ཡིན་ལ། འདིའི་ཡན་དུ། ཀྲིག་རྒྱལ་རབས་སྐབས་སུ་དེ་ནི་ནུབ་སྒྲུང་འཚོ་བའི་གཞི་རྭ་མཐོང་ལ། ཆིན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་དུས་འགོར་ཡོའེ་ཙི་(月氏)དང་། ཤུང་སོར་ནོན་ནུའི་(匈奴)ཏའེ་ཞེ་(浑邪)དང་ཞིག་ཐུ་(休屠)གཉིས་ཀྱི་དབང་དུ་ཚུད་དོ།། གལ་སྲིད་རྒྱལ་པོ་ས་ཏན་ནི་དེ་གཉིས་ཀྱི་ཕྱ་སོར་བྱོན་པ་ཡིན་ན། ཀྲིག་དང་ཆིན་རྒྱལ་རབས་མ་གཏོགས་ཞ་དང་ཧྲང་རྒྱལ་རབས་སྐབས་ཀྱི་མི་རྣམས་ཀྱིས་ཀྱང་དེའི་ལོ་རྒྱུས་ལ་ཤེས་རྟོགས་བྱུང་དཀའོ།། སྡེ་འདི་ཀོ་བཞེངས་ནས་ལོ་སྟོང་ཕྲག་འགའ་འགོར་ན་ཡང་། དེང་གི་བར་དུ་ཞིག་གསོ་ཐེངས་བཞི་ཙམ་ལས་མ་བྱས་ལ། ཉེ་འགྲམ་གྱི་མཆོད་རྟེན་ཆུང་བ་འགར་རླུང་ཆར་གྱིས་བཙས་རྗེན་ཞིག་རལ་དུ་སོང་བ་མ་གཏོགས་མཆོད་རྟེན་དཀར་པོ་ནི་དེ་བཞིན་དུ་རླུང་ཆར་གྱིས་བཙས་ཀྱང་གནོད་པ་ཆེར་མ་བྱུང་ངོ་།། དེང་སང་ཏན་ཏ་ཏུར་སུང་ཧྲུ་གྲེ་

ཀུང་(三韩都督复斋孙公)དང་བོད་མའི་ལྷ་ཁང་གི་རྡོ་རྗེ་ཆོས་ཀྱི་རྒྱལ་མཚན་(绰尔只顾屈鉴)རྣམ་གཉིས་ཀྱིས་ཞིག་གསོའི་འགྲོ་སྒྲོན་བཏང་ནས་སླར་གསོ་བྱུང་ཞིང་། སྐབས་ལེགས་པར་ངེད་ཀྱིས་ཀུང་བུ་དང་བཅས་པས་ལེགས་འགྲུབ་ཀྱི་བྱ་བ་གཞན་དག་གི་ལས་ཕྲག་ཏུ་བཞེས། ལོ་བརྒྱད་ལ་གཟོད་སླར་གསོའི་བྱ་བ་ཐམས་ཅད་ནས་གྲུབ་བྱུང་ངོ༎ ཐེངས་འདིར་ཞིག་གསོའི་བྱ་བ་ཕྲག་ཏུ་བཞེས་པ་བརྒྱུད་རྫ་རབས་པ་རྣམ་པའི་བཞེངས་འགྲུབ་ཀྱི་དཀའ་གནད་ཆེ་བ་རྒྱུད་ལ་གསལ་བྱུང་བ་མ་ཟད་ཕྱི་རབས་པས་སླར་གསོ་བྱས་པའང་ལས་ཏ་ཙང་མི་དམན་པ་ཡིད་ལ་ངེས་སོ། ར་བའི་ཁྲིམས་རྣར་ལྷ་ཁང་གསུམ་ལ་སོ་སོར་པཎྜི་ཏ་དང་། དཀོན་མཆོག་ཤང་ཧྲི། རྒྱལ་བའི་སྐུ་འདྲ་བཞུགས་ལ། ཕྱིའི་གྲྭ་ཤག་གསུམ་པོ་ནི་ངེད་ཀྱིས་གསར་དུ་བཞེངས་པའོ༎ བཀོད་པར་གདོད་མའི་རྣམ་པ་འབུར་དུ་དོད་ཡོད། ཕལ་ཆེར་ཧོ་ཞིའི་ས་ཁུལ་དབང་དུ་མ་བསྡུས་སྔོན་ལ། དེ་ནི་བོད་ཀྱི་དབང་འོག་ཡིན་པ་འདྲ། ནུབ་ངོས་ཀྱི་པད་མའི་སྡེ་དང་། ལྷོ་ངོས་ཀྱི་ལྷ་ཁང་སྡེ། བྱང་ངོས་ཀྱི་རྒྱ་མཚོའི་སྡེ། ཤར་ངོས་ཀྱི་སྤྲུལ་བའི་སྡེ་སོགས་ནི་པཎྜི་ཏས་བཞེངས་པ་སྟེ། ལང་དྲུའི་ཁྲུལ་བརྟན་ཅིང་ཚུགས་པར་བཏང་བས་འབངས་རྣམ་བདེ་ཞིང་སྐྱིད་པའི་དཔལ་ལ་རོལ་ཞིང་ཇི་སྲིད་བར་དུ་ཞི་བདེའི་ལམ་འདྲེན་པ། དམག་གི་འདུ་འཛིའི་གནོད་རྐྱེན་དང་འགལ་བར་བྱས་སོ༎ ངེད་དཀོན་མཆོག་གཟི་བྱིན་ལ་མཐའ་མེད་ལ། སྐྱེ་འགྲོ་ཀུན་ཚུལ་བཞིན་སྐྱོང་བར་མཛད་ན་ཡང་བསོད་ནམས་དེའི་འབྱུང་བར་ཤེས་པ་ཏ་ཙང་དཀོན། དེ་བས་ངེད་སོགས་བོད་ཆོས་གླིགས་བམ་ལ་འགྱུར་མཛད་སྐབས་དེའི་བྱུང་རབས་རྡོ་རིང་དུ་བརྐོས་པ་སྟེ། དགོས་པ་ནི་ཕྱི་རབས་པ་རྣམས་པས་ཤེས་རྟོགས་བྱུང་རྒྱུ་དང་དེ་ཀོ་ཇི་སྲིད་བར་དུ་ཉམས་མེད་བརྟན་དུ་ཆགས་རྒྱུ་དེའོ༎

ཅིན་ཉའི་ཕོ་བྲང་གི་དམག་དཔོན་ཆེན་མོའི་བཀའ་ལྟར་ཐོང་ཧྲི་གོ་ཤུ་ཀྲང་ཡན་ཡེ་ཁྲའོ་ཝོན་གྱིས་བྲིས།

དུས་ནི་ཆིང་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་ཁང་ཤིའི་སྐབས་ཏེ་སྤྱི་ལོ་༡༨༢༣ལོའི་ཟླ་དགུ་བའི་ཡར་ངོས་ཀྱི་བཀྲ་ཤིས་པའི་ཉིན་ལ། ཞེས་སོ༎

རྡོ་རིང་ཡི་གེར་果诞王 ཞེས་པ་རྒྱལ་པོ་གོ་ཏན་ལ་བྱ་ཞིང་། 乌斯藏 ནི་དབུས་གཙང་སྟེ་དེང་གི་བོད་ལྗོངས་ཡིན་ལ། 板只达 ནི་ས་སྐྱ་པཎྜི་ཏའོ༎ 净

宁寺 ནི་ལྷ་ཁང་སྡེ་སྣེ། ཆིང་རྒྱལ་རབས་ཁང་ཤིའི་སྐབས་སུ་དེ་ལྟར་འབོད་དོ།།

༡༢༥༡ལོར། རྒྱལ་པོ་གོ་ཏན་དང་ཆོས་རྒྱལ་ས་པཎ་གཉིས་སྔ་ཕྱིར་ལང་ཐུ་ནས་གཤེགས་ཤིང་། འགྲོ་མགོན་འཕགས་པས་སྐུ་མཐུད་ནས་ས་པཎ་གྱི་ཆོས་སྲིད་བསྐྱངས་པ་ཡིན་ཏེ། དེ་ནས་བཟུང་འགྲོ་མགོན་འཕགས་པ་ས་སྐྱ་བའི་ཆོས་དཔོན་དུ་གྱུར་ལ། སྐབས་དེར་ཁོང་རང་ནི་དགུང་ལོ་བཅུ་བདུན་ཡིན་ནོ།། ༡༢༥༣ལོར་འགྲོ་མགོན་འཕགས་པ་སེ་ཆེན་རྒྱལ་པོ་དང་འཛལ་ཞིང་དེ་ནས་བཟུང་རྒྱལ་པོའི་གམ་དུ་བཅར་བ་ཡིན་ནོ།།

འགྲོ་མགོན་འཕགས་པ་ལང་ཐུ་ནས་ཆོས་སྲིད་བཟུང་སྐབས་སྤྲུལ་བའི་སྡེར་དགེ་འདུན་སྟོང་ཙམ་ཡོད་པ་ཆགས། ལྷ་ཁང་ཆེ་བའི་རྒྱབ་ཀྱི་མཆོད་རྟེན་ནང་བཞུགས་ཚ་འབུམ་སྟར་གྱི་འགང་ཅན། ས་པཎ་ཡབ་སྲས་ཀྱི་སྐུ་དུས་ལྷ་ཁང་བྲང་ཁང་སོགས་མིག་དང་ཡིད་འཕྲོག་པའི་ངོ་མཚར་བ་དུ་མ་ཡོད་པ་ཕྱིས་སུ་མི་འཇིག་སོགས་ཀྱིས་རིམ་པས་ཉམས། ཏའི་མིང་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་དུས་གཟར་ཞིག་གི་སྐབས་ལྷ་ཁང་མཆོད་རྟེན་བཅས་ལ་མེ་སྐྱུར་བ་སླར་ཞིག་གསོས་བགྱིས་པའི་ཡི་གེ་སྣང་། ཁང་ཞི་རྒྱལ་པོས་གནམ་འོག་ལ་དབང་བསྒྱུར་བའི་ཐོག་མར་ཡང་ལྷ་ཁང་ཉམས་གསོས་བགྱིས། ལྷ་ཁང་ཆེ་བར་དབུས་སུ་རྡོ་རྗེ་འཆང་། གཡས་གཡོན་དུ་ཕྱག་རྡོར་དང་སྒྲོལ་མ། གཡས་སུ་ཐུབ་དབང་། གཡོན་དུ་མཆོག་ཟུང་། དེའི་གཡས་སུ་སངས་རྒྱས་མཐོང་བ་དོན་ཡོད། གཡས་གཡོན་དུ་རབ་འབྱོར་དང་འོད་སྲུང་། གཙོ་བོའི་གཡོན་དུ་འོད་དཔག་མེད། གཡས་གཡོན་དུ་དཔའ་བོ་སེར་པོ་དང་མཛེས་དགའ་སྟོན་པོ། དེའི་གཡོན་དུ་སྨན་གྱི་བླ་མ། གཡས་གཡོན་དུ་ཧྭ་ཤང་དང་མིང་ཆེན། ཤར་ནུབ་ཀྱི་གྲལ་ལ་ཉེ་སྲས་བཞི་རེ། གཡས་གྲལ་མཐར་ཧྭ་མགྲིན་དབྱུག་ཏོ་ཅན། འདིས་སྟོན་ལྷ་ཁང་ལ་མི་འཇིག་བྱུང་བར་ཞབས་ཡ་གཅིག་ཆུ་འགྲམ་དུ་བཞག ཕྱག་གིས་ཆུ་གཏོར་བས་མེ་ཞི་བའི་ངག་རྒྱུན་སྣང་། གཡོན་གྱི་གྲལ་མཐར་མི་གཡོ་བ་སྟོན་པོ། གནམ་རྒྱན་ལིང་ཚེ་ཆེ་བ་དྲུག་གི་དབུས་མ་ལ་

ཐུབ་དབང་གནས་བརྟན་བཅུ་དྲུག གཡས་སུ་གཙུག་ཏོར་འཁོར་བསྒྱུར་ལ་ཁྲོ་བཅུ། གཡོན་དུ་ཐུབ་དབང་ཉེ་སྲས་ཀྱིས་བསྐོར་བ། མདུན་དབུས་མར་ཀུན་རིག གཡས་གཡོན་དུ་མི་འཁྲུགས་པ་དང་ཚེ་དཔག་མེད་གསུམ་གྱི་དཀྱིལ་འཁོར། ཞིང་ཚེ་ཆུང་བ་ཉིས་བརྒྱ་དྲུག་ཅུའི་ངོས་སུ་སྒོ་སྟེང་དུ་ཁྲོ་བོ་བཞི། གཞན་རྣམས་ལ་བཞུགས་ལྷ་སོ་ལྔ། རྒྱལ་བ་རིགས་ལྔ་སོགས་སངས་རྒྱས་བྱང་སེམས་ཉེ་རང་བཅས་ལྷ་སྐུ་ཉིས་སྟོང་དྲུག་བརྒྱ་ཡོད་པར་ཡིག་རྙིང་དུ་བཤད། གཡས་གཡོན་གྱི་ལོགས་བྲིས་ཕྲེང་དྲུག་རེ་ཡོད་པའི་གཡས་ཀྱི་དང་པོར་འབྲི་ཁྲུང་བཀའ་བརྒྱུད་ཀྱི་བླ་རབས། རྡོ་རྗེ་འཆང་། ཏེ་ལོ། ན་རོ། མར་པ། མི་ལ། སྒམ་པོ་པ། ཕག་གྲུ་སོགས། གཉིས་པར་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པ་རྗེ་བློ་བཟང་གྲགས་པ། འཇམ་དཀར་པ། གྲགས་པ་རྒྱལ་མཚན་སོགས། གསུམ་པར་དུས་འཁོར་གྱི་ལྷ་སྐུ་ཁ་ཤས། བཞི་བར་སྔ་ཚོགས་གྲུབ་པའི་རྒྱུད་ལས་གསུངས་པའི་རིགས་ཀྱི་ཡུམ་ལྔ། གཤིན་རྗེ་གདོང་དྲུག་གི་ཡུམ་ལྔ། འཁོར་ཆེན་ཡུམ་ལྔའི་ལྷ་ཚོགས། འཇིགས་བྱེད་སོགས། ལྔ་པར་སྒྲོལ་མ། རྣལ་འབྱོར་རྒྱུད་ལས་འབྱུང་བའི་རྒྱལ་བ་རིགས་ལྔ། འཇམ་དབྱངས། དབྱངས་ཅན་མ། སྨན་རས་གཟིགས་དཀར་དམར་གཉིས། རྣམ་རྒྱལ་མ། སོ་སྲུང་མ་རིགས་ཁ་ཤས། ལས་གཤིན་བཅས། དྲུག་པར་འོད་ཟེར་ཅན་མ་ལྷ་ལྔ། རྣམ་སྲས། ཛམ་ནག ཛམ་སེར། དུས་འཁོར་ནས་བཤད་པའི་མཆོད་པའི་ལྷ་མོ་བཅུ་གཉིས། ལས་གཤིན་དམར་པོ། གཡོན་ངོས་དང་པོར་ས་སྐྱ་པཎ་ཆེན། རྡོ་རྗེ་འཆང་། བདག་མེད་མ། བིར་ལྦབ་སོགས་ས་སྐྱའི་ལམ་འབྲས་བརྒྱུད་པ། གཉིས་པར་ས་བཟང་པཎ་ཆེན། འཁོར་ཆེན་བླ་བརྒྱུད། བུ་སྟོན་རིན་པོ་ཆེ། ལོ་ཆེན་ཤཱཀྱ་བཟང་པོ་སོགས། སྔ་ཚོགས་ཡུམ། གསུམ་པར་དུས་འཁོར་ནས་གསུངས་པའི་ཡུམ་དྲུག ཕྲེང་བ་བཞི་བར་གཤིན་རྗེ་གདོང་དྲུག་རིགས་ལྔ། འཇིགས་བྱེད་ཞལ་གསུམ་སོགས་རིགས་ལྔ། གཤེད་དམར་རིགས་ལྔ། འཁོར་ཆེན་རིགས་ལྔ། ལྔ་བར་ཉེ་སྲས་ལུགས་ཀྱི་སྒྲོལ་མ་ཉེར་གཅིག དྲུག་པར་ཕྱག་རྡོར་

གཏུམ་པོ། མི་གཡོ་བ་རིགས་གཉིས། རྡོ་རྗེ་རྣལ་འབྱོར་རིགས་གཉིས། རིགས་མ་བཅུ་དྲུག སྒོའི་སྙིང་ངོས་དུས་འཁོར། ཐུབ་དབང་། ཆོས་རྒྱལ་བདུན། རིག་ལྡན་ཉེར་ལྔ། སྲས་ཚངས་དབང་དང་ལྷ་དབང་། ཚངས་དབང་སྲས་འོད་སྲུང་། དུས་ཞབས་པ་ཆེ་ཆུང་། ཁ་ཆེ་ཟླ་མགོན། འབྲོ་ལོ་ཙྪ་བ་སོགས་དུས་འཁོར་བླ་བརྒྱུད། སྒོ་ཆེན་གཡས་ལོགས་སུ་འཁོར་ལོ་སྡོམ་པ་རིགས་ལྔ། མགོན་པོ་ཕྱག་བཞི་བ་དང་དེའི་བླ་བརྒྱུད། སྒོའི་གཡོན་ལོགས་སུ་ཀྱེ་རྡོར་རིགས་ལྔ། བདག་མེད་མ། ཀུ་རུ་ཀུ་ལེ། ཡང་ཀྱེ་རྡོར་རིགས་ཁ་ཤས། གུར་མགོན་ལྷ་མགོན་བཅུ་གཉིས། ཁྱུང་ཆེན་སྔོན་པོ་སོགས་ཡབ་ཀྱི་ཞོ་ཤ། ཏུ་འདྲེན་སྡེ་བཞི་སོགས་ཡུམ་གྱི་སྤྲུལ་པའི་ཞོ་ཤ། དེ་ཉིད་ཀྱི་བླ་བརྒྱུད། ཕྱིའི་ཤར་གྱི་བྱ་འདབ་གོང་མར། འོད་དཔག་མེད་ཀྱི་སྐུ་བཅུ་གཉིས། ཕྱོགས་གཞན་གསུམ་ལ་བྱང་ཆུབ་ཆེན་པོའི་མཆོད་རྟེན་ཞི་དགུ། ལྷ་ཁང་ལ་སྙིང་སྨྲུན་ཆེ་ཞིང་སྔོན་ནས་ཡོད་པར་བཤད་ཀྱང་ཆོས་རྗེ་ཡབ་སྲས་ཀྱི་སྐུ་དུས་ཕྱིན་ཡིན་པ་ལོགས་བྲིས་བླ་སྐུ་འགའ་ཞིག་གིས་ཤེས་པར་ནུས་སོ།། གཞན་དུ། ཡི་དམ་བསྟན་སྲུང་དུ་མའི་སྨན་སྐུ་སྣ་ཚོགས་བཞུགས་པའི་ལྷ་ཁང་གསར་བ་འགའ་ཞིག་སྣང་ངོ་།།

མཆོད་རྟེན་དཀར་པོ་འཛིགས་པའི་སྐབས་སུ་ས་འོག་ནས་འདམ་བག་གིས་བཟོས་པའི་རིགས་འདྲའི་སྐུ་འདྲ་དང་མཆོད་རྟེན་སོགས་ཀྱི་རིག་གནས་དངོས་རྫས་མང་དུ་རྙེད། དེང་སྐབས་ལིག་ཅི་ཐའིའི་ཚ་པོ་ལིག་ཀོས་ཧྲིན་གྱི་ཁྲིམ་ནས་གཉེར་ཚགས་བྱས་ཡོད་པ་ལས་མཐོང་ཐུབ་ལ། དེ་དག་ནི་མཆོད་རྟེན་བཞེངས་སྐབས་སུ་དེའི་གཏེར་ཏུ་བརྫངས་པའི་དངོས་པོ་ཡིན་ནོ།།

དེ་ཡང་ས་པཎ་གྱི་ཟངས་སྐུའི་ཆར། སྐུ་ཞབས་སའོ་པེས་(宿白)བསྟན་དོན། ཉེ་བའི་ལོར་ཏ་ཡོན་(大云)དགོན་དུ་སྤོར་བཞེངས་བྱས་ཤིང་དེ་སྔ་ལྷ་ཁང་དུ་ཟངས་ལས་གྲུབ་པའི་དབུ་དང་ལྕགས་ལས་གྲུབ་པའི་སྐུའི་ཅན་གྱི་བོད་ཀྱི་དགེ་འདུན་པའི་སྐུ་འདྲ་ཞིག་ཡོད་ལ། སྐུའི་ཆ་ཚད་སྙོམས་ཤིང་ངོ་གདོང་གནག་པ་

སྟེ། དེ་སྔར་མཁར་གྱི་ལྷོ་ཤར་དུ་ལེ་དབར་བཅོ་ལྔ་ཡོད་པའི་ཏ་ཧེ་ཡི་（大河驿）
བྱ་བའི་ལྷ་ཁང་དུ་ཡོད་དོ།། གོ་ཐོས་ལྟར་ན། འདིར་བྱོན་སྐྱོང་བའི་བོད་ཀྱི་དགེ་
འདུན་པ་མང་ཉོས་ཤིག་གིས་དེ་ནི་ས་པཎ་གྱི་སྐུ་འདྲར་འདོད་དོ།། དེ་ལྟར་ན། དེ་
ནི་ས་པཎ་གཤེགས་ནས་ཅུང་མ་འགོར་བར་བཞེངས་པ་ཞིག་ཡིན་དགོས་སོ།།[༣]
《མདོ་སྨད་ཆོས་འབྱུང》དུ། མཁར་དང་སྤྲུལ་པ་སྡེའི་བར་ན་ཏ་ཧོ་ཡི་ཟེར་བའི་
གསེར་ཟངས་ཀྱི་ཐུབ་སྐུ་མི་ཚད་ཙམ་བཞུགས་པའི་ལྷ་ཁང་། ཏའི་མིང་ཡུང་ལོའི་
དུསགཟུངས་གཞུག་ཞུས། དེའི་རྒྱལ་རབས་ཐ་མ་ཁྲིན་དྲིན་ལོ་བཅུ་དྲུག་པའི་ལོ་
ངན་ཞིག་ལ་རྒྱ་སྤྲང་མང་པོས་སྐུ་གཞུགས་ཕྱི་རོལ་དུ་བཏོན། དཔལ་བར་རིན་པོ་
ཆེ་ཡེ་མིན་གྲུ་འོད་འཚེར་བ་ཞིག་ཡོད་པ་མཚོན་བརྒྱབ་ནས་ལེན་གྲབ་བྱས་པར་ཞལ་
ནས་སྒྲ་གྲགས། མེ་སྟག་ལྟ་བུའི་འོད་བྱུང་། མཚོན་རྒྱག་མཁན་བརྒྱལ་ནས་ཁྲག་
སྐྱུགས། ཕྱི་ཉིན་ནས་སྐུ་བརྟན་སྦྲས། ལོ་ངན་འཛུར་རྗེས་རང་གནས་སུ་བཞུགས
ཏེ་མཆོད་ ཅེས་ རྒྱའི་ དཀར་ ཆག་ ཏུ་ འབྱུང་། ཆོས་ རྗེ་ ས་ པཎ་ གྱི་ ཐུགས་ སྐུ། རྒྱ་
བཞེངས་ཀྱི་ གནས་ བརྟན་ བཅུ་ དྲུག་ གི་ སྐུ་ འདྲ་ སོགས་ ཡོད།[༤] ཞེས་ པའི་ བཞེད་
ཚུལ་གཉིས་བསྡུར་ན། 《མདོ་སྨད་ཆོས་འབྱུང》དུ་བཀོད་པའི་མཁར་དང་སྤྲུལ་
པ་སྡེའི་བར་གྱི་ལྷ་ཁང་དེ་ནི་སྐུ་ཞབས་སའོ་པེས་བསྟན་པའི་ཏ་ཧོ་ཡེའི་ཟངས་སྐུ་དེ་
ཡིན་དགོས་ཏེ། ཟངས་སྐུ་དེའི་བྱུང་བ་ཡང་གསེར་ཟངས་ཀྱི་ཐུབ་སྐུ་མི་ཚད་ཙམ་
བཞུགསཔ་ཞེས་པ་དེ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ།། སྐུ་ཞབས་སའོ་པེས་ད་དུང་ནན་གྱིས་
བསྟན་དོན། དེ་སྔར་མི་ལྷ་ལྷ་ཁང་དུ་བཞུགས་པའི་ཟངས་ལྕགས་གཉིས་ལས་གྲུབ་
པའི་བོད་ཀྱི་དགེ་འདུན་པའི་ཐུགས་སྐུ་དེ་གོ་ཐོས་ལྟར་ན་ཆོས་རྒྱལ་ས་པཎ་གྱི་སྐུ་འདྲ་
ཡིན་ཏེ། དེ་ཀོ་ས་པཎ་གྱི་ཟངས་སྐུ་ཐུགས་མའི་སྐུ་འདྲ་ཡིན་པར་མདོ་སྨད་ཆོས་
འབྱུང་དུའང་བདེན་དཔང་བྱས་ཡོད་དོ།། ཞེས་དང་། ཁོང་གིས་ད་དུང་། ས་
པཎ་གྱི་མཛད་རྗེས་དེ་ཇི་སྲིད་བར་དུ་ཡིད་ལ་འཆིངས་དགོས་པ་མ་ཟད། དེའི་ལྷ་
ཁང་དང་། མཆོད་རྟེན་སོགས་ཀྱང་སླར་ཞིག་གསོ་དགོས་པའི་དགོས་པ་ཏ་ཅང་ཆེ།

ཕྱིར་བཤད་ཟིན་པའི་ས་པཎ་གྱི་སྐུ་འདྲ་དེ་ཡང་ལོ་རྒྱུས་མི་སྣ་གལ་ཆེན་ཞིག་གི་ཚ་ནས་སྲུང་སྐྱོབ་བྱ་དགོས་པ་ལས། སྒྲ་རྩལ་གྱི་བཤམ་ཆོས་ཁོ་ན་ཙམ་ཞིག་ཏུ་འདོད་མི་རུང་ངོ་།། ཞེས་གསུངས་སོ།།

གཉིས། ལྷ་ཁང་སྟེ།

ལྷ་ཁང་སྟེ་ནི་ཞུ་ལྀ་གྲོང་རྫལ་ལྷོ་ནུབ་ཀྱི་ལི་དབར་བཅོ་ལྔ་འདས་པའི་སར་ཆགས་ཤིང་། རྒྱ་སྐད་དུ金塔寺འམ南金塔寺ཞེས་བྱ་ལ། བོད་སྐད་དུ་ལྷོ་དབང་སྡེ་ཞེས་བྱའོ།། ཆན་ལུང་སྐབས་ཀྱི་ཞུ་ལྀ་གདན་རབས་ལས། ལྷ་ཁང་སྡེ། མཁར་ལྷོ་ནུབ་ཀྱི་ལི་དབར་སུམ་ཅུ་ན་ཡོད། ཞེས་དང་། «ཆེན་པོ་ཆིང་གི་གདན་རབས»ལས། ལྷ་ཁང་སྡེ། ཞུ་ལྀ་ལྷོ་ནུབ་ཀྱི་ལི་དབར་སུམ་ཅུ་ན་ཡོད། སྡེའི་ལྷོ་ངོས་སུ་བྱང་ཆུབ་སྡེ་ཡོད། ཞེས་དང་། «མདོ་སྨད་ཆོས་འབྱུང»ལས། ཀྱིན་ཐ་ཟི་སྟེ་ལྷོ་དབང་སྡེ་རྒྱལ་པོ་གསེར་གྱི་སྐ་རགས་ཅན་གྱི་དུར་སར་གྲགས། ཡིག་རྙིང་ཞིག་ཏུ་འགྲོ་མགོན་འཕགས་པས་རྒྱལ་པོ་གསེར་གྱི་སྐ་རགས་ཅན་ལ་དབང་ཆེན་གནང་ཞེས་པ་ལྟར་ན་ཧོར་སེ་ཆེན་གྱི་དུར་ས་ཡིན་ནམ་ཟེར་མཁན་སྣང་། ཞེས་དང་། «ཡོན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ཧྲི་ཙིའི་སྐོར»ལས། གོང་མ་སེ་ཆེན་རྒྱལ་པོ་ནི་ཁྲི་ཡོན་ལོ་སོ་གཅིག་པར་གཤེགས། བང་སོ་བརྩིགས། ཞེས་དང་། ལྷ་ཁང་དབུས་མར་བཞུགས་པའི་ཐུབ་སྐུ་སོགས་ས་པཎ་གྱིས་བཞེངས། སྐུ་རྒྱུའི་འཇིམ་པ་ལ་སློ་རྩིགས་དང་རྣམ་འཛོམས་ཀྱི་བྲུམ་ཚུས་སྦྱགས་པར་ལྷ་དེ་གཉིས་ཐིམ་པའི་གཟིགས་སྣང་བྱུང་། འབད་རྩོལ་ཆེན་པོ་མ་དགོས་པར་གྲུབ། ཕྱིན་ཆད་མང་པོ་ནང་བཞུགས་སུ་ཕུལ། རབ་གནས་སྐབས་འཇའ་འོད་འཁྲིགས་པ་སོགས་ཡེ་ཤེས་པ་དངོས་སུ་ཞུགས་པའི་རྟགས་མཚན་བྱུང་། གུར་མགོན་གྱི་གཟུངས་གཞུག་ཏུ་གཙོད་པ་ཐམ་ཟེ་ནག་པོའི་སྙོམ་ཐག་དང་དབུ་སྐྲ། རྗེ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱག་དཔེ་ཚན་བཅས་བཞུགས་ཏེ་བཀའ་བསྔོས། རྒྱལ་པོ་འཁོར་བཅས་ལ་དབང་གནང་བའི་དཀྱིལ་རྟེགས་ཀྱི་རྫོ་གྲུ་བཞི། འདི་སྐབས་ཀྱི་དབང་ལ་བཤད་ཚུལ་མི་འདྲ་བ་སྣང་། འགྲོ་མགོན་གྱིས

བཞེངས་པར་གྲགས་པའི་དུས་གསུམ་སངས་རྒྱས་ཉེ་སྲས་དང་བཅས་པ། ལྷ་ཁང་གཞན་རྣམས་སུ་ཆོས་རྗེ་ས་པཎ། རྡོ་རྗེ་འཆང་། ཚེ་དཔག་མེད། གུར་མགོན། མགོན་པོ་ཕྱག་བཞི་བ་རྣམས་དང་། བྱམས་ཆེན་ཆོས་རྗེའི་སྐུ་བརྙན་ཀྱང་བཞུགས་པར་བཤད། ཡིག་རྙིང་དུ། འཕགས་པས་འདིར་འཁྲིད་པའི་དབང་དང་ལས་བཞིའི་སྦྱིན་སྲེག་གནང་བར། དྲག་པོའི་སྦྱིན་སྲེག་སྐབས་ཁྲོ་བོ་མཆོན་ཆ་ཐོགས་པ་སྣ་ཚོགས་པས་བསྟན་པ་སྡིའི་དགྲ་བགེགས་དངོས་སུ་བཀུག་ནས་འཐབ་ཏུ་བཙུག་པའི་གནས་སུ་བཀྲ་ཤིས་སྒོ་མང་མཆོད་རྟེན་བཞེངས་ཚུལ་དང་། ནང་བཞུགས་སུ་ཨུ་རྒྱན་ནས་སྤྱན་དྲངས་པའི་སངས་རྒྱས་འོད་སྲུང་གི་རིང་བསྲེལ་བྱ་སྒོང་ཙམ། མཁའ་འགྲོ་མ་མང་པོའི་རྟེན་དང་ཐུགས་རྫས་སྣ། སློབ་དཔོན་པད་མས་བྱིན་གྱིས་བརླབས་པའི་རྟེན་བླ་མ་དྲི་མ་མེད་པའི་ཕྱག་ཕྲེང་སོགས་ཀྱིས་གཏམས་པའི་ཙན་དན་གོ་ཤར་ཤའི་མཆོད་རྟེན་དང་། གསེར་ཞུན་མ་བྲུ་གང་བཅས་བླ་མ་དྲི་མ་མེད་པས་རྒྱལ་བུ་དཀོན་མཆོག་འབངས་ལ་གནང་བ་རྣམས་ཡོད་པར་བཤད། སྔར་དུས་ཆེན་རྣམས་སུ་འཇའ་འོད་འཆར། དྲི་བཟང་འཐུལ། རོལ་མོའི་སྒྲ་དང་མེ་ཏོག་གི་ཆར་འབེབས་པའི་ལྟས་ངོ་མཚར་བ་སྣང་། ཀྱ་ཆིན་ཁྲི་ལོ་བདུན་པའི་(༡༨༠༣ལོ)དུས་རྡོ་ཆར་བྱུང་བ་མཆོད་རྟེན་གྱི་རྩེ་ནས་འཇའ་འོད་བྱུང་བས་ཞི། རྒྱབ་རིར་གུར་མགོན་དང་རི་གཞན་ལ་འཁོར་རྣམས་གནས་ཀྱང་ཟེར། ཞེས་སྣང་བ་ལྟར་རོ།། དེ་ཡང་མཆོད་རྟེན་འདིར་མཐོ་ཚད་ལ་ལག་འདོམ་གང་ཡོད་པའི་གསེར་གྱི་སྐུ་འདྲ་བཞུགས་པས་ན། གསེར་གྱི་མཆོད་རྟེན་ཏེ་རྒྱ་ནག་སྐད་དུ་金塔ཞེས་འབོད་ལ། འདི་ཡང་ཕལ་ཆེར་དེའི་བྱུང་རབས་ཡིན་པ་འདྲའོ།།

དེ་ལ་ཆིང་ཁང་ཤེའི་སྐབས་སུ་རྒྱ་ནག་གིས净宁寺 ཞེས་འབོད་ལ། ༡༩༣༧ལོར་ས་འགུལ་གྱིས་འཇིགས། བཅིངས་གྲོལ་གྱི་རྗེས་ཙམ་དུ་རྟེན་གསུམ་ལྷ་ཁང་དང་། འཇིགས་བྱེད་ལྷ་ཁང་། གུར་མགོན་ལྷ་ཁང་སོགས་ད་དུང་འཛུལ་དུ་ཡོད་ནའང་། ༡༩༥༨ལོར་ཐམས་ཅད་ནས་འཇིགས་སོང་ངོ་།། དེང་སྐབས་ལྷ་

ཁང་དེའི་རྗེས་འཇུག་པ་རྣམ་པས་སངས་རྒྱས་བསྟན་པའི་མཐུན་ཚོགས་བཙུགས་ཏེ་མང་ཚོགས་ཀྱི་འདོད་མོས་ལྟར་ཞལ་འདེབས་གནང་བ་བརྒྱུད་སླར་གསོ་མཛད་པའི་སྟ་གོན་མཆིས་སོ།།

གསུམ། པད་མོའི་སྐེ།

མཁར་ནས་ནུབ་ངོས་ལི་བར་སུམ་ཙུ་ན་ལེན་ཏཱ་ཟེ་སྐེ། པད་མོའི་སྐེ། དེར་ཁྲི་ནག་གི་ཐུག་སྐུ་མི་ཚད་ཙམ་ཐུབ་པ་གྲོང་ཁྱེར་མའི་རྣམ་ཅན་བཟོད་པ་རིང་མོའི་སྐུ་གདུང་དུ་གྲགས་པ་ཡོད། འགའ་ཞིག་གིས་ནང་རྟེན་དུ་གདུང་རིལ་པོ། ཁ་ཅིག་གིས་གདུང་རུས། གཞན་དག་ཚེམས་གཉིས་བཞུགས་པར་འདོད་པ་དང་རྡོད་དང་ལྡན་ཟེར་བ་སོགས་བཤད་ཚུལ་མི་འདྲ་བ་མང་། སྟག་ལུང་པའི་དཀར་ཆག་ཏུ་དབུ་ལ་གཙུག་ཏོར་ཡོད་པ་མོའི་འདྲ་བརྙན་ཡིན་ཚེ་ཐོར་ཅིག་དང་། ཐུགས་ཀ་ཡན་ཁམ་སའི་འདག་པས་བཅད་ལ། གཞན་ཁོངས་སྟོང་བ་ཡིན་པ་མཐོང་། རྒྱང་ནས་བལྟས་ན་གསོན་ཉམས་ཆེ་ཞིང་དད་པ་འདྲེན་པ་ཞིག་འདུག[4]ཅེས་བཤད། འདི་ཉིད་འཇམ་དབྱངས་ས་པཎ་གྱི་སྐུ་སྲིང་། འདིའི་གཡོན་ངོས་སུ་ཅོང་ཆེན་པོ་ཞིག་ཡོད་པ་ས་འོག་ནས་ཐོན་པ་དང་། ལྷ་ཁང་གི་དཀྱིལ་གདུང་རང་བྱོན་དུ་གྲགས། སྟོང་འཁོར་མདོ་རྒྱུད་རྒྱ་མཚོས་བརྟོན་པའི་སྨན་ཚུ་སྣང་། ལྷ་ཁང་རྣམས་སུ་དུས་གསུམ་སངས་རྒྱས། བྱམས་པ། ཉེ་སྲས་བརྒྱད། འཇིགས་བྱེད། བདེ་མཆོག གྱི་རྗོར། འཁོར་ཆེན། མགོན་ཆོས་ལྷ། སྤྱན་རས་གཟིགས། ཚེ་དཔག་མེད་ལོངས་སྤྲུལ་གཉིས། འོད་ཟེར་ཅན་སོགས་དང་། རྒྱ་ལྷ་ཡང་མང་པོ། ལྷ་བ་ཆེན་པོས་ས་པཎ་གྱིས་མདོ་ཕྱོགས་ཀྱི་ཆོས་བཀའ་རྒྱ་ཆེར་བསྩལ་བའི་གནས་སུ་གསུངས། ཕྱིའི་རི་སྣར་མཆོད་རྟེན་ཆེན་པོ། འདིར་བཟོད་པ་རིང་མོའི་སྐུ་འདས་པར་བཤད་པ་དང་། པཎ་ཆེན་གྱིས་དབང་གནང་སྐབས་བུམ་ཆུ་དང་རྡུལ་མཚོན་གཤེགས་ཀྱང་ཟེར། ལྷ་ཆུང་ལུང་པའི་ཆུ་འགྲམ་གྱི་ཕ་བོང་ལ་བཟོད་པ་རིང་མོའི་ཞབས་རྗེས། ཆུ་མེད་པར་ཞབས་ཀྱིས་ཕ་བོང་བསྐྱུར་

བའི་ཤུལ་དུ་ཆུ་མིག་ཐོན་པའི་ངག་རྒྱུན་སྣང་། དེར་བྱམས་མགོན་གཙོ་འཁོར་དང་ཐུབ་པ་མཆོག་བྲུང་བཅས་བཞུགས་པའི་ལྷ་ཁང་གཉིས། བཟོད་པ་རིང་མོ་ཞེས་གྲིས་པའང་ཡོད། དེས་ན་བཟད་ལུང་པ་ཞིག་ཡིན་འདྲ་ལ། ས་པཎ་མུ་སྟེགས་དང་རྩོད་དུས་ཀྱི་སྨྲ་བླ་ཡིན་མིན་དཔྱད་པར་བྱའོ།། དེ་ནི་༡༠༥༨ལོའི་རྗེས་ཙམ་དུ་བརྣག་པ་ཡིན་ནོ།། རྒྱབ་རིའི་རྩེ་ལ་གསེར་གྱི་རི་རྩེ་ཞེས་བྱ་ཞིང་། དེར་འདུག་པའི་ཏ་རྡོ་ལྷ་ཁང་ལ་ངག་རྒྱུན་དུ་གསེར་ཐིབས་ལྷ་ཁང་ངམ་བདུད་འདུལ་ལྷ་ཁང་ཞེས་བྱ་ཞིང་དེང་ཡང་མཐོང་དུ་ཡོད། «ཆེན་པོ་ཆིང་གི་གདན་རབས»ལས། རིའི་བང་རིམ་ན་མཆོད་རྟེན་ཡོད་པ་སྟེ་ཀུན་ལས་ཁྱད་དུ་འཕགས་སོ།། ཞེས་གསུངས་སོ།།

བཞི། རྒྱ་མཚོའི་སྡེ།

མཁར་ནས་བྱང་ངོས་ལེ་བར་ལྷ་ན་ཏེ་ཙང་ཐྲི་སྡེ་རྒྱ་མཚོའི་སྡེ་ཡོད། «ལྷུ་ལྷེ་གདན་རབས»ལས། རྒྱ་མཚོའི་སྡེ། མཁར་གྱི་ནུབ་བྱང་དུ་ལེ་དབར་བཅུ་ན་ཡོད། ཞེས་དང་། «ཆེན་པོ་ཆིང་གི་གདན་རབས»ལས། རྒྱ་མཚོའི་སྡེ། ལྷུ་ལྷེ་མཁར་གྱི་ནུབ་བྱང་དུ་ལེ་དབར་བཅུ་ན་ཡོད་ཅེས་འདུག་གོ ཡིག་རྙིང་དུ་ས་སྐྱ་པཎ་ཆེན་གྱིས་གནས་འདིར་ཆོས་འཁོར་རྒྱ་ཆེར་བསྐོར་ཞེས་བཤད། རྟོར་གོ་ཏན་རྒྱལ་པོ་ལ་སྨུ་ནད་གཏོང་མཁན་གྱི་ཀླུ་བདུད་དམ་ལ་བཏགས། དེ་དུས་ཀྱི་གནས་སྐོར་གྲགས་པའི་ཕྲིན་ཆུ་ཅྲིན་ཀླབས་ཙན་དུ་བརྩི་བ་ཡོད། རྒྱ་མཚོའི་སྡེ་ནི་དེ་སྤྲ་མཚོའུ་འདམ་ངོགས་ཤིག་ཏུ་ཆགས་ཤིང་༡༣༩༨ལོར་བཞེངས་འགོ་བཙམས། ཕྲིན་ཆུ་ཅྲིན་ཀླབས་ཙན་དེར་མཚོ་སྙིང་དུ་གྲགས། ངག་རྒྱུན་ལྟར་ན་དེ་དང་ཕོ་བྲང་པོ་ཏ་ལའི་ཀླུ་རྒྱལ་མཚོ་དང་འབྲེལ་ནས་འདུག་སྐད། དེས་དད་འདུན་པའི་སྐྱེ་འགྲོ་ཕོ་མོ་མང་དུ་དྲངས། གཞན་དུ་ལྷ་ཁང་ཞིག་གི་གཡས་ལོགས་སུ་རྒྱའི་ལྷ་སྐུ་འགའ་འདུག་གཡོན་ལོགས་སུ་རྟེན་གཙོ་མཆོད་རྟེན་ཅྲིན་ཙན། དུས་གསུམ་སངས་རྒྱས་ཉེ་སྲས། རྡོ་རྗེ་འཆང་། རྣམ་སྣང་། ཚེ་དཔག་མེད། གནས་བརྟན་བཅུ་དྲུག་སོགས་དང་།

རྣ་བའི་ཁྲམས་ལོགས་སུ་བྲིས་སྐུ་སྣ་ཚོགས། འཇིགས་བྱེད། ཆོས་སྐྱོང་དུ་མ་བཞུགས་པའི་མགོན་ཁང་། རྒྱའི་བཀའ་འགྱུར་དང་། རྒྱ་བན་སྒྲུག་ཆས་ཅན་གྱི་སྡེ་ཡང་ཡོད་དོ།། ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་མཇུག་ཙམ་དུ་འཇིགས་ཤིང་མིང་རྒྱལ་རབས་སྐབས་སུ་གསར་དུ་བཅོས།

སྐུ་ཞབས་སུའུ་ཕེས་བསྟན་དོན། ངག་རྒྱུན་ལྟར་ན་དེ་ནི་ས་པཎ་གྱི་བཞུགས་གནས་ཡིན་སྐད་ཀྱང་། དེང་མཇལ་བྱའི་ཡུལ་དུ་གྱུར་བའི་དཔང་པོ་མཐོང་དུ་མེད། ཆེས་སྔ་བའི་བཀོད་པ་ནི་སངས་རྒྱས་འོད་དཔག་མེད་ཀྱི་ལྷ་ཁང་དེ་ཡིན་ལ། དེར་མདུན་ངོས་སུ་ལྷ་ཁང་གསུམ་དང་རྒྱབ་ངོས་སུ་ལྷ་ཁང་ཆུང་བ་གཉིས།བཟོ་བཀོད་ཏ་ཙང་ཆེ། ཕྱི་འགྲམ་དུ་སྐས་རིམ་གྱིས་མཐའ་བསྐོར་འདུག ཕྱི་རོལ་དུ་སྣ་ཚོགས་རི་གླུང་གིས་མཛེས་པ། ཁྲམས་རྣར་ཁང་ཤེ་ཁྲི་ལོ་སུམ་ཅུ་བའི་ (སྤྱི་ལོ་༡༦༩༡) སྐབས་སུ་གསར་དུ་བཞེངས་པའི་ཡི་གེ་དང་། དེའི་མདུན་ངོས་སུ་«རྒྱ་མཚོའི་སྡེ་དཀར་ཆག་ལྷ་ཁང་གསར་དུ་བཅོས་པའི་རྗོ་རིང»ཡོད་པ་དེར། མིང་ཁྲིན་ཏའི་སྐབས་སུ(སྤྱི་ལོ༡༩༦༥ནས་༡༩༨༧བར)། སློན་ཆེན་མོ་ཀྲང་རེས་དབུ་མཛད་ནས་སླར་གསོའི་ལས་བྱས། ཁང་ཤི་ཁྲི་ལོ་སོ་དྲུག་པར(སྤྱི་ལོ་༡༦༩༧)། ཧྲོ་ཕོ་(དཔོན་གནས་ཀྱི་མིང)སུང་ལགས་སོགས་འདིར་ཕྱིན་དུས། དེའི་རྣམ་པ་མཐོང་ནས་སེམས་བསྐྱེད། འགྲོ་གྲོན་བཏང་ནས་གསར་དུ་བཅོས།ཞེས་བཀོད་སྐད་། རྗོ་རིང་གི་རྒྱབ་ངོས་ཀྱི་ཡི་གེ་ནི་གོང་མ་ཡུང་ཀྲིན་ཁྲི་ལོ་གསུམ་པ་(སྤྱི་ལོ༡༧༣༥) སྐབས་སུ་བཀའ་ལྟར་བཀོས་པ་ཡིན་ལ།གཡས་ཕྱོགས་སུ་གོང་མ་ཆན་ལུང་ཁྲི་ལོ་ང་བཞི་བའི་ (སྤྱི་ལོ༡༧༨༩) སྐབས་སུ་ནང་གཉེར་བ་སུང་རྩུས་བཀོས་པའི་སླར་གསོའི་ཡི་གེ་འདུག དེའི་རྐྱེན་གྱིས་རྒྱ་མཚོའི་སྡེ་ཡིན་པ་ཤེས། དེ་ནི་གོང་མ་ཁྲིན་ཏའི་དུས་སུ་བཞེངས་ཤིང། ཆིང་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་སྐབས་སུ་ཞིག་གསོ་དུ་མ་མཛད། དེ་བས་སྤྱིའི་བཀོད་པ་མིང་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་ལུགས་སུ་བྱས་ཡོད་ཀྱང་ཞིབ་ཕྲའི་ལས་སུ་ཆིང་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་རྣམ་པའང་མང་དུ་མཐོང་ཐུབ། དེ་ཡང་སངས་རྒྱས་འོད་

དཔག་མེད་ཀྱི་ལྷ་ཁང་མདུན་ངོས་སུ་གནམ་རྒྱལ་ལྷ་ཁང་ཡོད་ལ་དེ་ནི་ས་ཕུང་མཐོན་པོ་ཞིག་ཏུ་བཞེངས་པ་སྟེ།སྒོ་སྟེགས་སུ་རྒྱ་ཡིག་གི“灵钧古台”ཞེས་པའི་སྒོ་ཡིག་བྲིས་འདུག ངག་རྒྱུན་ལྟར་ན་ས་ཕུང་དེ་ནི་ལང་སྔོན་མའི་（前凉）བློན་གྲང་མའོས་（张茂）སྤུངས་པ་ཡིན། དེ་ནི་འཕྲུག་ཚད་མི་སྙོམས་པའི་སོ་ཕག་དཀར་རྩི་མ་ལས་གྲུབ་པ་སྟེ། སྲབ་ཚད་ལ་ལི་ཚིས་བརྒྱད་དང་། མཐུག་ཚད་ལི་ཚི་བཅུ་གསུམ་ཅན་འདུ་སྐད་དོ།། ཕལ་ཆེར་མི་ཉག་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་མཇུག་ཙམ་སྟེ་ས་པ་ཏ་བཞུགས་པའི་དུས་རབས་དང་ཉེ་བ་འདྲའོ།།(༦)

མིང་ཁྲིན་ཏའི་ཁྲི་ལོ་ཉེར་གསུམ་པའི་（སྤྱི་ལོ༡༩༤༧）སྐབས་སུ་བཞེངས་པའི་《རྒྱ་མཚོའི་སྡེ་གསར་དུ་བཅོས་པའི་རྡོ་རིང་ཡི་གེ》གཤམ་གསལ།

རྒྱ་མཚོའི་སྡེ་གསར་དུ་བཅོས་པའི་ཡི་གེ

ལང་ཀྲུ་ནི་གནའ་རབས་སུ་གཡུང་（雍）གི་སའི་ཆར་གཏོགས་ལ།（གནའ་དུས་ཀྱི་戎གི་ས་གནས་ཡིན་ཞེས་པ་འདྲ།） ཧན་རྒྱལ་རབས་སྐབས་སུ་ཝུ་ཝེའི་སྡེ་དང་། མིང་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་སྐབས་སུ་ལང་ཀྲུའི་སྒོར་（凉州卫）སུ་བྱས་པ་སྟེ། དེ་སྔར་རྔོང་སྤྱང་སོགས་ཀྱི་འཚོ་གནས་ཡིན་པས། གནའ་དེང་གི་བར་དུ་ཕྱིད་པོ་སུས་ཀྱང་འདུལ་དཀའ་བའི་ཡུལ་གྲོད་ཞིག་ཏུ་མཐོང་ངོ་།། ༡༩༤༡ལོར། གྲགས་པ་ཕྱོགས་སུ་རྒྱས་པའི་ཧུག་རིམ་པ་ཀྲང་（张）ལགས་ཀྱིས་རྒྱལ་པོའི་བཀའ་ལྟར་ཡུལ་དེ་ལོ་ཞག་དུ་མའི་བར་དུ་བསྐྱངས་བས། རྔོང་སྤྱང་སོགས་ཀྱི་རྩུབ་རྒོལ་དང་བྲལ་བར་བྱས། མཁར་གྱི་ནུབ་བྱང་དུ་ལི་དབར་ལྔ་ཙམ་དུ། ས་ག་གི་མོ་འདུག་པར། ཀྲང་ལགས་ཀྱིས་ག་ཡིན་པར་དྲི་བ་ལ། སྐུ་བཙར་བ་རྣམ་པས་གནའ་དུས་ཀྱི་རྒྱ་མཚོའི་སྡེའི་གནས་ཤུལ་ཡིན་པར་གསུངས། ཀྲང་ལགས་ཀྱིས། ས་དེར་ཐུབ་པའི་མཛད་ཕྲིན་མང་དུ་བསྟུ་བའི་གྲགས་པས་སྡེའི་མིང་ལ་རྒྱ་མཚོའི་སྡེ་ཞེས་བྱ་ལ། དེ་ནི་ནུབ་ཕྱོགས་རྒྱ་གར་ནས་ཤར་ཕྱོགས་རྒྱ་ནག་གི་སར་རྩུར་མཆེད་པ་སྟེ། དེར་སོ་སྐྱེས་དང་སོ་སྐྱེས་མ་ཡིན་པའི་དད་འདུན་པ་མང་དུ་འདུ་བ་ནི་ཡུན་ཐུང་ཙམ་མིན་ལ་དེའི་དགེ་བ་སྲིད་མཐར་བརྒྱངས་པ་ལས་གཟོད་གྲགས་པ་ཕྱོགས་སུ་རྒྱས་པ་ཡིན་དེ་དེ་ལྟ་མིན་ན་གྲགས་པ་འདི་འདྲ་བ་ཡང་འབྱིར་མི་ནུས་སོ།། སྡེའི་འཛིགས་གསོ་ཡང་དད་འདུན་པ་རྣམ་ལ་རག་ལས་པ་ལས

དཀོན་མཆོག་གི་བྱིན་རླབས་ལ་འབྲེལ་མེད་དོ།། དེ་ཡང་གནས་སྐབས་སུ་བྱིན་རླབས་འབྱུང་དཀའ་ཡང་། སྐལ་བ་དེ་འདྲ་རྙེད་དཀའ་སྟེ། «རྟོགས་པ་བརྗོད་པ»ཞེས་པ་ལས། བློ་རིག་བཟང་པོས་སྐལ་བ་བསྟན་དུ་མེད།། མཐུན་རྐྱེན་ལེགས་ཀྱང་དུས་མིན་འགྲུབ་པ་དཀའ།། ཞེས་པ་ལྟར་སྟེ་འདིའི་སྐོར་གསོ་ཡང་ངེད་ལ་རགས་ལས་སོ།། ཞེས་གསུངས་སོ།། དེ་ནས་པོ་ཏ་ལ་ཡིག་འཁྲིད་དང་བཅས་ཀན་སུའུ་སྤྱི་ཁྲབ་ཆེན་མོ་ཐན་ལུ་ལགས་སུ་གཏོང་བ་ལ། གསེར་སྲང་དཀར་པོ་ཞུང་ཙམ་གྱིས་རོགས་སྐྱོར་གནང་། ཡང་ཅིག་གྲོས་བགྱིས་ཏེ་དམག་སྤྱི་ཆེན་མོ་ལིག་ཧྲིན་དང་ལིས་ཁོན་རྣམ་གཉིས་སུ་གཏོང་བ་ལ་ཀུན་གྱིས་ལེགས་སོ་བྱུང་། རྣམ་གཉིས་ཀྱིས་ས་གནས་དེའི་ཡངས་དོག་དང་རིང་ཐུང་། གཟར་ཆད་མི་སློམས་པའི་ཆར་ཐབས་བཀོལ་སྣ་ཚོགས་ཀྱིས་བདེ་ཞིང་སློམས་པར་མཛད་པ་སྟེ། ལྷོ་བྱང་ལ་འདོམ་པ་དོན་དྲུག་དང་ཤར་ནུབ་ཏུ་འདོམ་པ་ང་གཉིས། ཕྱོགས་བཞིར་ཀྱང་སྟེབས་སོགས་བརྩིགས་པ་ཡིན་ནོ།། དེར་སྒོ་ཆེན་ཞིག་དང་དེའི་གཡས་གཡོན་དུ་ཁང་ཁྱིམ་གསུམ་རེ་གྲུབ་པར་བྱས། ནང་རོལ་དུ་ཐོག་མར་ལྷ་ཁང་ཆེན་མོ་གསུམ། དེའི་ཤར་ནུབ་ཏུ་ཙོང་ཁང་ཐོག་བརྩེགས་ངོས་སློམས་པ་གཉིས་གཞོག་སྒྲོ་བརྐྱངས་འདྲ་བ། ཁྱམས་རར་ཁང་ཆུང་དགུ། དཀྱིལ་དབུས་སུ་རྒྱ་ཕིབས་ཀྱིས་མཛེས་པའི་ཁང་ཆུང་བདུན། རྒྱབ་ངོས་སུ་སྤྱན་རས་གཟིགས་ཀྱི་ལྷ་སྐུ་ཡོགས་ཕྲིས་མ། བར་དུ་ཁང་ཆུང་གཅིག ལྷ་ཁང་མདུན་ངོས་སུ་ཕིབས་སུམ་བརྩེགས་ཅན། ཤར་ནུབ་ཏུ་སྟོན་པའི་སྐུ། པེར་དྲི་ཐོན་མོའི་ལྷ་ཁང་གཉིས་ཀྱིས་བརྒྱན་པ། དེར་ཁྱམས་སྟོང་དུ་ཁང་ཁྱིམ་བདུན། སོ་སོར་རྗེ་རིང་གི་ལྷ་ཁང་རེ། རྒྱབ་ཁང་ལྔ། ཤར་ནུབ་ཏུ་བྱིན་རླབས་དང་ཆོས་སྐྱོང་ལྷ་ཁང་། དེའི་ཁྱམས་སུ་ཁང་ཆུང་བརྒྱད། ཚོགས་ཁང་ལྔ། ཤར་ནུབ་ཏུ་སྟེ་ཁྲིའི་ཁང་ཆུང་བཅུ་གཉིས་རེ། གཞན་དུ་ཁང་ཆུང་ལྔ་རེ། དེའི་རྒྱབ་ངོས་སུ་མཐོ་ཚད་ལ་འདོམ་པ་གསུམ་དང་ཞེང་ཚད་ལ་འདོམ་པ་བཅུ་བཞི། རིང་ཚད་ལ་འདོམ་པ་སུམ་ཅུ་ཡོད་པའི་ཆོས་ར་ཡོད་པ་དེར། རྒྱ་ཕིབས་ཀྱིས་བརྫིད་པའི་རྒྱལ་ཁང་ལྔ་དང་། མདུན་སར་སྟག་འབྲུག་རྒྱལ་ཁང་གསུམ། གཡས་གཡོན་དུ་སོ་སོར་ཁང་ཆུང་དྲུག ཤར་ནུབ་ཏུ་ཙོང་ཁང་གཉིས། མཐའ་སྐོར་རྭ་ཁྱམས་སུ་ལྷ་ཁང་གཞན་ཉེར་གསུམ་འདུག་གོ དེའི་འདབ་སུ་ཆོས་ཀྱི་ལྷ་ཁང་ལྔ་རེ། མཁར་ཀྱང་ཕྱི་རོལ་གྱི་ལྟོ་ཤར་མཚམས་སུ་སླུ་ཁང་གསུམ་དང་། དེའི་མདུན་དུ་ཁང་ཆུང་གཅིག ཤར་ནུབ་ཁྱམས་རྭ་རེ་རེར་ལྷ་ཁང་གསུམ། དེར་སྟེ་གསུམ་

འདུག་པ་ལས། གཅིག་ནི་ཤར་ངོས་སུ་མཆིས་པ་དེར་ཁང་ཁྱིམ་གསུམ་དང་ཆུའི་འཐག་ཁང་ལྔ། ས་ཞིང་ཆེན་གཅིག་དང་མུའུ་ལྔ་བཅུ་འདུག གཅིག་ནི་ནུབ་ཤར་མཚམས་སུ་འདུག་པ་དེར་ཁང་ཁྱིམ་དྲུག་དང་ཆུའི་འཐག་ཁང་ལྔ། ས་ཞིང་མུའུ་བཅུ་ཡོད་ལ། གཞན་གཅིག་ནི་ནུབ་བྱང་གི་མཚམས་སུ་འདུག་པ་དེར་ཁང་ཁྱིམ་གསུམ་དང་ས་ཞིང་ཆེན་གཉིས་ལྷག་ཡོད་པ་འདྲའོ།། དེར་ལྷ་སྐུ་དང་བྱིན་རླབས་ཀྱི་བཀོད་པ་ཆེ་ཆུང་རབ་དང་རིམ་པར་མ་འདུས་པ་གཅིག་ཀྱང་མེད། སྣེའི་བཟོ་བཀོད་ཀྱི་བརྗིད་ཉམས་ཏ་ཙང་ཆེ་སྟེ་གསེར་མདོག་གསེར་གྱིས་བརྒྱན་པར་སྣང་ལ། བཟོ་བཀོད་ཐད་དེ་སྔའི་རྣམ་པ་ལས་འདའ་བར་མ་བྱུས་སོ།། ཁྲིན་ཏ་ཁྲི་ལོ་བཅུ་དགུ་པ་ (སྤྱི་ལོ༡༩༢༣) ཟླ་གཉིས་པའི་ཚེས་ཉེར་དགུ་ཉིན་སླར་གསོའི་ཆོ་ག་འགྲིག་པ་ནས་ཁྲིན་ཏ་ཁྲི་ལོ་ཉེར་གསུམ་པ་ (སྤྱི་ལོ༡༩༢༧) ཟླ་བརྒྱད་པའི་ཚེས་བཅོ་ལྔའི་ཡར་ཚེས་ལ་གྲུབ་པར་སྨྲར་རོ།། བཟོ་བ་དང་བཟོ་རྫས། བཟོ་ཡུལ་སོགས་ཀྱི་འགྲོ་སྒྲོན་ཐམས་ཅད་སྐུ་ཞབས་ཀྲང་ལགས་ཀྱིས་ཕུད་ཅིང་དེས་ཀྱང་མ་སྙོང་བའི་ཚ་སྐུ་ཞབས་ལིག་རྩུན་གྱིས་སྙོང་བར་བྱས་པ་སོགས་ལས་གཞན་དུ་མེད་དོ།། ལྷ་ཁང་དུ་དགེ་འདུན་པ་ཅེ་ཁྲིན་དང་། ཡན་ཅིན། ཏའོ་པེན་སོགས་ཀྱིས་ལྷ་ཁང་གི་དཀོན་གཉེར་མཛད་པ་ནི་ཐན་པར་གྲུས་པའི་ཚ་ནས་དང་། ཡེ་ཅིན་གྱིས་སྡེའི་ཁྲི་བའི་ལས་མཛད་པ་ནི་ཐབས་དང་བཀོད་པ་སྣ་ཚོགས་པས་དབང་གིས་སོ།། བདག་ནི་རྫ་ཅན་གྱི་སྲིད་གཉེར་བ་ནས་ཀན་སུའུའི་ཏ་ཕུ་ལང་ (དཔོན་གནས་ཀྱི་མིང་) དུ་བསྐོས་ནས་ལོ་ཞག་གསུམ་ཙམ་འགོར། ས་གནས་དེའི་སྲིད་ཐབས་ལྟ་ཞིབ་ཀྱི་ཆེད་དུ་ཡུལ་ལང་ཧུར་ཅན་པ་སྟེ། དུས་ནི་ཁྲིན་ཏ་ཁྲི་ལོ་ཉེར་གཉིས་པ་ (སྤྱི་ལོ༡༩༢༨) ཟླ་ལྔ་བའི་ཚེས་དྲུག་སྟེ། ཉི་འོད་འཇམ་ཞིང་ཡུལ་ལྗོངས་དྭངས་བ། རླུང་རྩལ་སོགས་འཁྲུག་རྩོད་ཀྱིས་མ་གོས་པའི་ཉིན་ལ་སྐུ་ཞབས་ཀྲང་ལགས་དང་ལིག་ལགས་སོགས་ཀྱིས་གདན་ཞུས་ལྟར་ཡུལ་དེར་སྦྲ་བསེང་བག་ཕེབས་དུ་ཕྱིན་པ་ཡིན་ནོ།། བདག་གི་སྣང་ངོར་རྒྱ་མཚོའི་སྡེའི་གནས་ཤུལ་ནི་ཡུལ་གྱི་མཆོག་ཏུ་གྱུར་པ་སྟེ། ཕྱོགས་བཞིར་རི་རབ་ཀྱིས་བརྗིད་ཅིང་། མཚམས་སུ་ཆུ་ཀླུང་གིས་མཛེས་པ། ནགས་ཚལ་སྟུག་པོར་འདབ་ཆགས་དབྱངས་སྙན་སྒྲོགས་པས་རྫོན་གྱི་ཡུལ་མཆོག་ཏུ་མཐོང་ལ། ཆུ་ཐྲན་དྭངས་བའི་དབུས་སུ་ཉ་མོ་གར་ལ་རྩེན་པ་ཉ་པའི་ཡུལ་མཆོག་ཏུ་མཐོང་། ངེད་རྣམས་ཛ་ཆང་གླུ་གར་དང་སྐྱེབས་ནས་འགྲོ་འདུག་གི་དཔལ་ལ་རོལ་བས་རང་སྣང་གང་ཤར་རམ་རང་ལུས་གར་འདུག་ཀྱང་མི་ཤེས་པའི་བདེ་ཞིང་སྐྱིད་པའི་ཚོར་སྣང་གིས

འཁྲུད། ཁོང་རྣམས་ཀྱིས་ཀྱང་། ཧོ་ཞིའི་ནེ་ཀུན་ལས་རྒྱ་མཚོའི་ནེ་ནི་མཆོག་ཏུ་གྱུར་བས་དེའི་བཀོད་པར་སྔན་ཚིག་རེ་གཉིས་ཀྱིས་བརྗོད་ཐབས་མི་སྲིད་དོ་ཞེས་བསྟོད་པའི་གཟིངས་མཐོའོ། དེར་སྐུ་ཞབས་ཀྱང་ལགས་ཀྱིས་བདག་ལ་བསྟོད་ཚིག་འགའི་ཞུ་བ་མཛད་པས། བདག་གིས་གང་ཉིད་རྒྱལ་པོའི་སྐུ་དྲིན་དང་མཐའ་འཁོབ་ཀྱི་བདེ་འཇགས་ལ་བསམ་ནས་རིན་ཆེན་རྒྱན་གོས་ལུས་ལ་བསྣབས་པ་དང་དམག་དར་གྱིས་མཐོ་བས། གཟི་བརྗིད་མངོན་པར་མཐོ་ཞིང་དབང་ཐང་ལྷག་པར་རྒྱས་ན་ཡང་སྒྲོ་བསེང་བག་ཡེངས་ཀྱི་ལས་ལ་མ་གཡེང་བའི་འདུན་པ་ནི་རྒྱལ་པོའི་སྐུ་དྲིན་མཇལ་ཕྱིར་དང་དམིགས་བྱ་ནི་རྒྱལ་ཁམས་བདེ་བའི་ཐབས་ལ་དགོངས་པས་ན། དེ་ནི་ལས་ཀྱི་མཆོག་ཏུ་གྱུར་སྣང་སྟེ། གོང་ནས་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་འཁྱོར་ཕྱུག་དང་མན་དུ་འབངས་རྣམས་ཀྱི་བདེ་སྐྱིད་ལ་དགོངས་པ་ནི་མཛངས་མིའི་ཆེ་བ་ཡིན་པས་སོ་སྐྱེས་ཕལ་བ་ཞིག་གི་འགྲུབ་མི་ནུས་སོ། ཞེས་བསྟོད་པའི་ཡིས་གསལ་བར་བྱས་སོ། སྐུ་ཞབས་ཀྱང་ལགས་ནི་ཐྲུ་ཅན་ཞིང་ཆེན་གྱི་མི་སྟེ། མིང་ལ་ཀྱང་རེ་དང་ཏུས་མཚན་ལ་ཤེ་ཧྲིན་ཞེས་བྱ་ལ། བདག་ཡང་ཐྲུ་ཅན་གྱི་མི་དང་མིང་ལ་ཆན་ཅིན་དང་ཏུས་མཚན་ལ་ཐེན་ཀྲིན་ཞེས་འབོད་པ་སྟེ། ཆེད་དུ་ཡིས་སུ་བཏབ་པོ།

ཆན་ལུང་ཁྲི་ལོ་ང་བཞི་བའི་སྐབས་སུ་བཞེངས་པའི་རྡོ་རིང་དུ། རྒྱ་མཚོའི་ནེ་ནི་སུང་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་མཇུག་དང་ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་འགོ་ཙམ་དུ་བཞེངས་པའོ། ཞེས་སྣང་ལ། དེ་ནས་མིང་རྒྱལ་རབས་ཁྲིན་ཏ་ཁྲི་ལོ་བཅུ་དགུ་པར（སྤྱི་ལོ་༡༩༨༣）རྒྱ་མཚོའི་ནེ་གསར་དུ་བཞེངས་སྐབས་དེ་སྔའི་ནེ་ཤུལ་དུ་བཞེངས་པ་ཡིན་ཏེ། ཆིང་རྒྱལ་རབས་སྐབས་སུ་ཞིག་གསོ་དུ་མར་མཛད་པ་དེར་རྡོ་རིང་ཡི་གེས་ར་སྤྲོད་ཐུབ་པ་གཞམ་གསལ་ལྟར།

རྒྱ་མཚོའི་ནེའི་དཀར་ཆག་ལྷ་ཁང་།

ཤུ་ཧྲེ་མཁར་གྱི་བྱང་ངོས་སུ་ལི་དཔར་ལྷ་ན་རྒྱ་མཚོའི་ནེ་ཡོད། རྡོ་རིང་གི་ཡི་གེ་ལྟར་ན་ལང་ཧྲུའི་བྱང་ངོས་སུ་ནེ་ཞིག་ཡོད་ལ། ནམ་སར་བཞེངས་པའི་དུས་ནི་མི་གསལ། སུང་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་མཇུག་ཙམ་དུ། ཧོ་ཞིའི་མཁར་ནི་མི་ཉག་ཡོན་ཧྲའི་སྡོད་གནས་ཡིན། སྐབས་དེར་ཡུལ་དེར་འགྲིམ་འགྲུལ་སྟབས་མི་བདེ་ཞིང་ཡིག་འཕྲིན་སོགས་གཏོང་མི་ནུས་ཕྱིར། ཡུན་རིང་

པོར་སྟུབ་རྐྱེན་དེའི་ཐུང་རབས་ཤེས་དཀའ། མིང་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་ཁྲིན་ཏའི་སྐབས་སུ་ཞུག་རིམ་པ་ཀྱང་རེས་ལུགས་ཀྱིས་བཟོ་བ་དང་བཟོ་རྫས་སོགས་བསྒྱུས་ཏེ་རྙིང་ཐུལ་དུ་སོང་བའི་རྣམ་པ་གསར་དུ་བཅོས། གཞི་ཁྲོན་གྱི་བཀོད་པ་ཏ་ཙང་ཆེ།ཡིན་ཡང་ལོ་འཁྱིངས་ཆེ་བས་ཡང་ཅིག་ཞིག་རལ་དུ་སོང་། ཁང་ཤེ་ཁྲི་ལོ་སོ་དྲུག་པར་ཧྲའོ་པོ་(དཔོན་གནས་ཀྱི་མིང་)སུང་ལུགས་ལྟར་ཡང་རྟུར་ཕེབས་སྐབས་སྔེའི་རྣམ་པ་མཐོང་བས་ཡིད་ཤིན་ཏུ་སྐྱོ། འགྲོ་གྲོན་རྒྱ་ཆེར་བཏང་། དེ་སྔའི་རྣམ་པ་གསར་དུ་བཏོད། རབ་བྱུང་བ་ཅི་ཏྲན་བྱ་བས། གསེར་མདོག་གསེར་གྱིས་བརྒྱན་པའི་སྐུ་འདིར་བསྟན་པའི་རྗེས་འཇུག་པ་དཀོན་པར་མཐོང་ནས་དད་སེམས་ཆེན་མོས་ལྷུང་བཟེད་དང་འཁར་བ་ཁོ་ནར་བརྟེན་ནས་གནས་ཕྱོགས་མང་དུ་འགྲིམ་སྟེ་གཙང་སེ་གནང་། བསྟན་པའི་ལས་སྤྱིལ། ལོ་བརྒྱད་ལ་རླུང་ཚར་དང་བགྲེས་སྐོམ་ཐུང་ན་ཡང་དད་སེམས་མ་འགྱུར་བ་དེ། སྤྱི་ཁྲིབ་ལྷ་རྟོག་པ་ཙང་ལུགས་ཀྱིས་ཚོར་ནས་ཆོས་ཀྱི་གླིགས་བམ་དྲུག་སྟོང་བརྒྱད་བརྒྱ་ཉེ་ཤུ་ཞིག་གདན་དྲངས། ཐན་སེར་གྱིས་གསོལ་བས་རྒྱུ་འབྲས་ཟད། ཆོས་ཀྱི་རྟེན་འབྲེལ་གྱིས་མཐུས་ཏ་རྐྱང་རྐྱང་ཞིག་ལ་བཀལ་ཏེ་ཕྱིན། ལམ་གྱི་བགྲོད་པ་དཀའ། སྦྲ་ཚུང་ཡང་དོན་ཆེར་བསྒྲགས་པས་བློ་སེམས་དཀར་བའི་རྗེས་འཇུག་པ་མང་དུ་བྲངས། བཀའ་ལུང་དེ་མཐའ་འཁོབ་ཡུལ་ཀྱང་བཀང་བར་བྱས། གླེགས་བམ་རྣམས་ལྷ་ཁང་ལ་བཞག ཆོས་ཀྱི་འོད་ཟེར་སྣར་ཡང་འཕྲོས། མཐའ་འཁོབ་ཀྱི་ཡུལ་འདིར་མཛངས་མི་མཐོང་དཀོན་པས་ཁྲའོ་ཙོ་ཏུ་འབོད་པ་བདག་གིས་ལྷ་རྟོག་གི་ལས་མཛད་ཁྲུལ་བྱས། ཞིང་གི་བཀོད་པ་འདི་འདྲར་སྣང་བ་མཐོང་བྱའི་དཔལ་དུ་ཤར་དཀའ་ཡང་། ལས་བསོད་རྒྱས་པ་རྣམས་ཀྱི་དད་བྱའི་ཡུལ་དུ་སྨིན་པ་ཡིད་རེ་དགའ། འདིར་བཞུགས་ཀྱི་གླེགས་བམ་ཉི་འོད་ཀྱི་ཟེར་དང་བསྟུན་ནས་འཕྲོས། སྐྱེ་འགྲོ་ཀུན་གྱི་དད་པའི་གཟི་བྱིན་ཀྱང་རི་སྤུང་གི་དཔལ་དང་བསྡེབས་ནས་འབར། ཝོ་བྲང་གི་གཟི་དཔལ་བརྒྱ་བྱིན་གྱི་ཚལ་ལ་འགྲན།ནགས་སྤུང་སྟུག་པོར་འདབ་བརྒྱ་ཀུན་ནས་དཀྲིགས།། ཕྱོགས་བཞིའི་ཆུ་ཐྲན་སྣ་རགས་བཅིངས་པ་འདྲ།། གངས་རི་མཐོན་པོ་སྤྲིན་དཀར་དབུས་ན་མཛེས།། འདི་ཡང་ཆོས་ཀྱི་ཝོ་བྲང་གི་མཛེས་ཉམས་ཁོ་ནར་ཟད། ཕྱི་རབས་པ་ཚོས་ཀྱང་ཆོས་ཀྱི་ཉི་མ་ཤར་ཕྱོགས་ནས་འཕྲོས་ཏེ་ནུབ་ཕྱོགས་འཛིན་མའི་ཁྲོན་བཀང་བར་བྱས་པའི་བྱིན་རླབས་འདི་ཀོ་ལོ་རྒྱུས་དེབ་ཐེར་དུ་འདྲེན་པར་ངེས། དེ་བས་བྲིས་འདི་གཡང་ཏེའི་རྗེ་ལ་བཀོས། ཇི་སྲིད་བར་དུ་ཉམས་མེད་བརྟན་ཅིང་འབར་བར་ཤོག།

རབ་བྱུང་བ་ཙེ་ཧྲན་ཉུས་མཚན་ནི་པིན་ཙེ་ཞེས་བྱ་ཞིང་། རྟ་རྟོང་ས་ཁུལ་གྱི་མི་ཡིན། གོ་ཤྲི་ཆོས་ཀྱི་རྒྱལ་མཚན་གྱི་ཐུགས་སྲས་ལ་ལའོ་ཐན། ལའོ་ཧྲོ། ལའོ□། ལའོ□། ལའོ་ཧྲི། ལའོ་པིན། ལའོ་ཞང་། ཏ་ཡེ། ཏ་ཆིས་སོགས་ཀྱིས་བྲིས། དུས་ནི་ཆན་ལུང་ཁྲི་ལོ་དང་པོའི་ཟླ་བཅུ་བར།

རྒྱལ་པོའི་ལུང་གིས་ཟིན་པའི་ཏ་ཐྲ་ཧྲན་ཞི་ཀན་སུའུ་ལས་སྲུང་པ་ཧེ་ཀོང་ཧེ་ནན་གྱི་ཨན་ཁྲ་ཧྲི་ཟིའི་སྒྲི་ཁྲབ་བདེ་སྲུང་པ་ཀའོ་ཁྲའོ་ཀྲ་ཞེས་པས་སྒྱུར་བའོ།།

རྒྱ་མཚོའི་སྔེ་སྐྱར་གསོ་བའི་རྡོ་རིང་ཡི་གེ

ཨུ་ལི་ནགས་སྐྱུང་གིས་མཛེས་པ་ནི་མཁར་གྱི་བྱང་ངོས་མཆོག་ཏུ་གྱུར་པ་ཡིན་ཡང་རྒྱ་མཚོའི་སྔེའི་ཤར་གྱི་ཆ་ནི་དེ་བས་ཀྱང་ལྷག་གོ ཐང་གི་རྒྱལ་པོ་སུའུ་ཙུང་དང་ཏའེ་ཙུང་གི་སྐབས་སུ་ཨན་ཧྲིའི་ཟིང་འཁྲུག་ལངས། ལང་དྷུའི་ས་ཁུལ་བོད་ཆེན་པོའི་དབང་འོག་ཏུ་བསྡུས། སུང་གི་སྐབས་སུ་ཡུལ་དེ་མི་ཉག་གི་ཡོན་རྟའི་སྡོད་གནས་ཡིན། ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱིས་ས་གནས་འདི་དག་ཕྱུགས་སར་བཅད། དེ་ཡང་ཏན་རྒྱལ་རབས་དང་ཅིན་རྒྱལ་རབས་སོགས་རྒྱལ་རབས་དྲུག་གི་རིང་ལ་རྒྱལ་རབས་རིམ་བྱོན་གྱི་ཕོ་བྲང་གི་གནའ་ཤུལ་དང་ཐང་རྒྱལ་རབས་སྐབས་ཀྱི་"ལིན་ཙོན་ཐེ་ཁྲི"(灵钧台池)སོགས་ནི་སྙན་ངག་པ་ཕང་ལྷི་དང་ཚན་ཚན་སོགས་ཀྱི་བསྟོད་བྱའི་ཡུལ་དུ་གྱུར་བ་རྣམས་ཡང་བསྐྱབས་སོང་བ་ལས་རྒྱ་མཚོའི་སྔེ་ཁོ་ན་དེང་གི་བར་དུ་མིག་གི་དཔལ་དུ་མཛེས་པ་འདི་ལྟར་རོ།། དེ་ནི་སུང་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་མཇུག་དང་ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་སྟོད་ཙམ་དུ་བཞེངས་པ་སྟེ། ཆིང་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་སྐབས་སུ་བློན་པོ་སུང་སི་ཁེ་ལགས་ཀྱིས་གསར་དུ་བྱས་པ་ཡིན་ལ། དེར་ལྷ་ཁང་བཞེངས་པ་ནི་ཕྱིར་དྲན་གྱི་དབང་དུ་བྱས། ཀུ་ཤྲི་ཆོས་ཀྱི་རྒྱལ་མཚན་གྱིས་དཀའ་ཚེགས་ལ་མ་འཇེམས་པར་སྔེ་གསར་དུ་གསོས་ཤིང་། ནང་ས་ནས་བཀའ་བསྟན་འགྱུར་གདན་དྲངས་པ་ལ། ལམ་གསེང་དུ་བགེགས་དུ་མ་དང་ཕྲད་རྐྱེན་རབ་བྱུང་བ་ཙེ་ཧྲན་གྱིས་རོགས་སྐྱོར་ལས་གཟོད་གྲུབ་པར་བྱུང་། ཙེ་ཧྲན་ནི་ཐབས་དང་ཤེས་པས་ཕྱུག་པས། ཁོང་གིས་ཁྲི་རབས་མཛད་སྐབས། གདོན་བགེགས་ཀྱིས་གནོད་པ་མེད། ལོ་བཅུ་ཕྲག་ཁ་ཤས་ལ་སྔེའི་སྐྱར་གསོའི་བྱ་བ་ཡོངས་སུ་གྲུབ། ཁོང་གི་མཛད་པ་ཏ་ཙང་མཐོ་བས་པཎྜི་དང་སེར་སྐྱའི་རྗེས་འཇུག་པ་མང་། ཆོས་ཀྱི་སྒྲ་དབྱངས་ཀུན་ནས་བསྒྲགས་པ་ཐོས། དེའི་རྗེས་སུ་དཀོན་གཉེར་གྱི་ལས་དེ་རྒྱུད་འཛུབ་ཁྲིད

ཀྱི་མར་མེ་བཞིན་དུ་གྱུར་བ་ལ། སྔར་གྱི་གཟི་དཔལ་ཀྱང་རིངས་མིན་ཉམས་པར་གྱུར། ཐུགས་ཀྱི་སྲས་པོ་ཏ་ཡེ་དང་ཏ་ལིན་སོགས་ཀྱིས་ཁྲི་བའི་ལས་མཛད་ཅིང་འབྲས་བུ་གཡུར་དུ་མ་སྨིན་པ་ཕུད་དེ་ཡང་མ་འགོར་བར་སྐུ་མྱ་ངན་ལས་འདས། དགེ་འདུན་གཞན་རྣམས་ཀྱིས་སྡེ་ཉམས་པར་དོགས་ནས། གྲོས་སུ་རབ་བྱུང་བ་ཏ་ཡེན་གྱིས་ཞིང་ལས་དོན་དུ་གཉེར་བའི་འགན་བཞེས། པོའུ་ཐན་གྱིས་དགོན་སྡེའི་ལས་ཁུར་དུ་བླངས། གཞན་རྣམས་ཀྱིས་ལས་རོགས་མཛད་དེ་སྡེའི་བཀོད་པ་སྔར་གསོས། ལས་ཀྱི་རིམ་པ་ཞིང་ལ་བརྟོས། དགོས་དངུལ་སྲང་སྟོང་ལྷག་དང་འབྲུ་རིགས་གཞོང་བ་སུམ་ཅུ་ལྷག་ཐམས་ཅད་རབ་བྱུང་བའི་རྒྱུན་ལྡན་གྱི་འཚོ་བའི་འགྲོ་སོང་ལས་བཏུས། ཕྱི་འགྲམ་དུ་མཚོན་རྩིས་སྤྲས་པའི་ལྷ་ཁང་ཆུང་བ་ནི་རབ་བྱུང་བ་ཏ་ཁྲོས་ལོ་ཞག་དུ་མར་བསགས་པའི་དངུལ་སྲང་བཞི་སྟོང་གིས་གྲུབ་པར་བྱས། ཡོན་བདག་སུང་ཡེས་བྱ་བས་རྡོ་རིང་བསླངས་པ་སྡེའི་གཟི་དཔལ་དང་ལྡན་དུ་མཛེས། ཏོན་ཁྲིན་གྱིས་ལས་ཀྱི་རིམ་པ་ཞིང་ལ་བརྟོས། ཡིག་ཞུས་སྐུ་འདྲ་གཟིགས་བརྙན་དང་། ཡང་ནེར་གྱིས་ཞིབས་ཁྲིས་སོགས་མངོན་པར་གསལ་བར་བྱས། ཐང་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་བློན་ཆེན་ལིས་ཧྲིན་གྱིས་སླུ་ཁང་གསར་དུ་བྱས། དེར་ལུང་བསྟན་དུ། སྔར་བསོད་ནམས་བསགས་པའི་མཐུས་དབང་དུ་བྱས་པར་བཞེད་དོ།། འོན་ཀྱང་དར་མ་ཡུ་དུམ་བཙན་པོས་ཞིང་གི་བཀོད་པ་མཛལ་བྱའི་ཡུལ་དང་བྲལ། ཏ་མཆོག་གིས་བྱི་ལ་འཛིན་པ་དཔེར་མི་འོས། དེ་བས། འབྲུ་རིགས་ཀྱི་ལྷག་མ་ལས་བཟོ་བ་རྣམ་པའི་དོན་དུ་ཕུལ་ན། དེ་རྣམས་ཀྱང་གྲང་སྐོམ་བཀྲེས་ལྟོགས་ཀྱིས་གཟིར་བ་མི་སྲུང་། ཨེ་མ་ཧོ། ནུབ་ཕྱོགས་སླུང་གི་ཚུ་ཐིགས་བསགས་པ་ལས།། མཛེས་པའི་ལྟེངས་གཅིག་འདྲེན་བྱའི་དཔལ་དུ་བཀོད།། རྒྱན་མཛེས་བུ་མོ་གང་ནས་ཕེབས་པ་དེ།། སྐྱེ་འགྲོའི་ཡིད་དུ་མ་སྨིན་འདི་ཀོ་མཚར།།ཞེས་གསུས་པར་སྨྲར་རོ།།

ཆན་ལུང་ཁྲི་ལོ་ང་བཞི་བའི་སྟོན་ཟླ་གཉིས་པའི་བཀྲ་ཤིས་པའི་ཉིན་ལ། ཅིན་ཧྲིའི་དབང་འཛིན་སྔར་ཀང་ཧྲོང་ཀྲོ་ཆིན་ཧྲུ་དབྱང་ཅང་ཤན་གྱི་ལས་གཉེར་བ་སུང་ཧྲུའི་འདོད་པ་ལྟར་ཡི་གེ་བ་ནི་ལས་ཞོར་བ་ཡང་སླུས་བྱས་སོ།།

སྐུ་ཞབས་ལིས་ཧྲིན་བུན་གྱི་བརྩམས་ཆོས་ཁྲིད།[༧] རྒྱ་མཚོའི་སྡེ་ནི་ལྷུ་ལྷེ་མཁར་གྱི་ནུབ་བྱང་དུ་ལི་དབར་ལྦ་ཙམ་དུ་འདུག་ཞེས་དང་། ཀྲང་ཧྲུའུ་ཆེན་གྱི་

《རྒྱ་མཚོའི་སྡེའི་དྲན་སྲུ》ཞེས་པའི་སྐད་རྩོམ་ཁྲིད་དུའང་རྒྱ་མཚོའི་སྡེ་ནི་ལང་ཧུའི་ཁུལ་གྱི་སྡེ་མཆོག་ཏུ་གྱུར་པ་སྟེ། རི་ལྗུང་ནགས་ཚལ་གྱིས་རྒྱན་ལ། གཞོན་དུས་ཐེངས་དུ་མར་ཡུལ་སྐོར་དུ་ཕྱིན་མྱོང་། དཔྱར་དུས་སུ་བསིལ་ལྡོངས་འགྲིམ་པར་དེ་ནི་ཡུལ་ཀུན་ལས་རྣམ་པར་རྒྱལ་ལོ། ཞེས་བཀོད་པ་མཐོང་ལ། ད་ལྟའང་སྒྲོ་བསེང་ལ་ཐེབས་པའི་དོ་རྣ་མཆོག་ཤོས་སུ་གྱུར་འདུག་ལ། ཞིག་གསོ་བརྒྱུད་སྡེའི་རྣམ་པའང་གསར་དུ་མངོན་འདུག་པས་ལྷ་ལྷེ་མི་དམངས་ཀྱིས་དུས་གནང་རོལ་བའི་ཡུལ་ཁ་ནར་ངེས་སོ།།

རྒྱ་མཚོའི་སྡེ་ཞེས་པའི་གོ་དོན་ཐད། མི་ལ་ལས། བཤད་རྒྱུན་ལྟར་ན་གནའ་དུས་སུ་སྡེའི་ཕྱི་འདབ་ཏུ་རི་ལྗུང་ནགས་ཚལ་གྱིས་བརྒྱན་པས། རྒྱང་ནས་བལྟས་ན་རྒྱ་མཚོའི་དབུས་སུ་སྡེས་རྣམ་པར་མཛེས་པ་བཞིན་དུ་སྣང་བས་ན་མིང་ལའང་རྒྱ་མཚོའི་སྡེ་ཞེས་ཐོགས་སོ།། ཞེས་པའི་ངག་རྒྱུན་དེ་ག་སར་ཀུང་ཁྱབ་འདུག་སྟེ། དཔེར་ན་ཀན་སུའུ་སློག་སྨ་ཁྲབ་གཏོང་ལས་ཁུང་གིས་དེ་ཐར་བཏང་བའི་《ལོ་རྒྱུས་རིག་གནས་ཀྱི་གྲོང་རྫལ་གྲགས་ཆེན་_ལྷ་ལྷེ》ཞེས་པར་དེ་བཞིན་གྱི་འགྲེལ་མཛད་འདུག་པ་སྟེ། དོན་དངོས་སུ་དེ་ལྟ་མིན་ཏེ། དེ་ནི་སངས་རྒྱས་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་ལྟ་བ་དང་ལྡན་པའི་ཐ་སྙད་ཀྱི་བྱུང་བ་ཞིག་ཡིན་ལ། དེ་བཞིན་གྱི་བཞེད་ཚུལ་རྒྱ་བོད་ཀྱི་གླེགས་བམ་འགར་སྣང་བ་འདིར་ཡིག་ཚོགས་ཀྱིས་མང་དུ་མ་སྤྲོས་སོ།(བསྒྱུར་བ་པོས།)

༡༩༧༧ལོར། ལྷ་ལྷེ་ས་ཁུལ་དང་རྫོང་རིམ་པའི་འབྲེལ་ཡོད་འགོ་ཁྲིད་རྣམ་པས་ཅི་ཕྱོགས་ཀྱིས་དེ་སྔའི་ཅིན་དབྱང་ཤང་ལིས་ཙ་མའོ་སློབ་ཆུང་(金羊乡李家磨村小学)ཡུལ་དེ་ནས་གཞན་དུ་སྤོར་བ་མ་ཟད། ཞིང་ཆེན་དང་ས་ཁུལ། རྫོང་རིམ་པ་སོ་སོས་མ་དངུལ་བསྡུ་ཅི་ཐུབ་ཀྱིས་སྡེའི་རྣམ་པ་ཕྱོགས་ཐམས་ཅད་ནས་གསར་དུ་བཅོས་སོ།། ཀན་སུའུ་ཞིང་ཆེན་མི་དམངས་སྲིད་གཞུང་གིས་༡༩༨༡ལོའི་ཟླ་༩པའི་ཚེས་༡༠ལ་ཞིང་ཆེན་རིམ་པའི་རིག་རྫས་བདག་གཉེར་ལས་

ཁྲིངས་སུ་བཅད་ཅིང་། ༡༩༨༣ལོའི་རྗེས་ཙམ་ནས་རྒྱ་མཚོའི་སྔོའི་ཡུལ་སྐོར་རྣ་བར་གྱུར་ལ། ཞྭ་ལྷེ་རྫོང་གི་ཁྲབ་བསྟན་ལྟན་ཚོགས་ཀྱང་དེར་ཆགས་ཡོད་དོ།།

ཟུར་མཆན།

(༡) ཕུ་བུན་ཁྲིན་གྱིས་རྩོམ་བསྒྲིགས་བྱས་པའི་《མཚོ་སྔོན་དང་ཀན་སུའུའི་བོད་རྒྱུད་ནང་བསྟན་གྱི་དགོན་སྡེ》མཚོ་སྔོན་མི་དམངས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་༡༩༩༠ལོར་དཔར།

(༢) 《སྲུང་གི་ལོ་རྒྱུས》ལས།

(༣) (༦) སུའུ་པེས་བརྩམས་པའི《ཞྭ་ལྷེའི་ལམ་ཡིག—རྡོ་ཞི་རྡོག་ཞིབ་ཀྱི་ཡི་གེ》(སྨད་ཆ) ཞེས་པ་སྟེ། 《རིག་རྩལ》༡༩༩༣ལོའི་དེབ་གསུམ་པར།

(༤) བྲག་དགོན་པ་དཀོན་མཆོག་བསྟན་པ་རབ་རྒྱས་ཀྱིས་བརྩམས་ཤིང་ཨུ་རྒྱན་སོགས་ཀྱིས་རྒྱ་ཡིག་ཏུ་བསྒྱུར་བའི་《མདོ་སྨད་ཆོས་འབྱུང》དུ་གསལ། ཀན་སུའུ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་༡༩༨༩ལོར་དཔར།

(༥) 《སྟག་ལུང་པའི་དཀར་ཆག》ཏུ་གསལ།

(༧) ལིས་ཏྲིན་བུན་གྱིས་བརྩམས་པའི་《ཞྭ་ལྷེའི་ལོ་རྒྱུས་སྐོར་གྱི་མཐའ་དཔྱོད་འགའ》ཞེས་པ་སྟེ། 《དར་གོས་ཚོང་ལམ》༡༩༩༤ལོའི་དེབ་གཉིས་པར་གསལ།

ཟུར་བཀོད་དང་པོ།

ཡིག་ཚངས་འབྲེལ་ཡུའི་ཁུངས་ཡུད་མདོར་བསྟན་པ།

གཅིག གཞུང་ཡོད་ཀྱི་སྐོར།

༡、རྒྱལ་ནང་དུ།

«ས་སྐྱའི་གདུང་རབས་ངོ་མཚར་བང་མཛོད»（བོད་ཡིག་མ）ངག་དབང་ཀུན་དགའ་བསོད་ནམས་ཀྱིས་བརྩམས་ཤིང་རྡོ་རྗེ་རྒྱལ་པོས་ཞུ་དག་མཛད་པ་སྟེ། མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་༡༩༨༥ལོའི་ཟླ་གཉིས་པར་དཔར།

«རྒྱ་བོད་ཡིག་ཚངས་ཆེན་མོ»སྟག་ཚང་རྫོང་པ་དཔལ་འབྱོར་བཟང་པོས་བརྩམས་ཤིང་ཁྲིན་ཆེན་དབྱིན་གྱིས་རྒྱ་ཡིག་ཏུ་བསྒྱུར་བ་སྟེ། བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་༡༩༨༥ལོའི་ཟླ་བཅུ་གཉིས་པར་དཔར།

«དེབ་ཐེར་དམར་པོ»（བོད་ཡིག་མ）ཚལ་པ་ཀུན་དགའ་རྡོ་རྗེས་བརྩམས། མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་༡༩༨༡ལོའི་ཟླ་བཅུ་བར་དཔར།

«དེབ་ཐེར་དཔྱིད་ཀྱི་རྒྱལ་མོའི་གླུ་དབྱངས»རྒྱལ་དབང་ལྔ་བ་ངག་དབང་བློ་བཟང་རྒྱ་མཚོས་བརྩམས་ཤིང་གོ་ཧྲུ་ཆེན་གྱིས་རྒྱ་ཡིག་ཏུ་བསྒྱུར་བ་སྟེ། མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་༡༩༨༣ལོའི་ཟླ་བདུན་པར་དཔར།

«དེབ་ཐེར་གསར་མ»པཎ་ཆེན་བསོད་ནམས་གྲགས་པས་བརྩམས་ཤིང་ཧྲང་ཅིན་གྱིས་རྒྱ་ཡིག་ཏུ་བསྒྱུར་བ་སྟེ། བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་༡༩༨༤ལོའི་ཟླ་བཞི་བར་དཔར།

«དེབ་ཐེར་སྔོན་པོ»འགོས་ལོ་གཞོན་ནུ་དཔལ་གྱིས་བརྩམས་ཤིང་གོ་ཧྲུ་ཆེན་

གྱིས་རྒྱ་ཡིག་ཏུ་བསྒྱུར་བ་སྟེ། བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་༡༩༨༤ལོའི་ཟླ་གསུམ་པར་དཔར།

《ཆོས་འབྱུང་མཁས་པའི་དགའ་སྟོན》(བོད་ཡིག་ཤིང་དཔར་མ)དཔའ་བོ་གཙུག་ལག་ཕྲེང་བས་བརྩམས། (རྟང་ཅིན་གྱིས་རྒྱ་ཡིག་གི་འགྱུར་དེ་《བོད་ལྗོངས་མི་རིགས་སློབ་གྲྭ་ཆེན་མོའི་རིག་གཞུང་དུས་དེབ》༡༩༨༡ལོའི་དེབ་དང་པོ་ནས་བཞི་བ་དང་། ༡༩༨༢ལོའི་དེབ་གཉིས་པའི་སྟེང་དུ་གསལ།)

《ས་པཎ་རྟོགས་བརྗོད་བསྐལ་བཟང་ལེགས་ལམ》(བོད་ཡིག་མ)རིན་སྤུངས་ངག་དབང་འཇིགས་གྲགས་ཀྱིས་བརྩམས། ཟི་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་༡༩༨༤ལོའི་ཟླ་བདུན་པའི་ཕྱུགས་དཔར་མ།

《འགྲོ་མགོན་འཕགས་པའི་རྟོགས་བརྗོད》(བོད་ཡིག་ཤིང་དཔར་མ)ཡེ་ཤེས་རྒྱལ་མཚན་གྱིས་བརྩམས།

《རྒྱལ་དབང་ལྔ་བ་ཆེན་མོའི་རྟོགས་བརྗོད》། (ལྷ་སའི་ཤིང་དཔར་མའི་ཤོག་གྲངས་༣༠ནས་༣༡བར།)

《ཆོས་འབྱུང་དཔག་བསམ་ལྗོན་བཟང》སུམ་པ་མཁན་པོ་ཡེ་ཤེས་དཔལ་འབྱོར་གྱིས་བརྩམས། ཕུ་བུན་ཁྲིན་དང་ཚེ་རིང་གིས་རྒྱ་ཡིག་ཏུ་བསྒྱུར། ཀན་སུའུ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་༡༩༩༦ལོའི་ཟླ་བདུན་པར་དཔར།

《གྲུབ་མཐའ་ཐུབ་བསྟན་ལྷུན་པོའི་མཛེས་རྒྱན》ཐུའུ་བཀྭན་ཆོས་ཀྱི་ཉི་མས་བརྩམས། ལིག་ལིས་ཆན་གྱིས་རྒྱ་ཡིག་ཏུ་བསྒྱུར་ཞིང་ལྷང་ཞི་ནན་གྱིས་ཞུ་དག་བྱས། ནུབ་བྱང་མི་རིགས་སློབ་གྲྭ་ཆེན་མོའི་ཞིབ་འཇུག་ཁང་གིས་༡༩༨༠ལོའི་ཟླ་བཅུ་བར་སྟུམ་དཔར་དུ་བཏབ།

《མདོ་སྨད་ཆོས་འབྱུང》བྲག་དགོན་པ་དཀོན་མཆོག་བསྟན་པ་རབ་རྒྱས་ཀྱིས་བརྩམས། ཝུ་རྒྱུན་དང་། མའོ་ཅི་ཙི། མ་ཧྲི་ལིན་སོགས་ཀྱིས་རྒྱ་ཡིག་ཏུ་བསྒྱུར། ཀན་སུའུ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་༡༩༨༩ལོའི་ཟླ་བཞི་བར་དཔར་

དུ་བཏབ་བོ།

《བསྟན་རྩིས་རེའུ་མིག》འཇམ་དབྱངས་བཞད་པའི་རྡོ་རྗེས་བརྩམས། ཏང་ཅིན་གྱིས་རྒྱ་ཡིག་ཏུ་བསྒྱུར། (གྲུང་གོ་སྤྱི་ཚོགས་ཚན་རིག་ཁང་མི་རིགས་ཞིབ་འཇུག་སུའོའི་ལོ་རྒྱུས་ཞིབ་འཇུག་སྡེ་ཁག་དང་བོད་རང་སྐྱོང་ལྗོངས་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཚགས་ཁང་གིས་བསྒྲིགས་པའི་《བོད་ཡིག་གི་ཡིག་ཚགས་འགྱུར་བསྒྲིགས་མ》ཞེས་པ་སྟེ། ༡༩༨༥ལོའི་ཟླ་བདུན་པར་ལྷུགས་དཔར་དུ་བཏབ་པ་དེར་གསལ་ལོ།)

《ས་སྐྱའི་ལེགས་བཤད》ས་སྐྱ་པཎྜི་ཏ་ཀུན་དགའ་རྒྱལ་མཚན་གྱིས་བརྩམས། ཕང་ཡའོས་རྒྱ་ཡིག་ཏུ་བསྒྱུར། མཚོ་སྔོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་༡༩༨༡ལོའི་ཟླ་དྲུག་པར་དཔར།

《ལང་དྷུ་སྡེ་བཞིའི་དཀར་ཆག》པི་ཁྲི་མ་ཚོ་བ་སྡེ་སེར་ཡས་བརྩམས་ཤིང་སའོ་ཧྲི་ཏས་རྒྱ་ཡིག་ཏུ་བསྒྱུར། (ཀན་སུའུ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་༡༩༩༦ལོའི་ཟླ་གསུམ་པར་དཔར་བའི་《དཔའ་རིས་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཚགས་འདམ་བསྒྲིགས》ཞེས་པར་གསལ།)

《ལང་དྷུ་སྡེ་བཞི་སོགས་ཀྱི་དཀར་ཆག་ཕྱོགས་བསྒྲིགས》(བོད་ཡིག་མ) དོར་ཞིས་ཞུ་དག་བྱས་ཤིང་ཀན་སུའུ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་༡༩༨༨ལོའི་ཟླ་བཅུ་གཉིས་པར་དཔར།

《བོད་ཀྱི་ཆོས་སྲིད་ཟུང་འབྲེལ་སྐོར་གླེང་བ》དུང་དཀར་བློ་བཟང་འཕྲིན་ལས་ཀྱིས་བརྩམས། ཁྲིན་ཆིན་དབྱིན་གྱིས་རྒྱ་ཡིག་ཏུ་བསྒྱུར་ཞིང་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་༡༩༨༡ལོར་དཔར།

《བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཉེར་མཁོའི་རེའུ་མིག》(བོད་ཡིག་མ) དུང་དཀར་བློ་བཟང་འཕྲིན་ལས་དང་བཀྲ་ཤིས་དབང་འདུལ་གྱིས་བསྒྲིགས། ཀྲུང་དབྱང་མི་རིགས་སློབ་གྲྭ་ཆེན་མོས་སྟུམ་དཔར་དུ་བཏབ།

《ལང་དྷུ་སྡེ་བཞིའི་དཀར་ཆག་དྭངས་གསལ་མེ་ལོང》(བོད་ཡིག་ཤིང་

དཔར་མ)། སྟག་ལུང་དཔལ་ལྡན་པས་བརྩམས།

«ས་སྐྱ་གོང་མ་རྣམ་ལྔའི་གསུང་འབུམ»།(བོད་ཡིག་མ) རྗོ་ཕྲུག་དང་ནོར་བུ་ཀུན་གྲུབ་སོགས་ཀྱིས་ཞུ་དག་བྱས་ཤིང་ཀན་སུའུ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་༡༩༩༦ལོའི་ཟླ་བདུན་པར་དཔར།

«དཔའ་རིས་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཚགས་འདམ་བསྒྲིགས»ཏྲུན་ཡུན་ཧྲིག་དང་སའོ་ཧྲི་ཧྲུས་བསྒྱུར་བསྒྲིགས་བྱས་ཤིང་ཀན་སུའུ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་༡༩༩༦ལོའི་ཟླ་གསུམ་པར་དཔར།

«བོད་ཀྱི་སྲིད་དོན་རྒྱལ་རབས»། རྩེ་འབུམ་ཞྭ་སྒབ་པ་དབང་ཕྱུག་བསྟན་དར་གྱིས་བརྩམས། ལིས་ཡུག་ཡུས་རྒྱ་ཡིག་ཏུ་བསྒྱུར་ཞིང་ཀྲུང་གོ་སྤྱི་ཚོགས་ཚན་རིག་ཁང་གི་མི་རིགས་ཞིབ་འཇུག་སའོའི་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཞིབ་འཇུག་སྡེ་ཁག་གིས་༡༩༧༨ལོའི་ཟླ་བཅུ་བར་སྣུམ་དཔར་དུ་བཏབ་བོ།།

«རྟོར་གྱི་གསང་རྣམ»།(ཞུ་དག་མ།) ཨེར་ཐེན་དང་བུ་ཡུན་ཏ་ཀོས་ཞུ་དག་བྱས་ཤིང་ནང་སོག་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་༡༩༨༠ལོར་དཔར།

«རྟོར་གྱི་གསང་རྣམ»། ཚེ་ཏ་མེ་ཏིན་སི་ལུན་གྱིས་བསྒྱུར་བསྒྲིགས་བྱས་ཤིང་ཞའེ་ཙེ་ཧྲན་གྱིས་རྒྱ་ཡིག་ཏུ་བསྒྱུར། ཀྲུང་ཧྭ་དཔེ་ཁང་གིས་༡༩༥༦ལོར་དཔར་དུ་བཏབ།

«"རྟོར་གྱི་གསང་རྣམ"གྱི་འགྱུར་གསར་མ་དང་དེའི་འགྲེལ་བ» གྲུ་ཆི་སི་ཆན་གྱིས་བརྩམས། ཐའེ་ཝན་ལི་ཅིན་དཔར་ལས་ཁུང་ཐེས་དཔར་དུ་བཏབ།

«རྟོར་གྱི་བྱུང་བའི་དཔྱད་ཞིབ» ཧྲིན་ཆོན་གྲིས་བརྩམས།

«"རྟོར་གྱི་བྱུང་བའི"འགྱུར་གསར་མ་དང་དེའི་མཆན་འགྲེལ» ས་ནང་ཁྲི་ཁྲིན་གྱིས་བརྩམས། ཏོ་རོན་དེ་ཕུས་འགྱུར་མཆན་མཛད། ནང་སོག་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་༡༩༨༠ལོར་དཔར།

«"རྟོར་གྱི་དེབ་ཐེར་གསེར་མའི་"འགྱུར་མཆན» གྲུ་ཆི་སི་ཆན་གྱིས

བརྩམས། ཐའི་ལྷན་ལི་ཅིན་དཔར་ལས་ཁུང་ཟིས་དཔར་དུ་བཏབ།

«ཧོར་གྱི་དེབ་ཐེར་གསེར་མའི་རྒྱ་འགྱུར་མ» གྲོའུ་རྒྱུན་དང་ཙ་ཆན་ཡན་གྱིས་བསྒྱུར་ཞིང་ནང་སོག་མི་དམངས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་༡༩༨༥ལོའི་ཟླ་བདུན་པར་དཔར།

«མོན་ཐར་གྱི་ལོ་རྒྱུས»（དུམ་བུ་ཞི་ལྔ་བ） ཐུ་ཆིས་བརྩམས། པེ་ཅིན་གྲོང་ཁྱེར་གྲུང་གོའི་དཔེ་ཁང་གི་བརྟན་དཔར་མ། ༡༩༨༩ལོའི་ཟླ་བཅུ་གཉིས་པར་དཔར།

«ཧོར་གྱི་ཆོས་འབྱུང» གུ་ཤྲི་བཀའ་རྒྱུད་པ་བློ་བཟང་རྟ་འཕེལ་གྱིས་བརྩམས། ཁྲིན་ཆིན་དབྱིན་དང་བྲུའུ་ལི་ཅེ་གྱིས་བསྒྱུར། ཐེན་ཅིན་དཔེ་སྙིང་དཔར་ཁང་གིས་༡༩༩༠ལོའི་ཟླ་བཅུ་བར་དཔར།

«ཧོར་པོད་ལོ་རྒྱུས་ཞིབ་འཇུག» ཀྲ་ཆི་སི་ཆན་གྱིས་བརྩམས། ཐེ་ལྷན་གྱིན་གྲུང་དཔར་ལས་ཁང་གིས་མིན་གོ་ལོ་རེ་བདུན་པའི་（༡༩༧༨ལོ།）ཟླ་བཞི་བར་དཔར།

«ཅིང་གར་རྒྱལ་པོའི་དཔྱད་ཞིབ»（༡༩༤༩—༡༩༩༠） ནང་སོག་མི་དམངས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་༡༩༩༡ལོར་དཔར།

«སོག་པོའི་ལོ་རྒྱུས» ནང་སོག་སྤྱི་ཚོགས་ཚན་རིག་ཁང་གི་ལོ་རྒྱུས་ཞིབ་འཇུག་ཁང་གིས་བསྒྲིགས་ཤིང་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་༡༩༩༡ལོའི་ཟླ་དགུ་བར་དཔར།

«ཧོར་གྱི་གདུང་རབས» ཀའོ་བུན་ཏའེ་དང་ཆེ་ཀྲི་ཁྲུན་གྱིས་རྩོམ་སྒྲིག་བྱས་ཤིང་ཀྲུང་གོ་སྤྱི་ཚོགས་ཚན་རིག་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་༡༩༧༠ལོའི་ཟླ་བཅུ་བར་དཔར།

«སོག་པོའི་ལོ་རྒྱུས་རགས་བསྡུས» གཞུང་འདིའི་རྩོམ་བསྒྲིགས་ཁང་གིས་བསྒྱུར་བསྒྲིགས་བྱས་ཤིང་ནང་སོག་མི་དམངས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་༡༩༨༥ལོའི་ཟླ་

བཅུ་གཅིག་པར་དཔར།

«ཧོར་གྱི་ལོ་རྒྱུས»(ཞུ་དག་མ) ཀྲུང་ཧྭ་དཔེ་ཁང་གིས་༡༩༧༦ལོའི་ཟླ་བཞི་པར་དཔར།

«ཧོར་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས» ཏན་རེ་ལེན་གྱིས་གཙོ་བསྒྲིགས་བྱས་ཤིང་མི་དམངས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་༡༩༨༦ལོར་དཔར།

«ཧོར་གྱི་སྲིད་དོན་རྒྱལ་རབས»(ཆིང་རྒྱལ་རབས) ཡེ་ཤེས་དཔལ་ལྡན་གྱིས་བརྩམས། སུ་རུ་དགེས་འགྱུར་མཚན་མཛད་ཅིང་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་༡༩༨༦ལོའི་ཟླ་ལྔ་པར་དཔར།

«ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་ཁྲིམས་སྲོལ་ལམ་ལུགས» ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་དཔོན་ཁག་རྣམས་ཀྱིས། ཀྲུང་ཧྭ་དཔེ་ཁང་གིས་༡༩༥༧ལོའི་དཔར་མ།

«ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཆེན་མོའི་ཁྲིམས་ལུགས་ཡི་གེ»(ཡོན་རྒྱལ་རབས) ཡེ་ཤེན་གྱིས་བརྩམས།

«ཡོན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་འགྱུར་མའི་ཧྲིང་གཞོན»(ཆིང་རྒྱལ་རབས) ཧོང་ཅིན་གྱིས་བརྩམས། ཀང་ཤི་ཁྲི་ལོ་ཉེར་དྲུག་པ(སྤྱི་ལོ༡༩༠༠)ཀང་ཡ(广雅)དཔེ་ཁང་གི་ཤིང་བརྐོས་མ།

«ཙི་ཀྲི་ཐུན་ཅན་འཐུད་མ»(དུམ་བུ༡༦༨ ༡༨༥ ༣༠༡ ༣༠༢ ༣༠༣ ༣༠༤ ༣༠༥ ༣༡༠ ༣༡༡)(ཆིང་རྒྱལ་རབས) བི་དཔོན་གྱིས་བརྩམས།

«གནའ་དེང་གི་དཔེ་ཆ་ཕྱོགས་བསྒྲིགས»(ཆིང་རྒྱལ་རབས) ཁྲིན་མེན་ལེས་བསྒྲིགས་ཤིང་ཙང་ཡན་ཞི་ཡིས་བཀའ་ལྟར་ཞུ་དག་མཛད། ༡༩༣༤ལོའི་ཀྲུང་ཧྭ་དཔེ་ཁང་གི་བརྙན་དཔར་མ།

«ཡུང་ལོའི་ཡི་གེ»(དུམ་བུ༡༩༤༣༠ ༡༩༤༣༡) ཐེ་ཡན་ནས་དཔར།

«ཛོ་བོ་ཤཱཀྱ་མུ་ནེའི་གདུང་རབས»(པོད༣༡ ༣༣ ༣༤)

《བསྟན་འགྱུར》(ཧུམ་བུ་བཞི་བ་དང་ལྔ་བ་བདུན་པ)

རྒྱ་ནག་གི《释氏稽古略续集》

《འགྲོ་འགོན་འཕགས་པའི་ལམ་ཡིག》ཤང་ཞིན་གྱིས་བརྩམས།

《ཧོ་རྗེའི་སོ་ནམ་ཟིན་ཐོ》ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་ཐའི་ཙུང་ཡུས་བརྩམས། ཀྲུང་ཧྭ་དཔེ་ཁང་གིས་༡༩༨༠ལོར་བཏབ།

རྒྱ་ནག་གི《续弘简录》པོད་དང་པོ།

རྒྱ་ནག་གི《佛祖统纪》པོད་ཞེ་བརྒྱད་པ།

རྒྱ་ནག་གི《清容居士集》པོད་སོ་བཞི་བ།

རྒྱ་ནག་གི《秦边纪略》པོད་གཉིས་པ།

《སོ་ནམ་ཟིན་ཐོ》(དེབ་གཉིས་པ) ཆིན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་གུ་ཡན་པེས་བརྩམས། ཤིང་དཔར་མ།

《བོད་ལྗོངས་ས་གནས་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་ཕྱོགས་བསྒྲིགས》སུམ་འབྲེལ་དཔེ་ཁང་གིས་༡༩༦༣ལོའི་ཟླ་དགུ་བར་དཔར་ཞིང་༡༩༧༣ལོའི་ཟླ་བཞི་བར་དཔར་ཐེངས་གཉིས་པ་བཏབ་པོ།།

《བོད་ལྗོངས་ས་གནས་ནི་ཀྲུང་གོའི་ཁྲལ་དུ་མེད་པའི་སའི་ཆ་ཤས་ཤིག་ཡིན》(ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་ཕྱོགས་བསྒྲིགས) བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་༡༩༨༦ལོའི་ཟླ་བརྒྱད་པར་དཔར།

《བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་རགས་བསྡུས》རྟོང་རྨུན་ཏྲེན་གྱིས་བརྩམས། མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་༡༩༨༥ལོའི་ཟླ་བཅུ་གཉིས་པར་དཔར།

《བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་གནད་བསྡུས》ཞང་ཕུ་རིན་དང་སུའུ་བྲུན་ཆིན་གྱིས་བརྩམས། ཟི་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་༡༩༨༡ལོའི་ཟླ་༧པར་དཔར།

《བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་རགས་བཤད》གཞུང་འདིའི་རྩོམ་སྒྲིག་ཁང་གིས། བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་༡༩༨༥ལོའི་ཟླ་བཅུ་གཉིས་པར་དཔར་དུ་

བཏབ།

«བོད་ཀྱི་སྲིད་དོན་རྒྱལ་རབས»ཟླ་བཙུན་གྱིས་བརྩམས་པའི་གནའ་དཔེ་མགོ་བཅོམ་མ།

«རྗོར་བོད་ལོ་རྒྱུས་རགས་བསྡུས»ཤང་ཕུ་རིན་དང་ཁྲིན་ཆིན་དབྱིན་གྱིས་རྩོམ་བསྒྲིགས་བྱས་ཤིང་ཀྲུང་གོའི་སྤྱི་ཚོགས་ཚན་རིག་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་༡༩༨༥ལོའི་ཟླ་བཅུ་བར་དཔར།

«རྗོར་བོད་ལོ་རྒྱུས་ཞིབ་འཇུག»ཟླ་བ་པའོ་ལིང་གིས་བརྩམས། མཚོ་སྔོན་མི་དམངས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་༡༩༩༣ལོའི་ཟླ་བརྒྱད་པར་དཔར།

«བོད་ཀྱི་སྲོལ་རྒྱུན་རིག་གནས་སྤྱི་བཤད»ཧྲན་མིན་ཏུས་བརྩམས། ཀྲུང་གོའི་བོད་ཀྱི་ཤེས་རིག་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་༡༩༩༠ལོའི་ཟླ་གཉིས་པར་དཔར།

«བོད་ལྗོངས་རིག་གནས་ཤར་དུ་འཕེལ་བའི་རྣམ་བཤད»ཧྲི་ཧྲུས་བརྩམས། ཟི་ཁྲོན་མི་དམངས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་༡༩༩༥ལོའི་ཟླ་གསུམ་པར་དཔར།

«ཀན་སུའུ་དང་མཚོ་སྔོན་གྱི་བོད་ཀྱི་དགོན་སྡེ»ཕི་ཐུན་ཁྲིན་གྱིས་རྩོམ་བསྒྲིགས་བྱས། མཚོ་སྔོན་མི་དམངས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་༡༩༩༠ལོའི་ཟླ་བདུན་པར་དཔར།

«ཡོན་མིང་རྒྱལ་རབས་སྐབས་སུ་ཀྲུང་དབྱང་དང་བོད་ལྗོངས་ས་གནས་བར་གྱི་འབྲེལ་བ» ཉིན་རའི་ལིན་གྱིས་བརྩམས། ཀྲུང་གོའི་བོད་ཀྱི་རིག་གནས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་༡༩༨༩ལོའི་ཟླ་གཉིས་པར་དཔར།

«བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་རགས་བསྡུས» ཤང་ཕུ་རིན་གྱིས་རྩོམ་བསྒྲིགས་བྱས་ཤིང་མཚོ་སྔོན་མི་དམངས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་༡༩༨༣ལོའི་ཟླ་བདུན་པར་དཔར།

«བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་དར་བའི་ལོ་རྒྱུས» ཤང་སྲུན་གྱིས་བརྩམས། ཀྲུང་གོའི་སྤྱི་ཚོགས་ཚན་རིག་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་༡༩༨༧ལོར་དཔར།

《བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཞིབ་འཇུག་གི་དཔྱད་རྩོམ་ཕྱོགས་བསྒྲིགས》 བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་༡༩༨༩ལོའི་ཟླ་བཅུ་གཉིས་པར་དཔར།

《བོད་རིག་པ་ཞིབ་འཇུག》(དེབ་ལྔ་བ) བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་༡༩༩༣ལོའི་ཟླ་བཅུ་གཅིག་པར་དཔར།

《རིན་ཆེན་བཀྲ་ཤིས་ཀྱིས་བོད་རིག་པ་ཞིབ་འཇུག་གི་དཔྱད་རྩོམ་ཕྱོགས་བསྒྲིགས》 ཐེན་ཅིན་གནའ་དཔེ་དཔར་སྐྲུན་ཁང་གིས་༡༩༨༩ལོའི་ཟླ་བཅུ་གཉིས་པར་དཔར།

《དཔའ་རིས་རྫོང་གི་གནད་རབས》 དཔའ་རིས་བོད་རིགས་རང་སྐྱོང་རྫོང་གི་གནད་རབས་རྩོམ་འབྲི་ཨུ་ཡོན་ལྷན་ཁང་ནས། ཀན་སུའུ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་༡༩༩༩ལོའི་ཟླ་བཅུ་བར་དཔར།

《ཕྱི་གླིང་དུ་བོད་རིག་པར་ཞིབ་འཇུག་བྱས་ཚུལ》རྒྱན་གྲིན་གྱིས་བརྩམས། ཀྲུང་གོའི་སྤྱི་ཚོགས་ཚན་རིག་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་༡༩༧༩ལོའི་ཟླ་བདུན་པར་དཔར།

《ཕྱི་གླིང་དུ་བོད་རིག་པ་ཞིབ་འཇུག་གི་འགྱུར་རྩོམ་ཕྱོགས་བསྒྲིགས》(དེབ་དང་པོ) བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་༡༩༨༥ལོའི་ཟླ་བཅུ་བར་དཔར།

༣、ཕྱི་གླིང་དུ།

《བོད་ལྗོངས་དུས་རབས་བར་མའི་ལོ་རྒྱུས》(དབྱི་ཏ་ལི) G·ཊུའུ་ཆིས་བརྩམས། ལིས་ཡུག་ཡུ་དང་ཧྲིན་རའེ་ལིན་གྱིས་བསྒྱུར། ཀྲུང་གོའི་སྤྱི་ཚོགས་ཚན་རིག་ཁང་གི་མི་རིགས་ཞིབ་འཇུག་སྡེ་ཁག་གིས་༡༩༨༠ལོའི་ཟླ་བདུན་པར་དཔར།

《རྗེ་སེང་རྟོར་གྱི་ལོ་རྒྱུས》(ཧྥ་རན་སི) རྗེ་སེང་གིས་བརྩམས། རྒྱན་ཁྲིན་ཙོན་གྱིས་བསྒྱུར། ཀྲུང་ཧྭ་དཔེ་ཁང་གིས་༡༩༦༣ལོའི་ཟླ་དྲུག་པར་དཔར།

《བོད་ལྗོངས་ཀྱི་ཆོས་ལུགས》(ལེའུ་བདུན་པའི་《གྲུབ་མཐའི་སྐར་གསོ》ཞེས་པའི་ས་བཅད་ལས) (འཇར་མན)H·ཧཕོ་རྨ་མན་གྱིས་བརྩམས། ལིས་

ཡུག་ཡུས་བསྒྱུར། ཀྲུང་གོའི་སྤྱི་ཚོགས་ཚན་རིག་ཁང་གི་མི་རིགས་ཞིབ་འཇུག་སྡེ་ཁག་གིས་༡༩༨༥ལོའི་ཟླ་གཉིས་པར་དཔར།

«ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཚངས»(པར་སིག)ལ་ཧྲི་ཐེས་གཙོ་བསྒྲིགས་བྱས་ཤིང་ཡུ་ཏ་ཅིན་དང་གྲིག་ཅན་ཆིས་བསྒྱུར། ཚོང་གཉེར་དཔེ་ཁང་གིས་༡༩༨༣ལོའི་ཟླ་དགུ་པ་(པོད་དང་པོ)དང་༡༩༨༥ལོའི་ཟླ་བཞི་པར་(པོད་གཉིས་པ)དཔར།

«འཛམ་གླིང་འདུལ་བ་པོའི་ལོ་རྒྱུས» (དབྱི་ལང)གྲི་རྫི་ཉེས་བརྩམས། ཧེ་ཀའོ་ཆིས་ཀྱིས་བསྒྱུར། བྱན་ཏུའུ་ཅན་གྱིས་ཞུ་དག་མཛད། ནང་སོག་མི་དམངས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་༡༩༨༠ལོའི་ཟླ་ལྔ་པར་དཔར། ༡༩༨༡ལོའི་ཟླ་བཅུ་གཅིག་པར་ཐེངས་གཉིས་པ་དཔར།

«རྡོ་ཐང་གི་རྒྱལ་རབས» (ཧྥ་རན་སི)ལི་ནེ་གྲུ་ལེ་སྲུས་བརྩམས། ཝའི་དབྱིན་པང་གིས་བསྒྱུར། མཚོ་སྔོན་མི་དམངས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་༡༩༩༡ལོར་དཔར།

གཉིས། དཔྱད་རྩོམ་གྱི་སྐོར།

༡、རྒྱལ་ནང་དུ།

«བོད་ལྗོངས་ནི་རང་རྒྱལ་མངའ་ཁོངས་ཀྱི་ཕྲལ་དུ་མེད་པའི་སའི་ཆ་ཤས་ཤིག་ཡིན»ཞེས་པ་སྟེ༡༩༥༩ལོའི་ཟླ་བཞི་བའི་ཚེས་ཉེར་བཞི་ཉིན་གྱི་«མི་དམངས་ཚགས་པར»དུ་གསལ།

«བོད་ལྗོངས་ནི་ཀྲུང་གོའི་བོད་ལྗོངས་ཡིན» ཧོང་རེས་བྲིས། ༡༩༥༩ལོའི་ཟླ་བཞི་བའི་ཚེས་ཉེར་བཞི་ཉིན་གྱི་«བཅིངས་འགྲོལ་དམག་གི་གསར་འགྱུར»དུ་གསལ།

«བོད་ལྗོངས་ནི་ཀྲུང་གོའི་མངའ་ཁོངས་ཡིན»༡༩༥༩ལོའི་ཟླ་བཞི་བའི་

ཚེས་ཉེར་ལྔ་ཉིན་གྱི་«དམངས་བྱིངས་གསར་འགྱུར་»དུ་གསལ།

«དབང་གཙོ་དང་ཆོས་གཙོ་གཉིས་ཀྱི་ཆ་ནས་ཀྲུང་གོ་དང་བོད་ལྗོངས་ཀྱི་གོ་གནས་དང་ འབྲེལ་ བའི་ སྐོར་ གླེང་ བ» ཞེས་ པ་ སྡེ་ ཡུའུ་ ཧྲན་ གྱིས་ བྲིས་ ཤིང་ ༡༩༥༩ལོའི་ཟླ་དྲུག་པའི་ཚེས་ལྔ་ཉིན་གྱི«མི་དམངས་གསར་འགྱུར»དུ་གསལ།

«བོད་ལྗོངས་ས་གནས་དང་མེས་རྒྱལ་གྱི་འབྲེལ་བ»ཞེས་པ་སྡེ་ཚེ་ཡུས་བྲིས་ཤིང་«མི་རིགས་ཞིབ་འཇུག»༡༩༥༩ལོའི་དེབ་བཞི་བར་གསལ།

«ཀྲུང་དབྱང་སྲིད་གཞུང་གིས་བོད་ལྗོངས་ས་གནས་དོན་དུ་གཉེར་བའི་ལམ་ལུགས་འཁྲུས་ཚང་དུ་སོང་བའི་སྐོར»ཕང་ཀྲུས་བྲིས། «ལོ་རྒྱུས་ཞིབ་འཇུག» ༡༩༥༩ལོའི་དེབ་ལྔ་བར་གསལ།

«ཡོན་རྒྱལ་རབས་སྲིད་གཞུང་གིས་བོད་ལྗོངས་བདག་ཏུ་གཉེར་ཚུལ»ཧན་རེ་ཞིན་ གྱིས་ བརྩམས། ༡༩༥༩ལོའི་ «ལོ་ རྒྱུས་ ཞིབ་ འཇུག» དེབ་ བདུན་ པར་ གསལ།

«ཡོན་རྒྱལ་ རབས་ སྐབས་ ཀྱི་ བོད་ རིགས་ ཆོས་ མེས་ རྒྱལ་ གཅིག་ གྱུར་ ཐད་ བརྟན་པའི་གྲུབ་འབྲས» ཏྲང་ ཀོན་ ཅན་ ཕྱུས་ བརྩམས། «ཏྲེ་ ནུབ་ དགེ་ ཐོན་ སློབ་གྲྭ་ཆེན་མོའི་རིག་གཞུང་དུས་དེབ» ༡༩༨༠ལོའི་དེབ་བཞི་བར་གསལ།

«ས་སྐྱ་ཁྲུལ་དུ་བྱོན་པའི་ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་མཐའ་མ» ལི་ཀྲི་ཆེན་ གྱིས་བརྩམས། ༡༩༨༣ལོའི་ ཟླ་ དང་ པོའི་ ཚེས་ ཉེར་ བཞི་ ཉིན་ གྱི་ «བོད་ ལྗོངས་ ཚགས་པར»དུ་གསལ།

«ཧོར་ བོད་ འབྲེལ་ བའི་ ཐོག་ མའི་ བྱུང་ རབས» («ཧོར་ གྱི་ བྱུང་ བ» བསྒྲགས་པའི་ཟིན་ཐོ) ཀྲིག་ཆིན་ཧྲིས་བརྩམས། «ནང་སོག་སློབ་གྲྭ་ཆེན་མོའི་ རིག་གཞུང་དུས་དེབ»༡༩༨༣ལོའི་དེབ་དང་པོར་གསལ།

«ཡོན་རྒྱལ་རབས་སྐབས་སུ་བོད་ལྗོངས་ལྟེ་བའི་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་འཐབ་རྩོད»ཏྲི་ཀྲུང་ ཏེས་ བརྩམས། «བོད་ རིག་ པ་ ཞིབ་ འཇུག་ ཕྱོགས་ བསྒྲིགས»དེབ་ ལྔ་ བར་

གསལ། བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་༡༩༨༣ལོའི་ཟླ་བཅུ་གཅིག་པར་དཔར།

«ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱིས་བོད་དུ་བསྐོས་པའི་པེ་ལན་ལྷང» ཁྲིན་ཆེན་དབྱིན་གྱིས་བརྩམས། «བོད་ལྗོངས་ཞིབ་འཇུག»༡༩༨༣ལོའི་དེབ་བཞི་བར་གསལ།

«ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱིས་བོད་ཀྱི་ས་གནས་ཁག་ཏུ་བཙུགས་པའི་འཇའ་མོ་འཇམ་ཚུགས་ཀྱི་སྐོར» སློ་བཟང་ཆོས་འཕེལ་དང་ཁྲིན་ཆེན་དབྱིན་གྱིས་བརྩམས། «ནུབ་བྱང་ས་གནས་ལོ་རྒྱུས་ཞིབ་འཇུག»༡༩༨༤ལོའི་དེབ་དང་པོར་གསལ།

«ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་ཏི་ཤྲིའི་ལམ་ལུགས» ཁྲིན་ཆེན་དབྱིན་སོགས་ཀྱིས་བརྩམས། «བོད་ལྗོངས་མི་རིགས་སློབ་གྲྭ་ཆེན་མོའི་རིག་གཞུང་དུས་དེབ»༡༩༨༤ལོའི་དེབ་དང་པོར་གསལ།

«ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་ཤོག་སྐོར་བོད་དུ་ཁྱབ་ཚུལ་སྐོར་གླེང་བ»ཀྲང་ཧྲུའུ་ཡུན་གྱིས་བརྩམས། «ཀྲུང་གོའི་དངུལ་སྐོར»༡༩༨༤ལོའི་དེབ་བཞི་བར་གསལ།

«ཡོན་རྒྱལ་རབས་སྐབས་སུ་དབུས་གཙང་དུ་ཐོན་ལྷེ་ཐེ་བཙུགས་པའི་ལོ་ཚིགས་ཀྱི་སྐོར» ཁྲིན་ཏའི་ཀྲིས་བརྩམས། ནན་ཅིན་སློབ་གྲྭ་ཆེན་མོའི་རིག་གཞུང་ཆེད་ལས་དུས་དེབ«ཡོན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་དང་བྱང་ཕྱོགས་མི་རིགས་ལོ་རྒྱུས་ཞིབ་འཇུག་ཆེད་བསྒྲིགས»དེབ་བརྒྱད་པ། ༡༩༨༤ལོར་དཔར།

«ཉེ་སྐབ་པའི་བོད་ཀྱི་སྲིད་དོན་རྒྱལ་རབས་ལས། "འཆོད་ཡོན་གྱི་འབྲེལ་བ" ཞེས་པའི་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་དགོངས་དོན་སྐོར་གླེང་བ» «བོད་ལྗོངས་ཞིབ་འཇུག» ༡༩༨༥ལོའི་དེབ་དང་པོར་གསལ།

«འགྲོ་མགོན་འཕགས་པ་དང་འབྲེལ་བའི་བོད་ཡིག་གི་ཡིག་ཚགས་འགའ» ཁྲིན་ཆེན་དབྱིན་གྱིས་བརྩམས། «ཀྲུང་ནུབ་མི་རིགས་སློབ་གྲྭ་ཆེན་མོའི་རིག་གཞུང་དུས་དེབ» ༡༩༨༥ལོའི་དེབ་དང་པོར་གསལ།

«སོན་གོལ་རྒྱལ་པོ་སྐབས་ཀྱི་ཧོར་བོད་འབྲེལ་བའི་སྐོར་གླེང་བ» ཁྲིན་

ཆེན་དབྱིན་དང་ཧྲི་པེ་མེན་གྱིས་བརྩམས། གྲུང་གོའི་སོག་པོའི་ལོ་རྒྱུས་རིག་པ་ལྷན་ཚོགས་ཀྱིས་བསྒྲིགས་པའི་《སོག་པོའི་ལོ་རྒྱུས་ཞིབ་འཇུག》 དེབ་དང་པོར་གསལ། ནང་སོག་མི་དམངས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་༡༩༨༥ ལོར་པར་དུ་བཏབ།

《བོད་ལྗོངས་ས་གནས་དང་མེས་རྒྱལ་ནང་སའི་ལོ་རྒྱུས་འབྲེལ་བ་སྤྱི་བཤད》 ཡའོ་ཀྲོ་ལིན་གྱིས་བརྩམས། 《བོད་ལྗོངས་མི་རིགས་སློབ་གྲྭ་ཆེན་མོའི་རིག་གཞུང་དུས་དེབ》 ༡༩༨༥ ལོའི་དེབ་གཉིས་པར་གསལ།

《བོད་ལྗོངས་ དང་ མེས་ རྒྱལ་ གྱི་ འབྲེལ་ བ་ གོང་ དུ་ ཕྱིན་ ཚུལ》 ལའེ་ ཅེས་ བརྩམས། ༡༩༨༥ ལོའི་ཟླ་ལྔ་བའི་ཚེས་བཅུ་གཅིག་ཉིན་གྱི་《བོད་ལྗོངས་གསར་འགྱུར》 དུ་ གསལ། (གཞན་ དུ་ གྲུང་ གོ་ མི་ དམངས་ སློབ་ གྲྭ་ ཆེན་ མོའི་ བསྒྱུར་ དཔར་ཡིག་ཚགས་སུ་བཀོད་ཡོད།)

《ཡོན་ རྒྱལ་ རབས་ སྐབས་ ཀྱི་ བོད་ ཡིག་ གི་ ཧྲི་ ཁྲེའི་ བཀའ་ དྲིལ་ ཁག་ བཅུ་ གཅིག》 ལི་ལིན་དང་མེན་ཆིན་ཧྲུན་གྱིས་བསྒྱུར། གྲུང་གོ་སྤྱི་ཚོགས་ཚན་རིག་ཁང་མི་རིགས་ཞིབ་འཇུག་སུའུའི་ལོ་རྒྱུས་ཞིབ་འཇུག་སྡེ་ཁག་དང་བོད་རང་སྐྱོང་ལྗོངས་ལོ་རྒྱུས་གསལ་ཐོ་ཁང་གིས་བསྒྲིགས་པའི་《བོད་ཡིག་གི་ཡིག་ཚངས་འགྱུར་མ་ཕྱོགས་བསྒྲིགས》 ༡༩༨༥ ལོའི་ཟླ་བདུན་པར་དཔར།

《རྫེ་ས་པཎ་དང་གོ་ཏན་གཉིས་ཞལ་འཛོམས་དང་འབྲེལ་བའི་གནད་དོན་འགའ་གླེང་བ》 ཁྲིན་ཆེན་དབྱིན་གྱིས་བརྩམས། 《ཀན་སུའུ་མི་རིགས་ཞིབ་འཇུག》 ༡༩༨༥ ལོའི་དེབ་གཉིས་པ་དང་གསུམ་པ་མཉམ་དཔར་མའི་སྟེང་དུ་གསལ།

《ཡོན་རྒྱལ་རབས་སྐབས་སུ་དབུས་གཙང་གི་ས་སྐྱའི་སྲིད་དབང་དང་ཧོར་ཀྱི་ཁབ་སོ་ནང་ཁྲུལ་གྱི་འབྲེལ་བ》 ཁྲིན་ཆེན་དབྱིན་གྱིས་བརྩམས། 《མཚོ་སྔོན་སྤྱི་ཚོགས་ཚན་རིག》 ༡༩༨༦ ལོའི་དེབ་གསུམ་པར་གསལ

《ཧོར་བོད་ལོ་རྒྱུས་སྤེལ་བའི་ཤིང་རྟ་ཆེན་མོ།–གོ་ཏན་དང་ས་པཎ》 སྤྲན་

པའོ་ལིང་གིས་བརྩམས། «ནང་སོག་སྤྱི་ཚོགས་ཚན་རིག» ༡༩༨༦ ལོའི་དེབ་གསུམ་པར་གསལ།

«གནའ་རབས་ཀྱི་རིག་གནས་ཤུལ་རྫས་ལས་བོད་དང་མེས་རྒྱལ་ནང་ས་བར་གྱི་འབྲེལ་བ་གླེང་བ» ཧི་ཡའོ་ཧྲུས་བརྩམས། «བསམ་བློའི་འཐབ་ཕྱོགས» ༡༩༨༦ ལོའི་དེབ་བཞི་པར་གསལ།

«འགྲོ་མགོན་འཕགས་པས་རྒྱལ་པོ་སེ་ཆེན་ཧན་ལ་སྤྲིངས་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཤིས་ཚིག་ཅེས་པའི་བགྲོ་གླེང» ཁྲིན་ཆེན་དབྱིན་གྱིས་བརྩམས།«ཀན་སུའུ་མི་རིགས་ཞིབ་འཇུག» ༡༩༨༦ ལའི་དེབ་བཞི་པ་དང་ ༡༩༨༧ ལོའི་དེབ་དང་པོ་དང་གཉིས་པ་མཉམ་དཔར་མའི་སྟེང་དུ་གསལ།

«ཕྱི་གླིང་དུ་ཧོར་རྒྱལ་རབས་སྐབས་སུ་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཞིབ་འཇུག་གི་སྐོར་ཕྱོགས་བསྡོམས་སུ་གླེང་བ» ཧྲིན་ལྷེ་རོན་གྱིས་བརྩམས། «མཚོ་སྔོན་མི་རིགས་སློབ་གྲྭ་ཆེན་མོའི་རིག་གཞུང་དུས་དེབ» ༡༩༨༧ ལོའི་དེབ་གཉིས་པར་གསལ།

«ཝུ་སྐབ་པའི་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་འཚོལ་བཤད་ཀྱི་དགག་ལན་མི་འཇིགས་བྲག་གི་ཞུན་ཆ» ངག་དབང་གིས་བརྩམས། «མཚོ་སྔོན་མི་རིགས་སློབ་གྲྭ་ཆེན་མོའི་རིག་གཞུང་དུས་དེབ» ༡༩༨༧ ལོའི་དེབ་གཉིས་པར་གསལ།

«བོད་ལྗོངས་ས་གནས་རྒྱལ་ཡོངས་གཅིག་གྱུར་གྱི་སྲིད་དབང་དུ་བསྡུས་པའི་སྐོར་གླེང་བ» གོའོ་ཙོ་ཁྲིན་གྱིས་བརྩམས། «བོད་ལྗོངས་མི་རིགས་སློབ་གྲྭ་ཆེན་མོའི་རིག་གཞུང་དུས་དེབ» ༡༩༨༧ ལོའི་དེབ་གསུམ་པར་གསལ།

«འགྲོ་མགོན་འཕགས་པས་རྒྱལ་པོ་སེ་ཆེན་ཧན་ལ་སྤྲིངས་པའི་ལོ་གསར་ཤིས་ཚིག་གི་ཐོག་མའི་བགྲོ་གླེང» རྡོ་རྗེས་བརྩམས། «བོད་ལྗོངས་ཞིབ་འཇུག» ༡༩༨༧ ལོའི་དེབ་གསུམ་པར་གསལ།

«ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྲུང་དབྱང་སྲིད་གཞུང་གིས་བོད་ལྗོངས་དོན་དུ་གཉེར་ཚུལ» ཧྲིན་པའི་རོན་གྱིས་བརྩམས། «ལོ་རྒྱུས་ཞིབ་འཇུག» ༡༩༨༨ ལོའི་དེབ་

གསུམ་པར་གསལ།

«ཡོན་དང་། མིང་། ཆིང་རྒྱལ་རབས་ནས་བཟུང་བོད་སྡོང་ས་གནས་དང་མིས་རྒྱལ་གྱི་དཔལ་འབྱོར་འབྲེལ་བ་རགས་བསྡུས་སུ་བཀོད་པ» རྟོང་བན་ཡོན་གྱིས་བརྩམས། «བོད་སྡོང་ཞིབ་འཇུག» ༡༩༨༨ལོའི་དེབ་གསུམ་པར་གསལ།

«ཡོན་རྒྱལ་རབས་སྐབས་སུ་བོད་སྡོང་དོན་དུ་གཉེར་བའི་གྲུང་དབྱང་སྲིད་གཞུང་ཨོན་གྲི་ཡོན» ཞེས་པ་སྟེ་«རིན་ཆེན་བཀྲ་ཤིས་ཀྱི་བོད་རིག་པ་ཞིབ་འཇུག་ཕྱོགས་བསྒྲིགས» སུ་གསལ། ཐེན་ཅིན་དཔེ་རྙིང་དཔར་སྐྲུན་ཁང་གིས་༡༩༨༩ལོའི་ཟླ་བཅུ་གཉིས་པར་དཔར

«བོད་ས་གནས་སྟེར་གྱི་དབང་འོག་ཏུ་བསྡུས་ཚུལ་སྐོར་གླེང་བ»ཞོའི་རྟན་གྱིས་བརྩམས། «བོད་སྡོང་ཞིབ་འཇུག»༡༩༨༩ལོར་བཏབ།

«ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་ཧི་ཁྲིའི་ལམ་ལུགས་སྐོར་གླེང་བ»ཞེས་པ་སྟེ«རིན་ཆེན་བཀྲ་ཤིས་ཀྱི་བོད་རིག་པ་ཞིབ་འཇུག་ཕྱོགས་བསྒྲིགས» ཐེན་ཅིན་དཔེ་རྙིང་དཔར་སྐྲུན་ཁང་གིས་༡༩༨༩ལོའི་ཟླ་བཅུ་གཉིས་པར་དཔར།

«ས་སྐྱའི་གདུང་རབས་ལས་ཆོས་རྒྱལ་ས་པཎ་ཀུན་དགའ་རྒྱལ་མཚན་གྱི་སྐོར་གླེང་བ» (སྨད་ཆ) ངག་དབང་ཀུན་དགའ་རྒྱལ་མཚན་གྱིས་བརྩམས། གྲིག་རོན་ཉིན་གྱིས་བསྒྱུར། «བོད་སྡོང་ཞིབ་འཇུག»༡༩༩༠ལོའི་དེབ་གཉིས་པར་གསལ།

༣. ཁྲི་སྲིང་དུ།

«དུས་རབས་བཅུ་གསུམ་པར་གྲུང་གོའི་སྟེར་རྒྱལ་པོའི་དབང་བསྒྱུར་ཁྲབ་ཁོངས་ཀྱི་བོད་སྡོང»(རྒྱ་གར) ཏ་སིས་བརྩམས། མང་ག་ལའི«ཨ་ཤ་ཡའི་རིག་གཞུང་ལྷན་ཚོགས་ཀྱི་རིག་གཞུང་དུས་དེབ»༡༩༠༩ལོའི་ཤོག་ལྷེ༩༩ནས་༡༠༣ཀྱི་བར།

«ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་ཧྲི་ཕྲེར་དཔྱད་པ» (འཇར་པན)ཡེ་ཧྲང་ཙོན་ཆེན་དང་ཏའོ་ཡེ་ཧྲན་ཆིག་གིས་བརྩམས། ཉིན་རའི་ལིན་གྱིས་བསྒྱུར། ཀྲུང་གོ་སྤྱི་ཚོགས་ཚན་རིག་ཁང་མི་རིགས་ཞིབ་འཇུག་སྡེ་ཁག་གིས་༡༩༨༥ལོའི་ཟླ་གཉིས་པར་སྟུམ་དཔར་དུ་བཏབ་པར་གསལ།

«ཧོར་གྱིས་བོད་སྐྱོང་ཐོག་མར་དབང་དུ་བསྡུས་ཚུལ་སྐོར་གྱི་དོན་དངོས་ལ་ཡང་བསྐྱར་དཔྱད་པ» (ཨ་མེ་རི་ཀ)T·དཔེ་ལེས་བརྩམས། ཀྲུང་གོའི་སྤྱི་ཚོགས་ཚན་རིག་ཁང་མི་རིགས་ཞིབ་འཇུག་སོའུའི་ལོ་རྒྱུས་ཞིབ་འཇུག་སྡེ་ཁག་གི་ཡིག་ཚགས་ཁང་གི་མི་སྣ་རྣམས་ཀྱིས་བསྒྱུར། «མི་རིགས་ལོ་རྒྱུས་འགྱུར་མ་ཕྱོགས་བསྒྲིགས»༡༩༧༨ལོའི་དེབ་བཞི་བའི་ཤོག་ངོས་༡ནས་༣༠བར་དུ་གསལ།

«ཧོར་གྱི་ཡིག་ཚགས་སུ་སྣང་བའི་སྔ་རབས་ཧོར་བོད་ཀྱི་འབྲེལ་བ» (འཇར་པན)ཀང་ཐེན་ཡུ་ཧོང་གིས་བརྩམས། ཀྲུང་གོ་སྤྱི་ཚོགས་ཚན་རིག་ཁང་མི་རིགས་ཞིབ་འཇུག་སོའུའི་ལོ་རྒྱུས་ཞིབ་འཇུག་སྡེ་ཁག་གི་ཡིག་ཚགས་ཁང་གི་མི་སྣ་ཚོས་བསྒྱུར་བསྒྲིགས་བྱས། «མི་རིགས་ལོ་རྒྱུས་འགྱུར་མ་ཕྱོགས་བསྒྲིགས» ༡༩༧༨ལོའི་དེབ་བཞི་བའི་ཤོག་ངོས་༣༡ནས་༤༧བར་དུ་གསལ།

«དུས་རབས་བཅུ་གསུམ་པ་ནས་བཅུ་བཞི་བ་བར་གྱི་ཧོར་བོད་འབྲེལ་བ» (ཨུ་རུ་སུ)ལའོ་ལི་ཧྲིས་བརྩམས། ཀྲུང་གོ་སྤྱི་ཚོགས་ཚན་རིག་ཁང་མི་རིགས་ཞིབ་འཇུག་སོའུའི་ལོ་རྒྱུས་ཞིབ་འཇུག་སྡེ་ཁག་གི་ཡིག་ཚགས་ཁང་གི་མི་སྣ་ཚོས་བསྒྱུར་བསྒྲིགས་བྱས། «མི་རིགས་ལོ་རྒྱུས་འགྱུར་མ་ཕྱོགས་བསྒྲིགས»༡༩༧༨ལོའི་དེབ་བཞི་བར་གསལ།

«འགྲོ་མགོན་འཕགས་པའི་གསུང་འབུམ་ལས།༡༣༥༡ལོ་ནས་༡༣༥༤ལོའི་བར་གྱི་དོན་ཆེན་འགའི་འགྲེལ་བཤད» (ཤོང་ཡ་ལི)རྡེར་རྒྱ་དང་ཡུ་ཀོན་ཤེན་གྱིས་བརྩམས། ཀྲུང་དབྱང་མི་རིགས་སློབ་གྲྭ་ཆེན་མོའི་བོད་རིག་པ་ཞིབ་འཇུག་སྡེ་ཁག་གིས་༡༩༨༣ལོར་བརྩམས་པའི་«བོད་རིགས་ཞིབ་འཇུག་འགྱུར་མ་ཕྱོགས

བསྒྲིགས»དེབ་གཉིས་པར་གསལ།

«གོང་མ་ཅིང་གར་རྒྱལ་པོ་སྐབས་ཀྱི་ཧོར་གྱི་ལོ་རྒྱུས་དང་སྲུམ་པ་འཁན་པོའི་ཆོས་འབྱུང་དཔག་བསམ་ལྗོན་བཟང» （ཐུ་རན་སི）ཏན་པེ་ཧྲིས་བརྩམས། ཀྲུང་དབྱང་མི་རིགས་སློབ་གྲྭ་ཆེན་མོའི་བོད་རིགས་ཞིབ་འཇུག་སྤྱིའུས་བརྩམས་པའི་«བོད་རིགས་ཞིབ་འཇུག་འགྱུར་མ་ཕྱོགས་བསྒྲིགས» ༡༩༨༣ལོའི་ཟླ་གསུམ་པའི་དེབ་དུ་གསལ།

«བོད་ལྗོངས་ནི་ཀྲུང་གོའི་ས་ཁྲོན་གྱི་ཆ་ཤས་ཤིག་ཡིན» （ཞུ་རྟུ་སུ）ཡའི་ལེ་ལྷེ་ཞིས་བརྩམས། ཙ་ཁུང་ཏའི་སོགས་ཀྱི་བསྒྱུར།«བོད་ལྗོངས་ཞིབ་འཇུག» ༡༩༨༩ལོའི་དེབ་གཉིས་པར་གསལ།

«བཙན་པོ་བོད་དང་སུང་རྒྱལ་རབས་ཧོར་སོགས་ཀྱི་འབྲེལ་བ» （དབྱི་ཏ་ལའི）པིས་ཏ་ཁའིས་བརྩམས། ཁྲིན་ཏའི་ཀྲིས་བསྒྱུར། «ཕྱི་གླིང་དུ་བོད་རིག་པ་ཞིབ་འཇུག་གི་འགྱུར་རྩོམ་ཕྱོགས་བསྒྲིགས» (དེབ་དང་པོ) བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་༡༩༨༥ལོའི་ཟླ་བཅུ་བར་དཔར་དུ་བཏབ་པར་གསལ།

«ཧོར་གྱིས་བོད་དུ་ཐེམ་ཐོ་ཞིབ་བཤེར་བྱས་ཚུལ» （དབྱི་ཏ་ལའི）པིས་ཏ་ཁའིས་བརྩམས། ཧྲིན་ལྷི་རོན་གྱིས་བསྒྱུར། «ཕྱི་གླིང་དུ་བོད་རིག་པ་ཞིབ་འཇུག་གི་འགྱུར་རྩོམ་ཕྱོགས་བསྒྲིགས» (དེབ་དང་པོ) བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་༡༩༨༥ལོའི་ཟླ་བཅུ་བར་དཔར་དུ་བཏབ་པར་གསལ།

རྒྱ་བཀོད་གཉིས་པ།

ཧོར་བོད་འབྲེལ་བའི་ཡིག་ཚགས་འདམས་བསྒྲིགས།

གཅིག གོང་མ་ཅིང་གར་རྒྱལ་པོས་བོད་དུ་དམག་དྲངས་མིན་གྱི་སྐོར།

《མདོ་སྨད་ཆོས་འབྱུང》P༣༠ལས།

ཧོར་ཛིང་གར་རྒྱལ་པོ་བོད་དུ་ཕྱིན། སྟོད་མངའ་རིས་ཚུན་ཆད་དབང་དུ་བསྡུས། གཙང་དུ་མི་སྣ་བཏང་ནས་ས་ཆེན་ཀུན་དགའ་སྙིང་པོ་ལ་འབུལ་ནོར་བསྐྱེས་ཏེ་མཆོད་ཡོན་དུ་གྱུར། སྨར་སོག་ཡུལ་དུ་གདན་འདྲེན་གྱི་སྣན་གསན་ཕུལ། རྗེན་གསུམ་འགའ་ཞིག་གདན་དྲངས། དེ་ལ་བརྟེན་སོག་པོ་རྣམས་བསྟན་པ་ལ་དད་པར་གྱུར་དེ་དཀོན་མཆོག་མཆོད་པའི་མགོ་ཚུགས། དགེ་བསྙེན་སོགས་ཀྱི་སྡོམ་པ་ལེན་པའང་བྱུང་སྟེ་བསྟན་པའི་དབུ་བརྙེས། འདི་སྟོན་པའི་འདས་ལོ་ཤཱཀྱ་འབྲུག་ལ་འདོད་པའི་ལུགས་ལྟར་ན་ལོ་ཉིས་སྟོང་གྱ་བདུན་དང་། མི་ཡོས་ལ་འདོད་པ་ལྟར་ན་ཉིས་སྟོང་ཞེ་གཅིག་པ་རབ་བྱུང་བཞི་བའི་མེ་ཡོས་ལོ་ཡིན་ལ། དེ་ནས་རབ་བྱུང་གསུམ་པའི་ཤཱཀྱ་འབྲུག་བར་ལྔ་བརྒྱ་དང་གསུམ་འདས་པར་གསུངས་པས། དེའི་སྟེང་དུ་རབ་བྱུང་བཅུ་བཞི་བའི་ས་བྱི་བར་བསྣན་པའི་ལྔ་བརྒྱ་གོ་གསུམ་ཙམ་སོང་བར་སྣང་།

《ཆོས་འབྱུང་དཔག་བསམ་ལྗོན་བཟང》P༣༠༨ལས།

དར་མ་ལྷ་ལུང་དཔལ་གྱིས་བསད་རྗེས་རྗེ་འབངས་ཀྱི་གོར་མི་འགྲིགས་ནས

ལོ་སུམ་བརྒྱ་དང་ལྔ་འདས་པ་ན་ཧོར་རྒྱལ་ཐེང་གར་གྱིས་རྒྱ་ནག་སོགས་ཀྱི་ཁམས་ཆེན་པོར་མངའ་བསྒྱུར་ཞིང་བོད་ཀྱང་མི་སྟག་ལོར་དབང་དུ་བསྡུས། ཞེས་དང་།

(ཐེང་གར་རྒྱལ་པོ) ཞི་ལྷའི་སྙིང་བོད་དབུས་སུ་བྱོན་ཚེ་སྡེ་སྲིད་ཇོ་དགའ་དང་ཚལ་པ་ཀུན་རྡོར་སོགས་ཀྱིས་བསུ་བ་དང་དགའ་སྟོན་རྒྱ་ཆེན་བྱས་ཏེ་མངའ་རིས་སྐོར་གསུམ་དབུས་གཙང་རུ་བཞི་སྟོ་ཁམས་སྒང་གསུམ་ཐམས་ཅད་ཕུལ། དེ་ནས་གཙང་ས་སྐྱར་བླ་མ་ཀུན་དགའ་སྙིང་པོ་ལ་ཆབ་ཤོག་སྐྱེས་བཅས་མི་སྣ་ལ་བསྐུར་ནས་ད་དུང་རྒྱལ་སྲིད་ཀྱི་བྱ་བའི་རིགས་ཀྱི་དམག་ལས་འགའ་ཞིག་མ་ཚར་བས་དེ་མཐར་ཕྱིན་ཚེ་ཁྱེད་སྐུས་བཅས་ཀྱིས་ཧོར་ཡུལ་དུ་བསྟན་པ་སྤེལ་དགོས་ཞེས་གསུངས་པས་དེ་ཉིད་ལ་དངོས་སུ་མ་ཕྲད་ཀྱང་རིང་མོ་ནས་བླ་མར་བཟུང་སྟེ་བོད་མི་ཀུན་ཁྲལ་ནས་བཏོན་ཞིང་དབུས་གཙང་གི་རྟེན་གསུམ་དགེ་འདུན་ལ་བསྙེན་བཀུར་མཛད་པ་ནས་བསྟན་པའི་སྦྱིན་བདག་ཆོས་རྒྱལ་དུ་གྱུར།

«ཧོར་གྱི་ཆོས་འབྱུང»P༡༨ལས།

ཞི་ལྷའི་སྙིང་རབ་བྱུང་བཞི་བའི་མེ་ཡོས་ལོར་བོད་ཀྱི་ས་ཆ་དབུས་སུ་བྱོན་ཚེ་སྡེ་སྲིད་ཇོ་དགའ་དང་ཚལ་པ་ཀུན་དགའ་རྡོ་རྗེ་སོགས་ཀྱིས་ཚོར་ཏེ་མི་སུམ་བརྒྱའི་བསུ་བ་དང་དགའ་སྟོན་རྒྱ་ཆེར་བྱས་ནས་ཁྱེད་ཀྱི་ཆབ་འོག་ཏུ་འཇུག་གོ། ཞེས་ཕར་ཕོ་ཉ་བཏང་སྟེ་མཇལ་ཞིང་མངའ་རིས་སྐོར་གསུམ། དབུས་གཙང་རུ་བཞི། སྟོ་ཁམས་སྒང་གསུམ་ཐམས་ཅད་ཕུལ་བས་དེ་དག་ལ་བྱ་དགའ་རྒྱ་ཆེན་པོ་གནང་ཞིང་བོད་མཐའ་དག་དབང་དུ་བསྡུས་སོ།། དེ་ནས་བླ་མ་ས་ཆེན་ཀུན་དགའ་སྙིང་པོ་ལ་ཆབ་ཤོག་སྐྱེས་བཅས་བསྐུར་ནས་ཞུ་བ་ནི། དམ་པ་ཁྱེད་ཁོ་བོས་གདན་འདྲེན་བྱེད་དགོས་རྒྱུ་ཡིན། འོན་ཀྱང་ད་དུང་རྒྱལ་སྲིད་ཀྱི་བྱ་བའི་རིགས་འགའ་ཞིག་མ་ཚར་བས་རེ་ཞིག་གདན་དྲངས་མ་བྱས་ཀྱང་ཁོ་བོས་འདི་ནས་ཁྱེད་ལ་བསྙེན་ནོ།། ཁྱེད་ཀྱིས་དེ་ནས་ཁོ་བོ་ལ་སྲུངས་ཤིག ཇེས་སོར་ཁོ་བོས་བྱ་བ་མཐར་ཕྱིན་

པའི་ཚེ་ཁྲིད་སྲས་བཅས་ཀྱིས་ཧོར་ཡུལ་དུ་རྒྱལ་བསྟན་སྤེལ་དགོས་ཞེས་བསྐུར་བས། དེར་དངོས་སུ་མ་ཐུབ་ཀྱང་རིང་མོ་ནས་བླ་མར་བཟུང་སྟེ་དབུས་གཙང་གི་རྟེན་གསུམ་དགེ་འདུན་བཅས་ལ་བསྙེན་བཀུར་མཛད་པས་བསྟན་པའི་སྦྱིན་བདག་ཆོས་ཀྱི་རྒྱལ་པོར་གྱུར་ཏོ༎ ཞེས་དང་།

ཧོར་གྱི་ཡིག་ཚངས་《དེབ་ཐེར་གསེར་མ》དང་། 《ཧོར་གྱི་བྱུང་བ》《དེབ་ཐེར་གསེར་གྱི་འཁོར་ལོ་སྟོབས་སྟོང་མ》 《གསེར་གྱི་ཡིག་ཚངས》སོགས་སུའང་རིགས་འདྲའི་དཔེ་མང་དུ་བཀོད་པ་མཐོང་ཡང་། འདིར་ཡིག་ཚོགས་ཀྱིས་རེ་ཞིག་བསྡུས་སོ།།(བསྒྱུར་པ་པོས།)

གཉིས། ངོར་ཏ་ནག་པོ་བོད་དུ་དམག་གི་ཁ་ལོ་བསྒྱུར་ཚུལ།

《དེབ་ཐེར་དཔྱིད་ཀྱི་རྒྱལ་མོའི་གླུ་དབྱངས》ལས།

ཧོར་ཇིང་གར་རྒྱལ་པོ་ལ་སྲས་མང་དུ་ཡོད་པའི་ག་གན་ལ་གོ་ཡུག་གན་དང་། གོ་དན་རྒྱལ་པོ་སོགས་ལས་ཕྱི་མའི་དུས། ངོར་ཏ་ནག་པོས་གཙོས་པའི་ཧོར་དམག་བོད་དུ་ལྟགས་ཏེ། འཇིག་རྟེན་ན་མངོན་པར་མཐོ་བ་གཙུག་ན་བླ་བ་ཡང་ཞུམ་པར་བྱེད་པའི་དགྲ་ཐབས་ཀྱིས་བོད་དང་བོད་ཆེན་པོའི་རྒྱལ་ཁམས་ཐམས་ཅད་སྐྲག་བསྐོང་བར་བྱས། ……རྭ་སྒྲེང་དང་རྒྱལ་ལྷ་ཁང་དུ་ཧོར་དམག་གིས་དགེ་འདུན་དུ་མ་བསྒྲངས་པའི་སླིང་ལོག་དེ་ནི། དགེ་བའི་བཤེས་གཉེན་པོ་ཧོ་བ་དང་དུས་མཚུངས་པའི་དུས་ཚོད་འདི་དག་ལས་སྔ་བར་མངོན་ནོ༎ དེ་ནས་མི་རིང་བར་རྒྱལ་པོ་རྣམ་པར་དཀར་བའི་ལས་ལ་འཇུག་པའི་བསམ་པ་སྐྱེས་ཏེ་རྒྱ་སྨན་དང་། དཔོན་པོ་ངོར་ཏ་བོད་དུ་བཏང་བར་སོག་མཇལ་མིར་བབས། རྗེ་སྤྱན་སྔ་རིན་པོ་ཆེ་ལ་དུན་ཐང་དུ་ཕྱིན་ཏེ། སྙོམ་པ་ཤཱཀྱ་རིན་སྣ་ལེན་དུ་བཏང་བ་གསོད་པར་བརྩམས་པ་ན། སྤྱན་སྔ་རིན་པོ་ཆེས་སྒྲོལ་མ་ལ་གསོལ་བ་བཏབ་པས་རྡོ་ཆར་

བབས་པར། སྨྲ་ཟླ་རིན་པོ་ཆེ་ལ་གུས་པར་ཕྱུས་ཏེ། བོད་ཤིང་སྲོ་ཅན་ཕལ་ཆེར་གྱི་བབས་བླངས་ནས། ཤར་ཀོང་པོའི་ཡུལ་ཡན་ཆད་ནས། ནུབ་བལ་པོ་དང་། སྟོ་མོན་ལ་ཐུག་པ་ཚུན་ཆད་ཀྱི་བཙན་པོའི་མཁར་རྣམས་བསྐྱིལ་ཞིང་། གོང་མ་རྒྱལ་པོའི་ལུང་ལས་མི་འདའ་བའི་རྒྱལ་ཁྲིམས་བཙན་པོས་གཉའ་བ་མནན་ཏེ་ཕོ་བྲང་ཆེན་པོར་ཕོ་ཉ་བ་མངགས་ནས། བོད་མཐའ་འཁོབ་ཀྱི་རྒྱལ་ཁམས་ན། དགེ་འདུན་གྱི་སྡེ་ནི་བཀའ་གདམས་ཆེ། ང་བསྒྱུར་ནི་སྟག་ལུང་ཆོས་རྗེ་མཁས། གཟི་བརྗིད་ནི་འབྲི་གུང་སྤྱན་སྔ་ཆེ། ཆོས་ནི་ས་སྐྱ་པཎྜི་ཏ་མཁས་འདུག་པས་གང་སྤྱན་འདྲེན་གྱི་ལུང་སྩོལ་ཅིག ཞུས་པར། ཚེ་འདིའི་དཔལ་འབྱོར་ཕུན་ཚོགས་མཐའ་དག་འཛམ་གླིང་འདི་ན་ཇིང་གར་རྒྱལ་པོའི་ལུགས་བཞིན་སྤྱད་པ་ལས་ལྷག་པ་མ་མཆིས་པས། འཇིག་རྟེན་ཕྱི་མ་ཕན་ཆད་དུ་ཐར་བ་དང་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པའི་ལམ་བཟང་པོ་སྟོན་པའི་བླ་མ་ཞིག་གལ་ཆེ་བར་འདུག་པས། ས་སྐྱ་པཎྜི་ཏ་གདན་འདྲེན་པའི་བཀའ་མཆིད་དང་། ཆོས་རྗེ་ས་སྐྱ་བར་ཆབ་ཤོག་དང་བཅས་ཕོ་ཉ་ཕྱིར་སོན་པ་བཞིན་རྒྱ་སྐད་ཀྱིས་ས་སྐྱར་ཕྱིན་ཏེ་ལུང་བསྒྲགས་པས། རྗེ་ས་པཎ་ཡང་། རྗེ་བཙུན་གྲགས་པའི་ཞལ་ཆེམས་སུ། ཁྱེད་ཀྱི་ཚེ་མཇུག་ལ་ཞྭ་ཁྲ་འཕྱར་བ་འདྲ་བ། ལྷམ་ཕག་གི་སྣ་འདྲ་བ་གྱོན་པ། ཡུལ་སྐད་རིགས་མི་གཅིག་པའི་རྒྱལ་ཁམས་ནས་གདན་འདྲེན་པ་འབྱུང་བས། དཀོན་ཅོག་གསུམ་གྱི་སྒྲ་མི་གྲགས་པའི་སར། རྒྱལ་བའི་བསྟན་པ་རིན་པོ་ཆེ་དར་རྒྱས་འོང་བས་ཐེ་ཚོམ་མེད་པར་སོང་ཞིག་པའི་བཀའ་དྲན་ཏེ་ཞལ་གྱིས་བཞེས་པ་ཡིན་ནོ།། ཞེས་དང་།

《ཆོས་འབྱུང་དཔག་བསམ་ལྗོན་བཟང》ལས།

དེ་ལས་ས་སྐྱ་བ་ལ་དཔོན་གྱི་ལུང་ལས་ཧོར་རྒྱལ་ལས་བྱུང་ཚུལ་ནི། ལྷགས་ཅྱི་ལ་ཆིང་གེས་ཀྱི་ཚ་བོ་གུན་ཏན་རྒྱལ་པོའི་དུས་དཔོན་དོར་ཏ་ནག་པོ་དང་རྒྱལ་སྨན་གཉིས་དམག་བཅས་བོད་དུ་བཏང་བས་མདོ་སྟོད་སོག་ཆུ་ཁར་བོད་མང་པོ་

བསད་ནས་ཤར་ཀོང་པོ་ནུབ་བལ་པོ་ལྷོ་མོན་ཚུན་ཆད་དབང་དུ་བསྡུས་ཏེ་རྭ་བསྒྲེང་དུ་སེར་མོ་བ་ལྔ་བརྒྱ་བསད་དེ་རྒྱལ་ལྷ་ཁང་གི་གླིང་ལོག་ཀྱང་དེ་དུས་བྱུང་ཞིང་སོ་སྟོན་སོགས་སྐུ་སེར་ལྔ་བརྒྱ་བའང་བཀུམ། སླར་དེ་གཉིས་ཀྱིས་མར་རྒྱལ་པོའི་ཕོ་བྲང་དུ་ཕོ་ཉ་མངག་སྟེ་བོད་དུ་དགེ་འདུན་སྡེ་བཀའ་གདམ་ཆེ་ངོ་བསྡུང་སྟག་ལུང་ཆོས་རྗེ་མཁས་གཟི་བརྗིད་འབྲི་གུང་སྤྱན་སྔ་ཆེ་ཆོས་ལ་ས་པཎ་མཁས་པར་འདུག་པས་གང་གདན་འདྲེན་ཞེས་ཞུས་པས་ས་པཎ་སྤྱན་དྲངས་གསུང་པ་ལྟར་ས་པཎ་སྤྱན་དྲངས། ……ཞེས་དང་།

《དེབ་ཐེར་སྔོན་པོ》ལས།

གདན་ས་རིན་པོ་ཆེར་ལོ་ཉི་ཤུ་རྩ་གཉིས་བཞུགས། དེར་བཞུགས་པའི་ལོ་བདུན་པ་ལྕགས་ཕོ་བྱི་བའི་ལོ་ལ་ཧོར་དམག་གིས་འདམ་དུ་སླེབ་པའི་ཁུར་བྱུང་བས། འབྲི་གུང་ཐེལ་གྱི་དགེ་འདུན་རྣམས་ཀྱང་འབྲོས་པར་རྩོམ་པའི་ཚེ། མི་འཇིགས་པའི་གསུང་གིས་དབུགས་ཕྱུང་ནས་བཞུགས། དེ་ཡང་ཐོག་མར་ཧོར་གྱི་དམག་དཔོན་མི་ལི་བྱི་བྱུང་བ། སྐུ་མཐོང་བ་ཙམ་གྱིས་དད་པ་སྐྱེས་ནས་ཕ་དང་བུའི་འདུ་ཤེས་བྱུང་ནས་ཕྲིས་འབུལ་བ་སྐྱེལ་བར་ཁས་བླངས་ཏེ། མི་ཕྱུགས་གང་ལ་ཡང་གནོད་པ་མེད་པར་ཕྱིར་ལོག དེ་ནས་ཞག་ཉི་ཤུ་རྩ་བརྒྱད་ན་དོར་ཏས་དམག་དཔུང་བྱས་ནས་སླེབ་བྱུང་བས། ཁོས་སྨོམ་པ་ཤཱཀྱ་རིན་གྱི་ལག་པ་ནས་གཟུང་ནས་ཁྲིད་པས་ནམ་མཁའ་ནས་རྡོའི་ཆར་བབ། ཁོ་ན་རེ། འདི་ཅི་ཡིན་ཟེར་བས། ཁྱེད་ཀྱིས་དམ་བུའི་སྨོམ་པ་གཟུང་བས་དམ་བུ་མ་དགྱེས། དམ་བུ་མ་དགྱེས་པས་གནམ་མ་དགྱེས་ཏེ་རྡོ་ཆར་བྱུང་བ་ཡིན་གསུངས་པས། འདིས་ཅི་བྱེད་པ་ཡིན་ཟེར། དམ་བུ་སོ་ནམ་ནི་མི་བྱེད། གཞན་གྱིས་འབུལ་བ་བྱུང་བ་རྣམས་འདིའི་ལག་ཏུ་གཏད་ནས་དགེ་འདུན་སྐྱོང་བ་ཡིན་གསུངས་པས། གདུག་པ་ཅན་དེ་ཡང་ཞི་བ་ཆེན་པོར་གྱུར་ཏེ། དམག་རྣམས་ཚོང་པ་འགྲིམ་པ་བས་ཀྱང་འཇམ་ཞིང་ཁྲོ་ཚོ་མེད་

པར་ཡོག ཞེས་དང་།

སྟག་ལུང་པ་ནི་དང་པོར་སྟག་ལུང་ཐང་པས་དགོན་པ་བཏབ་པ་ནས་དེང་སང་གི་བར་བླ་རབས་མང་དུ་བྱོན་པ་ལ་གཙུག་ལག་ཁང་དང་དགེ་འདུན་གྱི་སྡེ་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པ། དེང་སང་བར་དུ་སུའི་ཡང་གནོད་འཚེ་མེད་དེ། ཧོར་དམག་གི་འཇིགས་པ་ཆེན་པོ་བྱུང་དུས་ཀྱང་དམག་རྣམས་ཐོད་མདོའི་མདུན་ལ་འཁྲིམས་པ་ལ། སྟག་ལུང་པ་ལ་གནོད་པ་ཙུང་ཟད་ཀྱང་མེད། དུས་ཕྱིས་འབྲི་གུང་བས་ལྷ་སྡེ་མི་སྡེ་གཉིས་ཀའི་དཔུང་གིས་རྩ་ཐང་གི་ཐང་ཆེན་པོ་དེ་ཁེངས་པ་ལ་སྟག་ལུང་པའི་བརྒྱ་ལྷག་ཅིག་གིས་ཤིན་ཏུ་ཕམ་པར་བྱས། ཞེས་དང་།

ས་ཕྲི་དེ་ནས་ལོ་གསུམ་པ་ལྕགས་ཕོ་བྱི་བ་ལ་ཧོར་དམག་བོད་དུ་ལྷགས། ལྷ་ཁང་མེས་བསྲེགས། བཙུན་པ་སོ་སྟོན་གྱིས་ཐོག་དྲངས་སེར་སྐྱ་ལྔ་བརྒྱ་ཙམ་བསད། ཧོར་ཧོར་ཧོག་འགྱོད་ནས་གསེར་བྲེ་དངུལ་བྲེ་མང་པོ་ཕྱིན་ནས་ལྷ་ཁང་གསོ་བའི་བཀོད་པ་བྱས། ལྷ་ཁང་བར་བ་ཞང་ལྷས་གསོས། དར་གྱི་ལྷ་ཁང་གསོ་མ་ཐུབ། ཇོ་གྲགས་ལྷ་ཁང་གསོས་པའི་རྟེན་གྱི་གཙོ་བོ་ཐུབ་པ་བཞེངས། རབ་གནས་ལེགས། ཞེས་དང་།

སྡེ་ཕན་ཚུན་གྱི་རྩོད་པ་དང་དུས་ཕྱིས་ཧོར་དམག་གིས་ར་སྒྲེང་དུ་དགེ་འདུན་ལྔ་བརྒྱ་ཙམ་བཀྲོངས་པ་དང་། རྒྱལ་དུ་དམག་ཏ་ལྔ་བརྒྱ་ཙམ་བསད་པ་སོགས་མཐོ་དམན་མང་དུ་བྱུང་། ཕྱིས་བླ་མ་འཕགས་པའི་སྐུ་དྲིན་གྱིས་ས་སྐྱ་བས་དབུས་གཙང་ཁམས་གསུམ་གྱི་བདག་མཛད། འོན་ཀྱང་གདུང་བརྒྱུད་ནང་གི་ཆགས་སྡང་ལ་བརྟེན་ནས། བསྟན་པ་ལོ་བདུན་ཅུ་རྩ་ལྔ་ཙམ་ལས་མ་བྱུང་། ཞེས་སོ།

གསུམ། ཆོས་རྗེ་ས་པཎ་དང་རྒྱལ་པོ་གོ་ཏན་གཉིས་བྱང་ངོས་སྤྲུལ་བའི་སྡེར་གྲོས་སུ་མཇལ་ཚུལ་དང་མཇལ་བ་གཞན་བཀོད་ཚུལ།

《ས་སྐྱ་པཎྜི་ཏས་བོད་དུ་སྤྲིངས་པའི་བསླབ་བྱའི་བཀའ་ཤོག》

(སྔར་དྲངས་ཟིན་པས་འདིར་རེ་ཞིག་བསྡུས་སོ།)

«རྒྱ་བོད་ཡིག་ཚང་ཆེན་མོ»ལས།

ཆོས་ཀྱི་མངའ་བདག་ཆེན་པོར་འགྱུར། དགུང་ལོ་དྲུག་ཅུ་རེ་གསུམ་བཞེས་པ། ཤིང་ཕོ་འབྲུག་ལོ་ལ། ཧོར་གྱི་རྒྱལ་པོ་ཨེ་ཆེན་གོ་དན་གྱིས། གདན་འདྲེན་ལ་གསེར་ཡིག་པ། ཇོར་ཐ་ཆེ་བྱ་བ་མངགས་བྱུང་དུས། བླ་མས་དགོངས་པ་བཏང་། རྟེན་འབྲེལ་བརྟགས་པས། དང་པོ་ཁྲ་བོ་རྗེ་བཙུན་ཆེན་པོའི་ཞལ་ནས། ཁྱོད་ལ་དུས་ནམ་ཞིག་བྱང་ཕྱོགས་ནས། གདན་འདྲེན་འདི་ལྟ་བུ་ཡོང་། དེའི་དུས་སུ། ཐེ་ཚོམ་པར་སོང་ཅིག བསྟན་པ་དང་། འགྲོ་བའི་དོན་ལ་ཕན་ཆེ་བར་ཡོད་དོ། གསུངས་པའི་ལུང་བསྟན་གནང་བ། ཐུགས་ཀྱིས་ཟིན་ནས། ས་སྐྱར། ཆོས་དཔོན་ལ། བླ་མ་འོ་ཡུག་པ་བསོད་ནམས་སེང་གེ་དང་། ཤར་པ་ཤེར་འབྱུང་། གདན་ས་སྐྱིའི་ཁ་ཏ་བཏེད་ཁྲར་ལ། ནང་གཉེར་བ། གྲོམ་པ་ཤཱཀྱ་བཟང་པོ་བཀོད་ནས། བླ་མའི་ཕྱག་ཕྱིར། དཔོན་པོ་འཕགས་པ་དང་། ཕྱག་ན་གཉིས་ཀྱང་། སྐུ་གཞོན་ནུ་ལ་ཁྲིད་ནས་ཕྱིན། ལམ་ལ་ལོ་གསུམ་འགོར། བྱང་ངོས་སུ་ཏ་ལོའི་ཞུགས་ལ་ཐེབས། རྒྱལ་པོས། གོ་རྒྱལ་པོ། རྒྱལ་སར་སྟོན་པའི་མཇལ་འཕྲད་འཁོར་བ་དང་། མེ་མོ་ལུག་ལོ་ལ། ཡོན་མཆོད་མཇལ། གནམ་མཆོད་པའི་ཀན་པ་ཐོབ། རྒྱལ་པོའི་བླ་མ་དང་། ཧོར་ཡུལ་དུ། སངས་རྒྱས་ཀྱི་བསྟན་པ་རྒྱས་པར་མཛད། ཧོར་ས་སྐྱ་འབྲེལ་བའི་ཐོ་མ་ཡིན་ནོ། བླ་མ་འདིས། གདན་ས་སུམ་ཅུ་སོ་ལྔ་མཛད། དགུང་ལོ་བདུན་ཅུ་པ། ཤུགས་མོ་ཕག་ལོ་སྨལ་པོ་ཟླ་བའི་ཚེས་བཅུ་བཞི་ལ། ངོ་མཚར་བའི་ལྟས་དུ་མ་དང་བཅས་ཏེ། བྱང་ངོས་སྤྲུལ་བ་སྡེའི་ལྷ་ཁང་དུ་གཤེགས་སོ། དེ་ན་སྐུ་འབུམ་མཆོད་པའི་རྟེན་དང་བཅས་པ་ཡང་བཞུགས་སོ། ཞེས་དང་།

ཡང་དེ་ལས། ཆོས་རྗེ་ས་པཎ། དགུང་ལོ་དྲུག་བཅུ་རྩ་གསུམ་པ། ཤིང་ཕོ་

འབྲུག་ལོ་ལ། ཧོར་གྱི་གསེར་ཡིག་པ་ལ་སྤྲ་བ། རྫོར་ཐ་ཆེས། ས་སྐྱ་ནས་གདན་དྲངས་ནས་བྱོན། ལམ་བར་ལ་ལོ་གསུམ་སོང་། དྲུག་ཅུ་རེ་དྲུག་བཞེས་པ། མེ་མོ་ལུག་ལོ་ལ། བྱང་ངོས་སྤྲུལ་བ་སྡེར། ཧོར་རྒྱལ་པོ་ཨེ་ཆེན་གོ་དན་དང་མཇལ་ནས། ཧོར་གྱི་རྒྱལ་ས་ཤར་བ་ཡན་ལ། ཧོར་ས་སྐྱ་པ། ཡོན་མཆོད་ལོ་བརྒྱ་དང་བཅུ་དྲུག་མཛད་འདུག་གོ ཞེས་དང་།

《དེབ་ཐེར་སྔོན་པོ》ལས།

དཔལ་ཆེན་འོད་པོ་ལ་སྲས་གཉིས་ལས། ཆེ་བ་ས་སྐྱ་པཎ་ཆེན་ཡབ་ཀྱི་སོ་གསུམ་པ་ཆུ་ཕོ་སྟག་ལ་འཁྲུངས། དྲུག་ཅུ་རྩ་གསུམ་པ་ཤིང་ཕོ་འབྲུག་ལ་གོང་དུ་བྱོན། བདུན་ཅུ་པ་ལྕགས་མོ་ཕག་ལ་གཤེགས།

《དེབ་ཐེར་དཔྱིད་ཀྱི་རྒྱལ་མོའི་གླུ་དབྱངས》ལས།

དེའི་གཅུང་འཁོན་དཔལ་ཆེན་འོད་པོ་ཆེའི་སྲས་གཉིས་ལས། ཆེ་བ་འཁོན་དཔལ་ལྡན་དོན་གྲུབ་ནི་སྐྱེ་བ་ཉི་ཤུ་རྩ་ལྔ་ལ་མིའི་སྲིད་པ་བཟུང་ཞིང་། འཇམ་དཔལ་དབྱངས་ཀྱི་བྱིན་རླབས་ག་ཕུར་གསར་བའི་ཐིགས་པ་སྙིང་ལ་སིམ་པས་མི་ཤེས་པའི་ཚ་གདུང་རྒྱང་རིང་པོར་བསྲིངས་པས་ཆུང་ངུའི་དུས་ནས་སཾ་སྐྲི་ཏའི་སྐད་སླ་བ། ལཉྪ་དང་ཝརྟུའི་ཡི་གེ་འབྲི་བ་སོགས་སྔོན་གྱི་བག་ཆགས་སད་པའི་རྣམ་འགྱུར་དུ་མ་མཛད་ཅིང་། རྗེ་གྲགས་པའི་དྲུང་དུ་དགེ་བསྙེན་གྱི་སྡོམ་པ་བླངས་པའི་མཚན་ཀུན་དགའ་རྒྱལ་མཚན་དུ་བཏགས། གཞོན་ནུའི་དུས་ནས་སྨྲ་ཆེན་ཀན་པོའི་རྣམ་ཐར་འཛིན་པའི་རྫུ་བག་གི་མི་ཚེ་དོན་མེད་དུ་སྟོང་པར་ཡོལ་བའི་ལུགས་རྣམས་ཆུ་ཤིང་གི་སྙིང་པོ་ལྟ་བུར་གཟིགས་ནས་མཁས་པ་དང་གྲུབ་པའི་བླ་མ་དུ་མ་བསྟེན་ཏེ། བཟོ་རིག་པ། གསོ་བ་རིག་པ། སྒྲ་རིག་པ། གཏན་ཚིགས་རིག་པ། ནང་རིག་པ་སྟེ་ཆེ་བ་ལྔ་དང་། སྙན་དངགས་དང་། མངོན་བརྗོད། སྡེབ་

སྒྱུར། ཐོས་གར། སྐར་རྩིས་སོགས་མདོར་ན་རིག་པའི་གནས་མཐའ་དག་ལ་མཁས་པར་སྦྱངས་ཤིང་། ས་སྐྱ་པཎྜི་ཏ་ཞེས་སྙན་པའི་གྲགས་པ་དབུས་འགྱུར་རྡོ་རྗེ་གདན་གྱི་མཛོས་རྒྱན་དུ་ཕྱད། བོད་འདིར་གནས་ལྔ་རིག་པའི་སྲོལ་འབྱེད་པ་འདི་ཉིད་ཀྱི་བཀའ་དྲིན་ཡིན་ཞིང་། མིང་དང་དོན་མཐུན་པའི་མཁས་པ་ཟུར་མཁར་བློ་གྲོས་རྒྱལ་པོས། སེམས་ཀྱི་ཆོས་ཉིད་རྫེན་འཆར་མ་མཐོང་ཀྱང་།། ཚེ་འདིར་མགོ་བའི་ཤེས་བྱའི་ཚིག་དོན་ཤེས།། ཞེས་གསུང་པ་ཡང་གངས་ཁྲོད་ཀྱི་བླུན་སྨོམ་རྣམས་ཀྱི་ཚུལ་ལ་དཔགས་ན་ཐུགས་ཤིན་ཏུ་མད་དོ།། ཁ་ཆེའི་པཎྜི་ཏ་ཆེན་མོ་ཤཱཀྱ་ཤྲཱི་བྷ་དྲའི་དྲུང་དུ་བསྙེན་པར་རྫོགས་པའི་སྡོམ་པ་མནོས་ཏེ། མཁན་པོའི་མཚན་གྱིས་མཐར་ཅན་དུ་བྱས་ནས་ཀུན་དགའ་རྒྱལ་མཚན་གྱི་མཚུག་ཏུ་དཔལ་བཟང་པོ་སྦྱར། སུ་སྟེགས་ཀྱི་སྟོན་པ་འཕྲོག་བྱེད་དགའ་བོ་ལྷ་བུ་སྒྲ་ཚད་ཀྱི་རིག་པའི་ལུས་སྟོབས་རྣམ་པར་རྒྱལ་བའི་གཉིས་འཐུང་ཡང་། འཇིགས་པ་མེད་པའི་སྤོད་པའི་ང་རོས་ཚར་བཅད། འོན་ཀྱང་འཕྲོག་བྱེད་དགའ་བོས་རྫུ་འཕྲུལ་གྱིས་ནམ་མཁའ་ལ་འཕུར་བས། སློབ་དཔོན་འདའ་འཕྱུར་རོགས་སུ་སྤྲན་ནས་བཏུལ་ཏེ་ནང་བའི་བསྟན་པ་ལ་འཇུག་པའི་ཁས་བླངས། རབ་ཏུ་འབྱུང་བར་ཞུས་ཀྱང་། སུ་སྟེགས་ཀྱི་རྟགས་མ་བོར་བར་ཡོད་པ་རྣམས་ངོ་མཚར་བའི་ཆེད་དུ་ཁྲིད་ཕྱིན་པ། སློབ་དཔོན་མཆོ་སྐྱེས་རྡོ་རྗེས་བསྟན་མ་བཅུ་གཉིས་ལ་བཀའ་བསྒོམ་པའི་མཐུས། འཕྲོག་བྱེད་ཁ་ནས་ཁྲག་སྐྱུགས་ཏེ་ཤི་བའི་རལ་བའི་ཅོད་པན་དཔལ་ལྡན་ས་སྐྱའི་ཀ་བའི་མཛེས་བྱེད་དུ་ཡོད་དོ།། དེ་ནས་ཧོར་རྒྱལ་པོའི་ལུང་བྱུང་བ་བཞིན་རྒྱ་ཧོར་གྱི་རྒྱལ་ཁམས་སུ་བྱོན་ཏེ། དཔག་པར་དཀའ་བའི་སྐུ་གསུང་ཐུགས་ཀྱི་མཛད་པ་དུ་མས་མཐའ་འཁོབ་ཀྱི་རྒྱལ་ཁམས་མཐའ་དག་དམ་པའི་ཆོས་ཀྱིས་གསལ་བར་མཛད་ཅིང་། རྒྱལ་པོ་ས་བདག་གི་ནད་ཀྱིས་ཐེབས་པ་ལས་རྣམ་པར་གྲོལ་བའི་མི་འཇིགས་པའི་སྦྱིན་པ་བླ་ན་མེད་པ་སྩལ། ཤར་པད་མོའི་སྡེར་མདོ་ཕྱོགས་ཀྱི་བཤད་པ། ལྷོ་དབང་གི་སྡེར་དབང་བྱས་བཅུ་ཙ། ནུབ་རྒྱ་མཚོའི་སྡེར་ཀླུའི་རྒྱལ་པོ་

རྣམས་དབང་དུ་བསྡུས་ཏེ་དམ་ལ་བཏགས་ནས་ཆར་ཆུ་དུས་སུ་འབེབས་པ་སོགས་འཇིག་རྟེན་ཀུན་ཏུ་འབྱུ་ནོར་ལོངས་སྤྱོད་ཟད་མི་ཤེས་པའི་འདོད་འཛོ་ཆར་དུ་འབེབ་པ་མཛད། བྱང་དུ་སྒྲུ་མ་མཁན་གྱི་སྤྲུལ་བའི་གྲོང་ཁྱེར་ལ་མེ་ཏོག་འཐོར་བས་སྒྲུ་མ་བཤིག་མ་ཐུབ་པས་སྤྲུལ་བའི་སྡེ་ཞེས་ཡ་མཚན་ཅན་དུ་གྲགས་ཤིང་། སྐུའི་བཀོད་པ་ཡང་སྤྲུལ་བའི་སྡེ་ཉིད་དུ་བསྡུས་སོ།

《གྲུབ་མཐའ་ཐུབ་བསྟན་ལྷུན་པོའི་མཛེས་རྒྱན》ལས།

དེའི་སྔོན་དུ་ཧོར་ལ་ཡི་གེ་མེད་དེ། ས་པཎ་གྱིས་སོག་ཡིག་བཟོ་བའི་ཐུགས་བཞེད་ཡོད་དུས་སུ་མཚན་མོར་བུད་མེད་ཅིག་གིས་པགས་པ་མཉེད་པའི་ཤིང་ཐོགས་པ་སོག་ལེ་ལྟ་བུར་གཟིགས་པའི་རྟེན་འབྲེལ་གྱིས་དེའི་དབྱིབས་ཅན་གྱི་ཡི་གེ་གསར་དུ་བཟོས་པ་ནི། ཨ་ཨེ་ཨི། ན་ནེ་ནི། པ་པེ་པི། ཏ་ཏེ་ཏི། ཀ་ཀེ་ཀི། མ་མེ་མི། ལ་ལེ་ལི། ར་རེ་རི། ས་སེ་སི། ཐ་ཐེ་ཐི། ཏ་ཏེ་ཏི། ཙ་ཙེ་ཙི། ཤ་ཤེ་ཤི། ཆ་ཆེ་ཆི། ཡ་ཡེ་ཞེས་པའི་ཡི་གེ་རྣམས་བཟོས་ཏེ་ཕོ་མོ་མ་ནིང་ངམ་ཤིམ་སྐྱོད་ཞན་གསུམ་དུ་བསྡུས་པ་མཛད་དོ།། བདུན་ཅུ་པ་ལ་ཧོར་རྒྱལ་པོ་དང་ལྷ་ཕྱིར་གཤེགས། གོ་ཐོས་ལྟར་ན་སྐུའི་རིང་བསྲེལ་བྱང་ངོས་སྤྲུལ་བའི་སྡེར་བཞུགས་སྐད་དོ།།（རྒྱ་ཡིག་ལས་བསྒྱུར་བའོ།）

《མདོ་སྨད་ཆོས་འབྱུང》ལས།

དེའི་སྲས（ཅིང་གར་རྒྱལ་པོ）ཨོ་གོ་ཏའི་བུ་གོ་ཡུག་དང་གོ་དན་གཉིས་ཀྱིས་ཕྱོགས་འདིར་ཁམས་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་བྱེད་སྐབས་གོ་དན་གྱིས་ས་སྐྱ་པཎ་ཆེན་གདན་དྲངས་པ་བླ་མའི་ལུང་བསྟན་དང་མཐུན་པར་དགོངས་ནས་རབ་བྱུང་བཞི་བའི་ཤིང་འབྲུག་ལ་འཕགས་པ་དང་ཕྱག་ན་བཅས་ཕེབས་པ་མི་ལུག་ལ་རྒྱལ་པོ་དང་ཞལ་འཛོམས། རྒྱལ་པོ་འཁོར་བཅས་ལ་ཀྱེ་རྡོ་རྗེའི་དབང་གནང་། རྫུ་འཕྲུལ་སྣ་ཚོགས

བསྟན་ནས་དད་པར་མཛད། བྱད་མེད་ཅིག་གིས་པགས་པ་མཉེད་པའི་ཤིང་སོག་ལེའི་ཁ་ལྟ་བུ་ཐོགས་ཏེ་མཇལ་བས་དེའི་དབྱིབས་ཅན་གྱི་སོག་ཡིག་བཀོད། དེའི་སྲས་སེ་ཆེན་རྒྱལ་པོ་མངའ་ཐང་ཤིན་ཏུ་ཆེ་ཞིང་རྒྱ་བོད་ཧོར་གསུམ་དང་། རྒྱ་གར་གྱི་ཕྱེད་ཙམ་དང་ཁ་ཆེ་མཐའ་ཚུན་ལ་དབང་བསྒྱུར། འགྲོ་མགོན་འཕགས་པ་གདན་དྲངས། རྫུ་འཕྲུལ་གྱིས་རྒྱལ་པོ་དད་པར་བྱས་ཏེ་དབང་བསྐུར། གཡེར་མོ་ཐང་གི་སའི་ཆ་ཤིང་ཀུན་དང་། རྒྱ་བོད་ཀྱི་ས་མཚམས་ཆུ་མ་མཁར་སོགས་སུ་ཕེབས། རྒྱལ་པོས་སྟོན་ཙོ་བཙོམ་པའི་སྡིག་བཤགས་སུ་ཕོ་བྲང་ནས་ལྷོ་ནུབ་མཚམས་སུ་དགོན་པ་བརྒྱ་རྩ་བརྒྱད་བཞེངས་བཙུག་པས་ཙོ་ནེ་ཁག་ལྔ་སོགས་བྱུང་བར་གྲགས།

«གསེར་གྱི་ཡིག་ཚངས»ལས།

འཇམ་པའི་དབྱངས་ཀྱི་སྤྲུལ་བ་ས་སྐྱ་པཎྜི་ཏ་ཉེར་བདུན་ལ་ཧོར་ཕྱོགས་རྒྱ་གར་དུ་ཕེབས། མུ་སྟེགས་པ་ཆོས་འོག་ཏུ་བཀུག་པས་པཎྜི་ཏ་ཞེས་པའི་མཚན་སྙན་ཐོབ། སླར་བོད་དུ་བྱོན། ཁུ་བོ་གྲགས་པ་རྒྱལ་མཚན་གྱི་ལུང་བསྟན་ལས། ཁྱེད་ཀྱི་ཚེ་མཇུག་ལ་ཞྭ་ཁྲ་འཕུར་བ་འདྲ་བ། ལྷམ་ཕག་གི་སྣ་འདྲ་བ་གྱོན་པ། ཡུལ་སྐད་རིགས་མི་གཅིག་པའི་རྒྱལ་ཁམས་ནས་གདན་འདྲེན་པ་འབྱུང་བས། དཀོན་ཅོག་གསུམ་གྱི་སྒྲ་མི་གྲགས་པའི་སར་རྒྱལ་བའི་བསྟན་པ་རིན་པོ་ཆེ་དར་རྒྱས་འོང་བས་ཐེ་ཚོམ་མེད་པར་སོང་ཞིག བསྟན་པ་དང་འགྲོ་བའི་དོན་ལ་ཕན་ཆེ་བར་ཡོད་ཞེས་གསུངས་པའི་བཀའ་དྲན་ཏེ་དྲུག་ཅུ་རེ་གསུམ་པ་འབྲུག་གི་ལོ་ལ་ལང་ཇུར་བྱོན། རེ་དྲུག་པ་ཤིང་གི་ལོ་ལ་རྒྱལ་པོ་གོ་དན་དང་མཇལ། དབང་ལུང་གནང་བས་རྒྱལ་པོ་ནད་ཀྱི་ཆིངས་བ་ལས་གྲོལ། སྐྱེ་འགྲོ་ཀུན་དད་པ་ཆེན་པོ་སྐྱེས་ཏེ་ཆོས་ལ་ཞུགས། མཐའ་འཁོབ་ཧོར་གྱི་ཡུལ་དུ་རྒྱལ་བའི་བསྟནཔ་ཐོག་མར་སྤེལ། བདུན་ཅུ་པ་ཕག་གི་ལོ་ལ་བདེ་བར་གཤེགས། རྒྱལ་པོ་གོ་དན་ཀུང་རྒྱལ་ཁྲི་ལོ་བཅོ་བརྒྱད་ལ་བཞེས་

པའི་མཐར་ཕག་གི་ལོ་ལ་སྨྱ་ངན་ལས་འདས། （རྒྱ་ཡིག་ལས་བསྒྱུར།）

《ཧོར་གྱི་ཆོས་འབྱུང》ལས།

（ས་པ༨）དགུང་ལོ་དྲུག་ཅུ་རྩ་ལྔ་བ་མེ་ཕོ་ཏའི་ལོ་ལ། ཕོ་བྲང་ཆེན་པོ་ལང་ཧུར་ཕྱུག་ཐེབས། དེའི་ཚེ་རྒྱལ་པོ་གོ་དན་ཧོར་ཡུལ་དུ་སོང་བ་ཚུར་བྱོན་པ་དང་། ལུག་ལོ་བླ་བ་དང་པོ་དང་མཇལ་ཏེ། ཆོས་དང་འཇིག་རྟེན་གྱི་གསུང་གླེང་མང་དུ་མཛད། རྒྱལ་པོ་ལ་ཐེག་པ་ཆེན་པོའི་སེམས་བསྐྱེད་དང་ཀྱེ་རྡོ་རྗེའི་དབང་ལ་སོགས་པ་ཟབ་པ་དང་རྒྱ་ཆེ་བའི་ཆོས་མང་པོ་གནང་ནས། ཧོར་གྱི་རྒྱལ་ཁམས་ཀྱི་སྐྱེ་རྒུ་དག་དཀོན་མཆོག་མཆོད་པ་སོགས་དགེ་བ་བསྒྲུབ་པ་དང་། མི་དགེ་བའི་ལས་ལམ་ཆ་ཤས་ཀྱིས་སྤངས་ནས་སངས་རྒྱས་ཀྱི་བསྟན་པ་རིན་པོ་ཆེ་ལ་གཞུག་པར་མཛད་དོ།། གཞན་ཡང་རྫུ་འཕྲུལ་བསྟན་པ་དང་རྡོ་དང་བྱེ་མ་སོགས་ལ་མི་ནོག་པའི་ཕྱག་ཞབས་ཀྱི་རྗེས་བཞག་པ་སོགས་ཀྱིས་ཡུལ་འདི་བྱིན་གྱིས་རླབས་པ་དང་། ཁྱད་པར་དུ་སོག་ཡིག་བཟོ་བའི་ཐུགས་བཞེད་ཡོད་དུས་སུ་བུད་མེད་ཅིག་གིས་པགས་པ་མཉེད་པའི་ཤིང་ཐོགས་པ་གཟིགས་པའི་རྟེན་འབྲེལ་གྱིས་དེའི་དབྱིབས་ཅན་གྱི་ཡི་གེ་གསར་དུ་བཟོ་བ་ནི། a. e. i, na. ne. ni, pa. pe. pi, ha. he. hi, ga. ge. gi, ma. me. mi, la. le. li, ra. re. ri, sa. se. si, ta. te. ti, da. de. di, ca. ce. ci, ya. ye. yi, cha. che. chi, wa. weཞེས་པའི་ཡི་གེ་རྣམས་བཟོས་ཏེ་ཕོ་མོ་མ་ནིང་ངམ་གྲིམ་སྟོད་ཞན་གསུམ་དུ་བསྡུས་པ་མཛད་པ་སོགས་ཀྱི་སྒོ་ནས་བསྟན་འགྲོའི་དོན་ལོ་བདུན་གྱི་བར་དུ་མཛད་དོ།། དེ་ལྟར་རྗེ་ཧོར་གྱི་ཡུལ་དུ་རྣམ་དཀར་གྱི་འཕྲིན་ལས་རྒྱ་ཆེན་པོ་འབྱུང་བའི་རྒྱུ་མཚན་ནི། ཐུ་སོར་བདག་ཉིད་ཆེན་པོ་ཉིད་ཀྱི་གསུང་ལས་ཀྱང་། བདག་ཀྱང་སྔོན་གྱི་བྱེད་པ་འགའ་ཡི་རྒྱུས།། བསྟན་པའི་ཉི་མ་ཤར་གྱི་ཕྱོགས་སུ་འཆར།། ཞེས་དང་། ……དེ་ནས་དགུང་ལོ་བདུན་ཅུ་བ་ལ་ལང་ཚུ་སྤྲུལ་བ་སྡེའི་ཁང་དུ་བདེ་བར་གཤེགས་སོ།།

《ཆོས་འབྱུང་དཔག་བསམ་ལྗོན་བཟང་》ལས།

ཐར་ཏོར་རྒྱལ་གྱིས་ཀཤྨའི་བླ་མ་རྣམས་དང་ས་པཎ་སོགས་སྤྱན་དྲངས་དུས་ནས་བཟུང་ལང་ཏྲུའི་ཕྱོགས་སུ་（དགོན་སྡེ）མང་དུ་བྱུང་བས་དེང་སང་རྒྱ་བོད་མཚམས་ཀྱི་ལང་ཏྲུའི་མཁར་ནང་ན་ཀ་མ་ལ་ཤི་ལའི་མཆོད་རྟེན་དུ་གྲགས་པ་དང་མཁར་གྱི་ཕྱིའི་ཤར་དུ་ས་པཎ་གྱི་སྐུ་གདུང་མཆོད་རྟེན་སོགས་མཆོད་རྟེན་མང་པོ་ཡོད་པའི་སྤྲུལ་བའི་སྡེ་དང་སྟེར་ས་པཎ་གྱིས་དབང་བསྐུར་སའི་དབང་སྡེ་དང་མཁའ་འགྲོ་མ་རང་བྱོན་དང་ནུབ་ཏུ་བཟོད་པ་རིང་མོའི་སྐུ་གདུང་ཡོད་པའི་པད་མོ་སྡེ་དང་བྱང་དུ་རྒྱ་མཚོ་སྡེ་སྟེ་སྡེ་བཞིའོ།། ཞེས་པ་ལྟར་རོ།།

བཞི། འགྲོ་མགོན་འཕགས་པའི་སྐོར།

《རྒྱ་བོད་ཡིག་ཚང་ཆེན་མོ》ལས།

ཟངས་ཚ་བསོད་ནམས་རྒྱལ་མཚན་གྱིས་བཙུན་མོ་ལྷ་ཁབ་ཏུ་བཞེས་པ་ལ། རིགས་ཀྱི་སྲས་པོ་བཞི་དང་། སྲས་མོ་བཞི་འཁྲུངས་པའི། ཐོག་མ་མ་ཅིག་ཀུན་སྐྱིད་ལ། སྲས་གཉིས་ཀྱི་ཆེ་བ། བླ་མ་འཕགས་པ་བློ་གྲོས་རྒྱལ་མཚན་དཔལ་བཟང་པོ་བ། ཡབ་དགུང་ལོ་ང་གཉིས་པའི་དུས། ཤིང་མོ་ལུག་གི་ལོ་ལ། ཟླ་བ་གསུམ་པའི་ཚེས་དྲུག་ལ་སྐུ་འཁྲུངས་ཏེ། དེ་ཉིད་ནི༑དང་པོ་ནས། སྦྱངས་པ་དང་། སྐྱེས་སྟོབས་ཀྱི་ཐུགས་རབས་དཔག་ཏུ་མེད་པ་མངའ་བས། གཞོན་ནུའི་དུས་ནས། ཀློག་ཡིག་དང་། སློབ་གཉེར་གསན་སྦྱོངས་མཛད་པ་གང་ལའང་མཐོང་བ་ཙམ་གྱིས་མཁྱེན་པ་ཁོ་ན་བྱུང་བས། ཐམས་ཅད་ཀྱིས་འདི་ཧྲུ་བྲུ་ཁྲིད་འཕགས་ཟེར་བ། མཚན་ཡང་འཕགས་པ་ཞེས་གྲགས་པ་ཡིན་ལ། དགུང་ལོ་བཅུ་བའི་དུས། ཆོས་རྗེ་ས་པཎ་གྱི་ཞབས་ཕྱིར། བྱང་ངོས་ལ་བྱོན་པའི་ལམ་ཁར། ཟུར་ཕུར། ཆོས་རྗེ་མཁན་པོ་དང་། ཟུལ་ཕུ་མཁན་པོ་ཆོས་ཀྱི་བྱང་ཆུབ་པས། སློབ་དཔོན་མཛད་

ནས། རབ་ཏུ་བྱུང་ཞིང་། ལྷག་པ་ཚུལ་ཁྲིམས་ཀྱི་བསླབ་པས་རྒྱུད་མཛེས་བར་མཛད་དོ།། དེར་བྱང་ངོས་སྤྲུལ་བ་སྟེར། ཁྲ་དཔོན་ཕེབས་པའི་སྐབས་སུ། རྟོར་སེ་ཆེན་རྒྱལ་པོའི་ལུང་གིས་བྱང་ངོས་ནས། ས་སྐྱ་བླ་མ་བྱ་བ། ཁྱད་འཕགས་སླེབས་ཡོད་འདུག་པ། ངེད་ཀྱི་བླ་མཆོད་ལ་དགོས་གསུངས་པ་བྱུང་ནས། ཆོས་རྗེ་པ་སྐུ་ན་བགྲེས་པས་མ་བྱོན། བླ་མ་འཕགས་པས། བྱང་ངོས་པའི། རྒྱལ་བུ་མོང་གོར་དང་། ལྷན་ཅིག་ཏུ། རྒྱ་ནག་ལ་བྱོན། རྒྱལ་པོ་སེ་ཆེན། གོ་སེ་ལ། ལུ་བའི་ཤན་ན་བཞུགས་པ་དང་མཇལ་བས། ཤིན་ཏུ་མཉེས་ནས། རྟོར་གྱི་ཧ་བ་བརྒྱ་སྐོར་གཅིག བྱང་ངོས་ལ་ཕྱིན་ནས། ས་སྐྱ་པ་གླངས། ཡོན་མཆོད་དུ་འབྲེལ། བླ་མའི་བརྟགས་པ་མཛད་རིན་དང་། བྱང་ངོས་སུ། ཆོས་རྗེ་བདེ་བར་གཤེགས་པའི་དགོངས་པ་རྫོགས་ཐབས་སོགས་ལ། རྒྱ་རྟོར་གྱི་ཡུལ་དུ་ལོ་མང་བར་བཞུགས། དགུང་ལོ་ཉེར་གཅིག་པ། ཤིང་མོ་ཡོས་ལོ་ཟླ་བ་ལྔ་བའི་ཚེས་བཅུ་གཅིག་གི་ཉིན། རྒྱ་ཡུལ་གྱི། ཧེ་ཅེའུ་དང་ཉེ་བའི་སར། ཕྲུ་བ་ཆོས་ཀྱི་སེང་གེ་དང་། གཙང་ནག་པ་བརྩོན་འགྲུས་སེང་གེ འཚུར་གཞོན་ནུ་སེང་གེ མཁན་པོ་གྲགས་པ་སེང་གེ་རྣམས་ཀྱིས། མཁན་པོ་དང་། མཁན་བུ་མཛད། བྱང་ཐང་པ། ཛོ་གདོན་བསོད་ནམས་རྒྱལ་མཚན་དང་། ཞེ་པ་མཁན་པོ་བློ་གྲོས་གྲགས་ཀྱིས་སློབ་དཔོན་མཛད། ཡར་ལུང་པ་བླ་མ་བྱང་ཆུབ་རྒྱལ་མཚན་པས། གསང་སྟེ་སྟོན་པ་མཛད། དད་པའི་དགེ་འདུན་ལ། བླ་མ་ཡེ་པ་དང་། མཁན་པོ་ཤེར་ཡེས། རིན་པོ་ཆེ་ཉ་བསྒོམ་ལ་སོགས་པའི། སྡོམ་བརྩོན་ལྔན་པ་ཉི་ཤུ་རྩ་གཅིག དགེ་འདུན་འདུས་པ་རྒྱ་མཚོའི་ཚོགས་དང་བཅས་པའི་དབུས་སུ། བསྙེན་པར་རྫོགས་པ་མཛད་དོ།། དེ་ནས། ཕོ་བྲང་ཏའི་ཏུར་བྱོན། སེ་ཆེན་རྒྱལ་པོར་ཡབ་ཡུམ་སྲས་དང་བཅས་པ་ལ། རྒྱུད་གསུམ་གྱི་དབང་མོ་ཆེ་བསྐུར། ཏི་ཤྲིའི་མཚན་གསོལ། དབུས་གཙང་གི་ཁྲི་སྐོར་བཅུ་གསུམ་དང་། དབང་ཡོན་འབུལ་བ་བསམ་གྱིས་མི་ཁྱབ་པ་ཕུལ། རྟོར་ས་སྐྱ་བ་ཡོན་མཆོད་དུ་འབྲེལ། བོད་ཡུལ། གོ་སེ་ལའི་མངའ་འོག་ཏུ་ཆུག་པའི་

སྣན་གྲགས་སྒྲོགས་པ་དང་། འཇའ་མོ་འཛུགས་པ་ལ། མི་ཆེན་སྨན་བྱ་བ། ས་སྐྱ་མན་ལ་མངགས། སེ་ཆེན་གྱིས། བོད་ལ་གསེར་ཡིག་བཏང་བའི་སྟན་མ་དེ་ཡིན་ནོ།། རྒྱའི་ཏ་ཤང་། ཚིག་ཚར་པའི་ལྷ་བ་ལ་ཞེན་པ་དང་། ཐའོ་ཤང་ལའོ་བ་གེན་བྱ་བའི་རྗེས་འབྲང་། ཆོས་ལྷར་བཙོས་པའི་གཞུང་ལུགས་ལ། མཁས་པའི་ང་རྒྱལ་གྱི་དྲེགས་པ་བཅུ་བདུན་ཡང་དག་པའི་རིག་པས་ཕམ་པར་མཛད་ནས། བསྟན་པའི་སྙོར་བཙུད། རྟར་ཡིག་མེད་པ་ལ། རྟར་ཡིག་བཙམ་ནས། དར་བར་མཛད། སྐྱིར་བལ་པོ་དང་། རྒྱ་དཀར་ནག མི་ཉག ཧོར། ཀའུ་ལི། འཇང་། ཡོ་གུར། ཁྲ་སེན་ལ་སོགས་པའི། དགེ་སློང་ཕོ་མོ་དང་། དགེ་ཚུལ་ཕོ་མོ། རབ་ཏུ་བྱུང་བ་སྟོང་ཕྲག་བཞི་དང་། བཞི་བརྒྱ་ཉི་ཤུ་ཙ་ལྔའི་མཁན་པོ་མཛད་ཅིང་། བླ་མའི་དངོས་སློབ་འདུལ་འཛིན་ཆོས་ཀྱི་མགོན་པོ་བྱ་བ། སྨན་ཚེའི་རྒྱལ་ཁམས་སུ་མངགས་ནས། ལོ་གཅིག་ནང་དུ། རབ་བྱུང་དགུ་བརྒྱ་བཞི་བཅུ་ཙ་བདུན་གྱི་མཁན་པོ་མཛད་དེ། དེ་རྣམས་ལས་རྒྱུད་པའི་དགེ་སློང་དགེ་ཚུལ་གྲངས་དཔག་ཏུ་མེད་པས་གང་ནས། བསྟན་པ་རིན་པོ་ཆེ་དར་ཞིང་རྒྱས་པར་མཛད་དོ།། དེའི་ཕྱི་ལོ། མེ་ཕོ་འབྲུག་ལ་བླ་མ་བོད་དུ་བྱོན། མདོ་ཁམས་རྫོང་དོ་གནས་གསར་དུ་ཉེ་གནས་ཆེན་པོ་སྟོན་ཚུལ་གྱི་མགོ་བྱས་ནས། ཉིན་གཅིག་ལ། རིན་པོ་ཆེ་གླིགས་བམ་སྟོང་ཕྲག་ཕྱེད་དང་གཉིས་ཀྱིས་ཐོག་དྲངས། ས་ཚ། སྡེ་དགོན། མི་ཉོར་གྱི་འབུལ་བ་སྟོབས་ཆེ་བ་བཞེས་ནས། དབུས་གཙང་དུ་ཐེབས། འབྲུག་ལོ་དེ་ལ། དཔོན་ཆེན་ཤཱཀྱ་བཟང་པོས་དོ་དམ་བྱས་ནས། ལྷ་ཁང་ཆེན་མོའི་འགྲམ་གཏིང་བ། ས་སྐྱ་བཏབ་རྟིང་། ལོ་བརྒྱ་དང་བདུན་ཅུ་དོན་བརྒྱད་སོང་དུས་ཡིན། དེ་ནས་ད་ལྟ་ཤིང་ཕོ་སྟག་ལོ། སྲོག་ཟླ་བརྒྱད་དཀར་དབུས་ན་ཡོད་པ་འདི་ཡན་ལ། ལོ་བརྒྱ་དང་བརྒྱད་ཅུ་ཙ་གཅིག་སོང་འདུག ས་སྐྱར་ཐེབས་པའི་ཚོགས་ཇ། སྒོ་འབྱེད་དང་། ཆོས་རྗེ་པའི་གཤེགས་རྫོང་སྐུ་སྐལ། ནང་རྟེན་རིན་པོ་ཆེའི་སྣོ་མང་བྱུང་ཆུབ་ཆེན་པོ་བཞེངས་པ། གསེར་ཐོག གསེར་འབུ་འཛུགས་པ། གཙུང་གི་

འདོད་དང་བཅས་པའི་ཕྱོགས་སུ། ཕྱག་རྫས་བསམ་གྱིས་མི་ཁྱབ་པ་བཏང་ཞིང་། ལྕགས་ཕོ་རྟ་ལོ་ཟླ་བ་བཅུ་གཉིས་པ་ལ། གཙང་རྒྱ་མིག་རིང་མོར། དབུས་གཙང་མངའ་རིས་ཀྱི། དགེ་འདུན་ཁྲི་ཕྲག་བདུན་ལྷག་ལ། ཆོས་འཁོར་བསྐོར་བའི་ཚེས་ལ། གསེར་སྲང་དགུ་བརྒྱ་དྲུག་ཅུ་རྩ་གསུམ་ཞོ་གསུམ། དངུལ་བྲེ་ཆེན་དགུ། ན་ཕྲིས་དང་། ཟབ་ཆེན་ཡུག་བཞི་ཅུ་རྩ་གཅིག གོས་བརྒྱད་བརྒྱ་སུམ་ཅུ་སོ་བརྒྱད། དར་ཡུག་ལྔ་སྟོང་བརྒྱད་བརྒྱ་ལྔ་ཅུ་རྩ་བརྒྱད། ཇ་སིགས་ཆེན་བརྒྱ་ཉི་ཤུ། སྤྲང་བུར་དྲུག་བརྒྱ་དང་གསུམ། མར་ཁལ་ཆིག་ཁྲི་སུམ་སྟོང་བདུན་བརྒྱ་ཉི་ཤུ་རྩ་བརྒྱད། ནས་ཁལ་སུམ་ཁྲི་བདུན་སྟོང་བཅོ་བརྒྱད། རྩམ་ཁལ་བརྒྱད་སྟོང་དྲུག་བརྒྱ། གཞན་ཡང་ཕྲན་རྩེགས་གྲངས་མེད་པ་དང་བཅས་བསྙེན་བཀུར་རོ།། ལྕགས་མོ་ལུག་ལོ་ལ། མདོ་གསུམ་བཀའ་འགྱུར་པོ་ཏི་བརྒྱ་དང་བཅོ་ལྔ་བཞེངས་པ་ལ། གསེར་ཀྲུང་སྲང་སྟོང་ཕྲག་བཞི་དང་ཉིས་བརྒྱ་བདུན་ཅུ་རྩ་གཅིག་ཞོ་གསུམ་བཏང་ངོ་།། མེ་མོ་གླང་ལོ་ལ། རྒྱལ་བུ་ཧིམ་ཀིམ་གྱིས། ཆོས་འཁོར་མཛད་དུས་དགེ་འདུན་ཁྲི་ཕྲག་བདུན་ལྷག་ལ། གསུམ་བར་དུ། གསེར་ཞོ་རེ་རེ་ཕུལ་འདུག དེ་རྗེས་ཡང་། བླ་མ་འདིས། གོང་དུ་ཕྱིན། དབང་བསྐུར་རིམ་པར་མཛད་པའི་དབང་ཡོན་ལ། རྒྱལ་པོས་བོད་ཆོལ་ཁ་གསུམ་དང་། རྒྱ་ཡི་ཡུར་མ་ཆེན་མོ་ཕུལ། བསྟོ་བས་རྒྱས་སྤྲས་ཟེར་བ་འདུག་ཅིང་། ཆེ་བའི་ཡོན་ཏན་མཐའ་ཡས་པ་མངའ་བས། བསྟན་པ་དང་འགྲོ་བའི་དོན་རྒྱ་ཆེན་པོ་མཛད་པའི་ཚུལ་རྒྱས་པ་ནི། རྣམ་ཐར་ཆེན་མོར་བལྟའོ།། བླ་མ་འདིས་གདན་ས་ལོ་སུམ་ཅུ་སོ་དྲུག་མཛད་དེ། དགུང་ལོ་ཞེ་དྲུག་པ། ལྕགས་ཕོ་འབྲུག་གི་ལོ། སྨལ་པོ་ཟླ་བའི་ཉི་ཤུ་གཉིས་ཀྱི་ཐུ་དྲོ། ཉི་མ་དང་། མི་བཞིན་འཕྲོད་པའི་ཚེ། དཀོན་མཆོག་ལ་མཆོད་པ་རྒྱ་ཆེན་པོ་བཤམས་གསུངས། སྐྱིལ་མོ་དཀྲུངས་མཛད། རྡོ་རྗེ་དྲིལ་བུ་ཕྱག་ཁར་བསྣམས་ནས། རྩེ་གཅིག་ཏུ་བཞུགས་པའི་ངང་ལ། ངོ་མཚར་བའི་བལྟས་དུ་མ་དང་བཅས་ཏེ། དཔལ་ས་སྐྱའི་ལྷ་ཁང་བླ་བྲང་དུ་བདེ་བར་གཤེགས་སོ།།

«དེབ་ཐེར་སྔོན་པོ»ལས།

གཙུང་པོ་ཟངས་ཚ་བསོད་ནམས་རྒྱལ་མཚན་ཡབ་ཀྱི་སོ་ལྔ་བ་ཤིང་ཕོ་འབྲུག་ལ་འཁྲུངས། ང་དྲུག་བཞེས་པ་ས་མོ་ཕག་ལ་གཤེགས། དེའི་སྲས་བླ་མ་འཕགས་པ་ཡབ་ཀྱི་ང་གཉིས་པ་ཤིང་མོ་ལུག་ལ་འཁྲུངས། ལོ་བཅུ་བའི་ཚེ་ཆོས་རྗེ་བའི་ཕྱགས་ཕྱིར་བྱང་ངོས་སུ་བྱོན། ལམ་དུ་ཟུར་ཕུར་ན་བཟའ་འཕྲེད་གསོལ་བ་དགེ་ཚུལ་མཛད། བཅུ་དགུ་པ་ཆུ་མོ་གླང་ལ་སེ་ཆེན་རྒྱལ་བུར་བཞུགས་པའི་བླ་མཆོད་མཛད། ཉི་ཤུ་རྩ་གཅིག་པ་ཤིང་མོ་ཡོས་ལ་བསྙེན་པར་རྫོགས། ཉི་ཤུ་རྩ་དྲུག་པ་ལྕགས་པོ་སྤྲེའུ་ལ་སེ་ཆེན་རྒྱལ་སར་ཐོན་པས་གོང་མའི་བླ་མར་གྱུར། སོ་གཅིག་པ་ཤིང་མོ་གླང་ལ་བོད་ལ་བཏེག སྔར་ས་མོ་སྦྲུལ་ལ་གོང་དུ་བྱོན། སོ་བདུན་བཞུགས་ནས་སྔར་ཞེ་གཉིས་པ་མེ་ཕོ་བྱི་བ་ལ་གདན་སར་ཕེབས། མེ་མོ་གླང་ལ་ཆུ་མིག་ཆོས་འཁོར་མཛད། བཞི་བཅུ་རྩ་དྲུག་པ་ལྕགས་པོ་འབྲུག་ལ་གཤེགས། ཞེས་དང་།

ཕྱིས་འཕགས་པ་རིན་པོ་ཆེའི་རིང་ལ་ཤོང་སྟོན་སྐུ་མཆེད་ལ་སོགས་པའི་ལོ་ཙཱ་བ་ཤིན་དུ་མཁས་པ་ཡང་མང་དུ་བྱུང་། ཚད་མ་རྣམ་འགྲེལ་གྱི་བཤད་པ་ཡང་དབུས་གཙང་གི་ཆོས་སྡེ་ཐམས་ཅད་དུ་དར་བ་ནི། བླ་མ་ཆོས་རྗེ་བའི་དྲིན་ཡིན། འཕགས་པ་རིན་པོ་ཆེའི་ཐུགས་དགོངས་བཟང་བས། བོད་ཀྱི་ཆོས་པ་རྣམས་རང་རང་གི་ཆོས་ལུགས་གང་ཡོད་ལ་འབད་པ་གྱིས་ཞེས་ཟེར་བའི་ཧོར་གྱི་འཇའ་ས་བསྒྲགས། སྡེ་སྣོད་འཛིན་པ་ཕལ་མོ་ཆེ་ཟང་ཟིང་གི་ལོངས་སྤྱོད་ཀྱིས་ཀྱང་ཚིམ་པར་མཛད་སྣང་ངོ་།།

«ཧོར་གྱི་ཆོས་འབྱུང»ལས།

དེ་རྗེས་སའི་དབང་ཕྱུག་ཆེན་པོ་སྤྲུལ་བའི་ཆོས་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་ཧོ་པི་ལའི་དེ་ཉིད་

ནི། ཇི་སྐད་དུ། དཔལ་དགོན་ཀླུ་སྒྲུབ་ཀྱིས། ལས་རྣམས་སྔོན་དུ་ཆོས་བཏང་ཞིང་།། བར་དུ་ཆོས་ལྡན་ཐ་མར་ཡང་།། ཆོས་ལྡན་བསྒྲུབ་པའི་ས་བདག་ནི།། འདི་དང་གཞན་དུ་གནོད་མི་འགྱུར།། ཆོས་ཀྱིས་འདིར་གྲགས་བདེ་བ་དང་།། འདི་དང་འཆི་ཀར་འཇིགས་པ་མེད།། འཇིག་རྟེན་གཞན་དུ་བདེ་བ་རྒྱས།། དེ་བས་རྟག་ཏུ་ཆོས་བསྟེན་མཛོད།། ཆོས་ནི་ལུགས་ཀྱི་དམ་པ་སྟེ།། ཆོས་ཀྱིས་འཇིག་རྟེན་མངོན་དགར་འགྱུར།། འཇིག་རྟེན་དགའ་བར་འགྱུར་བས་ཀྱང་།། འདི་དང་གཞན་དུ་བསླུས་མི་འགྱུར།། ཞེས་གསུངས་པའི་དོན་དང་མཐུན་པར་སྐྱེ་རྒྱ་མ་ལུས་པ་ཆོས་བཞིན་དུ་ལེགས་པར་སྐྱོང་བར་མཛད་པ་སོགས་ཡོན་ཏན་མཐའ་ཡས་པ་མངའ་ཞིང་། ལྷག་པར་སྟོན་པ་སངས་རྒྱས་ཀྱི་བཀའ་ལས། དད་དང་ཚུལ་ཁྲིམས་ཕུན་སུམ་ཚོགས།། ཤེས་རབ་ལྡན་ཞིང་དཀའ་ཐུབ་ཆེ།། དགེ་བའི་བཤེས་གཉེན་བསྟེན་པ་ནི།། དེ་བཞིན་གཤེགས་པར་སྨུར་དུ་འགྱུར།། ཅེས་དང་། དཔལ་མགོན་ཀླུ་སྒྲུབ་ཀྱིས། རི་དབང་རྩེ་ནས་ལྷུང་བ་འགའ་ཞིག་གིས།། ལྷུང་བར་མི་བྱ་སྙམ་ཡང་སྟོང་བར་འགྱུར།། བླ་མའི་དྲིན་གྱིས་ཕན་པའི་ལུང་ཐོབ་ན།། གྲོལ་བར་མི་བྱ་སྙམ་ཡང་གྲོལ་བར་འགྱུར།། ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར་དགེ་བའི་བཤེས་གཉེན་བསྟེན་པ་དང་དམ་པའི་ཆོས་གསན་པའི་ཕན་ཡོན་ཐུགས་ལ་དགོངས་ཏེ་དགོས་པ་དེ་གཉིས་སྒྲུབ་པའི་དོན་དུ་ས་སྐྱ་ནས་བླ་མ་ཆོས་རྒྱལ་འཕགས་པ་བློ་གྲོས་རྒྱལ་མཚན་སྤྱན་དྲངས་ནས་བླ་མར་མངའ་གསོལ་བ་ཡིན་ནོ།། དེ་ལ་ས་སྐྱ་པཎ་ཆེན་གྱི་སློབ་མ་བཟང་པོ་བསམ་གྱིས་མི་ཁྱབ་པ་མངའ་བ་ལས་མཆོག་ཏུ་གྱུར་བ་ནི་ཆོས་རྒྱལ་འཕགས་པ་འདི་ཡིན་ལ། དེ་ཡང་འགྲོ་མགོན་འཕགས་པ་འདི་ནི། ཡབ་ས་སྐྱ་པཎ་ཆེན་གྱི་གཅུང་སློབ་དཔོན་ཟངས་ཚ་བསོད་ནམས་རྒྱལ་མཚན་དང་། ཡུམ་མ་ཅིག་ཀུན་སྐྱིད་གཉིས་ཀྱི་སྲས་སུ་ཤིང་ལུག་ཟླ་བ་གསུམ་པའི་ཚེས་དྲུག་ལ་སྐུ་བལྟམས། དེ་གཉིས་ཀྱི་སྲས་སུ་འཁྲུངས་པའི་རྒྱུ་ནི། ཡབ་ཟངས་ཚ་ཚོགས་བདག་བསྒྲུབས་པའི་ཞལ་གཟིགས་ཏེ། ཚོགས་བདག་གི་གླང་པོ་ཆེའི་སྣ་རྩེར་ཁྲིར་ནས་རི་

རབ་ཀྱི་རྩེར་བསྐྱལ་ཏེ་ཕྱོས་ཤིག་ཟེར་བས། ཟངས་ཚ་སྐྲག་ནས་ཡུན་རིང་བལྟ་མ་ནུས། དབུས་གཙང་ཁམས་སོགས་བོད་ཀྱི་གཞུང་ཉིལ་ཙམ་གཟིགས་པས། ཁྱོད་རང་གིས་གང་མཐོང་དབང་དུ་འདུ་བ་ཡིན་ལ། དབུས་གཙང་ཁམས་གསུམ་སོགས་ཁྱོད་ཀྱི་བུའམ་ཚ་རྒྱུད་ཀྱིས་དབང་དུ་འདུ་བ་ཞིག་འབྱུང་། སྔར་དུ་མ་མཐོང་བས་ཁྱོད་རང་ནི་དབང་ཐང་མེད་ཟེར། འོན་ཀྱང་ཡུན་རིང་དུ་སྲས་མ་བྱུང་བས་ཟངས་ཚ་ངང་ཐུང་ནས། ཚོགས་བདག་གནད་ལ་དབབ་པའི་སྦྱོར་བ་མཛད་པས། སྐབས་ཤིག་གུང་ཐང་དུ་སྤྱན་རས་གཟིགས་དང་དངོས་སུ་གསུང་གླེང་མཛད་པའི་སེ་སྟོན་རི་པའམ་སི་སི་པ་བཞུགས་པའི་རྩར་ཚོགས་བདག་ཕྱིན་ནས། ཟངས་ཚས་ང་ལ་དབུས་གཙང་ཁམས་གསུམ་དབང་དུ་བསྡུ་བ་ཞིག་དགོས་ཟེར་ནན་གྱིས་བསྐུལ་བྱུང་ཡང་ཁོ་རང་ལ་ནི་སྐལ་བ་མི་འདུག ཁོའི་བུར་འཛིག་རྟེན་གྱི་ཁམས་ཆེན་པོ་དབང་དུ་བསྡུ་བའི་སྨོན་ལམ་བཏབ་པ་ཞིག་དགོས་རྒྱུ་ལ་ཁྱེད་ལ་སྐལ་བ་འདུག་པས། ཟངས་ཚའི་བུར་སྐྱེ་བ་བཞེས་ན་དབུས་གཙང་ཁམས་གསུམ་སོགས་བོད་ཡུལ་ཕལ་ཆེར་དབང་དུ་བསྡུ་བ་ཞིག་འབྱུང་བར་སྣང་བས་ཅིས་ཀྱང་སྐྱེ་བ་ལེན་དགོས་ཞེས་བསྐུལ་བ་ལ་ཏེན་ནས་དེ་བཞིན་མཛད་པ་ཡིན་ནོ།། ཡུམ་གྱི་ལྷུམས་སུ་ཞུགས་པ་དང་། སྐུ་བལྟམས་པའི་དུས་དག་ཏུ་ངོ་མཚར་བ་ལྟས་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པ་མང་དུ་བྱུང་ངོ་།། གཞོན་ནུ་ནས་བློ་གྲོས་དང་དབང་པོ་ཤིན་ཏུ་གསལ་བས་ཡི་གེ་འབྲི་ཀློག་ལ་སོགས་པ་ཚོགས་མེད་པར་མཁྱེན། རིག་པའི་གནས་ཕལ་ཆེར་གཟིགས་པ་ཙམ་གྱིས་ཐུགས་སུ་ཆུད། སྔོན་གྱི་གནས་དྲན་པའི་མངོན་ཤེས་ཀྱང་ཐོགས་པ་མེད་པ་མངའ། དགུང་ལོ་གསུམ་ལོན་པའི་ཚེ་སྐྱབ་ཐབས་མཆོ་སྐྱེས་ལ་སོགས་པ་ཐུགས་ནས་གསུངས་པས་ཐམས་ཅད་ངོ་མཚར་ཏེ། འདི་ནི་ངེས་པར་འཕགས་པའོ་ཞེས་བརྗོད་པས་དེ་ཕྱིན་ཆད་འཕགས་པ་ཞེས་གྲགས་སོ།། བརྒྱད་པ་ལ་སྐྱེས་རབས་ཐུགས་ལས་གསུང་། དགུ་བ་ལ་བརྟག་གཉིས་གསུང་། ཚོགས་སུ་བཤད་པ་མཛད་པས་མཁས་པ་ཀུན་གྱི་ང་རྒྱལ་ཆག བཅུ་བ་ལ་ཆོས་རྗེའི་

ཕྱག་ཕྱིར་བྱང་ངོས་སུ་ཕྱིན་པའི་ལམ་དུ་ལྷ་ས་ཇོ་བོའི་དྲུང་དུ། ཆོས་རྗེ་བས་མཁན་པོ། བྲུལ་ཕུ་བས་སློབ་དཔོན་མཛད་དེ་རབ་ཏུ་བྱུང་། མཚན་བློ་གྲོས་རྒྱལ་མཚན་ཞེས་བཏགས། སྐྱོར་ལུང་མཁན་པོ་ཤེར་སེང་ལས་དགེ་ཚུལ་གྱི་བསླབ་བྱ་གསན། དགུང་ལོ་བཅུ་གསུམ་པ་ལ་ཆོས་རྗེའི་ཕྱག་ཕྱིར་ཧོར་ཡུལ་དུ་ཐེབས། ཆོས་རྗེ་བ་ལ་མངའ་བའི་ཡོན་ཏན་ཐམས་ཅད་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པས་ཆོས་རྗེ་བ་ཐུགས་ཤིན་ཏུ་མཉེས་ཏེ། ལྷུང་བཟེད་དང་། ཆོས་དུང་དཀར་པོ་རྒྱང་གྲགས་མ་སོགས་གནང་ནས་བསྟན་པ་གཏད་དེ། ཆོས་རྗེ་དག་ཞིང་དུ་གཤེགས་པ་ལ་དགོངས་རྫོགས་ཀྱང་ལེགས་པར་བསྒྲུབས། དགུང་ལོ་བཅུ་དགུ་བ་ལ་ཧོར་གྱི་ཧོ་པི་ལའི་སེ་ཆེན་རྒྱལ་པོས་རྒྱལ་བསྟན་རིན་པོ་ཆེ་དར་ཞིང་རྒྱས་པའི་ཆེད་དུ་རང་གི་ཕོ་བྲང་དུ་སྤྱན་དྲངས་པ་ལ། རྗེ་དེ་ཉིད་ཀྱིས་ཀྱང་། སྟོན་པ་སངས་རྒྱས་ཀྱི་བཀའ་ལས།ཕྱོགས་བཅུ་རྒྱ་ཆེར་དཔག་ཏུ་མེད་པ་ཡི॥ ཞིང་རྣམས་སངས་རྒྱས་སྤྱན་གྱིས་གང་གཟིགས་པ॥ དེ་དག་ཐམས་ཅད་རིན་ཆེན་རབ་བཀང་སྟེ॥ བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔས་སྦྱིན་པ་བྱིན་པ་བས॥ གང་གིས་སངས་རྒྱས་མང་པོས་བཤད་པ་ཡི॥ མདོ་འདི་འདྲ་བ་རབ་བཟང་མ་ཐོས་པ॥ འཆང་ངམ་ཀློག་གམ་གཞན་ལ་སྟོན་བྱེད་པ॥ དེ་ཡི་བསོད་ནམས་དེ་ནི་ཆེས་མཆོག་གོ། ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར་གྱི་ཕན་ཡོན་ཐུགས་ལ་བཞག་ནས། སྔང་གི་ལོར་ཧོར་གྱི་ཆོས་རྒྱལ་ཧོ་པི་ལའི་ཕོ་བྲང་དུ་ཕྱིན་པ་ལ། རྒྱལ་པོ་བཙུན་མོ་སྲས་དང་བཅས་པས་ཞབས་སྤྱི་བོར་བླངས། ཡོན་མཆོད་གསུང་གླེང་མང་དུ་མཛད། དེའི་ཚེ་བདག་ཉིད་ཆེན་པོ་འདིས་ཐུགས་རྒྱལ་ཆེ་བ་ལྟར་མཛད་པ་ན། རྒྱལ་པོ་ན་རེ། ཁྱེད་དེ་ཙམ་དུ་ང་རྒྱལ་ཆེ་བ་ཅི་ཡིན། ཁྱེད་ལ་གང་ཅི་ཡོད་གསུང་པ་ལ། བདག་ཉིད་ཆེན་པོ་འདིའི་ཞལ་ནས། ངེད་སྔོན་ནས། རྒྱ། མི་ཉག རྒྱ་གར། སོན། བོད་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་ལ་སོགས་པའི་བླ་མཆོད་བྱས་པས། ཞུ་སདཔངས་མཐོ་ཙམ་བྱུང་བ་ཡིན་ཞུས། རྒྱལ་པོ་ན་རེ། བོད་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་ནམ་བྱུས། རྒྱལ་པོ་སུ་ཡིས་བཀུར་ཞིང་དབང་སུ་ཡིས་ཞུས། བན་དེ་བོད་དང་མི་མཐུན་པའི་

རྫུན་ཟེར་བ་ཞིག་འདུག་གསུངས་པ་ལ། བདག་ཉིད་ཆེན་པོ་འདིའི་ཞལ་ནས། ངེད་སྔོན་དུ་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་བྱས་ཏེ་རྒྱ་དང་དམག་འཐབ་པས། བོད་རྒྱལ་ནས་འཛམ་བུ་གླིང་གི་གསུམ་གཉིས་ཆབ་འོག་ཏུ་ཆུག དེ་རྗེས་རྒྱ་བོད་གཉིས་གཉེན་བྱས་ཏེ་ཀོང་ཇོ་དང་ཇོ་བོ་གདན་དྲངས་ཚུལ་ཞུས་པས། རྒྱལ་པོ་ན་རེ། བདེན་མ་བདེན་ཡིག་ཚང་ལ་ལྟོས་ཤིག་གསུངས་པ་ལྟར་བལྟས་པས། བདག་ཉིད་ཆེན་པོ་འདིས་ཇི་ལྟར་གསུངས་པ་བཞིན་བྱུང་བས་རྒྱལ་པོ་ཡང་ཐུགས་དགྱེས། དེར་མ་ཟད་སྔ་རོལ་ལོ་བྱེ་བའི་གོང་དུ་འཛམ་བུ་གླིང་དུ་ཁྲག་གི་ཆར་བ་ཞག་བདུན་བབས་པ་ཡིན་གསུངས་པར། རྒྱའི་ཡིག་ཚངས་དུ་ཡང་དེ་བཞིན་བྱུང་བས་རྒྱལ་པོ་ཡིད་ཆེས་སོ། དེ་ནས་རྒྱལ་པོ་དེའི་བཙུན་མོ་མཛེས་མ་བཟང་མོ་ཞེས་བྱ་བ་ཤིན་ཏུ་མཁས་ཤིང་མཛངས་པ་ཞིག་ཡོད་པ་དེས་རྒྱལ་པོ་ལ་ས་སྐྱ་བ་ལ་གསང་སྔགས་ཟབ་མོའི་དབང་བསྐུར་གཞན་ལ་མེད་པའི་ཁྱད་ཆོས་ཤིག་ཡོད་པར་འདུག་པས་དེ་ཞུས་པ་འཐད་ཅེས་ཞུས་པས། རྒྱལ་པོ་ན་རེ། སྔོན་ལ་ཁྱོད་ཀྱིས་ཞུས་དང་དེ་ནས་ངས་ཞུའོ་གསུངས་པས། བཙུན་མོས་ཀྱི་རྗོར་གྱི་དབང་ཞུས་པས་ཤིན་ཏུ་དད་པར་གྱུར། དབང་ཡོན་དུ་ཅི་བཞེད་ཞུས་པས། བདག་ཉིད་ཆེན་པོའི་ཞལ་ནས། རང་གི་ལུས་ལོངས་སྤྱོད་ཁ་རྗེ་དབང་ཐང་ཐམས་ཅད་འབུལ་བ་ཡིན། ཁྱད་པར་དུ་རང་ཉིད་གང་ལ་སྙིས་ཆེ་བའི་དངོས་པོ་དེ་འབུལ་དགོས་གསུངས་པས། བཙུན་མོས། ཇི་སྐད་དུ། བླ་མ་ལྔ་བཅུ་པ་ལས། དེ་ཕྱིན་སངས་རྒྱས་ཐམས་ཅད་ལ།། རྟག་ཏུ་ཕུལ་བ་ཉིད་དུ་འགྱུར།། དེ་ཕུལ་བསོད་ནམས་ཚོགས་ཡིན་དེ།། ཚོགས་ལས་དངོས་གྲུབ་མཆོག་ཏུ་འགྱུར།། ཞེས་གསུངས་པའི་དོན་དང་མཐུན་པར་ང་བག་མ་ལ་ཡོད་དུས་ཕ་མེས་ཀྱིས་ཕྱིན་པའི་ནོར་སྙིས་ཆེ་བ་འདི་ཡིན་ཟེར་ནས་ཛ་རྒྱན་གྱི་སྙིང་ན་མུ་ཏིག་གི་རྡོག་པོ་ཆེན་པོ་ཞིག་ཡོད་པ་དེ་ཕུལ་བ་སོག་པོ་གཅིག་ལ་བཙོངས་པས་གསེར་བྲེ་ཆེན་གང་དང་། དངུལ་བྲེ་ཆེན་སྟོང་བྱུང་བ་དེ་ཡང་བསྐུར་ནས་གཙང་ཆུ་ཞིག་གི་ཆོས་འཁོར་དང་། ས་སྐྱའི་གསེར་ཐོག་ཆེན་མོའི་གཞི་བྱས་ཟེར། དེ་ནས་

བཙུན་མོས་རྒྱལ་པོ་ལ། བླ་མ་འཕགས་པ་ལ་ཆོས་གཞན་ལས་ཁྱད་པར་དུ་འཕགས་པ་ཞིག་འདུག་པ་དེ་གསན་པ་དྲག་ཞུས་པས། རྒྱལ་པོས་ཀྱང་དང་དུ་བླངས་ནས། ཇི་སྐད་དུ། དཔལ་ཕྱག་ཆེན་ཐིག་ལེའི་རྒྱུད་ལས། དང་པོར་རེ་ཞིག་གང་ཚེ་སློབ།། ལན་གཅིག་དབང་རྣམས་ཀྱིས་ནི་བསྐུར།། དེ་ཚེ་གསང་ཆེན་བཤད་པ་ཡི།། ངེས་པར་སྣོད་དུ་གྱུར་པའོ།། དབང་མེད་ན་ནི་དངོས་གྲུབ་མེད།། བྱེ་མ་བཙིར་ལ་མར་མེད་ལྟར།། གང་ཞིག་རྒྱུད་ལུང་ང་རྒྱལ་གྱིས།། དབང་བསྐུར་མེད་པར་འཆད་བྱེད་པ།། སློབ་དཔོན་སློབ་མ་ཤི་མ་ཐག། དངོས་གྲུབ་ཐོབ་ཀྱང་དམྱལ་བར་འགྲོ། དེ་བས་འབད་པ་ཐམས་ཅད་ཀྱིས།། བླ་མ་ལས་ནི་དབང་དོན་ཞུ།། ཞེས་གསུངས་པའི་དོན་དང་མཐུན་པར་བླ་མ་འཕགས་པ་རིན་པོ་ཆེ་ལ་དགྱེས་པ་རྡོ་རྗེའི་དབང་ཆེན་ཟབ་མོའི་ཆོས་ཁྱད་པར་དུ་འཕགས་པ་དེ་བདག་ལ་གནང་དགོས་ཞེས་ཞུས་པས། བདག་ཉིད་ཆེན་པོའི་ཞལ་ནས། ཁྱེད་རྒྱལ་པོ་ཆེན་པོ་ཡིན་པས་ཆོས་ཀྱི་དམ་ཚིག་བསྲུང་མི་ཐུབ། ད་རེས་ལོ་ཙྪ་བ་མཁས་པ་ཡང་མེད་པས་རྗེས་ནས་ཕུལ་ན་ཆོག་གསུངས་པས། རྒྱལ་པོ་ན་རེ། དམ་ཚིག་ཅི་བསྲུང་དགོས་ཞུས་པས། དབང་བསྐུར་ཞུས་ནས་བླ་མ་གྲལ་མགོར་བཞུགས། ལུས་ཀྱིས་ཕྱག་འཚལ། ངག་གིས་ཅི་གསུངས་ཉན། ཡིད་ཀྱིས་ཐུགས་དང་མ་འགལ་བ་བྱེད་དགོས་གསུངས་པས། རྒྱལ་པོ་ན་རེ། དེ་ལྟ་བུའི་དམ་ཚིག་བསྲུང་མི་ཐུབ་པར་འདུག་གསུངས་པས། བཙུན་མོ་ན་རེ། དེ་ལ་ཐབས་ཡོད་དེ། ཆོས་ཞུ་བའི་སྐབས་དང་མི་ཉུང་དུས་བླ་མ་གོང་ལ་བཞུགས། རྒྱལ་ཕྲན་དང་དམག་དཔོན་ལ་སོགས་པ་མི་ཚོགས་ཆེ་དུས་རྒྱལ་པོ་གོང་ལ་བཞུགས། བོད་ཕྱོགས་ཀྱི་བྱ་བ་རྣམས་གསུང་ལྟར་སྒྲུབ་ཅིང་བླ་མ་ལ་མ་ཞུས་པར་རྒྱལ་པོས་ལུང་མ་གནང་། དེ་མ་ཡིན་པའི་བྱ་བ་ཆེ་ཆུང་གཞན་ལ་བླ་མའི་གསུང་དང་ཞལ་འཇུག་མ་མཛད་ཅེས་ཞུས་པས། བདག་ཉིད་ཆེན་པོ་འདིས་ཀྱང་ཞལ་གྱིས་བཞེས་ནས་བསྙེན་སྒྲུབ་མཛད། དེའི་བར་ལ་ལོ་ཙྪ་བ་ཡང་འབོད་དུ་བཏང་། བསྙེན་མཚམས་གྲོལ་ནས་དབང་གི་ཡོ་བྱད་རྣམས་སྔ་གོན་

མཛད་དེ། རྒྱལ་པོས་གཙོ་བྱས་སྐལ་བ་དང་ལྡན་པ་ཉི་ཤུ་རྩ་ལྔ་ལ་དཔལ་ཀྱི་རྡོ་རྗེའི་
དབང་མོ་ཆེ་ལན་གསུམ་གྱི་བར་དུ་བསྐུར་བར་མཛད་དེ། ཆེན་པོ་ཧཱུྃ་ཀྱི་རྒྱལ་
ཁམས་སུ་གསང་སྔགས་རྡོ་རྗེའི་ཐེག་པའི་ཆོས་ཀྱི་དགའ་སྟོན་འགྱེད་པར་མཛད་དོ།།
རྒྱལ་པོའང་ཤིན་ཏུ་དད་པར་གྱུར་ཏེ། ཇི་སྐད་དུ། སྡོམ་འབྱུང་གི་རྒྱུད་ལས།
མཆོད་པ་ཐམས་ཅད་ཡོངས་སྤངས་ཏེ།། བླ་མ་མཆོད་པ་ཡང་དག་བརྩམ།། དེ་
མཉེས་པས་ནི་ཀུན་མཁྱེན་པའི།། ཡེ་ཤེས་མཆོག་ནི་ཐོབ་པར་འགྱུར།། བླ་མེད་
མཛད་པའི་སློབ་དཔོན་ནི།། རྡོ་རྗེ་སེམས་དཔའ་རབ་མཆོད་ན།། དེ་ཡིས་བསོད་
ནམས་མ་བྱས་ཅི།། དཀའ་ཐུབ་མ་བསྙེན་ཅི་ཞིག་ཡོད།། འཇིགས་དང་སྡིག་པ་
སྤངས་པ་དང་།། བདེ་བ་དང་ནི་བདེན་པ་ཉིད།། ཅེས་གསུངས་པའི་དོན་དང་
མཐུན་པར་དབང་ཡོན་དང་པོ་ལ་ཁྲི་སྐོར་བཅུ་གསུམ་ཕུལ། དབང་ཡོན་བར་མ་ལ་
ཆོས་དུང་དཀར་པོ་རྒྱང་གྲགས་ཀྱིས་གཙོས་བོད་ཆོལ་ཁ་གསུམ་ཕུལ། དབང་ཡོན་
ཐ་མ་ལ་རྒྱའི་སི་ཡུར་ཆེན་པོ་ཕུལ་བས་བདག་ཉིད་ཆེན་པོ་འདི་ཐུགས་ཤིན་ཏུ་མཉེས་
ནས་བསྔོ་བ་འདི་ལྟར་མཛད་དེ། འདི་འདྲ་བཅད་པའི་དགེ་བ་གང་དེ་ཡིས།།
མཁྱེན་རབ་དབང་ཕྱུག་ཐུགས་དགོངས་རྫོགས་པའི་ཕྱིར།། ཕན་བདེའི་བསྟན་པ་
རབ་ཏུ་རྒྱས་པ་དང་།། མི་དབང་སྐུ་ཚེ་ཡུན་རིང་བརྟན་ཕྱིར་བསྔོ།། ཞེས་གསུངས་
སོ།། དེ་ལྟར་བདག་ཉིད་ཆེན་པོ་འདི་རྒྱལ་པོ་ཆེན་པོའི་ཏི་ཤྲིར་གྱུར་པའི་རྗེས་སུ།
གྲུབ་ཐོབ་ཀརྨ་པཀྵིས་ནམ་མཁར་དཀྱིལ་གྲུང་བཅའ་བ། རི་ལ་ཐལ་བྱུང་དུ་འགྲོ་བ་
སོགས་རྫུ་འཕྲུལ་མཐའ་ཡས་པ་བསྟན་པ་རྒྱལ་པོས་གཟིགས་ནས་ཡ་མཚན་ཏེ།
རང་རེའི་བླ་མ་ལས་འཕྲུལ་སྣང་གི་རྫུ་འཕྲུལ་དང་རྟོགས་པ་རྟོགས་ལྡན་རྒྱལ་པོ་འདི་
རང་ངོ་མཐོ་བ་འདུག་ཅེས་འཁོར་གྱི་ནང་དུ་གསུངས་པས་རྐྱེན་ནས། བཙུན་མོ་བློ་
མ་བདེ་བར་བདག་ཉིད་ཆེན་པོའི་སྤྱན་སྔར་ཕྱིན་ཏེ། རྒྱལ་པོས་གསུང་ཚུལ་རྣམས་
སྙན་དུ་གསོལ་ནས། བླ་མས་ཀྱང་རྫུ་འཕྲུལ་ཞིག་མ་བསྟན་ན། རྒྱལ་པོའི་རེ་བ་མི་
ཁེངས་ཤིང་ཐུགས་ལ་འགྱུར་བ་ཡང་འབྱུང་དོགས་འདུག་ཅེས་གསོལ་བ་བཏབ་པས།

བདག་ཉིད་ཆེན་པོའི་ཞལ་ནས། པཎྜིའི་ཇོ་འཕྲུལ་ཡང་སྒྲིར་གདུལ་བྱ་དུས་ལ་བབ་པ་དང་དོན་ལ་ངེད་ཀྱི་ཡིན། འོན་ཀྱང་རྒྱལ་པོ་དད་པ་ཅན་གྱི་རེ་བ་མ་ཁེངས་ན་མི་ཟུང་། ཇོ་རྗེ་ཐེག་པ་ལས་ཀྱང་ཉེས་བ་ཆེ་བར་བཤད་པས་ཇོ་འཕྲུལ་བསྟན་པར་བྱའོ་ཞེས་ཞལ་གྱིས་བཞེས། དེ་ནས་རྒྱལ་པོ་འཁོར་དང་བཅས་པ་ལ་བརྡའ་སྤྲད་ནས། དེ་ཐམས་ཅད་འཛོམས་པ་ན། བདག་ཉིད་ཆེན་པོའི་ཞལ་ནས། བཙུན་མོ་རང་རལ་གྲི་རྣོན་པོ་ཞིག་ཕྱིར་ཤོག་གསུངས་བ་ལྟར་བཙུན་མོས་རལ་གྲི་ཕུལ་བ་བཞེས་ཏེ། ངེད་ཀྱི་ཡན་ལག་རྣམས་རྒྱལ་བ་རིགས་ལྔར་བྱིན་གྱིས་བརླབ་པར་བྱ་ཡི། ཁྱེད་རང་རྒྱལ་བློན་རྣམས་རིགས་ལྔའི་ཞིང་ཁམས་ཀུན་ཏུ་སོས་པ་དེར་སྐྱེ་བར་གསོལ་བ་ཐོབ། ཡིད་མ་ཆེས་ན་གཟིམས་ཁྲིའི་སྟེང་ན་ལུས་རིལ་པོ་ཡོད་པས་དེ་ལ་མཇལ་བར་མཛོད་ཅེས་གསུང་གནང་སྟེ་ཡན་ལག་རྣམས་སོ་སོར་ཕྲལ་ནས་དབུ་རྣམ་པར་སྣང་མཛད། ཕྱག་ཞབས་བཞི་རིགས་གཞན་བཞིར་བྱིན་གྱིས་བརླབས་ཏེ་རྒྱལ་བ་རིགས་ལྔ་ཀྲོང་ངེ་བྱོན་པ་ལ། རྒྱལ་པོ་བློན་པོ་བཙུན་མོ་བྲན་འཁོར་དང་བཅས་པ་དད་པ་ཤུགས་དྲག་པོ་སྐྱེས་ཏེ་ཕྱག་དང་བསྐོར་བ་བྱེད་རིང་སྨོན་ལམ་བཏབ། དེ་ནས་སྐུ་གཟུགས་ལ་མཇལ་དུ་ཕྱིན་པས་གཟིམས་ཁྲིའི་སྟེང་ན་མཆིལ་ཁྲག་གིས་ཅུང་ཟད་གོས་པ་རྒྱལ་བློན་རྣམས་ཀྱིས་མཐོང་ནས་སྐྲག་ཏེ་སྐད་ཤུགས་ཆེན་པོས་གསོལ་བ་བཏབ་ཀྱང་ཇོ་འཕྲུལ་མ་ཤིགས། དེ་ནས་བཙུན་མོས། འཇིག་རྟེན་མགོན་པོ་ཇོ་འཕྲུལ་མྱུར་དུ་མ་བཤིག་ན་རྒྱལ་པོའི་སྙིང་གས་ནས་འཆི་བར་འདུག་གོ། ཞེས་གསོལ་བ་བཏབ་པས། ཇོ་འཕྲུལ་དེ་ལས་བཞེངས་པས་རྒྱལ་པོ་འཁོར་བཅས་དགའ་སྤྲོ་དང་ལྡན་པར་གྱུར། དེ་ཕྱིན་ཆད་གྲུབ་པ་ཐོབ་པའི་སྐྱེས་བུ་ཅི་འདྲ་ཞིག་བྱོན་ནས་ཇོ་འཕྲུལ་བསྟན་ཀྱང་། རྒྱལ་པོའི་ཐུགས་ལ་ཇོ་འཕྲུལ་ངོ་མཚར་ཆེ་ཡང་སྤངས་རྟོགས་ཀྱི་ཡོན་ཏན་ངེད་ཀྱི་བླ་མའི་གོང་དུ་འགྲོ་བ་མི་འདུག་སྙམ་པ་ཤར། དེ་ནས་རྒྱལ་པོས་བདག་ཉིད་ཆེན་པོ་འདི་ལ་ཊི་ཤྲིའི་མཚན་གསོལ་ཞིང་རིན་པོ་ཆེའི་ཐམ་ག་ཕུལ། གཞན་དུ། གསེར་དང་མུ་ཏིག་གི་སྣམ་སྦྱར། སྐུ་

ཆོས། དབུ་ཞྭ། ཕྱག་ལྷམ། བཞུགས་གདན། གསེར་ཁྲི། གདུགས། གསོལ་ཞལ། གསོལ་སྡེར་སོགས་ཚང་མ། ཇ་མོང་། ཆིབས་དྲེལ། གསེར་གྱི་སྣ་འཁོར་ཚང་མ་བཅས་ཕུལ། དགུང་ལོ་ཉི་ཤུ་བཞེས་པ་སྟག་གི་ལོ་ལ། དངུལ་བྲེ་ཆེན་ལྔ་བཅུ་རྩ་དྲུག ཇ་སིག་ཉིས་བརྒྱ། གོས་ཡུག་བརྒྱད་ཅུ། དར་ཡུག་སྟོང་དང་བརྒྱ་བཅས་ཕུལ་ལོ།། དེ་སྐབས་བདག་ཉིད་ཆེན་པོ་འདིས་ཞུས་ཏེ། བན་དེའི་ཁང་བར་གསེར་ཡིག་པ་མི་སྟོད་པ་དང་། ཨུ་ལག་མི་བསྐུལ་བ་དང་། ཁྲལ་ཁུར་མི་དགོས་པའི་རྒྱེན་ཀྱང་གནང་། དེ་ནས་རྒྱལ་པོའི་བཀའ་ལས། ཉི་མ་ནུབ་ཀྱི་བན་དེ་རྣམས་ཇི་ལྟར་བྱ་བའི་གོ་ལུང་ས་སྐྱ་བ་ཞེས་སུ་ཆུག་བྱ་བའི་ལུང་ཡང་བསྩལ། ཡང་རྒྱལ་པོའི་བཀའ་ལས། བོད་ཀྱི་ཡུལ་དུ་ས་སྐྱ་བའི་ཆོས་ལུགས་ལས་གཞན་བྱས་མི་ཆོག་པའི་ལུང་འབྲུད་གསུངས་པ་ལ། བདག་ཉིད་ཆེན་པོ་འདིས་དེ་བྱེད་མི་རུང་། རང་རང་གི་ཆོས་ལུགས་གང་ཡོད་སྤྱོད་དུ་འཇུག་པ་དགོས་གསུངས་ནས། མཆོད་ཡོན་གཉིས་ཀའི་འཇའ་ས་ཐམས་ཅད་ལ་རང་རང་གི་ཆོས་ལུགས་ལ་འབད་པ་ཐོན་ཞེས་གསུངས། དེ་ལྟར་ན་བོད་ཀྱི་གྲུབ་མཐའ་སྣ་ཚོགས་རང་རང་གི་ཆོས་ལུགས་བཟུང་ནས་བསྡད་ཆོག་པ་བྱུང་བ་ཡང་བདག་ཉིད་ཆེན་པོ་འདིའི་བཀའ་དྲིན་དུ་འཁྲུམས་སོ།། དེ་ལྟར་རྒྱལ་པོ་ཆེན་པོས་གཙོས་སྐད་རིགས་མི་གཅིག་པ་དུ་མ་ལ་ཆོས་ཀྱི་བརྡ་དང་ཐ་སྙད་དུ་མ་གསལ་བར་མཛད། རྒྱལ་པོས་ཞུས་པ་བཞིན་སོག་ཡིག་འཁོར་མ་གྲུ་བཞི་བཟོས་ཤིང་། འཆད་ཉན་དང་སྒོམ་སྒྲུབ་སོགས་བྱེད་པའི་སྒྲོལ་བཙུགས་ཏེ་བསྟན་འགྲོའི་དོན་རྒྱ་ཆེར་མཛད། རྒྱལ་པོས་རྒྱ་གར་ནས་སངས་རྒྱས་ཀྱི་རིང་བསྲེལ་སོགས་རྟེན་གསུམ་མང་པོ་སྤྱན་དྲངས་ཏེ་གཙུག་ལག་ཁང་བཞེངས་ཤིང་དགེ་འདུན་གྱི་སྡེ་བཙུགས་ནས་བསྟན་པ་དར་བར་བྱས་སོ།། དེ་ནས་དབུས་སུ་བང་ཆེན་པ་བཏང་ནས། སྡེ་སྟོད་རྒྱ་མཚོའི་མངའ་བདག་སྐྱེ་ཐང་པ་གྲགས་པ་སེང་གེ་གདན་དྲངས་ཏེ། དགུང་ལོ་ཉེར་གཅིག་པ་ཤིང་མོ་ཡོས་ཀྱི་ལོ་ཟླ་བ་ལྔ་པའི་ཚེས་བཅོ་ལྔའི་ཉིན། སྐྱེ་ཐང་པ་གྲགས་པ་སེང་གེས་མཁན་པོ། ཇོ་

གདན་བྱུང་བ་བསོད་ནམས་རྒྱལ་མཚན་གྱིས་ལས་སློབ། ཡར་ལུང་པ་བྱང་ཆུབ་རྒྱལ་མཚན་གྱིས་གསང་སྟོན། གནམ་ཕར་བ་ཚུལ་ཁྲིམས་རིན་ཆེན་སོགས་ཀྱིས་ཁ་སྐོང་མཛད་དེ་བསྙེན་པར་རྫོགས་ནས་འདུལ་བ་འཛིན་པ་མཐའ་དག་གི་གཙུག་གི་ནོར་བུར་གྱུར་ཏོ།།མཁན་པོ་ལས་ཕར་ཕྱིན་ཚིག་གསལ་སོགས་དང་། སློབ་དཔོན་ལས་སོ་ཐར་མདོ་རྩ་སོགས་དང་། གསང་སྟོན་ལས་སྡེ་བདུན་སོགས་པ་གསན། དེ་ནས་རྗེ་བཙུན་འཇམ་པའི་དབྱངས་བཞུགས་པའི་གནས་རི་བོ་རྩེ་ལྔར་ཕྱིན། དེའི་ཚེ་སྐྱེ་བོ་ཐམས་ཅད་ཀྱིས་བསུ་བ་དང་མཆོད་པའི་ཁྱད་པར་རྒྱ་ཆེན་པོ་བྱས། བདག་ཉིད་ཆེན་པོ་འདིས་རི་བོ་རྩེ་ལྔ་བ་བསྟོད་བསྔགས་ཡང་རྒྱ་ཆེན་པོར་མཛད་དོ།། དེ་ནས་སླར་ཡང་རྒྱལ་པོའི་ཕོ་བྲང་དུ་ཕྱིན་ནས་ཆོས་ཀྱི་འཁོར་ལོ་མཐའ་ཡས་པ་བསྐོར། དེའི་ཚེ་རྒྱའི་ཡུལ་དུ་རྫོན་བྱུང་བ་ཐའི་ཤང་ལོ་ཀྱིན་ཞེས་བྱ་བའི་རྗེས་སུ་འབྲང་སྤ་ཟིན་ཤིང་ཞེས་བྱ་བའི་སྡེ་རབ་ཏུ་མང་པོ་གནས་པ་རྣམས་ལྷ་བ་ངན་པ་ལ་མངོན་པར་ཞེན་ནས། དེ་དག་དང་གཞན་དག་ལ་ཡང་གནོད་པར་གྱུར་པ་གཟིགས་ནས། རྒྱལ་པོ་ཆེན་པོའི་བཀས་ལོག་པའི་གྲུབ་མཐའ་འདི་དག་ཆོས་དང་མཐུན་པར་ཚར་ཆོད་ཅིག་ཅེས་བསྐུལ་ཏེ། ཟིན་ཤིང་གི་སྟོན་པ་རིང་དུ་སྤྱངས་པས་རང་གི་གཞུང་ལུགས་ཀྱི་མཐར་སོན་པ་བཅུ་བདུན་ཡང་དག་པའི་རིགས་པས་ཕམ་པར་མཛད་ནས་ལྟ་བ་ངན་པ་ལས་བཟློག་སྟེ། ཡང་དག་པའི་ལྟ་བ་འཛིན་དུ་བཅུག་ནས་རབ་ཏུ་བྱུང་སྟེ་བསྟན་པ་ཆེས་ཆེར་གསལ་བར་མཛད་པ་ཡིན། དེའི་ཚེ་བདག་ཉིད་ཆེན་པོ་འདིས་ཟིན་ཤིང་བཏུལ་བའི་ཚིགས་སུ་བཅད་པ་ལས། དེ་སྔ་དགེ་པ་ལྟགས་ཀྱི་ཁམས།། ཡང་དག་གསུངས་པའི་བསྟན་པ་ཡི།། གསེར་འགྱུར་རྩི་ཡིས་རབ་སྤྱངས་ནས།། ཐུབ་པའི་བརྟུལ་ཞུགས་ལེགས་འཛིན་པའི།། སྟོམ་བརྩོན་དམ་པར་བདག་གིས་བསྒྱུར།། ཞེས་གསུངས་སོ།། དེ་ལྟར་ཤར་ཕྱོགས་ཀྱི་རྒྱལ་ཁམས་ཆེན་པོར་བསྟན་པ་དང་འགྲོ་བའི་དོན་དཔག་ཏུ་མེད་པ་མཛད་ནས། སླར་ཡང་ཁ་བ་ཅན་གྱི་གདུལ་བྱ་རྣམས་རྗེས་སུ་གཟུང་བའི་ཕྱིར། དགུང་ལོ་སོ་

གཅིག་པ་ཤིང་མོ་གླང་གི་ལོ་ལ་རིམ་གྱིས་གདན་ས་ཆེན་པོ་དཔལ་ལྡན་ས་སྐྱར་བྱོན་ཏེ། མཆོག་དམན་བར་མའི་སེམས་ཅན་མཐའ་ཡས་པ་མཐོང་ཐོས་དྲན་རེག་གིས་དོན་ལྡན་དུ་མཛད་དོ།། དེའི་ཚེ་ནོར་དངོས་པོ་གཏོས་ཆེ་བ་བསྔམས་ཡོད་པ་རྣམས་ལས། འགའ་ཞིག་ནི་རྗེ་རྗེ་གདན་ལ་སོགས་པའི་གནས་ཁྱད་པར་དུ་འཕགས་པ་རྣམས་དང་། མཆོད་པར་འོས་པ་རྣམས་ལ་མཆོད་པའི་རྫས་སུ་ཕུལ་ལ། འགའ་ཞིག་ནི་གཙུག་ལག་ཁང་དང་དེ་བཞིན་གཤེགས་པའི་སྐུ་དུ་མ་བཞུགས་པའི་མཆོད་རྟེན་རིན་པོ་ཆེ་དུ་མ་ལས་གྲུབ་པ་ཤིན་ཏུ་མཚར་ཞིང་རྒྱ་ཆེ་བ་བཞེངས་པ་དང་། བླ་མ་གོང་མ་རྣམས་ཀྱི་སྐུ་འབུམ་ལ་གསེར་གྱི་གདུགས་ལ་སོགས་པ་མཛད་དོ།། འགའ་ཞིག་ནི་དེ་བཞིན་གཤེགས་པའི་གསུང་རབ་དུ་མ་རིན་པོ་ཆེ་ལས་བཞེངས་སོ།། འགའ་ཞིག་ནི་དགེ་འདུན་དུ་མའི་མཆོད་པའི་རྒྱུན་ནར་མར་མཛད་ཅིང་། འགའ་ཞིག་ནི་དགེ་སྦྱོང་དང་། བྲམ་ཟེ་དང་། ཕོངས་པ་རྣམས་ལ་སྦྱིན་པ་རྒྱ་ཆེན་པོ་མཛད་དེ། བདག་ཉིད་ཀྱི་དོན་དུ་ཡོངས་སུ་མ་བཟུང་ཞིང་གཞན་དོན་ཁོ་ནར་མཛད་དོ།། དབུས་གཙང་ཁམས་གསུམ་གྱི་དགེ་བའི་བཤེས་གཉེན་མཐའ་ཡས་པ་སྤྲིན་བཞིན་དུ་འདུས་པ་རྣམས་ལ་ཟབ་པ་དང་རྒྱ་ཆེ་བའི་ཆོས་ཀྱི་འཁོར་ལོ་རྒྱ་ཆེར་བསྐོར་ནས་སངས་རྒྱས་ཀྱི་བསྟན་པ་རིན་པོ་ཆེ་ཉི་མའི་འོད་ཟེར་གྱིས་རེག་པའི་པད་མོ་བཞིན་དུ་གསལ་བར་མཛད་དོ།།

དེ་ནས་སླར་ཡང་རྒྱལ་པོས་གདན་འདྲེན་གྱི་གསེར་ཡིག་པ་རིམ་གྱིས་བྱུང་བར་བརྟེན། དགུང་ལོ་སུམ་ཅུ་རྩ་གསུམ་པ་མེ་མོ་ཡོས་ལ་ལས་ཚན་བཅུ་གསུམ་གྱི་གྲ་སྒྲིག་མཛད་ནས་བྱོན། དེའི་ཚེ་བཅོམ་ལྡན་རལ་གྲིས། སངས་རྒྱས་བསྟན་པ་བཀའ་ཕྱག་སྤྲིན་གྱིས་བསྒྲིབས།། སེམས་ཅན་བདེ་སྐྱིད་མི་དཔོན་ལག་ཏུ་ཤོར།། སྙིགས་དུས་དགེ་སྦྱོང་དཔོན་པོའི་བརྟུལ་ཞུགས་འཛིན།། འདི་གསུམ་མ་རྟོགས་འཕགས་པ་མིན་པར་གོ། ཞེས་ཟུར་ཟ་མཛད། དེའི་ལན་དུ་བདག་ཉིད་ཆེན་པོའི་ཞལ་ནས། བསྟན་ལ་འཕེལ་འགྲིབ་ཡོང་བ་རྒྱལ་བས་གསུངས།། སེམས་ཅན་བདེ་

སྐྱིད་རང་རང་ལས་ལ་རག། གང་ལ་གང་འདུལ་དེ་ལ་དེ་སྟོན་བྱེད།། འདི་གསུམ་མ་རྟོགས་མཁས་པ་མིན་པར་གོ། ཞེས་གསུངས་སོ།། དེའི་ཚེ་རྒྱལ་པོ་ཆེན་པོ་དང་། དེའི་སྲས་དང་། བཙུན་མོ་དང་། བློན་པོའི་ཚོགས་ཆེན་པོ་དང་བཅས་པ་ཐམས་ཅད་ཀྱིས་རྒྱ་གར་གྱི་གླང་པོ་ཆེ་ལ་རིན་པོ་ཆེའི་དྲ་བས་སྤྲས་པའི་ཁྲི་དང་། རིན་པོ་ཆེའི་ཟ་ར་ཚགས་མངོན་པར་འཕྱང་བའི་གདུགས་དང་། རྒྱལ་མཚན་དང་། བ་དན་དང་། རོལ་མོའི་ཚོགས་རྒྱ་ཆེན་པོ་དུ་མ་དང་བཅས་པ་རྒྱལ་བོའི་འབྱོར་བ་ཆེན་པོས་བསུ་བ་དང་། མཆོད་པའི་ཁྱད་པར་དཔག་ཏུ་མེད་པ་མཛད་ཅིང་ཕོ་བྲང་ཆེན་པོར་གདན་དྲངས་ནས། ཟབ་པ་དང་རྒྱ་ཆེ་བའི་ཆོས་ཀྱི་ཚུལ་དུ་མ་ཞུས་ཤིང་། སངས་རྒྱས་ཀྱི་བསྟན་པ་མི་རྟག་ཀུ་མུ་དའི་ཚལ་ལ་ཟླ་བའི་འོད་ཟེར་ཤར་བ་ལྟར་ཆེས་ཆེར་གསལ་བར་མཛད་དོ།། དེ་ནས་དགུང་ལོ་སོ་དྲུག་པ་ལྕགས་ཕོ་རྟའི་ལོར། རྒྱལ་པོས་གསོལ་བ་བཏབ་སྟེ་ཀྱི་རྫོར་གྱི་དབང་བསྐུལ། དབང་ཡོན་དུ་ཤེལ་དམ་གླིང་དྲུག་མ་དང་། འཇའ་ས་ཁྱད་པར་ཅན་ཕུལ་ཏེ། གནམ་གྱི་འོག སའི་སྟེང་ན་རྒྱ་གར་ལྟའི་སྲས་པོ། སྤྲུལ་བའི་སངས་རྒྱས། ཡི་གེ་རྫོམ་མི། རྒྱལ་ཁམས་འཇགས་སུ་འཇུག་པ་པོ། གནས་ལྔ་རིག་པའི་པཎྜི་ཏ་འཕགས་པ་ཏྲི་ཤྲི་ཞེས་པའི་མཚན་གསོལ། དངུལ་བྲེ་ཆེན་སྟོང་ར་ཅན། གོས་དར་ལྔ་ཁྲི་དགུ་སྟོང་ལ་སོགས་ཟང་ཟིང་གི་འབུལ་བ་མཐའ་ཡས་པ་ཕུལ། དེ་ལྟར་རྒྱ་དང་རྟོར་གྱི་རྒྱལ་ཁམས་སུ་སངས་རྒྱས་ཀྱི་བསྟན་པའི་བྱ་བ་དང་། གདུལ་བྱ་དཔག་ཏུ་མེད་པའི་དོན་མཛད་ནས། སླར་ཡང་ཁ་བ་ཅན་པ་རྣམས་ལ་ཐུགས་རྗེས་གཟིགས་ཤིང་། ཐུགས་བརྩེ་བར་དགོངས་ནས་སློབ་མའི་ཚོགས་རྒྱ་ཆེན་པོ་དང་། སའི་བདག་པོ་རྒྱལ་པོའི་སྲས་རྒྱལ་བུ་ཆིང་གེམ་ཞེས་བྱ་བ་དང་དཔུང་གི་ཚོགས་རྒྱ་ཆེན་པོ་དང་བཅས་པས་ཞབས་འབྲིང་བྱས་ཤིང་རིམ་གྱིས་གདན་ས་ཆེན་པོར་བྱོན་པའི་ལམ་རྣམས་སུ་མི་དང་མི་མ་ཡིན་པའི་འགྲོ་བས་འབྱོར་བ་དུ་མས་བསུ་བ་དང་། སྙེལ་བ་དང་། མཆོད་པ་དང་། བསྙེན་བཀུར་བའི་ཁྱད་པར་དཔག་ཏུ་མེད་པ་དང་། བསྒྲོད་དཀའ་བའི་ཆུ་བོ་

རྣམས་ལ་ཡང་། མི་དང་མི་མ་ཡིན་ཐམས་ཅད་ཀྱིས་ཟམ་པ་འཛུགས་པ་ལ་སོགས་པ་དང་། མཐོང་བ་དང་ཐོས་པ་ཐམས་ཅད་ཀྱང་བ་སྤུའི་ཚོགས་ཀུན་ནས་ལྡང་ཞིང་འཆི་མ་གཡོ་བར་བྱེད་པ་ལ་སོགས་པ་ངོ་མཚར་བའི་ཁྱད་པར་དཔག་ཏུ་མེད་པ་བྱུང་ཞིང་། དེ་དག་སོ་སོའི་བསམ་པ་དང་ཁམས་དང་མཐུན་པར་དམ་ཆོས་བསྟན་ནས་སྨིན་ཅིང་གྲོལ་བར་མཛད་དེ། ཕྱི་བའི་ལོ་ལ་ངོ་མཚར་བའི་ལྷས་དུ་མ་དང་བཅས་གདན་ས་ཆེན་པོ་དཔལ་ལྡན་ས་སྐྱར་ཕྱག་ཕེབས་པ་ཡིན་ནོ།།

དེའི་སྔོད་ལ་དབུས་གཙང་ན་བཞུགས་པའི་དགེ་བའི་བཤེས་གཉེན་ཆེན་པོ་ཚོས་དོན་དུ་གཉེར་བ་སློབ་མའི་ཚོགས་དང་བཅས་པ་དང་། མི་ཆེན་པོ་དུ་མ་འདུས་ཤིང་། རྒྱ་གར་དང་ཁ་ཆེ་ལ་སོགས་པ་ནས་ཀྱང་འདིའི་སྐད་པའི་པཎྜི་ཏ་དུ་མ་བྱུང་ལ། དེ་དག་ཐམས་ཅད་ཀྱིས་རང་རང་གིས་ཇི་ལྟར་འབྱོར་བའི་མཆོད་པ་དང་། བསྙེན་བཀུར་རྒྱ་ཆེན་པོ་བྱས་ཤིང་དགེ་བའི་རྩ་བ་དུ་མ་བསྐྱེད་ནས་དམ་པའི་ཆོས་གསུང་བར་གསོལ་བ་བཏབ་ཅིང་། བདག་ཉིད་ཆེན་པོ་འདིས་ཀྱང་ཆོས་ཀྱི་རྗེ་ཉིད་ལ་མངའ་བའི་དབང་དང་བྱིན་རླབས་ཀྱི་བཀའ་དུ་མ་དང་། བཤད་པའི་སྐོལ་དུ་མ་དང་། མན་ངག་གི་སྐོར་ཕྲ་ཞིང་ཕྲ་བ་ཐམས་ཅད་ཀྱང་ང་ལ་ལེགས་པར་ཡོད་པ་ཡིན་པས། ཁྱེད་རང་སོ་སོ་གང་ལ་མོས་པའི་ཆོས་ཐམས་ཅད་དུ་ལྟང་ལ་ཞུས་ཤིག་གསུངས་ནས། ཤིན་ཏུ་ཟབ་པ་དང་རྒྱ་ཆེ་བའི་ཆོས་ཀྱི་སྒོ་གྲངས་ལས་འདས་པ་དཔེ་མཚུངས་མེད་པར་གནང་ཞིང་། ཟང་ཟིང་གི་སྦྱིན་པ་ཡང་རྒྱ་ཆེར་བསྟལ་ཏེ། གངས་ཅན་པ་རྣམས་ཆོས་དང་ཟང་ཟིང་གཉིས་ཀས་ཚིམ་པར་མཛད་དོ།། གདན་ས་ཆེན་པོར་དེ་ལྟ་བུའི་ཚུལ་གྱིས་ཉིན་མཚན་འདའ་བར་མཛད་ཅིང་འགྲོ་བ་དུ་མ་སྨིན་གྲོལ་ལ་བཀོད་དེ། དེ་ནས་མེ་མོ་གླང་གི་ལོའི་དབྱིད་ཟླ་ར་བ་ལ་རྒྱལ་བུ་ཆིང་གིམ་ཞེས་བྱ་བས་སྦྱིན་བདག་བྱས་ནས་གཙང་ཆུ་མིག་རིང་མོར་ཆོས་ཀྱི་འཁོར་ལོ་རྒྱ་ཆེན་པོ་བསྐོར་བའི་ཚེ། བདག་ཉིད་ཆེན་པོ་འདིས་དགེ་འདུན་ཁྲི་ཁྲག་བདུན་ལྷག་པ་ལ་ཞལ་ཟས་ཀྱི་ཏོམ་པས་བསྙེན་བཀུར་ནས། དགེ་འདུན་རེ་རེ་ལ

གསེར་ཞོ་རེ་སོགས་ཀྱི་འབྱེད་མཛད་ཅིང་ཟབ་པ་དང་རྒྱ་ཆེ་བའི་ཆོས་ཀྱི་འཁོར་ལོ་རྒྱ་ཆེན་པོ་བསྐོར་ཏེ། དེར་འདུས་པ་དགེ་འདུན་ཁྲི་ཕྲག་བདུན་དང་། གཞན་ཡང་ཆོས་སྨྲ་བའི་དགེ་བའི་བཤེས་གཉེན་གཞུང་ལུགས་དུ་མའི་ཕ་རོལ་ཏུ་སོན་པ་སྟོང་ཕྲག་དུ་མ་དང་། སྐྱེ་བོ་ཕལ་བ་དང་བཅས་པ་འབུམ་ཕྲག་ཏུ་ལོངས་པ་ལ། རྒྱལ་བ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་བགྲོད་པ་གཅིག་པའི་ལམ་པོ་ཆེ་ཐེག་པ་ཆེན་པོའི་བྱང་ཆུབ་མཆོག་ཏུ་སེམས་བསྐྱེད་པ་འཛིན་དུ་བཙུག་སྟེ། དེ་ཐམས་ཅད་ཀྱང་འབྲས་བུ་བླ་ན་མེད་པ་རྫོགས་པའི་བྱང་ཆུབ་ཏུ་ངེས་པ་ཁོ་ནར་མཛད་དེ། མཇུག་ཏུ་དགེ་འདུན་འདུས་པ་རྒྱ་མཚོའི་དབུས་སུ་བདག་ཉིད་ཆེན་པོ་འདིས་བསྟོ་བའི་ཡོན་བཤད་ཆེན་མོ་མཛད་དོ།། གསུང་ལས་སྐྱེས་པའི་སློབ་མ་ཡང་། ཞང་དཀོན་མཆོག་དཔལ། དབུས་པ་སངས་རྒྱས་འབུམ་ལ་སོགས་པ་བཤད་སྒྲུབ་ཀྱི་རྒྱལ་མཚན་འཛིན་པའི་སྐྱེས་མཆོག་མཐའ་ཡས་པ་བྱོན་ཏེ། བདེ་བར་གཤེགས་པའི་རིང་ལུགས་དྲི་མ་མེད་པ་ཆེས་ཆེར་གསལ་བར་མཛད་དོ།། དེ་ནས་དགུང་ལོ་ཞེ་དྲུག་པ་ལྕགས་ཕོ་འབྲུག་གི་ལོ་ཟླ་བ་བཅུ་གཅིག་པའི་ཉི་ཤུ་ཙ་གཉིས་ཀྱི་སྔ་དྲོའི་ཆ་ལ་མཆོད་པའི་ཚོགས་རྒྱ་ཆེན་པོ་ཕྲོམས་གསུངས་ནས། རྡོ་རྗེ་དང་དྲིལ་བུ་བསྣམས་ཏེ་གདུལ་བྱ་རྟགས་འཛིན་ཅན་རྣམས་ཆོས་ལ་བསྐུལ་བའི་ཕྱིར་སྦྱུ་ངན་ལས་འདས་པའི་ཚུལ་བསྟན་ཏོ།། དེ་ནས་གདུང་ཞུགས་ལ་ཕུལ་བས་གདུང་རྣམས་ནི་རིང་བསྲེལ་གྱི་ཕུང་པོ་ཆེན་པོར་གྱུར་ཅིང་། ངོ་མཚར་བའི་ལྷས་ཀྱང་མང་དུ་བྱུང་ངོ་།། རྗེ་བོ་རྗེ་དཔལ་ལྡན་ཨ་ཏི་ཤ་བོད་དུ་ཕེབས་དུས། ས་སྐྱའི་རི་ངོས་ལ་འབྲོང་གཉིས་འདུག་པ་གཟིགས་ནས་མ་འོངས་པ་ན་(མཧཱ་ཀཱ་ལ)་གཉིས་ཀྱི་འཕྲིན་ལས་མཛད་པར་ལུང་བསྟན་ཏེ་ཕྱག་འཚལ་གཉིས་སོ།། ས་དཀར་ལོགས་ལ་ཕྱག་མཛད་ནས། ཧཱུྃ་ཡིག་བདུན་དང་ཧྲཱིཿཡིག་འདུག་པས་འཇམ་དབྱངས་ཀྱི་སྤྲུལ་བ་བདུན་དང་ཕྱག་རྡོར་གྱི་སྤྲུལ་བ་གཅིག་སྐྱེ་བརྒྱུད་ཀྱིས་འགྲོ་དོན་མཛད་པར་ལུང་བསྟན་པ་བཞིན། ས་ཆེན་གྱི་སྲས་སྤུན་བཞི་དང་། ས་པཎ་དང་། ཟངས་ཚ་བསོད་རྒྱན། འཕགས་པ་རྣམས་འཇམ་དབྱངས་དང་།

འཕགས་པའི་ གཅུང་ རྒྱ་ གར་ ཕྱག་ ན་ གསང་ བདག   ས་ ཆེན་ ཉིད་ སྤྱན་ རས་ གཟིགས་ཏེ་རིགས་གསུམ་རྣམ་འཕྲུལ་དང་།འཇམ་དབྱངས་བདུན་བརྒྱུད་རིམ་པར་བྱོན་ནོ།། དེ་དག་ལས་ས་ཆེན། བསོད་རྩེ། གྲགས་རྒྱན་གསུམ་ལ་དཀར་པོ་རྣམ་གསུམ། ས་པཎ་དང་འཕགས་པ་གཉིས་ལ་དམར་པོ་རྣམ་གཉིས་ཞེས་ཟེར་ཞིང་། དེ་རྣམས་ས་སྐྱ་གོང་མ་ལྔ་ཞེས་གྲགས་སོ།།

༣༧། འགྲོ་མགོན་ཕྱག་ན་རྡོ་རྗེའི་སྐོར།

«ས་སྐྱའི་གདུང་རབས་ངོ་མཚར་བང་མཛོད»ལས།

བླ་མ་ཆེན་པོ་འཕགས་པ་དང་ཡུམ་གཅིག་པའི་གཅུང་པོ་འགྲོ་བའི་མགོན་པོ་ཕྱག་ན་རྡོ་རྗེ་ནི། ཡབ་དགུང་ལོ་ང་དྲུག་པ་ཞི་བར་གཤེགས་པའི་ས་མོ་ཕག་གི་ལོ་གཡས་ཏུ་མདོག་གི་གད་ལོ་ཞེས་བྱ་བར་ཡུམ་མདོག་སྟོད་ཚན་མ། མ་གཅིག་ཀུན་སྐྱིད་ལ་ལེགས་པར་འཁྲུངས་ཤིང་། དགུང་ལོ་དྲུག་པ་ལ་ཆོས་རྗེ་ས་པཎ་གྱི་ཕྱག་ཕྱིར་ཧོར་ཡུལ་ལ་ཕེབས། ……འདི་ལ་ཧོར་རྒྱལ་པོ་སེ་ཆེན་གྱིས། ས་ལེན་དབང་གི་ལུང་དང་། གསེར་ཐམ་ཐོང་ཧྲི་གཡས་གཡོན་གྱི་ཁྲིམས་ར་དང་། གཞན་ཡང་འདིའི་བཙུན་མོར་རྒྱལ་པོའི་སྲས་མོ་མེ་ཁ་བདུན་བྱ་བ་གནང་། ཧོར་གྱི་ཆོས་སུ་བཅུག་སྟེ་ས་ཆོལ་ཁ་གསུམ་གྱི་ཁྲིམས་བདག་ཏུ་བསྐོས། བོད་ལ་ཏི་ཤྲི་དང་དབང་གི་ལས་ཁ་ཐོག་མར་སྐུ་མཆེད་འདི་གཉིས་ཀྱི་སྐུ་རིང་ལ་བྱུང་བར་གྲགས་པས་བོད་ལ་བཀའ་དྲིན་ཤིན་ཏུ་ཆེ་ཞིང་། བྱང་ངོས་སུ་ལོ་བཅོ་བརྒྱད་ཙམ་བཞུགས་ནས། དེ་ནས་དགུང་ལོ་ཉེར་ལྔ་པ་ལ་གདན་ས་ཆེན་པོ་ཆོས་འཁོར་ལ་ཕེབས། དེ་ནས་ལོ་གསུམ་ལྷག་ཙམ་གྱི་བར་དུ་གྲུབ་པའི་སྤྱོད་པས་འགྲོ་བ་མང་པོ་སྨིན་གྲོལ་ལ་བཀོད་ནས། དགུང་ལོ་ཉེར་དགུ་བ་མེ་མོ་ཡོས་ཀྱི་ལོ་གྲོ་བཞིན་ཟླ་བའི་ཡར་ཚེས་གཅིག་ལ་སྒོ་རུམ་དཔེ་ཁང་དུ་མྱ་ངན་ལས་འདས་པའི་ཚུལ་བསྟན་པ་ཡིན་ནོ།།

«རྒྱ་བོད་ཡིག་ཚངས་ཆེན་མོ»ལས།

སློབ་དཔོན་ཕྱག་ན་རྡོ་རྗེ་ནི། ཡབ་དགུང་ལོ་ང་དྲུག་པའི་དུས། ས་མོ་ཕག་ལ་སྐུ་འཁྲུངས་ཤིང་། དགུང་ལོ་དྲུག་པའི་དུས། བྱང་ངོས་ལ། ཆོས་རྗེ་བའི་ཕྱག་ཕྱིར་བྱོན། ས་སྐྱ་པ་རྣམས་ཀྱིས། དཔོན་པོ་མཆེད་གཉིས། སྐུ་ནས་འཕྲད་པས་བྱེས་མི་ཐུབ། འཛོག་པར་ཞུས་པས། བརྟུལ་ཞུགས་ཀྱི་སྤྱོད་པས། ཕས་ཀྱི་རྒོལ་བ་ཚར་གཅོད་ཅིང་། འགྲོ་བ་སྒྱུར་སྒྲོལ་མ་ཐུབ་པའི་ངོ་མཚར་ཅན་ཞིག་བྱོན་ཏེ། ཆོས་རྗེ་པ་དང་གཅིན་ལ། དབང་དང་གདམས་པའང་མང་དུ་ཞུས། རྒྱལ་པོ་གོ་དན་གྱིས། ཧོར་ཆས་སུ་བཅུག དཔོན་མོ་མེ་ག་བདུན་གནང་། སེ་ཆེན་རྒྱལ་པོ་དང་མཇལ་ནས། པའི་ལན་དབང་གི་མིང་དང་། གསེར་གྱི་ཐམ་ཁ། ཐོང་ཧི་གཡས་གཡོན་གྱི་ཁྲིམས་ར་དང་བཅས་པ་གནང་། བོད་སྤྱིའི་སྟེང་དུ་བཀོས། སྤྱིར་བོད་དང་སློས་ས་སྐྱ་ལ། དབང་གི་ལུང་ལས་ཁ་གནང་ཐུན་མ་ཡིན་ནོ།། དེ་ཉིད། དགུང་ལོ་ཉི་ཤུ་རྩ་དགུ་པ། མེ་མོ་ཡོས་བུའི་ལོ་ཟླ་བ་བདུན་པའི་ཚེས་གཉིས་ལ། དཔེ་ཁང་གཟིམ་ཁང་དུ་བདེ་བར་གཤེགས་སོ།། ཞེས་དང་།

སློབ་དཔོན་ཕྱག་ན་ལ། ཇོ་མོ། ཞལ་ལུ་མ། མ་ཅིག་མཁའ་འགྲོ་འབུམ་བྱ་བ་ཡོད་པ་ལ། ཕྱག་ན་རང་བདེ་བར་གཤེགས་ནས། ཟླ་བ་དྲུག་སོང་པ་དང་། ས་ཕོ་འབྲུག་ལོ་ཟླ་བ་དང་པོ་ལ། བདག་ཉིད་ཆེན་པོ་ཧྲྀ་ཤ་ལ་རཀྵི་ཏ་སྐུ་འཁྲུངས་ཏེ། འཕགས་པས། ཞལ་ཏ་མཛད། དེའི་བར་ཆད་བསྲུངས་པའི་ཕྱིར་དུ། ཤིང་ཁང་བླ་བྲང་དང་། ཞལ་ལུ་བས་ཆེད་གཉེར་བྱས་ནས། ཞལ་ལུ་ཁང་གསར་བཞེངས། ཁྲ་བོས་ཐུགས་བསྐྱོས་ཤིན་ཏུ་ཆེ་བར་མོད་ཅིང་། ཡོན་ཏན་འབུམ་པ་གང་ཇོ་(བྱོ) གནང་། མཛད་པ་འཕྲིན་ལས་ཐམས་ཅད། བླ་མ་འཕགས་པ་དང་དབྱེར་མི་ཕྱེད་ཞེས། ཀུན་ལ་གྲགས་ཤིང་། དགུང་ལོ་བཅུ་གསུམ་པ་ལ། འཕགས་པ་བདེ་བར་གཤེགས་ནས། དེའི་དགོངས་པ་རྫོགས་ཐབས་རྒྱ་ཆེར་བསྒྲུབས། སློབ་གཉེར་འགྲོ་རྣམས་ཤར་པ་ཡེས་སྲིན་པས་མཛད། བཅུ་བཞི་པ་ལ། གོང་དུ་བྱོན། རྟེན་དགེ་

བསྟེན་ཡིན་ཡང་། བླ་མའི་གདན་ས་ལྷ་བྲུ་མཛད། སེ་ཆེན་རྒྱལ་པོ་ལ་ཞུས་ནས། བླ་མ་འཕགས་པའི་གདུང་རིང་སྲེལ་བཞུགས་པའི། ཤེལ་གྱི་མཆོད་རྟེན་ཆེན་པོ་དང་། དེ་བཞུགས་པའི། མེ་ཏོག་ར་བའི་སྡེ་ཚན་（ཆེན）པོ་བཞེངས། རྟིང་ལ། རྒྱལ་པོ་ཧི་ཐིག་ཐེ་མུར་གྱི་སྲས་མོ། དཔལ་ལྡན་གནང་། ལོ་ལྔ་བཞུགས། བདེ་ལ་བཀོད་ནས། ཡར་བྱོན། མདོ་ཁམས་སུ་ཕེབས་ཤིང་། འདིས་གདན་ས་ལོ་བདུན་མཛད་དེ། དགུང་ལོ་ཉེ་ཤུ་པ། མེ་མོ་ཕག་ལོ་སླལ་པོ་ཟླ་བའི་ཚེས་བཅོ་བརྒྱད་ལ་ངོ་མཚར་བའི་ལྟས་དུ་མ་དང་བཅས་ཏེ། མདོ་ཁམས་མཛལ་དུ་བདེ་བར་གཤེགས་སོ།། དེའི་ཛོ་མོ། སྟག་འབུམ་བྱ་བ་ལ། སྲས་རྡྲ་ཧ་དྲ་བྱ་བ་གཅིག་འཁྲུངས་པ་གཞོན་ནུ་ལ་གཤེགས་སོ།།

《དེབ་ཐེར་སྔོན་པོ》ལས།

དེའི་གཙུང་པོ་ཕྱུག་ན་ཡབ་ཀྱི་ང་དྲུག་པ་ས་མོ་ཕག་ལ་འཁྲུངས། ལོ་དྲུག་ལོན་པའི་ཚེ་ཆོས་རྗེ་བའི་ཕྱག་ཕྱིར་བྱུང་ངོས་སུ་བྱོན། ཉི་ཤུ་ཙ་དགུ་པ་མེ་མོ་ཡོས་ལ་གཤེགས། ……ཕྱུག་ནའི་སྲས་པོ་ཧྲཱ་པ་ལ་རཀྵི་ཏ་ཕྱུག་ན་གཤེགས་ནས་ཟླ་བ་དྲུག་སོང་བ་ས་ཕོ་འབྲུག་ཤར་བ་ལ་སྐུ་འཁྲུངས། ཉི་ཤུ་པ་མེ་མོ་ཕག་ལ་གཤེགས། ཕྱུགས་སྤྲུལ་ནས་མེ་མོ་ཕག་གི་བར་ལོ་བདུན་གདན་ས་མཛད།

《དེབ་ཐེར་དམྱིད་ཀྱི་རྒྱལ་མོའི་གླུ་དབྱངས》ལས།

འགྲོ་མགོན་གྱི་གཙུང་ཕྱུག་ན་ཆོས་རྗེའི་ཕྱག་ཕྱིར་གོང་མའི་གམ་དུ་བྱོན། བོད་ཀྱི་དཔོན་དུ་བསྐོས་ཤིང་ཧོར་ཆོས་བྱེད་དུ་བཙུག ……འགྲོ་མགོན་ཕྱུག་ནའི་ཇོ་མོ་མ་གཅིག་མཁའ་འགྲོ་འབུམ་ལ་སྲས་ཧྲཱ་པ་ལ་རཀྵི་ཏ་འཁྲུངས། ……འཕགས་པ་རིན་པོ་ཆེ་གཤེགས་རྗེས་འགྲོ་མགོན་ཕྱུག་ན་སྐུ་དབང་བཙན་པས་ཧྲཱ་པ་ལ་རཀྵི་ཏ་ཁོང་རང་གི་སྲས་སུ་སོང་བས་གདན་སའི་མཐིལ་དུ་བཞག གོང་

མའི་རྡུང་དུ་བདག་ཉིད་ཆེན་པོ་བཟང་པོ་དཔལ་བ་ས་སྐྱའི་གདུང་བརྒྱུད་མིན་ཚུལ་སོགས་ཀྱི་སྔན་ཕྲ་ཕུལ་བ་ལ་བརྟེན། རྒྱལ་པོའི་ལུང་གིས་རྒྱ་མཚོ་ཆེན་པོའི་རྒྱ་འཇམ་ཉི་ཤུ་བསྐྱལ་བའི་གླིང་ཚུང་ཞིག་ཏུ་ཕེབས་དགོས་པ་བྱུང་།(མཐར་སྐྱུགས་པ་ཡིན་ནོ)

༣༧ དཔོན་གྱི་བསྐོ་བཞག་དང་སྲིད་འཛིན་ངོ་དམ་བྱས་ཚུལ།

ཨ་རྟོག་ཆེ་ལ་སོགས་པ་བོད་ཀྱི་དཔོན་དུ་བསྐོས་ཚུལ།

《རྒྱ་བོད་ཡིག་ཚང་ཆེན་མོ》ལས།

སེ་ཆེན་རྒྱལ་པོའི་བཙུན་མོ་ཆུང་བའི་སྲས། ཨ་རྟོག་ཆེ། ཉི་མ་ནུབ་ཕྱོགས་ཞིས་སུ་བཙུག་ནས། རྒྱ་བོད་མཚམས་སུ་བཞུགས། དབུས་གཙང་དུའང་ཕྱིན་ནས། ཇོ་ལོག་མང་པོ་མནན། དེའི་སྲས་ཐེ་མུར་སྦོ་ཁས་ཀྱང་། གདན་ས་ཆེན་པོའི་ཞབས་ཏོག་དང་། ཁྲིམས་ལ་ཕན་པའི་བྱ་བ་བཟང་པོ་མང་པོར་བྱས། དེའི་སྲས་ལབ་དེ། ཡབ་ཀྱི་གོ་ས་བསྐོས་ནས། དབུས་གཙང་དུ་མ་ཕྱིན། མ་ཆུང་བའི་བུ་ཆོས་དཔལ་ལ། ཅིང་དབང་གི་མིང་ཕྱིན། དབུས་གཙང་དུ་ཕྱིན། རྒྱལ་གྱི་རྩེ་རིའི་ག་ཞོལ་དུ། སྟོད་ཧོར་གྱི་དམག་དཔུང་བཏུལ། འབྲི་ཁུ་སྒོམས་པ་ཁྲིམས་ལ་བསྒྲལ།ཞེས་སོ།།

ས་སྐྱ་པར་བོད་ཀྱི་མངའ་བདག་ཏུ་བསྐོས་པ་དང་དཔོན་ཆེན་དང་ནང་ཆེན་རིམ་བྱོན་གྱི་སྐོར།

《རྒྱ་བོད་ཡིག་ཚང་ཆེན་མོ》ལས།

མདོར་བསྡུས་ན། ཆེན་པོ་རྟོར་དང་དཔལ་ལྡན་ས་སྐྱ་པ། ཡོན་མཆོད་མཛད་རིང་དཔོན་ཆེན་བསྐོས་ཚུལ་ནི། ཤཱཀྱ་ཀུན་བཟང་། ཞང་བཙུན། སྒང་མཁར་བ། བྱང་རིན། ཀུན་གཞོན། ཀུན་དགའ་བཟང་པོ། གཞོན་དབང་། བྱང་རྡོར་དང་། ཨང་ལེན། གཞོན་དབང་བསྐྱར་མ་ལེགས་པ་དཔལ། སེང་གེ་

དཔལ་དང་། འོད་ཟེར་སེང་གེ་དང་། ཀུན་རིན། དོན་ཡོད་དཔལ་ནས་ཡོན་བརྩོན་ཕྱུང་། འོད་ཟེར་སེང་གེ་བསྒྱུར་རྗེང་། རྒྱལ་བ་བཟང་པོ། དབང་ཕྱུག་དཔལ། བསོད་ནམས་དཔལ་དང་ཡང་རྒྱལ་བ་བཟང་པོ། དབང་བརྩོན་གྲགས་པ་རྒྱལ་མཚན། བློ་གྲོས་རྒྱལ་མཚན་དང་། དཔོན་ཆེན་དཔལ་འབུམ། གྲགས་དབང་ཨ་སོ་ཀྲ། ཡན་ལ་ཉེར་བཞི་བསྒྱུར་མ་གསུམ་ཐི་（ཐེ）བའི། ཉི་ཤུ་རྩ་བདུན་དབུས་གཙང་དཔོན་ཆེན་གྱིས། བླ་མའི་བཀའ་དང་རྒྱལ་པོའི་ལུང་བཞིན་དུ། ཁྲིམས་གཉིས་བསྐྱངས་ནས་རྒྱལ་ཁམས་བདེ་བ་དང་། བསྟན་པའི་གསལ་བྱེད་ཕྱུར་པའང་བྱུང་བར་གནང་། དེ་མཐུན་མདོ་སྟོད་གོན་ཀྱི་མདོ་སྨད་གླིང་ཚང་སྡེ། ཚོལ་ཁ་རེ་རེ་ལ་དཔོན་ཆེན་རེ་ཡོད་དོ།།

ས་སྐྱ་ནང་ཆེན་གྱི་རིམ་པ་ནི། ཐོག་མར། ནང་ཆེན་ཀུན་དགའ་བཟང་པོ། ཁོང་དཔོན་ཆེན་བྱས་ནས། དེའི་ཚབ་དཔོན་ཆེན་གཞོན་ནུ་དཔལ། དཔོན་ཀུན་གཞོན། དཔོན་དོན་གྲུབ་དཔལ། དཔོན་བློ། ཞལ་ལྔ་དཔོན་ཤེ། སྟོན་པ་རིན་ཆེན་དཔལ། ལུང་གི་བསྐོས། སྟོན་པ་རིང་མོ། རྗེ་བརྩོན་ཀུན་ཤེ། ཉི་གནས་ཀུན་དགའ་འཕེལ། དཔོན་ཡོན་བརྩོན་གྲགས་པ་དར། ལུང་གིས་བསྐོས། ཅྲི་ཅུའི་ཐམ་ཁ་ཕྱུང་། ཡང་གསར་བསྐོས་བྱས། རིན་བསམ་དུ་དཔོན་ཤག ལུང་གིས་བསྐོས། ཉི་གནས་ནམ་མཁའ་རྒྱལ་མཚན། ལུང་གིས་བསྐོས། དཔོན་ཀུན་རིན། ཉི་གནས་འབུམ་སྐྱབས། ནམ་མཁའ་དཔལ་དུ་དཔོན་ཤག ཉི་གནས་བཟང་པོ་དཔལ། དཔོན་པོ་ཆོས་རྒྱལ། དཔོན་སེང་གེ་རྒྱལ་མཚན། ཤེས་རབ་འོད་ཟེར་དུ་དཔོན་ཤག དེའི་ཤུལ་དུ། དཔོན་པོ་དཀོན་མཆོག་རིན་ཆེན། ནང་པ་འཕགས་པ་དཔལ་བཟང་པོ། ནང་པ་ཀུན་དགའ་འབུམ། ནང་ཆེན་ཀུན་དགའ་འཕགས། ནང་ཆེན་རབ་འབྱོར་འཕགས་སོ།། འདི་ཡན་ལ། ནང་ཆེན་གྱི་རིམ་པ་ཉི་ཤུ་རྩ་དགུ་བསྒྱུར་བསྐོས་གཉིས་དང་སུམ་ཅུ་སོ་གཅིག་བྱུང་བར་གདའོ།། ཞེས་དང་།

«དེབ་ཐེར་དཔྱིད་ཀྱི་རྒྱལ་མོའི་གླུ་དབྱངས»ལས།

མདོར་ན། འཁོན་ས་སྐྱ་བའི་གདུང་བརྒྱུད་རིན་པོ་ཆེ་དང་། མདོ་རྒྱུད་ཀྱི་བསྟན་པ་ནི་དེང་སང་གི་བར་དུ་གནས་པ་ཡིན་ནའང་། སྲིད་ཀྱི་སྟོབས་འབྱོར་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པ་ནི། འགྲོ་མགོན་ཆོས་རྒྱལ་འཕགས་པ་ནས། འགྲོ་མགོན་བསོད་ནམས་པའི་བར་དུ་ལུང་གི་བསྔོས་པའི་དཔོན་ཆེན་གཅིག་གཉིས་སྣར་ལྷབ་པ་དང་བཅས་པའི་ཉི་ཤུའི་བར་དུ་དབུས་གཙང་ཆོས་ཀྱི་ཆོལ་ཁ། མདོ་སྟོད་མིའི་ཆོལ་ཁ། མདོ་སྨད་རྟའི་ཆོལ་ཁ་སྟེ། བོད་ཆེན་པོའི་ཆོལ་ཁ་གསུམ་གྱི་རྒྱལ་ཁམས་ཀུན་ལ་མངའ་སྒྱུར་ཅིང་། ཁྱད་པར་ལ་སྟོད་སྟོ་བྱང་། གུར་མོ་ཆུ་མིག ཤངས་དང་། ཞ་ལུ་སྟེ་གཙང་ཁྲི་སྐོར། རྒྱ་མ། འབྲི་གུང་། ཚལ་པ། ཐང་པོ་ཆེ་པ། ཕག་གྲུ། གཡའ་བཟང་སྟེ་དབུས་ཁྲི་སྐོར། དབུས་གཙང་གི་མཚམས་སུ་ཡར་འབྲོག་ཁྲི་སྐོར་གཅིག་སྟེ་བོད་ཁྲི་སྐོར་བཅུ་གསུམ་གྱི་ཉེས་ལ་ཆད་པ་དང་བཟང་ལ་བྱ་དགའ་སྟེར་བ་སོགས་ཁྲིམས་ཀྱི་བྱེད་པོ་ནི། ཐར་སློས་པའི་དཔོན་ཆེན་ཤཱཀྱ་བཟང་པོ་དང་། ཀུན་དགའ་བཟང་པོ་གཉིས་ཀྱི་རྗེས་སུ་ཞང་བཙུན་དང་བན་དཀར་བ་གཉིས་ཀྱིས་ལས་ཀ་བཟུང་། དེ་རྗེས་བྱང་རིན་བསྔོས་པ་སོ་ཐིན་སིའི་དམ་ཁ་དང་། ཤེལ་དམ་བྱུང་ཡང་ཤངས་ཀྱི་སྟོང་མོ་ཐང་དུ་གཡོག་གིས་བསད། དེ་རྗེས་ཀུན་གཞོན་དང་གཞོན་དབང་གཉིས་ཀྱི་རིང་ལ་དབུས་གཙང་གི་ཆེ་གསལ་ཆེན་མོ་དང་ཁྲིམས་ཀྱི་ཞིབ་ཆ་བྱས། དེ་རྗེས་དཔོན་ཆེན་བྱང་རྫོར། དེ་ནས་ཨང་ལེན། འདིས་ས་སྐྱའི་ལུགས་རི་ཕྱི་མ་དང་། བོན་པོ་རིའི་ལུགས་རི། ཁང་གསར་གླིང་རྣམས་བརྩིགས་ཤིང་། ས་འབྲི་ནང་འཁྲུགས་པས། ཨང་ལེན་གྱིས་ཁྲི་སྐོར་བཅུ་གསུམ་གྱི་དམག་འབྲི་གུང་དུ་དྲངས་ཏེ་ལྷ་ཁང་མེ་ལ་བསྲེགས་པ་སོགས་འབྲི་གུང་གླིང་ལོག་ཏུ་གྲགས་པ་དེ་བྱས་ཤིང་། དགས་པོ་རྫོགས་སུ་དཔུང་ཁྲིར་བྱས་པའི་ས་མཚམས་ཀྱི་ཐྲག་ལ་ཨང་ལེན་གྱི་མིང་བྲིས་འདུག་ཟེར་བ་སོགས་དཔོན་ཚན་ཞིག་ལ་

དྲག་ཤུལ་འདི་ཉིད་ཆེའོ༎

དེའི་རྗེས་སུ་གཞོན་དབང་བསྒྱུར་དུ་བསྐོས་པ་ལམ་དུ་གྲོངས། དེ་ནས་ལེགས་པ་དཔལ། སེང་གེ་དཔལ། འོད་ཟེར་སེང་གེ་འདིས་སོན་ཇིང་དབེན་གྱི་དམ་ཁ་བཟུང་། དེ་ནས་ཀུན་རིན། དོན་ཡོད་དཔལ། ཡོན་བཙུན། ཡང་འོད་ཟེར་སེང་གེ། རྒྱལ་བ་བཟང་པོ། དབང་ཕྱུག་དཔལ། བསོད་ནམས་དཔལ། ཡང་རྒྱལ་བ་བཟང་པོ། དབང་བརྩོན། འདི་གཉིས་ཀྱི་དུས་ཕག་མོ་གྲུ་བ་དང་མ་མཐུན་པས། དཔྱིད་ཀྱི་མ་མས་བསྐྱངས་པའི་སོས་དུས་ཀྱི་ལང་ཚོ་མངོན་པར་བདོ་བ་ན། དཀུན་གྱི་གྲང་རེག་མཐའ་དག་རང་ཤུགས་ཀྱིས་འཇིག་པ་དངོས་པོའི་ཆོས་ཉིད་དུ་སྣང་བ་ཇི་བཞིན་དུ། འཇིག་རྟེན་གྱི་མེས་པོ་ཚངས་པའི་ལུང་གིས་སྡེ་བཞིའི་དཔལ་འབྱོར་མཐའ་དག་སྡེ་སྲིད་ཕག་མོ་གྲུ་པས་རང་དབང་དུ་མཛད་པས། དེའི་རྗེས་སུ་ནམ་མཁའ་བསྟན་པ་སོགས་དཔོན་ཆེན་འགའ་ཞིག་འདྲེན་ཡང་དཔོན་ཆེན་ཐ་མ་རྣམས་ལྟར་བོད་ཆོལ་ཁ་གསུམ་ལ་དབང་སྒྱུར་བ་ནི་མ་བྱུང་ངོ༎ ཞེས་དང་།

«དེབ་ཐེར་དམར་པོ»ལས།

ས་སྐྱའི་དཔོན་ཆེན་ལ་ཤཱ་བ་ཤཱཀྱ་བཟང་པོ་ལ་བླ་མ་ཆོས་རྗེ་བྱང་ངོས་ལ་བྱོན་དུས། བླ་མ་ཨུ་ཡུག་པ་དང་། བླ་མ་ཤེར་འབྱུང་མ་གཏོགས། དགེ་བའི་བཤེས་གཉེན་ཐམས་ཅད་ཕྱག་འཚལ་དུ་བཙུག་ནས་གདན་ས་ལྷ་བྲང་བསྐོས། བླ་མ་འཕགས་པའི་དུས་སུ། སེ་ཆེན་གྱི་ལུང་གིས། དབུས་གཙང་གི་ཁྲམ་སྐུ་ཀུན་མིན་དབང་ཏུའི་དམ་ཁ་ཕྱིན་ནས་དཔོན་ཆེན་ལ་བསྐོས། ཁང་གསར་ཆེན་མོ་བཏབ། ལྷ་ཁང་ཆེན་མོའི་ལྕགས་རི་ཕྱི་ནང་བརྩིགས། ཤིང་ཆ་དྲངས་ནས་ཐོག་མ་ཕུབ་པ་འདས། ནང་གཉེར་བྱས་པ་ཀུན་དགའ་བཟང་པོས་དཔོན་ཆེན་བྱས་ནས། རིན་ཆེན་སྒང་ལྷ་ཁང་བླ་བྲང་བཏབ། ལྷ་ཁང་ལྕགས་རི་རྫོགས་པར་བྱས། ཀུན་དགའ་

བཟང་པོས་ལས་ཀ་གཏད་ནས་དཔོན་ཆེན་ཞང་བཙུན། ཕྱུག་པོ་སྔང་དཀར་བ། བྱང་རིན་རྣམས་བླ་མའི་ཞལ་ཏས་རིམ་པར་བསྐོས། ཀུན་དགའ་བཟང་པོ་ལ་བླ་མ་མ་མཉེས་ནས། སེ་ཆེན་གྱི་ལུང་གིས་བསད། བྱང་རིན་གྱི་དུས་ན། སེ་ཆེན་གྱི་ཐུགས་ལ་བཏགས་ནས། སོན་ལྷི་སིའི་དམ་ཁ་དང་། ཤེལ་གྱི་ས་དམ་གནང་། དེ་ནས་དཔོན་ཆེན་ཀུན་གཞོན། དཔོན་ཆེན་གཞོན་དབང་། དེའི་རིང་ལ། ཁྲི་གསལ་ཆེན་མོ་དང་། དབུས་གཙང་གི་ཁྲིམས་ཀྱི་ཞིབ་ཆ་ཕལ་ཆེ་བ་བྱས། དེ་ནས་དཔོན་ཆེན་བྱང་རྡོར། དཔོན་ཆེན་ཨག་གླེན། འདིས་ས་སྐྱ་ལྷགས་རི་ཕྱི་མ་དང་། དཔོན་པོ་རིའི་ལྷགས་རི། ཁང་གསར་གླིང་བྱས། འདི་གསུམ་གྱི་བར་ལ་འབྲི་གུང་བ་དང་འཐབས། དེ་ནས་དཔོན་ཆེན་ལེགས་པ་དཔལ། དཔོན་ཆེན་སེང་གེ་དཔལ། དཔོན་ཆེན་འོད་ཟེར་སེང་གེས་སོན་ཅིང་དབེན་གྱི་དམ་ཁ་བཟུང་། ……ཞེས་དང་།

«དེབ་ཐེར་སྔོན་པོ»ལས།

དེ་ལ་འཁོན་དཀོན་མཆོག་རྒྱལ་པོ་ཤིང་ཕོ་ཁྲི་ལ་འཁྲུངས་པ་ནས་ས་སྐྱ་པཎ་ཆེན་ལྷགས་མོ་ཕག་ལ་ཞི་བར་གཤེགས་པའི་བར་ལོ་ཉིས་བརྒྱ་དང་བཅོ་བརྒྱད་སོང་སྟེ། དེའི་བར་དུ་ཐུགས་མཚན་ཉིད་གཉི་གའི་ཆར་ཕབ་པས་བོད་ཀྱི་ཡུལ་འདི་ལེགས་པར་གསོས་ཤིང་། དབོན་པོ་འཕགས་པ་རིན་པོ་ཆེ་ལ་གོང་མ་སེ་ཆེན་གྱིས། བོད་ཆོལ་ཁ་གསུམ་པོ་ཐམས་ཅད་དབང་ཡོན་དུ་ཕུལ་བ་ལ་བརྟེན་ནས་བླ་མས་བླ་མའི་བྱ་བ་མཛད་ཅིང་། དཔོན་ཆེན་ན་རིམས་སུ་བསྐོས་པ་རྣམས་ཀྱིས་འཇིག་རྟེན་གྱི་བྱ་བ་མཛད་དེ། དཔོན་ཆེན་ལ་ཤཱཀྱ་བཟང་པོ་སེ་ཆེན་གྱི་ལུང་གིས་དབུས་གཙང་གི་ཟམ་ཀླུ་གུན་མིན་དབང་ཧུའི་དམ་ཁ་ཕྲིན་ནས་དཔོན་ཆེན་ལ་བསྐོས། ཁང་གསར་ཆེན་མོ་བཏབ། ལྷ་ཁང་ཆེན་མོའི་ལྷགས་རི་ཕྱི་ནང་བརྩིགས། ཤིང་ཆ་དྲངས་ནས་ཐོག་མ་ཕུབ་པ་ལ་འདས། ནང་གཉེར་བྱས་པ་ཀུན་དགའ་བཟང་པོས་

དཔོན་ཆེན་བྱས་ནས། རིན་ཆེན་སྣང་བླ་བྲང་བཏབ། ལྷ་ཁང་ལྕགས་རི་དང་བཅས་པ་བྱས། ཀུན་དགའ་བཟང་པོས་ལས་ཀ་གཏད་ནས་དཔོན་ཆེན་ཞང་བཙུན། སྨུག་པོ་སྣང་དཀར་བ། བྱང་རིན་རྣམས་བླ་མའི་ཞལ་བརྡས་རིམ་པར་བསྐོས། ཀུན་དགའ་བཟང་པོ་ལ་བླ་མ་མ་མཉེས་ནས། བླ་མ་གཤེགས་པའི་ཕྱི་ལོ་སེ་ཆེན་གྱི་ལུང་གིས་རྟོར་དམག་གིས་བསད། བྱང་རིན་གྱི་དུས་ན་སེ་ཆེན་གྱི་ཐུགས་ལ་བཏགས་ནས། ཐོ་འོར་སིའི་ཨི་དཔོན་དང་ཞལ་དམ་གནང་། དེ་ནས་དཔོན་ཆེན་ཀུན་གཞོན། དཔོན་ཆེན་གཞོན་དབང་། དེའི་རིང་ལ་ཕྱི་གསལ་ཆེན་མོ་དང་། དབུས་གཙང་གི་ཁྲིམས་ཀྱི་ཞིབ་ཆ་ཕལ་ཆེ་བ་བྱས། དེ་ནས་དཔོན་ཆེན་བྱང་རྡོར། དཔོན་ཆེན་ཨག་ལེན། འདིས་ས་སྐྱའི་ལྕགས་རི་ཕྱི་མ་དང་། དཔོན་པོ་རིའི་ལྕགས་རི་བཏབ། ཁང་གསར་གླིང་བྱས། འདི་གསུམ་གྱི་བར་ལ་འབྲི་ཁུང་པ་དང་འཐབས། ཨག་ལེན་གྱི་རིང་ལ་འབྲི་ཁུང་གླིང་ལོག་ཏུ་གྲགས་པའི་བཅོམ་ཁྲིར་ཆེན་པོ་དེ་བྱུང་། གླིང་ལོག་དེ་བུ་སྟོན་རིན་པོ་ཆེ་འཁྲུངས་པའི་ལྕགས་ཕོ་སྟག་གི་ལོ་དེ་ཡིན། ཡང་གཞོན་དབང་བསྐྱར་ནས་བསྐོས། དེ་ནས་ལེགས་པ་དཔལ། སེང་གེ་དཔལ། འོད་ཟེར་སེང་གེས་ཟན་ཆིང་དཔེན་གྱི་དམ་ཁ་བཟུང་། དཔོན་ཆེན་ཀུན་དགའ་རིན་ཆེན། དོན་ཡོད་དཔལ། ཡོན་བཙུན། ཡང་འོད་ཟེར་སེང་གེ། དཔོན་ཆེན་རྒྱལ་བ་བཟང་པོ། དབང་ཕྱུག་དཔལ། བསོད་ནམས་དཔལ། ཡང་རྒྱལ་བ་བཟང་པོ། དབང་བརྩོན། ནམ་མཁའ་བརྟན་པ། གྲགས་པ་རྒྱལ་མཚན། དཔལ་འབུམ། བློ་ཆེན། གྲགས་དབང་ངོ༎ དཔོན་ཆེན་དབང་བརྩོན་གྱིས་ཡར་ཀླུངས་སུ་ཁྲི་སྐོར་བཅུ་གསུམ་གྱི་དམག་ལན་མང་དུ་དྲངས་ཀྱང་། ཏའི་སི་ཏུ་བྱང་ཆུབ་རྒྱལ་མཚན་མ་ཐུབ་སྟེ། དབུས་ཀྱི་ས་ཆ་ཕལ་ཆེ་བ་ཁོང་གིས་བླངས། ཕྱིས་ཏ་ལོ་ལ་དཔོན་ཆེན་རྒྱལ་བ་བཟང་པོ་ལྷ་ཁང་བླ་བྲང་པས་བཙོན་དུ་གཟུང་བ། སི་ཏུ་བྱང་ཆུབ་རྒྱལ་མཚན་གྱིས་དམག་གི་དཔུང་ཆེན་པོས་བསྡིགས་ཏེ། དཔོན་ཆེན་པ་བཙོན་ནས་བཏོན། དེ་ནས་གཙང་གི་ས་ཆ་ཕལ་ཆེ་བའི་མངའ་བདག་ཏ

སེམས་བྱུས། དེ་ཉིད་དབུས་གཙང་གི་སྡེ་དཔོན་ཐམས་ཅད་ཀྱིས། དབུས་གཙང་དུ་ཇོང་བསྐོར་འབེབས་ལ་སོགས་པའི་བྱ་བ་ཐམས་ཅད་སི་ཏུ་བྱང་ཆུབ་རྒྱལ་མཚན་ཉེས་སུ་བཙུག་པའི་སོ་སོ་ནས་ཐེལ་ཚེ་ཕུལ། ཁོང་གཤེགས་ནས་ཀྱང་གུ་ཤྲཱི་ཆེན་པོ་ལ་ཅི་ཡིན་ཤེས་པའི་ཐེལ་རྩེ་ཕུལ། དེ་ལ་སྤྱིར་ས་སྐྱ་པས་འཛིག་རྟེན་གྱི་བདག་པོ་ལོ་བདུན་ཅུ་རྩ་ལྔ་མཛད་པ་ལ། ནང་ཚན་དུ་བཞི་ཐོག་ནས་ཉི་ཤུ་རྩ་ལྔ། ཤར་བས་ཉི་ཤུ་རྩ་ལྔ། ཁང་གསར་ཆེན་མོ་བས་ཉི་ཤུ་རྩ་ལྔ་སྟེ། ལོ་བདུན་བཅུ་རྩ་ལྔའི་རྗེས་ལ་སི་ཏུ་བྱང་ཆུབ་རྒྱལ་མཚན་གྱིས་ས་མོ་གླང་ནས་སའི་བདག་པོ་མཛད་ནས། ལོ་ཉི་ཤུ་རྩ་ལྔ་པ་ཆུ་མོ་གླང་ལ་གུ་ཤྲཱི་བས་ཡར་ཀླུངས་ཆོས་འཁོར་མཛད། དེ་ལོ་རང་ཞི་བར་གཤེགས་པས་ཕག་མོ་གྲུ་པ་ལ་ཡང་ཉི་ཤུ་རྩ་ལྔའི་སྐྱིག་བྱུང་ཞེས་ཟེར་རོ།།

«ཆོས་འབྱུང་དཔག་བསམ་ལྗོན་བཟང»ལས།

དེ་གཤེགས་ནས་དཔོན་པོ་འཕགས་པ་ལ་གུ་ཤྲཱིའི་འཇའ་ས་ཐམ་ཀ་དང་བོད་ཀྱི་ཆོས་（དབུས་གཙང）མི་（ཁམས་སྟོད）རྟའི་（མདོ་སྨད）ཆོལ་ཁ་གསུམ་དང་། ཁྱད་པར་དུ་ཡིག་ཚངས་ལས། འབྲི་ཕག་མ་གཡའ་བཟང་བ།། ཚལ་པ་（ཐང་པོ་ཆེ）བྱ་ཡུལ་ལྷ་འབྲུག་གསུམ།། སྡེབས་པས་དབུས་ཀྱི་ཁྲི་སྐོར་དྲུག། མངའ་རིས་ལ་སྟོད་སྨད་བྱང་གཉིས།། （ཤངས）ཆུ་མིག་ཞ་ལུ་བྱང་འབྲོག（གུར་མོང་།）［སོ］བཅས།། སྡེབས་པས་གཙང་གི་ཁྲི་སྐོར་དྲུག།། གཙང་མིན་དབུས་མིན་ཡར་འབྲོག་གི། ཁྲི་སྐོར་དང་བཅས་བཅུ་གསུམ་མོ།། ཞེས་པ་ལྟར་གྱི་ཁྲི་སྐོར་བཅུ་གསུམ་ཕུལ་བ་ནས་བཟུང་སྡེ་ས་སྐྱ་བས་དཔོན་བྱས་ལ། དེ་ཡང་བླ་དཔོན་གཉིས་ལས་དཔོན་སར་ཤཱཀྱ་བཟང་པོ་དང་ཀུན་དགའ་བཟང་པོ་དང་ཞང་བཙུན་དང་ཕྱུག་པོ་སྒང་དཀར་པོ་དང་བྱང་རིན་དང་ཀུན་གཞོན་དང་གཞོན་དར་དང་བྱང་རྡོར་དང་ཨང་ལེན་དང་། ཡང་གཞོན་དབང་དང་ལེགས་དཔལ་དང་སེང་གེ་དཔལ་དང་འོད་ཟེར་སེང་གེ་དང་ཀུན་དགའ་རིན་ཆེན་དང་དོན་ཡོད་དཔལ་དང་ཡོན་བཙུན་དང་།

ཡང་འོད་ཟེར་སེང་གེ་དང་རྒྱལ་བཟང་དང་དབང་ཕྱུག་དཔལ་དང་བསོད་ནམས་དཔལ་དང་། ཡང་རྒྱལ་བཟང་དང་དབང་བརྩོན་དང་ནམ་མཁའ་བསྟན་པ་དང་གྲགས་པ་རྒྱལ་མཚན་དང་དཔལ་འབུམ་དང་བློ་ཆེན་དང་གྲགས་དབང་སོགས་བྱུང་སྟེ། དེ་ཡང་འཕགས་པ་ལ་བོད་སྤྱི་ཕྱུལ་བའི་རབ་བྱུང་བཞི་བའི་ཚུ་སྨྱང་ནས་ཤིང་ཁྲིའི་བར་འཕགས་པས་བདག་ས་ཤིང་ཕག་ནས་(གཞི་ཐོག ལྷ་ཁང་། རིན་སྤུང་། དུས་མཆོད་བླ་བྲང་བཞི་དང་།) གཞི་ཐོག་པ་དང་ཤར་བ་དང་ཁང་གསར་ཆེན་མོ་གསུམ་གྱིས་ལོ་ཉེར་ལྔ་རེར་ཤཀྱ་བཟང་པོ་ནས་དབང་བརྩོན་བར་དཔོན་ཉེར་གཉིས་ཀྱི་བར་དུ་བོད་སྤྱིའི་རྒྱལ་པོ་བྱས།

བོད་ས་གནས་ཀྱི་དཔོན་རིགས་ལ་གོ་གནས་སྤྲད་པ།

«རྒྱ་བོད་ཡིག་ཚང་ཆེན་མོ»ལས།

(ཕྱུག་ན་རྡོ་རྗེ་བྱང་ངོས་སུ་འབྱོར་རྗེས།) རྒྱལ་པོ་གོ་ཏན་གྱིས། རྟར་ཚས་སུ་བཅུག དཔོན་མོ་མེ་ག་བདུན་གནང་། སེ་ཆེན་རྒྱལ་པོ་དང་མཇལ་ནས། པའི་ལེན་དབང་གི་མིང་དང་། གསེར་གྱི་ཐམ་ཁ། ཐོང་ཧི་གཡས་གཡོན་གྱི་ཁྲིམས་ར་དང་བཅས་པ་གནང་། བོད་སྤྱིའི་སྟེང་དུ་བཀོས། སྤྱིར་བོད་དང་སྔོས་ས་སྐྱ་ལ་དབང་གི་ལུང་ལས་ཁ་གནང་སྟེན་མ་ཡིན་ནོ།།

«ས་སྐྱའི་གདུང་རབས་ངོ་མཚར་བང་མཛོད»ལས།

བདག་ཉིད་ཆེན་པོ་བཟང་པོ་དཔལ་གྱིས་ཁབ་ཏུ་བཞེས་པའི་བཙུན་མོ་དྲུག་གི་དང་པོ་རྒྱལ་པོའི་ལྕམ་མྱུ་གན་བྱ་བ་ལ་སྲས་དབང་བསོད་ནམས་བཟང་པོ་ལྕམ་སྲིང་གཉིས་འཁྲུངས་པའི། དབང་བསོད་ནམས་བཟང་པོ་འདིས་གཞོན་ནུ་ནས་རྒྱ་ཡུལ་དུ་ཕྱིན་ནས། རྒྱལ་པོ་ཡུ་བ་ཏས་པའི་ལེན་དབང་གི་མཚན་གསོལ། དཔོན་མོ་ཧྲུད་གན་བཙུན་མོར་གནང་ཞེས་སོ།།

སང་གས་བོད་དུ་དམག་དྲངས་ཏེ་དཔོན་ཆེན་ཀུན་དགའ་བཟང་པོ་

ཁྲིམས་ལ་བསླབ་བ།

《རྒྱ་བོད་ཡིག་ཚངས་ཆེན་མོ》ལས།

སང་ག ནོན་ཧིང་དབེན་དུ་བསྐོས་ཡོད་པའི་སྐབས་སུ། བླ་མ་ས་སྐྱར་ཕྱིན། དཔོན་ཆེན་ཀུན་དགའ་བཟང་པོས། དམ་ཉམས་བྱས་པའི་རྒྱུ་རྐྱེན་གྱིས། གོང་དུ་ཞུ་བ་བཏབ་པས། ས་སྐྱ་བ་དང་སློས་སུ་འབྲེལ་ཆེ་བས། ཞབས་ཏོག་སྒྲུབ་པར་དགོངས་ནས། མི་ཆེན་སང་གས་མགོ་བྱས། ཁྲིམས་དམག་སྟོབས་ཆེ་བ་འཁྲིམ་གསུངས་པའི་ལུང་བྱུང་བས། སང་གས། བོད་དབུས་གཙང་ས་རོང་དོགས། དམག་པོ་ཆེ་ཤོང་ས་མེད། ཅ་བའི་ཧོར་དམག་ཁྲི་ཚོ་བདུན་གྱི་སྟེང་དུ། མདོ་སྟོད་སྨད་དང་བཅས་པས། དམག་འབུམ་ཕྲག་གཅིག་ལྷག་ཡོང་། དེས་འཆུན་པས། དེ་བཞིན་གྱིས། བཀའ་གནང་དགོས་ཞུས་པས། དེ་ལྟར་ཡིན་ཚུག་གསུངས་པ་བྱུང་ནས། ཁྲིམས་དམག་སྟེགས། འོ་ཡུག་མི་ཏོག་ལུང་དུ་སླེབ་པ་དང་། ས་ཁད་ཡངས་པས། ལྟ་ཤངས་ནང་ལ་དམག་ལམ་བྱེད་སྟིས་ཡོད་པ། ཚབས་མི་གྲོང་ན། བླ་མའི་འཕགས་པའི་གསོལ་ཇ་བ་མི་ཆེན་སང་ག་དང་གྲོགས་མཆེད། སློབ་དཔོན་བློ་གྲོས་བཟང་པོ་བྱ་བ་ཡོད་པ་དེས། དམག་སྔར་དུ་ཇ་ཞལ་ལ་ཕྱིན། མཇལ་བའི་ཞུ་འབུལ་བྱས་པས། དམག་ལམ་ལང་འགྲོ་ནང་ལ་སྐྱུག་བྲུབ། ཧོར་དམག་གི་ཁ་འཕེབས། བྲུལ་འཇུག་ལ། ཐུ་སོར། ལང་འགྲོ་ཁང་དམར་གྱི་ས་མཁར་ཕབས་བབས་བླང་། དེ་རྗེང་། དཔལ་རྣམས་བྱ་རོག་ཚང་གི་མཁར་ལ། ཕྱུགས་སྐོར་རྒྱག་དྲག་པོ་བྱས་ནས། ཀུན་དགའ་བཟང་པོ་ཁྲིམས་ལ་བསྒྲལ། དམག་པོ་ཆེའི་བྱ་བ་མཐར་ཕྱིན་པར་བྱས། ཞེས་སོ།།

སང་གས་བོད་དུ་ཧོར་དམག་གི་གནས་སྡོད་པ།

《རྒྱ་བོད་ཡིག་ཚངས་ཆེན་མོ》ལས།

(སང་གས་ཀུན་དགའ་བཟང་པོ་ཁྲིམས་ལ་བསྒྲལ་རྗེས།) ཁྲིམས་དམག་ཕྱིན་པ་ཕྱིར་ལོག སྟོམ་ཕོར་སྒང་ནས། ཉི་མ་མགོན་དང་། དར་དགེས་མགོ་བྱས།

དམག་རག་བཏུས། བརྒྱ་དང་དྲུག་ཅུ། སློབ་དཔོན་ཧཱུཾ་ཕ་ལའི་སྐུ་བསྲུང་ལ་བཞག ཧོར་དམག་སྟོང་སྐོར་བདུན་གྱི་ནང་ནས། བདུན་བརྒྱ། སྟོད་ཧོར་གྱི་སོ་ཁ་བསྲུང་མི་ལ་བཞགས། གནམ་དགོན་སར་དུ། ཞུ་དམར་ཆུག་གིས་མགོ་བྱས། ཧོར་དམག་གྲངས་ཅན་བཞི་བརྒྱ་བཞག རྫོ་ཐ་མགོ་བྱས། སྤྲ་རག་གི་དམག སེ་རི་རོང་ལ་བཞག ཞུས་ཕུར་གྱི་དམག ལྟགས་རྩེ་བྲི་ཁྲུ་དང་། ཡ་འབྲོག་ཏུ། དུང་རེང་གི་ཁ་གནོན་ལ་བཞག རྫོར་བན་བྲུ་མན་གྱི་དམག་གདན་ས་སྐྱིའི་ཞབས་ཏོག་ལ། འདམ་ན་མར། ནང་རོང་ལ་སོགས་བྱང་གི་རྩ་ཁ་ལ་བཞག་པའང་། སང་གའི་དྲིན། ཞེས་དང་།

བོད་ས་གནས་ནོ་དམ་སྐོར་གྱི་ཚབ་སྲིད་ཀྱི་བྱེད་ཐབས་གཞན་པའི་སྐོར།

《དེབ་ཐེར་དཔྱིད་ཀྱི་རྒྱལ་མོའི་གླུ་དབྱངས》ལས།

དེ་ནས་ཏཻ་ཤྲི་ཀུན་དགའ་རྒྱལ་མཚན། སློབ་དཔོན་བསོད་ནམས་བློ་གྲོས། གཡའ་བཟང་ཁྲི་དཔོན། ཚལ་པ་ཁྲི་དཔོན་སོགས་ཀྱིས་གོང་སར། སི་ཏུས་ས་སྐྱ་དམག་གིས་བཅོམ། ཁྲི་དཔོན་གཞན་རྣམས་ལ་མཐར་འདེད་བྱས་སོགས་ཀྱི་ཞུ་ཡོག་རིམ་པར་ཕུལ་བར་བརྟེན། གོང་མ་ཐུགས་ཚོམ་པ་སེལ་བའི་ཆེད་དུ། དྲུང་ཆེན་ཤེས་རབ་བཀྲ་ཤིས་ཀྱིས་སེང་གེ་དཀར་མོའི་པགས་པ་སྟེར་བཞི་མ་ཉམས་པས་གཙོས་པའི་འབུལ་བ་དང་བཅས་གོང་མའི་སྐུ་གཞོགས་སུ་བཏང་བས། གདུང་རབས་ནས་གདུང་རབས་སུ་ཕན་པའི་འཇའ་ས་དང་ལུང་བཟང་པོ་འགྲུབ། ཞེས་དང་།

ས་སྐྱ་བླ་མ་ཀུན་དགའ་རྒྱལ་མཚན་དང་། ཚལ་པ། གཡའ་བཟང་པ་སོགས་ཀྱིས་ཧོར་རྒྱལ་པོ་ལ་ཞུ་ཡོག་ཕུལ་བས། དགོངས་པ་དག་བྱེད་ཀྱི་རྒྱུ་མཚན་འབུལ་བར་ཤེར་བཀྲས་པས་ལུས་སྲོག་ལ་བསྟོས་པ་མེད་པར་ཧོར་རྒྱལ་པོ་ཐོ་གན་ཐེ་མུར་གྱི་དྲུང་དུ་ཕྱིན། རྒྱུ་མཚན་འབུལ་མཁས་པས་འཕྲུལ་ཡུན་དུ་ཕན་པའི་འཇའ་ས་འགྲུབ། སྡེ་སྲིད་ཀྱི་ཞབས་ཏོག་ཏུ་འགྱུར་བ་བྱུང་བར་དཔགས། གཞིས་ཀ་ཐག

དཀར་ཕྱོད་ཤེས་རབ་བཀྲ་ཤིས་མི་བརྒྱུད་དང་བཅས་པས་ཤེས་སུ་ཆུག་གི་བཀའ་ཤོག་གནང་། ཞེས་པ་ལྷ་བྲིའོ།།

བོད་ས་གནས་ལ་སྐྱབ་གསོ་གནང་བ།

《ས་སྐྱའི་གདུང་རབས་ངོ་མཚར་བང་མཛོད》ལས།

ཁྱད་པར་བླ་མ་འདི་ཉིད་（ཀུན་དགའ་བློ་གྲོས་རྒྱལ་མཚན་དཔལ་བཟང་པོ）གྱིས་གོང་དུ་རྒྱལ་པོ་ཆེན་པོ་ལ་ཞུས་ནས། དབུས་གཙང་རྣམས་ལ་ཁྲལ་མེད་པ་ཡང་དུ་མ་མཛད་དེ། གངས་ཅན་གྱི་སྐྱེ་བོ་རྣམས་བདེ་ལ་བཀོད། ཞེས་གསུངས་པར་ཐོས་སོ།།

བདུན། བོད་དུ་འཇམ་ས་ཚུགས་པ་དང་ཐེམ་དུད་ཞིབ་བཤེར་བྱས་པ།

བོད་དུ་ཤར་བསྐྱོད་ཐུབ་པའི་འཇམ་ས་ཚུགས་འཛུགས་པ།

《རྒྱ་བོད་ཡིག་ཚང་ཆེན་མོ》ལས།

བླ་མའི་བཀའ་ཤོག་དང་། རྒྱལ་པོའི་འཇའ་ས་དགོས་པ་རྣམས་གནང་། དེས་སྨན་འཁོར་མང་པོ་དང་བཅས་པའི་ཡར་ཕྱིར་གྱི་ཆས། བོད་ཀྱི་བན་སྐྱ་ཀན་མགོ་དྲག་རིམ། སྒྲིར་དགོས་ལ། གནང་སྦྱིན་གྱི་ཆར་རྐྱེན་བཟང་པོ་དང་བཅས་པ། གན་མཛོད་ཆེ་ཆུང་ནས་བསྐུར་ཏེ། ཡར་ཡོང་། ཐོག་མར་བོད་དུ། བསྟན་པ་ཕྱི་དར་གྱི། ཆོས་བྱུང་བ་ཡིན་པས། མདོ་སྨད་ས་དན་ཏིག་ཤེལ་གྱི་ལྷ་ཁང་དང་། མདོ་སྟོད། གཙོ་མདོ་བསམ་འགྲུབ། གཙང་། དཔལ་ལྡན་ས་སྐྱ་རྣམས་སུ་རིམ་པར། མི་མང་པོ་བསགས་ལ་གང་འོས་ཀྱི་གནང་སྦྱིན་སྦྲད། བཀའ་ལུང་རྣམས་བསྒྲགས་ཤིང་། རྒྱ་བོད་ཀྱི་སོ་མཚམས་ནས། ས་སྐྱ་མན་ལ། འཇམས་ཆེན། ཀུན་དྲིལ་ཉི་ཤུ་ཙ་བདུན་བཙུགས། སོ་སོར་ཕྱེ་ན། མདོ་སྨད་ས་འཇམ་པས། འཇའ་མོ་བདུན། མདོ་སྟོད་ལ། འཇའ་མོ་དགུ། དབུས་གཙང་ལ་འཇའ་མོ་བཅུ་

གཅིག དེའི་ནང་ནས་ཀྱང་། དབུས་པ་འཇའ་འཇའ་མོ་འཛིན་དགོས་པ་ལ། སོག་ཤག ཙི་བར། ཤ་ཕོ། ཀོང་། དགོན་གསར། ཀྱ་བ་དང་བདུན། གཙང་པས་འཛིན་དགོས་པ་ལ། སྟག ཚོང་འདུས། དར་ལུངས། གྲོམ་མདའ་རང་དང་བཞི་བཙུགས། སོ་སོའི་ཁྲིམས་སྐོར་རྣམས་ཀྱིས། འཇམ་སྐྱོར་འདབ་པའི་བཀོད་པ་བྱས། བོད་ཕྱིང་པོ་ལ། རྒྱལ་པོ་ཡོན་མཆོད་ཀྱི་བཀའ་ལུང་ཕྲད། ས་སྐྱ་འཁོར། བོད་སྤྱིར་རྫོང་གི་གནས་ལུགས་ཐམས་ཅད། ཁོང་དུ་ཆུག་ནས། རྒྱལ་པོའི་དྲུང་དུ་སླེབས། རྒྱ་མཆན་རྣམས་ཞུས་པས། གོ་ཆོད་འདུག་གསུངས། གསོལ་རས་དང་གནང་སྦྱིན་བཟང་པོ་ཕྱིན། ཞེས་དང་།

དེ་ཕན་ལ། བྱང་ཁའི་འཇའ་མོ། སྲོག་ཤག ཙི་བར། ཤ་ཕོ་ཀང་། དགོན་སར། ཀྱ་བ་རྣམས་ཀྱི་འཇམས་ཆེན། བོད་དབུས་པ་ཁྲི་སྐོར་རྣམས་ཀྱི་འཛིན་མཁན་ཁོར་མར་སྡོད་དགོས་པའི་དཀའ་ཚེགས། སྤྱོང་སྤྱོད་ཤིན་ཏུ་ཆེ་བ་གཅིག་ཡོད་པར་འདུག་ཅིང་། བོད་མི་རྣམས་ཀྱིས་བྱང་མ་ཐུབ་པར། ཡང་ཡང་ཐྲོས་ནས། འཇམས་གྲང་པོར་མ་ཟིན་པས། རྟར་བོད་ཀྱི་གསེར་ཡིག་འགྲུལ་པ་ལའང་། ས་རིམ་ཨོ་གེར་གའི་ཨུ་ལག་རང་རང་ལ་བབ་པའི་དོན་ལ། ཐམས་ཅད་ཀྱིས་ཞུ་བ་བཞིན། མི་ཆེན་སང་གས་ཤུད་ཕུར་དང་། སྤ་རག་ལ་སོགས་ཀྱི་དམག་མི། བྱང་ཁར་ཡོད་པ་རྣམས། འཇའ་མོའི་ཟབ་ བྲི་འཐེན་མི་ལ། ཐ་དད་དུ་བཞག་ནས། དབུས་པ་ཁྲི་སྐོར་རྣམས་ཀྱིས། དུད་རྟ་མགོའི་སྟེང་ནས། རྟ་ཁལ་པ་བཞོན་མ། ཤས་ལུག འཇམས་བརྒྱུགས་ཀྱི་ནས། ཕྱ་ཐེར། སྦྲ་སྣ། གདན། ཁལ་ཞགས། ཐབ་ཆ། གདན་ཆས། སྣན་རིན། དུད་མི་དང་བཅས་པ། རྟར་ལ་སྟེར་བའི་ཁྲིམས་བཅས་ནས། དབུས་པ། བྱང་དུ་སྡོད་མི་དགོས་པ། རྟར་དམག་རྣམས་ལ། བོད་ཇས་ཀྱི་འཇམས་སྐྱོར་འདི་རྣམས། ལོ་ལོ་བཞིན་སོང་པ་འབྲུལ་པ་རྣམས་ལ། འཇའ་མོ་ཨུ་ལག་ཀུན་མ་སྟོངས་པ་བྱང་པས། ཀུན་ལ་ཕན་པ་འདིའང་། སང་གའི་དྲིན། ཞེས་དང་།

ཧོར་སེ་ཆེན་རྒྱལ་པོའི་རང་ལུང་གིས། མི་ཆེན་དས་སྨན་ལ་བཀའ་སྩལ་བ། དས་སྨན་ཁྱོད་ཉོན་ཅིག བོད་འདིར། མི་བྲུ་མོ་ཡིན་པར་འདུག སྔོན་བོད་རྒྱལ་པོ་ཡོད་པའི་དུས། ཐང་ཐའི་ཙུང་རྒྱལ་པོའི་རིང་ལ། རི་པོ་རྩེ་ལྔ་བར། བོད་དམག་མང་པོས་ཡོངས། ཏུ་དིང་ཧྲུའི་སར། བཀའ་མ་ལོག་ཟེར་བའི་དམག་ཚན་ཆེན་སྟོད་པ་བྱས་འདུག ད་ལྟ་བོད་ལ་རྒྱལ་པོ་མེད། ཇིང་གར་རྒྱལ་པོའི་སྐུ་བསོད་ལས། རྒྱལ་ཁམས་ཆེན་པོ་དབང་དུ་བསྡུས། ས་སྐྱ་བླ་མའང་རང་རེའི་བླ་མཆོད་དུ་ཁུག་པ་འདི་ཡིན། བླ་མ་འཕགས་པ་ཁྲུ་དཔོན་འདི་པ། ཡུལ་གྱི་རྒྱལ་པོ་ཡིན་ན། ཁོང་ཤེས་རབ་ཆེ་བས་རང་རེས་མི་ཐུབ། ད་ལྟ་རང་རེའི་འོག་ཏུ་ཆུག་པ་འདི་ཡིན། དས་སྨན་ཁྱོད། སྟོད་པ་བཟང་པོ་ཡོད་པས། ས་སྐྱ་བར་ཐེངས་གཅིག་སོང་ཤིག བོད་ཁྲིང་པོ། སེ་ཆེན་གོ་དཔེ་ལའི་འོག་ཏུ་ཆུག་ནས། མི་ཆེན་དས་དམན་ཡང་། ས་སྐྱ་ན་སློབས་ཡོད་པར་འདུག་ཟེར། གཏམ་སྙན་པོ་ཐོས་པ་ཡིན་གསུངས། དས་སྨན་གྱིས་ཞུས་པ། རྒྱལ་པོ་ཁྱོད་ཀྱི་ལུང་བཞིན་འགྲོ་བར་བྱས། དེ་ལྟར་ནའང་། བོད་བྱ་བ། མི་བྲུ་མོར་འདུག་པ་དང་། ཁོང་རང་གི་རྒྱལ་ཁྲིམས་ཞིག རྒྱ་ཧོར་གྱི་ཁྲིམས། ཇི་བཞིན་མ་འཛུགས། སོ་ཁ་རྣམས་ཀྱང་མ་ཚུགས་པར་ཡོད་འདུག་པས། ཕར་ཕྱིར་གྱི་མཐུན་རྐྱེན་སྦྱོར་བ་དང་། བྱ་བ་ཆེན་པོ་གྲུབ་པ་ཇི་ལྟར་ཡོང་ཡིན་ཟེར། ཡང་རྒྱལ་པོའི་ལུང་གིས། རང་ལ། བོད་བྱིང་པོ་འོག་ཏུ་ཆུག་ཡོད་པར་འདུག་ཟེར་བའི་གཏམ་སྙན་ཐོབ་པ་དེས་ཆོག ཆས་ཁ། ཆ་རྐྱེན་གང་དགོས་མ་ཐུངས་པ་གནང་པར་བསྐུར། ས་སྐྱ་མན་ལ། འཇའ་མོ་ཆེ་ཆུང་དུ་འོས། ས་འཇམ་རྩུབ། མི་སྡེ་དར་རྒུད། རྒྱ་འཇམ་ལ་དཔེས་ལས་ཚུགས་ཤོག བླ་མ་འཕགས་པ་ཡར་ཕེབས་དུས། འབྱོན་ལམ་བདེ་དགོས་པ་ཡིན། ཡང་དོན་གཅིག་ལ། ཁྱོད་སོན་ཇིང་དཔེན་དུ་བཀོད་པ་ལ། བོད་ཀྱི་གནས་ལུགས་རྣམས་ཞིབ་པར་གོ་ན། གནད་པའི་བྱ་བ་ཆེན་པོ་བྱེད་པ་དང་། མི་མང་པོ་ལ་ཕན་པ་ཡིན་པས་སོང་ཤོག་གསུངས། བླ་མའི་བཀའ་ཤོག་དང་། རྒྱལ་པོའི་འཇའ་ས་དགོས་པ་

རྣམས་གནང་། དས་སྨན་འཁོར་མང་པོ་དང་བཅས་པའི་ཡར་ཕྱིར་གྱི་ཆས། བོད་ཀྱི་བན་སྒྲ་ཀན་མགོ་དྲག་རིམ། ཕྱིར་དགོས་ལ། གནང་སྦྱིན་གྱི་ཆར་རྐྱེན་བཟང་པོ་དང་བཅས་པ། གན་མཛོད་ཆེ་ཆུང་ནས་བསྐུར་ཏེ། ཡར་ཡོང་། ཐོག་མར་བོད་དུ། བསྟན་པ་ཕྱི་དར་གྱི། ཆོས་བྱུང་བ་ཡིན་པས། མདོ་སྨད་ཀྱི་ས་དན་ཏིག་ཤེལ་གྱི་ལྷ་ཁང་དང་། མདོ་སྟོད། གཙོ་མདོ་བསམ་འགྲུབ། གཙང་། དཔལ་ལྡན་ས་སྐྱ་རྣམས་སུ་རིམ་པར། མི་མང་པོ་བསགས། ལ་གང་འོད་ཀྱི་གནང་སྦྱིན་སྤྲད། བཀའ་ལུང་རྣམས་བསྒྲགས་ཤིང་། རྒྱ་བོད་ཀྱི་སོ་འཚམས་ནས། ས་སྐྱ་མན་ལ། འཇམ་ཆེན། ཀུན་དྲིལ་ཉི་ཤུ་ཙ་བདུན་བཙུགས། སོ་སོར་ཕྱེ་ན། མདོ་སྨད་པ་འཇམ་པས། འཇའ་མོ་བདུན། མདོ་སྟོད་ལ། འཇའ་མོ་དགུ། དབུས་གཙང་ལ་འཇའ་མོ་བཅུ་གཅིག དེའི་ནང་ནས་ཀྱང་། དབུས་པ་འཇའ་འཇའ་མོ་འཛིན་དགོས་པ་ལ། སོག་ཤག སྡེ་བར། ཤ་པོ། སྐོང་། དགོན་གསར། ཀྱུ་བ་དང་བདུན། གཙང་པས་འཛིན་དགོས་པ་ལ། སྟག ཚོང་འདུས། དར་ལུངས། གྲོམ་མདའ་རང་དང་བཞི་བཙུགས། སོ་སོའི་ཁྲིམས་སྐོར་རྣམས་ཀྱིས། འཇམ་སྐྱོར་འདབ་པའི་བཀོད་པ་བྱས། བོད་ཕྱིང་པོ་ལ། རྒྱལ་པོ་ཡོན་མཆོད་ཀྱི་བཀའ་ལུང་ཕྲད། ས་སྐྱ་འཁོར། བོད་ཕྱིར་སྐོད་ཀྱི་གནས་ལུགས་ཐམས་ཅད། ཁོང་དུ་ཆུག་ནས། རྒྱལ་པོའི་དྲུང་དུ་སླེབ། རྒྱ་མཚན་རྣམས་ཞུས་པས། གོ་ཆོད་འདུག་གསུངས། གསོལ་རས་དང་། གནང་སྦྱིན་བཟང་པོ་བྱིན། སོན་ཕྱིང་དབེན་གྱི་ཁྲིམས་དར། ཙ་བའི་དཔོན་ཆེན་ལ་བསྐོས། བོད་ཀྱི་འཇའ་མོ་རྣམས། གསར་བཙུག་ཡིན་པས། འཇག་པར་བྱེད་པའི་མི་གཅིག་དགོས་པར་ཡོད་ཞུས་པས། མི་ཆེན་ཨ་ཛི་ལག་ཟེར་བ་ལ། བོད་འཇམས་ཤེས་པའི་འཇའ་པ་དང་། ཐོང་ཛིའི་ལས་ཁ་བྱིན་ནས། ཡར་ལ་བཏང་། དེ་ནས་བཟུང་སྟེ། ད་ར་ས་སྐྱ་བ་ཡོན་དུ་ཛི་ཙམ་འབྲེལ་གྱི་བར་ལ། བོད་འཇམས་ཉི་ཤུ་ཙ་བདུན་པོ་བདེ་མོར་འཛུགས་པས། བླ་མ་དཔོན་ཆེན། ད་ར་བོད་ཀྱི་གསེར་ཡིག་པ་རྣམས། འགྲོན་ལམ་བདེ་ཞིང་།

བོད་འབངས་ཕྱིང་པོ་སྐྱིད་པོར་བྱུང་སྐད། འདི་ནི་སེ་ཆེན་རྒྱལ་པོས། ས་སྐྱར་གསེར་ཡིག་པ་མངགས་པའི་སྔོན་མ་ཡིན་ཅིང་། སངས་རྒྱས་ཀྱི་བསྟན་པ་དང་། ས་སྐྱ་པ་ལ་ཞེན་ཏུ་དད་པའི་མི་དཔོན་བཟང་པོ་གཅིག་བྱུང་འདུག་པས། རྣམ་ཐར་ཟུར་ཙམ་བྲིས་པ་ཡིན། ཐོང་ཧི་ཨི་ཧི་ལག་གིས། བོད་འཛམས་ཐོག་ཏུ་མ་སླེབ་གོང་དུ། ཧོར་རྒྱལ་པོས། ལྡང་ཡུལ་ལ་དམག་ཐོག་ཕྱིན་དུས། མདོ་སྨད་ཀྱི་འཇའ་མོ་གཉིས། རྒྱ་འཛམས་ཀྱི་ཞོར་ལ། མར་བསྡུས་པའི་རིམ་ཤུགས་རྒྱབ་པས། མདོ་སྟོད་ག་རེ་གོ་དཔེའི་འཇའ་མོ་གཉིས། དབུས་གཙང་ལ་དྲིན་ཆེ་བར་བྱུང་གདའོ།། ཧོར་སེ་ཆེན་རྒྱལ་པོའི་དུས། བོད་ཁམས་ཆེན་པོ་ལ། མི་རྩིས་དུས་གྲངས་བྱུང་བའི་དུས། མདོ་སྨད་ནས་ཕར་རྩིས་པར་འདུག་པས། ག་ཆུ་རབ་ཁ་ན། ནང་སོ་ལ་གཏོགས་པའི་གཞིས་དང་། གྲུང་གའི་རྩ་ན། བླ་བ་མཁར་དང་། དེའི་འོག་ན། དེམ་ཁང་གཞིས་བྱ་བ་ཡོད་པ། དེ་རྣམས། བླ་མ་འཕགས་པ་ལ། ས་ཕུད་དང་། ལུང་གིས་ཕུལ་ནས། གན་འཛམས་ལ་སོགས། རྒྱ་བོད་ཀྱི་ཁྲལ་དུད་གང་ཡང་མི་འཁྲི་བར་གཙང་མར་ཡོད་པ་ལ། ཧོར་སོན་ལྷ་བརྒྱའི་ས་ཡིན་ཟེར་པར་འདུག དགེའོ།།

ཧོར་དང་ས་སྐྱ་བ་ཡོན་མཆོད་དུ་འབྲེལ་ནས། འགྲོ་བའི་མགོན་པོ་ཆོས་རྒྱལ་འཕགས་པས། རྒྱ་ནག་ཏའི་ཏུའི་ཕོ་བྲང་དུ། ཐེང་གསུམ་ཕྱིན། གོང་མ་སེ་ཆེན་རྒྱལ་པོ་ཡབ་ཡུམ་སྲས་བཅས་ལ། ས་སྐྱ་བའི་ཁྱད་ཆོས། རྒྱུད་གསུམ་གྱི་དབང་མོ་ཆེ། ཐེངས་གསུམ་བསྐུར་བའི་དབང་ཡོན་དང་པོ་ལ། དབུས་གཙང་གི་ཁྲི་སྐོར་བཅུ་གསུམ་ཕུལ་བ་ནི། མངའ་རིས་ཇོང་ཁའི་འོག་གི གློ་ད་ལོ་ཇོང་གསུམ་ཁྲི་སྐོར་གཅིག ལ་སྟོད་ལྷོ་བྱང་། ཆུ་ཞལ་རྣམས་རེ་རེར་གྲངས་པས་ཁྲི་སྐོར་བཞི།། སྦྲ་ཕེར་ཁྱུང་གསུམ་ཁྲི་བསྐོར་གཅིག། ཡ་འབྲོག་མཚལ་པ་ཁྲི་སྐོར་གཉིས།། རྒྱ་འབྲི་གཡའ་ཕབ་ཁྲི་བསྐོར་བཞི།། ཟུར་ནས་བསྡུས་པའི་གཅིག་འབྱུང་བ།། ཛ་ཡུལ་ཧོར་དུད་སྟོང་ཐག་གཅིག། འབྲུག་པ་ཧོར་འདུས་དགུ་བརྒྱར་བྱེད།། སྟོང་

དང་དགུ་བརྒྱ་ཕྱིད་འཁྱེར་དུ།། ཁྲི་སྐོར་གཅིག་གི་བྱ་བ་སྒྲུབས།། དེ་རྣམས་དྲིལ་བས་བཅུ་གསུམ་ཚད།། དབང་ཡོན་བར་མ་ལ། ཆོལ་ཁ་གསུམ་ཕྱུལ་བའི་ཇ་ཡུལ་མངའ་རིས་གུང་ཐང་མན་སོག་ལ་སྐྱ་བོ་ཡན། དམ་པ་ཆོས་ཀྱི་ཆོལ་ཁ། སོག་ལ་སྐྱ་བོ་མན། རྨ་ཆུ་ཁུག་པ་ཡན། མགོ་ནག་མིའི་ཆོལ་ཁ། རྨ་ཆུའི་ཁུག་པ་མན། རྒྱ་མཚོད་རྟེན་དཀར་པོ་ཡན། དུད་འགྲོ་རྟའི་ཆོལ་ཁ་དང་གསུམ་པོ་དེ། མི་རྟ་ཆོས་གསུམ་གྱི་འབྱུལ་བའི་ལུགས་སུ་བྱས་ནས། ཕྱུལ་བར་འདུག་ཅིང་། ཆོལ་ཁ་རེ་རེ་ལ། དཔོན་ཆེན་རེ་རེ། རྒྱལ་པོ་ཡོན་མཆོད་བཀའ་གྲོས་སུ་བསྟུན་ནས་བསྐོས་མཛད་འདུག དབང་ཡོན་རྟིང་མ་ལ། བླ་མའི་བཀའ་བཞིན་རྒྱའི་ཡུར་མ་ཆེན་མོ་ཕྱུལ་ནས། རྒྱ་མི་ཁྲི་ཕྲག་མང་པོ་སྲོག་ཐར་དུ་བཅུག་འདུག། ཞེས་སོ།།

བོད་དུ་ཐེམ་དུད་ཞིབ་བཤེར་བྱས་རྒྱལ།

《རྒྱ་བོད་ཡིག་ཚངས་ཆེན་མོ》ལས།

སྭསྟི། དང་པོ་མང་པོས་བཀུར་བ་ཡིས།། ས་ཞག་འབྲས་ལ་ལོངས་སྤྱོད་ཅིང་།། དེ་ནས་རྒྱལ་རབས་དྲུག་པ་ན།། གླིང་བཞི་རི་རབ་དང་བཅས་ལ།། བརྟེན་ནས་མི་དབང་རྒྱལ་པོ་ཡིས།། དགེ་བཅུའི་ཁྲིམས་ཀྱིས་ལོངས་སྤྱོད་ཀྱིས།། འགྲོ་འདི་དགའ་སྟོན་ཅི་ཡང་འགྱེད།། མི་དབང་རྒྱལ་པོ་དེ་སྲས་ནས།། རྒྱལ་རབས་ས་ཡ་ཕྲག་གཅིག་དང་།། ཁྲི་ཕྲག་བདུན་པ་ཟུང་རྗེས་ལ།། གདུལ་བྱའི་དུས་ལ་སླེབ་པ་དང་།། རྩོད་པའི་དུས་ལ་བབ་པའི་ཚེ།། ཟས་གཙང་རྒྱལ་པོའི་སྲས་དག་ཏུ།། ཤཱཀྱ་ཐུབ་པ་འཁྲུངས་གྱུར་ནས།། ལྷ་བཅས་འཇིག་རྟེན་བདུན་པ་གསལ།། སངས་རྒྱས་བསྟན་པའི་ཉི་མ་ཤར།། དེ་ནས་ལོ་གྲངས་སུམ་སྟོང་དང་།། ཉིས་བརྒྱ་དགུ་བཅུ་སོང་བ་ན།། བྱང་ཕྱོགས་ཧོར་གྱི་སའི་ཆར།། བསོད་ནམས་ཆེན་པོའི་རྒྱ་གཏེར་ལས།། རྒྱལ་པོ་ཇིང་གར་གན་ཞེས་པ།། ས་འཛིན་རིན་ཆེན་འཁྲུངས་པར་འགྱུར།། མི་དབང་དེ་ནས་རྒྱལ་རབས་ལྔར།། སྟོབས་ཀྱི་འཁོར་ལོ་བསྒྱུར་མཛད་པ།། སེ་ཆེན་གན་ཞེས་གྲགས་པ་དེས།། འཛམ་དབྱངས་རྣམ་འཕྲུལ་ས་སྐྱ་པ།།

ཆོས་རྒྱལ་འཕགས་པ་སྤྱན་དྲངས་ནས།། སངས་རྒྱས་བསྟན་པ་དར་རྒྱས་མཛད།། བླ་མ་དེའི་འཕྲིན་ལས་ཀྱིས།། བོད་ཁམས་གངས་རིའི་བསྐོར་འདི་ལ།། རྒྱལ་པོའི་མཛོད་དུ་འདབ་ནོར་དང་།། ཁྲལ་དམག་ལས་གསུམ་ལེན་པ་མེད།། ཆོས་དང་འཇིག་རྟེན་འབྲོན་པ་ལ།། ཁ་བ་ཅན་དུ་བརྩེ་བའི་མཐུས།། མི་དབང་རྒྱལ་པོའི་ཕོ་བྲང་ནས།། བླ་མའི་གདན་ས་ས་སྐྱའི་བར།། མ་དྲོས་པ་ནས་ཆུ་བོ་བཞི།། རྒྱ་མཚོ་ཆེན་པོར་འཛུག་པ་ལྟར།། ཡོན་མཆོད་གཉིས་ཀྱི་གསེར་ལམ་ན།། གྲོང་དང་གྲོང་ཁྱེར་ཡུལ་ལྗོངས་ཀྱིས།། ཡོངས་སུ་གངས་བའི་སྐྱེ་དགུ་ཀུན།། རྒྱལ་པོ་བླ་མ་ལ་གུས་པར།། སྒོ་གསུམ་བཀུར་སྟི་བྱེད་པའི་ཚུལ།། ཐམས་ཅད་བརྗོད་པ་སུ་ཡིས་ལང་།། དེའི་ནང་ནས་དབུས་དང་གཙང་།། མངའ་རིས་བསྐོར་གསུམ་དང་བཅས་པའི།། ཡུལ་ཁམས་གཏན་ལ་དབབ་པ་དང་།། སྟོབས་ཀྱི་འཁོར་ལོ་བསྒྱུར་བྱེད་པ།། རྒྱལ་པོའི་བླ་མའི་གདན་ས་མཆོག། དཔལ་ལྡན་ས་སྐྱའི་མངའ་འོག་ན།། ཁྲི་བསྐོར་ཆེན་པོ་མང་པོ་ཡིས།། རྒྱལ་ཆེན་ཞབས་ཏོག་སྒྲུབས་པའི་ཕྱིར།། བླ་མ་རྒྱལ་པོའི་གདན་དྲངས་ནས།། བཅུ་ཕྲག་ལོ་ནི་སོང་བའི་དུས།། ས་ཕོ་འབྲུག་ལོ་ཤར་བ་ན།། གོང་ནས་མངགས་པའི་གསེར་ཡིག་པ།། ཨ་ཀོན་མི་གླིང་གཉིས་ཡོང་ནས།། མི་སྡེ་ས་ཆ་དང་བཅས་པ།། ཆེན་པོ་ཧོར་གྱི་མིང་བཏགས་པའི།། རྩ་བའི་དུས་གྲངས་རྩིས་པ་དང་།། དེ་ནི་ལོའི་ཕྲེང་བ་ནི།། ཉི་ཤུ་སོང་ཚེ་མེ་ཕག་ལ།། ཁྲིམས་ར་ཆེན་པོ་ནས་མངགས་པའི།། ཧོ་ཤུ་ཨུ་ཐུ་ཁན་གཉིས་དང་།། དཔོན་ཆེན་གཞོན་ནུ་དབང་ཕྱུག་གིས།། རྒྱལ་ཁམས་ཆེ་གསལ་བྱས་མཐུས་ཀྱི།། དུས་གྲངས་རྩིས་པ་གང་ཡིན་པ།། བློ་གསལ་ཀུན་གྱི་དགའ་བའི་རྒྱན།། རིན་ཆེན་ཕྲེང་བ་བཟུང་བར་མཛོད།། སྟོད་ཀྱི་མངའ་རིས་བསྐོར་གསུམ་པོ།། པུ་རིངས་གངས་རིས་བསྐོར་བ་དང་།། གུ་གེ་གཡའ་ཡི་བསྐོར་དེ་དང་།། མང་ཡུལ་ཆུ་ཡིས་ཡོངས་བསྐོར་བ།། དེ་རྣམས་ཀུན་དུ་དྲིལ་བ་ལ།། ཙ་དུད་ཉིས་སྟོང་དྲུག་བརྒྱ་དང་།། སུམ་ཅུ་ཙ་ལྔར་ཀུན་ཀྱང་འདུས།། མངའ་བདག་འོག་ན་ཡོད་པ་ཡིས།། མངའ་རིས་ཕྱོགས་ཀྱི་མི་སྡེ་ལ།།

བདུན་བརྒྱ་དྲུག་ཅུ་རྩ་བདུན་ནོ།། ལ་སྟོད་སྟོ་པའི་དུད་ཀྱི་གྲངས།། སྟོང་དང་བརྒྱད་ཅུ་རྩ་དགུ་ཡིན།། ལ་སྟོད་བྱང་པ་ལ་གཏོགས་པ།། ཉིས་སྟོང་ཉིས་བརྒྱ་བཅུར་འདུས།། ལྷ་སྡེ་གཞུང་པ་བྱུར་ན་གསལ།། དེ་ནས་རྒྱ་མིག་ཁྲི་བསྐོར་ལ།། ཏོར་དུས་སུམ་སྟོང་ཉག་གསུམ་ཡིན།། ཞལ་ལུ་ཁྲི་བསྐོར་སུམ་སྟོང་དང་།། བརྒྱད་བརྒྱ་དགུ་ཅུ་རྩ་གཉིས་ཡོད།། བྱང་འབྲོག་ཁྲི་བསྐོར་རྟེང་ལ་བྱུང་།། ཡ་འབྲོག་ཁྲི་བསྐོར་ཁྲུད་ཚོས་ནི།། ཞིབ་ནི་བཅུ་དྲུག་དག་ཏུ་འདོད།། ལྷ་སྡེ་གཞུང་པ་འདི་ལྟར་འདོད།། མང་མཁར་བ་དང་དྲིལ་ཆེན་གཉིས།། བརྒྱ་ཕྲག་གཅིག་དང་ཉི་ཤུ་ཡིན།། གཙང་པ་བརྒྱད་ཅུ་གྱ་བདུན་ནོ།། པོ་དོང་རི་སེབ་བདུན་ཅུ་བདུན།། མདོ་སྨྲི་དམར་བ་ཆིག་བརྒྱ་དང་།། ཉི་ཤུ་རྩ་ལྔར་འདུས་པ་ཡིན།། གྲོམ་ལུང་ར་ས་ཁ་སྐང་པ།། རྩ་དུད་བདུན་ཅུ་རྩ་ལྔ་ཡིན།། ཛོ་པའི་ཁྲི་འོག་སུམ་ཅུ་ལྔ།། ར་ས་སྣང་ཀར་སུམ་ཅུར་སྣང་།། མར་ལ་ཐང་པ་ཏོར་དུད་བཅུ།། དེ་རྣམས་ཡོངས་སུ་བསྡུས་པ་ལ།། ཏོར་དུད་དྲུག་བརྒྱ་དྲུག་ཡིན་ནོ།། དེ་ནས་གནས་གཞི་ལས་གོ་ལ།། ཏོར་དུད་བརྒྱ་དང་སོ་གཅིག་ཡོད།། གཞན་ཡང་ལྷ་སྡེ་མི་སྡེ་ཡི།། ཁྲི་བསྐོར་གང་ལའང་མི་ཐེ་བ།། ཏུ་འཚམས་སུམ་བརྒྱ་དྲུག་ཅུ་ཡོད།། གྱ་བ་བོད་འབྲོག་བརྒྱ་ལྔ་བཅུ།། ཐང་ཚ་ལ་ནི་རྩ་བའི་དུད།། བརྒྱ་ཕྲག་ཕྱེད་དང་གཉིས་སུ་ཡོད།། ཚོང་འདུས་བརྒྱ་དང་བཅུ་ཕྲག་བཞི།། ས་སྐྱ་ནང་པའི་དགེ་ཏུ་ལ།། ཞིང་ས་གཡོག་པོ་ལ་གཏོགས་པའི།། ལ་སྟོད་སྟོ་དང་ས་སྐྱའི་བསྐོར།། ཀོ་དྲེ་གྲོ་ཚུང་གཡས་ཏུ་དང་།། དང་ར་དང་ནི་འདར་མི་ཉག། དེ་རྣམས་བསྡོམས་པས་སུམ་ཅུའོ།། དགེ་ཏུ་སྟོ་གདོང་བཞི་བཅུ་དང་།། བྲ་ཚ་ཨ་བཙན་བཞི་བཅུ་དྲུག། སུམ་སྟོང་དྲུག་བརྒྱ་སུམ་ཅུ་ཡོད།། འདི་རྣམས་ཁྲི་བསྐོར་ལ་མི་གཏོགས།། གཙང་ཕྱོགས་མངའ་རིས་གསལ་བྱེད་པའི།། ཆིག་གི་སྒྲོན་མེ་མཆོག་འདི་འོ།། དེ་ནས་དབུས་ཕྱོགས་ཤེས་པ་ཡི།། རྩ་དུད་འཁྱེར་ལུགས་འདི་ལ་ཉོན།། འབྲི་ཁུང་བོད་འབྲོག་གཉིས་པོ་ལ།། སུམ་སྟོང་དྲུག་བརྒྱ་སུམ་ཅུ་ཡོད།། འཚལ་པ་སུམ་སྟོང་བདུན་བརྒྱ་གཉིས།། ཕག་མོ་གྲུབ་པ་ཉིས་སྟོང་

དང་༎ བཞི་བརྒྱ་སུམ་ཅུ་རྩ་བརྒྱད་དོ༎ གཡའ་བཟངས་པ་ལ་སུམ་སྟོང་དབང་༎ རྒྱ་མ་བ་དང་བྱ་ཡུལ་བ༎ ལྔ་སྟོང་དགུ་བརྒྱ་ཕྱེད་འཕྱིར་ཡིན༎ སྟག་ལུང་པ་ལ་ལྔ་བརྒྱའོ༎ བསམ་ཡས་ཕྱུ་མདའ་དྲུག་ཅུ་གཉིས༎ འཆིང་ཕྱུ་པ་ནི་བརྒྱད་དུ་གསལ༎ རྗོའི་ཕྱུ་མདའ་བདུན་ཅུར་འདུག། དགུང་མཁར་བ་དང་འཕྲང་པ་གཉིས༎ རྩ་བའི་དུད་ཆེན་བདུན་ཅུར་འདུག། ལྷ་པ་ཤེས་པའི་མི་སྡེ་ལ༎ ཧོར་གྱི་དུད་ཆེན་དྲུག་བརྒྱའོ༎ གཞན་ཡང་གཙང་ལ་ཡར་གཏོགས་པའི༎ གྲུ་གུ་སྣང་གི་ཆར་གཏོགས་ལ༎ ཧོར་དུད་ཉིས་བརྒྱ་སུམ་ཅུ་གཉིས༎ ཁ་རགས་པ་ལ་བརྒྱད་ཅུ་བརྒྱད༎ རབ་བཙུན་པ་ལ་དགུ་བཅུར་ཤེས༎ འབྲུག་པ་ཉིས་བརྒྱ་ཉི་ཤུ་ལྔ༎ ཐང་པོ་ཆེ་པ་རྩ་བའི་དུད༎ བརྒྱ་དང་ལྔ་བཅུ་ཐམ་པ་ཡིན༎ དེ་རྣམས་ཀྱིས་ནི་དབུས་ཕྱོགས་ཤེས༎ ཚུལ་འདི་ཧོར་དང་ས་སྐྱ་བ༎ ཡོན་མཆོད་འབྲེལ་ནས་དབུས་གཙང་དུ༎ ས་སྐྱིས་བྱས་པའི་ཐོག་མར་འདུག། སྟོད་ཀྱི་མངའ་རིས་བསྐོར་གསུམ་ནས༎ ཞྭ་ལུ་ཁྲི་བསྐོར་ཆར་གཏོགས་ཡན༎ ཨ་ཀོན་མི་གླིང་ཞེས་བྱས་སྐྱིས༎ དེ་མིན་འབྲི་ཁྲུང་ཡན་གྱི་ས༎ སི་ཏུ་ཨ་སྐྱིད་དག་གིས་སྐྱིས༎ མངའ་རིས་བསྐོར་གསུམ་ས་ཆ་དང་༎ དབུས་གཙང་རུ་བཞི་ཀུན་བསྡོམས་པས༎ ཧོར་དུད་སུམ་ཁྲི་དྲུག་སྟོང་དང་༎ བཞི་བརྒྱ་ལྔ་བཅུ་རྩ་གསུམ་པ༎ སོ་སོར་དབྱེ་ན་མངའ་རིས་དང་༎ རུ་འཚམས་མར་བཅད་གཙང་ཕྱོགས་ལ༎ ཆིག་ཁྲི་ལྔ་སྟོང་དྲུག་བརྒྱ་དང་༎ དགུ་བཅུ་ལ་ནི་ཀུན་ཀྱང་འདུས༎ དབུས་ཕྱོགས་ཡོངས་ལ་ཉི་ཁྲི་དང་༎ བདུན་བརྒྱ་དྲུག་བཅུ་རྩ་གསུམ་ཡིན༎ དེ་བ་ཀུན་ལ་མི་ཐེ་བ༎ ཡ་འབྲོག་ལེབ་ནི་བཅུ་དྲུག་སྟེ༎ ཧོར་དུད་ཕྱེད་དང་བརྒྱད་བརྒྱ་ཡོད༎ འདི་དག་ས་སྐྱའི་དཔོན་ཆེན་ནི༎ ཟམ་གྲུ་གུན་མིང་དཔེན་ཏུ་ཡི༎ མིང་ཐོབ་ཤཱཀྱ་བཟང་པོ་དེའི༎ དེབ་ཐེར་ཉོག་རིལ་ཅན་བཞིན་ཡིན༎ མཐའ་དག་ཕྱོགས་ཀུན་གསལ་བྱེད་པ༎ ཉིན་མོར་བྱེད་པ་ཡིན་པ་ལྟར༎ འཇིག་རྟེན་གཙུག་ལག་ཉི་མ་འདི༎ གང་འདོད་གསལ་བར་བསྟན་ཟིན་ཏོ༎ འདི་ནི་རགས་པའི་རྣམ་བཞག་ཙམ༎ རྒྱས་པར་ལྟ་འདོད་སྐྱེ་བོ་

ཡིས།། ཐ་ཐད་སྟོན་གྱི་ཡིག་ཚངས་གཟིགས།། གཙང་ཕྱོགས་ཨ་ཀོན་མི་གླིང་དང་།། དབུས་ཕྱོགས་སི་ཏུ་ཨ་སྐྱིད་ཀྱིས།། རྩ་བའི་དུད་ཆེན་རྩིས་པ་དེས།། འཇམས་ཆེན་འཛིན་ལུགས་འདི་ཡིན་ནོ།། གཙང་ཕྱོགས་མི་སྡེ་མངའ་རིས་དང་བཅས་པས།། འཇམས་ཆེན་བཞི་འཛིན་འཇམས་རེ་མགོ་བརྒྱ།། དེ་ལ་སྟོ་བྱང་མངའ་རིས་དང་བཅས་པས།། དཔལ་ལྡན་ས་སྐྱར་འཇམས་ཆེན་གཅིག་དང་ནི།། སྟོ་པས་མར་ལ་ཐང་དུ་འཇམ་ཆུང་གཅིག། མངའ་རིས་མི་སྡེས་ཞབ་ཁར་འཇམས་ཆུང་དང་། གྱམ་རིངས་འཇམས་ཆུང་སྤྱོང་ལེན་དམག་འཇམ་འཛིན།། མ་ཕང་འཇམས་ཆུང་པུ་རངས་པས་འཛིན་ཅིང་།། གུ་གེ་སྟོ་བྱང་གཉིས་ཀྱི་འཇམས་ཆུང་གཅིག། མི་ཏོག་སེ་ཐུར་འཛིན་ནོ་ཤེས་ལྡན་དག། ཆུ་མིག་ཁྲི་བསྐོར་སུམ་སྟོང་ཉག་གསུམ་གྱིས།། དར་ལུངས་འཇམས་ཆེན་འཛིན་པ་ཡིན།། ཞལ་ལུ་སུམ་སྟོང་བརྒྱད་བརྒྱ་དང་།། དགུ་བཅུ་རྩ་གཉིས་ཡིན་པ་ལ།། བྱ་རོགས་ཚངས་པ་བརྒྱད་བརྒྱ་དང་།། སུམ་ཅུ་རྩ་གཉིས་བྲུར་བཞག་ནས།། སུམ་སྟོང་དྲུག་ཅུས་ཚོང་འདུས་འཛིན།། ཡ་འབྲོག་ལེབ་ནི་བཅུ་དྲུག་དང་།། བྱ་རོག་ཚང་གི་ཏ་མགོ་ནི།། ཉི་ཤུ་རྩ་བརྒྱད་དེ་དང་ནི།། ཤངས་ཀྱི་ཆུ་ཕྱོགས་ཏ་མགོའི་གྲངས།། བཅུ་གཅིག་རྣམས་ཀྱིས་སྣག་འཇམས་འཛིན།། ཡར་སྲིབ་འཇམས་ཆུང་ཡ་འབྲོག་པས།། འཛིན་ནོ་དེ་དག་གཙང་ཕྱོགས་ཡིན།། དབུས་པས་སྟོན་དུས་འཇམས་འཛིན་ལུགས།། བསྟན་པར་བྱ་ཡིས་དེང་སང་མིན།། གོ་པེ་འཇམས་སུ་འབྲི་ཁུང་པ།། ཧོར་དུད་སྟོང་ཕྲག་གསུམ་གྱིས་འཛིན།། ག་ར་འཇམས་སུ་བྱ་ཡུལ་བ།། ཉིས་སྟོང་དྲུག་བརྒྱ་ལྔ་བཅུའི་ཐོག། འཚལ་བའི་རེ་རྩ་ཐེ་བའི་དུས།། ཕྱེད་དང་བཞི་བརྒྱ་མནན་པ་ཡིས།། སྟོང་ཕྲག་གསུམ་གྱི་འཇམས་དེ་འཛིན།། སོག་འཇམས་རྒྱ་མ་པའི་དུད།། ཉིས་སྟོང་དྲུག་བརྒྱ་ལྔ་བཅུ་ལ།། འཚལ་པའི་བྲུར་མཁར་རྩ་བའི་དུད།། ཕྱེད་དང་བཞི་བརྒྱ་མནན་པ་ཡིས།། སྟོང་ཕྲག་གསུམ་ཡོད་དེ་ཡིས་འཛིན།། རྩི་དབར་འཇའ་མོ་ཕག་གྲུ་པའི།། ཧོར་དུད་ཉིས་སྟོང་བཞི་བརྒྱ་དང་།། སུམ་ཅུ་རྩ་བརྒྱད་ཡོད་པའི་ཐོག།

ས་སྟག་ཞེས་བྱས་སྟག་ལུང་པ།། རྩོར་དུད་ལྔ་བརྒྱ་འཛིན་པ་དང་།། ལྔ་པའི་དྲུག་བརྒྱ་མནན་པས་འཛིན།། ཤ་ཕོ་འཇམས་སུ་གྲུ་གུ་སྐང་།། ཁ་རག་འབྲུག་པ་དང་བཅས་དང་།། གྲ་མ་ཐང་པའི་ཉིས་བརྒྱ་དང་།། འོལ་ཁ་བ་ཡི་བཞི་སྟེ།། འདི་དག་རྣམས་དང་ལྷ་རྟག་གིས།། འཛིན་པ་ལྷ་རྟག་གོང་དུ་ཅད།། གཞན་རྣམས་ས་སྟག་ཞེས་བྱ་བས།། གཙང་ལ་ཡར་གཏོགས་གཙང་ལ་མནན།། ཀོང་འཇམས་གཡའ་བཟངས་རྩ་བའི་དུད།། སྟོང་ཕྲག་གསུམ་གྱི་དགའ་བས་འཛིན།། འདི་དག་ཚུལ་ལུགས་ས་སྐྱ་བའི།། ནང་ཆེན་པ་དང་དུ་དཔེན་ཤ། གཞོན་ནུ་མགོན་ཞེས་བྱ་བ་ཡིས།། དེབ་ཐེར་ནང་བཞིན་བྲིས་པ་ཡིན།། སྒྲོན་མེ་དང་འདྲའི་གཙུག་ལག་འདིས།། བློ་གྲོས་གསལ་བའི་སྣང་བ་ཡིན།། ཞེས་པའོ།།

《རྒྱལ་དབང་ལྔ་པའི་རྣམ་ཐར》ལས།

ཨ་ཀོན་དང་མི་གླིང་གཉིས་དབུས་གཙང་ཁུལ་དུ་འབྱོར་ནས། མི་སྡེ་དང་ས་ཞིང་གི་གྲངས་ཚད་ལ་ཞིབ་བཤེར་བྱ་རྩིས་བྱས། དུད་ཚང་གིས་རྩིས་གཞིའི་སྡེ་ཚན་བྱས། གལ་དེ་དུད་ཚང་དེ་ཁྲི་སྐོར་དང་སྟོང་སྐོར་གྱི་བོད་འཛུགས་ཁོངས་སུ་མི་གཏོགས་པ་ཡིན་ཕྱིན། བོད་ཀྱི་སྟོད་ཕྱོགས་མངའ་རིས་བསྐོར་གསུམ་དང་། སྨད་ཕྱོགས་ཀྱི་ས་ཁོངས་ཚང་མ་ཞིབ་བཤེར་ཁོངས་སུ་རྩིས་མེད། ཞིབ་བཤེར་བྱ་ཡུལ་ནི་དབུས་དང་། གཙང་། དེ་བཞིན་ཁྲི་བསྐོར་གྱི་ཁོངས་གཏོགས་གཤམ་གསལ་དུད་གྲངས་ཏེ།

ལ་སྟོད་ལྷོ་(ཁྲི་སྐོར)　ཐེམ་དུད་ཆིག་སྟོང་དགུ་བརྒྱ་དགུ་བཅུ།

ལ་སྟོད་བྱང་(ཁྲི་སྐོར)　ཐེམ་དུད་ཉིས་སྟོང་ཉིས་བརྒྱ་ལྔ་བཅུ།

ཚལ་མིག་ཁྲི་སྐོར།　ཐེམ་དུད་སུམ་སྟོང་བརྒྱ་མེད་བཅུ་མེད་གསུམ།

ཞ་ལུ་ཁྲི་སྐོར།　ཐེམ་དུད་སུམ་སྟོང་བརྒྱད་བརྒྱ་དགུ་བཅུ་གོ་གཉིས

དེ་ཕྱིངས་ནི་བྱང་འབྲོག་དང་ཡར་འབྲོག་ཁྲི་སྐོར་གྱི་ཡིན།

ཡར་འབྲོག་གི་གཤམ་དུ་"ཨེབ"བཅུ་དྲུག་བཙུགས་ཡོད་པར་བསྡོམས་དུད་བདུན་བརྒྱ་ལྔ་བཅུ།

དབུས་ཀྱི་མི་སྡེའི་གྲངས་ཚད་གཤམ་གསལ་ཏེ།

འབྲི་གུང་ལ་བོད་འབྲོག་བསྡོམས་དུད་སུམ་སྟོང་དྲུག་བརྒྱ་སུམ་ཅུ་དང་། ཚལ་པར་སུམ་སྟོང་བདུན་བརྒྱ། ཕག་མོ་གྲུ་པར་ཉིས་སྟོང་བཞི་བརྒྱ་སུམ་ཅུ་སོ་བརྒྱད། གཡའ་བཟངས་པར་སུམ་སྟོང་། རྒྱ་མ་བ་དང་བྲྭ་ཡུལ་བར་བསྡོམས་དུད་ལྔ་སྟོང་དགུ་བརྒྱ་ནས་ཁག་སོ་སོར་དེའི་ཕྱེད་ཟིན། སྟག་ལུང་པར་ཐེམ་དུད་ལྔ་བརྒྱ། ཀྱེ་འབྲུག་ལ་སོགས་པའི་ཁྲུལ་ཁག་ཏུ་ཐར་ཐོར་གནས་པའི་ཐེམ་དུད་ཆིག་སྟོང་བཞི་བརྒྱ་ཐམ་པ་བཅས་སོ།། དུས་དེ་ནས་བཟུང་དབུས་གཙང་ལ་ཐེམ་དུད་ཞེབ་བཤེར་བྱེད་འགོ་ཚུགས། ཞེས་དང་།

《ས་སྐྱའི་གདུང་རབས་ངོ་མཚར་བང་མཛོད》ལས།

ཧོར་གྱི་རྒྱལ་ཁམས་སུ་ཇོ་ཇེ་ཐེག་པའི་དབུ་བརྙེས་པ་ཡིན་ཞིང་། དེའི་དབང་ཡོན་དང་པོ་ལ་ཁྲི་སྐོར་བཅུ་གསུམ་ཕུལ་བར་བཤད་པ་ཡིན་པས། དེ་ཡང་ཁྲི་སྐོར་རེ་ལ་ལྷ་སྡེ་བཞི་སྟོང་དང་། མི་སྡེ་དྲུག་སྟོང་ཡོང་བ་ཡིན་ནོ།། དབང་ཡོན་བར་མ་ལ་ཆོས་དུང་དཀར་པོ་རྒྱང་གྲགས་ཀྱིས་གཙོས་པའི་བོད་ཕྱོགས་ཁ་གསུམ་གྱི་བཀྲ་དེ་དང་། མི་སྡེ་སོགས་ཐམས་ཅད་ཕུལ་བ་ཡིན་པས་ཕྱོགས་ཁ་གསུམ་ལ་ཞིང་གཅིག་ཏུ་བརྩིས་པ་ཡིན་པར་བཤད་དེ། དེ་ཡང་སྟོད་མངའ་རིས་བསྐོར་གསུམ་ནས་སོག་ལ་སྐྱ་པོ་ཡན་དམ་པ་ཆོས་ཀྱི་ཕྱོགས་ཁ། སོག་ལ་སྐྱ་པོ་མན་ནས་རྨ་ཆུ་ཁུག་པ་ཡན་མགོ་ནག་མིའི་ཕྱོགས་ཁ། རྨ་ཆུ་ཁུག་པ་མན་ནས་རྒྱ་མཆོད་རྟེན་དཀར་པོ་ཡན་ཆད་རྟ་གླིང་རྟའི་ཕྱོགས་ཁ་ཞེས་གྲགས་ཤིང་། ཞིང་ཞེས་པའི་ཐ་སྙད་ཀྱང་ཁང་པ་ཀ་བ་དྲུག་གི་ས་ཡོད་པ། མི་བཟའ་མི་གཉིས། བྲུ་ཞོ་སོ་གཉིས། གཡོག་ཕོ་མོ་གཉིས་ཏེ་དྲུག ཕྱུགས་རྟ་བོང་གཉིས། བ་གླང་ར་ལུག་རྣམས་དང་། ཞིང་ཧོར་

སོན་ཁལ་བཅུ་གཉིས་ཀྱི་ས་ཡོད་པ་རྣམས་ལ་ཧོར་དུད་ཚུང་གཅིག་ཟེར་བ་ཡིན་ཏེ། དེ་འདྲ་ཉི་ཤུ་རྩ་ལྔ་ལ་དུད་ཆེན་གཅིག དེ་གཉིས་ལ་རྟ་མགོ་གཅིག་ཟེར། དེ་གཉིས་ལ་བརྒྱ་སྐོར་གཅིག དེ་བཅུ་ལ་སྟོང་སྐོར་གཅིག དེ་བཅུ་ལ་ཁྲི་སྐོར་གཅིག དེ་བཅུ་ལ་ཀླུ་གཅིག དེ་བཅུ་ལ་ཞིང་གཅིག་ཞེས་བྱ་བ་ཡིན་ཅིང་། ཧོར་སེ་ཆེན་རྒྱལ་པོའི་མངའ་འོག་ཏུ་ཞིང་བཅུ་གཅིག་ཡོད་ཅིང་། ཕྱོགས་ཁ་གསུམ་ལ་ཞིང་གཅིག་ཙང་མ་ལོངས་ཀྱང་། བླ་མ་བཞུགས་ས་ཡིན་པ་དང་བསྟན་པ་དར་ས་ཡིན་པ་ནས་ཞིང་གཅིག་ཏུ་བརྩིས་ནས་ཕུལ་བ་ཡིན་ནོ༎ ཞེས་དང་།

«རྒྱ་བོད་ཡིག་ཚང་ཆེན་མོ»ལས།

བོད་དབུས་གཙང་དུ། ཐོག་མར། ཧོར་ཇིང་གར་རྒྱལ་པོས། རྒྱ་ནག་རྒྱལ་ས་ཕོན་ནས། རྒྱལ་ཁམས་ཕྱིངས་པོ་གནན། བུ་རྣམས་ལ། ས་བགོས་བྱས་པའི་དུས་དང་། གཞན་ཡང་། རྒྱལ་པོ་ན་རིམ་གྱི་བར་ལ། ལྷ་ཀྲེ། སེ་ཀྲེ་ཕྲེ་གསལ་དང་། ས་སྐྱ། དུད་འགྲང་ལུགས། ཅི་རིགས་སུ་བྱུང་འདུག་ནའང་། འདིར་ཧོར་རྒྱལ་པོ་ཐོ་གོན་ཐེ་མུར་རྒྱལ་སར་ཕེབས་ནས། ཐོ་བྱུ་ཨ་ནུ་གན་བྱ་བ་དང་། གེས་ཆག་ཏའི་ཕིང་ཆང་མངགས་ནས། དབུས་གཙང་དཔོན་ཆེན། གཞོན་དབང་སྐུར་མའི་དུས། སེ་སྐྱེས། དུད་གྲངས། ཧོར་དུས་བཅས་པ་ན་འདི་ལྟར་སྣང་ངོ༎ ཁང་པ་ཀ་བ་དྲུག་གི་ཕྲོན་ཅིག ཞིང་། ཧོར་དཔོན་ཁལ་བཅུ་གཉིས་ཀྱི་ས། མི། བཟའ་མི་བུ་ཚ། བྲན་འཁོར་ཕོ་མོ་དང་བཅས་པས་དྲུག ཕྱུགས་སྣམ་སློས་བཞོན་གསུམ། ར་ལུག་མགོ་ཆེན་གཉིས་རྣམས་ལ། མགོ་སེ་ཉི་ཤུ་བཞི་ཡོད་པ། དེ་འདྲ་གཅིག་ལ་ཧོར་དུད་ཚང་མ་གཅིག་ཟེར་བར་འདུག་ཅིང་། ཧོར་དུས་ལྔ་བཅུ་ལ། རྟ་མགོ་གཅིག དེ་གཉིས་ལ་བརྒྱ་སྐོར་གཅིག དེ་བཅུ་ལ། སྟོང་སྐོར་གཅིག དེ་བཅུ་ལ། ཁྲི་སྐོར་གཅིག་ཟེར་ཅིང་། ཁྲི་སྐོར་ལུགས་ཅན་ཚང་མ་ལ། ལྷ་སྐྱེ་སྟོང་འཁོར་དྲུག་བགོས་པ་ཡིན་འདུག ཁྲི་སྐོར་བཅུ་ལ། ཀླུ་གཅིག

དེ་བཅུ་ལ། ཞིང་གཅིག་ཟེར་རོ།།

འདི་བཞིན་རྩིས་པས། ཞིང་བཅུ་གཅིག ཧོར་སེ་ཆེན་རྒྱལ་པོས་དུས། མངའ་འོག་ཏུ་བཅུག་པ་ཡིན་འདུག་ཅིང་། ……བོད་ཆོལ་ཁ་གསུམ་གྱིས་ཞིང་གཅིག་མ་ལོངས་ནས། བླ་མའི་བཞུགས་གནས་དང་། སངས་རྒྱས་ཀྱི་བསྟན་པ་དར་བའི་ས་ཕྱོགས་ཡིན་པས། ཞིང་གཅིག་ཏུ་བགྲངས་པས། བཅུ་གཅིག་ཡིན་ཟེར་རོ།།

ལས་ཀ་བཀོད་པའི་རིམ་པ་ནི། བཅུ་དཔོན། ལྔ་བཅུ་དཔོན། སྟོང་དཔོན། ཁྲི་དཔོན། སྨུའི་ད་ར་ཁ་ཆེ། སྨུ་གསུམ་ལ་དབང་ན། སྨུ་གུན་མིན་དབེན་ཧྭུ། ཞེས་པའི་མིང་དང་། ཤེལ་གྱི་ཐམ་ཁ་གཏེར་པ་ (སྟེར་པ) ཡིན་པར་འདུག་པ། བོད་དུ། དཔོན་ཆེན་ཤཱཀྱ་བཟང་པོ་ལ་གནང་འདུག གཞན་དཔོན་ཆེན་ཕལ་ཆེ་བ་ལ། ཟམ་ལུ་སོན་ཞི་པི་དུ་དབེན་བ་ཧུ་ཟེར་བའི་མིང་དང་། དངུལ་ཐམ་གླིང་ཟྦུག་མ། སྟག་མགོ་དང་བཅས་པ་སྟེར་བར་འདུག། ཞེས་སོ།།

བརྒྱད། བོད་དུ་ཏཱི་ཤྲཱིའི་ལམ་ལུགས་ཁྲིད་དུ་བཙུགས་པ་དང་། བརྙེ་ལ་དད་གུས་ལྷག་པར་ཞུ་བའི་སྐོར།

ཏཱི་ཤྲཱིའི་རིམ་བྱོན།

ཚལ་པ་ཀུན་དགའ་རྡོ་རྗེས་བརྩམས་པའི་《དེབ་དམར》ལས།

ཤར་པ་ཆེན་པོ་རབ་ཏུ་མ་བྱུང་གོང་གི་སྲས། ཕྱུག་པོ་རྗེ་བཙུན་སྐྱབས་ལ་འཁྲུངས་པའི་སྲས་གསུམ་ཀ་འགྲོ་མགོན་འཕགས་པའི་སློབ་མ་ཡིན། གཅེན་པོ་བླ་མ་དུས་འཁོར་བ་ཡེ་ཤེས་རིན་ཆེན། བླ་མ་འཕགས་པ་ཞིང་ཀུན་ན་བཞུགས་པ་གདན་འདྲེན་པ་ལ་ས་སྐྱ་བ་སྦྲིས་ཇུངས། ཕྱིས་རྒྱ་ཡུལ་དུ་བྱོན། སེ་ཆེན་རྒྱལ་ས་ཐུགས་ལ་བཏགས་ནས་ཏཱི་ཤྲཱི་མཛད། དགུང་ལོ་བཞི་བཅུ་ཞེ་བདུན་ལ་རྩེ་ལྔར་གཤེགས། གཉིས་པ་བླ་མ་ཀུན་དགའ་སེང་གེ། བླ་མའི་གསུང་བཞིན་དུ་གོང་དུ

ཕྱིན། གོང་མ་དང་། རྒྱལ་བུ་ཨ་ནན་ཏའི་བླ་མཆོད་མཛད། དབུས་གཙང་དུ་ཕྱིན་ནས་ཤར་གྱི་གདན་ས་ལོ་ཉི་ཤུ་རྩ་དགུ་མཛད། དགུང་ལོ་དྲུག་ཅུ་རྩ་བརྒྱད་ཐུབ། གསུམ་པ་འཇམ་དབྱངས་རིན་ཆེན་རྒྱལ་མཚན། སེ་ཆེན་གྱི་ལུང་གིས། ས་སྐྱའི་བཞི་ཐོག་གི་བླ་མཆོད་ལོ་བཅུ་དྲུག་མཛད། ཕྱིས་གོང་དུ། ཨོལ་ཛ་དུ་རྒྱལ་པོས་གདན་དྲངས་ནས་ཏི་ཤྲི་མཛད། དགུང་ལོ་བཞི་བཅུ་ཞེ་དགུ་ལ་གོང་དུ་འདས། ལུང་དང་རྟོགས་པའི་ཡོན་ཏན་ཕུན་ཚོགས་མངའ། དཔལ་ས་སྐྱའི་མངའ་ཐང་བླ་མ་འདིའི་དུས་ཆེ་བ་ལགས། ……ཁང་གསར་པའི་བརྒྱུད་པ། སུམ་པ་གྲགས་པ་རྒྱལ་གྱི་སྲས། བླ་མ་གྲགས་པ་འོད་ཟེར་དང་། བླ་མ་ཤར་པ་རྡོ་རྗེ་འོད་ཟེར་དང་། ཡེ་བའི་བཙུན་པ་ཡིན། ཕྱིས་བླ་མ་འཕགས་པའི་དཀོན་གཉེར་ཀུན་པ་མཛད། སློབ་དཔོན་ཧཱུྃ་ཕ་ལའི་ཕྱུགས་ཕྱིར་གོང་དུ་ཕྱིན། བླ་མ་དུས་འཁོར་བའི་རྗེས་ལ། སེ་ཆེན་གྱི་དུས་སུ་ཏི་ཤྲི་མཛད་ནས། ལོ་ལྔ་བཅུ་རྩ་བརྒྱད་པ་ལ་གོང་དུ་འདས། དེའི་གཅུང་པོའི་སྲས། བླ་མ་སངས་རྒྱས་དཔལ་གྱི་དུས་ན་ཁང་གསར་བླ་བྲང་བཟུང་། གོང་དུ་ཨོལ་ཛ་དུ་རྒྱལ་པོ་དང་། གུ་ལུག་རྒྱལ་པོ་དང་། བུ་ཡན་དུ་རྒྱལ་པོ་གསུམ་གྱི་རིང་ལ། ཏི་ཤྲི་མཛད་ནས་དགུང་ལོ་བཞི་བཅུ་ཞེ་བརྒྱད་པ་ལ་གོང་དུ་འདས་ཞེས་སོ།།

ཏི་ཤྲིའི་བཀའ་ལུང་།

འགྲོ་མགོན་འཕགས་པས་ཆོས་སྡིང་དགོན་པར་གནང་བའི་གཏམ།

《བོད་ཀྱི་ཐམ་རིས་གཅེས་སྟུད་རིག་པ》ལས།

རྒྱལ་པོའི་ལུང་།

འགྲོ་མགོན་འཕགས་པའི་གཏམ།

ས་སྐྱ་བའི་མངའ་ཁོངས་འབངས་མི་ཆེ་ཆུང་ཁག་ཚང་མར་སྒྲོ་བ

ཆོས་སྡིང་དགོན་ཁོངས་སེར་སོ་བ་རྣམས་ཀྱིས། གནམ་ལ་མཆོད་པ་ཕུ་དུད་དང་བསམ་གཏན་ལ་འཇུག་དགོས་ཤིང་། མི་སུ་འདྲ་ཞིག་ཡིན་རུང་ཚང་མས་

དགོན་པར་དམག་ཁྲལ་དང་། དཔྱ་ཁྲལ། ཞུ་ལག་གསུམ་སྐྱལ་མི་ཚོག་ཅིང་། ཚོང་ཁྲལ་བསྡུ་མི་ཚོག བཟའ་བཅའ་དང་། ཞུ་ལག་ཁྲལ་རིགས་སོགས་བསྡུ་ལེན་བྱེད་མི་ཚོག དགོན་པའི་ནང་དུ་ཞུག་སྡོད་བྱེད་མི་ཚོག ཕར་གྱི་ཕུ་ཀྲ་བ་ལྷས་དང་ཏྲ་ཏུ་ཐུར་ཚར་ངོས་ཀྱི་སྣ་ཏུ་ཐུར་དང་། སྔང་ལུང་། དེའི་གཤམ་གྱི་ལྷ་རལ་ས། དེའི་ནུབ་ཀྱི་ཟ་ཡུག་དང་ཟ་ཐོང་གཉིས་དབར་སར་རྒྱ་ལ་སོགས་པའི་ས་ཆ་ཡོད་ཚད་བཅས་པ་དང་། ཆོས་སྡིང་དགོན་དང་ཨུ་རྒྱན་ཆོས་ལྡན་ཕུག་ཛ་ར་ཕུག་པོ་ཆེ། སྤྱི་རག་སྤུངས་བཟང་བཅས་དགོན་སྡེ་ཁག་བཞི་དང་སྒྲུབ་གནས་ལ་སོགས་པ་དང་། དགོན་ཁག་བཞིའི་ཁང་ཁྱིམ་ཟེ་མ་དང་། དགོན་ཁག་བཞིའི་ཁང་ཁྱིམ་ཙྭ་མོ་དང་། དགོན་ཁག་བཞིའི་ཁང་ཁྱིམ་བརྫོང་ཕྲད། དགོན་ཁག་བཞིའི་ཁང་ཁྱིམ་ཀོང་མང་དང་བཅས་པ་དགོན་ཁག་བཞི་ཁོངས་ཁང་ཁྲིམ་ཁག་བཞི་པོ་སོགས། གོང་དུ་སྨོས་པའི་(ས་གནས་དང་། དགོན་སྡེ། ཁང་ཁྱིམ།)དེ་ཚོར། མི་སུ་འདྲ་ཞིག་ཡིན་རུང་སུས་ཀྱང་འཕྲོག་བཅུང་དང་། བསྡུ་ལེན་བྱེད་མི་ཚོག་པ་མ་ཟད། བརྙས་བཅོས་བྱེད་མི་ཚོག དཔང་འཛིན་གྱི་ཕྱང་ཤུ་སྐྱེ་ཡི་གེ་འདི། ཡོས་ཀྱི་ལོའི་ཟླ་བཅུ་པའི་ཚེས་ལྔ་ཉིན་འདམ་སྐྱང་གི་སའི་ཆར་བྲིས།ཞེས་སོ།། (ཏི་ཟེ་རྡུཙུ་ཡི་«བོད་ཀྱི་ཐམ་རིས་གཅེས་སྟུད་རིག་པ»ཞེས་པ་སྟེ།འདིར་«བོད་ས་གནས་ནི་གྲུང་གོའི་ཆ་ཤས་ཁ་བྲལ་ཐབས་མེད་པ་ཞིག་ཡིན»ཞེས་པ་ལས་བཏུས།)

ཏཱི་ཤྲཱི་རིན་ཆེན་རྒྱལ་མཚན་གྱིས་དབུས་གཙང་གི་ས་ཆ་ན་ཡོད་པའི་སོན་ཏུ་སིའི་མི་དཔོན་ལ་གནང་བའི་གཏམ།

རྒྱལ་པོའི་ལུང་།

ཏཱི་ཤྲཱི་རིན་ཆེན་རྒྱལ་མཚན་གྱི་གཏམ།

དབུས་གཙང་གི་ས་ཆ་ལ་ཡོད་པའི་སོན་ཏུ་སིའི་མི་དཔོན་དང་། དམག་དཔོན། དམག་མི། ཡུལ་སྲུང་། ཁྲིམས་དཔོན། ཁྲལ་དཔོན། ཁྲི་དཔོན། འཇའ་མོ་ཆེ། མཛོ་ཧྲ་གསན་མི། མགྲོན་གཉེར། སེར་སྐྱ་མི་དམངས་དང་བཅས

པ་ལ་སྒྲོ་བ།

སྔོན་ཕྱིན་གོང་མ་རྣམས་ཀྱི་བཀའ་བཞིན། རྡོ་རྗེ་དབང་ཕྱུག་གི་དེ་སྔའི་ས་ཁོངས་རྒྱ་མཚོ་གཉིས་ཀྱི་ཁོངས་གཏོགས་སེར་སྐྱ་མང་ཚོགས་དང་། གྲོང་སྡེ། འགོ་པ། འབྲོག་ར། འབྲོག་རའི་འགོ་དཔོན་དང་བཅས་པས། དབང་ཤུགས་ངོམས་ཏེ་བརྙས་བཙོས་བྱེད་མི་ཆོག་པ་དང་། སྔར་སྲུང་མ་ཞུང་བའི་ཁྲལ་དང་། བཟའ་ཆས། ཞུ་ལག་སྐྱལ་ལེན་བྱེད་མི་ཆོག་ཅིང་། རང་སྟང་གང་ཤར་གྱིས་མཛོ་རྟ་སྐྱལ་གཏོང་བྱེད་མི་ཆོག ཁྲིམ་པ་གྲྭ་སར་བཞུགས་ཏེ་བཙུན་པ་བྱེད་པར་ཐེ་གཏོགས་བྱེད་མི་ཆོག དེ་ནི་སོ་སོ་རང་གི་འདོད་བློ་ཡིན། བཙུན་ཁྲལ་སྐྱལ་མི་ཆོག སྔོན་དུས་ཀྱི་ཁོངས་གཏོགས་གཞིར་བཞག་སྐྱོངས། གཏམ་འདི་བཏང་བར། གལ་ཏེ་འདི་ལས་འགལ་ཚེ་ཞིབ་བཤེར་ཐག་གཅོད་བྱེད་ངེས་ཡིན། གཏམ་འདི་དང་ལེན་བྱེད་མཁན་ཚོས་ཀྱང་འདི་ལས་འགལ་བའི་བྱ་ངན་བྱེད་མི་ཆོག།

འབྲུག་གི་ལོའི་ཟླ་ལྔ་པའི་ཚེས་ཉེར་གཉིས་ཉིན་ཤང་རྡོ་ནས་བཀྲམས།

ཧི་ཕྲི་རིན་ཆེན་རྒྱལ་མཚན་གྱིས་གཙང་དང་། དབུས་ཀྱི་ས་ཆ་ལ་ཡོད་པའི་སོན་ཧྲུ་ཞིའི་མི་དཔོན་ལ་སོགས་པར་གནང་བའི་གཏམ།

རྒྱལ་པོའི་ལུང་།

རིན་ཆེན་རྒྱལ་མཚན་ཧི་ཕྲིའི་གཏམ།

གཙང་དང་། དབུས་ཀྱི་ས་ཆ་ལ་ཡོད་པའི་སོན་ཧྲུ་ཞིའི་མི་དཔོན། དམག་དཔོན། དམག་མི། ཡུལ་སྲུང་། ཁྲིམས་གཅོད། སྤྱད་དང་འདུལ་བྱེད་མི། འཇའ་སོ་ཆེ། མཛོ་རྟ་གསན་མི། རྟོར་འདྲ། ས་ཡུལ་གྱི་མི་དཔོན། མི་སྡེ་ལ་སྒྲོ་བ།

སློབ་དཔོན་འཁོན་སྟོན་དང་། སློབ་དཔོན་རིན་ཆེན་དཔལ་བཟང་པོས་བདག་པ་ཨེ་པ་ལ་གཏོགས་པའི་དགོན་གཞིས། ཆོས་གཞིས། གྲྭ་པ། ཡོན་བདག་བུ་སློབ་རྣམས་བཤད་ཉན་དང་། གོང་མ་ལ་སྨོན་ལམ་འདེབས་ཟིན་ལུགས་དང་

མཐུན་པར་སྤྱོད་པ་ལ། གོང་གི་ལུང་བཞིན། ཁོ་རང་དབང་པའི་ཞིང་གཞིས་ས་ཆུ་རྫ་གསུམ་ཅི་དང་ཅི་ཡིན་པ་རྣམས་ལ་མ་འཐོག མ་འཐེན། དགོན་པར་འཚེར་མ་འབབ།ཚང་དམ་ཁ་མ་ལེན། སྐྱི་འབྲུལ་དང་གདུལ་པོ་ལ་སོགས་སྐད་བཏགས་པའི་འདོད་མཆུ་སློང་ཁྲོ་མ་བྱེད། མཛོ་རྟ་མ་གསན། སོ་ནམ་ལག་ཆ་དང་སྣལ་ཐོང་སྤྱོང་པར་མ་འཁྱེར། ཕྱུགས་ལུག་ལ་ཕྱུ་འཛིན་མ་བྱེད། ཁལ་རྟ་ཝ་ལག་མ་འཁྱེར། ཤེ་སོང་མ་བསྟོང་བསླས་ནས་འཛིན་རྒྱུའི་ཡི་གེ་བྱིན་པ་ཡིན། ཡི་གེ་མཐོང་བཞིན་ཡོག་པ་བྱས་ན་རྩ་ར་བྱེད་དུ་བཅུག་པ་ཡིན། འདི་པས་ཀྱང་ཁྲིམས་དང་འགལ་བའི་བྱ་བ་མ་བྱེད།

འབྲུག་གི་ལོ་ཟླ་བ་གཉིས་པའི་ཚེས་ཉི་ཤུ་བཞི་ལ་པོ་བྲང་ཆེན་པོ་ཏའི་ཏུའི་སྡེ་ཆེན་པོ་ཤེ་ཧྲག་ར་བར་བྲིས་པའི་ཡི་གེ།

ཏྲི་ཕྲི་སངས་རྒྱས་དཔལ་གྱིས་ཞ་ལུ་དགོན་པར་གནང་བའི་གཏམ།

རྒྱལ་པོའི་ལུང་།

སངས་རྒྱས་དཔལ་ཏྲི་ཕྲིའི་གཏམ།

དམག་དཔོན་དང་། དམག་མི། ཁྲིམས་དཔོན། གསེར་ཡིག་པ། འགོ་དཔོན། ཡུལ་སྲུང་། འཇའ་སོ་ཆེ། ཕར་འགྲོ་ཚུར་འོང་གི་འཕྱ་ཁྲལ་དང་སྐྱེལ་འདྲེན་མི་སྣ། མི་སྡེ་སྐྱེ་བོ་དང་བཅས་པ་ཚང་མ་ལ་སྒྲོ་བ།

ཞ་ལུ་དགོན་ཁོངས་ཀྱི་དགེ་འདུན་ཆོས་གནམ་སྲུས་ལ་ལྷག་བསམ་སྤྲོལ་མེད་དང་། བག་ཡོད་ཚུལ་ལྡན་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་པ་རེད། གོང་མའི་ལུང་བཞིན། ཞ་ལུ་དགོན་ནུབ་ལ་དམག་ཁྲལ་དང་། བཟའ་བཅའ། ཝུ་ལག་སོགས་སྐྱུལ་བསྡུ་བྱེད་མི་ཆོག ཁྲལ་ཝུལ་སྐྱུལ་མི་ཆོག ཚོང་ཁྲལ་དང་། འབྲུ་ཁྲལ་བསྡུས་མི་ཆོག མཆོད་ཁང་དང་གྲྭ་ཤག་ནང་དུ་སྡོད་མི་ཆོག མཛོ་རྟ་དང་། བཞོན་ཕྱུགས། ཁལ་ཕྱུགས་སོགས་སྐྱུལ་གཏོང་བྱེད་མི་ཆོག ཕྱུགས་རིགས་འཐོག་བཙོམ་བྱེད་མི་ཆོག བཙན་གཤེད་ཀྱིས་བུན་གཏོང་དང་སྐྲ་བ་སྐྲུས་མི་ཆོག ཞིང་ཆས་གཏའ་མར་

འཛོག་མི་ཆོག དེ་སྔ་སོ་སོར་བདག་པའི་ཞིང་། ས། ཆུ་བོ། རྩ་ཁ་སོགས་གཞན་གྱིས་བཙན་བཟུང་དང་སྐྱོང་འཛིན་བྱེད་མི་ཆོག དབང་ཤུགས་ངོམས་ཏེ་བརྙས་བཅོས་བྱེད་པའམ་འཁོན་འཛིན་གྱིས་སྐྱོན་འཛུགས་ཞུ་གཏུག་བྱེད་མི་ཆོག བརྟན་སྙིང་ངང་སྙོམ་སྒྲུབ་ལ་རྩེ་གཅིག་ཏུ་གཞོལ་ཐུབ་ཆེད། དམིགས་གསལ་དུ་གཏམ་འདི་བཏང་བ་ཡིན་པས། སུས་འདི་ལས་འགལ་ཐོད་ཆེ་གོང་མ་ཚང་ལ་སྙན་ཞུ་འབུལ་ཏེ་ཞིབ་བཤེར་ཐག་གཅོད་བྱེད་ངེས་ཡིན། འདི་པས་kྱང་གཏམ་འདི་འཁྲིར་ནས་ཁྲིམས་དང་འགལ་བའི་བྱ་བ་མ་བྱེད།

ལུག་གི་ལོ་ཟླ་བཅུ་པའི་ཚེས་བཅུ་དགུ་ཉིན་ཏའི་ཧུ་ཡི་གཙུག་ལག་ཁང་ཆེན་པོར་བྲིས་པའི་ཡི་གེ།

ཧྲི་ཕྲི་ཀུན་དགའ་བློ་གྲོས་རྒྱལ་མཚན་དཔལ་བཟང་པོས་བོ་དོང་ཨེར་གནང་བའི་གཏམ།

རྒྱལ་པོའི་ལུང་།

ཀུན་དགའ་བློ་གྲོས་རྒྱལ་མཚན་དཔལ་བཟང་པོ་ཧྲི་ཕྲིའི་གཏམ།

དམག་དཔོན་དང་། དམག་མི། ཁྲིམས་གཅོད། གསེར་ཡིག་པ། ཁྲི་དཔོན། སྟོང་དཔོན། ས་ཡུལ་གྱི་མི་དཔོན། ཡུལ་སྲུང་། སྤྱད་དང་འདུལ་བྱེད་མི། འཇའ་མོ་ཆེ། མི་སྡེ་མི་དཔོན་དང་བཅས་པ་ལ་སྙན་བ།

སློབ་དཔོན་རིན་ཆེན་མགོན་གྱིས་བདག་པའི་བོ་དུང་ཨེ་ཁྲལ་དུ། དེ་སྔ་ཆུ་བཟང་དང་། ཁ་བ་ལུང་། ཡང་ཡུས། རོག་ཚོ་ར་གཞུང་དང་བཅས་པའི་དགོན་གཞིས་དང་། གྲྭ་པ། བུ་སློབ། ས། ཆུ། རྩ་གསུམ། འབྲོག་རའི་ཕྱུགས་རིགས་སོགས་ཡོད་པར། དེ་ཚོ་གང་ཡིན་ལ་མི་བསྐྱོས་པར། སྔོན་བྱོན་གོང་མའི་ལུང་བཞིན། སྔར་བྱུང་མ་སྤྱོང་བའི་ཁྲལ་དང་། ཟ་ཆས། ཨུ་ལག་འཕར་བསྡུ་བྱེད་མི་ཆོག མཛོ་ཏ་འཚོ་མི་ཆོག བཙན་གཤེད་ཀྱིས་ཁལ་ཕྱུགས་ཨུ་ལག་སྐྱེལ་མི་ཆོག དགོན་གཞིས་ལ་འཚེར་འབབ་པའམ་ཡང་ན་བཙན་གཤེད་ཀྱིས་དགོན་གཞིས་ནོ་

ཚོང་བྱེད་མི་ཆོག འཁྲུག་བཙམ་བྱེད་མི་ཆོག རྐོད་བདེ་ལས་སྐྱིད་ཡོང་ཆེད་གཏམ་འདི་བཀྲམས་པ་ཡིན། གལ་སྲིད་གཏམ་འདི་མཐོང་བཞིན་དུ་ཉ་བ་ངན་པ་བྱས་ཚེ། གོང་མའི་ལུང་ལ་མི་འཇིགས་སམ། གཏམ་འདི་འཁྱེར་མཁན་གྱིས་ཀྱང་འདི་ལས་རྒྱབ་འགལ་བྱེད་མི་ཆོག

ཞུག་གི་ལོའི་ཟླ་བཅུ་གཅིག་པའི་ཚེས་བརྒྱད་ཉིན། ཏའི་ཏུའི་གཙུག་ལག་ཁང་ཆེན་པོ་ནས་བཀྲམ་པའི་ཡི་གེ།

དགེ་འདུན་རྣམས་ལ་དད་གུས་ལྷག་པར་བྱས་རྒྱལ།

གོ་ཅེ་ལས་གཙང་ཁྲལ་གྱི་དགེ་འདུན་ལ་གནང་བའི་འཇའ་ས།

《ས་སྐྱའི་གདུང་རབས་ངོ་མཚར་བང་མཛོད》ལས།

དེ་ལྟར་བླ་མ་དཀོན་མཆོག་རྣམས་ཀྱི་བྱིན་རླབས་དང་། གནམ་གྱིས་བསྐོས་པའི་རྒྱལ་པོ་ཇིང་གར་གན་དང་། ཡེ་ག་རྒྱལ་པོ་སོང་གོར་རྒྱལ་པོའི་བསོད་ནམས་ཀྱིས་སངས་རྒྱས་བསྟན་ལ་ཕན་ཕྱིར་གོ་ཅེ་ལ་ཡི་གཏམ།

ཡང་དག་རྫོགས་པའི་སངས་རྒྱས་ཤཱཀྱ་ཐུབ་པ་མི་འཁྲུགས་པའི་མཁྱེན་རབ་དང་། དམིགས་པ་མེད་པའི་ཐུགས་རྗེའི་དང་ལྡན་པ། ཟླ་བ་ཉ་གང་བ་ལྟར་བསོད་ནམས་དང་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་ཚོགས་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པ་དང་། ཉི་མའི་དཀྱིལ་འཁོར་ལྟར་མ་རིག་པའི་མུན་པ་འཁོར་དང་བཅས་པ་བཅོམ་པ། རི་དྭགས་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་སེང་གེ་ལྟར་བདུད་དང་མུ་སྟེགས་ཐམས་ཅད་ལས་རྒྱལ་བ་སྟེ། དེའི་ཡོན་ཏན་དང་། འཕྲིན་ལས་དང་། བསྟན་པ་ལ་ང་དང་ཆ་བྱུ་ག་བསྟུན་ཡིད་ཆེས་པའི་སྟོབས་ཀྱིས། དེ་སྔ་ཡིན་ནའང་བསྟན་པ་དང་དགེ་འདུན་གྱི་བདག་པོ་བྱས། ད་ལྟ་ཡིན་ནའང་ཆོས་ཀྱི་རྗེ་ས་སྐྱ་པ་དང་། སློབ་དཔོན་འཕགས་པ་ལ་དད་པ་ཐོབ། ཆོས་ལ་ཡིད་ཆེས་ནས་ཆུ་མོ་གླང་གི་ལོ་ལ་དབང་བསྐུར་ཞུས། ཆོས་ཀྱང་མང་དུ་ཐོབ་པ་དང་། ལྷག་པར་ཡང་བསྟན་པ་དང་དགེ་འདུན་གྱི་བདག་པོ་བྱ་སྙམ་པ

ཡིན། དེའི་རྒྱུ་མཚན་གྱིས་སློབ་དཔོན་འཕགས་པའི་ངོ་ལ་གཙང་གི་རྒྱལ་ཁམས་ཀྱི་དཀོན་མཆོག་གི་རྟེན་དང་། དགེ་འདུན་གྱི་སྡེ་ལ་གནོད་པ་བསྐྱུང་བའི་འཇའ་ས་བཟང་པོ་འདི་ཆོས་ཀྱི་འབུལ་བར་བྱིན་པ་ཡིན། གཞན་ཡང་སློབ་དཔོན་ལ་ན་བཟའ་གསེར་དང་མུ་ཏིག་གིས་སྤྲས་པའི་སྣམ་སྦྱར། རིན་པོ་ཆེས་བརྒྱན་པའི་ཕྲུམ་ཚེ། ཆོས་གོས། རིན་པོ་ཆེའི་ཞྭ། ལྷམ། སྟན་ལ་སོགས་པ་ཕུལ། ཡང་ཡོ་བྱད་ལ་གསེར་གྱི་གདུགས། གསེར་གྱི་ཁྲིའུ། གསེར་གྱི་ཕོར་པ། དངུལ་གྱི་ཇ་འོ་རིན་པོ་ཆེའི་ཡུ་བ་ཅན་གྱི་ལ་སོགས་པ་ཕུལ། ཡང་ནོར་སྣ་ལ། གསེར་བྲེ་ཆེན་གཅིག དངུལ་བྲེ་ཆེན་བཞི། ཇ་མོའི་ཆིབས་པ་གསར་མ། དྲིའུ། གསེར་གྱི་སྒ་སྟན་སྲབ་གསུམ་དང་བཅས་པ་ཕུལ་བ་ཡིན། སྟག་གི་ལོ་འདི་ཤང་ཧེན་གྱི་རྒྱུ་དངུལ་བྲེ་ཆེན་ལྔ་བཅུ་ཙ་དྲུག གསོལ་ཇ་རྩེ་ལྔ་སིགས་ཉིས་བརྒྱ། གོས་ཆེན་ཡུག་བརྒྱ་དང་བཅུ་ཐམ་པ། མདོར་ན། འཇའ་ས་དང་ལོངས་སྤྱོད་འདི་རྣམས་ཐམས་ཅད་ཆོས་ཀྱི་ཡོན་དུ་ཕུལ་བ་ཡིན། ཁྱེད་གཙང་གི་བན་དེ་རྣམས་ཀྱིས་ཀྱང་དེ་ཤེས་པར་གྱིས། དེ་མ་ཡིན་ན་འཇའ་ས་ཅི་ལ་བསྐུར། ཁྱེད་བན་དེ་རྣམས་ཀྱང་དཔོན་མགོ་མ་རྫོད། དཔོན་མང་ན་མི་བཟང་བ་ཡིན། འཇའ་ས་ཡོད་པས་ཀྱང་གཞན་ལ་ཙུང་ཙུང་མ་བྱེད། ཁྱེད་བན་དེ་རྣམས་དམག་དང་འཐབ་འཁྲུག་མི་བྱེད་པར་ཤཱཀྱ་མུ་ནེའི་ལུགས་བཞིན་དུ་ཆོས་ཤེས་པར་ཤོད། མི་ཤེས་པས་ཉན། ཆོས་འབྲི་ཀློག་དང་སྒོམ་སྒྲུབ་ལ་འབད་པ་གྱིས། གནམ་མཆོད་ཅིང་ངེད་ལ་ན་ལམ་ཐོབ། ལ་ལ་ན་རེ་བསླབ་མི་དགོས་བསྒོམ་པ་ཡིན་ཟེར་བ་མ་བསླབས་པ་ཅི་བསྒོམ། གོ་ནས་བསྒོམ་མེད། བན་དེ་ཀན་པ་རྣམས་ཀྱིས་གཞོན་པ་ལ་ཁ་ཏ་གྱིས་ལ་ཆོས་སློབ། གཞོན་པས་ཀྱང་ཀན་པ་ལ་ཉོན། ཁྱེད་བན་དེ་རྣམས་ལ་དམག་ཁྲལ་ལས་གསུམ་མེད་པ་འདི་བླ་མ་དཀོན་མཆོག་གི་བཀའ་དྲིན་ཡིན་པ་དེ་ཁྱེད་ཀྱིས་མི་ཤེས་སམ། ཁྱེད་ཀྱིས་ཤཱཀྱ་མུ་ནེའི་ལུགས་བཞིན་མ་བྱས་ན་ཧོར་གྱིས་ཀྱང་ཤཱཀྱ་མུ་ནེའི་ལུགས་འདི་ཨེ་ཡིན་ཟེར། ཁྱོད་ལ་སྐྱོན་འཛིན་དུ་མི་ཡོང་བ་ཨེ་ཡིན། ཧོར་གྱིས་ཅི་ཡང་མི་ཤེས

སྙམ་དུ་མ་སེམས། ལན་གཅིག་གཉིས་མ་ཤེས་ཀྱང་དེ་ནས་ཤེས་པ་ཡིན། ཁྱེད་པན་དེ་རྣམས་སྤྱོད་པ་ངན་པ་མ་བྱེད། ང་མི་ལ་ངོ་ཚར་མ་བཅུག ཁྱེད་ཆོས་དང་མཐུན་པར་གྱིས། གནམ་མཆོད་ཅིང་སྨོན་ལམ་ཐོབ་དང་། ཁྱེད་ཀྱི་ཡོན་བདག་ངས་བྱེད་པ་ཡིན། རྒྱལ་པོའི་འཛའ་ས་དངོས་ཡིན།

ཀོ་ཞེ་ལས་དགེ་འདུན་ལ་གནང་བའི་འཛའ་ས་མུ་ཏིག་མ།

ས་སྐྱའི་གདུང་རབས་ངོ་མཚར་བང་མཛོད》ལས།

ཚེ་རིང་གནམ་གྱི་ཤེད་སྟོང་ལས།

བསོད་ནམས་ཆེན་པོའི་དཔལ་ལ་བརྟེན་ནས།

རྒྱལ་པོ་ངེད་ཀྱི་ལུང་།

དགེ་འདུན་རྣམས་དང་། མི་སྡེ་མང་པོ་ལ་སྙན་པ།

འཇིག་རྟེན་འདིའི་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པ། ཇིང་གིར་རྒྱལ་པོའི་ཁྲིམས་ལུགས་བཞིན་སྤྱད་ན་འབྱུང་ཡང་། ཕྱི་མ་ཕན་ཚོད་ཆོས་ཀྱི་ལུགས་ལ་བརྟེན་དགོས་པར་གནང་བའི་དོན་ལ་ལེགས་པར་བརྟགས་ནས། སངས་རྒྱས་ཤཱཀྱ་ཐུ་བའི་ལམ་འདི་ཡང་དག་པར་མཐོང་ཞིང་། དེ་ཡང་རང་གིས་ལེགས་པར་རྟོགས་ནས་གཞན་ལ་ཕྱིན་ཅི་མ་ལོག་པར་སྟོན་པ་སློབ་དཔོན་འཕགས་པར་འདུག་པའི་དོན་ལ་དབང་བསྐུར་བ་ཞུས་ཤིང་། གུ་ཤྲིའི་ལས་ཀ་ཕུལ་ནས། དགེ་འདུན་འདུས་པ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་མགོན་གཉེར་ལ་བསྐོས་པ་ཡིན་པས་སློབ་དཔོན་གྱིས་ཀྱང་སྤྱིར་སངས་རྒྱས་བསྟན་པའི་ཞབས་ཏོག་དང་། དགེ་འདུན་གྱི་མགོན་གཉེར་དང་། ཆོས་བཤད་པ་དང་། ཉན་པ་དང་། བསྒྲུབ་པའི་མགོན་ལུང་ལེགས་པར་གྱིས། དགེ་འདུན་རྣམས་ཀྱིས་ཀྱང་སློབ་དཔོན་གྱི་ལུང་ལས་ལོག་པ་མ་བྱེད་པར། སངས་རྒྱས་ཀྱི་བསྟན་པའི་རྩ་བ་ཡིན་པས། ཆོས་ཀྱིས་ལུགས་ལེགས་པར་ཤེས་པ་རྣམས་ཀྱིས་ཤོད། གཞོན་པ་བློ་བརྟན་པ་རྣམས་ཀྱིས་སློབ། ཆོས་ཀྱི་དོན་ལེགས་པར་ཤེས་པ་དང་། བཤད་ཉན་མི་ནུས་པ་རྣམས་ཀྱིས་ཚུལ་བཞིན་དུ་བསྒོམ། དེ་ལྟར་བྱས་ན་སངས་

རྒྱས་ཀྱི་བསྟན་པ་ཡང་དེ་ཡིན་སོང་། ངེད་ཡོན་བདག་གི་ཚོགས་རྫོགས་པ་དང་། དཀོན་མཆོག་གསུམ་གྱི་ཞབས་ཏོག་བྱས་པ་ཡང་དོན་ཡོད་པ་ཡིན། ཁྱེད་དགེ་འདུན་རྣམས་ཀྱིས་བཤད་པ་དང་། ཉན་པ་དང་། བསྒྲུབ་པ་ཚུལ་བཞིན་དུ་མ་བྱས་ན་སངས་རྒྱས་ཀྱི་བསྟན་པའི་བྱ་བ་དེ་གང་ཡིན། སངས་རྒྱས་ཀྱིས་ཀྱང་། ངའི་བསྟན་པ་འདི་རི་དྭགས་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་སེང་གེ་དང་འདྲ། རང་གི་ལུས་ཀྱི་ནང་ནས་གནོད་པ་བྱུང་ན་ཕྱི་རོལ་གང་གིས་ཀྱང་གཞིགས་པར་མི་ནུས་ཞེས་གསུངས་པ་ཡིན་སོང་། ངེད་ལམ་ཆེན་པོ་ལ་བསྡད་ནས་ངེད་ཀྱི་ལུང་གི་ལུགས་བཞིན་བསྒྲུབས་ནས་ཆོས་ཀྱི་ལུང་ལེགས་པར་ཤེས་པ་བྱུང་ན་ཕྱོགས་རིས་མེད་པར་བཀུར་སྟི་དང་ཞབས་ཏོག་ལེགས་པར་བྱེད་པ་ཡིན། དེ་ལྟར་ལུགས་བཞིན་བྱེད་པའི་དགེ་འདུན་རྣམས་ལ་གཞན་དམག་དཔོན་དང་། དམག་མི། མཁར་དཔོན། ད་ར་ཁ་ཆེ། གསེར་ཡིག་པ་ལ་གཏོགས་པ་གང་གིས་ཀྱང་རི་རྒྱུ་མ་བྱེད། དམག་ཁྲལ་ལས་གསུམ་གང་ཡང་མ་བཀོད་པར། ཤཱཀྱ་ཐུ་ནེའི་ལམ་གྱི་ལུགས་ལས་ལོག་པ་མི་བྱེད་ཅིང་གནམ་མཆོད་པ་དང་། ངེད་ཀྱིས་སྨོན་ལམ་འདེབས་ཀྱིན་སྡོད་ཆུག འདས་ནས་འཛིན་རྒྱུའི་འཛའ་ས་བྱིན་པ་ཡིན། དགེ་འདུན་རྣམས་ལྷ་ཁང་དང་ཁང་པར་གསེར་ཡིག་པ་མ་བབས་སུ་ཆུག ཟ་མ་འུ་ལག་མ་ལེན་དུ་ཆུག ལྷ་ཁང་ལ་གཏོགས་པའི་ས་ཆ་དང་། ཆུ། ཆུ་ཐགས་ལ་སོགས་པ་ཅི་ཡིན་པ་ཐམས་ཅད་མ་འཕྲོགས་མ་འཐེན་ཆུག ལུགས་མེད་པའི་གཤེད་མ་ཚོང་ཆུག དགེ་འདུན་རྣམས་ཀྱིས་ཀྱང་འཛའ་ས་ཡོད་པ་ཡིན་ཟེར་ནས་ཤཱཀྱ་ཐུ་ནེའི་ལུགས་ལས་ལོག་པ་བྱེད་པ་གར་འཐད། ངེད་ཀྱི་ལུགས་ཀྱི་བྱི་བ་ལོའི་དབྱར་ཟླ་འབྲིང་པོའི་ཚེས་གཅིག་ལ་གསེང་ཐོར་བྲིས།

ཏཱ་ཡེ་ལས་ཚལ་པ་བཀའ་བརྒྱུད་ལ་གནང་བའི་འཛའ་ས།

《དེབ་ཐེར་དཔྱིད་ཀྱི་རྒྱལ་མོའི་གླུ་དབྱངས》ལས།

（སངས་རྒྱས་དངོས་གྲུབ་）དེའི་སྲས་དཔོན་ཆེན་རིན་རྒྱལ་གྱིས་དཔོན་གྱི་

ལས་ཀ་བཟུང་སྟེ་གོང་དུ་ཕྱིན། སེ་ཆེན་རྒྱལ་པོས་སྐྱིད་ཤོད་སྟོད་སྨད། སྟོད་ལུང་། གྲ་དོལ། འཕྱོང་པོ། རྒྱལ་སྨན། ཨེ་དྭགས་གཉལ་གསུམ་སོགས་ལྷ་ཁང་ཞིག་གསོས་བྱེད་པའི་མི་སྡེ་ཤེས་སུ་ཆུག་གི་འཛའ་ས་གནང་། གུང་ཐང་དུ་ཕྱིན་ཏེ་གཟིམས་ཁང་ཤར་དང་ཁྲིམས་གྲ་ཆེན་མོ་བརྩིགས། ཞེས་སྣང་ངོ་།།

དགུ། འབྲེལ་ཡོད་ལོ་རྒྱུས་དོན་ཆེན་གྱི་སྐོར།

«ཆོས་འབྱུང་དཔག་བསམ་ལྗོན་བཟང»དུ་བཀོད་པའི་ལོ་རྒྱུས་དོན་ཆེན་གནད་བསྡུས།

རབ་བྱུང་གསུམ་པར།

ཆུ་སྟག་ལོར་དཔལ་འོད་སྲས་ས་པཎ་འཁྲུངས།

མེ་སྟག་ལོར་ཆིང་གེས་བོད་དུ་ཕྱིན་ནས་མི་ཉག་མ་གཏོགས་པའི་བོད་དབུས་ཀུན་ལ་མངའ་མཛད།

རབ་བྱུང་བཞི་བར།

ས་འབྲུག་ལོར་ས་པཎ་ཁ་ཆེ་པཎ་ཆེན་ལས་བསྙེན་རྫོགས་མཛད།

མེ་ཕག་ལོར་ཆིང་གེས་རྒྱལ་པོས་བོད་མི་ཉག་ཡང་བླངས།

ཤིང་ལུག་ལོར་ས་སྐྱ་ཟངས་ཚའི་སྲས་འཕགས་པ་འཁྲུངས།

ས་ཕག་ལོར་ས་སྐྱ་འཕགས་པའི་གཅུང་ཕྱག་ན་རྡོ་རྗེ། ས་འབྲི་ཀར་ཕག་གིས་ཧོར་རྒྱལ་སོ་སོའི་ངོ་བལྟས་སིལ་བུར་གྱུར།

ལྕགས་བྱི་ལོར་ཧོར་ཆི་གུ་དོར་ཏའི་དམག་བོད་དབུས་སུ་སོང་ནས་སོ་སྟོན་སོགས་སྐྱ་སེར་ལྔ་བརྒྱ་བསད་དེ་རྭ་སྒྲེང་དང་རྒྱལ་ཁང་བསྲེག

ཤིང་འབྲུག་ལོར་ས་པཎ་དཔོན་པོ་འཕགས་པ་དང་ཕྱག་ན་གཉིས་བཅས་ཧོར་ཡུལ་དུ་ཆིབས་བསྐྱོད།

མེ་རྟ་ལོར་ས་སྐྱ་པཎྜི་ཏ་ལང་ཏུར་ཕེབས།

མེ་ལུག་ལོར་ས་པཎ་དང་ཧོར་གོ་དན་རྒྱལ་པོ་མཇལ་འཕྲད་མཛད།

ས་སྤྲེའུ་ལོར་ས་པཎ་ལ་ཉམས་སད་བྱུང་ཀྱང་སྒྲུབ་རྟགས་བསྟན་པའི་དད།

ས་བྱ་ལོར་གོ་དན་རྒྱལ་པོས་བོད་དབུས་གཙང་ས་སྐྱར་སྦྱིན་པའི་ལུང་འཇའ་ས་བོད་དུ་བཏང་།

ལྕགས་ཕག་ལོར་ས་པཎ་དང་གོ་དན་རྒྱལ་པོ་ཧོར་ཡུལ་ནས་གཤེགས།

ལྕགས་སྤྲེའུ་ལོར་ཧོར་རྒྱ་པེ་ཅི་སེ་ཆེན་རྒྱལ་སར་འཁོད་དེ་ས་སྐྱ་འཕགས་པ་བླ་མར་བཀུར།

ལྕགས་བྱའི་ལོར་ཀཱུ་པཀྵི་མི་སྦྲུལ་ལྕགས་སྦྲུལ་ལོ་འདི་གསུམ་ལ་ཧོར་ཡུལ་དུ་གྲུབ་རྟགས་བསྟན།

ཤིང་གླིང་ལོར་ས་སྐྱ་འཕགས་པ་ཧོར་ཡུལ་ནས་བོད་དུ་ཕྱིན།

རབ་བྱུང་ལྔ་བར།

མེ་ཡོས་ལོར་ས་སྐྱ་ཕྲག་ན་གཤེགས།

ས་སྦྲུལ་ལོར་འཕགས་པ་སླར་ཧོར་ཡུལ་དུ་ཕྱིན།

ཤིང་ཕག་ལོར་ས་སྐྱ་ཤཱཀྱ་བཟང་པོ་ཁྲི་སྐོར་བཅུ་གསུམ་གྱི་དཔོན་བྱས།

མེ་ཁྱི་ལོར་འཕགས་པ་སླར་བོད་དུ་གདན་སར་ཕྱིན།

མེ་གླང་ལོར་འཕགས་པས་ཆུ་མིག་ཆོས་འཁོར་མཛད།

ལྕགས་འབྲུག་ལོར་ས་སྐྱ་འཕགས་པ་སྐུ་ཆོས་དབྱིངས་སུ་ཐིམས།

འགྱུར་བྱང་།

དེ་ཡང་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སམ་སྔོས་སུ་བོད་ལྗོངས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་གླེང་བ་ནི་དེང་གི་རྒྱལ་སྤྱིའི་རང་བཞིན་གྱི་རིག་གཞུང་ཚན་ཁག་ཞིག་ཏུ་གྱུར་ཡོད་དེ། དུས་རབས་ཉེར་གཅིག་པ་ནི་བོད་རིག་པ་ཞིབ་འཇུག་གི་དུས་རབས་ཡིན་ནོ།། ཞེས་པ་ལྟར་བོད་ཀྱི་རིག་གནས་ལོ་རྒྱུས་ལ་ཞིབ་ཏུ་འཇུག་རྒྱུའམ་དེར་ཤེས་རྟོགས་བྱུང་རྒྱུ་ནི་རང་རེའི་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱིས་ནུབ་བརྒྱུད་འདོན་སྤེལ་(西部大开发)གྱི་ཐབས་ཆེན་དགོངས་པ་དང་མཐུན་པ་མ་ཟད་བོད་མི་རིགས་ཀྱི་མཚར་སྡུག་འོད་སྟོང་འབར་བའི་གནས་ལྔ་རིག་པ་འདི་ཀོ་རྒྱལ་ཁབ་དང་མི་རིགས་ཀྱི་ཕྱོགས་ཞེན་མེད་པའི་སྐྱེ་འགྲོ་ཀུན་གྱི་མིག་གི་དཔལ་དུ་མངོན་ཚོག་པའི་དུས་སྐབས་གསར་བ་ཞིག་ཏུ་ཡང་མཐོང་བས་ན། རྗེས་རབས་པ་རྣམ་པས་ཀྱང་སྐལ་བརྒྱར་རྙེད་དུ་མེད་པའི་བསོད་ནམ་གྱི་བགོ་སྐལ་དུ་ཐོབ་པའི་དུས་འདི་ཀོ་བཏང་སྙོམས་སུ་མི་འཇོག་པར་གཅེས་སུ་འཛིན་རྒྱུ་ནི་ལས་ཀུན་གྱི་མཆོག་ཏུ་མཐོང་ངོ་།།

བོད་ཀྱི་རིག་གནས་སམ་ལྷག་དོན་བོད་ལྗོངས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱིས་རྒྱལ་ཁབ་ཕྱི་ནང་གི་སྐྱེ་འགྲོ་མི་ཉུང་བ་ཞིག་ཚུར་འདྲེན་པ་སྟེ། ཁོང་ཚོའི་སྣང་ངོར་འཛམ་གླིང་གི་ཡང་རྩེར་འཁོད་པའི་ཡུལ་ཕྱོགས་ཁྱད་པར་བ་འདིར་གདོད་མ་ནས་འཚོ་བཞེས་གནང་བའི་བོད་མི་རིགས་ཀྱི་དམངས་སྲོལ་གོམས་གཤིས་དང་། རིག་གནས་ལོ་རྒྱུས་ནི་ ཆེས་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པའམ་ཏ་ཅང་ཕྲིག་གྱུར་གྱི་ཚུལ་དུ་སྣང་བ་དང་། བོད་རིགས་མི་དམངས་ལ་གཞན་དང་མི་འདྲ་བའི་འཚོ་བའི་གོམས་སྲོལ་ཁྱད་པར་བ་ཞིག་དང་ལྡན་པར་བསམ་པས་ན། གངས་རི་ར་བས་ཡོངས་སུ་བསྐོར་བའི་མི་མཛེས་བདག་པོའི་ཞིང་ཁམས་འདི་དེང་གི་བར་དུ་འཛམ་གླིང་གི་སྐྱེས་ཕོ་མོ་མང་པོ་ཚུར་འདྲེན་པ་མ་ཟད་མ་འོངས་པ་ན་ཡང་ཡིད་སེམས་དབང་མེད་དུ་འགུག་པའི་

ཡུལ་འཁྱེར་སྒྲོ་བསྐྲིང་གི་གནས་ཁྱད་པར་བ་ཞིག་ཏུ་འགྱུར་བར་གདོན་མི་ཟའོ།།

ཡིན་ནའང་མི་ལ་ལའམ་ལྟ་བའི་འཁྱེར་སོ་གཞན་ལ་ཤོར་བ་འགའི་འདོད་སེམས་དང་སྨྱུག་སོར་ལས་བོད་རང་གི་འཚོ་བའི་གོམས་སྲོལ་ཇི་བཞིན་དུ་མ་རྟོགས་པའམ་ལོག་པར་རྟོགས་པ། ཐེ་ཚོམ་གྱི་གཞི་རྟ་འདུག་པ་མང་དུ་སྣང་ལ། ལྷག་པར་དུ་བོད་དང་ཨེས་རྒྱལ་གྱི་འབྲེལ་བའི་ཐད་གོ་ལོག་པའམ་དཀར་ནག་གི་ཤན་མ་འབྱེད་པ། ཐ་ན་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་དངོས་དོན་དང་འགལ་བའི་བརྗོད་པ་མང་དུ་སྤེལ་བ་དེར་ད་དུང་རིགས་པའི་བརྡར་ཤ་གཅོད་དགོས་པ་ལས་ཐམས་ཅད་པོ་བླང་བྱའི་གཞི་རྟ་མ་མཐོང་ངོ་།།

བོད་ལྗོངས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ལ་ཞིབ་ཏུ་འཇུག་རྒྱུའི་ཐད་རྒྱལ་ཁབ་ཕྱི་ནང་གི་དགོངས་དོན་གཅིག་ལ་བབ་མེད་པ་ནི།གཙོ་བོ་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ལྟ་བ་དང་སེམས་པའི་འཁྱེར་སོ།། བསམ་གཞིགས་བྱེད་ཐབས་འདྲ་མིན་པ་སྣ་ཚོགས་ལས་བྱུང་བའམ་ཐ་ན་རྒྱབ་འགལ་གྱི་མཇུག་བསྡོམས་བྱུང་བ་ནི་ཆོས་ཉིད་དུ་ཁྲམས་པ་ཇི་བཞིན་ནོ།། དཔེར་ན། དེ་སྔར་བོད་ལྗོངས་ས་གནས་གྲུང་གོའི་ཁོངས་སུ་མི་གཏོགས་པ་དང་། རྒྱ་བོད་ཀྱི་འབྲེལ་བ་འཁྲུག་རྩོད་ཀྱི་གཞི་གཙོ་བོ་ཡིན་པ། སྤྱང་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་སྐབས་སུ་བོད་ཀྱི་རིག་གནས་དང་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ལྟེ་བ་ཕྱི་ལ་ཕྱོགས་པ། མཆོད་ཡོན་གྱི་འབྲེལ་བ་ཁོ་ན་ཙམ་ཡིན་པ། མིང་རྒྱལ་རབས་ཀྱིས་བོད་ལ་ཞེན་ཆགས་མེད་པ། མན་ཇུ་དང་ཧོར་སོགས་ཀྲུང་གོ་མིན་པ། བོད་ལྗོངས་རང་རྐྱ་ཐུབ་པའི་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ཕྱུང་པོ་ཞིག་ཏུ་གྲུབ་ཡོད་པ། བོད་ལྗོངས་སུ་བཙིངས་གྲོལ་གྱི་ལས་སྒྲོལ་བའི་དགོས་པ་མེད་པ། ཀྲུང་གོས་བོད་ལ་བཙན་མནོན་དང་བོད་ཀྱི་མིའི་ཐོབ་ཐང་ལ་བརྩི་འཇོག་མེད་པ། སོགས་ནི་ཀྲུང་གོའི་ལོ་རྒྱུས་དང་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ལ་ཤེས་རྟོགས་མེད་པའི་བཤད་ཚུལ་དང་ལྷག་པར་དུ་རང་རེའི་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་མི་རིགས་ཀྱི་འབྲེལ་བ་དེ་མ་རྟོགས་པ་སྟེ། བློ་གཟི་བོར་གནས་པའི་གཏམ་དུ་མ་མཐོང་ངོ་།། བོད་ལྗོངས་ས་ཁུལ་ཨེས་རྒྱལ་གྱི་གཞི་ཁྲོན་དུ་དངོས་སུ་གཏོགས་སོང་བ་ནི་སློ་བུར་

བའི་བྱུང་བ་ཞིག་མ་ཡིན་དེ། དེ་ནི་གྲུང་གོའི་ལོ་རྒྱུས་འཕེལ་བའི་མཐའ་འབྲས་ཕྱོགས་མེད་ཅིག་ཏུ་མཐོང་བས་སོ།། ཡང་དཔེར་ན།བོད་ལྗོངས་ནི་དེང་ཐོག་ནས་བཟུང་གྲུང་གོའི་ཕྲལ་དུ་མེད་པའི་སའི་ཆ་ཤས་ཤིག་ཡིན་ཞེས་དང་། བོད་ལྗོངས་ནི་གདོད་མ་ནས་གྲུང་གོའི་ཕྲལ་དུ་མེད་པའི་སའི་ཆ་ཤས་ཤིག་ཡིན་ཞེས་པ་ལྟ་བུའི་བཞེད་ཚུལ་སོགས་ལའང་ཚན་རིག་གི་ཚད་ཐུབ་མེད་དེ།གནའ་ནས་བཟུང་ཞེས་པའམ་དེང་ཐོག་ནས་ཞེས་པར་དོན་གྱིས་སྟོང་ཞིང་རྟོག་འཛིང་ཆེ་སྟེ་ལོ་རྒྱུས་འཕེལ་བའི་བརྒྱུད་རིམ་གསལ་པོ་ཞིག་མཐོང་དུ་མེད་ལ། གྲུང་ཧྭ་མི་རིགས་འབྲས་མང་རྒྱ་གཅིག་ཏུ་གྲུབ་ཚུལ་དང་གོང་དུ་འཕེལ་བའི་ཆ་ཡང་མཐོང་དུ་མེད་དོ།།

རང་རེའི་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་མི་རིགས་ཀྱི་འབྲེལ་བ་དང་རྒྱལ་ཁབ་གཞན་པའི་མི་རིགས་ཀྱི་འབྲེལ་བ་གཉིས་མི་མཚུངས་བའི་ཁྱད་ཡོད་པ་ནི་རང་རེའི་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་མི་རིགས་སོ་སོ“སྤུ་སྤུ་དང་ཡང་ཕྲལ་ཐབས་མེད་པ”སྟེ། དེ་ནི་ཡུན་རིང་བའི་ལོ་རྒྱུས་འཕེལ་བ་ལས་གྲུབ་པ་ཞིག་ཡིན་ལ། གྲུང་ཧྭ་མི་རིགས་ནི་རང་རྐྱ་ཐུབ་པའི་མི་རིགས་ཀྱི་ཙོན་པོ་ཞིག་ཡིན་པའི་ཆ་ནས་དེ་ནི་ལོ་ངོ་སྟོང་ཕྲག་དུ་མ་བརྒྱུད་གཟོད་གྲུབ་པ་ཞིག་ཡིན་ཏེ། དེར་སྣ་མང་བའི་མི་རིགས་གཞི་གཅིག་ཏུ་གྲུབ་པའི་བརྒྱུད་རིམ་ལྡན་པ་མ་ཟད། སྣ་མང་བའི་ས་གནས་གཞི་གཅིག་ཏུ་བསྡུས་པའི་བརྒྱུད་རིམ་ཀྱང་ལྡན་པ་ཡིན་ནོ།། གྲུང་ཧྭ་མི་རིགས་སྣ་མང་གཞི་གཅིག་གི་རྣམ་པ་འདི་དང་། རིགས་སོ་སོའི་སྣ་མང་གི་དཔལ་འབྱོར་རིག་གནས་ཀྱི་རྣམ་པ་ལས་གྲུབ་པའི་འཚོ་རྟེན་མ་ལག་འཕྲུལ་ཚང་བ་དང་། རིགས་སོ་སོའི་བསམ་པའི་འཆར་སྣོ་གཅིག་ཏུ་བབས་པ་སོགས་ཐམས་ཅད་པོ་མིའི་འདོད་འདུན་ཙམ་གྱིས་བཅོས་སུ་མེད་དེ། དེ་ནི་ཕྱི་རོལ་ཡུལ་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་གོམས་འདྲིས་ལས་གྲུབ་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་དང་། གྲུང་ཧྭ་མི་རིགས་ནི་མི་རིགས་ཀྱི་ཕྱོགས་པ་གཅིག་ཏུ་མངོན་པ་ཅན་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ།།

བྱང་ངོས་སྨུལ་བའི་སྐེར་གྲོས་སུ་བཏབ་པ་མཁས་པ་མགུ་པའི་གཏམ་ཞེས་བྱ་བའི་གཞུང་འདི་ནི་རང་རེའི་སློབ་གྲྭའི་ལོ་རྒྱུས་སྡེ་ཁག་གི་སློབ་དཔོན་ཆེན་མོ་ཧྲན་

པའོ་ལིང་དང་ཀན་སུའུ་ཞིང་ཆེན་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཚགས་ཁང་གི་ཞིབ་འཇུག་པ་རྡེ་ཐིན་ཁྲང་གིས་བརྩམས་པ་སྟེ། གཞུང་འདིར་དུས་རབས་བཅུ་གསུམ་པར་ཧོར་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་ནུབ་ཕྱོགས་འདུལ་བའི་དཔུང་གི་ཁ་ལོ་བ་གོ་ཏན་དང་བོད་ཀྱི་ཆོས་སྲིད་ཟུང་འབྲེལ་གྱི་ཤིང་རྟ་ཆེན་མོ་ས་པཎ་གཉིས་དེང་གི་ཀན་སུའུ་ཞིང་ཆེན་གྱི་ལྷུ་ལྷི་ནས་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་དོན་སྙིང་ཟབ་པའི་ལྷན་འཛོམས་བྱུང་བའི་ཐུ་འབྲེལ་ཕྱིས་འབྱུང་གི་རྒྱུ་རྐྱེན་གཙོ་བོར་བསྟན་པ་སྟེ།སློས་སུ་རྩོམ་པ་པོས་ལུང་དང་རིགས་པས་བརྡར་ཤ་བཅད་དེ་སྐབས་དེ་ནས་བཟུང་བོད་ལྗོངས་ས་གནས་ཀྲུང་གོའི་མངའ་ཁོངས་ཀྱི་ཕྲལ་དུ་མེད་པའི་སའི་ཆ་ཤས་སུ་གྱུར་ཚུལ་ཇེན་པར་བཀོད་ཡོད་པ་ནི་གཞུང་འདིའི་བརྗོད་བྱའི་སྲོག་ཤིང་དུ་གྱུར་སྣང་། གཞུང་འདིའི་རྒྱ་ཡིག་མ་ཕྱིག་མར་པར་དུ་བཏབ་ཇེས། ལོ་རྒྱུས་ཞིབ་འཇུག་པ་སྐོར་ཞིག་གིས་འདེངས་འཛོག་མཐོན་པོ་མཛད་པ་མ་ཟད། སྐབས་བཅུ་གཅིག་པའི་ཀྲུང་གོའི་དཔེ་མཛོད་རྟགས་མ་དང་སྐབས་བཞི་བའི་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་དཔེ་མཛོད་རྟགས་མ་སོགས་རྒྱལ་ཁབ་རིམ་པའི་རྟགས་མ་དང་ཀན་སུའུ་ཞིང་ཆེན་གྱི་ཕུལ་བྱུང་བརྩམས་ཆོས་དང་ཕུལ་བྱུང་དཔར་མ་སོགས་ཀྱི་རྟགས་མ་ཐོབ་པའི་གཞུང་ཁྱད་པར་བ་ཞིག་ཏུ་མཐོང་བས། དེར་ལོ་རྒྱུས་སམ་ལྷག་དོན་དུ་ཡོད་གནས་ཚུལ་གང་གི་ཆ་ནས་ཀྱང་དགོས་པ་དོན་གྱི་ཕྱུག་པར་མཐོང་ངོ་།།

ལར་གཞུང་འདིའི་བརྗོད་བྱའི་སྙིང་པོ་ཁྱད་པར་བ་དང་ལོ་རྒྱུས་དང་ད་ཡོད་གནས་ཚུལ་བདེན་པར་མཐོང་བའམ་རྩོམ་འབྲས་མི་དམན་པས་ན། རང་རེའི་སློབ་གྲྭའི་འབྲེལ་ཡོད་འགོ་ཁྲིད་རྣམ་པས་བོད་ཡིག་གི་དཔར་ཀྱང་དགོས་པར་ཡང་ཡང་སྐུལ་བའི་ངོར། ཐུན་གྱིས་ལོ་ཞག་གཅིག་གི་རིང་ལ་ཆེད་དུ་གཞུང་འདི་བོད་ཡིག་ཏུ་བསྒྱུར་བའི་ལས་ཐུག་ཏུ་བཞེས་ཤིང་། དེར་དངོས་སུ་འཇུག་སྐབས་བཙོས་བྱའི་གནད་འགག་རེ་མཐོང་ན་ཡང་།(ལྷག་པར་དུ་ཧོར་གྱི་ས་མིང་དང་མིའི་མིང་། གོ་གནས་ཀྱི་མིང་སོགས་གཅིག་ཐབས་མེད་པ། གཞུང་སོ་སོར་བཀོད་པ་འདྲ་མིན་

རོ།) གཞུང་གི་དགོངས་པ་དང་ལོ་ཙྭའི་སྲོལ་ལྟར་མ་རྩོམ་གྱི་ལུགས་ཇི་བཞིན་དུ་སྒྱུར་བས་དེ་དེ་བཞིན་དུ་རང་སོ་ནས་བཞག གཞུང་དངོས་དང་ཟུར་མཆན་གྱི་སྐབས་སུ་ཡིག་ཚངས་སྐོར་ཞིག་ཡང་ཡང་བསྒྲུས་ཡོད་པ་དང་དགོས་ངེས་ཀྱི་ཡིག་ཚགས་འགའ་རེ་གཞུང་དུ་མ་མཐོང་ཕྱིར་ན་འཕྲི་བསྣོན་གྱི་ལས་ཐབ་ཚེགས་རེ་བྱས་ཡོད་པ་གཞུང་དོན་བརྗོད་བྱ་དང་འགལ་བ་མེད་སྙམ། འདིར་ཆེད་དུ་ཞུ་དོན་ནི། ལེའུ་བཞི་བའི་སྐབས་ཀྱི་རྡོ་རིང་གི་ཡི་གེ་ལ་ལ་བརྗོད་བྱ་རྗོད་བྱེད་གཉིས་ཆར་རང་ངོས་ནས་སྤྲ་ཕྱིར་འགལ་བ་ཙུང་ཟད་རེ་མཆིས་ཀྱང་། དེ་ནི་རྡོ་རིང་གི་ཡི་གེ་ཡིན་པས་ན་དེ་བས་ཀྱང་བཅོས་སུ་མ་རུང་བར་དེ་དེ་བཞིན་དུ་འགྱུར་མཛད་པ་ལགས་སོ།། རྡོ་རིང་གི་ཡི་གེ་ལྟར་ན་ཟུར་དུ་བོད་ཡིག་ཀྱང་ཡོད་ཤ་སྟག་ཡིན་མོད། ཁོ་བོས་དེ་སྐར་ཡུལ་ཕྱོགས་དུ་མར་འཚོལ་ཞིབ་ཏུ་ཕྱིན་ཀྱང་ལག་སོན་ཅི་ཡང་མ་བྱུང་། དེར་མཁས་པ་ལ་ལས་གསུང་ལྟར་ན་གཞན་གྱིས་བསྒྱུར་བ་ཡོད་སྐད་ཀྱང་། དེང་གི་བར་དུ་མིག་གི་དཔལ་དུ་མ་མངོན་ཕྱིར་གཞུང་དོན་གྱི་ཆ་ནས་གོ་བདེ་བར་བསྒྱུར་བ་ལ་སྤྱིར་རྡོ་རིང་ཡི་གེའི་ཁྱད་ཆོས་ཉམས་སོང་ཡང་བློག་མཁན་རྣམ་པའི་ཐུགས་ཡངས་བར་ཞུ།

གཞན་དུ། གཞུང་འདིའི་བསྒྱུར་བྱའི་ལས་ལ་བརྩོན་སྐབས་མ་རྩོམ་གྱི་བྱེད་པོ་དང་གྲོགས་པོ་འགའ་རེས་ཐུགས་ཁུར་ཟབ་བཞེས་གནང་ཚུལ་ཞིབ་ཏུ་མ་བྲིས། འགྱུར་རྩོམ་བདེ་བར་གྲུབ་པར་ཡང་ཅིག་ཀན་སུའུ་གསར་འགྱུར་དཔེ་ལས་ཁུའུ་ཀྱིས་པར་དུ་བཏབ་པའི་མཐུན་རྐྱེན་གང་ལེགས་དང་། རང་རེའི་སློབ་གྲྭ་ནས་དེ་སྐར་དཔྱད་གཞིའི་ཡིག་ཆ་སོགས་ཀྱི་འཚོལ་ཞིབ་ཐད་འགྲོ་གྲོན་གང་དགོས་ལ་དེ་བཞིན་མ་དངུལ་གྱིས་རོགས་སྐྱོར་མཛད་པར་བཀའ་དྲིན་དང་བཅས་རྒྱ་ཡི་ཆོས་འཕེལ་དུ་འབོད་པས་ལན་གྲུ་སློབ་གྲྭ་ཆེན་མོ་ནས་གྲུབ་པར་སྒྱུར་བའོ།། ||

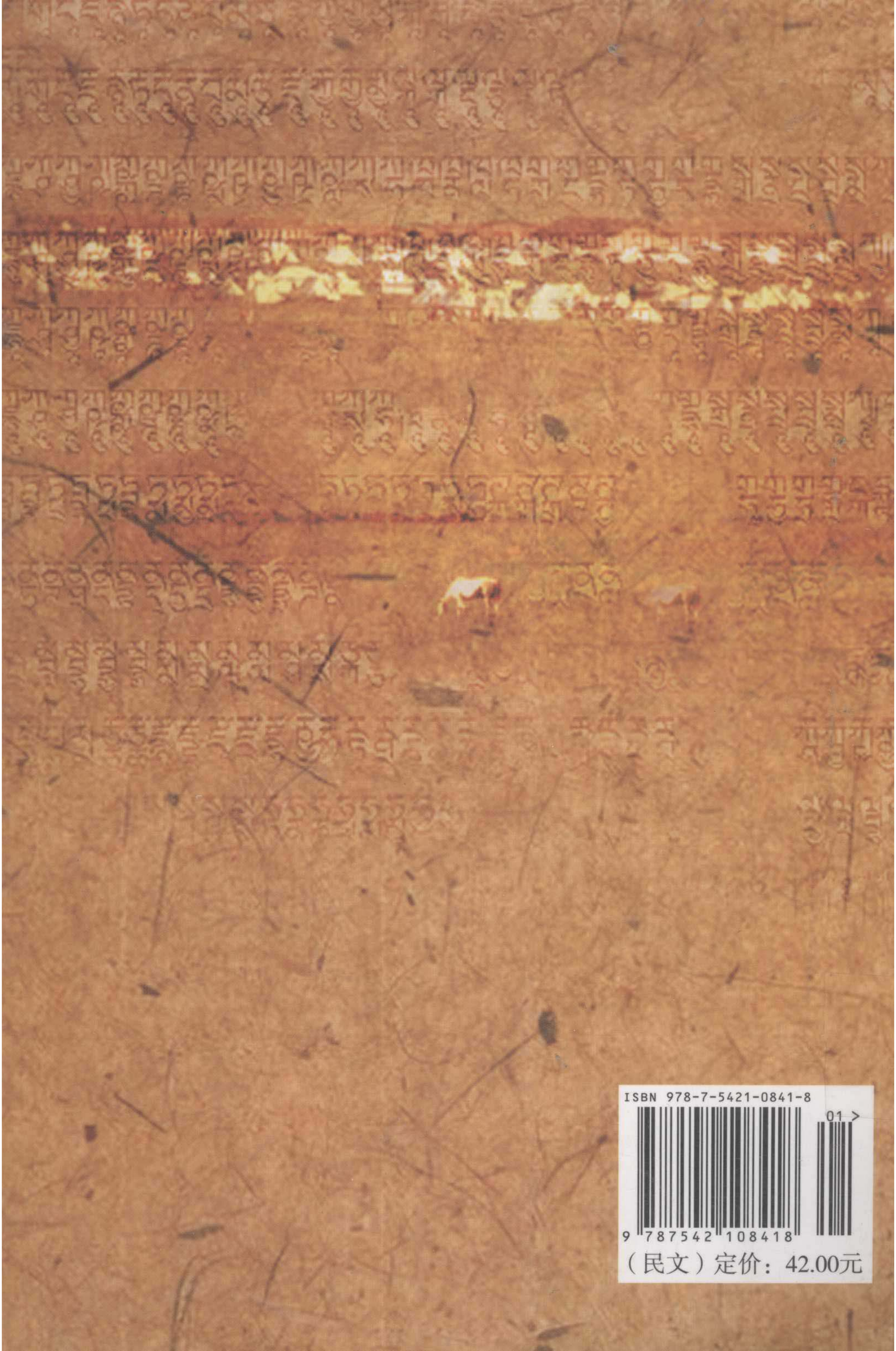

ISBN 978-7-5421-0841-8

9 787542 108418

（民文）定价：42.00元